

HELSINGIN KAUPUNGIN
VIRASTOT JA LAITOKSET

4

1968

HELSINGIN KAUPUNGIN TILASTOTOIMISTON
JULKAISEMA

HELSINKI 1971

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Alkulause	III
1. Palkkalautakunnan toimisto	1
2. Kiinteistövirasto	4
3. Asuntotuotantokomitea	23
4. Asunnonjakotoimikunta	27
5. Kaupunkisuunnitteluvirasto	29
6. Metronsuunnittelutoimisto	40
7. Koulutustoimikunta	46
8. Järjestelytoimisto	50
9. Matkailutoimisto	58
10. Hankintatoimisto	61
11. Kaupunginarkisto	64
12. Tilastotoimisto	68
13. Kunnanasiamiehet	72
14. Huoltokassa	74
15. Leski- ja orpoeläkekassa	76
16. Rakennustarkastusvirasto	78
17. Ulosottovirasto	87
18. Palolaitos	93
19. Väestönsuojelutoimisto	103
20. Huoltotoimi	108
21. Lastensuojelutoimi	133
22. Oikeusaputoimisto	168
23. Kotitalouslautakunnan toimisto	171
24. Kaupunginkirjasto	173
25. Kaupunginmuseo	183
26. Kaupunginorkesteri	188
27. Nuorisotoimisto	191
28. Raittiuslautakunnan toimisto	198
29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto	202
30. Rakennusvirasto	220
31. Satamalaitos	261
32. Liikennelaitos	274
33. Puutavara- ja polttoainetoimisto	309
34. Teurastamolaitos	313
35. Elintarvikekeskus	318
36. Keskuspesula	321
37. Tietojenkäsittelykeskus	323
38. Vesilaitos	325
39. Kaasulaitos	336
40. Sähkölaitos	360
Hakemisto	384

ALKULAUSE

Helsingin kaupungin virastot ja laitokset -julkaisu v:lta 1968 on toimitettu samaan tapaan kuin edellisinä vuosina. Toimintakertomusten määrä on pysynyt samana 40:nä kuin edellisvuonnakin.

Toimitustyötä on johtanut aktuaari Marjatta Jännes.

Helsingissä huhtikuussa 1971.

Karl-Erik Forsberg

1. Palkkalautakunnan toimisto

Palkkalautakunnan alaisena toimi palkkalautakunnan toimisto toim.pääll. Erkki Salmion johdolla. Toimiston käsittelemät asiat jakaantuivat suhteellisen itsenäisesti toimiville virkasuhdeasioita, työsuhdeasioita, eläke- ja ikälisäasioita, tutkimus- ja tilastoasioita, luontoissuoritusasioita ja kanslia-tehtäviä, sairausvakuutusasioita sekä leski- ja orpoeläkekassa-asioita hoitaville toimintayksiköille.

Toimiston diaariin merkittyjen asioiden luku v. 1968 oli 2 849, joista kaupunginhallituksen lausuntopyyntöjä oli 288. Todellisuudessa asiain lukumäärä oli huomattavasti suurempi, sillä joukko kertomusvuonna käsitellyistä asioista oli merkitty diaariin jo edellisenä vuonna tai sitäkin ennen. Ikälisä- ja sairausvakuutusasioita ei merkitty diaariin. Toimiston lähettämien, diaariin vietyjen kirjeiden lukumäärä oli 693. Lautakunnan pöytäkirjain pykälälukumäärä oli 2 316 ja toimistopäällikön päätösluettelon pykäläluku 455. Käsiteltyjen asioiden lukumäärä oli kuitenkin huomattavasti suurempi, koska samaan pykälään saattoi sisältyä useitten henkilöitten ikälisä- ym. asiat. Käsiteltyjen hautausavustusten määrä oli 330 kpl vastaten 339 969 mk.

Toimisto työskenteli kertomusvuonna samoissa huoneistotiloissa kuin edellisenäkin vuonna.

Viranhaltijat ja toimihenkilöt. Palkkalautakunnan toimistoon perustettiin 1.1.1968 lukien 14. pl:aan ja III kielitaitoluokkaan kuu-

luva kanslianhoitajan virka. Kun samasta ajankohdasta lukien kumottiin päätös kanslianhoitajan palkkaamisesta leski- ja orpoeläkekassan hallituksen toimesta, palkkalautakunnan toimiston tuli huolehtia myös leski- ja orpoeläkekassan toimistotöistä. Toimistoon perustettiin 1.1. lukien kaksi uutta tp. virkaa, nimittäin 25. pl:n osastosihteerin virka ja 10. pl:n toimistoapulaisen virka. Tp. osastosihteerin virkaan valittiin 1.5. alkaen valtios. maist. Aki Paavola ja tp. toimistoapulaisen virkaan 1.4. alkaen Raili Varis, koeaikana yksi vuosi. 14. pl:n kanslianhoitajan (leski- ja orpoeläkekassa) virkaan valittiin kertomusvuonna 1.2. alkaen Pirkko Viinikainen. Työsopimussuhteiseksi toimistoapulaiseksi palkattiin Kaija Arokanto 8.3.—30.12. väliseksi ajaksi. Marja-Terttu Anttila määrättiin viransijaisena hoitamaan 8. pl:n toimistoapulaisen virkaa 1.1. 1968 alkaen. Työsopimussuhteinen toimistoharjoittelija-lähetä Soili Koskinen erosi palkkalautakunnan palveluksesta 1.10. alkaen ja uusi toimistoharjoittelija-lähetä Mervi Lintunen palkattiin toimiston palvelukseen 23.9. alkaen. Uuden luontoissuoritus säännön mukaisten pisteytyslaskelmien aiheuttamia tehtäviä varten oli kuluvana vuonna palkattuna tilapäistä tuntipalkkaista työvoimaa viisi henkilöä.

Toimistossa oli vakinaisia virkoja 19, tilapäisiä virkoja 4 ja toimia 7.

Virka- ja työsuhdeasiat. Toimiston toimesta annettiin päivittäin jatkuvasti pitkin

1. Palkkalautakunnan toimisto

vuotta tulkintoja viranhaltijoita koskevista määräyksistä ja niiden sovellutuksista sekä käytiin eri virastoissa ja laitoksissa antamassa asiantuntija-apua sekä tarvittavaa informointia.

Kertomusvuonna käsiteltiin yhteensä 545 virkavapausanomusta, joista 348 koski palkattoman virkavapauden myöntämistä ja 197 palkkaetujen myöntämistä virkavapauden ajalta sekä 17 jatkuvan osapalkkaisen sairausloman myöntämistä. Virkavapausanomukset koskivat monissa tapauksissa useampia henkilöitä. Palkattomia virkavapauksia myönnettiin seuraavasti:

	kpl
toisen viran hoitamista varten	235
jatkokoulutuskursseja ym. opintoja varten	53
yksityisasiota varten	27
ulkomaisia opintomatkoja varten	11
kunnallisen eläkelaitoksen myöntämää työkyvyttömyyseläkettä varten	9
muihin tarkoituksiin	13

Palkkaetuja myönnettiin virkavapauden ajalta seuraaviin tarkoituksiin:

	kpl
osallistuminen ulkom. kongressiin tms.	44
ulkomainen opintomatka	20
täydennysoppijaksot	16
erilaiset jatko- ym. kurssit	24
kotimaiset opintopäivät ja kurssit	22
» kongressit ym.	9
osallistuminen urheilukilpailuihin	16
käräjien seuraaminen tai toimittaminen	3
väestönsuojelukoulutus	8
muihin tarkoituksiin	26

Palkkalautakunnan myöntämien yli 12 kuukautta jatkuvien osapalkkaisten sairauslomien pituus vaihteli 11 päivästä 6 kuukautteen keskimääräisen pituuden ollessa n. kaksi kuukautta.

Palkallisia työlomia myönnettiin 22 kpl ja jatkuvaa sairauslomaa neljälle työsopimussuhteessa olevalle.

Kertomusvuonna neuvoteltiin ja sovittiin seuraavista työehtosopimuksista:

Kaupungin ja

Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain yhteisjärjestön kesken tehty tuntipalkkaisia työntekijöitä koskeva työehtosopimus allekirjoituspöytäkirjoineen ja palkkahinnoitteluineen, allekirjoitettu 22.2.,

Suomen Laivanpäälystöliiton kesken tehty s/s Otson ja m/s Turson kansipäälystön työehtosopimus, allekirjoitettu 27.6.,

Suomen Konepäälystöliiton kesken tehdyt s/s Otson ja m/s Turson konepäälystön sekä m/s Korkeasaaren ja hinaajien H-3:n ja H-4:n konepäälystön työehtosopimukset, allekirjoitettu 25.6. ja 31.7., sekä

Suomen Merimies-Unionin kesken tehty satamajäänmurtaajain väen työehtosopimus, allekirjoitettu 20.6.

Viranhaltijain, toimihenkilöiden ja työntekijöiden palkkaus- ja muita palvelusehtoja koskevia neuvotteluja käytiin 67, työehtosopimuksia koskevia neuvotteluja 49 ja muita neuvotteluja 13, eli kaikkiaan 129 neuvottelua, joista pidettiin pöytäkirjaa. Lisäksi oli suuri määrä muita neuvotteluja.

Toimisto on kertomusvuoden aikana lähettänyt virastoille ja laitoksille useita työehtosopimusten tulkintaa koskevia kierto- kirjeitä.

Eläke- ja ikälisäasiat. Kertomusvuonna myönnettiin eläkkeitä 560. Hylättyjä eläkeanomuksia ei ollut. Myönnettyjä leskieläkkeitä oli 153. Hylättyjä leskieläkeanomuksia oli 1. Kasvatusapuja myönnettiin 19 ja hylättiin 3. Ylimääräisiä eläkkeitä myönnettiin 5 ja hylättiin 8. Ylimääräisiä kasvatusapuanomuksia hylättiin 1. Eläkevalituksia hyväksyttiin 2 ja hylättiin 26.

Kertomusvuonna myönnettiin ikälisiä 3 134 ja hylättiin 16 anomusta.

Palvelusaika-anomuksia käsiteltiin 60, joista 45 tapauksessa päätös oli myönteinen. Virkasäännön 22 §:n 3 mom:n johdosta tehtyjä anomuksia ikälisän saamiseksi ennen 6 kk:n määräaikaa hyväksyttiin 20.

Sairausvakuutusasiat. Toimistossa käsiteltiin kertomusvuonna päivärahahakemuksia 8 400 ja jatkopäivärahahakemuksia 3 515. Äitiysrahahakemuksia oli 467 ja jatkohakemuksia 1 272. Sairausvakuutustoimikunta hylkäsi 579 anomusta, joiden johdosta tehtiin 104 valitusta. Sairausvakuutustoimistoilta saatiin kertomusvuonna päivärahoina ja äitiysrahoina yht. 3 311 000 mk. Vastaavasti kaupunki suoritti sairausvakuutusmaksuina n. 5 135 000 mk.

Luontoissuoritusasiat. Viranhaltijain uusi luontoissuoritus sääntö tuli voimaan 1.5. 1968 lukien. Ns. valtalain johdosta on vuokria laskettaessa noudatettu vanhaa luontoisetu sääntöä. Luontoissuoritusasioita koskevia anomuksia ja esityksiä käsiteltiin toimistossa kertomusvuonna 830, joista hylättiin 11. Näistä asioista oli asuntoasioita 765, puhelinasioita 60 ja muita 5. Luontoissuoritusasioista tehdyt esitykset koskivat eräissä tapauksissa useampia henkilöitä.

Sairaussijaismäärärahat. Sairaussijaismäärärahoja koskevia esityksiä käsiteltiin toimistossa kertomusvuonna 107, jotka kaikki hyväksyttiin, vastaten 188 580 mk.

Konekirjoitus- ym. myönnettyjä lisiä sisältyi toimistopäällikön päätösluetteloon 62, eli yhteensä 63 987 mk kertomusvuonna.

Viransijaisuusmäärärahoja koskevia esityksiä käsiteltiin 57, vastaten kertomusvuonna 35 160 mk.

Ikälisien maksamista varten tehtyjä lisämäärärahaesityksiä käsiteltiin toimistossa 24, vastaten 191 778 mk.

Virkakortistoon merkittiin perustettuja virkoja 120 ja kortistosta poistettiin lakkautettuja virkoja 51.

Urakkaneuvottelukunta. Urakkaneuvottelukunta kokoontui 5 kertaa. Puheenjohtajana toimi toim.pääll. Erkki Salmio ja jäsenenä yli-ins. Johan Ask, os.pääll. Helge Henriksen, apul.katurak.pääll. Seppo Hirvonen ja toim.pääll. Pentti Roukka. Asiantuntijajäsenenä oli urakkaneuvottelukunnassa toim.pääll. Alpo Salo sekä palkkausins. Kyösti Suikkanen. Neuvottelukunnan sihteerinä toimi tarkast. Ola Filppu. Urakkaneuvottelukunta käsittelee työntekijäin työsuhteeseen liittyviä kysymyksiä sekä virastoille ja laitoksille annettavia palkkausasiain kehittämistä ja valvontaa koskevia toimintaohjeita.

2. Kiinteistövirasto

Kiinteistövirasto toimi kiinteistölautakunnan alaisena. Viraston päällikkönä oli varat. Pentti Lehto.

Kiinteistövirasto jakautui kanslia-, tontti-, maatalous-, metsä-, kaupunkimittaus- ja talo-osastoon. Erillisinä toimistoina olivat geoteknillinen toimisto ja asuntotuotantotoimisto.

Viraston diaariin v. 1968 merkittyjen asioiden luku oli 3 867. Näistä oli virastopäällikön asioita 297, kansliaosaston 808, tonttiosaston 1 976, maatalousosaston 35, metsäosaston 30, kaupunkimittausosaston 287 ja talo-osaston 434. Kiinteistöviraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 1 247. Virastopäällikön päätöshuettelon pykäläluku oli 243 ja kansliaosaston osastopäällikön päätöshuettelon pykäläluku 149.

Viranhaltijat. Avoinna olleisiin virkoihin valittiin kertomusvuonna eri osastoihin seuraavat henkilöt:

kansliaosastoon: 12. pl:n vakinaistettuun arkistojärjestäjän virkaan Hilikka Virtanen 1.1. lukien, 11. pl:n apulaiskirjaajan virkaan Liisa Allén 1.6., 10. ja 8. pl:n toimistoapulaisen virkoihin Anja Lehto 1.9. ja Liisa Haikarainen 1.2. lukien sekä 28. pl:n asiamiehen virkaan Jorma Waismaa 1.1.1969 alkaen;

tonttiosastoon: 30. pl:n apulaispäällikön virkaan Kurt Schreiber 1.5. lukien, 29. pl:n insinöörin virkaan Martti Koivumäki 15.6., 17. pl:n puutarhakonsulentin virkaan Hilikka Aalto 1.6. lukien, 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan Annikki Hiltunen 1.4. lukien sekä

28. pl:n asuntotuotantoasiamiehen virkaan Kari Koskimaa 1.1.1969 alkaen; 28. ja 26. pl:n insinöörin virkoja hoitivat työsopimussuhteisina Jorma Turpela ja Erkki Pajunen, vastaavasti 1.8. ja 16.10.1968 lukien;

kaupunkimittausosastoon: 31. pl:n apulaiskaupungingeodeetin virkaan Lauri Lius 1.1. lukien, kahteen 30. pl:n piiri-insinöörin virkaan Eirik Krogerus ja Tauno Talvio, molemmat 1.6. lukien, 17. pl:n kartoittajan virkaan 1.10. lukien sekä 18. pl:n kartoittajan virkaan 1.12. lukien Liisa Aalto;

metsäosastoon: 19. pl:n vakinaistettuun metsäteknikon virkaan Eero Huima 1.3. lukien sekä kahteen 16. pl:n metsätyönjohtajan virkaan Reijo Poteri 12.2. ja Tauno Immonen 1.9. lukien;

talo-osastoon: 14. pl:n toimistonhoitajaksi Tapio Sademies 9.1. lukien, 13. pl:n kirjanpitäjäksi Tarja Moberg 9.8., 13. pl:n toimen-
tajaksi Tuulikki Valvio 21.4., 10. pl:n apulaiskirjanpitäjäksi Elvi Kukkonen 1.4., 10. pl:n vakinaistettuun toimistoapulaisen virkaan Riitta Nieminen sekä 7. pl:n vakinaistettuun toimistoapulaisen virkaan Marja-Leena Hahl, molemmat 1.1. lukien sekä 7. pl:n toimistoapulaisen virkaan Kaija Piispainen 8.10. lukien vuoden koeajaksi.

Kiinteistöviraston eri osastoista erosivat tai siirtyivät eläkkeelle seuraavat viranhaltijat:

kansliaosastosta: asiamies Antti Kuto 31.10. ja kirjanpit. Ines Saraskoski 30.11.;

tonttiosastosta: apul.pääll. Esko Lehtonen

30.4., toim.apul. Tuovi Ohtonen 31.1. sekä puutarhakonsulentti Eeva Hakanpää 1.6.; metsäosastosta: metsäyönjoht. Reijo Poteri 14.5. ja apul.metsänvartija Tapio Pirilä 31.10.;

kaupunkimittaosastosta piirtäjä Ines Pitkänen 29.12.;

talo-osastosta: kirjanpit. Maire Länsivaara 8.8., apul.kirjanpit. Pirkko Viinikainen 7.2. sekä toim.apul. Marja-Leena Hahl 15.9.

Omakotiarkkit. Oiva Nummiala kuoli 15.2., kartoittaja Onni Pensas 15.6. ja kartoittaja Jaakko Antikainen 12.10.

Huoneistot. Kiinteistöviraston eri osastot toimivat kertomusvuonna samoissa paikoissa kuin edellisenäkin vuonna.

Kansliaosasto

Osaston tehtävät olivat kertomusvuonna samat kuin aikaisemminkin.

Osastossa käsiteltiin kertomusvuoden aikana (suluissa edellisen vuoden luvut) 120 (109) kauppa- ja vaihtokirjaa, 121 (196) riiänvuokrasopimusta ja 286 (292) niihin tehtyä muutosta, 21 (17) huoneenvuokrasopimusta, 17 (29) lainasopimusta, 116 (113) muuta sopimusta, 92 (73) vuokraoikeuden siirtoa sekä 448 (407) lainhuudatus- ja kiinnitysasiaa. Toimeksiantoja, jotka eivät johtaneet sopimukseen oli 165 (148). Asiakkaille annettiin 449 (374) hallinto-oikeustodistusta ja 152 (135) vuokrasopimusjäljennöstä. Rakennuslain mukaisia korvauksia suoritettiin 222 (229) tapauksessa.

Vuoden aikana lähetettiin 603 (646) kirjettä.

Kiinteistöluettelon suorittamista kiinteässä käyttöomaisuudessa tapahtuneista kirjanpidollisista ja kartastollisista muutoksista mainittakoon seuraavat: ostoja kaupungin alueella 59 ja ulkokuntien alueella 10, vaihtoja kaupungin alueella 11 ja myyntejä 24. Kaupungin omistama maa-alue lisääntyi täten 156.5 ha kaupunkialueella ja 296.7 ha

ulkokuntien alueella sekä vesialue 15 ha kaupungin alueella. Maa-alueen vähennys oli 3.7 ha kaupunkialueella. Tonttien vuokrauksia merkittiin 80, vuokra-ajan pidennyksiä 22, vuokraoikeuden siirtoja 71, vuokrauksien peruutuksia 32, varauksia 24 sekä ryhmäsiirtoja 221. Rakennuslain mukaisia korvauksia oli 23 ja yleisen alueen mittauksia 125.

Rakennuksia siirtyi vuoden aikana kaupungin omistukseen joko ostojen, vaihtojen tai muun luovutuksen yhteydessä 72. Kirjanpidosta poistettiin 86 purettua rakennusta. Rakennusviraston talorakennusosaston ilmoittamat rakennuskustannukset kertomusvuodelta olivat 61.1 mmk ja katurakennusosaston vastaavasti 13.2 mmk. Lisäksi kirjattiin kunkin hallintokunnan omaan käyttöön uskotut ja ilmoitetut perusparannusluonteiset rakennuskustannukset.

Kantaomaisuuden tilinpäätöstä varten ilmoitettiin rahatoimistolle muutoksista sekä laskettiin v:n 1969 talousarviota varten eri hallintokuntien kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot. Erilaisia tilastoja ja yhteenvedoja laadittiin kaupunginhallitukselle, kiinteistölautakunnalle, tilastotoimistolle ym. Diaariin merkittiin 873 kirjelmää.

Reikäkorttien ja magneettinauhojen hyväksikäytön suunnittelua kiinteistöluettelon pidossa jatkettiin yhteistoiminnassa kaupunginhallituksen järjestelytoimiston kanssa. Suunnitteilla olevan kiinteistörekisterin perustaminen jouduttanee näitä suunnitelmia.

Tonttioosasto

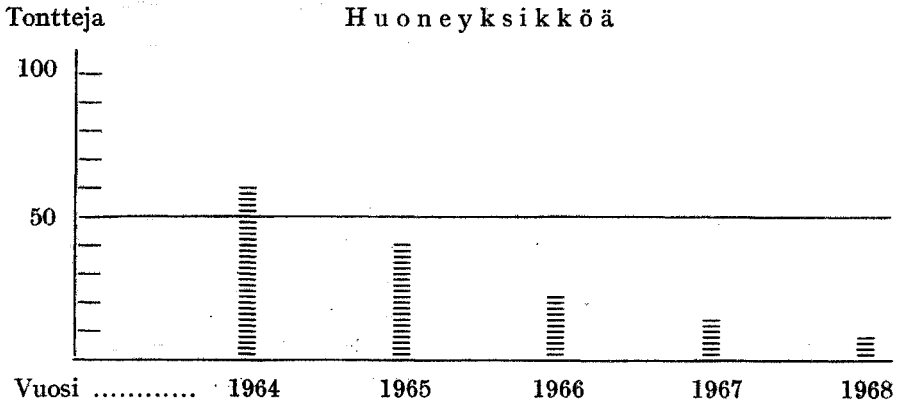
Tonttien luovutus. Kaupungin omistaman luovutuskelpoisen tonttimaan väheneminen kuvastui luovutettujen asuntotonttien määrässä. Kertomusvuonna annettiin vuokralle neljä asuntotonttia. Rakennusoikeudeltaan tontit olivat vajaa 2 000 huoneyksikköä. Tontit sijaitsevat kaikki Laajasalossa ja ne luovutettiin kaupungin omaan asuntotuotantoon. Lisäksi esitettiin myytäväksi kaksi

2. Kiinteistövirasto

tonttia, jotka vastasivat n. 140 huoneyksikköä.

Oheisesta taulukosta ilmenevät viime vuo-

sina asuntotarkoitukseen vuokralle annettujen tonttien lukumäärät ja rakennusoikeudet.

Muita tontteja ja alueita esitettiin luovutettavaksi seuraavasti (suluissa edellisen vuoden luvut):

Teollisuus- ja pienteollisuustontit	47	(66)
Liiketontit	2	(1)
Huolto- ja jakeluasematontit	—	(2)
Autopaikkatontit tai -alueet	19	(8)
Koulutontit	—	(2)
Opiskelija-asuntolatontit	3	(—)
Vanhainkotitontit	3	(1)

Vielä luovutettiin tontteja ja alueita eri tarkoituksiin, kuten pienoishölkentiksi, veneiden esittelyyn ja myyntiin yht. 51. Mahdollisia myöhempiä luovutuksia varten esitettiin varattavaksi 45 (42) tonttia tai aluetta. Lisäksi myytiin 21 määräalaa (tontin osaa).

Alueiden ja rakennusten ostaminen. Kaupungille esitettiin hankittavaksi 52 (46) tilaa tai tonttia ja 27 (50) määräalaa. Hylättyjen myyntitarjousten lukumäärä oli 26 (43). Vuokrasuhteen purkamisen yhteydessä tehtiin esitys 18 (20) vuokra-alueella sijaitsevan rakennuksen ostamisesta kaupungille. Esitettiin suoritettavaksi 13 (11) aluevaihtoa. Kaupungille vuokrattiin yksi alue.

Muita asioita. Vuokraoikeuksia ehdotettiin jatkettavaksi 40 (39) ja irtisanottavaksi 31 (51) tontin ja alueen osalta. Luvan myöntämisiä esiteltiin 282 (193), joista suurin osa koski kaupungin maan käyttämistä erilaisien yleisötilaisuuksien, kuten kilpailujen, näyttelyjen jne. järjestämiseen.

Kertomusvuonnakin oli rahamarkkinoiden kireys havaittavissa pienteollisuustonttien vuokrausten yhteydessä. Monet vuokraajat joutuivat toistaiseksi luopumaan rakentamisesta. Luopumisista johtuen n. 50 luovutuskelpoista tonttia jäi vuokraamatta. Varsinaista tonttireserviä ei kuitenkaan syntynyt, sillä Uudenpellon, Mäkelän ja Vallilan metsän lopetettavilla varastoalueilla oli edelleen satakunta pienyrittäjää, joille olisi osoitettava uudet tontit. Tonttien kysyntä oli muutenkin vilkasta.

Kolmivuotiskatselmuksissa tarkastettiin n. 600 katselmuskohdetta. Lisäksi valvottiin rakennus- ja aitaamisvelvollisuuden täyttämistä sekä osakkaiden asumista huoneistoissaan. Kaupungin rakentamattomia tontteja ja alueita siistittiin. Tonttiosaston toimesta vietiin Tattarisuon varastoalueelle 262 (197) »romuajoneuvoa», joista 56 (79) lunastettiin takaisin.

Esiteltiin rakennuspiirustuksia, velkakirjojen tallettamista sekä maksujen ym. lykäyksiä koskevia asioita. Kunnallisteknillisiä töitä varten tarvittavia työluovia ja haltuunottoilupia hankittiin yhteensä 581 (389) ja niiden saamiseksi lähetettiin 502 kirjettä. Rakennusasetuksen 92 §:n mukaisia ilmoituksia katualueen haltuunottamisesta lähetettiin 3 (3). Rakennuslain 74 §:n 1 mom:n mukaisia korvauksia suoritettiin 226 (226) maanomistajalle ja 71 §:n 2 mom:n mukaisia korvauksia 25 (20). Kaupunginhallitukselle toimitettiin lausuntoja jäteveden laskemisesta tai vastaavista asioista 36 (71). Kaupunki kuului 85 tiekuntaan, joita koskevia lausuntoja esitettiin kaupunginhallitukselle 7 (8). Kadun ja yleisen alueen mittauksia pantiin vireille 20 (88). Kiinteistöjä arvioitiin kaupungin eri virastoille ja laitoksille 12.

Uusi asuntotuotantolaki on määrännyt kunnan hoidettavaksi joukon uusia tehtäviä, joista mainittakoon seuraavat:

Kerrostalolainat

- lausuntojen antaminen lainahakemuksista
- vuokra- ja asunto-osuuskunnan asukkaiden valintaa koskeva suostumus
- vuokrien kohtuullisuutta koskeva valvonta
- lainakohteessa suoritettavat tarkastukset ja katselmukset

Henkilökohtaiset osake- ja lisälainat

- lainahakemusten käsittely
- lainojen myöntäminen
- lainojen maksattaminen
- lainaehtojen noudattamisen valvonta

Aikaisemmin kunnalle on kuulunut omakotilainojen hoito. Kaupunginvaltuusto päätti 16.10.1968 määrätä lain määräämät uudet tehtävät kiinteistölautakunnan hoidettaviksi. Näiden tehtävien hoitamista varten kaupunginhallitus oikeutti kiinteistöviraston perustamaan tonttiosastolle asuntotuotantoasia-

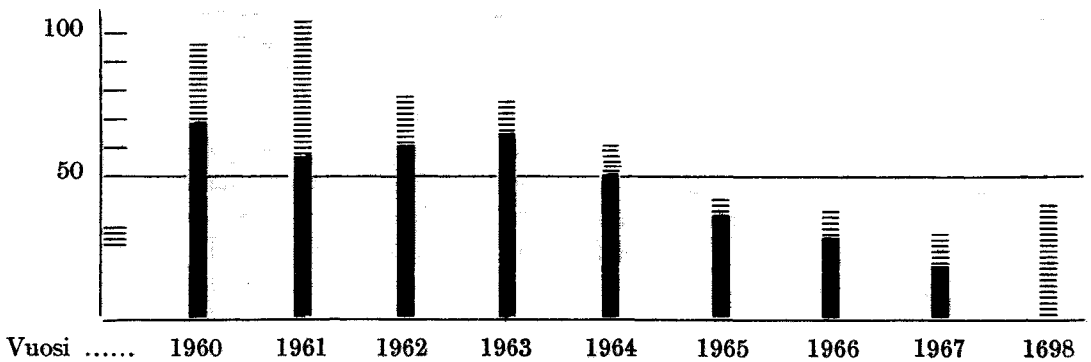
miehen viran. Kertomusvuonna suoritetuista tehtävistä mainittakoon kerrostalolainahakemusten johdosta annetut lausunnot. Käsiteltävänä oli kaikkiaan 22 hakemusta, joiden käsittämä ao. asuntopinta-ala oli yht. n. 134 000 m² ja anotut lainat yhteensä n. 56 000 000 mk. Lainoja myönnettiin 15 kohteelle, joiden asuntopinta-ala oli n. 85 000 m² ja yhteenlaskettu lainamäärä n. 25 700 000 mk.

Tonttiosaston päällikön päätösluettelon mukaan hyväksyttiin muutospiirustuksia 15 (22), vuokrattiin 21 (36) tilapäisvarastoaluetta ja irtisanottiin 17 (18) mainittujen alueiden vuokraoikeutta. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 76 (59). Juhannuskokkojen polttamiseen ja ilotulitusten järjestämiseen myönnettiin 16 (19) lupaa.

Omakotitoimisto. Edellisen vuoden hakemusten perusteella asuntohallitus myönsi 17 (29) uutta omakotilainaa, joiden lainoitus pantiin alulle. Uusia laina-anomuksia vastaanotettiin, tarkastettiin ja toimitettiin asuntohallitukselle kaikkiaan 42 (28). Anomusten määrässä on havaittavissa nousua, kuten oheisesta kuviosta ilmenee.

Pilari ilmaisee kunakin vuonna asuntohallitukselle (Aravalle) toimitettujen laina-anomusten määrän ja pilarien tummennettu osa näistä hyväksytyt laina-anomukset.

2. Kiinteistövirasto

Vuoden aikana suoritettiin 160 (350) rekisteröityä asuntolainatarkastusta, joista suurin osa koski rakenteilla olevien rakennusten arviointeja. Käsiteltiin ja toimitettiin asuntohallitukselle lisälaina-anomuksia, muutospöytäkirjoja sekä lainansiirtoanomuksia. Tammi-heinäkuussa tehtiin ilmoitukset rakenteilla olevien rakennusten rakennusvaiheista. Valvottiin omakotialueita, mikä tapahtui osittain kolmivuotiskatselmusten yhteydessä. Edellisen vuoden rakennuksista laadittiin tilasto sekä annettiin erilaista neuvontaa. Lisäksi suoritettiin kaikkiaan 129 (192) arviointia myyntitarjousten ja lunastusten yhteydessä myytävistä rakennuksista ja teknillisistä laitteista.

Siirtolapuutarhatoimisto. Vuoden alussa uusittiin siirtolapuutarhapalstojen vuokrasopimukset yhdeksäksi vuodeksi eteenpäin, paitsi Marjaniemen palstojen sopimukset kahdeksi ja Vallilan kolmeksi vuodeksi.

Toimiston henkilökunta harjoitti puutarhaneuvontaa kaupungin siirtolapuutarha- ja omakotialueilla. Pidettiin esitelmää viljelyksen eri aloilta siirtolapuutarhayhdistysten järjestämissä tilaisuuksissa ja suoritettiin paikallista neuvontaa molemmilla alueilla.

Siirtolapuutarhoissa hoidettiin yleiset istutukset, tiet ja kentät sekä valvottiin palttojen hoitoa ja yleistä järjestystä. Talin siirtolapuutarhassa uusittiin nimikilvet sekä suoritettiin panssariverkon korjaus ja maa-laus. Marjaniemen siirtolapuutarhan vesi-

johtoverkostossa tehtiin tavallista suurempi korjaus pakkasvaurioiden vuoksi.

Siirtolapuutarhamajojen piirustuksista perittiin 31 mk. Puutarhapalstojen vuokrat tuottivat 221 988 mk ja viljelyspalstojen vuokrat 16 196 mk. Puutarhurin luontoisedut olivat 1 326 mk. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 169. Kesäkauden aikana puutarhoissa oli 13 työntekijää, joille maksetut palkat olivat yhteensä 46 929 mk. Salaojien, salaojakaivojen ja vesijohtoverkoston korjaustyöt suoritettiin laskutustöinä.

Yhteenveto tuloista ja menoista:

Tulot	mk
Tonttien ja alueiden vuokrat ...	16 627 948
Siirtolapuutarhojen maanvuokrat	
ym. tulot	239 742
Menot tonttiosaston tileiltä	
olivat yhteensä	909 163

Maatalousosasto

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli maatalousosastolla henkilökuntaa seuraavasti: virkasuhteisia 8, työsuhteisia kuu-kausipalkkaisia 1 ja tuntipalkkaisia työntekijöitä 34 henkilöä. Tuotantosuunnan muutoksen, työn rationalisoinnin ja koneellistamisen avulla työntekijäin määrää voitiin edellisistä vuosista huomattavasti supistaa. Osa työntekijöistä oli sijoitettu talvikuukausien

ajaksi rakennusviraston puhtaanapito-osastolle.

Tehtävät. Maatalousosaston tehtävänä on huolehtia kiinteistölautakunnan alaisten viljelystilojen tai viljelyskelpoisten peltoalueiden viljelyksestä tai vuokrauksesta niin kauan kuin niitä ei tarvita muuhun käyttöön. Maanviljelys ei Helsingin kaupungilla näin ollen ole itsetarkoitus vaan hankittujen, viljelyskelpoisten maareservien maiseman hoitoa tarkoittava ja liiketalousluontoinen hoitaminen. Tehtävälleen kytkeytyy paitsi varsinaisen viljely tuotantoprosessina, sadon käsittely ja sen markkinointi sekä osaston hallinnossa olevien maanviljelyksen harjoittamiseen tarvittavien asuin- ja talusrakennusten hoito ja kunnossapito. Maa-alueiden hoidossa myös yleiseltä kannalta merkityksellisiä vuotuisia toimenpiteitä ovat peltojen ojituksen kunnossapito sekä peltoalueiden liepeiden ja joutoalueiden raivaus, puhdistus ja rikkaruohojen hävittäminen. Maatalousosaston tehtäviin kuuluu lisäksi huolehtiminen ns. isännättömien valtaojien ja teiden kunnossapidosta.

Osaston hoidettavana oli edelleen kaupungille kuuluvien maatalouden tuotantokustannusten tasoittamiseksi ja tuotannon edistämiseksi pienviljelmille valtion varoista myönnettyjen määrärahojen jakoon liittyviä tehtäviä.

Maa-alueet. Kertomusvuonna oli osaston hoidossa ja valvonnassa viljelysalueita kaikkiaan 1 247 ha (1 310 ha). Vähennys v:een 1967 verrattuna oli 5 %. Maista oli kaupungin rajojen sisällä yhteensä 1 096 ha (1 122 ha) ja muissa kunnissa 151 ha (188 ha).

Maatilat. Omassa viljelyksessä olleiden Fallkullan, Haltialan, Pukinmäen ja Tuomarinkylän tilojen yhteispinta-ala oli 771 (768) ha. Toiminnan pääpaino oli viljanviljelyssä kuten edellisinäkin vuosina. Huomattavin muutos v:een 1967 verrattuna oli vehnän viljelyalan lisäys samalla kun rehuviljan, nurmien ja kesannon osuutta oli vastaavasti supistettu.

Sääsuhteet olivat maatalouden kannalta kohtalaisen suotuisat. Maatiloilla voitiin pääosa kevätkylvöistä suorittaa toukokuun alkupuolella, jolloin maan lämpö- ja kosteus-suhteet vielä olivat edulliset. Myöhemmin olosuhteet huonontuivat niin, että kasvien taimelle tulo viivästyi ja oraiden kehitys keskeytyi joksikin aikaa.

Kokonaispeltoalan käyttö v. 1968 ja 1967 oli seuraava:

	1968 ha	1967 ha	
Leipävilja			
Ruis	34	41	
Syysvehnä	119	91	
Kevätvehnä	369	245	377
Muu viljely			
Ohra	18	77	
Kaura	100	114	
Heinänurmet ja laidun	100	218	159 350
Kesanto	31	41	
Yhteensä oma viljely	771	768	

Kertomusvuonna tehtiin Viljavuuspalvelu Oy:n suorittamana Haltialan ja Tuomarinkylän peltoja koskeva viljavuustutkimus maiden ravinnepitoisuuden, happamuuden, ym. seikkojen selvittämiseksi.

Lannoitukseen käytettiin kevä- ja syyskylvöjen yhteydessä y-lannoksia yhteensä 254 tn eli noin 400 kg hehtaaria kohden. Salpietaria käytettiin syysviljoille pintalannoituksena keväällä ja v. 1968 kylvetyille syysvehnälle jääntyneen ja vähäisen lumen päälle levitettyä. Maiden kalkitukseen käytettiin 102 tn maatalouskalkkia.

Rakennusviraston puhdistamoiden lietteen käyttö- tai hävittämiskysymys on tullut yhä ajankohtaisemmaksi. Maatalousosasto on osallistunut rakennusviraston toimesta suoritettuihin kokeiluihin lietteen käyttömahdollisuuksista maanparannus- ja lannoiteaineena kaupungin pelloilla. Erikoisesti on kiinni-

2. Kiinteistövirasto

tetty huomiota levitystekniikan kehittämiseen. V. 1968 levitettiin 4 679 m³ juoksevaa ja 470 m³ lavakuivattua hautomolietettä 55 ha:n alalle.

Eri viljelykasvien kokonaissadot ja hehtaaria kohden lasketut satomäärät olivat seuraavat:

	Kokonaissato		Keskim. hehtaarisato	
	1968 tn	1967 tn	1968 kg	1967 kg
Ruis	60.3	101.8	1 827	2 513
Syysvehnä ...	376.2	381.2	3 158	4 177
Kevätvehnä..	831.6	673.3	2 252	2 745
Ohra	35.2	206.0	1 969	2 671
Kaura	250.0	291.8	2 506	2 566
Heinä	349.0	469.3	3 498	3 337

Kaupungin maatilojen valtakasvin, kevätvehnän sato oli 17 % suurempi kuin keskimäärin Uudenmaan läänin maanviljelysseuran alueella.

Kertomusvuoden sato oli runsas, joskin alhaisempi kuin v. 1967. Sato oli laadultaan hyvää. Siemenkauppaa varten tarkastettiin valtion siementarkastuslaitoksella 74 eri viljalajinäytettä. Kauppasiemenen vaatimukset täytti 93 % näytteiden edustamasta viljasta, määrältään 773 tn. Kertomusvuonna myytiin v.ien 1967 ja 1968 sadoista siemenviljaa 452.8 tn, ruokaviljaa 305 tn sekä reuhja jäteviljaa 133.7 tn. Maatilojen kylvöihin käytetty siemenmäärä eri viljalajeja oli 173.3 tn. Vuoden päättyessä tilojen varastoissa oli viljaa yhteensä 1 247.4 tn (709 tn).

Kertomusvuonna uusittiin ja täydennettiin Tuomarinkylän tilan viljankäsittelylaitosta siten, että vanhojen kuivurikoneistojen tilalle asennettiin kaksi uutta öljylämmitteistä suurtehokuivuria viljan vastaanotto-, puhdistus-, lajittelu-, siirto- ja siilovarastointilaitteineen ja -tiloineen. Työ suoritettiin rakennusviraston toimesta yleisten töiden lautakunnan käytettävänä olleilla määrärahoilla. Vaikka laitos ei valmistunutkaan täysin käyttökuntoon viljan korjuun alkamisen ajaksi, voitiin

siinä kuivata ja lajitella 47 % maatilojen kokonaissadosta. Loppuosa sadosta käsiteltiin Pukinmäen ja Haltialan kuivaamoissa.

Tärkeimmät kalustohankinnat olivat kolmen traktorin ja kahden yhdistelmäkoneen hankinta. Mainittua konetta käyttäen suoritettiin kerta-ajolla muokkaus, lannoitus ja kylvö. Käytöstä poistettua irtaimistoa myytiin maatilalla pidetyssä huutokaupassa.

Kertomusvuonna salaojitettiin 8 ha Tuomarinkylän peltoja. Varsinaisten peltoviljelytöiden lisäksi maatilojen toimesta suoritettiin rakennusten vuosikorjaustöitä sekä mahdollisuuksien mukaan sivuansiotöitä. Useita vanhoja latoja purettiin.

Vuokratalous. Vuokralle annettujen peltoalueiden määrä oli kaikkiaan 476 (542) ha. Maanvuokrasopimusten luku vuoden lopussa oli 38 (50), joista vuosisopimuksia oli 30 (42) ja viisivuotissopimuksia 8 (8).

Maatalousosaston hallinnossa ja hoidossa oli kertomusvuoden päättyessä kaikkiaan 185 rakennusta. Huoneistoja oli vuokrattuna 36 virka- tai työsuohdeasuntoa ja 38 asuntoa muille vuokralaisille; lähinnä osaston entisille, kaupungin muihin laitoksiin siirtyneille työntekijöille. Karjataloudesta luopumisen vuoksi vapautuneet kotieläinrakennukset vuokrattiin Tuomarinkylästä kahdelle ratsastuskouhulle, joiden toimesta ja kustannuksella tilat kunnostettiin tarkoitukseensa sopiviksi. Tällä toiminnalla oli merkitystä kaupunkilaisten urheilu- ja ulkoiluharrastuksen lisääntymiseen Tuomarinkylän ja Haltialan alueilla. Kotieläinrakennusten takapihat kunnostettiin maatalousosaston toimesta poistamalla liejuinen ja lannan peittämä pintamaa sekä sorastamalla ja salaojittamalla alue ratsastuskelpoiseksi kentäksi. Niinikään osaston toimesta kunnostettiin autojen pysäköinti-paikkoja ja pystytettiin liikennemerkkejä Tuomarinkylän kartanon talouspiha-alueelle.

Yhteenveto tuloista ja menoista.

	1968 mk	1967 mk
Tulot yhteensä	1 217 718	1 668 448
Menot yhteensä	920 648	1 047 228
Ylijäämä	297 170	622 220

Kertomusvuoden tulos on osaston toiminta-ajan parhaimpia. Edellisen vuoden tulos oli poikkeuksellinen karjatalouden lopettamisesta johtuvien myyntitulojen ja runsaan nullan myynnin vuoksi.

Kertomusvuonna käytettiin viraston osastojen yhteisiä kustannuksia varten maatalousosaston vastattaville tileille merkittyjä määrärahoja erinäisten kaupungin alueella olevien teiden kunnossapitoon 4 145 mk sekä isännättömien valtaojien kunnossapitoon 4 978 mk eli yhteensä 9 123 mk. Pääomamenoja oli tilien mukaan käyttökäytön hankinnasta 44 987 mk ja salaojitustöistä 7 163 mk eli yhteensä 52 150 mk.

Metsäosasto

Metsäosasto aloitti toimintansa v:n 1944 alusta, joten kertomusvuoden päättyessä se täytti 25 vuotta. Ennen metsäosaston perustamista kaupungin omistamat metsät olivat pääosiltaan maatalousosaston ja osaksi rakennusviraston hoidossa. Kummallakin oli palveluksessaan metsätyönjohtaja.

Marraskuussa v. 1942 kiinteistölautakunta antoi kiinteistöviraston päällikölle Juhana Savolaiselle tehtäväksi laatia esityksen kaupungin metsätalouden vastaisesta hoidosta. Syynä tähän oli kaikesta päättäen se, että metsäalueiden metsänhoidolliseen tilaan ja metsien taloudelliseen tuottoon ei oltu tyytyväisiä. Esityksen perustaksi hankittiin useita asiantuntijalausuntoja.

Prof. Olli Heikinheimo esittää lausunnoissaan mm., että voimaperäisen metsätalouden toteuttaminen kaupungin metsissä on tähän

asti ollut mahdotonta, koska tällaisen metsätalouden edellyttämä ammattitaitoinen johto on puuttunut ja koska metsien hallinta ja käyttö on liitetty liian kiinteästi metsätaloudelle vieraisiin intresseihin. Tulevista tehtävistä kaupungin metsissä sanotaan lausunnossa mm. seuraavaa: »Tällä alueella harjoitetaan itsenäistä, voimaperäistä metsätaloutta kuitenkin niin, että riittävä huomio kiinnitetään alueen eri osien vastaiseen, lopulliseen käyttöön, jolloin mm. kaupungin läheiset metsät tulevat hoidettaviksi puisto-

metseinä.»
Kaupunki omisti näihin aikoihin metsiä n. 5 700 ha. V. 1930 vastaava luku oli n. 2 800 ha. 1930-luvulla kaupungin maanhankinta oli varsin voimakasta. Mainitusta 5 700 ha:sta oli ns. lähialueilla n. 4 400 ha. Sen jälkeen lähialueiden metsien määrä on vähentynyt ollen nyt n. 3 470 ha.

Metsäosaston toiminnan alkuvuosiin löi leimansa ankara polttoainepula. Halkoa oli saatava paljon myös kaupungin lähimetsistä. Tehon lisäämiseksi metsäalueet oli hakattava paljaaksi tai lähes paljaaksi. Metsäosasto suunnitteli tähän sopivimmat alueet. Hakkuu suoritettiin pääasiassa talkoovoimin.

Ymmärrettävästi osaston alkuaikojen tehtäviin kuului myös mm. tavoitteiden suunnittelu, organisaation luominen, henkilökunnan hankinta sekä teknillisten ja taloudellisten toimintaedellytysten luominen. Totunnainen, voimaperäinen metsätalous ei enää riittänyt tavoitteeksi. Tulivat meidän oloissamme uudet käsitteet: puistometsät, ulkoilumetsät, tonttien puustot ja maiseman hoito.

Hätähakuiden päätyttyä paljaaksi hakatuille alueille istutettiin mäntyä. Näistä alueista osa on jo rakennettu, mutta jäljellä olevilla on kaunis, varttunut männyn taimisto.

Sotien jälkeen myös kaupungin omistamia lähimetsiä käytettiin maanhankintalain mukaiseen asutustoimintaan. 1950-luvulla pääsi vauhtiin lähiöiden rakentaminen. Kun vielä liikenneväylät, varastoalueet ym. vaativat

2. Kiinteistövirasto

runsaasti maa-alaa onkin lähimetsien pinta-ala jatkuvista maanostoista huolimatta vähentynyt.

1950-luvulla saatiin lähimetsien ensimmäinen metsänhoidollinen hakkuu suoritetuksi. Vaikka hakkuut olivat pääasiassa hoitamattomien metsien puhdistus- ja kunnostushakkuita kertyi myytävää puutavaraa runsaasti. Toiminnan taloudellisuuteen kiinnitettiin erikoista huomiota.

Helsingiläisten ulkoilualueiden tarve kävi yhä ilmeisemmäksi. Maanhankinnan osalta varsin hiljaisen kauden jälkeen kaupunki alkoi v. 1958 hankkia ulkoilu- ym. maa-alueita. Näiden puuston metsänhoidollisesta käsitte-lystä muodostui metsäosastolle uusi tehtäväkenttä. Oli kehitettävä menetelmät ulkoilu-alueiden puustojen hoitamiseksi yhdistäen maisemanhoidolliset ja taloudelliset näkökohdat.

Kiinteistöviraston ohjesäännössä metsäosaston tehtäväksi kaupungin omistamilla mailla ja kaupungin hallinnollisella alueella määrätty luonnonsuojelu oli saanut uutta sisältöä ja laajuutta. Rauhoituksia ja niihin verrattavia tehtäviä käsittävän klassillisen luonnonsuojelun lisäksi ja ylivoimaisesti sen peittäen tuli sosiaalisen luonnonsuojelun tarve. Siihin liittyvät mm. käsitteet maisemanhoito ja miljöönhoito niin viheralueilla kuin muuallakin.

Metsäosaston organisaation ja toimintapisteiden osalta kertomusvuoden aikana ei ole tapahtunut mainittavia muutoksia.

Myös osaston henkilökunnan määrä pysyi samana kuin edellisvuonna.

Metsäalueiden määrä. Kaupungin omista-

mat ja osaston hoidossa olevat metsät jakautuvat kolmeen ryhmään. Niihin luettavien metsämaiden määrä oli kertomusvuoden lopussa seuraava: lähimetsät 3 470 ha, Espoon-Vihdin piiri 2 860 ha ja ulkotilat 1 220 ha. Näiden lisäksi kaupunki omistaa Tervalammen työlaitoksen metsät 550 ha, jotka ovat osittain metsäosaston hoidossa. Pääosan töistä suorittaa työlaitos. Kaikkiaan näitä metsiä on siis 8 100 ha. Tähän määrään ei ole luettu kaupungin omistamia vuokratontteja, joiden puusto on osittain metsäosaston hoidossa.

Kertomusvuoden aikana kaupunki hankki metsämaita Espoon-Vihdin piirin alueelta kuudella eri kaupalla yhteensä 191 ha. Lähinnä ulkotiloihin luettava uusi alue käsitti 18 ha. Lähialueilta hankittiin metsämaita n. 120 ha. Hankittujen metsämaiden määrä, n. 329 ha, on vähäinen niin arvioituaan tarpeeseen kuin aikaisempien ostojen määrään verrattuna. Lähialueiden metsämaita siirtyi muuhun käyttöön n. 50 ha. Kaupungin omistuksessa olevien metsämaiden määrä lisääntyi siis kertomusvuoden aikana n. 279 ha:lla.

Tilastotietoja. Seuraavassa esitettävät luvut koskevat kaupungin omistamia metsiä Tervalammen työlaitoksen 550 ha lukuun ottamatta. Näidenkin metsien hoidossa metsäosasto antaa ammattiapua, mutta laitos suorittaa itse hakkuut ja saa tulot metsästä.

Vuoden 1968 aikana on kaupungin metsistä luovutettu metsäosaston hakkuuttamina (hankintana) eri puutavaralajeja seuraavasta asetelmasta ilmenevät määrät. Vertailun vuoksi on merkitty vastaavat luvut myös kolmelta edelliseltä vuodelta.

	1968	1967	1966	1965
Havutukkeja	65 710 j ³	46 140 j ³	80 490 j ³	110 710 j ³
Koivutukkeja	990 »	1 390 »	1 500 »	2 840 »
Paaluja	3 430 »	480 »	40 560 »	16 200 »
Tukipuita ym.	200 kpl	600 kpl	1 740 kpl	1 440 kpl
Paperipuita	7 450 pm ³	6 560 pm ³	7 880 pm ³	9 000 pm ³
Halkoja	5 800 »	4 770 »	5 730 »	7 060 »
Yhteensä k-m ³	10 600	8 600	12 800	14 500

Pystykauppojen perusteella on luovutettu seuraavat puutavaramäärät:

	1968	1967	1966	1965
Havutukkeja	15 890 j ³	7 400 j ³	25 580 j ³	5 500 j ³
Tukipuita ym.	—	270 kpl	380 kpl	—
Paperipuita	1 030 pm ³	260 pm ³	3 270 pm ³	560 pm ³
Halkoja	26 »	140 »	5 032 »	8 300 »
Yhteensä k-m ³	1 300	500	5 800	5 200

Vuonna 1966 alkaneen puutavaran me-
kin huononemisen ja hintojen laskun vuoksi
pystymyyn tejä ja hakkuita supistettiin, mikä
selvästi näkyy v:n 1967 luovutusmäärässä ja
tuntuu myös v:n 1968 määrissä. Järeän puun

ja paperipuun luovutusmäärät olivat v. 1965
ja 1966 poikkeuksellisen suuret.

Metsäosaston tulot ja menot kertomus-
vuoden aikana ja vastaavat luvut kahdelta
edelliseltä vuodelta olivat seuraavat:

	1968 mk	1967 mk	1966 mk
Metsätuotteiden myynti	520 546	379 352	590 133
Vuokrat ja lupamaksut	25 440	19 991	18 210
Muut tulot	2 117	1 625	154 653
Tulot yhteensä	548 103	400 968	762 996
Menot yhteensä	796 056	670 736	607 404
Tulojen ja menojen erotus	—247 953	—269 768	+155 592

Kertomusvuosi on metsätuotteiden myyn-
titulujen osalta ollut lamakauden pohjavuo-
ta 1967 huomattavasti parempi. Kun »muut
tulot» ovat olleet mitättömät ja menot ovat
työpalkkakustannusten vaikutuksesta voi-
makkaasti nousseet ovat menot tuloja n.
248 000 mk suuremmat. Tässä suhteessa
tulos oli lähes yhtä huono kuin v. 1967.
Sitä ennen metsäosaston menot ovat olleet
tuloja suuremmat viimeksi v. 1952.

Tuloryhmä »muut tulot» muodostuu pää-
asiassa soran ja hiekan myyntituloista. Työ-
palkkojen nousu aiheutuu ymmärrettävästi
osaltaan yksikkötaksojen noususta. Muita
syytä ovat se, että puistometsiä on siistitty
enemmän kuin ennen ja se, että omien hak-
kuiden määrä on kertomusvuotena lisäänty-
nyt edelliseen vuoteen verrattuna.

Puutavaramarkkinat ja niiden vaikutus.
Kertomusvuoden aikana puunjalostustuot-
teiden markkinat paranivat merkittävästi.
Nousun jatkuminenkin näyttää ilmeiseltä.

Vaikeiden ja yleisesti kai tappiollisten vuo-
sien jälkeen puunjalostusteollisuus pyrki
tiukasti pitämään raaka-aineen hinnat kan-
nattavuuden puitteissa. Raakapuun hinnat
nousivatkin merkittävästi vasta kertomus-
vuoden syyskaudella. Nousu oli voimakas
sahatukkien osalta, joiden yhtenäinen hin-
noittelu on vaikeampaa kuin paperipuiden.

Raaka-aineen tehdashinnan alentamiseksi
tai nousun estämiseksi useat puunjalostus-
yhtiöt ovat keskittäneet raaka-aineensa han-
kinnan. Tämä on samalla vähentänyt kil-
pailua raaka-aineesta ja siten helpottanut
ostajan suunnitteleman hintatason säilyttä-
mistä.

Hintojen parannuttua kertomusvuoden lo-
pussa metsäosasto teki jälleen muutamia
pystykauppoja ulkotilojen leimikoista. Näis-
tä hakattavien puiden luovutus tapahtuu
vasta v. 1969 ja osittain ehkä v. 1970.

Kertomusvuoden lopussa parantuneet suh-
danteet ehtivät vaikuttaa metsäosaston ta-

2. Kiinteistövirasto

loudelliseen tulokseen vain vähän. Vasta v:n 1969 aikana vaikutus tuntuu selvästi. Metsäosaston taloudellisesti tuottamattomien tehtävien jatkuva kasvu rasittaa kuitenkin osaston taloudellista tuloista vuosi vuodelta yhä enemmän.

K a u p u n k i m i t t a u s o s a s t o

Henkilökunta. Kuukausipalkkaisen henkilökunnan lukumäärä oli vuoden lopussa 130. Osastolla oli lisäksi työsopimussuhteessa tuntipalkalla olevia mittausetumiehiä, autonkuljettajia, mittausmiehiä ja harjoittelijoita. Näiden lukumäärä vaihteli kertomusvuoden aikana vuodenajasta ja suoritettavien töiden määrästä riippuen 33—50 mieheen.

Teknillisiä välineitä koskevat asiat. Kenttämittauskalustoa on täydennetty hankkimalla osastolle mm. teodoliitti ja vaaituskoje. Mittausryhmien käyttöön on yhden poistetun auton tilalle hankittu uusi auto. Kaupungin omistamia autoja on siten ollut osaston käytössä entinen määrä eli 10 kpl. Virka-ajoihin on käytetty 8:aa osaston henkilökunnan omistamaa autoa. Kartografisia töitä varten on hankittu rei'ityskoje karttaelementtien kohdistamista varten.

Maastomittaus, kiinteistönmuodostus ja rakennustoiminnan valvontaan liittyvät tehtävät. Kaupungin kiintopisteverkon täydentämiseksi suoritettiin suurmonikulmiomittauksia Vuosaaren, Herttoniemen sekä Kantakaupungin alueella. Näiden laskutoimitukset ja tasoitukset on osittain suoritettu ulkopuolisella tietojenkäsittelykoneella. Tuusulan moottoritien kartoitus mittakaavaan 1:500 on suoritettu ilmakuvakartoituksena. Samoin on ilmakuvakartoituksella valmistettu 1:500 karttoja n. 330 ha:n alueelta Vuosaaressa. Kunnallisteknillisiä töitä varten on laadittu katusuunnittelukarttoja. Katujen maastoon merkitsemisiä on suoritettu eri puolilla esikaupunkialuetta. Maanalaisten johtojen yh-

distelmäkartan laatimista varten on jatkettu johtoihin liittyvien maanpäällisten rakenteiden kartoitusta Kantakaupungin alueella. Arkistovalokuvausta jatkettiin suorittamalla mittaustoimitusten asiakirjojen, geodeettisen laskuaineiston sekä tonttikirjakarttojen kuvausta.

Osaston suorittamat yleisimmät tehtävät olivat määrältään (suluissa edellisen vuoden luvut): kolmio- ja suurmonikulmiopisteitä määritettiin 99 (43), monikulmiopisteitä määritettiin 597 (790) ja korkeuskiintopisteitä 93 (330), pintavaaitusta suoritettiin 11 (23) ha:n alalta, katulinjoja merkittiin maastoon 18.8 (34) km, kalliosuojia ja tunneleita kartoitettiin 5.1 (3.1) km:n alalta, rajanäyttöjä suoritettiin 63 (88) ja korkeusase-
man näyttöjä 1 034 (926), rakennuspaikkoja merkittiin maastoon 659 (578), sijaintikatselmuksia suoritettiin 760 (744), tonttijakoehdotuksia laadittiin 84 (93), tontinmittauksia suoritettiin 352 (305), rasi-
tetoimituksia 7 (23) ja yleisen alueen mittauksia 122 (108), täydennettyjä tonttikarttoja laadittiin 1 570 (1 575), karttoja ostoja, myyntejä ja vaihtoja varten 39 (42) sekä karttoja pääasiassa rakennuslupia varten 1 280 (1 175), todistuksia ja otteita asiakirjoista annettiin 2 822 (2 855) sekä pöytäkirjan jäljennöksiä 1 620 (1 500).

Kartta-asiat. Karttojen valmistus:

		Mittakaava		
		1:500 kpl	1:1000 kpl	1:2000 kpl
Kantakartta (kartta-ala $80 \times 60 \text{ cm}^2$)				
uusien lehtiä		4	14	—
Vuosaaren alue, piirrettävänä		78	—	—
uusittuja lehtiä		36	20	33
Asemakaavan pohjakarttoja alueittain valmistettiin 18 kpl (n. 2 380 ha), asemakaavan muutosten pohjakarttoja alueittain 8 kpl (n. 700 ha) sekä asemakaavan muutosten pohjakarttaliitteitä (koko pääasiassa A4) 93 kpl.				
Maanalaisten johtojen yhdistelmäkartta mittakaavassa 1:500:				
maanpäälliset laitteet konstruoitu 20 lehdelle				
täydennetty johtotiedoilla 8 lehteä				
Virastokartta (Vi) mittakaavassa 1:4000		Vanha piirros	Uusi piirros	
Kartta-ala	$80 \times 60 \text{ cm}^2$		$42.5 \times 32.5 \text{ cm}^2$	
piirretty uusien lehtiä	—		24 kpl	
täydennyspainos	612 kpl		—	
Virastokartta mittakaavassa 1:10000	uusien painos pienennöksenä 1:4000:sta	27	312 kpl	
Kiinteistökartta (Ki) mittakaavassa 1:10000	uusien painos ajantasapiirroksista	16	590 kpl	
Osoitekartta (Os) mittakaavassa 1:18000	4-lehtinen yhdistelmäpienennös, yksipuolinen, painos	3	544 kpl	
Opaskartta mittakaavassa 1:18000	2-lehtinen yhdistelmäpienennös, kaksipuolinen, taitettu, painos	68	250 kpl	
Matkailukartta »	1:10000 (Keskusta)/1:40000, painos	10	000 kpl	
Yleiskartta »	1:40000 painos 660 kpl ja 1:75000 painos 1 399 kpl			

Karto- ja diagrammeja valmistettu 70 kpl

Karttojen ajantasallapito:

Kantakartta 1:500, 1 599 lehteä;
 maanalaisten johtojen yhdistelmäkartta 35;
 virastokartta 1:4000, 68;
 osoitekartta 72 lehteä ja yksilehtinen yleiskartta 1:30000.

Karttajäljennösten valmistus:

	Omaan käyttöön kpl	Muille kpl	Yhteensä kpl
Valo- ja kuultovalokopiot sekä siirtokopiot	36 917	8 821	45 738
Muovikopioinnit	950	352	1 302
Valokuvaukset, valokuvakopiot	2 732	1 879	4 611

Karttapalvelu:

	kpl	kpl
Erillisiä karttalehtiä myyty	50 495	
näistä opaskarttoja		31 176
keskusta/yleiskarttoja		8 951
Karttakirjoja (Os, Vi, Ki) myyty	521	
Seinäkarttoja valmistettu	279	

2. Kiinteistövirasto

Katukorvausasiat. Kertomusvuonna esitettiin rakennuslain mukaisia kadun ja viemärin rakentamiskorvauksia perittäväksi 6 478 531 mk, mikä jakaantui 950 tontin omistajan kesken. Kyseisiä korvauksia saatiin kertomusvuoden aikana 3 234 036 mk. Tähän summaan sisältyy myös v. 1963—1967 maksuunpantujen rakennuslain mukaisten kadun ja viemärlaitoksen rakentamiskorvausten vuotuismaksuja.

Kertomusvuoden aikana perittiin rakennuslain 75 §:n mukaisia katualuekorvauksia 179 maanomistajalta korvaussumman oltua 305 195 mk, johon summaan sisältyy muutama asemakaavalain mukainen katumaakorvaus.

Katun- ja katualuekorvauksista saatiin kaupungille tuloja kertomusvuoden aikana kaikkiaan 309 889 mk. Tähän summaan sisältyy myös aikaisempina vuosina määrättyjä korvauksia.

Lisäksi laadittiin lausuntoja ja karttoja tielautakunnan toimeksiannosta yksityistielain mukaisia toimenpiteitä varten, yhteistoiminnassa rakennusviraston katurakennus- ja puhtaanapito-osastojen kanssa katujen puhtaana- ja kunnossapito-osuuksista sekä rakennusviraston katurakennusosaston toimeksiannosta yleiseen käyttöön luovutetuista kaduista sekä niiden varsilla olevista tonteista ja alueista, jota paitsi osasto edusti kaupunkia niissä maistraatin katselmuksissa ja istunnoissa, joissa vm. asioita käsiteltiin.

Kaupungille v. 1963—1968 maksetut katukorvaukset (milj.mk):

1963	0.6	1966	2.9
1964	2.3	1967	2.8
1965	1.9	1968	3.5

Tulojen ja menojen yhteenveto. Kertomusvuoden aikana olivat tulot kaupunkimittaosaston vastattavilta tileiltä 4 024 701 mk, josta pääomatuloja 3 543 926 mk, ja menot 2 919 422 mk.

Geoteknillinen toimisto

Geoteknillisen toimiston päällikkönä toimivan geoteknillisen asiantuntijan alaisena on toimiston henkilökunnan muodostanut kertomusvuonna 2 geoteknikkoinsinööriä, geologi, toimistoinsinööri, kenttätyöpäällikkö, 3 työnjohtajaa, 2 tulosaineistokäsittelijää, piirtämöesimies, 8 piirtäjää, sihteeri, kirjanpitäjä, 2 toimistoapulaista, 2 maalaranttia, varastonhoitaja, vahtimestari ja lähetti, jotka kaikki olivat työsopimussuhteessa. Kairausmiesten, kairausmiesten ja autonkuljettajien muodostama työntekijäin työehtosopimuksen alainen kenttähenkilökunta käsitti kertomusvuonna keskimäärin 28 miestä.

Geoteknillinen toimisto on kertomusvuoden aikana edelleenkin toiminut kaikkia yleistä kaupunkisuunnittelua ja kaupungin eri rakennuskohteiden suunnittelua sekä rakentamista hoitavia virastoja ja laitoksia ynnä komiteoita ja toimikuntia avustavana pohjarakennus-, maarakennus- ja kalliorakennusteknillisten erityiskysymysten asiantuntijaelimenä:

- suorittaen yleisen kaupunkisuunnittelun eri tehtäviin liittyvänä niiden geoteknillistä osasuunnittelua sekä hoitaen näiden edellyttämiä pohja- ja kalliotutkimustehtäviä,
- suorittaen kaupungin omien yksittäisten mm. talo-, silta-, puhdistamo-, satama- ja erikoisrakennuskohteiden sekä vaativien katu- ja viemärirakennuskohteiden geoteknillistä osa- ja erikoissuunnittelua sekä hoitaen näiden edellyttämiä pohjatutkimustehtäviä,
- suorittaen kaupungin erilaisten kalliotunneli- ja kallioluolarakennuskohteiden geoteknillistä osa- ja erikoissuunnittelua sekä hoitaen näiden edellyttämiä kalliotutkimuksia,
- suorittaen ulkopuolisille insinööritoimistoille annettujen vastaavien tehtävien

osalta niiden ohjelmointia ja teknillistä valvontaa,

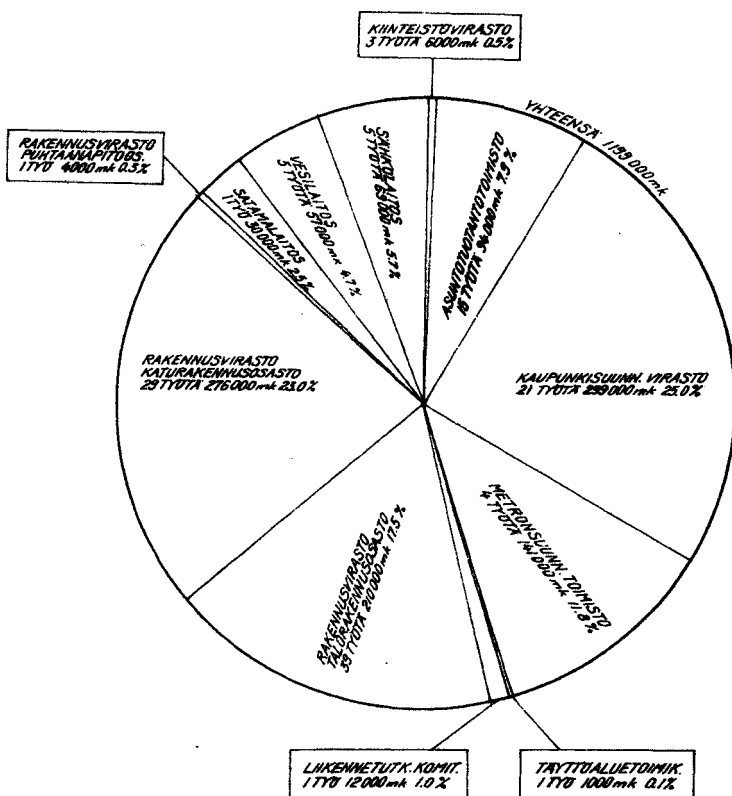
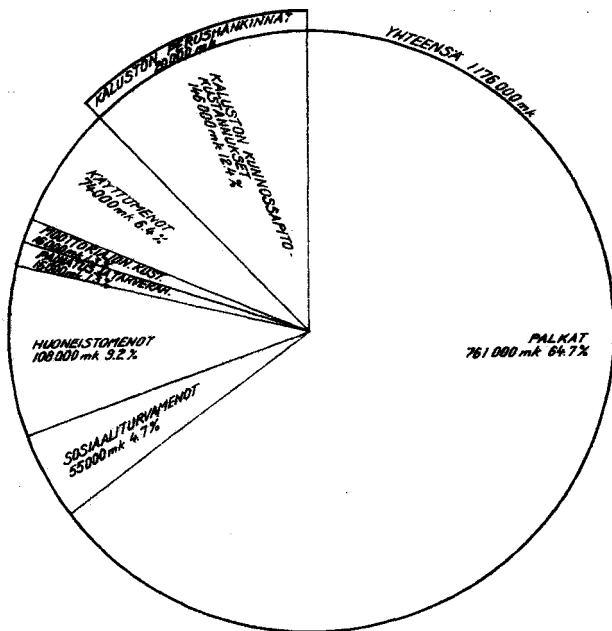
- suorittaen vaativissa pohjarakennus- ja kalliorakennuskohteissa työsuorituksen geoteknillistä erikoisvalvontaa,
- avustaen kaupungin eri elimiä muutoinkin neuvotteluin ja lausunnoin erilaisten maankäyttösuunnitelmien ja rakennushankkeiden pohjarakennus- ja kalliorakennuskysymyksissä.

Geoteknillinen toimisto on ollut teknilliseltä asiankäsittelyltään erillinen, itsenäinen toimintayksikkö, jonka palveleva toiminta on kohdistunut lähes 100-prosenttisesti kiinteistöviraston ulkopuolisiin organisaatioharrastoihin ja perustunut kussakin tapauksessa

erikseen suoritettuun toimeksiantoon. Tehävien jakaantuminen eri toimeksiantajien kesken esitetään piirroksessa seuraavalla sivulla.

Toimiston varsinaiset toimintakustannukset muodostivat kertomusvuoden aikana yhteensä 1 175 972 mk, josta pääosa eli noin 65 % oli palkkakustannuksia. Tutkimuskaluston kunnossapitoon käytettiin toimintakustannuksiin sisältyvänä 146 203 mk, minkä lisäksi tutkimuskaluston perushankinnat muodostivat 20 092 mk. Kustannusten laadullinen jakaantuminen esitetään pääpiirteittäin oheisessa piirroksessa. Toimiston laskutus oli kertomusvuonna 1 192 598 mk, mikä merkitsee lisäystä edellisvuoteen verrattuna 11.5 %.

2. Kiinteistövirasto

Talo-osasto

Henkilökunta. Talo-osaston sekä talo-osaston kauppahalli-, ulkomyynti- ja töritoiminnan virkasuhteessa olevan henkilökunnan lukumäärä oli kertomusvuoden päättyessä 58 (ed. v. 59) henkilöä. Avoinna olevaa teknillisen toimiston insinöörin virkaa on edelleen hoidettu työsopimussuhteisena. Lisäksi oli osaston palveluksessa työsopimussuhteessa talonmiehiä, lämmittäjiä, virasto- ja porrassiivoojia, kirvesmiehiä, muurareita ja muita työntekijöitä vuoden lopussa yhteensä 381 (374) henkeä.

Uudet kiinteistöt. Talo-osaston hoitoon on vuoden aikana määrätty mm. seuraavat kiinteistöt: Kasarmikatu 25:ssä sijaitseva talo sekä osakehuoneistot taloissa Toinen linja 7 (1 690 m²), ja Castreninkatu 28 (347 m²).

Saneeraustyöt. Kaupungintalo, Pohjoinen

Esplanadikatu 11—13:ssa oli edelleen saaneerauksen alaisena.

Perusparannustöistä mainittakoon seuraavat: Mannerheimintie 22—24 (Lasipalatsi) liitettiin kaukolämmitykseen, Vuorikatu 10, keskushammashoitolan huoneistossa suoritettiin perusparannus- ja muutostyöt.

Kunnostus- ja korjaustyöt. Huomattavimmista korjaustöistä mainittakoon mm. Aleksanterinkatu 14, kaupunginjohtajan virka-asunnon sekä Korsholmantie 9, aluelääkärin vastaanottohuoneiston muutos- ja korjaustyöt; Koskelan puistokylässä suoritettiin 40 rakennuksen ulkomaalaus ja Susitie 2—6:n keskuslämmityskattiloiden uusiminen.

Purettu kiinteistöt. Talo-osasto hoiti kertomusvuonna myös monia rakennusten purku-tehtäviä, joista mainittakoon suurimpina seuraavissa paikoissa tapahtuneet: Vuosaa-
rentie, Meilahti 14, Pihlajatie 1, Herttonie-
men huvila 38 B ja Latokartanontie 51.

Rakennusten korjauksiin käytettiin määrärahoja seuraavasti:

	1968 mk	1967 mk
1) vuosikorjauksiin:		
talousarviomäärärahoja, talot	2 023 920	2 007 112
» hallit ja kioskit	44 794	227 627
Yhteensä	2 068 714	2 234 739
siirtomäärärahoja sekä vuoden aikana ao. varoista eri tarkoi- tuksiin myönnettyjä määrärahoja	83 413	158 726
Yhteensä	2 152 127	2 393 465
2) perusparannusluontoisiin korjauksiin:		
talousarviomäärärahoja pääomamenojen momentilta	318 736	122 826
siirtomäärärahoja pääomamenojen momenteilta aikaisemmilta vuosilta sekä vuoden aikana myönnettyjä määrärahoja ao. varoista	131 215	247 893
Kaikkiaan	2 602 078	2 764 184

Asuntoasiat. Asumistukea saavien lapsiperheiden lukumäärä oli kertomusvuoden lopussa 2 762 (2 323) ja aravaosakekauppoja tehtiin yhteensä 389 kpl. Talo-osaston hallinnassa oleviin huoneistoihin osoitettiin 98 (147) ruokakuntaa ja kiinteistöyhtiöiden hallinnassa oleviin huoneistoihin 117 (192)

ruokakuntaa eli yhteensä 215 (339) ruokakuntaa.

Siivoustoiminta. Siivottavia kohteita tuli kertomusvuoden aikana lisää 7. Virasto-siivouspinta-alaa oli vuoden päättyessä n. 100 700 m² (ed. v. 99 500 m²) sekä autotalleja ja porrassiivousalaa n. 17 000 m² (16 500 m²).

2. Kiinteistövirasto

Viisipäiväiseen työviikkoon siirtyminen aiheutti lisääntyvän vapaapäiväsjajaisten tarpeen. Seitsemänä päivänä viikossa siivottavia kohteita oli 18, kuutena päivänä pysyvästi siivottavia 26 ja kuutena päivänä tilapäisesti siivottavia vastaavasti 25. Devalvoinnin vaikutus puhdistus- ja suoja-aineitten hintoihin nosti tarvikemenoja keskimäärin 17 pennillä/m²/v. Kulutusmäärät sensijaan osoittivat alenevaa suuntaa. Merkittävään säästö edelliseen vuoteen verrattuna saavutettiin suursiivouskustannuksissa. Rahan arvo muunnettuna vuoden 1968 tasoon kokonaiskustannukset osoittivat 4.25 %:n las-

kuu eli 19.03 mk:sta 18.22 mk:aan/m²/v (= 81 penniä). Yksityiskohtaiset laskelmat virastosiivouskustannuksista tehtiin vuosilta 1962 ja 1964—1968.

Huoneistojen vuokrat. Asuntoja, joista perittiin käteisvuokra, oli vuoden lopussa 2 741 (ed. v. 2 713) sekä liikehuoneistoja, varastoja ja autopaikkoja 516 (311) kpl eli yht. 3 257 (3 024) kpl.

Mainospaikat. Tulot vakinaisista mainospaikoista olivat 442 473 (413 922) mk ja tilapäisistä mainospaikoista 26 485 (24 380) mk.

Tulojen ja menojen yhdistelmä.

Talo-osasto:	Tulot	1968 mk	1967 mk
Käteisvuokrat		7 014 733	6 324 232
Tilitysvuokrat, ilman virastosiivousta		14 270 052	10 970 186
Tilitysvuokrat, virastosiivous		2 310 492	2 118 284
Muut tulot		41 245	44 974
	Yhteensä	23 636 522	19 457 676
M e n o t			
Kunnossapito, käyttö- ja yleismenot (ml. virastosiivous)		9 660 156	8 876 886
Kiinteään käyttöomaisuuden korot ja poistot		10 264 601	8 243 150
	Yhteensä	19 924 757	17 120 036
Tulojen ja menojen erotus		+3 711 765	+2 337 639

Kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminta:

	Tulot		
Vuokrat kauppahalleista, kioskeista ja toripaikoista:			
hallit		515 481	474 100
kioskit		161 935	169 454
toripaikat		232 655	221 489
Myyntipaikkojen vuokrat ja maksut erilaisista myyntiluvuista		909 491	839 262
Tilitysvuokrat		7 476	6 504
	Yhteensä	1 827 038	1 710 809
M e n o t			
Kunnossapito-, käyttö- ja yleismenot		367 263	532 124
Kiinteään käyttöomaisuuden korot ja poistot		91 453	83 502
	Yhteensä	458 716	615 625
Tulojen ja menojen erotus		+1 368 322	+1 095 184

Asuntotuotantotoimisto

Toimisto valmisteli ja esitteli asuntotuotantokomitean, sen teknillisen jaoston ja työmaatoimikuntien kokouksissa käsiteltävät asiat ja huolehti komitean ja sen jaoston ja toimikuntien kokouksissa tekemien päätösten täytäntöönpanosta sekä antoi lausuntoja kaupungin omaan asuntorakennus- tuotantoon liittyvistä kysymyksistä asuntotuotantokomitean sille myöntämien valtuuksien puitteissa sekä lisäksi hoiti kaupungin varoista eri yhtymille myönnettyjen asuntolainojen valvontaa kiinteistölautakunnan antamien ohjeiden mukaisesti.

Henkilökunta oli työsovimussuhteessa. Palkat maksettiin kaupunginhallituksen asuntotuotantokomitean käyttöön myöntämistä rakennuskustannusmäärärahoista ja palkkakustannukset sisällytettiin asuntotuotantokomitean vahvistamia jakoperusteita noudattaen rakennusohjelmien hankintakustannuksiin. Toimiston henkilökunnan muodostivat toimistopäällikkö, rakennuspäällikkö, toimistoinsinööri, toimistokamreeri, toimistosihteeri, 2 toimistorakennusmestaria, 2 kiinteistöyhtiöiden rakennusteknillisten töiden tarkastajaa, 6 työmaavalvojaa, kanslisti, 2 pikakirjoittajaa, 2 toimistoapulaista sekä toimistoharjoittelija.

Asuntotuotantokomitean toiminnasta laaditussa selostuksessa on lueteltu ne v:n 1968 aikana valmistuneet, keskeneräisiksi jääneet tai suunnitteluvaiheessa olleet rakennusohjelmat, joiden toimisto- ja työmaa-asioiden hoidosta asuntotuotantotoimisto komitean päätösten perusteella huolehti.

Kertomusvuoden aikana kaupunginhallitus teki kaupungin omaa asuntotuotantoa koskevat seuraavat tärkeimmät päätökset: Kaupunginhallitus hyväksyi 18.3. kertomusvuoden rakennusohjelmaan kuuluvien Kiinteistö-oy Gunillantie 6:n, Kiinteistö-oy Reiherintie 9:n, Kiinteistö-oy Kasperinkuja 15:n sekä Asunto-oy Rudolfintie 21:n rakennusohjelmien pääpiirustukset ja 20.5. Laajasalon

Lämpö Oy:n lämpökeskuksen ja myymälä-rakennuksen pääpiirustukset.

24.6. kaupunginhallitus päätti antaa asuntohallitukselle edellisessä kohdassa mainittujen kiinteistöyhtiöiden ja asuntoyhtiön osalta sitoumuksen siitä, että kaupunki tulee oman lainoitusosuutensa lisäksi huolehtimaan siitä rakennusaikaisesta ja ensisijaisesta luotosta, jota yhtiöt eivät mahdollisesti tule saamaan raha- ja vakuutuslaitoksilta, samoin kuin toissijaisten asuntolainojen osalta kertomusvuoden loppuun.

Kaupunginhallitus päätti 28.10. myöntää kaupungin merkitsemien osakkeiden rahoitukseen määrärahoja yht. 2 108 400 mk sekä lainojen rahoitukseen yht. 13 891 600 mk. Kertomusvuoden aikana rakennusohjelmien hankintakustannusten rahoitusta varten nostettiin raha- ja vakuutuslaitoksilta lainoja yht 24 838 000 mk.

Kertomusvuoden aikana saapui asuntotuotantokomitealle ja -toimistolle kirjeitä 2 775. Kirjeitä lähetettiin ja lausuntoja annettiin yhteensä 460. Komitean pöytäkirjojen lukumäärä oli 27, sen teknillisen jaoston pöytäkirjoja 22 ja lisäksi puhtaaksikirjoitettiin ja monistettiin kaikki työmaakokousten-, vastaanottotarkastusten ja lopputarkastusten sekä vuositakuutöiden tarkastusten pöytäkirjat. Laskuja maksettiin rahatoimiston välityksellä yht. 2 010 kpl.

Yhteenveto kiinteistöviraston tuloista ja menoista

Varsinaisia menoja varten kiinteistölautakunnan käytettäväksi oli talousarvioon merkitty 31 784 228 mk. Lisäksi myönnettiin lisämäärärahoja tai ylitysoikeuksia 1 953 328 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 33 737 556 mk. Tilien mukaan käytettiin kaikkiaan 32 862 224 mk, joten säästö oli 875 332 mk.

Varsinaisia tuloja oli kertomusvuonna talousarvioon merkitty 44 150 953

2. Kiinteistövirasto

mk. Tilien mukaan nousivat tulot 45 779 883 mk:aan.

P ä ä o m a t u l o j a olivat tonttien ja maa-alueiden sekä entisen Ryttylän koulukodin kiinteistöjen myynnistä sekä maanhankintalain tarkoituksiin myydyistä alueista saadut tulot ja korvaukset katumaasta sekä kadun ja viemärin rakentamiskustannuksista.

Talousarvioon oli merkitty kiinteistölautakunnan osalta pääomatuloja kaikkiaan 564 060 mk, josta summasta 500 000 mk oli arvioitu saatavan maa-alueiden myynnistä. Tuloja kertyi kertomusvuonna 1 627 261 mk, josta summasta tonttien ja maa-alueiden

myynnistä 1 561 365 mk. Sekalaisissa pääomatuloissa oli merkitty 2 290 000 mk kertyväksi korvauksena katumaasta sekä kadun ja viemärin rakennuskustannuksista. Tuloja kertyi kertomusvuonna 3 697 037 mk.

P ä ä o m a m e n o t. Kaupunginvaltuuston käytettäväksi kiinteistöjen ostoja varten sekä kiinteistölautakunnan käytettäväksi pienehköjen kiinteistöjen ostoja varten oli merkitty yhteensä 9 050 000 mk sekä muita pääomamenoja varten 528 200 mk. Tilien mukaan käytettiin kiinteistöjen ostoihin yhteensä 10 733 097 mk ja muihin pääomameneihin 370 886 mk.

3. Asuntotuotantokomitea

Asuntotuotantokomitean kokoonpanossa ei v:n 1968 aikana tapahtunut muutoksia.

Komitean toimistotehtäviä hoiti kiinteistöviraston asuntotuotantotoimisto.

Kokoukset ja tarkastukset. Komitealla oli vuoden aikana 27 kokousta ja sen teknillisellä jaostolla 22 kokousta. Lisäksi komitean nimeämät työmaatoimikunnat pitivät rakenteilla olevilla rakennustyömailla työmaakoukkuksia, katselmuksia ja tarkastuksia yhteensä 226 kokousta, joista kaikista kokouksista ja tarkastuksista laadittiin erilliset pöytäkirjat.

Kertomusvuoden aikana asuntotuotantokomitea nimesi mm. v:n 1969 asuntorakennusohjelmien, v:n 1970 rakennusohjelmiin kuuluvan Kiinteistö-oy Kontulankaari 14:n

ja ns. Puu-Maunulan alueen suunnittelijat sekä teki useita päätöksiä kiinteistöyhtiöiden urakkasopimusten tekemisestä nimettyjen urakoitsijain kanssa. Lisäksi komitea hyväksyi v:n 1969 asuntorakennusohjelmien huoneistosuunnitelmat.

Komitean toimintaohjeita muutettiin siten, että teknillisellä jaostolla oli oikeus muutos- ja lisätöiden tilaamiseen niissä tapauksissa, joissa kustannukset eivät nousseet yli 5 000 mk:n aikaisemmin vahvistetun 2 000 mk:n asemesta.

Asuntorakennustuotanto. Kertomusvuoden aikana valmistuivat seuraavat vuosien 1966—1967 asuntorakennusohjelmaan sisältyneiden kiinteistöyhtiöiden rakennustyöt ja luovutettiin asuttavassa kunnossa ao. yhtiöille:

Kiinteistö-oy	Rakennusten		Asuinhuoneistojen			Asuntohallituksen	
	lukumäärä kpl	tilavuus m ³	pinta-ala m ²	lukumäärä kpl	keskipinta-ala m ²	hyväksymät hankintakustannukset mmk	hyväksymä loppuselvituspäivämäärä
Kankaretie 7 ...	11+2	147 340	32 358	472	68.6	20.92	20.8.68
Jakomäentie 6 ...	9+1	135 600	28 899	499	58.1	18.76	10.1.69
Jakomäentie 8 ...	11+2	152 350	32 483	550	58.9	22.67	20.2.69
Yhteensä	31+5	435 290	93 740	1 521	61.6	62.35	—

3. Asuntotuotantokomitea

Kiinteistöyhtiöiden asuinhuoneistojen lukumäärät jakaantuivat asuttavaan kuntoon valmistumisensa mukaan seuraavasti:

Kiinteistö-oy	Vastaanotettuja asuinhuoneistoja		Valmistuvia	Yht. kpl
	v. 1967	v. 1968	v. 1969	
Kankaretie 7	190	282	—	472
Jakomäentie 6	60	343	96	499
Jakomäentie 8	36	397	117	550
Yhteensä	286	1 022	213	1 521

Kertomusvuoden aikana valmistui v:n 1967 asuntorakennusohjelmaan sisältyneen Kiinteistö-oy Kontulankaari 7:n asuinhuoneistoja asuttavaan kuntoon 77 kpl, mutta muilta osin rakennusten valmistuminen siirtyi v:een 1969.

Kaikkiaan valmistui kertomusvuoden aikana asuttavaan kuntoon asuinhuoneistoja yhteensä 1 099 kpl.

Kertomusvuoden aikana ryhtyi asuntotuotantokomitea toteuttamaan seuraavia v:n 1968 rakennusohjelmia:

Rakennusohjelman nimi	Rakennusten		Asuinhuoneistojen			Asuntohallituksen alustavasti vahvistamat hankintakust. mmk	Rakennustöiden alkamispäivämäärä
	lukumäärä kpl	tilavuus m ³	pinta-ala m ²	lukumäärä kpl	keskipinta-ala m ²		
Kiinteistö-oy							
Gunillantie 6	9	82 910	18 990	283	67.1	12.52	1. 8.68
Reiherintie 9	6	66 630	15 032	238	63.1	10.84	1.10.68
Kasperinkuja 15	5	57 180	12 681	213	59.5	9.27	16. 9.68
Laajasalon Lämpö Oy: ¹⁾							
Lämpökeskus	(1)	(4 120)	(242)	(2)	(242)	(2.59)	1. 8.68
Myyvälärakennus ...	(1)	(1 430)	(259)	(1)	(259)	(0.41)	16.12.68
Asunto-oy							
Rudolfintie 21	4	40 968	8 547	116	73.7	6.28	11.10.68
Yhteensä	24	247 688	55 250	850	65.0	38.92	—
	(2)	(5 550)	(501)	(3)	(167)	(3.00)	

Kertomusvuoden aikana sai komitea lisäksi seuraavien v:n 1969 asuntorakennusohjelmaan sisältyvien rakennusohjelmien suunnittelutyöt päätökseen ja näille ohjelmille tul-

taisiin anomaan asuntohallitukselta asuntolainaa v:n 1970 asuntorakennusmäärärahoista.

Rakennusohjelman nimi	Arvioitu tilavuus m ³	Suunnittelija
Kiinteistö-oy		
Kontulankaari 11	78 800	Arkkitehtitoimisto Esko Hyvärinen & Reima Harlo
Tuukkalantie 5	129 640	Arkkitehti Kalevi Ruokosuo
Rusthollarintie 10		
II-rakennusohjelma ...	12 400	Arkkitehtitoimisto Aili ja Niilo Pulkka
Yhteensä	220 840	

¹⁾ Laajasalon Lämpö Oy on suunniteltu niin tehokkaaksi, että se pystyy jakamaan lämpöä kaikille Laajasalon eteläiselle asuntoalueelle kaupungin ja yksityisten toimesta rakennettaville kiinteistöille.

Komitea johti edelleen seuraavien vuosien 1970—1971 asuntorakennusohjelmien suunnittelua:

Kortteli ja tontti	Asuinhuon. pinta-ala m ²	Huoneistoja kpl	Suunnittelija
V u o s i 1970			
28212/1 Maunulantie 11	6 168	92	Arkkit. T. Korhonen
28213/2 Metsäpurontie 13	6 421	101	»
28217/2 Metsäpurontie 14	6 618	93	»
28273/3 Maunulanmäki	6 936	96	Arkkit. V. Martikainen
28290/1 Koivikkotie 5	4 175	67	nimetään myöhemmin
47033/1 Kontulankaari 14	9 600	143	Arkkit. E. Teräsvirta
Yhteensä	39 918	592	
V u o s i 1971			
28214/1 Maunulantie 19	10 310	160	Arkkit. E. Helamaa
28219/3 Maunulantie 14	1 935	31	»
28219/4 Kuusikkotie 4	7 742	119	»
Yhteensä	19 987	310	

Kaupungin oman asuntotuotannon lähi-vuosien tavoitteeksi oli kaupunginhallituksen asettama asunto-ohjelmakomitea ehdottanut, että vastaisuudessa oli vuosittain pyrittävä rakennuttamaan vuokrahuoneistoja n. 50 000 nettoneliometriä ja omistusasuntoja n. 10 000 nettoneliometriä, eli yhteensä 60 000 nettoneliometriä. Em. tavoitteen huomioonottaen oli v:n 1970 rakennusohjelman vajoaus yhteensä n. 20 000 nettoneliometriä ja v:n 1971 rakennusohjelman osalta vajoaus n. 40 000 nettoneliometriä. Jotta komitealla olisi edellytykset saavuttaa mainitut tavoitteet olisi komitean v:n 1969 alkupuolella saatava asuntotuotantoon sopivia maa-alueita.

Aikaisemmin omaksutun käytännön mukaisesti annettiin rakennustyöt rakennusohjelmittain asuntohallituksen antamien ohjeiden mukaan suoritettuna urakkakilpailun perusteella halvimman hyväksytyyn tarjouksen tehneelle helsinkiläiselle urakoitsijaliikkeelle.

Urakkasopimuksiin sisällytettiin kaupungin vahvistamat työvoiman käyttöohjeet,

joita urakoitsijat oli velvoitettu noudattamaan kaikilta niiltä osin, missä ne eivät poikenneet asuntohallituksen antamista vastaavista ohjeista.

Rakennuskustannusten rahoitus. Rakennuskustannukset suoritettiin komitean käyttöön myönnettyillä asuntorakennusmäärärahoilla sekä asuntohallitukselta ja eri raha- ja vakuutuslaitoksilta nostetuilla lainavaroilla sekä yhtiöiden osakepääomavaroilla. Rakennusaikaisen luoton tarpeesta huolehti kaupunki siihen saakka kunnes yhtiö oli muodostettu ja rakennustyöt saavuttaneet rahalaitosten lainojen nostoehdoiksi asettamat työvaiheet.

Kertomusvuoden aikana myönnettiin komitean käyttöön varoja v:n 1968 talousarvioon asuntorakennustuotannon tukemiseen varatuista määrärahoista eri tileiltä seuraavasti: 7 200 000 mk, 7 000 000 mk ja 1 800 000 mk eli yhteensä 16 000 000 mk.

Asuntohallituksen, raha- ja vakuutuslaitosten sekä osakasyhtiöiden ja osakkaiden

3. Asuntotuotantokomitea

v:n 1968 asuntorakennusohjelmien rahoitusosuus oli seuraava:

	mk
Asuntohallituksen myöntämät toissijaiset lainat	18 330 000
Raha- ja vakuutuslaitosten myöntämät lainat	5 915 000
Osakasyhtiöiltä ja osakkailta perityt osakepääomavarat	1 900 600
Yhteensä	26 145 600

Edellisten vuosien rakennusohjelmien hankintakustannusten rahoitukseen nostettiin kertomusvuoden aikana lainoja ja tilitettiin rahatoimistoon ao. rakennusohjelman tileille:

	mk
Asuntohallitukselta	21 338 000
Raha- ja vakuutuslaitoksilta ...	3 500 000
Yhteensä	24 838 000

Pienehköjä heti maksettavia kuluja varten oli komitealle myönnetty 1 000 mk:n suurui-

nen käteiskassa, josta asuntotuotantotoimisto piti erillistä kassakirjaa, laati menoista tilitykset ja saattoi ne komitean hyväksyttäväksi.

Yleiskustannukset. Kertomusvuoden aikana olivat komitean ja asuntotuotantotoimiston yleiskustannukset yhteensä 591 087 mk. Mainitut kustannukset jaettiin komitean hyväksymien ohjeiden mukaisesti komitean rakennuttamien rakennusohjelmien ja valmiiksi rakennettujen kiinteistöyhtiöiden kesken siten, että komitean valvonnassa olevien rakennusohjelmien osalta veloitettiin kerta-kaikkisena korvauksena yhteiskustannuksista 6.70 mk/m² asuinhuoneistoa kohden. Kiinteistöyhtiöiden tarkastajain palkkausym. kustannusten peittämiseksi valmiiksi rakennetuilta kiinteistöyhtiöiltä perittiin 0.02 mk/m³ vuodessa.

Lisäksi yhteiskustannusten tilin varoista maksettiin kertomusvuoden aikana 391 789 mk rakennusohjelmille kuuluvia rakennuskustannuksia, jotka tulitisiin v:n 1969 aikana jakamaan ja siirtämään ao. rakennusohjelman tileille.

4. Asunnonjakotoimikunta

Asunnonjakotoimikunnan kokoonpanossa ei v. 1968 tapahtunut muutoksia.

Toimikunta piti jakokautena kaikkiaan 160 kokousta.

Toimikunnan tehtävänä oli jäljempänä mainittavien, kaupungin toimesta rakennettujen kiinteistöjen vuokrahuoneistojen sekä Helsingin Asuntokeskuskunta HAKA:n toimesta rakennetun kiinteistön 18 osakehuoneiston, jotka kaupunki sai jaettavakseen, osoittaminen asukkaille 8.1. ja 12.2.1968 pidetyissä kaupunginhallituksen kokouksissa vahvistettujen jako-ohjeiden mukaisesti.

Jaettavina olleiden asuntojen määrä oli seuraava:

	kpl
Kiinteistö-oy Jakomäentie 6	321
» Jakomäentie 8	389
» Kontulankaari 7	209
» Kaarenjalka 5 (HAKA)	18
Asunto-oy Rudolfintie 21	116
Yhteensä	1 053

Pienempiin huoneistoihin kuului huone ja keittokomero, suurimpiin 5 huonetta ja keittiö, pinta-alan vaihdella 28.5 m²:stä 99.5 m²:iin.

Vuokra-asunnot olivat haettavina 22.1.—10.2.1968 välisenä aikana, mistä ilmoitettiin päivälehdissä, sekä osakkeet helmimaaliskuun vaihteessa 1968 ja niistä tiedotettiin kaupungin omistamien vuokratalojen ja kiinteistöyhtiöiden asuintalojen ilmoitus-

tauluilla tai muulla tavalla. Hakuaikoina jätettiin kaikkiaan 5 026 hakemusta, minkä lisäksi vastaanotettiin hakuajan jälkeen hädetyiltä ja hädettäviksi joutuvilta sekä näihin verrattavilta vielä 945 jälkihakemusta eli yhteensä 5 971 hakemusta sekä lisäksi 456 osakehakemusta.

Asunnon saamiseen vaikuttavat tekijät olivat erilaisia ja monessa tapauksessa niitä oli useita. Hädetyille jaettiin 112 asuntoa, talon purkamisen takia asunnottomiksi joutuneille 19 asuntoa sekä kaupungin omista purettaviksi määräytyistä taloista tai asuntojen käyttötarkoituksen muuttamisen takia muuttamaan joutuneille 30 asuntoa. Asunnon saaneista oli 239 sellaisia, jotka oli irtisanottu edellisestä asunnosta, vailla vakinaista asuntoa olevia oli 58 sekä 39 sellaista tapausta, joissa aviopuolisot asuivat erillään. Asunnon saannin perusteena oli 44 tapauksessa virka-asunnon menetys, 342 tapauksessa asunnon kehnous tai pienuus sekä 31 tapauksessa lastensuojelu- tai huoltoviraston puoltava lausunto. Kunnallisissa työväen-asunnoissa, puistotaloissa ja »läpikulkutaloissa» ym. asuneille ja niille kaupungin muissa asunnoissa asuneille, joiden asunto oli käynyt ahtaaksi tai joiden asunto vapautettiin vastaavasti purettavien talojen asukkaille, osoitettiin 17 asuntoa. Asuntotuotantokomitean varauksia kiinteistöjen toimihenkilöitä varten oli 6.

Asunnon saaneiden joukossa oli 27 yksinäistä, nuoria (v:n 1944 jälkeen syntyneitä)

4. Asunnonjakotoimikunta

asunnon saajia oli 172 ja yli 60-vuotiaita 106, minkä lisäksi iäkkäitä henkilöitä oli sijoitetuissa perheissä varsin runsaasti mm. niissä tapauksissa, joissa hakijana oli asianomaisen lapsi. Sellaisia tapauksia, jolloin perheen lapset asuntovaikeuksien takia oli sijoitettu lastenkoteihin, oli 15 ja niissä lasten lukumäärä yhteensä 20. Asunnon hakijan tai hänen perheenjäsenensä vakava pitkäaikainen sairaus otettiin ratkaisuun vaikuttavana tekijänä huomioon, samoin lapsiperheiden vuokranmaksukykyä arvosteltaessa perheelle valtion taholta maksettava lapsiperheiden asumistuki.

Osakkeiden saajat olivat kaikki kaupungin

omissa vuokrataloissa ja kaupungin kiinteistöyhtiöiden vuokrataloissa asuvia ruokakuntia, joilta vapautui vuokra-asunto.

Jakokauden aikana osoitettiin asunnontarvitsijoille lisäksi 200 asuntoa vanhoista taloista.

Toimikunnan kokouksissa käsiteltiin myös aravaosakkeiden lunastamista tai välittämistä koskevia asioita. Käsittelyt johtivat yhteensä 335 aravaosakkeen edelleen myyntiin ja 27:ään asunto-osakkeen vaihtoon.

Toimikunta antoi lisäksi kaupunginhallitukselle sen pyytämiä lausuntoja asuntoja koskevista valitus- ym. asioista.

5. Kaupunkisuunnitteluvirasto

Vuosi 1968 oli kaupunkisuunnitteluviraston neljäs täysi toimintavuosi. Toimintansa 1.4.1964 aloittaneen viraston jatkuvasti kasvaneessa tehtäväkentässä ovat kertomusvuotena olleet varsin keskeisesti esillä yleiskaavan tarkistukseen kytkeytyvät kysymykset, asemakaavallisten suunnitelmien tarkistus-toimenpiteet 600 000 asukkaan tavoitetta v. 1980 silmällä pitäen sekä suurten liikennekysymysten selvittelyyn kohdistuva tutkimus- ja suunnittelutyö.

Suunnittelun eri osasektoreihin kohdistuu edellä mainituista seikoista johtuen jatkuva paine, mikä asettaa koko suunnitteluorganisaatiolle kiireellisten suunnittelutehtävien toteuttamista silmällä pitäen suuret vaatimukset. Joustava selviytyminen lisääntyvistä ja monipuolistuvista suunnittelutehtävistä edellyttää viraston organisaation edelleen kehittämistä ja sen miehittämistä riittäväällä suunnittelijavoimalla.

Kertomusvuoden aikana on viraston piirissä pyritty tehostamaan eri osastojen välistä yhteistoimintaa erilaisten suunnitteluprojektien ym. toimintojen yhteydessä. Tässä mielessä muodostettiin mm. seuraavat työryhmät:

- kaupunkisuunnitteluviraston organisaation edelleen kehittämistä tutkiva työryhmä, jonka työtä johtaa kaupunkisuunnittelulautakunnan jäsenten keskuudesta muodostettu tilapäinen jaosto
- keskustan yleiskaavallisen selvityksen jatkosuunnittelua hoitamaan asetettu työryhmä
- helsinkiläisten kuljetusmuodon valintaa tutkiva työryhmä.

— Paloheinän alueen tiivistämistutkimusta varten perustettu työryhmä.

— Pasilan messualueen kaavoitusta varten perustettu työryhmä.

Viraston toiminnan laajuutta kuvaa osaltaan diaariin kertomusvuotena merkittyjen asioiden luku, joka oli 1880. Näistä oli virastopäällikön asioita 602, kansliaosaston 99, asemakaavaosaston 663, yleiskaavaosaston 42 ja liikennesuunnitteluosaston 474. Viraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 482. Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 598.

Virastopäällikön kertomusvuotena kaupunkisuunnittelulautakunnalle esittelemistä asioista mainittakoon ehdotukset lautakunnan lausunnoksi mm. joukkokuljetusliikennekomitean mietinnöstä, satamakomitean mietinnöstä sekä Uudenmaan läänin kuntauudistustoimikunnan alustavasta ehdotuksesta kuntauudistusta koskeviksi suunnitelmiksi Uudenmaan läänissä. Lisäksi mainittakoon ehdotukset lautakunnan lausunnoksi lukuisista valtuustoaloitteista. Virastopäällikön tekemistä päätöksistä mainittakoon projektitoiminnan työjärjestyksen vahvistaminen sekä työryhmien perustamista koskevat päätökset.

Kaupunkisuunnitteluviraston päällikkönä toimi kertomusvuotena arkkitehti, professori Aarne Ervi.

Viraston palveluksessa oli kertomusvuoden lopussa 133 henkilöä vakinaisuontoisissa tehtävissä, joten henkilökunta oli lisääntynyt 19 hengellä edelliseen vuoteen verrattuna.

Kansliaosasto

Henkilökunta. Kertomusvuotena oli osaston sihteeriksi virkavapaana 30.7. saakka, jolloin mainittua virkaa hoiti viransijainen. Virastopäällikön alaisuuteen perustetun erikoistutkijan toimen haltija tuli hallinnollisesti kansliaosaston yhteyteen. Osaston tilapäinen kirjanpitäjän virka vakinaistettiin ja osastolle palkattiin työsopimussuhteeseen osastosihteeriksi kirjajaaja, arkistojärjestäjä ja toimistoapulainen. Kertomusvuoden lopussa osaston palveluksessa oli 18 henkilöä, joista 7 oli akateemisen loppututkinnon suorittanutta, minkä lisäksi osastolla oli kirjanpitäjä, kirjajaaja, arkistojärjestäjä, 3 toimistoapulaisista, autonkuljettaja-vahtimestari, vahtimestari sekä 3 lähettä. Tämän lisäksi osastolla toimi toimistotehtävissä kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan toimistokoulun oppilaita.

Huoneisto. Osasto on toiminut kertomusvuoden aikana talon Katariinankatu 1—3 III kerroksessa.

Toiminta. Kansliaosasto on huolehtinut viraston hallinnollisten ja lainopillisten, tiedotuspalveluun ja arkistointiin liittyvien tehtävien sekä henkilökunta-asioiden hoitamisesta.

Sihteeriksi on toiminut kaupunkisuunnittelulautakunnan sekä sen liikennejaoston sihteerinä.

Poikkeuslupa-anomuksista annettuja kaupunkisuunnitteluviraston lausuntoja kansliaosasto on valmistellut asemakaavaosaston esitysten pohjalta. Tämän ohella osasto on avustanut virastopäällikköä laatimalla tämän esiteltävinä olleissa asioissa yhteenve-

toja eri osastojen lausunnoista ja esityksistä sekä valmistellut muita virastopäällikön esittelemiä asioita. Kansliaosasto on lisäksi avustanut muita osastoja lausuntojen ja esitysten valmistelussa sekä laatinut viraston kirjeet.

Kansliaosasto on huolehtinut niin ikään viraston piirissä tapahtuvasta sisäisestä tiedotustoiminnasta. Osasto on toimittanut viraston henkilökunnalle tarkoitettua tiedotusmonistetta. Tiedotustoimintaan liittyen henkilökunnan koulutusta silmällä pitäen on osaston toimesta kehitetty kirjapalvelua lähinnä uutuusteosten osalta sekä järjestetty mm. henkilökunnalle kaupunkisuunnitteluun liittyviä elokuvatilaisuuksia, jolloin on esitetty Risto Jarvan elokuvat »Kaupungissa on tulevaisuus» sekä »Asuminen ja luonto».

Ulkomaisten vieraiden vastaanotossa ja ohjelman käytännön järjestelyissä osasto on yhdessä muiden osastojen kanssa avustanut virastopäällikköä. Ryhmille ja tärkeimmille yksityisille vieraille järjestetty ohjelma on sisältänyt mm. kaupunkisuunnittelua käsitteleviä esityksiä, tutustumisen Alvar Aallon laatimaan keskustasuunnitelmaan sekä usein lisäksi kiertoajelun asuntoalueille.

Viraston lisääntyneet tehtävät ovat heijastaneet vaikutuksensa kirjaamis-, toimisto-, kirjanpito ja henkilökunta-asioiden hoitoon, joiden vaatima työmäärä on kasvanut.

Koko viraston kattava systemaattinen arkistointitoiminta on saatettu kertomusvuotena alulle, ja kansliaosasto on avustanut viraston muita osastoja näiden tehtävien suorittamisessa.

Asemakaavaosasto

Henkilökunta. Osastolle palkattiin kertomusvuotena työsopimussuhteeseen 3 arkkitehtia ja arkkitehtiylöppilas. Vuoden lopussa osaston palveluksessa oli 45 henkilöä, joista 18 arkkitehtia, 3 diplomi-insinööriä, yksi insinööri, maisema-arkkitehti, toimistosihiteeri, 2 asemakaavatekniikkaa, 13 piirtäjää, 2 tekniikan ylioppilasta, toimistonhoitaja ja 3 toimistoapulaista. Marraskuun alusta yksi arkkitehdeista on ollut virkavapaana.

Huoneisto. Osasto toimi kertomusvuotena talossa Katariinankatu 1—3 sen kolmessa eri kerroksessa sekä piharakennuksessa.

Toiminta. Osastoon kohdistuva paine asemakaavojen valmistumisen kiirehtimisenä voimistui kertomusvuotena entisestään. Kaavoituksen tehostamiseen tähtääviin toimenpiteisiin onkin virastossa ryhdytty. Liitekartta kuvaa kaavoitustilannetta vuoden vaihteessa. Vuoden aikana valmistui 16 asemakaavaehdotusta, joista kolme Laajasalossa olevia pientaloalueita käsittävää ehdotusta jäi pöydälle. Lisäksi suoritettiin Vuosaaren keskiosan sekä Puistolän itäosan ja Heikinlaakson kaavoitustyö pääasiassa toimintavuoden aikana, mutta kaavojen lopulliseen muotoon saattaminen siirtyi vuodelle 1969.

Paitsi valmiina asemakaavoina, näkyvät asemakaavaosaston toiminnan tulokset myös asemakaavan muutoksina ja annettuina lausuntoina. Osastolla laadittiin kertomusvuonna 81 asemakaavan muutosehdotusta, kaupunkisuunnittelulautakunnalle esiteltiin 341 asiaa, rakennustarkastusvirastolle annettiin 464 lausuntoa rakennuslupa-anomuksista ja tonttikorkeusilmoituksia annettiin 653 kpl.

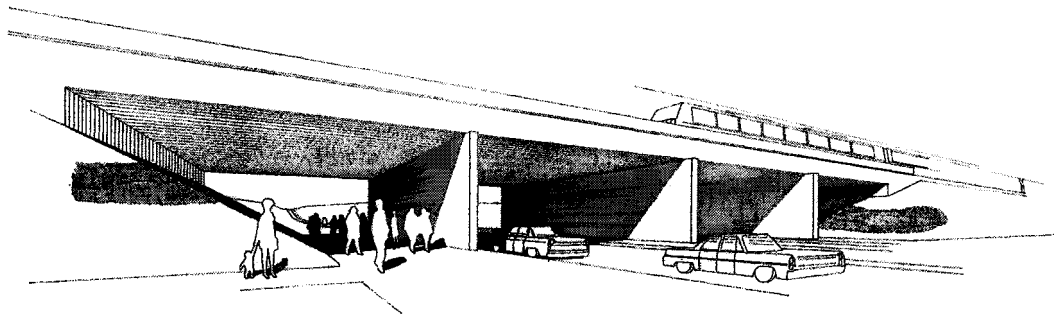
Nämä luvut kuvaavat osaltaan toimintaa, joka on tarpeen kaupungin rakentumisen ja kehittymisen turvaamiseksi myös sellaisissa tapauksissa, joissa laajemman alueen käsitteviä asemakaavoja tai asemakaavan muutoksia ei ole vielä mahdollista laatia. Yksikin asemakaavan muutos, poikkeuslupa-anomus tai valmisteltava lausunto saattaa kuitenkin edellyttää laajahkoa periaatteellista selvitystä.

Kantakaupungin asemakaavojen uudistamistyössä pyritään seuraaviin päämääriin:

- sellaisen uudistamisen aikaansaaminen millä korttelien sisäosiin saadaan valoisuutta ja tilaa istutuksille sekä leikkiä ja oleskelua varten mm. poistamalla liialliset piharakennukset ja käyttämällä uudisrakennuksissa entistä kapeampia rakennusrunkoja
- nykyisen kaupunkirakenteen säilyttäminen sekä kaupunkikuvaa että korttelien asuttavuutta silmällä pitäen
- asuntojen ja asukkaiden lukumäärän liiallisen vähenemisen rajoittaminen
- uudistettavien alueiden pysäköinnin järjestäminen.

Suoritetujen selvitysten tuloksena valmistui kertomusvuoden lopulla esitys kaupunginvaltuuston vuonna 1961 tekemän rakennusoikeuden supistamis päätöksen muuttamisesta. Osaston laatiman ehdotuksen mukaan tultaisiin rakennusoikeutta em. päätöksen mukaisesta jonkin verran lisäämään, koska supistettu rakennusoikeus ei johtaisi asetettuihin päämääriin.

5. Kaupunkisuunnitteluvirasto

Suunniteltu rautatiesilta Helsinginkadun kohdalla.

Den planerade järnvägsbron vid Helsingegatan.

Railway bridge planned for the Helsinginkatu crossing.

Ensimmäisen kokonaisen toimintavuotensa päättänyt Alvar Aallon keskustasuunnitelmaa edelleen kehittävä työryhmä on kertomusvuoden aikana luonut yhteistyömuotoja muihin kaupungin virastoihin ja laitoksiin sekä ulkopuolisiin suunnittelijoihin. Työryhmän päätehtävät ovat olleet seuraavat:

- yhteistyössä VR:n suunnittelijoiden kanssa on laadittu suunnitelma rautatiealueen ja siihen liittyvien reuna-alueiden järjestelystä välillä rautatieasema - Nordenskiöldinkatu
- edelliseen liittyen on laadittu ehdotus Helsinginkadun ja Nordenskiöldinkadun rautatiesiltojen sekä Linnunlaulun kävelysillan ja Alppilan alikulkutunnelin mitoituksesta, asemakaavallisesta sijoituksesta ja niihin liittyvän kävelyliikenteen järjestelystä

- yhteistyössä liikennesuunnitteluosaston kanssa on laadittu ehdotus ns. Kaisaniemen viaduktia vastaavan väylän sijoittamisesta Kaisaniemen puiston pohjoisosaan
- Töölönlahden rannalle sijoitettavien julkisten rakennusten liikenteen ja pysäköinnin järjestelystä on laadittu vaihtoehtoisia ehdotuksia
- on tutkittu linja-autoaseman vaihtoehtoisia sijoitusta
- on aloitettu selvitys Kampin alueen käytön ja liikenteen järjestelystä. Lisäksi ryhmä on antanut lausuntoja ja käynyt lukuisia neuvotteluja työryhmälle kuuluvan alueen asioista.

Osaston koko suunnittelijakunnalle antoi vuoden lopulla runsaasti työtä osallistuminen Helsingin asuntotuotanto-ohjelman laatimiseen.

Yleiskaavaosasto

Henkilökunta. Osaston henkilökunta lisääntyi kertomusvuotena 9 hengellä. Osastolle palkattiin työsopimussuhteeseen 4 arkkitehtia, 3 yleiskaavatutkijaa, 2 arkkitehtiopilaista, 2 laskuapulaista, tilastoapulainen sekä toimistoapulainen. Osaston hallinnollisten tehtävien suorittamisessa on avustanut kansliaosastoon kuuluva osastosihteeri. Yleiskaavaosaston henkilökunnasta ovat yksi arkkitehti ja tilastotutkija olleet loppuvuoden työlomalla ja virkavapaana ulkomailla suoritettavia opintoja varten. Tilastotutkijalla on virkavapausaikanaan ollut viransijainen. Yksi arkkitehti on väliaikaisesti irroitettu osaston palveluksesta erikoistehtäviä varten. Osaston palveluksesta erosi v. 1968 kuussa yksi arkkitehti sekä tilastoapulainen. Osaston palveluksessa on kertomusvuoden aikana ollut haastattelu-, koodaus- ym. tehtävissä useita opiskelijoita. Osasto on myös käyttänyt ulkopuolista asiantuntija-apua.

Vuoden 1968 lopussa oli osaston palveluksessa 13 arkkitehtia, 1 insinööri, 9 tutkijaa, 4 piirtäjää, 2 laskuapulaista, tilastoapulainen, toimistonhoitaja sekä toimistoapulainen eli yhteensä 32 henkilöä.

Huoneisto. Osasto toimi kertomusvuoden aikana talossa Katariinankatu 3 sijaitsevassa 11 työhuonetta käsittävässä huoneistossa ja talossa Bulevardi 3 sijaitsevissa 6 työhuonetta ja 248 m² käsittävässä tiloissa.

Toiminta. Osaston työ on vielä kuluneena vuonna kohdistunut huomattavalta osaltaan yleiskaavatyön kannalta välttämättömien perusselvitysten suorittamiseen. Näissä on ollut perusaineiston hankintaan kohdistu-

via inventointeja sekä tietopankin perustaminen ja toisaalta toiminnallisia perustutkimuksia. Kertomusvuotena on jatkunut 1967 käynnistetty fyysinen suunnittelutyö, johon on sisällytetty sekä kokonaisrakenteellisia että aluekohtaisia tarkasteluja ja suunnittelututkimuksia. Viraston sisällä toimineessa kulkulaitosryhmässä on pyritty kiteyttämään kaupunkialueen päätiestön rakenne yhteistoiminnassa naapurikuntien, TVH:n ja Seutukaavaliiton kanssa. Vapaa-ajanvietto-alueita koskeva selvitystyö on jatkunut vuonna 1968 ja tällöin on erikoista huomiota kiinnitetty ranta-alueisiin ja niiden seudulliseen merkitykseen. Suunnittelutyön tuloksena on osastolta valmistunut alustava maankäyttöluonnos. Suunnittelua on toistaiseksi haitannut epätietoisuus kulkulaitosjärjestelmän valinnasta, mitä on vaikeuttanut eri joukko- liikennejärjestelmiä koskevien järjestelmällisten vertailujen puute.

Vuoden 1968 aikana on valmistunut kaksi seudullista selvitystä, runkoseutukaava ja liikennetutkimus, joilla sekä tietoaineiston että tavoitteenasettelun muodossa tulee olemaan merkitystä yleiskaavatyötä jatkettaessa.

Tutkimusryhmän töitä

Vuonna 1968 käynnistettiin yleiskaavaosastolla useita laajajakoja tutkimuksia:

1. Kiinteistörekisteri

Vuoden alussa valmistui »Ehdotus kuntasuunnittelua palvelevan tietorekisterin perustamiseksi.»

5. Kaupunkisuunnitteluvirasto

2. Teollisuuden sijoittumistutkimus

Yhteistyössä valtion kehitysalueeneuvottelukunnan kanssa aloitettiin keväällä haastattelututkimus Helsingin teollisuudesta. Kevään kuluessa suoritettiin haastatteluvaihe ja vuoden 1968 aikana saatiin ensimmäiset analysointitulokset. Tutkimuksen ensisijaisena tarkoituksena on selvittää teollisuuden sijoittumistekijöitä ja muuttopainetta Helsingin metropolialueella teollisuusalueiden suunnittelua varten.

3. Tutkimus asuinpaikan valinnasta

Marras-joulukuussa 1968 haastateltiin n. 1500 ruokakuntaa. Haastatteluilla pyritään selvittämään asuinalueen ja asunnon valintaa sekä siihen liittyviä tavoitteita.

4. Tutkimus palveluksien käytöstä

5000 helsinkiläiseen perheeseen lokakuussa lähetetyn postikyselyn avulla pyritään selvittämään etäisyyksien, valikoimien, autonomistuksen jne. vaikutusta vähittäiskauppa-, ulkoilu- yms. palvelusten käyttöön.

5. Inventointi julkisista palveluksista

Viranomaisille lähetetyllä kyselylomakkeella inventointiin julkiset ja puolijulkiset palvelupisteet palvelumuodoittain. Samalla inventoitiin viranomaisten suunnitelmat ja suunnittelussa käytetyt normit. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää julkinen palveluverkkotilanne ja sen kehittämissuunnitelmat sekä tehostaa yhteistyötä yleiskaavaosaston ja eri viranomaisten kesken.

6. Tutkimus sosiaalirakenteen kehityksestä

Yleiskaavaosaston toimeksiannosta selvitetään Liiketaloustieteellisessä tutkimuslaitoksessa sosiaalirakenteen kehitystä eri kaupunginosissa otokseen tulevien talojen talonkirjoista ja väestötilastoista.

7. Keskustahakuisten työpaikkojen kontaktitutkimus

Tutkimuksen suunnittelu ja ohjelmointi aloitettiin yhdessä Liiketaloustieteellisen tut-

kimuslaitoksen kanssa, joka tulee huolehtimaan tutkimuksen käytännöllisestä toteuttamisesta. Tutkimuksessa tullaan eri toimialoilta valittujen toimipaikkojen osalta selvittämään tulevat ja lähtevät kontaktit sekä eräitä niihin liittyviä tekijöitä.

8. Selostus yhdyskunnan toimintojen matalta maattisista sijoittelumalleista

Vuosien 1968 ja 1969 vaihteessa valmistuneessa tutkimuksessa on selostettu ja analysoitu viime aikoina yhdyskuntasuunnittelun avuksi kehitettyjä formaalisia malleja.

9. Helsingin keskustan yleiskaavallista selvitystä varten laaditut ennusteet

Yhteistyössä keskustaryhmän kanssa laadittiin ennusteita Helsingin pääkeskuksen työpaikkamäärien kehityksestä.

Yleisryhmän töitä

1. Vuoden 1967 puolelta jatkunut maankäytön tiivistämiselvitys on ollut monella tavalla esillä. Alkuvuodesta tehtiin taloussuunnitelman vv. 1970—79 laatimisen pohjaksi yhteistyössä tilastotoimiston kanssa väestöennuste v:lle 1980, jota varten tutkittiin kaksi vaihtoehtoa. Niistä I vaihtoehto perustuu nykyiseen kaavoituskäytännön jatkamiseen ja johtaa v. 1980 väkilukuun 535 000, II vaihtoehto 600 000 asukkaan sijoittamiseen Helsinkiin v. 1980. Ennustetta varten selvitettiin vaadittavan lisäkerrosalan sijoittelu pääpiirteittäin ja asumisväljyyden ennusteet tarkistettiin, sekä myös ensimmäisen kerran selvitettiin vaatimukset asuntotuotannon määrään nähden väkilukutavoitteen saavuttamiseksi. Työ esiteltiin monisteena »Väestöennuste v:lle 1980».

2. Tekeillä olleen Helsingin seudun runko-kaavan johdosta on Helsingin seutukaavaliitto ollut jatkuvasti yhteydessä yleiskaavaosastoon, joka on osallistunut lukuisiin runko-kaavan selvitysten laadintaan. Niinikään on ollut jatkuvia kontakteja naapurikuntien yleiskaavoittajiin.

3. Edelleen on yleisryhmän tehtävänä ollut useiden lausuntojen valmistelu, sekä joukko selvityksiä, kuten alkuvuodesta taloussuunnitelmaa varten, osallistuminen kaavoitusaikataulun, sitten tie- ja katurakennusohjelman ja myöhemmin osaston toimintasuunnitelman laadintaan.

4. Loppupuolella kertomusvuotta on huomattavan työpanoksen vaatinut osallistuminen Helsingin asuntotuotanto-ohjelman laatimiseen, johon sisältyvän rakennusmaan inventaario tehtiin yleiskaava- ja asemakaavaosastolla. Yleiskaavaosaston työ merkitsi myös vuoden aikana tehdyn yleiskaavakarttaluonnoksen asuntoalueiden alustavaa mitoitusta.

Yllä mainittujen töiden lisäksi voidaan mainita ulkopuolisen arkkitehtitoimiston toimesta tekeillä oleva yleiskaavallinen selvitys Helsingin viher- ja vapaa-alueista.

Keskustaryhmän töitä

Kantakaupungin yleiskaavallisessa selvityksessä saatiin päätökseen ensimmäinen työvaihe. Tämä käsitti kantakaupungin rakenneselvityksen ja siihen kiinteästi liittyneen Pasila-tutkimuksen.

1. Kantakaupungin yleiskaavallinen selvitys

Helsingin kaupunkiseudun pääkeskuksen kehittämistavoitteiden määrittelemiseksi tarkasteltiin työpaikkojen, asumisen ja liikenteen kehitystä kantakaupungin alueella erilaisissa keskusrakennevaihtoehdoissa. Työ liittyi kiinteästi seutukaavaliiton runkokaavatyöhön, Helsingin kaupunkiseudun liikennetutkimukseen sekä Helsingin esikaupunkialueitten yleiskaavasuunnitteluun.

Sekä runkokaavan että ns. suuren liikennetutkimuksen yhteydessä on käsitelty myös kantakaupunkia. Erilaiset näkemykset liikennesuunnittelusta kantakaupungin kohdalla johtivat jo varhaisessa vaiheessa yleiskaavaosastolla ehdotukseen, jonka maan-

käyttö poikkesi oleellisesti liikennesuunnitelman MO-mallista.

2. Pasila-tutkimus

Aikaisemmin laadittujen Pasilan aluetta koskevien fyysisten maankäyttösuunnitelmien lisäksi edelliseen työhön liittyen tutkittiin alueen käyttömahdollisuuksia keskustatoimintojen laajentumisalueena. 47 500 työpaikan mitoitus pohjalta laadittiin alueelle rakennekaavio, jonka perusteella päättävien elimien on mahdollista arvioida em. mitoitustavoitteen vaikutusta alueen rakentamistapaan.

3. Muu toiminta

Edellä esitettyjen töiden ohella ja usein niihin kiinteästi liittyen on tehty alueellista selvitystyötä kantakaupungin eri osissa mm. seutukaavoitusta, taloussuunnittelua, asuntotuotanto-ohjelmaa ja liikennesuunnittelua varten.

Esikaupunkiryhmien töitä

Esikaupunkialueiden yleiskaavallisen tarkistustyön pääpaino on ollut asutuksen ja sen aiheuttaman toiminnan jäsentämisessä ja mitoituksessa.

1. Yleiskaavajäsentelyn tarkistus

Vuoden 1968 aikana laadittiin maankäyttöluonnos. Aikaisempiin suunnitelmiin verrattuna luonnos edellyttää esikaupunkialueiden maankäytön entistä suurempaa tehostamista asukasluikutavoitteen saavuttamiseksi. Maankäyttötiedot sisältyvät monisteeseen »Väestöennuste vuodelle 1980» sekä asuntotuotanto-ohjelman ns. pitkäntähtäimen 1973—2000 asutustarkoitukseen varattavan maan inventointiin.

Tarkistustyöhön on oleellisesti liittynyt kertomusvuoden aikana valmistuneiden seutukaavaliiton runkokaavaluonnoksen sekä Helsingin kaupunkiseudun liikennetutkimuksen sisältämän aineiston soveltaminen ja kehittäminen fyysisistä edellytyksistä lähtien.

5. Kaupunkisuunnitteluvirasto

2. Yleiskaavallinen mitoitus

Nimenomaan asumiseen kuuluvien toimintojen mitoittamiseksi ja laskentamenetelmien kehittämiseksi on yhdessä osaston tutkimusryhmän kanssa käynnistetty ns. suuri ruokakuntahaastattelu. Työn tulokset sisällytetään valmisteilla olevaan yleiskaava-luonnokseen.

3. Muu toiminta

Esikaupunkialueiden yleiskaavatyön luonteeseen kuuluu jatkuva eri muodoissa tapahtuva yhteistyö mm. naapurikuntien, seutukaavaliiton, TVH:n ja VR:n kanssa sekä yleiskaavaa koskevien lausuntojen ja osatehtävien valmistelu.

Aluekohtaiset kehitysohjelmat

1. Läntinen ja pohjoinen esikaupunki-alue

Kokonaisjäsentelyyn liittyen on laadittu useita päätiestön linjausvaihtoehtoja esim. säteettäisteistä. Julkisen liikenteen osalta on käynnistetty maankäyttöselvitys, joka perustuu rautatien käyttöön Haaga—Vantaa suunnalla.

Vanhan omakotiasutuksen uusiutumisesta ja sen »tiivistämisestä» syntyviä ongelmia on selvitelty Paloheinän alueella.

2. Koillinen esikaupunkialue

Malmin alakeskuksen kaavarunkotyön esivaihe on suoritettu. Työ liittyi lähinnä Malmin rautatiesillan rakentamisen edellyttämien tiejärjestelyjen selvittämiseen. Sen yhteydessä tehtiin alakeskuksen alustava runkoluonnos ja mitoitus.

Koillisilla esikaupunkialueilla on keskeisenä ongelmana vanhojen asuntoalueiden uusiu-

tuminen. Vuoden 1970 yleiskaavaehdotusta varten tehtiin maastotyönä rakennuskannan inventointi.

Viikin - Kivikon alueen käytön selvitystyö on aloitettu, minkä lisäksi on tehty selvityksiä ns. Välikehän eri linjausten vaikutuksesta alueen maankäyttöön.

3. Itäinen esikaupunkialue

Yleisjäsentelyn tarkistamiseksi on jatkettu maankäytön ja liikenneverkon yhteensovittamista.

Asutuksen tiivistämisen vaatimia lisämaa-alueita on tutkittu ja tässä yhteydessä on mm. valtion omistamia alueita alustavasti tarkasteltu pitkän tähtäyksen suunnitelmia varten.

Keskusjärjestelmän tarkistamisen yhteydessä on itäisen esikaupunkialueen alakeskuksen mitoitus ollut tutkittavana. Ns. Puotilan keskuksen jatkotyötä silmällä pitäen on tarkasteltu mitoitusperiaatteita ja maankäyttövaihtoehtoja. Osastolla on tehty alustava sovellutus, joka samoin kuin perustiedot on luovutettu kaupunkisuunnittelulautakunnalle 17.7.1968. Itäisten alueiden keskuksen sijoittumiseen ja kokoon vaikuttavia tietoja on jatkuvasti kerätty ja asetettu toimikunnan käyttöön.

Helsingin maalaiskunnan ja Helsingin seutukaavaliiton kanssa on oltu yhteistyössä varsinkin Vesala - Mellunmäki - Länsimäkeä koskevien tutkimuksien yhteydessä. Asema-kaavaosaston ja maalaiskunnan edustajien kanssa on muodostettu työryhmä tämän alueen suunnitteluperiaatteista sopimiseksi ja jatkotyön valvomiseksi.

Vuoden 1968 loppupuolella on Laajasalo - Vuosaari erotettu yhtenäiseksi suunnittelukohteeksi, jonka suunnittelu yleiskaavaosastolla on ollut yhden arkkitehdin työnä.

Liikennesuunnitteluosasto

Henkilökunta. Viraston perustamisesta lähtien täyttämättä olleeseen liikennesuunnittelupäällikön virkaan valitsi kaupunginhallitus 17.6.1968 diplomi-insinööri Väinö Suonion, joka ryhtyi hoitamaan virkaansa 1.9.1968. Muista osaston 16 virasta ovat olleet täyttämättä liikenneinsinöörien, sähköinsinöörien ja insinöörin virat, joihin kuuluvia tehtäviä ovat hoitaneet työsuhteeseen palkatut henkilöt.

Osaston palveluksesta siirtyi muihin tehtäviin viraston piirissä yksi diplomi-insinööri. Auto-onnettomuudessa menetti kesällä henkensä osaston palveluksessa ollut insinööri. Kertomusvuoden lopussa oli osaston palveluksessa näin ollen 36 henkilöä, joista 10 diplomi-insinööriä, 3 insinööriä, 2 rakennusmestaria, 2 liikennetutkijaa, 4 liikenneteknikkoa, sähkötekniikko, 6 piirtäjää, piirtäjäharjoittelija, tilastoapulainen, toimistonhoitaja, 3 toimistoapulaista ja 2 toimistoharjoittelijaa. Syyskuun alusta on yksi mainituista diplomi-insinööreistä ollut työlomalla Yhdysvalloissa. Kertomuskautta lyhyempiä aikoja on osaston palveluksessa työsuhteessa ollut mm. opiskelijoita tilastotehtävissä ja liikennelaskennoissa sekä 3 toimistokoulun harjoittelijaa 4 kk:n pituisen työjakson kukin.

Huoneisto. Osasto on toiminut kertomusvuoden kaupungin omistamassa talossa Aleksanterinkatu 16—18.

Toiminta. Liikenneasioitten valmistelu, liikenneväylien ja paikoitusalueiden ym. yleissuunnittelu yhdessä asemakaava- ja yleis-

kaavaosaston kanssa ja niiden yksityiskohmainen suunnittelu kuuluvat osaston varsinaisiin tehtäviin samoin kuin liikenneolojen selvittelyä varten tarpeellisten tutkimusten suorittaminen ja liikenteen yleisen kehityksen seuraaminen. Kaupunkisuunnittelulautakunnalle esiteltiin kertomusvuonna 366 asiaa, joista osaston omia aloitteita oli 79. Liikennejaostolle esiteltyjä asioita oli 30, joista 6 oli osaston aloitteita. Lisäksi osasto on lähettänyt 298 kirjettä.

Osaston toimialaan kuuluvista tutkimuksista, jotka osastolla on suoritettu tai joihin se on osallistunut, voidaan tärkeimpänä mainita joulukuussa 1965 yksityisten insinööri-toimistojen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti suoritettu kaupunkiseudun liikennetutkimus. Tämä tutkimus, jonka tavoitteena oli saada ulkopuolisen asiantuntijan laatima kokonaisliikennesuunnitelma Helsingin kaupunkiseudulle sillä hetkellä käytettävissä olevalle parhaaksi katsotulle maankäyttösuunnitelmalle, valmistui kertomusvuoden lopulla ja julkistettiin 8.11.1968. Tutkimuksen tuloksena on saatu arvokas perusaineisto nykyisistä ja tulevista liikennetarpeista ongelmien ratkaisuja varten ja tätä aineistoa on jo käytetty monessa yhteydessä hyväksi, mm. laadittaessa selvityksiä liikennevirroista ja Helsingin Niemen pysäköintipaikkojen kysyntäennusteita.

Poliisin tietoon tulleiden liikenneonnettomuuksien analysointia on kertomusvuonna jatkettu ja suoritettu vertailuja vakuutusyhtiöiden onnettomuustilastoihin. Erityisesti

5. Kaupunkisuunnitteluvirasto

on tutkimuksissa kiinnitetty huomiota jalankulkijoiden turvallisuuteen liikenteessä sekä liikenneteknillisten järjestelyjen vaikutukseen liikenneonnettomuuksiin.

Liikenteen kehittymistä on seurattu mm. säännöllisesti toistuvien liikennelaskentojen avulla. Saatujen tietojen pohjalta on tehty selvityksiä liikennemääristä tärkeiden risteysten ja katuosuuksien sekä esim. Helsingin Niemelle ja sieltä pois suuntautuvan ja kaupungin rajat ylittävän liikenteen osalta. Edelleen on tutkittu liikenteen rakennetta ja selvitelty liikennemäärien aikajakaumia.

Julkisen liikenteen matkanopeuden lisäämiseksi ja palvelutason kohottamiseksi on osasto laatinut kantakaupungin ja esikaupunkien välisen liikenteen parantamiseen tähtäävän alustavan yleissuunnitelman. Laajakantoista selvitystyötä jatketaan mm. erityisen työryhmän piirissä.

Liikennejärjestelysuunnitelmissa on kertomusvuotena käsitelty erityisesti jalankulun ja joukkokuljetusliikenteen ongelmia ja

tehty niiden korjaamiseen tähtääviä esityksiä. Osaston toimesta laadittiin yksityiskohmainen suunnitelma erityiskaistojen varaamiseksi Itäväylällä julkisen liikenteen käyttöön. Muista liikennejärjestelyesityksistä, joihin liittyy myös liikennevalojen asentamisia, mainittavimmat koskivat Kaivokadun, Simonkadun, ja Annankadun, Sturenkadun ja Porvoonkadun sekä Turunlinnantien, Marjanientien ja Kajaaninlinnantien risteyskohtia sekä Nordenskiöldinkatua, Roihuvuorentietä ja Huopalahdentietä. Liikennevaloja koskevien säännösten muutokset ovat tehneet tarpeelliseksi uusia vanhempia liikennevalolaitteita ja suorittaa uudistuksia jossain määrin muidenkin valojen osalta.

Pysäköintimittareiden määrä lisääntyi vuoden 1968 aikana 330 kappaleella. Vuoden lopussa oli käytössä 4 tunnin mittareita 118, 2 tunnin 937, tunnin 273 ja puolen tunnin 116 eli yhteensä 1444. Suurin lisäys tuli lyhytaikaisinta pysäköintiä palvelevien mittareiden osalle.

Kaupunkisuunnitteluvirasto on v. 1968 osallistunut seuraavien vieraiden opastamiseen. Vieraat on ryhmitelty maittain.

Amerikan Yhdysvallat	157	Kanada	10
Australia	6	Neuvostoliitto	55
Brasilia	1	Pohjoismaat	295
Belgia	9	Puola	5
Englanti	40	Ranska	44
Espanja	2	Saksan Demokraattinen Tasavalta	10
Hollanti	28	Saksan Liittotasavalta	112
Intia	1	Sambia	1
Irlanti	3	Suomi	167
Italia	8	Sveitsi	45
Itävalta	2	Tšekkoslovakia	19
Japani	3	Uusi Seelanti	1

yhteensä 1 024

Yhteenveto viraston tuloista ja menoista 1968**Tulot**

Asemakaavan muutoskarttojen laatimis-
palkkiot olivat yhteensä 9 080 mk. Valo-
kopiokarttojen myynnistä kertyi 1 100 mk.
Maksut pysäköintipaikkojen käytöstä
722 806 mk. Tulot olivat yhteensä
742 322 mk.

Menot

Palkkiot, palkkamenot sekä sosiaaliturva-
maksut olivat yhteensä 3 008 552 mk,
pysäköintimittareiden hankintaan käytettiin
85 260 mk, pysäköintimittareiden asen-
nus, huolto, rahastus ym. 584 464 mk,
liikennevalojen asentamiseen 557 990 mk,
keskustan asemakaavan kehittämiseen
56 414 mk sekä maaperä- ja kallioperä-
tutkimuksiin 299 233 mk. Muut menot
olivat yhteensä 814 290 mk. Kaikki me-
not yhteensä olivat 5 406 203 mk.

6. Metronsuunnittelutoimisto

Yleistä. Metronsuunnittelutoimikunnan toiminta keskittyi v. 1968 ennen kaikkea metron ensimmäistä rakennusvaihetta Hakaniemen—Puotinharjun metro-osaa koskevan, yksityiskohtaiset teknilliset ja taloudelliset selvitykset sisältävän esityksen valmisteluun ja se saatiin valmiiksi kevään aikana. Toimikunnan tehtäväpiiriin kuului myös julkisen henkilöliikenteen pitkän tähtäyksen kehittämissuunnitelmien muu selvitystyö aikaisempien toteuttamisohjelmien ja uusien ennusteiden mukaisesti. Hakaniemen—Puotinharjun metro-osaa koskevaa esitystä laatiesaan toimikunta päätyi tutkimuksissaan tulokseen, että ensimmäinen metro-osuus olisi ehdottomasti ulotettava suoraan keskustaan saakka siten, ettei Hakaniemi toimisi edes väliaikaisena pääteasemana. Tästä syystä toimikunta ryhtyi kiireellisesti valmistelemaan esitystä metroradan jatkamisesta keskustaan tarkoituksena antaa esitys vielä kertomusvuoden aikana. Tämän esityksen valmistelu jatkui koko syyskauden ajan vuoden loppuun saakka.

Metron rakentamista koskeviin esityksiin liittyi välttämättömänä osana suunnitelma koko siitä julkisen liikenteen järjestelmästä, johon metro tulisi osana kuulumaan. Tästä syystä toimikunta piti erityisen tärkeänä yhteistyötä valtionrautateiden kanssa, jotta rautateiden ja metron kehittämissuunnitelmat voitaisiin parhaalla tavalla sopeuttaa toisiinsa ja rautateiden mahdollisuudet Helsingin seudun liikenteen hoitamisessa tulisivat

tehokkaimmin käytetyksi hyväksi. Niinpä asetettiin kesällä 1968 yhteistyötoimikunta kaupungin ja valtionrautateiden yhteisten, mm. metronsuunnitelmiin liittyvien kysymysten selvitystä varten. Samoin asetettiin kertomusvuoden aikana yhteistyötoimikunta pohtimaan myös kaupungin ja Espoon kaupan yhteisiä julkisen liikenteen suunnitteluun ja Helsingin metronsuunnitelmiin liittyviä kysymyksiä sekä käytiin neuvotteluja Helsingin maalaiskunnan edustajien kanssa vastaavanlaisen yhteistyön aloittamiseksi tämän kunnan kanssa.

Suunnittelu-, valmistelu- ym. toimenpiteet. Toimikunta pyrki kertomusvuoden aikana kehittämään metron toteuttamisorganisation sellaiseen valmiuteen, että mikäli metron rakentamispäätös tehtäisiin, rakennustyöt ja muut toteuttamistoimenpiteet voitaisiin aloittaa välittömästi. Ulkopuolista asiantuntija-apua käyttäen ohjelmoitiin metron ensimmäinen rakennusvaihe yksityiskohtaisesti soveltaen nykyaikaisen ohjelmointiteknikan periaatteita ja menetelmiä. Ohjelmoinnin avulla voitiin perusteellisesti selvittää kunkin toteuttamisvaiheen edellyttämät kustannukset ja voimavarat toteuttamisorganisation kehittämiseksi mahdollisimman tarkoitukseenmukaiseksi.

Toimikunnan tehtävänä oli myös esittää suoritettavaksi sellaisia metro-ohjelmaan liittyviä vähäisehköjä rakennustöitä, jotka osoittautuvat kiireisen tarpeen vaatimiksi ja ennakolta tehtyinä kaupungille edullisiksi. Ker-

tomusvuonna tehtiin metron esityönä Viikintien risteysalueen istutustöiden yhteydessä siihen liittyvän metroalueen viimeistelytyöt Valurinkadun ja satamaradan välillä. Itäväylän rakennustöiden yhteydessä rakennusvirasto varastoi ylijäämämassoja n. 20 000 m³ suunnitellulle metron Roihupellon varikkoalueelle metron mahdollisia myöhempiä tarpeita varten. Itäväylän Marjaniemen liittymän ylikulkusiltaan rakennettiin aukko metron varten.

Lautakunnille sekä kaupunginvaltuuston eri valtuustoryhmille alettiin kertomusvuoden syksyllä järjestää sarjaa tiedotustilaisuuksia ja ne jatkuivat edelleen seuraavan vuoden puolelle. Metrokysymyksestä tiedotettiin myös yksityisille kaupunkilaisille antamalla kesästä lähtien selostukset toimikunnan kokouksissa käsitellyistä asioista lehdistölle. Hakaniemen—Puotinharjun metro-osaa koskevan esityksen merkeissä toimikunta järjesti tiedotustilaisuudet lehdistölle 26.1. ja 24.7.

Metronsuunnittelutoimikunta suoritti kertomusvuoden aikana *tutkimusmatkat* Hollantiin, Ranskaan ja Englantiin tutustuen näiden maiden metrolaitoksiin ja alan teollisuuden Rotterdamissa, Utrechtissa ja Pariisissa 11.—17.8. sekä Manchesterissa, Birminghamissa ja Lontoossa 3.—11.11. Lisäksi toimikunta teki virkamatkan Tampereelle 24.—25.10. tutustuen kotimaisen teollisuusryhmän teollisuuslaitoksiin ja VR:n uuteen sähkömoottorijunaan.

Tutkimusmatkoilla olivat mukana metronsuunnittelutoimikunnan puheenjohtaja Järvinen, toimikunnan jäsenet Kalliala, Mehto, Melin ja Poukka sekä metronsuunnittelutoimiston johtaja Valtanen. Lisäksi olivat Hollantiin ja Ranskaan suuntautuneella matkalla mukana metronsuunnittelutoimistosta toim. pääll. Pentti Tuomi ja Englantiin suuntautuneella matkalla osastopäälliköt Eino Ilmonen ja Harri Liljendahl.

Työjaosto. Metronsuunnittelutoimikunnan alaisen työjaoston kokoonpano oli kertomus-

vuonna sama kuin edellisenäkin vuonna.

Työjaosto kokoontui 13 kertaa ja sen käsiteltävänä oli 47 asiaa.

Työjaosto keskittyi kokouksissaan käsittelemään lähinnä metronsuunnittelutoimikunnan Hakaniemen—Puotinharjun metro-osaa sekä metron ulottamista keskustaan koskevien esitysten ja niiden liitteiden sisältöä.

Asiantuntijaelimet. Metronsuunnittelutoimikunnan apuna toimi kertomusvuoden aikana edelleen neljä toimikunnan asettamaa asiantuntijajaostoa, joiden puheenjohtajat ja esittelijät olivat metronsuunnittelutoimistosta.

Yleisten asiain jaosto käsitteli valtionrautateiden ja kaupungin välistä yhteistyötä sekä kysymystä julkisen liikenteen hoitamisesta idän suunnalla metron rakentamisen aikana.

Liikenneasiain jaosto käsitteli mm. seuraavia asioita: liikenteen hoitamista metron rakentamisen aikana, vertailututkimuksia eri metrojärjestelmistä, linja-autoliikenteen kustannusten kehitystä ja yksikkökustannuksia sekä Helsingin seudun julkisen liikenteen työnjakoa.

Rakennusasiain jaosto käsitteli mm.: metrorakenteiden kuormitusohjeita, Herttoniemen asemavaihtoehtoja, Lauttasaaren rataa, LVI-suunnittelua, Kaivokadun ja Kampin asemaluonnoksia, Kulosaaren asemakaavaehdotusta, kalliorakenteiden suunnitteluohjelmaa ja lisäksi metron jatkosuunnitelmaa sekä siihen liittyvää tihentämisuunnitelmaa.

Kone- ja sähköasiain jaosto käsitteli mm.: ehdotuksia Helsingin metron junaohjausjärjestelmän ja metrovaunujen teknillisiksi eritelyiksi, metron varaosa- ja varastopalvelun suunnittelua, metrossa käytettäviä vahvavirtakaapeleita sekä sen suurjännitesyöttöverkon suojausta.

Asiantuntijajaostoissa voitiin kuulla asiantuntijoina ulkopuolisia henkilöitä, joita oli vuoden aikana kokouksissa läsnä kaikkiaan 48 eri henkilöä.

6. Metronsuunnittelutoimisto

Jaostojen toiminta kertomusvuonna selviää seuraavasta:

Jaosto	Kokouksia kpl	Asioita kpl	Läsnä- olleita keski- määrin
Yleisten asiain	1	22	6
Liikenneasiain	6	6	6
Rakennusasiain	17	3	8
Kone- ja sähköasiain	37	22	6
Yht. tai keskimäärin	61	53	6

Toimisto. Metronsuunnittelutoimiston henkilökunta oli kertomusvuoden alkaessa 60 henkeä ja sen päättyessä 59 henkeä. Eri osastoilla oli vuoden päättyessä avoinna useita suunniteltuun organisaatioon sisältyviä toimia.

Toimiston johtajana toimi tekn. tri Reino Castrén 21.7. saakka ja siitä alkaen dipl.ins. Unto Valtanen, joka myös tri Castrénin virkavapauden aikana toimi toimiston vs. johtajana. Rakennusosaston osastopäällikkönä oli kertomusvuoden aikana dipl.ins. B. V. Huhtinen, koneosaston päällikkönä tekn. tri Eino Ilmonen, liikenneosaston päällikkönä valt. maist. Harri Liljendahl ja hallinto-osaston päällikkönä lainop.kand. Toivo Tuunanen 1.11. saakka ja siitä alkaen varat. Antti Kuto. Os.pääll. Tuunanen sairausloman aikana hoiti hänen tehtäviään oman toimensa ohella liikenneosaston os.pääll. Liljendahl.

Toimiston johtaja ja hallinto-osaston päällikkö olivat tp. virkasuhteessa ja toimiston muu henkilökunta työsuhteessa.

Toimisto työskenteli vuokrahuoneistossa Museokatu 8.

Toimiston diaariin merkittiin vuoden aikana 926 asiaa, joista saapuneita kirjeitä oli 602 sekä lähetettyjä 324.

Henkilökunnan jakautuminen osastoittain 31.12.1968:

	M	N	Yht.
Johtaja	1	—	1
Hallinto-osasto	4	11	15
Koneosasto	11	—	11
Liikenneosasto	6	2	8
Rakennusosasto	21	3	24
Koko henkilökunta	43	16	59

Toiminta. Metronsuunnittelutoimikunnan alaisen metronsuunnittelutoimiston työ liittyi kertomusvuoden aikana myös suurimmalta osaltaan metron ensimmäisen rakentamisvaiheen yksityiskohtaiseen suunnitteluun.

Toimiston koneosasto sai vuoden aikana valmiiksi tarjouspyyntöehdotuksen metrovaunupareja ja niitten sähkölaitteita varten. Tämä ehdotus lähetettiin suomen- tai englanninkielisenä toiminimille, jotka suoritettujen tiedustelujen perusteella ilmoittivat olevansa kiinnostuneita tekemään tarjouksensa metrovaunujen toimittamisesta joko pää- tai osahankkijoina. Tarjouspyyntöehdotukset lähetettiin yhteensä yli 60 toiminimelle eri maissa pyynnöllä esittää mahdolliset näkökohtansa syyskuun loppuun mennessä.

Kertomusvuoden aikana valmistui ehdotus syöttöasemien hankintaohjelman teknilliseksi erittelyksi. Vuoden aikana valmisteltiin myös sähkönsyöttöä ja virtakiskojärjestelmää koskevia teknillisiä erittelyjä.

Osasto kävi useita teknillisiä erittelyjä koskevia neuvotteluja useiden kaupungin laitosten ja koneteknillisiä laitteita valmistavien yritysten edustajien kanssa.

Osastolla jatkettiin erilaisten teknillisten yksityiskohtien selvittelyjä ja kehittämistyötä, osittain kotimaisen teollisuusryhmän kanssa. Näistä mainittakoon esimerkkinä elektroniikan ja automaation soveltaminen, telin rakenne, akselinkäyttölaitteet, eri jousitusjärjestelmät, vaununkorin raaka-aine, moottorin säätölaitteet ja tuuletus sekä lämmitys- ja ilmanvaihtolaitteet.

Toimiston liikenneosaston alkuvuoden tärkeimpänä tehtävänä oli saada esi-

tys Hakaniemen—Puotinharjun metro-osuudesta tarkistetuksi liikennetietojen osalta ajanmukaiseksi. Tässä yhteydessä tutkittiin mm. Susitien aseman poisjättämistä sekä Laajasalon radan hylkäämistä sekä laadittiin tämän perusteella esitykseen toinen vaihtoehto Herttoniemen asemien järjestelystä.

Liikenne-ennusteet ja -suunnitelmat tarkistettiin ja ne laajennettiin käsittämään sekä väli Hakaniemi—Keskusta että Puotinharjun jatke Vesalaan asti. Käyttötalouslaskelmat ja niihin liittyvät kustannusvertailut, matkanopeustutkimukset ym. tehtiin kokonaan uudelleen kullekin eri vaihtoehdolle.

Valtionrautateiden ja kaupungin välisen yhteistyöryhmän perustaminen ja toimiston edustajan valitseminen sihteeriksi tähän toimikuntaan sälytti suurimman osan liikenneselvitystyöstä liikenneosastolle. Tässä yhteydessä selvitettiin idän suunnan julkisen liikenteen hoitaminen eri rautatievaihtoehdoilla sekä niistä aiheutuvat haitat ja edut matkustavalle yleisölle.

Helsingin seudun kokonaisliikennetutkimus aiheutti eräitä tarkistustöitä varsinkin kustannustietojen osalta ja osastolla osallistuttiin myös lopullisen tutkimusesityksen viimeiseen korjaukseen ja oikolukuun.

Osastolla myös mm. valmisteltiin liikenneasioihin liittyviä lausuntoja, osallistuttiin ohjelmointityöhön, annettiin yksityiskohtaisia matkustajatietoja rakennusosaston suunnittelutyötä varten, tehtiin uusi hahmosuunnitelman tarkistustyö sekä kehitettiin rahasjärjestelmää metroa varten.

Toimiston rakennusosasto jatkoi kertomusvuonna metroon liittyvien yleisten kysymysten tutkimista, joita oli mm. junan kääntäminen pääteasemalla, liikenneoimistapa keskustassa ja reittilimitys. Yhteistyössä muiden osastojen kanssa tehtiin toimintaverkkotutkimus, jonka tarkoituksena oli selvittää metron ensimmäisen vaiheen kokonaisrakennusaika suunnitteluun, rakentamiseen ja hankintoihin tarvittavien aikojen pohjalta.

Hakaniemen—Puotinharjun metro-osuu-

den osalta tarkistettiin tehtyjä suunnitelmia lähinnä avo-osuudella Junatie—Puotinharju sekä täydennettiin maaperä-, johto- yms. tietoja.

Metroradan jatkamisesta Hakaniemestä keskustaan tehtiin vaihtoehtotutkimus, jossa pyrittiin selvittämään erilaisia mahdollisuuksia metroradan sijoittamiseksi keskustassa. Esisuunnitelmien pohjalta laadittiin ohjelma-piirustukset Hakaniemen—Puotinharjun metron ulottamisesta Kamppiin. Jatkotutkimusten pohjaksi laadittiin ohjelmapiirustukset metron jatkamisesta Puotinharjusta Vesalaan.

Metron myöhempää laajentamista varten tarvittavia suunnitelmia tarkistettiin mm. Vuosaaren, Lauttasaaren ja Munkkivuoren osalta. Metroa varten tehtyjä varauksia tarkistettiin kertomusvuonna eräiden rakennushankkeiden yhteydessä mm. Lauttasaaressa.

Metron kustannusten selvittelyä jatkettiin mm. tekemällä tarkistettu kustannusarvio Hakaniemen—Puotinharjun metrosta sekä kustannusarvio metron ulottamisesta Hakaniemestä Kamppiin vaihtoehtoiseen.

Osasto jatkoi suunnittelun tueksi tarvittavien normien ja ohjeiden laatimistyötä. Kertomusvuonna saatiin valmiiksi Helsingin metron yleissuunnitteluohjeet ja tehtiin alustava selvitystyö kalliotilojen rakennesuunnitteluohjeiden sekä LVI-suunnitteluohjeiden laatimiseksi.

Toimiston hallinto-osaston työkenttänä yleisten hallinnollisten asioiden ohella olivat kertomusvuonna erityisesti metroa koskevan tiedotustoiminnan huomattavasta lisääntymisestä aiheutuneet tehtävät.

Metronsuunnittelutoimiston yhteistyötä kaupungin muiden virastojen ja laitosten kanssa pyrittiin kertomusvuoden aikana voimakkaasti tehostamaan.

Metronsuunnittelutoimiston edustajat osallistuivat edelleen kertomusvuoden aikana Helsingin kaupunkiseudun liikennetutkimusta johtamaan asetetun ns. johtavan liikennetutkimuskomitean sekä sen työjaoston työ-

6. Metronsuunnittelutoimisto

hön. Liikennetutkimus valmistui ja julkaistiin marraskuussa 1968.

Metronsuunnittelutoimikunnan tekemien päätösten nojalla oli metronsuunnittelutoimiston johtajalla mm. oikeus päättää niistä työtilauksista ja hankinnoista, joiden arvo ei ylittänyt 20 000 mk kerrallaan sekä tehdä ja purkaa työ sopimukset, joiden mukainen loppupalkka oli enintään 31. pl:n loppupalkka. Tärkeimmät metronsuunnittelutoimiston johtajan kertomusvuoden aikana tekemät päätökset koskivat mm.: sopimuksen tekemistä metron kuormitusohjeiden lopullisen luonnoksen laatimisesta, pituusleikkauspiirustusten ja pohjakarttojen piirtämisen sekä geoteknillisten suunnittelu- ym. siihen liittyvien töiden tilaamista, metrojunan ajodynaamisten laskutehtävien suorituksen vaatiman lisälaskenta-ajan tilaamista Helsingin Yliopiston ydinfysiikan laitoksen laskentatoimistolta sekä korvauksen suorittamista kalliotilojen rakennesuunnitteluohjeiden laatimista koskevasta työstä.

Metronsuunnittelutoimisto antoi kertomusvuonna lukuisia kirjallisia lausuntoja metron rakentamiseen liittyvistä kysymyksistä kaupunginhallitukselle, rakennus- ja kiinteistövirastolle ym.

Metronsuunnittelutoimiston henkilökunnan tietojen ja ammattitaidon lisäämiseksi ja ajan tasalla pitämiseksi seurattiin toimistossa jatkuvasti kunkin alan kirjallisuuden ja julkaisutoiminnan välityksellä alan uusinta kehitystä sekä kotimaassa että ulkomailla samoin kuin lähettämällä toimiston henkilökuntaa erilaisille kurseille, seminaareihin ja opintomatkoille.

Metronsuunnittelutoimiston henkilökunnan tutkimusmatkoista mainittakoon: koneosaston toimistopäällikön matka Osloon ja Tukholmaan 27.2.—1.3. metron turvalaite- ja junaohjausjärjestelmään tutustumista varten sekä matka Ranskaan, Englantiin, Hollantiin ja Saksan liittotasavaltaan 8.—20.12. tutustuen näissä maissa metrosuunnitelmiin, laitosten toimintaan sekä eräiden hankkijoi-

den tehtäisiin; toimiston johtajan ja koneosaston toimistopäällikön matka Leipzigin messuille 5.—8.3. tutustumaan esillä olleeseen sähkötekniikkaa, elektroniikkaa ja automatiota koskevaan aineistoon; liikenneosaston toimistopäällikön osallistuminen Itävallassa 7.1.—3.2. Salzburg Seminar in American Studies-seminaariin; koneosaston osastopäällikön sekä eräiden toimistopäälliköiden matka 1.—5.4. Vesteråsiin, Linköpingiin, Kalmariin ja Tukholmaan neuvottelemaan metrovaunuja, sähkönsyöttölaitteita ym. valmistavien yritysten kanssa ja tutustumaan näihin teollisuuslaitoksiin; toimiston johtajan ja toimistopäällikkö Tuomen matka 1.—4.5. Länsi-Saksaan tutustumaan Hannoverin messuihin sekä Kiepe-yhtymän teollisuuslaitoksiin ja yhtymän rakentamiin metrolaitteisiin Düsseldorfissa ja Hampurissa; koneosaston suunnittelijain opintomatka Moskovan ja Leningradin metrolaitoksiin 21.—27.4. sekä rakennusosaston toimistopäällikön matka Göteborgiin osallistumaan pohjoismaiseen geoteknilliseen kokoukseen 4.—7.9. Lisäksi metronsuunnittelutoimiston johtaja ja eräät osastojen toimistopäälliköt ym. tekivät virkamatkan Kouvolaan 28.3. tutustuen valtionrautateiden Kouvolassa sijaitsevaan junaliikenteen kauko-ohjaukseen sekä virkamatkat Tampereelle 7.—8.6. tutustumaan valtionrautateiden Valmet Oy:ltä paikallisliikennettä varten tilattuun sähkömoottorijunaan ja 5.—9.8. neuvottelemaan eräiden teollisuuslaitosten kanssa mahdollisesta yhteistoiminnasta metrovaunujen mekaanisen osan suunnittelutyössä.

*Metronsuunnitteluun käytetyt varat vuosina
1956—1968*

Vuosi	mk	Vuosi	mk
1956	95 618	1963	229 311
1957	277 427	1964	253 155
1958	319 612	1965	454 895
1959	310 582	1966	1 878 079
1960	303 704	1967	1 937 381
1961	287 630	1968	2 148 535
1962	266 164	<u>Yhteensä</u>	<u>8 762 093</u>

Metronsuunnitteluun v. 1968 käytetyt varat

	mk
Palkkamenot	1 629 613
Huoneistomenot	209 762
Kalusto	8 954
Tarverahat	52 181
Tutkimukset	154 537
Ulkopuoliset selvitykset ja lausun- not sekä opintomatkat ja kou- lutus	93 488
<u>Yhteensä</u>	<u>2 148 535</u>

7. Koulutustoimikunta

Yleistä. Vuonna 1968 koulutustoimikunnan vakiintuneet koulutusmuodot (kunnallishallinnollinen, johtamistaidollinen, toimistotekninen, laskentatehtäviin ja yleisönpalveluun liittyvä koulutus, johdon valmennus sekä toimistokoulu) ovat sekä koulutustilaisuuksien, kurssikohtaisten tuntimääriensä että osanottajajoukkonsa puolesta edelleen lisääntyneet. Myös kuluneena toimintavuonna saatiin jälleen käynnistetyiksi koulutusasiamiesten neuvottelutilaisuudet. Koulutustilaisuuksia oli suunnilleen talousarvion edellyttämä määrä. Vain keskijohdon seminaari lykkäytyi seuraavaan vuoteen. Tämän koulutusmuodon päästyä alkuun kaupungin koulutustoiminta kattaakin koko viranhaltijakunnan organisaation vertikaalitasossa. Sen sijaan koulutuksen kattavuus kullakin horisontaalitasolla organisaatiossa on vielä epätasainen. Samaa on sanottava koulutuksen syventämispyrkimyksistä: vain vajaa puolet koulutukseen osallistuneista käy useamman kuin yhden kurssin. Tutkimustoimintaa on jatkettu henkilöstöpolitiikan eri sektoreilla. Edellisenä toimintavuonna aloitettua lainakirjastotoimintaa jatkettiin laajentamalla kirjavalikoimaa. Erilaisen kirjallisen opetusmateriaalin valmistus on vaatinut runsaasti työtä. Tässä yhteydessä on nimenomaan mainittava eri seminaareista jälkeinpäin osanottajille lähetettäväksi koottu luentomateriaali.

Koulutustoimikunta ja koulutustoimikunnan toimisto. Kaupunginhallituksen koulutustoi-

mikunnan kokoonpanossa ei kertomusvuoden aikana tapahtunut muutoksia. Koulutustoimikunnan sihteerinä toimi edelleen koulutus-pääll. Urpo Ryönänkoski. Toimikunnalla oli kaksi kokousta.

Kaupunginkanslian alaisen koulutustoimikunnan toimistossa oli henkilökuntaa seuraavasti: koulutus-päällikkö, apulaiskoulutus-päällikkö, kaksi kouluttajaa, tutkimusassistentti, kanslisti, toimistoapulainen sekä harjoittelijoita. Koulutustoimikunnan vahtimestarin tehtäviä hoiti ruotsinkielisen työväenopiston vahtimestari.

Toimeenpannut kurssit ja muut koulutustilaisuudet

Johdon koulutus. Virastopäälliköiden kaksipäiväiset neuvottelupäivät järjestettiin syyskuussa Aulangolla. Mukana oli kaupunginjohtajan ja useiden apulaiskaupunginjohtajien ohella 15 virasto- ja osastopäällikköä.

Toukokuussa oli virasto- ja osastopäälliköiden esitelmä- ja ateriatilaisuus, johon osallistui 58 henkeä.

Hangon Hotelli Regatassa järjestettiin 2. osastopäällikköseminaarin III, IV ja V jakso, jotka kukin kestivät viikon. Tässä internaattimuotoisessa koulutuksessa oli mukana 25 osastopäällikköä tai heihin verrattavaa.

Koulutusasiamiesten neuvottelutilaisuuksia pidettiin kaksi. Yhteensä tilaisuuksiin

osallistui 140 virastojen ja laitosten koulutusasiamiestä.

Kurssimuotoinen koulutus. Toimintavuonna oli kuusi kunnallishallinnon kurssia. Näille osallistui yhteensä 193 henkilöä ja niiden yhteinen tuntimäärä oli 270. Kurssien loppukuulusteluissa vähintään tyydyttävästi suoriutuneet saivat todistuksen. Kaikki 188 kokeeseen osallistunutta kurssilaista hyväksyttiin.

Tulokaskursseja järjestettiin kaksi. Tämä kurssi on tarkoitettu vasta kaupungin palvelukseen tulleille viranhaltijoille ja työsopimussuhteisille henkilöille. Kurssin pituus oli 10 t ja osanottajia oli yhteensä 166.

Johtamistaidon kurssin I jaksoja toimeenpantiin kuusi. Kurseille osallistui 94 esimiesasemassa olevaa viranhaltijaa ja työntekijää. Ne käsittivät 65 t ja lopussa oli kirjallinen koe. Siihen osallistuneista 93:sta hyväksyttiin 89. Hylättyjä oli siis 4.3 %.

Johtamistaidon kurssin II jaksoja järjestettiin neljä. Kaksi jaksoista oli tarkoitettu hoito- ja huoltoalan henkilökunnalle, yksi toimistohenkilökunnalle ja yksi tekniselle henkilöstölle. Kunkin kurssin pituus oli 65 t. Osanottajia kurseilla oli yhteensä 78. Kokeeseen osallistuneista 77 kurssilaisesta hyväksyttiin 75. Hylkäämisprosentti oli 2.5.

Tuotantotekniikan kurseja oli neljä. Niistä yksi järjestettiin sähkölaitoksen henkilökunnalle ja yksi oli sovellettu rakennusalaan varten. Loput kaksi kurssia olivat tarkoitettut kaikkien virastojen ja laitosten tuotantoteknisiin tehtäviin osallistuville työnjohtajille. Kaupunginhallituksen v. 1966 tekemän päätöksen mukaan virastojen ja laitosten on huolehdittava siitä, että kaikki esimiesasemassa olevat henkilöt, jotka joutuvat huolehtimaan tuotanto- ja palkkausteknisistä asioista, osallistuvat koulutustoimikunnan järjestämille tuotantoteknisille kurseille. Niiden pituus on 80 t. Toimintavuonna toimeenpanuille kurseille osallistui yhteensä 66 henkeä, jotka kaikki tulivat hyväksytyiksi kokeissa.

Työnopetuskursseja, jotka käsittävät 44 t kukin, järjestettiin kolme. Nämä kurssit ovat tarkoitettut niille henkilöille, jotka oman työnsä ohella toimivat myös työnopettajina ja tulokkaitten vastaanottajina virastoissa ja laitoksissa. Opetus sisältää teorian lisäksi runsaasti käytännön harjoituksia. Osanottajia oli yhteensä 43.

Toimistotekniikan kurseja järjestettiin neljä. Kurssit on tarkoitettu toimistonhoitajille ja toimistoapulaisille. Ne käsittivät 50 t, ja osanottajia oli yhteensä 103. Toimistotekninen kurssi on kaupunginhallituksen vahvistamien toimistoapulaisten ohjeluonteisten pätevyysvaatimusten osa. Kokeeseen osallistuneista hyväksyttiin 102. Hylkäämisprosentti oli 1.

Hallinnollisen talouslaskennan kurssille, joka on tarkoitettu hallinnollisissa laskenta-tehtävissä toimivalle henkilökunnalle, osallistui 36 henkeä. Kurssin pituus oli 30 t. Kokeeseen osallistui 34 kurssilaista, joista hyväksyttiin 33, joten hylkäämisprosentti oli 2.3.

Vahtimestareiden yleisöpalvelukurssi järjestettiin eri virastojen ja laitosten palveluksessa oleville vahtimestareille ja läheteille. Kurssille osallistui 31 henkeä ja kokeessa oli mukana 29, joista hyväksyttiin 24. Hylkäämisprosentti oli tällä 30-tuntisella kurssilla 17.7.

Muu kurssi- ja informaatiomuotoinen koulutus. Metronsuunnittelutoimiston henkilökunnalle järjestettiin 17 t käsittävä kunnallishallinnon luentosarja. Tilaisuuteen osallistui 26 henkeä.

Pääasiallisesti konekirjoitustehtävissä toimiville viranhaltijoille ja toimihenkilöille järjestettiin konekirjoitusta koskeva jatkokoulutusluonteinen informaatiotilaisuus kolme eri kertaa. Kunkin tilaisuuden kesto oli 6 t, ja mukana oli 43 henkeä.

Toimintavuonna pantiin toimeen kaksi rationalisointihenkilökunnan jatkokoulutus-tilaisuutta, jotka kumpainenkin käsittivät 18 t ja joihin osallistui yhteensä 60 henkeä.

7. Koulutustoimikunta

Sairaaloiden ylimmälle johdolle järjestettiin kaksipäiväinen yhteensä 14 t sisältävä ATK-informaatiotilaisuus. Tähän osallistui kaupungin omaa henkilöstöä 30. HYKS:sta oli samoin 30 osanottajaa.

Tiivistelmä. Johdon koulutukseen sisältyi 7 koulutustilaisuutta, noin 150 t, ja siihen osallistui n. 330 virasto- ja osastopäällikköä tai heihin verrattavaa. Kurssimuotoisen koulutuksen tilaisuuksia oli 31 ja yhteistuntimäärä oli kertomusvuonna 1 662. Niihin osallistui 810 henkilöä. Muuhun koulutustoimintaan käytettiin 85 t ja 7 koulutustilaisuuden puitteissa osallistujia oli yhteensä 159 henkilöä kaupungin omassa palveluksessa olevasta henkilöstöstä. Em. koulutusmuotojen yhteinen tuntimäärä oli 1 982. Koulutustilaisuuksia oli kaikkiaan 45 ja niihin osallistuneitten henkilöitten määrä 1 299.

Helsingin kaupungin toimistokoulun toimintaa on selostettu Opetuslaitokset-nimisessä julkaisussa.

M u u t o i m i n t a

Muu toiminta koostuu eri kursseja ja muita koulutusmuotoja yhteisesti palvelevista toimista sekä erilaisista muita virastoja avustavista tehtävistä, jotka koskevat henkilöstöpolitiikan eri aloja.

Psykologinen valintakoetointa. Psykologisia soveltuvuuskokeita suoritettiin kertomusvuonna 195. Pääosan tutkituista muodostivat toimistokouluun pyrkivät. Heitä testattiin 180. Loput 15 henkilöä tutkittiin liikennelaitosta, satamalaitosta ja tietojenkäsittelykeskusta varten. Kirjallisia lausuntoja annettiin näistä tutkituista 92 sekä aiempina vuosina testatuista parikymmentä. Suullisen lausunnon sai n. 30 tutkittua.

Erilaista eri testisarjojen tutkimusta jatkettiin ja kaupungin tietojenkäsittelykeskuksen käyttöön luovutettiin toimistossa kehitellyt ohjelmoija- ja operatöörisoveltuvuustestipatterit. Testisarjoilla suoritettujen tutki-

musten valvonta viime vaiheissaan jäi kuitenkin vielä koulutustoimikunnan toimistolle.

Muu tutkimustoiminta. Toimintavuoden aikana suoritetuista tutkimuksista on ensi sijassa mainittava O. Tammisen yliopistollisena opinnäytteenä hyväksytyt selvitys »Tehokkuus ja viihtyvyys työnantajakoulutuksen tavoitteina». Tutkimuksen tarkoituksena oli valaista työnantajakoulutuksen käsitettä sekä työnantajakoulutuksen tavoitteista viihtyvyyttä ja tehokkuutta. Tutkimusjoukkona oli kahden kunnallishallinnon kurssin osanottajat sekä näille vastinparimenetelmällä poimitut vertailuryhmät. Koeryhmään kuului 54 henkilöä, vertailuryhmään 37.

Työnantajakoulutukseen suhtauduttiin yleensä myönteisesti. Tutkimusjoukko koki työviihtyvyyden ja koulutuksen välillä suhteen positiiviseksi. Eri ryhmien välillä oli kuitenkin havaittavissa vähäisiä eroja. Esimiesasemassa olevat, joiden koulutus pohja on yleensä hyvä, arvostivat enemmän työnantajakoulutusta eteenpäinpääsymahdollisuutena kuin toimistotyötä tekevät, joiden koulutus pohja oli edellistä ryhmää heikompi.

Viihtyvyys- ja tehokkuusmuuttujien välisten yhteyksien selvittämiseksi suoritettiin useita tilastollisia analyyseja. Tulokset antoivat tukea sille viime aikoina usein esitetylle käsitykselle, että tehokkuus ja viihtyvyys ovat toisistaan riippumattomia tekijöitä.

Opetusvälineistö ja lainakirjasto. Opetusvälineistöä kartutettiin edelleen ja mm. hankittiin 23. opetusfilmi. Eritoten valmistettiin kirjallista materiaalia sekä etukäteen kurssilaisille jaettavaksi että jälkikäteen magnetofonille taltioidusta huentomateriaalista.

Lainakirjastoon hankittiin 18 teosta. Lainauksia oli kertomusvuonna 48 kpl. Lainaus toimintaa on haitannut kirjaston sijainti muualla kuin koulutustilojen välittömässä yhteydessä.

Konekirjoituskokeet. Tilasto vuoden aikana järjestetyistä konekirjoituskokeista on seuraava:

yli 7 000 lyöntiä ½ tunnissa	2
» 7 750 »	2
» 8 500 »	5
» 9 250 »	9
» 10 000 »	5
» 10 750 »	3
» 11 500 »	1
hylättyjä	17
	Yhteensä 44

Tiedotustoiminta. Mm. vuositilintarkastajat ja ylin virkamiesjohto ovat useissa yhteyksissä viime aikoina korostaneet kaupungin sisäisen tiedotustoiminnan tehostamisen tärkeyttä.

Koulutustoimiston kertomusvuoden aikana suorittamasta informaatiotoiminnasta voidaan esittää seuraava pääpiirteinen yhteenveto:

Kurssien osanottajille oli muun kurssien aloitusjärjestelyihin liittyvän materiaalin ohessa jaettu syyskuussa valmistunut selostus »Helsingin kaupungin koulutustoiminta». Joulukuun lopussa lähetettiin kaikille vuoden aikana koulutukseen osallistuneille vihkonen »Millaista oli koulutus», jossa esitettiin eräitä yhteenvetoja kurssilaisten koulutustoimintaan kohdistamasta kritiikistä.

Koulutuspäällikkö lähetti lokakuun puolella välissä kaikille kurssien luennoitsijoille

opetuksen tehokkuusnäkökohtia painottavan kirjeen, jonka liiteaineistoon kuului mm. aikuisopetusta ja evoluutiota selvittävä muistio, tavallisimpia havaintovälineitä ja niiden käyttöä esittelevä vihkonen sekä ryhmäkeskustelua koskeva moniste.

Koulutusasiamehille 31.5. ja 28.11. pidettyjen neuvottelupäivien yhteydessä jaettiin suullisen informaation lisäksi runsaasti koulutukseen liittyvää kirjallista aineistoa.

Toimistokouluun pyrkijöille jaettiin pääsykokeen yhteydessä selostus »Tietoja Helsingin kaupungin toimistokoulusta». Suullisia tai kirjallisia tiedusteluja tehneille postitettiin esittelylehtinen »Aiotko toimistoalalle?».

Lokakuun aikana suoritettiin tiedustelu, jolla pyrittiin kartoittamaan toimistokoulusta valmistuneiden oppilaiden käsityksiä toimistokoulun opetusohjelman ja heidän nykyisen työnsä vastaavuudesta. Tietojen yhteenveto toimitettiin ao. vastaajille.

Työnopetuksen arviointitilaisuuksien, jotka pidettiin 29.1., 27.5. ja 30.9., yhteydessä toimistokoulun työnopettajilla oli mahdollisuus kommunikoida keskenään ja koulutushenkilöiden kanssa. Koulutustoimisto asetti rva Enävuon yhdyshenkilöksi harjoittelupaikkojen ja koulutustoimiston välille.

Uutiset koulutustoimintaan liittyvistä tapahtumista toimitettiin julkiselle sanalle ja kuntalaisille tiedotuspäällikön välityksellä.

8. Järjestelytoimisto

Työtehoneuvottelukunta ja järjestelytoimisto toimivat hallinnon ja sen johtamistoiminnan kehittämisesä ja rationalisomisessa koordinoivina keskuseliminä. Työtehoneuvottelukunta käsitteli periaatteellisuonteisia organisaatio- ja rationalisomisiskysymyksiä. Järjestelytoimisto toimi työtehoneuvottelukunnan valmistelevana elimenä ja palveli hallintoa tutkimus- ja suunnitteluelimenä.

Työtehoneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. Neuvottelukunnan kokoonpano oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että puheenjohtajana toimi kaup.joht. Aho 18.7. saakka ja kaup.joht. Aura 19.7. lähtien, virkamiesjäsenenä apul.kaup.joht. Krogius 30.6. saakka ja apul.kaup.joht. Smeds 1.7. lähtien, kaup.rev. Törnqvistin tilalla oli kaup.rev. Lehto, luottamusmiesjäsenenä prof. Eino Niinin tilalla oli ins. Heikki Heikkilä ja opetusneuvos Antero Rautavaaran tilalla ekon. Heikki Vuorimaa.

Neuvottelukunta piti kertomusvuonna yhden kokouksen, jossa käsiteltiin mm. järjestelytoimiston ja kaupungin muiden järjestelyelinten toimintakertomukset ja toimintasuunnitelmat. Lisäksi käsiteltiin talonrakennushankkeen ennakkosuunnittelun kehittämistä kaupungin hallinnossa ja järjestelytoimiston laatimaa alustavaa ehdotusta talonrakennushankkeen ennakkosuunnittelua koskeviksi toimintaohjeiksi. Neuvottelukunta hyväksyi ehdotuksen, sen kehotuksesta järjestelytoimisto laati 30.12. ehdotuksen talon-

rakennushankkeen toiminnallista ennakkosuunnittelua koskeviksi ohjeiksi.

Järjestelytoimiston henkilökunta ym. Toimiston henkilökunta käsitti kertomusvuoden päättyessä 22 henkilöä, joista vakinaisia viranhaltijoita 6 ja tilapäisiä 4 sekä työopimussuhteeseen palkattuja 12. Lisäksi toimiston palveluksessa oli ajankäyttötutkimustehävissä yksi henkilö 7 kk:n ajan sekä tunti-palkkaista työvoimaa 6 henkilöä n. 1 kk:n ajan kukin sekä toimistoharjoittelija. Toimiston palveluksesta erosivat 1.9. lukien valtiot.kand. Liisa Ollikainen ja ekon. Gaij Feodoroff 1.12. lukien sekä virastotutkija Friedrich Kaltamo, joka siirtyi eläkkeelle 31.12.

Toiminta. Järjestelytoimiston palvelutoiminta sisälsi tutkimus- ja konsultointitoiminnan, tiedotus- ja valmennustoimintaan osallistumisen, lausuntoasiat sekä ns. jatkuvat palvelutehtävät, kuten työturvallisuus- ja aloitetoiminnan. Palvelutoiminnasta tutkimus- ja konsultointitoiminta edusti n. 3/4 tutkimushenkilökunnan työpanoksesta.

Toimiston tutkimuspalvelun työpanoksesta meni n. 50 % kaupunginhallituksen ja työtehoneuvottelukunnan toimeksiantoihin. Kaupunginhallituksen asettamien komiteoiden ja toimikuntien palvelu vaati n. 30 % sekä virastojen ja laitosten välitön palvelu n. 20 % tutkimuspanoksesta. Tutkimustulokset ilmenevät pääasiassa tutkimusselostuksista, mutta komiteoille ja toimikunnille suo-

ritetun tutkimuspalvelun tulokset näkyvät yleensä vain näiden mietinnöissä. Virastoille ja laitoksille suoritettu neuvontapalvelu ei tule kirjallisesti näkyviin.

Kaupungin muihin järjestelyelimiin pidettiin yhteyttä ammatillisissa asioissa, suoritettiin yhteistoiminnassa eräitä tutkimuksia, suunniteltiin ja järjestettiin alan jatkokoulutusta sekä pyrittiin yhdessä kehittämään alan tutkimustekniikkaa.

Tutkimustoiminta

Järjestelytoimiston tutkimuspanoksesta pääosa kohdistui edelleenkin keskushallinnon ongelmiin, koko hallintoa tai useaa hallintokuntaa koskeviin tehtäviin tai sellaisiin, joissa yhtä virastoa tai laitosta koskevat ratkaisut olivat sovellettavissa myös muihin hallintoelimiin.

Kertomusvuonna valmistui 26 tutkimusselostusta. Tutkimustehtävät suoritettiin yhteistoiminnassa a.o. hallintoelinten kanssa.

Koko hallintoa koskeneet tutkimustehtävät. Kertomusvuonna valmisteltiin työteheneuvottelukunnalle ja edelleen esitettäväksi taloussuunnittelutoimikunnalle ehdotus hallinnon pitkän tähtäimen kehittämishjelman liittämistä kaupungin taloussuunnitelmaan. Tässä yhteydessä selviteltiin ns. suunnittelu-ohjelmointibudjetointimenettelyn käyttöönoton mahdollisuuksia, hahmoteltiin tarvittavat ohjelmat sekä pitkän, keskipitkän ja lyhyen tähtäyksen suunnittelujen niveltämistä toisiinsa, pitkän tähtäyksen suunnittelun organisaation kehittämistä, hallinnon perusorganisaatiota sekä rationalisointitoiminnan aktiivointia. Asian käsittely mainituissa elimissä siirtyi seuraavalle vuodelle.

Kertomusvuonna esitettiin työteheneuvottelukunnalle rakennushankkeen ennakkosuunnittelua koskevat toimintaohjeet. Näiden tarkoituksena on täyttää se suunnittelun järjes-

telmällistä suorittamista ja organisoimista koskeva aukko, joka jää taloussuunnittelun ja varsinaisen/suunnittelun välille.

Aikaisemmin laadittujen muistioiden pohjalta laadittiin suunnitelma ja ehdotus kaupungin henkilöstöasioiden hoidon ja organisaation järjestämisestä, joka luovutettiin asianomaisille kaupunginjohtajille. Ehdotus sisälsi viisi organisaatiovaihtoehtoa, joissa erityisesti pidettiin silmällä sitä, että henkilöstöasioiden kehittäminen ja hoito tulee kiinteästi koordinoituksi hallinnon kokonaistoimintaan ja palvelemaan sitä.

40-tunnin työviikkoon siirtymisen vaatimina toimenpiteinä laadittiin yhdistelmä niistä rationalisointitoimenpiteistä, joihin virastot ja laitokset olivat ilmoittaneet ryhtyneensä tai aikovansa ryhtyä.

Kertomusvuonna jatkettiin keskipitkän tähtäyksen suunnittelun ja työnsuunnittelun kehittämistä ja käyttöönottoa koskevaa tutkimustehtävää. Osittain ulkopuolista asiantuntemusta käyttäen suoritettiin työnsuunnittelutoiminnan osalta nykytilanteen ja kehittämistoimenpiteiden kartoitus.

Hallinnon rationalisointi.

Kaupungin henkilöstörekisterin uudistamista koskevaa tutkimusta jatkettiin yhteistoiminnassa palkkalautakunnan toimiston ja eräiden hallintokuntien edustajien muodostamassa työryhmässä. Työn tuloksena valmistui joulukuussa henkilö- ja palkkarekistereitä koskeva alustava suunnitelma, joka muodostaa pohjan projektiryhmän työn jatkolle.

Kaupungin pysyväisluonteisten päätösten ja ohjeiden rekisteröintijärjestelmien yhdenmukaistamismahdollisuuksista suoritettiin selvitys ja tehtiin ehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi.

Hallinnon rationalisointitoiminnan aktivoimiseksi kaupungin hallinnossa suunniteltiin alalla järjestettävää koulutusta, jonka toteuttaminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

8. Järjestelytoimisto

Ylläpitotehtävät. Kaupungin kuljetuskomitean työtä avustettiin edelleen suorittamalla sille kuljetusten järjestelyjä ja kustannuksia koskevia erillistutkimuksia ja selvityksiä.

Määrättyjä virastoja ja laitoksia koskeneet tutkimustehtävät. Rahatoimiston huoltokasan tehtävien koneellistamisen kehittämistä suoritettiin tutkimus, jossa vertailtiin erilaisen automaatioasteen omaavien koneiden ja menetelmien edullisuutta toisiinsa. Suunniteltiin uusi yksinkertaisempi palkkioiden maksamismenettely. Rahatoimiston Kallion osaston työmenetelmien kehittämistutkimus aloitettiin selvittämällä nykyiset työrutiinit.

Hankintatoimiston uusi painotuotteiden tilausmenettely suunniteltiin mahdollisimman yhdenmukaiseksi hankintatoimiston muun hankintamenettelyn kanssa.

Maistraatissa aloitettiin tutkimus konttoritekniikan tehostamisesta tilisäännön periaatteiden noudattamisen sekä valvonnan helpottamisen ja tehostamisen pohjalta.

Kouluhammashoitolaitoksen tilastotyön tehostamisesta ja valtionavustusanomusten laatimisen yksinkertaistamisesta valmistui tutkimus.

Sairaaloiden toimintasuunnitelmatoimikunnan työhön osallistuttiin. Lyhytkausi-raportointi saatettiin käyttöön Malmin ja Hesperian sairaaloissa sekä Laakson sairaalassa ja keskityttiin toimintasuunnitelman laatimiseen sekä sitä täydentävän tarkkailu-järjestelmän kehittämiseen.

Sairaaloiden tilitoimistojen itsenäistämistä koskevan esityksen johdosta suoritettiin tutkimus, jonka perusteella kaupunginhallitus päätti, että enemmistä toimenpiteistä tässä vaiheessa luovutaan.

Hoitolaitosten suunnittelutoimikunnan työhön osallistuttiin. Suoritettiin laaja potilashaastattelututkimus sen seikan selvittämiseksi, kuinka monissa eri hoitopaikoissa samat helsinkiläiset ovat käyneet tutkimuksessa ja hoidossa ja kuinka monissa paikoissa heistä on sairaskertomukset. Tutkimuksen

valmistuminen siirtyi seuraavalle vuodelle. Itäisen sairaalan suunnittelutoimikunnan ja sen eri jaostoiden työssä oltiin jatkuvasti mukana. Kivelä-Hesperian sairaalan ja Koskelan sairaskodin eräiden osien modernisointia sekä Laakson sairaalan laajentamista varten asetettujen työryhmien toimintaan osallistuttiin jatkuvasti. Hoitolaitosten suunnittelutoimistolle suunniteltiin uusi diariointi- ja arkistointimenetelmä.

Hoitolaitosten työhön osallistuttiin. Suoritettiin lukuisia selvittelytehtäviä, laadittiin ajankäyttötutkimusten perusteella suositukset ja ehdotukset sekä valmisteltiin komitealle sairaaloiden ja hoitolaitosten sekä lastensuojelulaitosten ja lastentarhojen uusien virkojen tarvetta koskevat esitykset. 40-tunnin työviikkoon siirtymisen johdosta hoitolaitokseen alunperin esitetyt n. 1 000 uutta virkaa saatiin komitean selvittelytyön tuloksena supistumaan n. 400:aan virkaan.

Laitosten esisuunnittelutyötä suoritettiin osallistumalla huoltoviraston suunnitteluelimen työhön Myllypuron sairaskodin, Malmin vanhainkodin sekä Pukinmäen ja Laajasalon vanhusten asuintalojen suunnittelussa ja suunnitelmien eri vaiheiden toteuttamisessa. Huoltotarkastajien työn rakennetta ja työmääriä selvittävä tilastollinen toimenpidetutkimus valmistui ja sen perusteella ehdotettiin työmäärien tasoittamista, tarkastuksessa noudatettavien menettelytapojen yhdenmukaistamista sekä huoltotarkastajien suorittamien kotikäyntien siirtämistä vähemmän kvalifioidulle työvoimalle. Työtupien hoidettavana olevan kaupungin yhteishankintatehtävän tarkoituksenmukaisesta uudelleen järjestelystä suoritettiin hankintaneuvottelukunnan pyynnöstä tutkimus, jonka perusteella tehtiin ehdotuksia yhteishankintatehtävän siirtämisestä keskushankintaelimen hoidettavaksi, työtupien markkinoinnin kehittämistä ja järjestelyjen vaatimasta työvoimasta.

Killinmäen keskuslaitoksen luonnospirustusvaiheen suunnittelua avustettiin osallistu-

malla suunnittelutoimikunnan työhön. Lastensuojeluviraston elatusaputoimiston konekirjanpidon kehittämistutkimuksesta suoritettiin toinen vaihe ja tehtiin ehdotuksia konttorikoneiden uusimiseksi, mitkä ehdotukset kertomusvuonna suurimmalta osalta toteutettiin. Lastenhuoltotoimiston ja suojelukasvatustoimiston tilinpito- ja perimistöimintää koskeva tutkimus suoritettiin. Sen perusteella tehtiin ehdotuksia mm. lapsikortistojen uudistamisesta. Sofianlehdon vastaanottokodin toimistotöiden uudelleen järjestelystä aloitettiin tutkimus vuoden lopulla.

Tutkimussuunnitelma lasten päivähoitokysymyksen kokonaistutkimuksen suorittamisesta kolmentoista eri osatutkimuksen avulla valmistui. Tutkimus lastentarhain toimiston työmenetelmistä ja organisaatiosta aloitettiin.

Kansakoulujen ruokailun uudelleenjärjestelyssä avustettiin kansakouluja ja elintarvikekeskusta sekä saatiin uudistus toteutetuksi kertomusvuoden loppuun mennessä, jolloin einesjärjestelmään kuului 54 koulukeittiötä ja 28 000 ruokailijaa ja pakastejärjestelmään 42 koulukeittiötä ja 6 000 ruokailijaa. Kouluja avustettiin edelleen keittiösuunnittelussa ja keittiöiden päävälineiden valinnassa. Kansakoulujen kanslian kassa- ja tilitoiminnan siirtämisestä rahatoimiston Kallion osastoon sekä kansakoulujen toimistotöiden uudelleenjärjestelystä suoritettiin alustavat tutkimukset. Kansakoulujen siivous- ja ruoanjakohenkilökunnan tarvetta ja työnjakoa koskevia selvitys- ja neuvonta-tehtäviä suoritettiin kertomusvuonna 33 kohteessa.

Kaupunginkirjaston kirjastoauto-osaston toimintaa, organisaatiota ja henkilökunnan tarvetta koskevassa tutkimuksessa selvitettiin organisaation tarkoituksenmukaisuus ja määriteltiin siirtokirjakokoelman hoitoon ja kirjastoautoihin tarvittavan henkilökunnan määrä ja rakenne sekä tehtiin ehdotuksia toiminnan tehostamisesta.

Urheilu- ja ulkoiluviraston toimistotehtä-

vien uudelleen järjestelyä koskevia edellisenä vuonna suoritettuja tutkimuksia täydennettiin tutkimalla kansliatoimiston pääsylippujen varastokirjanpidon sekä vuokrien ym. laskutuksen uudelleen järjestelyä ja tekemällä niistä ehdotuksia, jotka toteutettiin.

Kaupungin alueella olevia kiinteistöjä koskevien rekistereiden ja raportoinnin kehittämistä koskeneen tutkimuksen johdosta kaupunginhallitus teki kertomusvuonna päätöksen kiinteistörekisterin perustamisesta kaupunkia varten ja asetti sitä suunnittelemaan toimikunnan, jossa järjestelytoimisto oli edustettuna. Kaupungin omistamien kiinteistöjen kiinteistöluettelon uudistamista koskeva tutkimus jatkui rinnan edellä mainitun tutkimuksen kanssa.

Kaupungin virastotalojen tarvetta koskevan selvityksen johdosta taloussuunnittelu-toimikunta asetti tätä asiaa koskevan suunnitelman laatimista varten työryhmän, jossa järjestelytoimisto oli edustettuna ja hoiti sihteerin tehtävät sekä suoritti sen tarvitsemat selvittelytyöt.

Kiinteistöviraston talo-osaston I alueisännöitsijätoimiston organisaatiota ja sijaintia koskeva tutkimus johti ehdotusten mukaisiin järjestelyihin vuoden vaihteessa.

Kallion virastotalon suojelusuunnitelma-toimikuntaa avustettiin erällä turvallisuusjärjestelyjä koskevalla suunnitteluilla.

Järjestelytoimisto osallistui kaupunkisuunnitteluviraston organisaation kehittämistä varten asetetun lautakunnan jaoston ja viraston organisaatiotyöryhmän toimintaan konsultaation ja tutkimustoiminnan muodossa. Erityisesti pyrittiin saamaan aikaan kaupunkisuunnitteluvirastolle lyhyen ja keskipitkän tähtäyksen toimintasuunnitelma ja toiminta koordinoitukuksi sen mukaisesti sekä vapauttamaan suunnittelijat varsinaiseen suunnittelutehtävään.

Elintarvikekeskuksen toiminnan rationalisointia ja kannattavuuden parantamista koskeva tutkimus aloitettiin syksyllä. Elintarvikkeiden yhteishankintojen, ruokaloiden

8. Järjestelytoimisto

sekä ruokatehtaan toiminnan uudelleen järjestelyä koskeva ensimmäisen vaiheen tutkimus valmistui kertomusvuoden lopussa. Tähän vaiheeseen sisältyvistä ehdotuksista ruokatehtaan tuotevalikoiman supistaminen sekä tuotantotavan muuttaminen einesvalmistusperiaatteen mukaiseksi alkoi vuoden lopulla. Tässä esitettyjen toimenpiteiden johdosta arvioidaan elintarvikekeskuksen alijäämän pienenevän n. 650 000 mk:lla. Rationalisoinnin johdosta vapautuvien n. 50 henkilön siirtäminen kaupungin muihin laitoksiin aloitettiin marraskuussa.

Rakennusviraston Toukolan korjauspajan kustannuskirjanpidon järjestelyistä suoritettiin tutkimus ja tehtiin ehdotus, jonka toteuttamiseen ryhdyttiin kertomusvuonna.

Satamalaitoksen taloutta koskevassa tutkimuksessa saatiin useat erilliset perustutkimukset käytännöllisesti katsoen loppuun suoritetuksi. Tutkimukset kohdistuivat pääasiassa varsinaiseen satamaliikenteeseen ja osaksi satamarakennusosaston työlaivastoon. Varsinaisen sataman osalta selvitettiin mm. liikenteen paljoutta ja vaihtelua, kustannuksia ja tuottoja ym. Työlaivaston osalta suoritettiin alusten ajankäytön tehokkuutta ja alustarvetta koskevat tutkimukset. Satamarakennusosaston alusten telakointikysymyksestä suoritettiin taloudellinen tutkimus. Varsinaisen tutkimusselostuksen valmistuminen siirtyi vuoden 1969 puolelle.

Tiedotus- ja koulutustoiminta. Rationalisointialan tiedotus- ja koulutustoimintaa jatkettiin. Toimiston viranhaltijat toimivat avustajina ja luennoitsijoina kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämällä neuvottelupäivillä ja kursseilla sekä avustivat koulutuspäällikköä koulutustilaisuuksien suunnittelussa.

Hallinnon johto- ja esimiestehtävissä toimiville henkilöille jaettava tiedotuslehti »Johdon TV» ilmestyi neljänä numerona painosmäärän ollessa 3 000 kpl.

Lausuntoasiat. Toimisto antoi kertomusvuonna 97 (ed. v. 139) lausuntoa, minkä li-

säksi apulaistoimistopäällikkö ja virastotutkijat antoivat suoraan talousarviopäällikölle lausunnot 50 (46) virastoon tai laitokseen esitetystä yhteensä 735 (822) uudesta tp. virasta tai työsuhteisesta toimesta. Lausunnoista oli 56 (44) % virkojen ja toimien tarpeellisuutta koskevia, 34 (18) % työnuokitusta ym. palkkauksen perustana olevia tietoja koskevia sekä 10 (19) % organisaatiota ja työmenetelmiä koskevia.

Jatkuvat palvelutehtävät. Työturvallisuustoiminta. Virastoissa ja laitoksissa toimi 63 työturvallisuuselintä. Kursseja ja valistustilaisuuksia pidettiin n. 1 800 henkilölle. Alan aikakauslehtiä jaettiin ja työpaikoille toimitettiin työturvallisuusaiheisia julisteita. Rakennusviraston laajennettua ja toistaiseksi vielä kokeilunalaista työturvallisuusorganisaatiota kehitettiin edelleen. Työturvallisuustarkastuksia sekä niihin liittyvää neuvontaa suoritettiin tärkeimpien virastojen ja laitosten työpaikoilla ja koulujen oppilastyöpajoissa. Uusia laitteita ja menetelmiä kehitettiin. Liikennelaitoksella järjestettiin viidennen kerran ja vesilaitoksella toisen kerran työturvallisuuskilpailut.

Tapaturmien määrä aleni kertomusvuonna. Virastoissa ja laitoksissa sattui 3 025 (3 092) lain mukaan korvattua työtapaturmaa. Näistä aiheutuneiden sairauspäivien määrä oli 59 316 (59 854), invalideettiprosenttien summa 580 (340), minkä lisäksi 4 (2) työtapaturmaa päättyi kuolemaan. Virastojen ja laitosten yhteinen työtapaturmatiheysprosentti oli 10.6 (10.9) ja lainmukaisten työtapaturmakorvausten loppusumma 1.8 (1.7) mmk.

Aloitetoiminta. Kertomusvuonna tehtiin 55 (28) aloitetta. Palkittuja aloitteita oli 23 (18) eli n. 45 (51) % käsiteltyjen aloitteiden määrästä. Palkkioiden yhteismäärä oli 3 015 (3 020) mk ja niiden suuruus vaihteli 450 (1 000) mk:sta 20 (20) mk:aan. Palkkioiden keskimääräinen suuruus oli 131 (167) mk.

Aloitetoiminnan kehittämiseksi kaupunginhallitus teki joulukuussa päätöksen, jolla neljään suurimpaan liikelaitokseen muodoste-

taan oma aloitetoimikunta, kun taas kaupungin aloitetoimikunta käsittelee muista virastoista ja laitoksista tulevat aloitteet sekä periaatteellisuonteiset kysymykset. Samalla korotettiin hyväksytyistä aloitteista maksettavia palkkioita. Aloitetoiminnan muuttanutta organisaatiota silmällä pitäen laadittiin alustava ehdotus aloitetoiminnan uusiksi toimintaohjeiksi.

Lomakerationalisointia jatkettiin virastoissa ja laitoksissa täydennetyn lomakeyhdysmiesverkoston avulla. Toimivia lomakeyhdysmiehiä oli eri hallintokunnissa 18, minkä lisäksi sairaaloissa toimi 7 »alayhdysmiestä». Kertomusvuoden lopulla aloitettiin lomakeyhdysmiehille tarkoitettujen lomakkeiden ja asiakirjojen suunnitteluohjeiden laatiminen. Järjestelytoimistossa suunniteltiin n. 70 erillistä lomaketta tai lomakesarjaa, joista keskeisiä olivat henkilöstö- ja talousasioihin liittyvät lomakkeet. Vakiintuneen yleislomakkeiden valvontajärjestelmän puitteissa tarkistettiin lomakkeita päivittäin.

Muu toiminta. Kaupunginhallitus kehotti lokakuussa järjestelytoimistoa ryhtymään toimenpiteisiin elintarvikekeskuksesta ja kaasulaitoksesta toimintamuutosten johdosta vapautuvan henkilökunnan siirtämiseksi kaupungin muihin virastoihin ja laitoksiin. Sijoitustoiminta alkoi marraskuussa. Vuoden loppuun mennessä saatiin järjestelytoimiston toimesta näistä laitoksista siirretyksi toistakymmentä henkilöä.

Järjestelytoimiston henkilökunta osallistui tutkimuspalvelua suorittaen useiden komiteoiden ja toimikuntien työhön.

Kivelä-Hesperian sairaalassa toimivan sairaalain reikäkorttilävistyskeskuksen työtä ohjattiin ja valvottiin järjestelytoimistosta käsin.

Toimiston edustajat osallistuivat mm. Dublinissa pidettyyn VII:een Euroopan työntutkimuskonferenssiin. Tutkimustehtävissä ja työturvallisuusasioissa käytiin virkamatkoilta Skandinavian maissa ja Länsi-Saksassa.

Pohjoismaiden suurten kaupunkien rationalisointielimiin pidettiin jatkuvaa yhteyttä.

Tutkimushenkilökunnalle järjestettiin jatkuvaa sisäistä koulutustoimintaa ja osa henkilöstöä osallistui rationalisointialan kursseille, seminaareihin ja opinto- ja neuvottelupäiville. Kertomusvuonna järjestettiin kaupungin järjestelyelinten henkilökunnalle jatkokoulutustilaisuudet tilastojen sekä ATK:n käyttömahdollisuuksista rationalisointitutkimuksissa.

Järjestelytoimiston *menot* olivat yhteensä 754 086 mk.

Kaupungin muut rationalisointiselimet

Sairaala viraston järjestelytoimiston toiminnan olennainen osa liittyi työajan lyhentämisen valmisteluun ja toteuttamiseen. Tässä yhteydessä järjestelytoimisto sai mahdollisuuden ryhtyä toteuttamaan siivoustoiminnan uudelleen järjestelyä kaikissa laitoksissa, jolloin uusittiin työmenetelmät, -normit ja -organisaatio. Järjestelytoimisto osallistui yksikkökohtaiseen henkilökuntamitoitukseen työajan lyhentämisvaiheessa. Järjestelyjen uusimiseen on luettava sairaalain toimintatilastointiin sisältyvä poliklinikkatoiminnan kuvauksen täsmentäminen, minkä ehdotuksen pohjalta on toteutettu valtakunnallinen yhtenäistäminen.

Toimisto osallistui lisäksi mm. sairaalatoimen kymmenvuotissuunnitelman laatimiseen, sairaansijatarve- ja päivystyskysymysten selvittämiseen ja sairaalarakennussuunnitelmien käsittelyyn, avo- ja sairaalahoidon yhteistoiminnan kehittämiseen sekä suoritti mm. lääkintäpalvelujen käytön tutkimusta.

Rakennusviraston järjestelytoimiston toimintaa on selostettu mainitun viraston toimintakertomuksessa.

Sähkölaitoksen järjestelytoimisto jakautui kertomusvuonna neljään jaokseen: organisaatiotutkimus-, työntutkimus-, toi-

8. Järjestelytoimisto

mistotutkimus- ja ATK-jaos. Kertomusvuonna päätettiin toimistoon perustaa ATK-kehittämisaos, jonka pääasiallisena tarkoituksena tulee olemaan laitoksen tietojenkäsittelyn kehittämistehtävät. Jaoksen toiminnan aloittaminen siirtyi vuoden 1969 puolelle.

Tutkimustoiminnan tuloksena valmistuneista tutkimuksista mainittakoon mm. seuraavat: tutkimus kone- ja korjauspajatoiminnan tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä; kaukolämpöosaston organisaation kehittäminen; uuden toimitalon tilankäyttösuunnitteluorganisaation suunnittelu; laskujen käsittelyä, kassoja ja tositteita koskevien määräysten laatiminen; tutkimus voimalaitosten polttoöljynkuljetuskaluston hankkimisen kannattavuudesta; voimalaitosten kunnossapitotöiden työsuunnittelutoiminnan kehittäminen sekä keskusvalvomon valvomohenkilöstön ajankäyttötutkimus. Lisäksi valmistui 10 ATK- ja konttorirationalisointitehtäviin kuuluvaa tutkimusta.

Keskeneräisinä olivat eräät tutkimukset, joihin sisältyivät mm. eräät organisaatiotutkimukset, suunnittelun ja laskentatoimen kehittäminen, materiaalitoimintojen kehittäminen, menetelmäsuunnittelu ja terveydenhuoltotoiminnan kokonaisorganisaation kehittäminen.

Kaasulaitoksen laskenta- ja järjestelytoimiston suorittama varsinainen tutkimustyö kohdistui kertomusvuoden tuotannonmuutoksen valmisteluun. Teollisuuslaitosten lautakunnan asettaman kaasulaitosjaoston mietintöä varten tarkistettiin henkilöstösuunnitelmat sekä pitkän tähtäyksen taloussuunnitelmat vanhalle ja uudelle laitokselle. Toimisto osallistui tiiviisti jaoston työskentelyyn ja mietinnön laatimiseen.

Tuotannonmuutos merkitsee kaasulaitoksen henkilökunnan vähenemistä n. puoleen nykyisestä. Helpottaakseen siirtymisvaihetta laitos suoritti määrätietoista rationalisointia. Vuodesta 1964 alkaen on laitoksen henkilöstö vähentynyt vuosittain 6—8 %. Kertomusvuonna vähennys oli 28 henkilöä eli 8 %. Ra-

tionalisointi hoidettiin kaasulaitoksella koko henkilökunnan myötävaikutuksella. Tähän päästiin siten, että henkilöstön vähennys tapahtui luonnollista tietä ilman irtisanomisia.

Liikennelaitoksen järjestelytoimisto. Liikennelaitoksen johtosäännön muutuksessa kertomusvuonna muutettiin laitoksen järjestelyosaston nimi järjestelytoimistoksi. Toimisto osallistui laitoksen kehitystoimintaan suorittamalla tutkimuksia, joista mainittakoon mm. seuraavat *liikenneosaston* tutkimukset: kuljettajarahastuksen laajentaminen ja kehittäminen. Vuoden lopussa siihen kuului yht. 205 vuoroa. Kuljettajarahastustoiminnan kehittäminen jatkui. Tämän jälkeen pääpaino siirtyi itsepalvelulaitteen tutkimiseen. Tarkoituksena oli laajentaa edelleen itsepalvelujärjestelmää. Lisäksi toimiston tehtäväksi annettiin pysäkkirahastuksessa käytettävien lipunmyyntiautomaattien käyttöönoton tutkiminen. Tutkimuskentän kartoittaminen aloitettiin.

Liikenteen valvonnan ja ohjauksen tutkimusalue käsitti radiopuhelintoiminnan ja liikenteen valvonnan organisaation. Tilatuista 90 radiopuhelimesta otettiin käyttöön 40. 10 vanhaa radiopuhelinta poistettiin. Radiokeskuksen ja autojen välillä oli n. 6 000 puhelua. Uutta radiopuhelinmallia kokeiltiin ja tutkittiin. Radiopuhelimien käyttöönotto jatkui. Edelleen tutkittiin radiopuhelimien käytön vaikutusta liikenteen valvonnan organisaatioon ja kehiteltiin tarkastusasemien toimintaa ja rakennetta. Lisäksi tutkittiin liikenteenohjauskeskuksen tehtäviä.

Järjestelytoimiston toimesta osallistuttiin työaikojen porrastuskomitean toimintaan mm. selvittämällä työ- ja toimipaikkojen henkilömäärät sekä työaikojen alkamis- ja päättymisaajat yhdessä ao. keskusjärjestöjen kanssa.

Selvitettiin kuljettajan työajan jakautumisen ajo-, tauko- ja pysäkkiaikojen osalle toisaalta rahastajarahastuksessa ja toisaalta kuljettajarahastuksessa. Lisäksi tutkittiin kuljettaja-rahastajan rahastukseen liittyvää

lisävalmisteluaikaa halleilla sekä rahojen tilitykseen kuluva aikaa.

Teknillisen osaston tutkimuksista mainittakoon mm. määräaikaishuollon kehittäminen. Teknillistä suunnittelutoimistoa avustettiin uuden määräaikaishuoltosysteemin laatimisessa. Työnsuunnittelun kehittämisessä tutkimustoiminta kohdistui määräänrutiiniin liittyvien korttien tarkastukseen ja työnsuunnittelun valvontaan; mahdollisesti hankittavien nivellinja-autojen ja -raitiovaunujen huolto- ja korjausmahdollisuuksia selvitettiin ja raportointia kehitettiin. Raitioliikenteen kilometrilaskenta uusittiin ja siihen liittyvä koneellinen laskenta lopetettiin.

Lisäksi suoritettiin seuraavat *yleistutkimukset*:

Raitioliikenteen taloudellisuutta koskeva selvitys suoritettiin. Siihen sisältyi kustannusvertailu raitio- ja autoliikenteen välillä sekä raitioliikenteen tehostamismahdollisuuksien kartoittaminen.

Tulevaa Helsingin julkisen liikenteen koordinoitua ajatellen laadittiin selosteet Tukholmassa ja Hampurissa toteutetuista vastaavista järjestelmistä käytettävissä olevan aineiston perusteella sekä kerättiin tietoja Helsingin kaupunkiseudun julkisen liikenteen linjoista.

Liikennelaitoksen uuden johtosäännön perusteella kehitettiin laitoksen organisaatiota. Tutkimuksen tuloksena laadittiin osastojen tehtäväjako koskeva ehdotus liikennelaitoksen lautakunnan hyväksyttäväksi sekä ehdotus laitoksen sisäisiksi organisaatiomuutoksiksi.

Suoritelaskentaa ja lippukirjanpitoa tutkittiin. Tutkimuksen tuloksena suunniteltiin suoritelaskennan työnkulku uudelleen tietokonesovellutuksena. Lippukirjanpito suunniteltiin siten, että lippuvarastoa hoidettaisiin itsenäisesti kuten muitakin varastoja.

Laitoksen raportointi otettiin tutkimuksen kohteeksi kokonaisuudessaan. Kartoittamisen jälkeen raportointia kehitettiin lähinnä teknillisellä sektorilla sekä kassa- ja tiloi-

miston puitteissa mm. tietokoneen käyttömahdollisuuksien osalta.

ATK- toimintaa kehitettiin eri sektorien tehtävien yhteydessä. Näihin kuuluivat matkustajalaskenta, suoritelaskenta ja lippukirjanpito sekä teknillisen sektorin valvontatilastointi. Työnvalvontaa varten suunniteltiin erikoistilastoja.

Järjestelytoimiston toimesta osallistuttiin syksyllä järjestetyn tapaturmantorjuntakurssin järjestelyihin ja suoritettiin tämän toimintakentän organisaation kehittämistä.

Lomakkeiden kooditusta suoritettiin tarkoituksena hoitaa lomakevarastoa normaalin varastokirjanpidon avulla tietokonetta hyväksikäyttäen.

Edellä lueteltujen tutkimusten lisäksi järjestelytoimisto osallistui Helsingissä 2.—4.10. pidetyn pohjoismaisen liikenneasiantuntijakokouksen valmisteluun ja järjestelyihin.

Vesilaitoksen järjestelytoimiston toimesta suoritettiin seuraavat tutkimustehtävät: verkkotoimiston putkipiirien aloitus- ja lopettamisjärjestelytoiminnan selvittely; Herttoniemen päähuoltokeskuksen kiinteistö-kustannusten jakoperusteiden määrittely; vesimittareiden vaihdon järjestely, urakointi ja luentatutkimus; puhelinliikennetutkimus ja puhdistuslaitosten kunnossapitotöiden kehittäminen.

Jatkuvista tehtävistä mainittakoon: teollisuustilastojen laatiminen; standardiehdotuksiin liittyvien laitoksen lausuntojen käsittely ja laatiminen sekä koulutusasioiden hoito.

Lisäksi suoritettiin erikoistehtäviä, joista mainittakoon: työajan noudattamista ja taukoja koskevat ohjeet sekä työajan noudattamisen valvontaa koskevat menettelytapaohjeet; toimintaohjeet toimihenkilöiden kouluttamiseksi, rationalisointiin liittyvien tutkimusten ohjelmoinniksi, tilaamiseksi ja suorittamiseksi sekä puhelimitse tapahtuvan asiakaspalvelun tehostamiseksi ja lisäksi selvitys varastotositteiden nykyisestä kirjaimismenettelystä.

9. Matkailutoimisto

Matkailuneuvottelukunnan kokoonpanossa tapahtui v. 1968 seuraavat muutokset: puheenjohtajana kaup.joht. Lauri Ahon eron jälkeen oli kaup.joht. Teuvo Aura 19.7. alkaen sekä jäsenenä valtiot.maist. Maija Björklundin tilalla fil.maist. Valter Lähdeoja. Muut jäsenet olivat edelleen samat.

Neuvottelukunta piti vuoden aikana kuusi kokousta, joissa käsiteltiin 45 asiaa.

Matkailuneuvottelukunnan käsittelemät asiat koskivat mm. seuraavia asioita: mes-suosastoissa ja näyttelyissä käytettävän metallisen rakenteiston hankkimista (13.3. 6 §); Helsinki tänään — Helsingfors i dag -nimisen puhelinpalveluohjelman aloittamista (23.4. 12 §); Suojapirtti Oy -nimisen asuntolan aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia Helsingin läntisen pääväylän varrella (23.4. 13 §); Helsingin leirintäalueiden kunnostustöiden pikaista aloittamista (18.6. 16 §); lisäpainoksen ottamista Helsinki-Itämeren tytär ym. esitteistä (18.6. 1718, §, 20.8. 30 §, 19.12. 41 §); raitiolinjasta n:o 3 eli matkailulinjasta yhteistyössä liikennelaitoksen kanssa painettavaa esittelylehtistä (18.6. 19 §); matkailutoimiston osallistumista liikennelaitoksen palveluksessa kesän aikana toimivien oppaiden palkkauskuluihin (18.6. 20 §); Helsingin empire-keskustan elävöittämistä (20.8. 27 §); matkailijoiden toivomuksia kaupungin yleisten käymälöiden suhteen (20.8. 28 §); kaupungin keskeisten puistojen järjestystä ja valvontaa (20.8. 29 §); ulkomaanjakeluun

tarkoitettun kaupunkien yhdenmukaisen esitesarjan painattamista (20.8. 31 §); suurikoisten valaistujen karttojen sijoittamista kaupunkiin johtavien pääteiden varsille (21.11. 33 §); Helsingin leirintäalueille ja kaupungista ulos johtaville pääteille ohjauvien viittojen lisäämistä ja entisten suurentamista sekä Helsingin pienoisjäljennöksen hankkimista ja sijoittamista yleisesti nähtäväksi (21.11. 35 §); helsinkiläisille ja pääkaupunkiin saapuville vieraille tarkoitettuja ohjelmia suunnittelevien laitosten työn kordinoimista (21.11. 36 §); lentoliikenteen välimatkoja Helsingistä muihin tärkeisiin kotija ulkomaan kaupunkeihin osoittavan viitapylvään pystyttämistä Helsinkiin (21.11. 37 §); valokuvausoikeuden myöntämistä matkailijoille kaupunginmuseossa sekä Suomen Museoliittoon kuuluvissa laitoksissa Helsingissä ja sen lähiympäristössä (19.12. 39, 40 §); This is Finland -nimisen julkaisun hankkimista matkailutoimiston ja kaupungin tiedotuspäällikön käyttöön (19.12. 44 §) sekä matkailutoimiston osallistumista yhteistyössä Suomen Matkailuliiton ulkomaanosaston ja eräiden yrittäjien kanssa Finnairin suunnittelemaan Helsinki City Package-kampanjaan (19.12. 45 §). Lisäksi kaupunginhalitukselle annettussa lausunnossa puollettiin Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen avustusanomusta (23.4. 9 §).

Matkailutoimiston henkilökunta oli kertomusvuoden aikana muuten sama kuin edel-

lisenä vuonna, paitsi että matkailuneuvoja Päivi Harvola oli palveluksessa 15.5. saakka ja matkailuneuvoja Kirsti Ketonen 1.6. alkaen. Matkailuneuvoja Ritva Luoman toimiessa Helsinki-näyttelyn emäntänä eräissä Yhdysvaltojen kaupungeissa, Budapestissa, Amsterdamissa ja Antwerpenissa oli hänellä sijainen matkailutoimistossa kolmeen otteeseen. Samoin matkailuneuvojen Postpischl'in ja Feodoroffin äitiysloman aikana oli sijaiset. Kesäkuukausien aikana matkailutoimiston palveluksessa oli eri aikoina yhteensä seitsemän matkailuneuvojaa, joista kaksi toimi matkustajasatamissa ja viisi matkailutoimistossa. Matkailutoimistolla oli kertomusvuoden aikana myös ympärivuotinen lentomatkustajien vastaanottopalvelu lentotoimistossa. Kesä-elokuun aikana matkailutoimisto osallistui liikennelaitoksen liikenne-emäntien palkkaukseen.

Matkailutoimisto osallistui omalla näyttelyosastollaan kolmeen näyttelyyn ja messuihin.

Matkailutoimisto muutti helmikuun lopussa uuteen toimipaikkaan Kluuvin virastotaloon Unioninkadun toiselle puolelle ja toimiston osoitteeksi tuli Pohjoinen Esplanadikatu 19. Matkailutoimiston uuden toimipaikan tunnetuksi tekemiseksi kaupunki järjesti Jugendsalissa kaksi vastaanottoa matkailualan edustajille nimittäin 28.2. ja 24.4. Matkailupäällikkö ja matkailusihteeri osallistuivat höyrylaiva Ariadnen tulevaa käyttöä tutkineen toimikunnan työskentelyyn. Toimikunta sai muistionsa valmiiksi 20.11. luovuttaen sen kaupunginjohtajalle, Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön toimitusjohtajalle ja merenkulkuhallituksen pääjohtajalle.

Toimistossa palveltiin kertomusvuoden aikana useampia kuin edellisvuonna eli yht. 14 037 henkilöä, joista kotimaisia oli 4 780 ja ulkomaalaisia 9 257. Tästä puuttuvat kesäkuukausien aikana satamaemäntien vastaanottamat vieraat ja lentotoimistossa suoritettu neuvontapalvelu sekä varsin monipuo-

linen puhelinpalvelu. Myöskään messuilla ja erilaisten näyttelyiden yhteydessä palveltujen vieraiden määristä ei ole yksityiskohtaisia lukuja. Mainittakoon kuitenkin, että esim. Kansainvälisillä messuilla leimattiin yht. 21 534 valtionrautateiden ja Finnairin messualennuslippua. Erilaisia toimeksiantoja oli 391. Toimiston järjestämiin tilauskiertoajeluihin osallistui yht. 16 105 henkilöä, joista kotimaisia oli 4 335 ja ulkomaalaisia 11 770. Matkailutoimistolta tilattiin 263 linja-autoa ja 444 opasta. Helsinki tänään -puhelinohjelmaa, joka aloitettiin 1.4., kuunneltiin yht. 31 017 kertaa eli keskimäärin 112,8 kertaa päivässä. Puhelinohjelma kuullaan suomenkielisenä puhelinnumerosta 056 ja ruotsinkielisenä numerosta 057. Edellä mainituista toimeksiannoista kertyi matkailutoimistolle tuloja 1 976 mk. Matkailutoimistossa tapahtuneesta karttojen ym. painotuotteiden myynnistä kertyi matkailutoimistolle tuloja 463 mk.

Kertomusvuoden aikana matkailutoimisto painatti seuraavat esittelylehtiset: Helsinki-Itämeren tytär, lisäpainoksia suomen-, tanskan-, hollannin-, italian- ja esperantonkielisinä, yht. 131 000 kpl; Helsingin neljä matkailusaarta, lisäpainos suomen-, ruotsin-, englannin-, saksan- ja ranskan-kielisinä, yht. 100 000 kpl; värikuvallinen seinäjuliste 1 000 kpl; Kongressi- ja kokoustiloja Helsingissä, suomen-, ruotsin- ja englanninkielisinä, yht. 9 000 kpl. Tapahtumaluettelo, suomen-, ruotsin- ja englanninkielisinä, yht. 9 500 kpl; Tietoja matkailijoille, suomen-, ruotsin-, englannin-, saksan-, ranskan- ja venäjänkielisinä, yht. 44 500 kpl; Helsingin museota ja näyttelyitä (aukioloaikaluuettelo), suomen-, ruotsin-, englannin-, saksan-, ranskan- ja venäjänkielisinä, erikseen kesäkuukausiksi ja muiksi kuukausiksi, yht. 22 500 kpl; Helsingin veistoksia ja muistomerkkejä, suomen-, ruotsin-, englannin- ja saksan kielillä, yht. 15 500 kpl sekä Kalastaminen Helsingin kaupungin vesialueella, 1 000 kpl suomen-kielillä.

9. Matkailutoimisto

Erilaisia monisteita ja muita luetteloita julkaisi matkailutoimisto seuraavasti: Löytöretki Helsinkiin jatkuu kautta vuoden, suomenkielisenä sekä Tapahtumaluettelo ja Luettelo lomaristeilijöistä, kumpikin suomen- ja ruotsinkielisenä.

Näiden lisäksi toimitettiin erilaista tiedotusaineistoa Helsingin matkailupalvelusta ja muista matkailumme yksityiskohdista lehdistölle, radiolle ja televisiolle kuukausittain.

Matkailutoimistosta lähetettiin vuoden aikana yht. 5 379 erilaista postilähetystä vastauksina sekä koti- että ulkomaisten matkailualan toimistojen tiedusteluihin. Lisäksi matkailutoimisto toimitti erityislähetystenä kaikille Helsingissä toimiville matkatoimistoille, liikenneyhtiöille ja hotelleille Helsinki-materiaalia kolme kertaa vuoden aikana.

Matkailutoimiston kertomusvuoden menot olivat 324 816 mk ja tulot 4 961 mk.

10. Hankintatoimisto

Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. Neuvottelukunnan puheenjohtajana v. 1968 oli apul.kaup.joht. Hjalmar Krogius 1.7. asti ja siitä lähtien apul.kaup.joht. Gunnar Smeds, varapuheenjohtajana kaup.kamr. Osmo Lehtosuo samoin 1.7. saakka ja siitä alkaen tal.arviopääll. Erkki Linturi sekä muina jäseninä edelleen samat, paitsi että työtupien vt.joht. Erkki Mäenpään tilalla oli työtupien vt.joht. Erkki Mikonsaari.

Hankintaneuvottelukunta kokoontui kaksi kertaa.

Tärkeimmät neuvottelukunnan käsittelemät asiat olivat: lausunto työtupakomitean mietinnöstä ja esitys kaupunginhallituksen järjestelytoimistolle työtupien yhteishankintatehtävien tutkimisesta. Lisäksi käsiteltiin kahta lisäveloituskysymystä, jotka aiheutuivat markan devalvaatiosta lokakuussa 1967.

Hankintatoimisto. Toimiston vastuualueelle kuuluneiden artikkeleiden standardointiin kiinnitettiin jatkuvasti huomiota ja näitä koskevia neuvotteluja käytiin paitsi kaupungin omien laitosten myöskin ulkopuolisten kuluttajapiirien ja hankkijoiden kesken. Hankinnat pyrittiin suorittamaan tämän mukaisesti. Toinen pääpyrkimys oli toimitusten ohjaus niin suuressa määrin kuin se oli edullista tuottajilta tai tukkuportaasta suoraan virastoille tai laitoksille.

Tärkeimmistä toimiston tekemistä esityksistä ja antamista lausunnoista mainitta-

koon: Kaupunginhallitukselle tehtiin esitys, että eräät virastot ja laitokset 14 hallintokunnassa maksaisivat itse puhelinmaksunsa omilta talousarviotileiltään v:sta 1969 lähtien. Tähän asti näin on menetelty sairaaloissa, liikelaitoksissa sekä valtionapua saavissa laitoksissa. Lausuntoja annettiin laitosten talousarvioehdotuksista kalustonhankintamäärärahoiksi v:lle 1969. Niitä oli yht. 23. Näiden lisäksi annettiin 154 (ed.v. 208) kirjallista lausuntoa, jotka koskivat kalusteita, koneita ja kojeita. Niistä 54 (46) lausuntoa koski sairaaloita.

Henkilökuntaan kuului 19 (19) vakinaista viranhaltijaa, tilapäisiä viranhaltijoita oli 3 (4). Työsopimussuhteessa oli työntekijöitä 44 (43).

Virkavapautta myönnettiin sairauden ym. perusteella kaikkiaan 758 (474) työpäivää.

Suomen Kaupunkiliiton kultaisen ansiomerkin 30 v:n palveluksesta sai ent. varastokirj.pit. Signe Taxell.

Kaupunginhallituksen koulustoitimikunnan järjestämille kursseille osallistui henkilökunnasta yht. 12 henkilöä. Lisäksi eräät henkilökuntaan kuuluvat osallistuivat muihin alan kursseihin ja suorittivat virkamatkoja tutustuakseen alansa asioihin ulkomailla.

Huoneisto ja kaluston hankinnat. Hankintatoimiston kertomusvuonna käytettävissä olleet tilat olivat samat kuin edellisessä vuonna. Ne käsittivät yhteensä 2 090 m², joista toimitilaa oli 640 m² ja varasto-, työ- ym. tilaa 1 450 m². Varasto- ja työtiloiksi pyrit-

10. Hankintatoimisto

tiin löytämään uudet yhtenäiset ja toimintaan sopivat teollisuustilat.

Toimiston kalusto- ja konehankintojen arvo oli 13 000 (26 500) mk.

Toiminta. Yhteishankinnoista tehdyn päätöksen mukaan hankintatoimiston tehtävänä oli hoitaa seuraavat yhteishankinnat: talous- ja toimistopaperit, toimisto- ja koulutarvikkeet, toimisto- ja talouskoneet sekä niiden huolto, puhelinlaitteet, toimisto- ja laitoskalusteet, soittimet, taloustarvikkeet ja astiat, puhdistus-, pesu- ja lattianhoitovälineet ja -välineet, sanoma- ja aikauslehdet, painatus- ja kirjansidontatyöt sekä monistustyöt.

Lisäksi toimiston tehtävänä oli eräiden laitosten erikoishankintojen valmistelu ja omaa hankintaelintä omaamattomien laitosten avustaminen erikoishankinnoissa.

Jakeluvaramon, konekorjaamon ja painamon avulla hoidettiin osa yhteishankintaluusta, muu osa perustui tarjousmenettelyyn ja hankinta- tai hintasopimuksiin. Yhteishankintatarjouspyyntöjä oli 84 ryhmää, toimiston omia tilauksia 5 600. Kaupungin laitosten kokonaishankintojen arvo hankintatoimiston vastuualueella oli kertomusvuoden aikana 18 800 000 mk. Laskuja tarkastettiin ja käsiteltiin 35 000.

Kertomusvuonna hoidettiin edelleen sairaaloiden, huoltolaitosten ja terveydenhoitoviraston sairaalatarvikkeiden, n. 110 nimikkeen yhteishankinta. Hankintatoimisto hoiti myös kaikkien yhteishankintaelinten hankintatiedotusten toimittamisen ja jakelun. Sairaaloiden kalusteita, koneita ja kojeita koskevien hankintojen arvo oli 1 117 000 (633 000) mk.

Toimistolla oli edelleen konelainaus toimintaa. Käytettävissä oli 100 (90) konttori-, konferenssi-, talous- ym. konetta. Lainauskertoja oli 411 (393).

Puhelinasiat. Kertomusvuoden aikana suoritettiin loppuun 9 uuden tai uusitun puhelinvaihteen asennustyöt. Automaattisen kaukoliikenteen kasvaessa jatkettiin kaukotason

estolaitteiden hankintaa. Ne asennettiin kaikkiin niihin uusiin vaihteisiin, joissa se oli teknillisesti mahdollista. Estolaitteet oli 46 (38) vaihteessa ja 281 (259) yksittäisliittymää varustettiin kaukotason estolevyllä.

Vuoden päättyessä oli kaupungilla 2 230 (2 190) Helsingin Puhelinyhdistyksen osuustodistusta. Puhelinvaihteita oli 59 (57), joissa alapuhelimia 6 327 (6 442), yksittäisliittymiä virastoissa ja laitoksissa 1 334 (1 319) sekä viran- tai toimenhaltijoiden asuntopuhelimina 133 (140). Välitettyjen puhelintyötilausten lukumäärä oli 523 (624) kpl ja maksettujen puhelimenojen kokonaismäärä 1 187 000 (800 000) mk.

Puhelimesta aiheutuneita kustannuksia oli seuraavasti:

	mk
Puhelumaksut	921 300
Perusmaksut	377 000
Vaihdevuokrat	243 200
Puhelinluetteloteksti luettelossa	
HEL I	136 900
Hätäpuhelinjärjestelmän käyttö-	
kustannukset	120 500
Vaihteiden asennukset, puhelimi-	
mien siirrot ym.	274 700
Viran- ja toimenhaltijoille mak-	
setut korvaukset oman puhe-	
limen käytöstä	200
Yhteensä	2 073 800

Kaupungin sisäisessä puhelinluettelossa on 239 sivua. Vuoden aikana uusittiin 318 sivua. Luettelon kustannukset olivat 12 300 mk. Niitä jaettiin 4 000 kpl.

Painatus- ja sidontatyöt ym. Toimiston ulkopuolisille kirjapainoille ja sitomoille antamien työtilausten nettolaskutus oli 3 418 000 (2 053 000) mk. Offsettoita suoritettiin 2 377 (2 970) kpl ja toimisto laskutti niistä 548 000 (368 000) mk. Kertomusvuoden offsetlaskutukseen sisältyivät myös monistustyöt.

Kustannukset toimiston välittämistä sanomalehti-ilmoituksista olivat 735 000 (595 000) mk sekä sanoma- ja aikakauslehtien tilausmaksut 237 000 (212 000) mk.

Jakeluvarastotoiminta välitti kaupungin laitoksille pääasiassa toimistotarvikkeita, toimisto- ja talouspapereita sekä lomakkeita ja kaupungin julkaisuja. Varastonimikkeitä oli 800. Pyrkimyksenä oli ohjata mahdollisimman edullisesti artikkeleita suorina toimituksina eri laitoksille, mutta tätä väliavarastointia jouduttiin silti käyttämään. Varasto-ostot olivat 911 000 (760 000) mk, laskutus 985 000 (824 000) mk ja lähetysten määrä 11 000 kpl.

Jakeluvaraston kiertoluku oli 6.7 (6.8) ja kiertonopeus 54 (53) päivää.

Konekorjaamon huoltokortistossa oli 8 500 (8 346) konttori- ja talouskonetta. Ulkopuolisten korjaamoiden kanssa tehtyjen huoltosopimusten piiriin kuului 1 531 (1 340) konetta ja oma korjaamo huolsi ja tarkkaili 6 969 (7 006) konetta, näistä huollettiin ja korjattiin 3 100 (3 690) konetta. Koneet huolletaan edelleenkin todellisen huollontarpeen perusteella. Mekaanikoille annettiin elektronitekniikan alkeiskoulutusta sovelletuna konttorikonekorjaamon tarpeisiin. Markkinoilla olevat standardikoneet testattiin ja näin vertailtiin niiden ominaisuuksia ostotoimintaa ja huollon tarvetta silmälläpitäen.

Menot ja tulot. Hankintatoimiston kertomusvuoden menot olivat 1 110 420 mk ja tulot 571 953 mk.

11. Kaupunginarkisto

Yleiskatsaus

Kaupunginarkiston toiminnassa v:n 1968 aikana kohosivat etualalle eräät kysymykset, jotka sävyttivät laitoksen toiminnan ko. ajanjakson kuluessa. Vaikka niitä ei saatukaan ratkaistuksi kertomusvuoden päätyessä, niiden valmistelut edistyivät kuitenkin merkittävän pitkälle. Ensimmäinen niistä sai alkunsa sosiaali- ja terveystieteiden 19.9. antaman päätöksen johdosta, mikä koskee sairaalain ja eräiden hoitolaitosten arkistoihin kuuluvien, tarpeettomiksi katsottujen asiakirjain säilyttämisen vähimmäisaikoja ja hävittämistä. Tämä päätös oli saatettava kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi, mutta sitä ennen oli neuvoteltava asianomaisten laitosten kanssa, katsoivatko ne päätöksessä mainitut säilyttämisen vähimmäisajat riittäviksi vai olisiko niitä mahdollisesti pidennettävä.

Toinen kysymys liittyi tavallaan edelliseen, mutta koski kaikkien virastojen tarpeettomiksi katsottujen asiakirjain säilyttämisaikoja. Sisäasiainministeriö julkaisi nimittäin 13.9.1956 valtioneuvoston antamat yleisohjeet erinäisten kunnallisiin arkistoihin kuuluvien, tarpeettomiksi katsottujen asiakirjojen säilyttämisen vähimmäisajoista ja hävittämistä. Otsikolla »yleisluontoiset asiakirjar ryhmät» on lueteltu muutamia sellaisia ryhmiä, joiden kohdalla vähimmäisaikojen mää-

rääminen on jätetty kunnallisvaltuustojen ratkaistaviksi. Helsingin kaupunginvaltuusto oli aikanaan kaupunginarkiston ehdotuksesta vahvistanut kaikkiaan neljä päätöstä, joissa käsiteltiin näitä vähimmäisaikoja. Kaupunginarkisto oli suorittamiensa arkistotarkastusten yhteydessä todennut, että eräiden asiakirjaryhmien säilyttämisaikoihin nähden päätöksissä oli noudatettu liiallista varovaisuutta ja että tällaisia tarpeettomina pidettäviä asiakirjoja oli kerääntynyt ja kerääntyy virastojen arkistoihin suuriakin määriä, jotka vievät runsaasti tilaa ja joiden sisältö käy ilmi muista asiakirjoista. Tästä syystä kaupunginarkisto oli neuvoteltuaan virastojen ja laitosten kanssa päätenyt siihen, että eräiden tarpeettomien asiakirjain säilytysaikoja olisi supistettava sisäasiainministeriön asetuksessa mainittuihin aikoihin. Siten mm. tavallisten tilittositteiden säilyttämisaika tulisi olemaan 10 v nykyisen 20 v:n asemesta ja siis sama kuin sisäasiainministeriön asetuksessa mainittu vähimmäisaika ja myös sama, minkä kirjanpitolaki määrää. Asiakirjojen nimikkeet olivat lisäksi vuosien kuluessa muuttuneet, joten nekin tahdottiin tarkistaa ja yhtenäistää yhteistoiminnassa kaupungin virastojen ja laitosten kanssa. Tämä valmistelutyö oli erittäin suuritöinen ja aikaavievä, joten sitä ei ehditty vielä saattaa loppuun.

Tärkeiden asiakirjain sisällön säilymisen varmistaminen oli niinkään voimakkaasti

esillä kertomusvuoden kuluessa. Asia tuli tosin ajankohtaiseksi jo muutamia vuosia aikaisemmin, jolloin mm. todettiin, että eräät rakennusvirastolle jätetyt piirustukset olivat ajan oloon himmentyneet ja käyneet lähes käyttökelvottomiksi. Mainittu virasto ryhtyi kaupunginarkiston aloitteesta suunnittelemaan piirustustensa ja niihin liittyvien asiakirjain mikrofilmausta eli arkistovalokuvausta, mutta samalla harkitsemaan tällä tavalla saatujen mikrofilmien käyttöä viraston jokapäiväisessä työssä alkuperäisten piirustusten ja asiakirjain asemesta. Tämän hankkeen edistämiseen kaupunginarkisto osallistui aktiivisesti, mm. eräs sen virkailijoista teki kertomusvuoden keväällä opintomatka-apurahan turvin tutustumiskäynnit Tukholman ja Oslon vastaaviin virastoihin sekä erinäisiin muihin laitoksiin, jotka olivat ottaneet arkistovalokuvauksen jokapäiväiseen virastokäyttöön. Lisäksi kaupunginarkisto hankki eri tahoilta monipuolista informaatioainesta, jonka se luovutti rakennustarkastusvirastolle. Arkistovalokuvauksen soveltaminen virastokäyttöön edellyttää perinpohjaista harkintaa ja pätevän systeemin luomista, mutta toisaalta se on ilmeisesti tulevaisuuden työskentelymuoto etenkin teknisissä virastoissa ja laitoksissa.

Toinen puoli arkistovalokuvausta koskevassa kysymyksessä oli kokonaissuunnitelman laatiminen kaupungin kaikkien tärkeimpien asiakirjain arkistovalokuvaamiseksi. Ensimmäisiä tehtäviä oli tämän tarpeen suuruuden selvittäminen. Tästä syystä kaupunginarkisto lähetti virastoille ja laitoksille asiaa koskevan tiedustelun. Vain sairaalalaitos kokonaisuudessaan jäi sen ulkopuolelle, koska sen asiakirjain mikrofilmaus muodostaa oman ongelmaryhmänsä. Tiedustelussa pyydettiin kaupungin eri elimiä ilmoittamaan korvaamattomiksi tai vaikeasti korvattaviksi arvioidut asiakirjasarjansa, niiden laajuus joko kappale- tai hyllymetrimäärin arvioituina jne. Tiedustelu lähetettiin syyskuun alussa ja vastaukset pyydettiin lähettämään marras-

kuun puoliväliin mennessä. Tästä ajasta jouduttiin kuitenkin myöntämään poikkeuksia, joten tiedot saatiin vasta joulukuun kuluessa. Niiden käsittely ja suunnitelman laatiminen lykkäytyi näin ollen seuraavaan vuoteen.

Toiminta kunnallisena keskusarkistoviranomaisena

Lausuntoja annettiin useihin eri viranomaisilta saapuneisiin lausuntopyyntöihin. Näistä mainittakoon arkkit. Berndt Aminoffin kaupunginhallitukselle lähettämä kirje, jossa hän tarjosi kaupungille ostettavaksi Helsingin vanhojen kaupunginosien tontteja koskevan muistiinpano- ja kortistokokoelmansa. Lausunto annettiin 14.11. Aloitteista mainittakoon 11.7. hoitolaitosten suunnittelukomitealle ja sairaalavirastolle lähetetty muistio sairaalain keskusarkistosta sekä Koskelan sairaskodille 15.1. lähetetty arkistohuoneita ja arkistokaavaa koskeva aloite.

Virastojen ja laitosten arkistonhoitoon kohdistuva valvonta. Kaupunginarkisto suoritti kertomusvuoden aikana tarkastuksia seuraavasti: lastentarhain lautakunnan alaiset laitokset (7 kohdetta); Sedmigradskyn pientenlastenkoulu ja Marian turvakoti; oikeusaputoimisto; holhouslautakunta toimistoineen; raittiuslautakunta; suomen- ja ruotsinkielinen työväenopisto; ammattioppilaitosten johtokunta ja toimisto; Haagan, Kampin ja Valilan ammattikoulut; laboratorio-, vaatturi-, kähertäjä- ja kirjapainokoulu; kotitalouslautakunta ja toimisto; ammattioppilaslautakunta; kaupunginkirjasto; kaupunginmuseo; nuorisotyölautakunta ja toimisto.

Tarkastus- ja ohjaustoimintaan liittyi läheisesti se opastus, jota kaupunginarkistossa annettiin sekä teoreettisen arkistotiedon että käytännöllisen harjoittelun muodossa virastojen arkistoista huolehtiville henkilöille sekä kaupunginarkistossa harjoitelleille toimistokoulun oppilaille.

11. Kaupunginarkisto

Henkilökunta. Kertomusvuoden aikana ei kaupunginarkiston henkilökunnassa tapahtunut muutoksia. Viraston kannalta erittäin tarpeellisen lisähenkilöstön palkkaamiseen ei kireän taloudellisen tilanteen vuoksi ollut mahdollisuuksia.

Osallistuminen kokouksiin ja kursseihin. Arkistonhoitajat Sylvi Möller ja Sirkka Impola osallistuivat ohjelman suunnittelemiseen ja toimivat luennoitsijoina Suomen Kaupunkiliiton järjestämällä arkistonhoitajien kursseilla. Arkistonhoit. Impola osallistui jo edellisenä vuonna alkaneeeseen osastopäällikköseminaariin. Lisäksi hän on jatkuvasti toiminut luennoitsijana toimistokoulussa ja useilla kunnallishallinnon kursseilla. Amanuessi Teemu Aalto teki opintomatka-apurahan turvin tutustumiskäynnit Tukholmaan ja Osloon perehtyäkseen sikäläisten rakennustarkastusvirastojen ym. mikrofilmaustoimintaan. Kertomusvuoden kuluessa suorittivat seuraavat virkailijat koulutustoimikunnan järjestämät kurssit: arkistojärj. Aili Taskula toimistoteknillisen, vahtimest. Albert Mustonen yleisöpalvelu- ja apul.vahtimest. Juhani Keto kunnallishallinnon kurssin.

Toiminta asiakirjavarikkona ja tutkimuslaitoksena

Asiakirjasirrot ja arkiston kasvu. Asiakirjojaan siirsivät kaupunginarkistoon seuraavat virastot ja laitokset: kaupunginorkesteri (mikrofilmejä); Kivelän, Malmin, Auroran, Marian ja Hesperian sairaalat sekä viimeainnitu lisäksi Kivelän mielitautiosaston ja Kammion osastojen asiakirjoja; lastentarhain toimisto; Munkkivuoren, Munkkiniemen ja Kallion kansakoulut; kaupunkisuunnitteluvirasto; Sibelius-viikon säätiö (maist. Eero Koroma); teurastamolaitos; kouluhammashoitolaitos; kiinteistöviraston talo-osasto ja metsäosasto; holhouslautakunta; musiikkilautakunta; kaasulaitos; Vallilan ammatti-

koulu; kiinteistövirasto ja kaupunkimittausosasto (mikrofilmejä). Raastuvanoikeuden arkistossa vallitsevan tilanpuutteen ja palovaaran vuoksi kaupunginarkisto vastaanotti ko. virastoilta pöytäkirjoja vuosilta 1928—1937, lainhuudatusasiain pöytäkirjoja vuosilta 1901—1930, kiinnitysasiain pöytäkirjoja vuosilta 1922—1930, yhteismäärältään 171 hyllymetriä.

Kertomusvuonna kaupunginarkistoon vastaanotettiin asiakirjoja yhteensä 600 hyllymetriä, niistä sairaalain arkistoja 330 hyllymetriä. Lisäksi vastaanotettiin mikrofilmejä 74 rullaa, työnsä lopettaneiden komiteain ja toimikuntien asiakirjoja 5 numeroa sekä virkailijoiden matkakertomuksia 34 numeroa.

Lahjoituksina vastaanotettiin valtionarkistolta Helsingin kaupungin historiatoimikunnan papereita v:ilta 1912—1918; Helsingfors Gymnastikklubb-nimiseltä seuralta taloa n:o 7 Nikolainkadun varrella (Snellmanink. 25) koskevat saantokirjat; Porvoon museolta Helsingin kaupungin henkikirjakatkelma (ennen v. 1848) ja Tolkkisen sahaa koskevia asiakirjoja v:lta 1778.

Sisäiseen toimintaan kuuluvat asiat. Virastoilta ja laitoksilta vastaanotetut asiakirjat verrattiin luovutusluetteloihin ja sijoitettiin paikoilleen. Uudelleenkansiointia suoritettiin pääasiassa vahtimestarityövoimaa käyttäen. Seuraavien virastojen ja laitosten arkistot järjestettiin ja luetteloiitiin: Metsäkummun tarkkailukoti; Sibelius-viikon säätiö; teurastamon rakennustoimikunta; Tapanilan kansakoulu; Osakeyhtiö Lapinlahdenk. 27; Osakeyhtiö Aleksanterink. 16—18; Aktiebolaget Sörnässtrand; Asunto Oy Aleksis Kivenkatu 40.

Edellisenä vuonna aloitettua maistraatin arkiston vanhemman osan järjestämis- ja luotteloimistyötä jatkettiin edelleen.

Käsikirjaston hankintaluetteloon merkittiin kertomusvuonna uusia painotuotteita yhteensä 531 (ed. v. 547). Osa niistä ostettiin, osa saatiin lahjoituksina tai siirrettiin kaupunginkansliasta. Painotuotteiden lahjoitta-

jia oli yhteensä 39 (38) henkilöä, seuraa, virastoa tai laitosta.

Kirjeenvaihto sekä arkiston ja kirjaston käyttö. Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin 285 (283) ja lähetettyjä 191 (144). Jäljennöksiä, todistuksia ja kirjallisia selvityksiä annettiin 87 (98). Asiakaskäyntejä merkittiin 671 (526) ja tiedustelukäyntejä sekä puhelimitse annettuja selvityksiä 207 (230). Tutkijain käyttämien asiakirjojen määrä oli 1 947 (831). Virastoille ja laitoksille lainattiin yhteensä 350 (319) asiakirjaa. Sairaaloille annettiin lisäksi 2 748 (1 723) asiakirjalainaa ja 502 (365) tiedonantoa. Käsikirjastosta lainattiin tutkijoiden käytettäväksi 651 (594) niddettä. Tiedustelujen johdosta annettiin 31 (30) selvitystä.

Tulot ja menot. Kaupunginarkistolla oli kertomusvuonna tuloja 59 mk, mistä määrästä 42 mk oli sairausvakuutustoimistolta saatuja päiväraha- ja sosiaalivakuutusmaksukorvauksia sekä 17 mk annetuista todistuksista perittyjä lunastusmaksuja. Arkiston menot, tilityserät mukaanluettuina, olivat 516 802 mk. Lisäksi kaupunginhallitus vuoden varrella eri tarkoituksiin varatuista käyttövaroistaan myönsi arkistolle kaluston oston 4 789 mk ja kaupunginvaltuuston historian kirjoittamiseen tarvittavien käyttöfilmien hankkimiseen 2 060 mk sekä tarvittavat varat vieraanvaraisuuden osoittamiseen Liikearkistoyhdistyksen vuosikokouksen osanottajille ja Pariisin kaupunginarkistonhoitajan vierailun johdosta.

12. Tilastotoimisto

Vuoden 1968 aikana ryhdyttiin tilastotoimiston johtosäännön uudistamiseen. Tässä yhteydessä laadittiin samalla ehdotus tilastoneuvottelukunnan erilliseksi johtosäännöksi, mistä tilastoneuvottelukunnan hyväksymänä tehtiin esitys kaupunginhallitukselle. Ehdotuksen tilastotoimiston (uusi ehdotettu nimi: tilastokeskus) johtosäännöksi, joka edellytti osastojakoon siirtymistä, käsiteltä siirtyi v:n 1969 puolelle.

Kunnallistilastollinen *yhteistyö* laajeni kertomusvuonna. Kansainvälisellä tasolla jatkettiin yhteistoimintaa entisissä muodoissa. Tilastoneuvottelukunnan toimesta järjestettiin 14.2. ensimmäisen kerran Suomessa kunnallisten tilastotutkijain kokous, johon osallistui 44 henkilöä 8 paikkakunnalta. Suppeammassa puitteissa järjestettiin 5.6. jatkokokous, missä lähinnä käsiteltiin tilastollista julkaisutoimintaa. Syksyllä tilastoneuvottelukunta järjesti Helsingin kauppakamarin aloitteesta neuvottelukokouksen, johon osallistui 20 henkilöä ja jossa käsiteltiin yhteistoiminnan tarvetta toisaalta Helsingin ja lähimpien naapurikuntien kesken ja toisaalta kuntien ja tieteellisten tutkimuslaitosten välillä. Viimeksi mainitussa kokouksessa asetettiin työryhmä, joka sai tehtäväkseen laatia ehdotuksen yhteistoimintaelimen asettamisesta ja sen tehtävistä.

Kaupunkisuunnitteluvirasto oli tehnyt aloitteen *tietorekisterin* perustamisesta, mihin otettaisiin tietoja maa-alueista, rakennuksista, asunnoista ja väestöstä. Tilastoneuvot-

telukunta antoi ehdotuksesta lausuntonsa kaupunginhallituksen järjestelytoimistolle. 7.10.1968 kaupunginhallitus päätti, että huoneistokohtainen kiinteistörekisteri perustetaan ja asetti komitean rekisterisuunnitelman toteuttamista varten. Tilastotoimiston edustajaksi komiteaan valittiin yliaktuaari Osmo Viitaila.

Tilastoneuvottelukunta kokoontui kertomusvuonna kaksi kertaa (pöytäkirjan pykälä 15). Neuvottelukunnan puheenjohtajaksi tuli 20.7. ylipormestari Teuvo Aura. Kaupunginhallitukselle neuvottelukunta esitti, että heti kun siihen katsotaan olevan edellytyksiä, asetettaisiin komitea tutkimaan tilastotyön koordinoimista Helsingin vaikutusalueella. Tilastoneuvottelukunta päätti, että vuosittain oli tilastotoimistossa julkaistava luettelo ja laadittava kortisto Helsingin kaupungin sekä Helsingin seutukaavaliiton ja kaupungin naapurikuntien suorittamista tilastotutkimuksista.

Henkilökunta. Avoinna olevaa aktuaarin virkaa hoiti 1.2. lähtien oik.tiet.kand. Helena Rantanen (o.s. Salminen). Virastaan erosi toim.apul. Oili Kaasinen 15.12.

Osallistuminen kokouksiin ja kursseihin ym. Toim.pääll. Forsberg osallistui Kansainvälisen tilastoinstituutin järjestämiin kunnallistilastopäiviin Länsi-Berliinissä 7.—8.5., yliaktuaari Osmo Viitaila ja aktuaari Lassi Kivekäs kunnalliseen ATK-konferenssiin Ota-niemessä 9.—11.6. sekä toim.pääll. Forsberg ja yliaktuaari Åke Saxén pohjoismaiseen

demografian symposiumiin Matinkylässä 14.—16.8.

Kaupunginhallituksen asetettua asunto-ohjelmakomitean tekemään ehdotuksen asunto-ohjelmaksi vuosille 1969—1973 valittiin toim.pääll. Forsberg sen sihteeristöön.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikun-

nan järjestämiin kursseihin osallistui kolme viranhaltijaa, yksi kahteen kurssiin.

Kertomusvuonna valmistui Työterveyslaitoksen suorittama Kallion virastotalon *viihtyvyydestutkimus*. Viihtyvyyttä tilastotöimistössä valaisevat seuraavat tutkimuksesta poimitut prosenttiluvut:

Tyydyttääkö teitä sentyyppinen työ, jota nykyisin teette?	40	42	17
Tunnetteko olevanne omalla alallanne?	23	48	29
Miellyttääkö teitä henki, joka tällä työpaikalla vallitsee?	58	38	4
Vaihtaisitteko työnantajaa, jos saisitte tietoonne taloudellisesti yhtä hyvän työpaikan muualta?	En	Mahdollisesti	Kyllä
	85	15	—

Yleisesti valitettiin työpaikassa kylmyyttä, epätasaista lämpöä ja vetoa. Tilastotöimisto välitti muille tutkituille virastoille selostuksen tutkimuksen tuloksista.

Kertomusvuoden aikana valmistuivat seuraavat *julkaisut*:

17. 1. Opetuslaitokset — Undervisningsväsen 1965 (HKT VI)
29. 4. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 1966
10. 5. Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja 1967
24. 5. Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri 1968
24. 5. Helsingfors stads kommunalkalender 1968
17. 6. Terveyden- ja sairaanhoito 1963—1965:2 (HKT I)
5. 9. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 1964:2
25. 9. Opetuslaitokset — Undervisningsväsen 1966 (HKT VI)
- 4.10. Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma 1967
- 15.10. Terveyden- ja sairaanhoito 1967:1 (HKT I)

Täydellisesti	Tyydyttävästi	Ei riittävästi
40	42	17
23	48	29
58	38	4
En	Mahdollisesti	Kyllä
85	15	—

30.10. Ulkomaan kauppa ja merenkulku 1966 (HKT II—III)

15.11. Kommunal författningssamling för Helsingfors stad 1967

3.12. Otantavästölaskenta Helsingissä 1965 :4 (HKT VII)

27.12. Helsingin kaupungin virastot ja laitokset 1966

Julkaisua »Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä» ilmestyi 11 vihkoa, joista yksi kaksoisnumero. Yhteinen sivumäärä oli 538 (ed. v. 432). Irtolehtimenetelmää noudattaen julkaistiin edelleen Helsingin kaupungin sää-döskokoelma sekä Virastojen ja laitosten asiahakemisto.

Tilastollisessa *kuukausijulkaisussa* julkaistiin seuraavat *erikoistutkimukset*:

Kuolleisuus ikä- ja siviilisäätyryhmittäin 1950/51—1960/61.

Kansa- ja ammattikoulussa saadun alennetun käytös- ja huonon huolellisuusnumeron prognostinen merkitys.

Tiedustelu kansakoululaisten päiväkotitarpeesta.

Tiedustelu kansakoulujen kerhotoiminnasta.

12. Tilastotoimisto

Juopumuspidätykset 1963 ja 1966 (rait-tiuslautakunta).

Kaupungin ja valtion työpaikkojen sijainti (kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosasto).

Tuntityöntekijäin työtapatuimat raken-nusvirastossa (rakennusvirasto).

Edelleen julkaistiin v:n 1965 otantaväestö-laskennan seuraavat selvitykset:

Helsingin liikenne marraskuussa 1965.

Helsinkiiläinen paikallisliikenteessä.

Asuinhuoneistoissa asuneet toispaikkakun-talaiset opiskelijat.

Tilastollisessa päätoimistossa jatkuivat v:n 1970 väestölaskennan valmistelut, joihin tilastotoimiston toimistopäällikkö otti osaa. Käsiteltiin mm. kysymystä kaupunkisuunnitteluviraston toivomien tietojen ottamisesta joko valtakunnalliseen kyselylomakkeeseen tai Helsingin kaupungin omaan erilliseen lomakkeeseen, mikäli tällainen hyväksytään otettavaksi käyttöön. Tilastotoimisto antoi tilastolliselle päätoimistolle lausunnon kyselylomakkeesta.

Väestöennuste vuosille 1969—1990 tarkis-tettiin ottaen huomioon viime vuosien muut-toliikkeen vaikutus ikäjakautumaan.

Muut tutkimukset. Taloussuunnittelutoimi-kunnan toivomuksesta aloitettiin tutkimus muuttoliikkeen vaikutuksesta taksoituksen tulokseen.

Kaupunginhallituksen toimeksiannosta suoritettu selvitys työmaaruokaloitten hinta-tasosta valmistui kertomusvuonna.

Lastensuojelun toimitusjohtajan aloitteesta eri virastoja edustava työryhmä selvitteli kysymystä, joka koski ns. moniongelma-perheitä. Tämä tarkoitti sellaisia perheitä, jotka ovat huolto- ja lastensuojeluviraston tai pel-kästään saman viraston eri toimistojen yhteisiä huollon kohteita. Työryhmä sai kerto-musvuonna ehdotuksensa valmiiksi ja lähetti sen ao. virastoille.

Tilastotoimisto avusti urheilu- ja ulkoilu-virastoa liikuntatutkimuksen kyselylomakkeen laatimisessa, haastattelulomakkeiden

postituksessa sekä aineiston reikäkorttikä-sittelyssä.

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministe-riön työvoimatutkimustoimiston kanssa käy-tiin neuvotteluja työvoimatutkimuksen tie-tojen saamisesta tilastotoimiston käyttöön erikseen Helsingin osalta.

Toimiston *reikäkorttiyksikkö* avusti kau-pungin hallintoelimiä seuraavilla uusilla tai laajennetuilla tilastoilla:

Sairaaloitten lyhytaikaraporttien alaa laa-jennettiin, niin että ne käsittivät paitsi Auroran ja Kivelän sairaalaa myöskin seu-raavat uudet sairaalat: Hesperia, Malmi, Laakso ja Marian sairaalan Laakson osastot.

Laboratoriotutkimusten tilastointi laajen-nettiin käsittämään myös Hesperian sairaala.

Useita yhdistelmiä sairaaloitten toimin-nasta annettiin eri hallintoelimille.

Selvityksiä kaupungin ja HYKS:n poli-klinoista laadittiin itäisen sairaalan suun-nitteluryhmälle ja HYKS:lle.

Rakennustilaston perusteella annettiin tie-toja asunto-ohjelmakomitealle.

Avustettiin kaupunginhallituksen järjes-telytoimistoa sairaala-, poliklinikka- ja lää-kärissäkäyntejä koskevassa tutkimuksessa.

Työterveyslaitokselle suoritettiin otos v:n 1965 otantaväestölaskennan perusteella.

Paitsi edellä mainituista asioista annettiin *lausuntoja* kaupunginhallitukselle vuokra-tason muutoksista, kaupunginhallituksen jär-jestelytoimistolle työajan hyväksikäytön te-hostamiseen tähtäävistä toimenpiteistä, kau-punginarkistolle asiakirjojen mikrofilmaus-tarpeesta, maksu- ja taksakomitealle maksu- ja korvauksien perimisestä sekä Svenska Finlands Folktingsfullmäktige -nimiselle jär-jestölle ehdotuksesta Helsingin ja Helsingin seudun ruotsinkielisen peruskoulun organi-saatiosta.

Tietojen antaminen. Tilapäisesti annettiin erilaisia tietoja mm. seuraavasti: tietoja väes-töstä, ikäryhmistä ja väestöä koskevasta en-nusteista asuntohallitukselle, kouluhallituk-selle, Helsingin seurakuntien kirkkohallinto-

kunnalle, Sedmigradsky-säätiölle sekä Suomenlinna-komitealle, vuokratiedustelun tietoja sosiaaliministeriölle, selostus käynnissä olevista demograafisista tutkimuksista Väestöpoliittiselle tutkimustoimistolle, Helsingin seudun kuntien rahoitusmahdollisuuksien laskelma ns. Hannuksen komitealle, rikostietoja Lundissa toimivalle Sociologiska institutionen -nimiselle laitokselle, tietoja saapuneista ulkomaalaisista Deutsche Lufthansalle, tietoja rakennusten rekisteröinnistä Barcelonassa toimivalle elimelle Comision Mixta de Coordinacion Estadistica sekä tietoja väestöstä, verotuksesta ja matkustajista Englannissa toimivalle järjestölle Anathon Transportation Research.

Hankinnat. Kertomusvuonna hankittiin lisäystä Kari-hyllystöihin sekä reikäkortti-

yksikölle uutta kalustoa 8 690 mk:lla. Uudishankintojen yhteisarvo oli 8 864 mk.

Kirjaston nidosten lukumäärä lisääntyi kertomusvuonna 1 134:llä (ed. v. 1 235), johon sisältyy julkaisujen vaihtosopimusten perusteella vastaanotettuja, lahjaksi saatuja sekä ostamalla hankittuja julkaisuja. Samana vuonna kirjastosta lainattiin kuuttia vastaan 688 teosta ja arkistoasiakirjoja 294. Tutkijain lukusalikäyntejä oli 281 (181).

Lähetysten lukumäärä oli 8 764 (8 513).

Toimiston *tulot* myydyistä julkaisuista olivat 6 347 (4 201) mk. Sairausvakuutuskorvauksia kertyi 5 808 (3 324) mk.

Määrärahoja oli talousarviossa varattu 1 376 289 mk, siirto- ja lisämäärärahat mukaan lukien oli käytettävissä yht. 1 641 394 mk; *menot* olivat 1 472 658 mk.

13. Kunnanasiamiehet

Henkilökunta. Kaupunginkanslian alaisena oli päävirkainen, vakinaisessa virkasuhteessa oleva kunnanasiamies sekä tilapäisessä virkasuhteessa oleva apulaiskunnanasiamies. Liikejaostoissa tapahtuvaa toimintaa varten kunnanasiamiehelle oli määrätty kaksi palkkiovirkaista kunnanasiamiehen varamiestä, jotka olivat veroviraston viranhaltijoita. Lisäksi oli veroviraston viranhaltijoita ja myös muita lakimiehiä määrätty toimimaan verolautakunnan eri jaostoissa sekä ennakkoperintäasioissa palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä ja kunnanasiamiehen varamiehinä. Verolautakunnan eri jaostoihin määrättyt henkilöt toimivat verotuslain 25 §:n nojalla kunnanasiamiehinä tai varamiehinä myös tutkijalautakunnan vastaavissa jaostoissa.

Kunnanasiamiehenä toimi v. 1968 edelleen varat. Antti Varhimo ja apulaiskunnanasiamiehenä lainop.kand. Bengt Melander. Palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä toimi 11 ja palkkiovirkaisina kunnanasiamiehen varamiehinä viisi veroviraston osastosihteeriä, joista seitsemän henkilöä toimi vain osan vuotta. Liikejaoston kunnanasiamiehen ensimmäisenä varamiehenä oli verotoimiston osastosihteeri. Toista varamiestä liikejaostosta tapahtuvaa toimintaa varten kunnanasiamiehelle ei kertomusvuodeksi lainkaan määrätty. Apulaiskunnanasiamies Melander oli määrätty toimimaan kunnanasiamiehen varamiehenä verolautakunnassa ja sen valmistelujaostossa, kahdessa palkansaaajan jaostossa ja ennakkoperintäasioissa. Palkansaa-

jain kolmas jaosto oli vailla kunnanasiamiestä ajan 1.6.—31.10. Kunnanasiamieheksi tai varamieheksi jouduttiin määräämään sama henkilö kahteen tai useampaankin jaostoon.

Kunnanasiamiesten toimisto- ja konekirjoustyöt hoiti verovirasto.

Toimisto- ja arkistotilat. Päävirkaisen kunnanasiamiehen työhuone sijaitsi verovirastossa Stadionilla ja apulaiskunnanasiamiehen työhuone vastaavasti P. Hesperiankatu 15:ssä. Palkkiovirkaiset kunnanasiamiehet työskentelivät yleensä niissä työhuoneissa, joissa he hoitivat virkamiehinä heille kuuluvat tehtävänsä. Kaupungille verotusasioissa kuuluneet asiakirjat säilytettiin verovirastossa.

Toiminta. Kunnanasiamiehen ja apulaiskunnanasiamiehen tehtävät olivat samat kuin aikaisemminkin.

Veroviraston kirjaamon laatiman tilaston mukaan oli kertomusvuonna käsitelty, veronhuojennusta koskevia asioita lukuun ottamatta, yht. 6 268 (6 092) asiaa, joista lukuisimpana ryhmänä mainittakoon lääninhallituksen päätökset, 5 612 (5 277) kpl. Veronhuojennuksen myöntämistä koskevia hakeuksia oli 182 kpl, ne käsitteli kaupunginhallituksen yleisjaosto.

Palkkiovirkaisten kunnanasiamiesten ja heidän varamiestensä pääasiallisimpana tehtävänä oli laatia heidän toimialakseen määrätyn veroviraston osaston osalta vastineet niihin valituksiin, jotka oli tehty verotuksista ja maksuunpanoista. Lisäksi heidän

tuli samoin kuin kunnanasiamiehenkin valvoa kaupungin, seurakunnan ja Kansaneläkelaitoksen oikeutta verotuksessa ja hakea muutosta verotukseen silloin, kun he katsovat sen tarpeelliseksi. Kun valitukset saattoivat koskea samalla myös valtionverotusta ja ao. jaostossa oli sekä valtion- että kunnanasiamiehenä tai heidän varamiehenään yleensä sama henkilö, ei käytettävissä ole tilastoa niiden vastineiden määrästä, jotka koskivat yksinomaan kunnallisverotusta.

Päävirikaisen kunnanasiamiehen pääasiallisiin tehtäviin kuului mm. esittelijänä toimiminen kaupunginhallituksen yleisjaoston ja kaupunginjohtajan käsiteltävien veroasiain

osalta sekä ehdotuksen laatiminen muutoksenhakukirjelmäksi, milloin oli päätetty hakea muutosta keskusverolautakunnan, lääninhallitusten tai merimiesverokonttorin ao. päätöksiin. Lisäksi hänen tehtävänään oli vastineiden antaminen verolautakunnan liikejaoston ja lääninverolautakuntien ao. jaostojen osalta niiden valitusten johdosta, jotka oli tehty kunnallis- ja kirkollisverotuksista. Muiden tehtäviensä suuren määrän vuoksi kunnanasiamies ei käytännöllisesti katsoen lainkaan voinut hoitaa ko. tehtävää, vaan sanottujen vastineiden antaminen jäi melkein kokonaan liikejaoston kunnanasiamiesten varamiesten huoleksi.

14. Huoltokassa

Huoltokassan tehtävänä vahvistetun toimintaohjeen mukaan oli suorittaa jäsentensä, heidän perheenjäsentensä ja huollettaviensa puolesta huoltokassan toimintaohjeessa lähemmin määrättyjä maksuja, vastaanottaa talletuksia jäsenten tileille ja antaa jäsenille huoltokassan neuvottelukunnan myöntämiä lainoja asunnon hankkimista varten.

Huoltokassan neuvottelukunta toimii rahatoimiston apuna huoltokassaa koskevilla asioissa.

V:n 1968 lopussa oli huoltokassassa 8 154 (ed.v. 7 666) jäsentä. Lisäys oli 6.4 %.

Taloudellinen katsaus.

Omaisuuksista

V a r a t

Talletukset	mk	31.12.1968 mk	31.12.1967 mk	±	%
Kaupunginkassassa 1.1.1968	469 262				
Lisäys v. 1968	64 135	533 397	469 263	+	13.7
Asunnonhankkimislainasaatavat 1.1.1968	401 760				
Vähennys v. 1968	60 129	341 632	401 760	—	15.0
Tilisaatavat 1.1.1968	655 432				
Lisäys v. 1968	196 269	851 696	655 432	+	30.0
Yhteensä		1 726 725	1 526 455	+	13.1

V e l a t

Tilivelat 1.1.1968	1 526 456				
Lisäys v. 1968	200 269	1 726 725	1 526 455	+	13.1
Yhteensä		1 726 725	1 526 455	+	13.1

Tulostase

Vähennykset

	31.12.1968 mk	31.12.1967 mk	±	%
Käteisnostot	7 987 056	6 852 708	+	16.6
Maksut kaupungin laitoksille	447 754	391 290	+	14.4
Maksut pankkisiirron välityksellä	6 528 896	5 328 571	+	22.5
Maksut postisiirron välityksellä	1 960 583	1 690 175	+	16.0
Jäseniltä perityt korot	89 549	80 816	+	10.8
Jäseniltä perityt indeksiveloitukset	11 934	5 230	+	128.2
Jäseniltä perityt perimispalkkiot	8	8	—	—
Jäsenten saatavasaldojen poistot	214	153	+	39.9
Talletusten lisäys	64 135	127 587	—	49.7
Yhteensä	17 090 129	14 476 538	+	18.1

Lisäykset

Panot jäsenten tileille	17 025 355	14 421 466	+	18.1
Jäsenille hyvitettyt korot	61 253	54 564	+	12.3
Jäsenten velkasaldojen poistot	3 521	508	+	593.1
Talletusten vähennys	—	—	—	—
Yhteensä	17 090 129	14 476 538	+	18.1

V. 1968 myönnettiin asunnonhankkimislainoja 15 (ed. v. 17) kpl.

Jäsenet käyttivät tilejään seuraaviin tarkoituksiin:

	1968 kpl	1967 kpl	±	%
Tililtä nostot	26 521	25 667	+	3.3
Vuokrat	28 406	25 881	+	9.8
Jäsenmaksut	18 237	17 369	+	5.0
Lehtimaksut	11 932	11 534	+	3.5
Sähkö- ja polttoainelaskut	11 219	10 349	+	8.4
Puhelinmaksut	9 904	9 317	+	6.3
Vakuutukset	6 761	5 953	+	13.6
Verot	6 232	5 796	+	7.5
Lainat	3 548	3 754	—	5.5
Elatusavut	2 111	2 055	+	2.7
Radio- ja TV-luvat	3 809	3 233	+	17.8
Koulumaksut	1 859	1 563	+	18.9
Sairausmaksut	812	851	—	4.6
Kirjamaksut	1 025	967	+	6.0
Liikennelaitoksen vuosikortit	168	174	—	3.4
Asuntoasiat	120	155	—	22.6
Puhelinosuustodistukset	84	67	+	25.4
Muut maksut	7 663	5 029	+	52.4
Yhteensä	140 411	129 714	+	8.2

15. Leski- ja orpoeläkekassa

Kassan hallituksen kokoonpanossa ei v. 1968 tapahtunut muutoksia.

Kaupunki suoritti edelleen kassan myöntämien peruseläkkeiden saajille lisäeläkkeitä samojen perusteiden mukaan kuin kaupungin ylimääräisten eläkkeiden nauttijoille.

Kaupunginvaltuusto päätti 21.2. korottaa kassan peruseläkkeisiin maksettavat lisäeläkkeet 6.8 % 1.1.1968, 3.5 % 1.6. ja 3 % 1.12.1968 lukien. Viimeksi mainitun korotuksen valtuusto kuitenkin valtalaista johtuen peruutti 27.11.

Korotusten ja sääntöjen muutosten jälkeen olivat kassan leskieläkkeiden peruseläkkeet ja kaupungin maksamat lisäykset korotuksiin seuraavat:

Eläkeluokka	Peruseläke mk	Eläke 1.6.1968 lukien mk/kk
I	4	129
II	5	169
III	6	209
IV	8	292
V	10	342

Kaupungin suorittamat lisäykset nousivat kertomusvuoden osalta yhteensä 1 037 524 mk:aan.

Eläkekassan hallitus hyväksyi kertomusvuoden kunkin vuosineljänneksen osalta erikseen rahasto-osuuksia koskevan kaupungille annetun tilityksen. Rahasto-osuuksina hy-

väksyttiin suoritettavaksi kaupungille kaikkiaan 4 682 mk, jakautuen tämä määrä seuraavasti:

	Lukumäärä	mk
Eronneet miesjäsenet	3	261
Eronneet naisjäsenet	1	78
Kuolleet jäsenet	44	4 343
Yhteensä		4 682

Sosiaaliministeriö vahvisti 21.2. kassan esityksestä vakuutusmaksurahaston uudet laskuperusteet, joita sovellettiin jo edellisen vuoden tilinpäätöstä laadittaessa.

Kertomusvuonna, joka oli kassan 31. toimintavuosi, erosi kassasta 9 jäsentä. Leskieläke- ja kasvatusapuseränsä alaisuuteen siirtyi 4 jäsentä. Kassan jäsenistä kuoli vuoden aikana 73, joista 28 jäsenen jälkeen myönnettiin kassan eläke. Kassan jäsenten lukumäärä vuoden lopussa oli 3 120.

Kertomusvuonna myönnettyt eläkkeet:

Eläkeluokka	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk	Yhteensä mk
I	7	28	1	1	29
II	2	10	4	6	16
III	7	42	—	—	42
IV	10	80	—	—	80
V	3	30	—	—	30
Yhteensä	29	190	5	7	197

15. Leski- ja orpoeläkekassa

Eläkettä nauttavia leskiä kuoli vuoden aikana 10. Lasten eläkkeitä päättyi yhteensä 18.

Vuoden lopussa voimassa olleiden eläkkeiden määrä kuukautta kohden jakaantui seuraavasti:

Eläke- luokka	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk	Yhteensä mk
I	139	556	7	13	569
II	98	490	22	36	526
III	64	384	2	5	389
IV	76	608	10	30	638
V	49	490	8	30	520
Yhteensä	426	2 528	49	114	2 642

Kassan tulot olivat 216 774 mk ja menot 76 218 mk, joten tilivuoden ylijäämä oli 140 556 mk.

16. Rakennustarkastusvirasto

Yleistä. Rakennustarkastusviraston toiminta oli pääasiallisesti keskittynyt rakennuslain alaisen rakentamisen valvonnan suorittamiseen kaupungin alueella.

Kun v. 1967 myönnettyihin rakennuslupiin kuuluneiden rakennusten tilavuuden yhteismäärässä tapahtui huomattava lasku edelliseen vuoteen verrattuna, niin v. 1968 sen sijaan vastaava tilavuus kasvoi 18 % edelliseen vuoteen verrattuna. Valmistuneiden rakennusten yhteistilavuus oli 41 % pienempi kuin edellisenä vuonna, mikä seikka luonnollisesti oli yhteydessä myönnettyjen lupien määrään. Kertomusvuonna valmistuneiden rakennusten yhteistilavuus oli n. 2 036 000 m³ sen oltua edellisenä vuonna n. 3 447 000 m³. Kertomusvuonna myönnettyjen rakennuslupien sisältämien rakennusten tilavuus oli n. 2 356 000 m³ vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna n. 1 995 000 m³.

Tarkasteltaessa kertomusvuonna myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuutta samoin kuin asuntojen yhteispinta-alaa kaupunginosittain voidaan todeta, että lupia myönnettiin eniten Laajasaloon n. 288 000 m³ ja 57 000 m². Toisella sijalla oli Mellunkylä n. 206 000 m³ ja 44 300 m² sekä kolmannella sijalla Lauttasaari n. 163 000 m³ ja 21 000 m². Koko kaupungin alueella rakennuslupia myönnettiin kertomusvuonna yhteensä n. 215 000 asuntoneliometriä varten. Tästä määrästä tuli Laajasalon osalle yli 26 % ja Mellunkylän osalle yli 20 %. — Myönnettyihin rakennuslupiin

sisältyi 3 313 asuinhuoneistoa, joissa oli 11 082 huonetta. Huoneita oli siten huoneistossa keskimäärin 3.3. Vastaava luku edelliseltä vuodelta oli 3.2. Lupiin sisältyneitten muitten kuin asuinhuoneistojen pinta-ala oli n. 346 000 m².

Asuinrakennuksia valmistui eniten Suurmetsässä n. 305 000 m³. Toisella sijalla oli Mellunkylä n. 227 000 m³ ja kolmannella sijalla Vuosaari n. 100 000 m³. Koko kaupungin alueella asuinrakennuksia valmistui kaikkiaan 329 kpl, yhteistilavuudeltaan n. 1 123 000 m³. Asuntoja valmistui kertomusvuonna kaikkiaan 3 759 kpl ja niissä oli huoneita 12 239 kpl. Huoneita oli huoneistossa keskimäärin 3.3. Vastaava luku edelliseltä vuodelta oli 3.2. Valmistuneitten muitten kuin asuinhuoneistojen yhteispinta-ala oli kertomusvuonna n. 265 000 m². Valmistuneitten muitten kuin asuinrakennusten yhteinen tilavuus oli n. 913 000 m³.

Maistraatin myöntämien rakennuslupien määrä kasvoi n. 20 % edelliseen vuoteen verrattuna. Rakennuslupia myönnettiin kertomusvuonna 623 vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 521. Maistraatin myöntämien rakennusmuutosta koskevien lupien määrä pysyi melkein samana edelliseen vuoteen verrattuna. Muutoslupia myönnettiin kertomusvuonna 1 185 (ed. v. 1 190). Rakennustarkastajan myöntämien lupien määrä väheni n. 25 % edelliseen vuoteen verrattuna. Näitä lupia myönnettiin kertomusvuonna 382 (507). Maistraatin myöntämien rakennus-

lupien ja muutoslupien sekä rakennustarkastajan lupien yhteismäärää, 2 190 (2 218) tarkasteltaessa voidaan todeta, että myönnettyjen lupien määrässä tapahtui n. 1 %:n väheneminen edelliseen vuoteen verrattuna.

Haettujen rakennuslupien määrä kasvoi n. 19 %. Rakennuslupia haettiin kertomusvuonna 730 ja edellisenä vuonna 615. Haettujen muutoslupien määrä pienentyi n. 4 %. Niitä oli v. 1967 1 402 ja kertomusvuonna 1 351. Haettujen rakennustarkastajan lupien määrä lisääntyi n. 1 %:lla vastaavien lukujen ollessa 652 ja 661. Kaikkien haettujen lupien määrä kasvoi n. 3 %. Haettuja lupia oli kertomusvuonna kaikkiaan 2 742 ja edellisenä vuonna 2 669.

Rakentamisen kenttävalvontaan vaikutti suoritettujen katselmusten määrä ja myös kulloinkin kyseessä oleva rakennustyövaihe. Pidettyjen pohjakatselmusten määrä nousi n. 12 % ja rakennekatselmusten n. 4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Pohjakatselmuksia pidettiin kertomusvuonna 1 109 ja rakennekatselmuksia 2 788. Pidettyjen hormikatselmusten määrä sen sijaan väheni edelliseen vuoteen verrattuna n. 10 %. Loppukatselmusten määrä pysyi suunnilleen samana kuin edellisenä vuonna. Kertomusvuonna pidettiin hormikatselmuksia 1 041 ja loppukatselmuksia 2 272. Rakennustöiden johdosta suoritettujen katselmusten yhteismäärässä, johon eivät sisälly asuntotuotantolain nojalla pidetyt katselmuksot, voidaan todeta n. 2 %:n väheneminen edelliseen vuoteen verrattuna.

Arvioitaessa rakennustoiminnan tulevaa kehitystä on todettava, että myönnettyjen lupien yhteismäärän väheneminen n. 1 % ja suoritettujen katselmusten yhteismäärän väheneminen n. 2 % eivät ennakoivat muutoksia. Rakennustyön alkuvaiheisiin liittyviä lukuja tarkasteltaessa myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuuden kasvaminen n. 18 % ja rakennuslupien määrän kasvaminen n. 20 % osoittavat rakennustoiminnan elpymistä, jota ei kuitenkaan voi-

da mainituista suurehkoista prosenttimääristä huolimatta pitää voimakkaana, sillä kertomusvuonna myönnettyjen rakennuslupien sisältämien rakennusten yhteistilavuus n. 2 356 000 m³, huolimatta kasvustaan v:een 1967 verrattuna, oli vain n. 72 % vastaavasta luvusta vuodelta 1966, jolloin se oli n. 3 250 000 m³.

Vertailtaessa kuukausittain myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten ja valmistuneiden rakennusten tilavuusmääriä voitiin havaita, että myönnettyjen lupien sisältämien rakennusten tilavuus oli suurin syksyllä. Vuoden jälkipuoliskolla myönnettyihin, rakennuslupiiin sisältyneiden rakennusten yhteistilavuus oli peräti n. 64 % vastaavasta koko vuotta koskevasta tilavuudesta. Rakennuksia valmistui eniten joulukuussa. Vuoden viimeisellä neljänneksellä valmistui n. 34 % kaikista kertomusvuonna valmistuneista rakennuksista.

Rakennustoiminta työvaiheittain. 31.12.1968 oli aloittamatta kaikkiaan 270 sellaista rakennusta, joille oli myönnetty rakennuslupa vuosina 1965—1968. Näiden rakennusten tilavuus oli n. 1 287 000 m³. Tämä luku oli n. 76 % vastaavasta nelivuotisjaksoa koskevasta luvusta edellisenä vuonna. Kertomusvuoden päättyessä oli perustustyövaiheessa 90 rakennusta, joiden tilavuus oli n. 611 100 m³. Tämä oli vain n. 25 % enemmän kuin vastaava edellisen vuoden kuutiomäärä. Runkotyövaiheessa oli 107 rakennusta, joiden tilavuus oli n. 539 000 m³. Tämä kuutiomäärä oli n. 91 % vastaavasta edellisen vuoden luvusta. Sisätyövaiheessa oli vuoden päättyessä 174 rakennusta. Vastaava luku edellisenä vuonna oli 233. Sisätyövaiheessa olleiden rakennusten tilavuus oli 1 242 000 m³, mikä luku on n. 25 % suurempi kuin vastaava edellisen vuoden luku.

31.12.1968 oli aloittamatta kaikkiaan 1 361 sellaisen asuinhuoneiston rakentaminen, jolle lupa oli myönnetty vuosina 1965—1968. Näiden huoneistojen yhteinen pinta-ala oli n. 97 500 m². Samana ajankohtana perusta-

misvaiheessa oleviin rakennuksiin sisältyi 1 053 asuinhuoneistoa, joiden pinta-ala oli 60 900 m². Runkotyövaiheessa oleviin rakennuksiin sisältyi vastaavasti 722 asuinhuoneistoa yhteispinta-alaltaan n. 43 600 m² ja sisätyövaiheessa oleviin rakennuksiin 759 asuinhuoneistoa yhteispinta-alaltaan n. 55 300 m².

Suurimmat rakennukset. Suurin rakenteilla ollut uudisrakennus kertomusvuoden lopulla oli Vakuutus Oy Pohjolan toimitalo Munkkiniemessä, Lapinmäentie 1:ssä, jonka tilavuus oli n. 194 000 m³. Tämä sisätyövaiheessa ollut rakennus oli myös kahtena edellisenä vuonna suurin Helsingissä rakenteilla ollut rakennus. Toiseksi suurin rakennus oli kaupungin vesilaitoksen säiliörakennus Ilmalassa, tilavuudeltaan n. 114 000 m³. Kolmannella sijalla oli tilavuudeltaan n. 102 600 m³:n suuruinen Kaupungintalon saneeraustyö, joka myös kahtena edellisenä vuonna oli suurin käynnissä ollut saneeraustyö kaupungissa. Suurimmat rakenteilla olleet asuinrakennukset olivat Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan asuntola Etu-Töölössä, Leppäsuonkatu 9:ssä, n. 35 500 m³, Asunto Oy Kaarenjalka 6 Mellunkylässä n. 24 800 m³ ja Asunto Oy Kontulankaari 7, talo B, Mellunkylässä, tilavuudeltaan n. 22 700 m³.

Asuntotuotantolain alainen rakentaminen. Asuntotuotantolain alaisen rakentamisen valvonta kuului v:n 1967 alusta lähtien kerrostalojen osalta rakennustarkastusvirastolle. Kertomusvuonna aloitettiin 14 tällaisen kiinteistön rakentaminen. Näiden kiinteistöjen yhteinen tilavuus oli n. 382 000 m³ ja ne sisälsivät 1 504 asuntoa, joiden yhteispinta-ala oli n. 85 100 m². Kertomusvuonna valmistui 12 kiinteistöä, joiden edustamien rakennusten yhteistilavuus oli n. 357 000 m³. Valmistuneissa rakennuksissa oli kaikkiaan 1 261 huoneistoa yhteispinta-alaltaan n. 75 700 m². Valmistuneiden asuntotuotantolain alaisten rakennusten yhteistilavuus oli lähes 18 % kaikkien kertomusvuonna valmistuneiden rakennusten tilavuudesta. Näitä

rakennuksia aloitettiin kertomusvuonna n. 16 % kaikista vuoden aikana aloitetuista rakennuksista.

Kaupungin harjoittama rakennustoiminta. Kaupungille myönnettiin kertomusvuonna 42 rakennuslupaa uudis- ja lisärakennuksia varten. Näiden lupien sisältämien rakennusten tilavuus oli yhteensä n. 769 000 m³. Tämä on noin 33 % kaikista kertomusvuonna myönnetyistä rakennusluvista. Suurin em. lupiin sisältynyt rakennuskohde oli vesilaitoksen laajennustyö Jokiniementie 1:ssä, Koskelassa, tilavuudeltaan n. 146 000 m³, jolle lupa myönnettiin 4.6. Seuraavalla sijalla oli konsertti- ja kongressitalo, Karamzininkatu 4:ssä Etu-Töölössä, tilavuudeltaan n. 93 300 m³. Konsertti- ja kongressitalolle myönnettiin lupa 30.8. Erillisistä kohteista mainittakoon vielä sähkölaitoksen huippulämpökeskus Hylkeenpyytäjänkatu 20:ssä Länsisatamassa, jolle myönnettiin lupa 28.5. Varsin merkittävää osaa asuntorakennustoiminnassa näyttelivät kiinteistöviraston asuntotuotantotoimiston rakennuttamat asuinrakennukset, joille myönnettiin kertomusvuonna lupia n. 248 000 rakennuskuutiometriä varten.

Rakennusvalvontatoimintaan vaikuttaneet säännökset. Edellisenä vuonna aloitettu säännöksiä koskeva selvitystyö saatiin loppuun suoritetuksi. Selvityksen tuloksena laadittu säännöskansiojärjestelmä otettiin kertomusvuoden aikana käyttöön. Tämän järjestelmän puitteissa rakennusvalvontaa suorittavalla viraston henkilökunnalla oli käytettävissään tarvittavat säännökset kootussa ja rakennusvalvonnan kannalta punnitussa järjestyksessä.

Säännöksissä olevista puutteellisuuksista mainittakoon mm. monien paloluokitustiedotusten puuttuminen. Kun oikeus rakennusluvan antamiseen yksinomaan vanhojen palonkestävyysäännösten mukaisesti lakasi, joutui maistraatti asettamaan jokaisen rakennusluvan ehdoksi, että rakennus oli yksityiskohdissaan tehtävä rakennustarkas-

tajan hyväksymällä tavalla. Rakennustarkastajalle annettu harkintavalta merkitsi sangen joustavaa menettelyä, mutta aiheutti samalla itse rakennusvalvontatyössä huomattavia vaikeuksia sekä lupamenettelyn että kenttävalvonnan yhteydessä.

Vuoden 1967 alusta voimaan tulleen terveydenhoitolain ja sen nojalla annetun asetuksen säännökset edellyttivät entistä kiinteämpää yhteistyötä terveydenhoitoviranomaisten ja rakennustarkastusviranomaisten kesken. Uudet, monissa kohdin varsin joustamattomat säännökset aiheuttivat rakennuslupa-asioiden käsittelyn viivästyistä aikaisempaan käytäntöön verrattuna. Lisäksi kun terveydenhoitolautakunnalta ja -virastolta hankittiin v. 1966 15 lausuntoa ja v. 1967 28 lausuntoa, oli näiden lausuntojen määrä kertomusvuonna 131.

Asuntotuotantolailla siirrettiin rakennustarkastusviranomaisille ns. Aravan kenttävalvonta. Lain säännökset olivat kuitenkin varsin puutteelliset eikä 9.2.1968 annetussa asetuksessaan määritelty riittävästi rakennustarkastusviranomaisille asetettujen tehtävien laatua ja määrää. Asuntohallitus antoi kertomusvuoden aikana erilaisia ohjeita paitsi lainoista ja asuntotuotanto-ohjelmista myös valvonnan suorittamisesta.

Vallitseva kaavoitustilanne rakennuskieltoineen oli kertomusvuonna, kuten edellisinäkin vuosina, varsin merkittävä rakennusvalvonnan häiriötekijä. Rakentaminen oli mahdollista vain sisäasiainministeriön myöntämien poikkeuslupien turvin. Poikkeuslupien hakemista pyrittiin nopeuttamaan ja rakentajia auttamaan siten, että rakennustarkastusvirasto huolehti poikkeuslupahakemusten valmistelusta. Kertomusvuonna poikkeuslupia haettiin 189 kpl. Poikkeuslupien perusteella myönnettiin rakennuslupia kaikkiaan 199 kpl. Myönnetystä rakennusluvista oli uudis- ja lisärakennuksille myönnettyjä lupia 155 kpl, tilapäisten rakennusten paikoilleen pysyttämiseen myönnettyjä lupia 33 kpl ja muita poikkeuslupien perusteella myön-

nettyjä lupia 11. Uudis- ja lisärakennuksille myönnetystä 155 luvasta 128 lupaa koski asuinrakennuksia. Asuinrakennuksista oli omakotitaloja ja vastaavia 100. Poikkeuslupien perusteella myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuus oli n. 940 000 m³, mikä oli n. 40 % kaikkien kertomusvuonna myönnettyjen lupien mukaisen rakennusten tilavuudesta. Vastaava kuutiomäärä oli edellisenä vuonna 494 000 m³ ja prosenttiluku 25, joten poikkeusluvalla rakentaminen lisääntyi huomattavasti edellisestä vuodesta.

Sen jälkeen kun poikkeuslupahakemusten valmistelu annettiin rakennustarkastusviraston tehtäväksi, ryhdyttiin virastossa tarkoin seuraamaan vallitsevaa kaavoitustilannetta, mikä oli välttämätöntä mm. siksi, että kunkin poikkeuslupa-anomuksen kohdalla jouduttiin selvittämään kysymyksessä oleva rakennuskielto. Nämä rakennuskiellot oli määritelty rakennuslain 5 ja 42 pykälissä. Kertomusvuoden lopulla laadittiin selvitys asemakaavallisesta tilanteesta ja rakennuskielloista. Tämä selvitys osoitti, että koko kaupungin alueella oli vain kolme sellaista kaupunginosaa, jotka eivät olleet joko kokonaan tai osittain jonkinlaisessa rakennuskielossa. Nämä kaupunginosat olivat Kaivo-puisto, Pakila ja Tammisalo. Myös vuosi sitten nämä samat kaupunginosat olivat ainoat, jotka olivat ilman minkäänlaista rakennuskieltoa.

Viraston suorittamat tehtävät ja aluejako. Rakennusvalvontaa suoritettiin käytännössä määrätyn aluejaon puitteissa. Uusi aluejako, joka laadittiin silmällä pitäen alueiden yhtenäisyyttä ja sitä, että työmäärät kullakin alueella olisivat samansuuruisia, otettiin käyttöön kertomusvuoden alusta. Koko kaupunki jaettiin tämän aluejaon puitteissa kuuteen alueeseen. Kullakin alueella toimi tarkastusosastolla yksi insinööri ja yksi rakennusmestari ja valvontaosastolla yksi rakennusmestari. Lupaosastolla toiminta järjestettiin ns. kolmijaon puitteissa yhdistä-

mällä kaksi rinnakkaista aluetta. Kutakin tällaista yhdistettyä aluetta hoiti lupaosastolla kahden arkkitehdin ja yhden rakennusmestarin muodostama työryhmä. Sama kolmijako oli käytännössä myös tarkastusosastolla, sillä rakennepiirustusten tarkastus suoritettiin tämän kolmijaon puitteissa kolmen tarkastusinsinöörin toimesta. Valvontaosastolla sen sijaan jouduttiin valvonta-insinööreille, joita oli vain kaksi, antamaan hoidettavaksi kolmesta rinnakkaisesta alueesta muodostettu alue.

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä kertomusvuoden lopussa oli 66, joista 47 vakinaista, 2 viransijaista, 7 tilapäistä ja 10 työsuhteessa olevaa. Palveluksesta erosi vuoden aikana yhteensä neljä henkilöä, kaksi kuolemantapauksen johdosta ja kaksi muualle siirtymisen takia. Yksi rakennusmestarin viransijaisuusmääräys päättyi.

Rakennuslupaosaston 29. pl:n arkkitehdin virkaan valittiin Seppo Pitkänen 27.12.

Tarkastusosaston 22. pl:n tp. rakennusmestarin virkaan valittiin Matti Alanen 31.1. ja valvovan rakennusmestarin virkaan virkaa sijaisena hoitanut rak.mest. Olavi Laine 26.9.

Valvontaosaston 20. pl:n rakennusmestarin virkaan valittiin Kimmo Turka 16.5. ja ts. asuntotuotantotarkastajaksi rak.mest. Erik Lunden 29.11.

Kansliaosasto huolehti mm. viraston yleisistä hallinnollisista asioista ja suoritti lupahakemusten ja viraston antamien lausuntojen lainopillisen tarkastuksen, samalla kun osasto itse laati monia viraston antamia lausuntoja. Muista osastolla suoritetuista tehtävistä mainittakoon mm. erilaisten rakennustarkastajan ohjeiden laatiminen, mikä usein tapahtui yhteistyössä muiden osastojen kanssa, edellä mainittu rakennusvalvontaan liittyviä säännöksiä koskeva selvitystyö ja rakennusjärjestyksen muuttamista koskevan esityksen tekeminen. Kertomusvuoden aikana jatkettiin osastolla edelleen viraston arkiston mikrofilmaukseen liittyvää selvitystyötä samalla kun hankinta-

toimisto selvitteli mikrofilmaushankintoihin liittyviä kysymyksiä ja huolehti niitä koskevien tarjousten pyytämisestä.

Aikaisemmin mainittuja poikkeuslupahakemuksia valmisteltiin kansliaosastolla kaikkiaan 189. Osaston toimesta pidettiin rakennustarkastajan päätösluetteloa, johon sisällytettiin paitsi katumaan aitaamista koskevat luvat ja rakennustarkastajalle uudelleen käsittelemistä varten palautetut lupa-asiat myös rakennustarkastajan kaikissa muissa kuin lupa-asioissa tekemät päätökset, joista viimeksi mainittuja kertyi kertomusvuonna 67. Sen lisäksi, että osasto tarkasti kaikki muiden osastojen laatimat lausunnot, osasto yksin laati maistraatille 11 lausuntoa muissa kuin lupahakemusta koskevissa asioissa, 14 lausuntoa muille virastoille, viranomaisille ja yksityisille, teki maistraatille 21 hallinnollista esitystä, kaupunginhallitukselle 11 esitystä ja muille virastoille tai viranomaisille 53 esitystä eli laati yhteensä 110 lausuntoa ja esitystä. Viraston koko kirjeenvaihto kulki kansliaosaston kautta, joten osasto laati kertomusvuonna yhteensä 1 426 lausuntopyyntö- yms. kirjelmää.

Maistraatille oli v. 1966 esitetty mm. kii-reellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä sellaisen esityksen tekemiseksi, että Helsingin kaupungin rakennusjärjestykseen sisällytettäisiin määräys siitä, että jätteidenpolttouunin rakentamiseen aina vaaditaan rakennustarkastajan lupa, ellei lupa sen rakentamiseen sisälly maistraatin jo myöntämään rakennuksen varsinaiseen rakennuslupaun. Maistraatin siirrettyä asian rakennustarkastusviraston hoidettavaksi laadittiin rakennustarkastusvirastossa rakennusjärjestyksen muutosehdotus, jossa keskityttiin eräiden muodollisten korjausten ja selvennysten lisäksi mm. rakennustarkastajan lupaan liittyviin kysymyksiin, jätekysymykseen, eräisiin rakennustyön aloittamiseen ja suorittamiseen liittyviin kysymyksiin, teollisuus-, varastorakennus- ja varastotonttien rakentamismääräysten tarkistamiseen sekä jatkuvan

valvonnan yhteydessä todettujen puutteellisuksien ilmoittamistapaa, kunnossapitovelvollisille ja tyytymättömyyden ilmoittamista rakennustarkastajan päätöksestä koskeviin kysymyksiin.

Rakennuslupaosasto suoritti virastolle jätettyjen rakennus- ja maistraatinlupahakemusten tutkimisen ja tarkastamisen sekä niistä maistraatille annettujen rakennustarkastajan lausuntojen valmistelemisen ja rakennustarkastajan lupahakemusten tutkimisen ja niitä koskevien päätösten valmistelemisen. Lisäksi osasto tarkasti lupahakemusten vaaditut työ- ja ilmanvaihtopiirustukset ja laati rakennustarkastajan ohjeita sekä muita kuin lupahakemuksia koskevia lausuntoja. Osaston toimesta suoritettiin vielä ennen luvan myöntämistä tarpeellisia paikallakäyntejä ja rakennusasetuksen määräämiä alustavia katselmuksia. Julkisivujen tarkastaja avusti valvontaosastoa tämän suorittamassa rakennusten ja niiden ympäristöjen yleisvalvonnassa.

Lupahakemukset esiteltiin tarvittaessa julkisivu- tai tarkastustoimikunnalle tai molemmille. Lupahakemuksista hankittiin myös muita kuin julkisivu- ja tarkastustoimikunnan lausuntoja. Niinpä kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosastolta hankittiin 418 lausuntoa, terveydenhoitolautakunnalta ja -virastolta 131, palolautakunnalta ja -laitokselta 16, väestönsuojelulautakunnalta ja -toimistolta 44 ja rakennuskulttuuritoimikunnalta 5 lausuntoa.

Kertomusvuoden aikana haetuista 2 742 luvasta oli rakennuslupia 730, muita maistraatin myöntämiä lupia 1 351 ja rakennustarkastajan lupia 661. Ennen luvan myöntämistä tarpeellisia paikallakäyntejä suoritettiin 295 ja alustavia katselmuksia pidettiin 6. Lupiin liittyviä työpiirustuksia tarkastettiin 1 765 ja ilmanvaihtopiirustuksia 1 634. Lupahakemuksista valmisteltujen lausuntojen lisäksi osaston toimesta valmistettiin 6 lausuntoa maistraatille käsiteltäväksi alistetusta rakennustarkastajan päätöksistä ja

136 lausuntoa muissa kuin lupahakemusta koskevilla asioilla sekä 19 lausuntoa muille virastoille, viranomaisille ja yksityisille eli yhteensä 161 lausuntoa.

Tarkastusosasto huolehti varsinaisen rakentamisen valvonnasta tonteilla ja rakennuspaikoilla. Lisäksi osasto suoritti katumaan aitaamislupien tarkastamisen esitellen ne edelleen rakennustarkastajalle. Osaston suorittama työ keskittyi erityisesti osaston tehtäväksi annettujen katselmusten suorittamiseen. Lisäksi yli-insinööri osallistui kokoushuone- ym. niihin verrattaviin katselmuksiin. Osaston toimesta laadittiin myös erilaisia lausuntoja ja suoritettiin muita valvontatoimenpiteitä.

Osaston toimesta suoritetuista 9 210 katselmuksesta oli edellä selostettujen lisäksi rakennustöiden aloittamisten toteamisia yms. 2 000. Suoritetuissa loppukatselmuksissa hyväksyttiin 513 uudis- ja 168 lisärakennustoimenpidettä sekä 814 rakennusmuutosta eli yhteensä 1 495 toimenpidettä. Lupiin liittyviä rakennepiirustuksia tarkastettiin 14 963. Katumaan aitaamislupia myönnettiin kertomusvuonna 160 ja niitä valvottiin 152. Todetuista puutteista ja epäkohdista annettiin loppukatselmuksen yhteydessä 808 määräystä. Lisäksi annettiin vastaavia määräyksiä muussa yhteydessä.

Tarkastusosaston suorittamista muista valvontatoimenpiteistä mainittakoon, että rauenneita ja vanhentuneita lupia selvitettiin 139. Lisäksi valvottiin maistraatin rakennusasioissa tekemiä muita kuin lupapäätöksiä 2, lupapäätöksissä asetettuja määräaikaisehtoja 3, loppukatselmuksissa annettuja ja määräyksiä 706, muita rakennustarkastusviraston antamia määräyksiä 50 ja rakennusten virheellisiä sijoittamisia 24 eli suoritettiin yhteensä 924 selvitys- ja valvontatoimenpidettä.

Maistraatille annettavaa lausuntoa varten annettiin 1 145 vastaavaa työnjohtajaa ja 13 vaikeiden rakennustöiden johtajaa koskevaa lausuntoa. Lisäksi osaston toimesta laa-

dittiin 23 lausuntoa maistraatille muissa kuin lupahakemusta koskevilla asioissa, 2 lausuntoa muille virastoille, viranomaisille ja yksityisille ja tehtiin 26 aloitetta maistraatille valvonnan yhteydessä todettujen virheiden johdosta. Osaston valmistelemissa muista kuin vastaavaa työnjohtajaa ja vaikeiden rakennustöiden johtajaa koskevia lausuntoja oli yhteensä 51.

Valvontaosasto huolehti valmiisiin rakennuksiin ja niiden ympäristöön sekä käyttöön kohdistuneesta jatkuvasta valvonnasta. Lisäksi osasto huolehti asuntotuotantolain rakennustarkastusvirastolle määräämistä tehtävistä ja suoritti aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia koskevia lisäselvityksiä. Merkittävän työmäärän muodostivat myös rakennusjärjestyksen 80 §:n tarkoittamat katselmuksiset, joita kertomusvuonna pidettiin 1 700. Tällaisten katselmusten johdosta annettiin 118 määräystä havaituista puutteista tai epäkohdista.

Ruuenneita ja vanhentuneita lupia selvitettiin kertomusvuonna 517. Lisäksi valvottiin lääninhallituksen ja korkeimman hallinto-oikeuden rakennusasioissa tekemiä päätöksiä 1, maistraatin rakennusasioissa tekemiä muita kuin lupapäätöksiä 46, lupapäätöksissä asetettuja määräaikaisoikeuksia 31, loppukatselmuksissa annettuja määräyksiä 127, rakennusjärjestyksen 80 §:n mukaisissa katselmuksissa annettuja määräyksiä 38 ja muita rakennustarkastusviraston antamia määräyksiä 147 eli suoritettiin yhteensä 907 selvitys- ja valvontatoimenpidettä.

Eri henkilöiden, yhteisöjen ja viranomaisten pyynnöstä valmisteltiin osastolla 121 lausuntoa asuinrakennusten veronhuojennusta koskevilla asioissa. Osastolla laadittiin lisäksi maistraatille 75 lausuntoa muissa kuin lupahakemusta koskevilla asioissa ja 2 lausuntoa muille virastoille, viranomaisille ja yksityisille ja tehtiin 1 aloite maistraatille rakennusjärjestyksen 80 §:n nojalla pidettyjen katselmusten johdosta ja 56 aloitetta muun valvonnan yhteydessä todettujen vir-

heidän johdosta sekä 2 aloitetta muille virastoille ja viranomaisille. Muita kuin veronhuojennuslausuntoja valmisteltiin ja aloitteita tehtiin yhteensä 136.

Asuntotuotantolain mukaisia tarkastuksia pidettiin kertomusvuonna 274, joista loppu-tarkastuksia oli 40. Tarkastusten nojalla annettiin rakennustyötä koskevia todistuksia asuntohallitukselle 32 ja rahalaitoksille 38.

Valvontaosaston v. 1965 suorittamaan ranta- ja rautatiealueutkimukseen perustuvan kaupunginhallituksen toimeksiannon mukaisesti suoritettiin valvontaosastolla 1.5.—30.8.1968 jälkitarkastus kaupunginhallituksen 14.4.1966 ranta- ja rautatiealueiden kunnostamiseksi päättämien toimenpiteiden aiheuttamista seuraamuksista. Tarkastuksessa pyrittiin kiinnittämään huomio lähinnä kuluneena ajanjaksona tapahtuneisiin ranta- ja rautatiealueemiljööitä merkittävästi muokanneisiin muutoksiin. Tarkastus sisälsi aikaisemmin tarkastettujen alueiden lisäksi myös Vuosaaren ranta-alueet. Tarkastustulosten pohjalla laadittiin syksyn kuluessa alustava yhteenveto ao. selostusta varten, mutta lopullisen yhteenvedon tekeminen siirtyi v:n 1969 puolelle.

Kertomusvuoden syksyllä aloitettiin valvontaosastolla kaupungin huolto- ja poltto-ainejakeluasemiin kohdistuva selvitystyö, jolla pyrittiin selvittämään yksityiskohtaisesti huolto- ja jakeluasemien mainostilanne tilapäisten ja pysyvien mainosten osalta sekä tutkimaan muutoinkin tilanne asemilla rakennuslainsäädännön edellyttämien lupien kannalta. Kertomusvuoden aikana saatiin suoritetuksi selvitykseen liittyvät alustavat työt sekä huolto- ja jakeluasemien valokuvaus.

Marjaniemen asemakaavoitetulla alueella v. 1967 aloitettu aluetarkastus suoritettiin loppuun. Joidenkin kunnostusmääräysten antaminen siirtyi kuitenkin v:n 1969 keväeseen.

Julkisivu- ja tarkastustoimikunnat antoivat viraston sisäisinä asiantuntijaeliminä lausun-

toja lupahakemuksista sekä rakentamiseen liittyvistä ja vaikuttavista periaatteellisista kysymyksistä. Julkisivutoimikunta kokoon-tui kertomusvuoden aikana 57 kertaa ja tarkastustoimikunta 51 kertaa. Erillisiä tarkastuskäsittelyjä on julkisivutoimikunnan kokouksissa ollut yhteensä 793 ja tarkastus-toimikunnan kokouksissa 775.

Julkisivutoimikunnan käsittelemien asioiden lausuntoon saakka johtanut tarkastus vaati keskimäärin n. 1.7 käsittelykertaa. Edellisistä yksinomaan ns. alustavassa tarkastuksessa olleiden asioiden kohdalla tämä keskiarvokerroin oli n. 2.3. Rakennustarkastajan lupaa koskevissa asioissa kerroin oli alin, n. 1.2. Alustavien tarkastusten käsittely peittää n. 34 % koko käsittelyjen määrästä, kokonaan uusien rakennusten käsittely n. 28 % ja rakennustarkastajan lupa-asioiden käsittely n. 22 %.

Toimikunnan työn valtaosa oli siten alustavien tarkastusten sekä lisä- ja uudisrakennusten käsittelyssä ja asiaryhmistä lukumääräisesti suurin, rakennustarkastajan lupakysymykset, oli suhteellisen vähän toimikunnan työtä vaativa.

Kertomusvuoden aikana käsiteltyjen kysymysten joukosta merkittävään, että toimikunta joutui kiinnittämään erityisesti huomiota asuntoalueiden rakentamisessa siihen, että kuten jo v. 1967 aikana 47. kaupunginosassa voitiin havaita, asemakaavoituksen ilmeiset virheet yhä tuntuvammin nyt 49. kaupunginosassa johtivat epätyytyttäviin toteutuksiin asemakaavan mukaisten rakennusyksiköiden maastoon sovittamisessa sekä liikenteen ja paikoituksen järjestämisessä.

Eräinä huomattavimmista toimikunnan käsittelemistä asioista, joissa suunnitellun kohteen kaupunkikuvaan sopeuttaminen on osoittautunut vaikeaksi tehtäväksi, on mainittava mm. seuraavat: Harmajan luotsiasema ja Valtion arkisto (rakennushallitus), Oulunkylän kirkko, Valion liikekortteli, Valmet Oy:n varusteluhalli ja satamalaitoksen talletusvarasto. Kohteen kaupunkikuvallisen

erikoisaseman johdosta toimikunta joutui joihinkin mainituista hankkeista puuttumaan tavallista enemmän, mikä sittemmin johti suunnitelmien muuttamiseen.

Julkisivutoimikunta käsitteli lisäksi Vartiokylän teollisuusalueelle laaditut rakennustarkastajan ohjeet. V. 1967 toimikunnalle esitetyn tutkimusohjelman mukaisesti pientalo- ja muiden yhtenäisalueiden rakennuskannan selvitystyö sekä kaupunkikuvaan vaikuttavien, varsinaisen talonrakentamisen ulkopuolella olevien rakenteiden ja laitteiden kartoittaminen jatkui kertomusvuoden aikana.

Muu viraston toiminta. Tarkastusosasto ja valvontaosasto antoivat yhteensä loppukatselmuksissa ja rakennusjärjestyksen 80 §:n mukaisissa katselmuksissa annettujen määräysten lisäksi 424 määräystä rakentamisessa ja rakennuksissa havaituista puutteista ja epäkohdista. Virasto antoi yhteensä maistraatille lausuntoja seuraavasti: 6 käsiteltäväksi alistetuista rakennustarkastajan päätöksistä, 245 muissa kuin lupahakemusta koskevissa asioissa, 1 145 vastaavista työnjohtajista, 13 vaikeiden rakennustöiden johtajista, 70 asuntohallitukselle ja rahalaitoksille, 37 muille virastoille, viranomaisille ja yksityisille ja 121 veronhuojennuslausuntoa eli yhteensä kaikkiaan 1 637 lausuntoa. Virasto teki yhden aloite-esityksen maistraatille rakennusjärjestyksen 80 §:n nojalla pidettyjen katselmusten johdosta, 82 esitystä muun valvonnan yhteydessä todettujen virheiden johdosta ja 21 hallinnollista esitystä, kaupunginhallitukselle 11 sekä muille virastoille tai viranomaisille 55 esitystä eli yhteensä 170 aloite-esitystä.

Kirjeitä saapui virastolle kertomusvuonna 198 ja virastosta lähti 1 426.

Koulutustoiminta ja neuvontatyö. Viraston harjoittama koulutustoiminta oli sekä oman henkilökunnan kouluttamista että ulospäin suuntautuvaa neuvontatyötä.

Virastossa pidettiin 22 osastopäälliköiden neuvottelutilaisuutta, joissa pyrittiin selvittämään sekä juoksevia asioita että viraston

toiminnan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Henkilökunnan koulutusta harjoitettiin kaikilla osastoilla siten, että osastopäälliköt pitivät omalla osastollaan henkilökunnan neuvottelutilaisuuksia, joissa pyrittiin luomaan yhtenäinen valvontatoimenpiteitä koskeva käytäntö. Erääksi koulutusmuodoksi otettiin erilaisten kansliaosaston kertomusvuonna suorittamaan yhteenvetoon pohjautuvien selvitystehtävien antaminen henkilökunnalle. Ammattitaitonsa ylläpitämiseksi ja täydentämiseksi viraston henkilökunta osallistui erilaisille alan kursseille ja neuvottelupäiville.

Viraston toimistohenkilökunta osallistui kertomusvuoden aikana kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille.

Rakentajien ja suunnittelijoiden informoinnista pyrittiin huolehtimaan julkaisemalla rakennustarkastajan ohjeita, minkä lisäksi viraston henkilökunta harjoitti tarpeellista opastustoimintaa. Maistraatti vahvisti 9.4. ohjeen ilmanvaihdon suunnittelusta ja 13.12. ohjeen rakennusten ääneneristyksestä. Lisäksi julkaistiin 15.7. uusitut rakennustarkastajan yleisohjeet, 13.3. ohjeet Vartiokylän teollisuusalueen eräiden korttelien rakentamista varten ja 1.8. ohjeet talousrakennuksia sekä asuin- ja talousrakennusten etäisyyttä koskevien rakentamismääräysten tulkinnasta kaavoitetuilla pientaloalueilla.

Yhtenäistä rakennusvalvontakäytäntöä pyrittiin luomaan paitsi pitämällä osastoilla neuvottelutilaisuuksia, myös siten, että henkilökunnalle annettiin toimintaa koskevia ohjeita. Maistraatti vahvisti 19.9. ohjeen pylväiden ja kiinnikkeiden asettamisesta valtion rautateiden liikennealueelle. Erilaisia viraston sisäisiä sekä rakentajille että suunnittelijoille tarkoitettuja ohjeita annettiin vuosina 1965—1968 yhteensä 45 kpl.

Tulot ja menot. Rakennusvalvontamak-

suista kertyi kaupungille tuloja 763 940 mk ja katumaan aitaamisesta 133 087 mk, minkä lisäksi virastolla oli muita tuloja 6 386 mk, joten tuloja oli yhteensä 903 413 mk. Tämä summa oli n. 36 % suurempi kuin edellisenä vuonna ja 92 % v. 1966 kertyneistä tuloista. Kokonaistulojen kasvu jakaantui siten, että aitausmaksut lisäsivät niitä n. 8 % ja rakennusvalvontamaksut n. 28 %, joiden yhteisvaikutus oli edellä mainittu 36 %. Samanaikaisesti myönnettyjen lupien määrä lisääntyi n. 18 %, joten muutoslupien osuus kokonaistulojen lisäyksestä oli n. 10 %, sillä rakennuslupien rakennusvalvontamaksujen kasvu on suoraan verrannollinen haettujen lupien kuutiomäärän kasvuun.

Kertomusvuoden aikana olivat viraston menot yhteensä 1 869 578 mk, mikä oli n. 15 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Menojen kasvu johtui pääasiassa palkkojen korotuksista, mutta myös osittain henkilökunnan kasvusta. Rakennusvalvontamaksuilla oli taloussuunnitelmassa ajateltu katettavaksi n. 75 % viraston menoista, mutta tuloja kertyi kertomusvuonna vain n. 65 % suunnitellusta tavoitteesta.

Voimassa oleva v. 1966 vahvistettu rakennusvalvontataksa jäi pitkäaikaiseksi venyneestä vahvistamismenettelystä ja vastaavana aikana tapahtuneesta voimakkaasta inflatoorisesta kehityksestä johtuen jo vahvistamisajankohtana jälkeen yleisestä hintatasosta. Muutosluvista perityt maksut eivät myöskään olleet oikeassa suhteessa muihin maksuihin. Hinta- ja palkkaneuvoston tehtyä 28.10. päätöksen, että rakennusvalvontamaksut eivät olleetkaan hintasäännöstelyn piiriin kuuluvia maksuja, virastossa ryhdyttiin laatimaan mainittujen maksujen korotusesitystä, joka erillisenä esityksenä laajennettiin koskemaan myös katumaan aitaamisesta perittäviä maksuja. Lopullinen esityksen tekeminen jäi kuitenkin v:n 1969 puolelle.

17. Ulosottovirasto

Henkilökunta. Viraston henkilökunnassa tapahtuivat v. 1968 mm. seuraavat muutokset:

Yksityisoikeudellisten saatavain osaston 16. pl:n ulosottoapul. Pertti Saarelaisen tultua valituksi verosaatavain osaston 10. pl:n tp. virkaan 1.1.1969 lukien virkaan nimitettiin yliopp. Risto Hämäläinen 1.1.1969 lukien.

Verosaatavain osaston 10. pl:n ulosottoapul. Samuli Kekille myönnettiin ero 31.5. lukien. Virkaan nimitettiin esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston 16. pl:n ulosottoapul. Bengt Wiksten 1.7. lukien. Osaston 14. pl:n ulosottoapul. Aarne Erolahti siirtyi eläkkeelle 1.8. Täten avoimeksi tulleeseen virkaan nimitettiin saman osaston 10. pl:n ulosottoapul. Åke Nyström 1.1.1969 lukien. Osaston 10. pl:n tp. ulosottoapulaisen virkaan nimitettiin yksityisoikeudellisten saatavain osaston 16. pl:n ulosottoapul. Pertti Saarelainen 1.1.1969 lukien.

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osaston 16. pl:n ulosottoapul. Eino Tarvonen siirtyi eläkkeelle 31.5. Virkaan nimitettiin saman osaston 16. pl:n tp. ulosottoapul. Yrjö Harvio 1.6. lukien. Harvion virkaan nimitettiin Harry Andberg 1.9. lukien. Osaston 16. pl:n ulosottoapul. Otto Saarenpää siirtyi eläkkeelle 22.9. Avoimeksi tulleeseen virkaan nimitettiin saman osaston 16. pl:n tp. ulosottoapul. Oiva Lipponen 1.12. lukien.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston 12. pl:n ulosottoapul. Pekka Dickman siirtyi eläkkeelle 31.1. Virkaan nimitettiin saman

osaston 12. pl:n tp. ulosottoapul. Pekka Sata-
ma 1.4. lukien ja tämän virkaan 15. pl:n tp.
ulosottoapul. Pentti Pajunen 1.10. lukien.
Pajusen virkaan nimitettiin yliopp. Roy
Rantanen 1.1.1969 lukien. Samalla osastolla
avoinna olleeseen ulosottoapulaisen 15. pl:n
tp. virkaan nimitettiin Vilho Aalto 1.3. lu-
kien. Kaupunginhallitus päätti 27.1. oikeut-
taa ulosottoviraston palkkaamaan osastolle
ajaksi 1.2.—31.12. yhden uuden tp. ulosotto-
apulaisen 12. pl:n mukaisin palkkaeduin ja
tämän lisäksi ajaksi 1.7.—31.12. haastemie-
henä toimivan tilapäisen ulosottoapulaisen
15. pl:n mukaisin palkkaeduin. Edelliseen
virkaan nimitettiin saman osaston 16. pl:n
ulosottoapul. Pertti Ranta 1.4. lukien. Ran-
nan virkaan nimitettiin merkon. Jorma Hei-
nonen 1.8. lukien. Jälkimmäiseen 15. pl:n tp.
ulosottoapulaisen (haastemiehen) virkaan ni-
mitettiin Hans-Gunnar Winberg 1.8. lukien.
Ulosottoapul. Bengt Wikstenin tultua vali-
tuksi toiseen virkaan nimitettiin avoimeksi
tulleeseen 16. pl:n ulosottoapulaisen virkaan
merkon. Thor-Eric Lindholm 1.8. lukien.
Helsingin raastuvanoikeuden tuomittua 25.4.
12. pl:n ulosottoapul. Viljo Seleksen rikoslain
40 luvun 7 §:n 2 momentin nojalla virkamie-
henä tehdystä kavaltamisesta pantavaksi
viralta täten avoimeksi tulleeseen virkaan
nimitettiin saman osaston 12. pl:n tp. ulos-
ottoapul. Vilho Pajunen 1.10. alkaen. Ulos-
ottoapul. Martti Hirviniemi siirtyi eläkkeelle
31.8. Avoimeksi tulleeseen 12. pl:n ulosotto-
apulaisen virkaan nimitettiin saman osaston

17. Ulosottovirasto

12. pl:n tp. ulosottoapul. Veikko Viitanen 1.9. lukien. Viitasen virkaan nimitettiin saman osaston 15. pl:n tp. ulosottoapul. Vilho Kestilä seuraavan vuoden alusta lukien. Ulosottoapul. Frans Järf siirtyi eläkkeelle 31.8. Täten avoimeksi tulleeseen 15. pl:n ulosottoapulaisen virkaan nimitettiin Paul Östlund 1.9. lukien. Ulosottoapul. Nestor Björklund siirtyi eläkkeelle 31.12. Avoimeksi tulleeseen 14. pl:n ulosottoapulaisen virkaan nimitettiin ulosottoapul. Jarl Saarenvirta 1.1.1969 lukien.

Keskusosastolla edellisen vuoden lopulla avoimeksi tulleeseen toimistoapulaisen 7. pl:n tp. virkaan nimitettiin ts. toim.apul. Raija Weckstén 1.1.1969 lukien. Osaston 7. pl:n puhelunvälittäjä Lisi Arjos siirtyi eläkkeelle 31.7. Avoimeksi tulleeseen virkaan nimitettiin 7. pl:n tp. toim.apul. Raija Weckstén 1.9. lukien. Toim.apul. Valma Harju kuoli 17.8. Täten avoimeksi tulleeseen 10. pl:n toimistoapulaisen virkaan nimitettiin 8. pl:n toim.apul. Birgit Sjöman 1.10. lukien ja Sjömanin virkaan ts. toim.apul. Pirkko Kylämies 1.12. lukien. Toim.apul. Jenny Kallio siirtyi eläkkeelle 7.9. Avoimeksi tulleeseen 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan nimitettiin 8. pl:n toim.apul. Raija Ruohomäki 1.10. lukien. Toim.apul. Eva Tukkinen siirtyi eläkkeelle 1.7.

Viraston henkilökunnan lukumäärä, palvelussuhde ja jakautuminen eri osastoille ilmenevät seuraavasta yhdistelmästä:

31.12. 1968	Vaki- viran- halti- joita	Tila- päisiä viran- halti- joita	Toimi- henki- löitä	Yht.
—	2	—	—	2
I osasto	10	1	2	13
II »	35	4	4	43
III »	15	2	1	18
IV »	38	16	6	60
Keskusosasto	41	¹⁾ 10	19	70
Yhteensä	141	33	32	206

¹⁾ Joista 5 virkaa avoinna.

Henkilökunnan lukumäärä lisääntyi kertomusvuoden aikana viidellä.

Viraston talous. Kertomusvuoden talousarviossa oli ulosottoviraston käyttöön myönnetty yhteensä 2 978 632 mk. Vuoden varrella myönnettiin palkankorotuksista ym. johtuneita menoja varten 247 543 mk, joten käytettävissä oli kaikkiaan 3 226 175 mk. Tästä määrästä käytettiin 3 205 389 mk ja käyttämättä jäi 20 786 mk.

Huonetilat. Ulosottoviraston käytössä olleiden huonetilojen pinta-ala oli 2 692.78 (ed.v. 2 590.78) m². Lisäyksenä edellisen vuoden tiloihin tulivat 48 m² Jakomäessä Kankaretie 7a ja 54 m² Kontulassa Kontulan-kuja 1—3.

Viraston toiminta. Keskusosastolle saapui postitse tai jätettiin viraston toimistoon yhteensä 20 517 (ed.v. 19 638) asiaa, jossa pyydettiin velkatuomion, päätöksen, maksamismääräyksen, aviopuolisolle tai lapselle suoritettavaa elatusapua koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa taikka osamaksukaupasta annetun tai muun lain nojalla yksityisoikeudellisissa asiassa virka-apua. Nämä täytäntöönpano- ja virka-apuasiat jaettiin yksityisoikeudellisten saatavain osastolle sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle siten, että ensiksi mainitun osalle tuli 13 054 asiaa eli 63.6 % koko määrästä ja viimeksi mainitun osaston osalle 7 462 eli 36.4 %. Em. asioissa tilittivät sanotut osastot keskusosastolle 51 275 (36 713) erässä yhteensä 8 089 520 (8 020 511) mk. Keskusosasto tilitti kertomusvuonna yksityisoikeudellisissa asioissa hakijoille yhteensä 7 850 475 (7 526 829) mk.

Veroja, maksuja ja muita julkisoikeudellisia saamisia, joiden ulosmittaus tapahtui ilman tuomiota tai päätöstä, saapui kertomusvuonna keskusosastolle seuraavasti:

	kpl	
Helsingin verovirastolta:		
Veroja ja niiden ennakkoja	35 313	
Eri toimeksiantajilta:		
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita veroja ja maksuja	65 629	
Muilta paikkakunnilta:		
Julkisoikeudellisia saamisia, sakkoja ja korvauksia lukuun ottamatta	34 104	
Yhteensä	135 046	

Viraston perittäväksi jätettyjen julkisoikeudellisten saamisten yhteismäärä, sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia lukuun ottamatta, oli kertomusvuonna 74 263 574 (71 671 802) mk.

Verosaatavain osaston sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston toimesta perittiin ja tilitettiin keskusosastolle, minkä lisäksi maksuvelvolliset maksoivat viraston kassaan tai lähettivät postisiirron välityksellä julkisoikeudellisten saamisten suorituksia seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Kaupungille kunnallisveroja	3 342	187 178
Valtiolle varsinaisia veroja	42 871	22 424 141
Helsingin seurakunnille	—	—
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita julkisoikeudellisia saamisia	23 733	2 991 173
Muiden paikkakuntien toimeksiantajille ...	17 454	2 560 131
Yhteensä	87 400	28 162 623

Näistä 87 400 erästä ulosottoapulaiset perivät suoraan maksuvelvollisilta 26 342 erää sekä ulosmittasivat palkasta tai eläkkeestä 18 132 erää ja Uudenmaan lääninkonttorin suorittamista valtionverojen palautuksista 5 488. Viraston toimistoon maksettiin 5 715

erää ja postin välityksellä saapui 31 723 erää. Kaikista maksuista oli kokonaissuorituksia 61 468 ja osasuorituksia 25 932.

Helsingin kaupungissa maksuunpantuja veroja perittiin kertomusvuonna yhteensä 69 946 (61 075) erässä veronlisäyksineen 25 602 492 (22 155 576) mk eli 8 871 (8 094) erää enemmän ja rahassa 3 446 916 (1 245 725) mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Ulosottovirastoon saapuneiden, muita julkisoikeudellisia saamisia kuin sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia käsittävien toimeksiantojen lukumäärä nousi kertomusvuonna 10 640 kpl:lla ja markkamäärä 3 475 265 mk:lla.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden vuoksi palautettiin keskusosastolle perimiskortteja seuraavasti:

	Perimis- kortteja kpl	mk
Valtion verojen jäämäluetteloita	24 616	31 447 559
Helsingin kaupungin kunnallisveron perimiskortteja	538	22 338
Helsingissä maksuunpantuja muita veroja ja maksuja	20 211	7 265 094
Maaseudulta saapuneita toimeksiantoja	11 572	4 464 202
Toisille paikkakunnille siirrettiin perittäviksi	8 813	7 004 929
Yhteensä	65 750	50 204 122

Keskusosastossa vastaanotettiin siis kertomusvuonna verojen ja maksujen tilityksiä 87 400 erässä 28 168 623 mk sekä palautettiin tai siirrettiin muualle perittäviksi 65 750 erässä 50 204 122 mk eli käsiteltiin yhteensä 153 150 erässä 78 372 745 mk.

Estetodistuksin palautetut jäämäluettelonotteen jakautuivat lukumääräisesti eri estelajien mukaan prosentuaalisesti seuraavasti:

17. Ulosottovirasto

varattomuus 28.4 %, tuntematon osoite 24.9 %, sekalaiset esteet 11.8 %, peruutettu 21.5 % ja siirretty muualle perittäviksi 13.4 %.

Viimeiset erikseen maksuunpannut kunnallisverot, verovuoden 1959 ennakko, vanhentui v:n 1965 päättyessä, joten kertomusvuonna näitä kertyi vain aikaisemmin suoritettujen ulosmittausten perusteella.

Sakko- ja valtion korvausasioita saapui keskusosastolle 39 594, joista 26 900 toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 12 694 esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle. Ensiksi mainittu osasto tilitti keskusosastolle sakkoja ja korvauksia yhteensä 14 767 erässä 1 021 202 mk ja viimeksi mainittu osasto 8 686 erässä 514 554 mk, joten sakkoja ja korvauksia kertyi kertomusvuoden aikana yhteensä 23 453 erässä 1 535 756 mk.

Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasioita saapui keskusosastolle yhteensä 1 524, joista 922 toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 602 esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Tiedoksiannettavia haasteita saapui keskusosastolle kertomusvuoden aikana 9 267 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 3 021, jotka kaikki toimitettiin edelleen esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Virastosta lähteneet postilähetykset jakaantuivat eri osastojen kesken seuraavasti:

	kpl
Yksityisoikeudellisten saatavain osasto	755
Verosaatavain osasto	867
Rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto	3 814
Esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto	4 906
Keskusosasto	57 130
Ulosottoapulaisten lähetyksiä	167 779
Yhteensä	235 251 (215 949)

Lopuksi mainittakoon, että osasto sai kertomusvuonna käyttöönsä kaksi Siemag Salvodovick 9 E -merkkistä täydellistä kirjanpitoautomaattia varustettuna elektronisella, automaattisella virheidenestolaitteella SKS. Näiden koneiden saanti huomattavasti nopeutti ja teki varmemmaksi yksityisoikeudellisissa asioissa kertyneiden varojen tilityksen, johon lain mukaan on aikaa vain kahdeksan päivää.

Yksityisoikeudellisten saatavain osasto. Kertomusvuonna osasto sai täytäntöön pantavaksi kaikkiaan 13 054 asiaa, mikä oli 63.7 % virastoon saapuneista yksityisoikeudellisten asiain määräästä. Osaston toimesta suoritettiin kertomusvuonna 433 häätöä ja pakkohuutokauppoja toimitettiin 92.

Verosaatavain osaston toimesta perittiin kertomusvuonna julkisoikeudellisia saamia seuraavasti:

	Maksu- eriä	mk
Kaupungin kunnallis- veroja	1 691	99 437
Valtion varsinaisia ve- roja	27 957	17 006 665
Helsingissä maksuun- pantuja sekalaisia ve- roja ja maksuja	14 043	2 204 329
Muilta paikkakunnilta tulleita tehtäviä ...	12 039	2 017 218
Yhteensä	55 730	21 327 649

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle saapui kertomusvuonna uusia sakkoja ja valtion korvausasioita seuraavasti: Uudenmaan lääninhallitukselta 20 925 ja muilta lääninhallituksilta 5 975, yhteensä 26 900.

Sakkoja ja korvauksia perittiin:		
	Eriä	mk
Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita	12 717	752 911
Muilta lääninhallituksilta saapuneita	2 050	268 290
Yhteensä	14 767	1 021 201

Näihin lukuihin sisältyi myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien kuulutusten perusteella perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluetteloon lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 4 093. Tuomittuja passitettiin vankilaan sakkojaan sovittamaan 136.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palautettiin kertomusvuonna sakkoluetteloon Uudenmaan lääninhallitukselle 11 067 ja muille lääninhallituksille 1 988, yhteensä 13 055.

Rangaistusluetteloon saapui osastolle 922 ja tuomittuja saatettiin vapausrangaistustaan kärsimään 519. Lääninhallituksille palautettiin tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella 405 asiaa ja täytäntöön panematta jäi vuoden päättyessä 104 asiaa.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle saapui yksityisoikeudellisia toimeksiantoja kaikkiaan 7 462, mikä oli 36.3 % virastoon saapuneista ko. toimeksiannoista. Huutokauppoja pidettiin kertomusvuonna osaston toimesta 42 ja häättöjä toimitettiin 245.

Veroja ja muita julkisoikeudellisia saamia perittiin seuraavasti:

	Maksu- eriä	mk
Kaupungin kunnallisvero- roja	1 660	87 742
Valtion kantamia varsi- naisia veroja	14 914	5 417 476
Helsingin kaupungissa maksuunpantuja eri- laisia veroja ja mak- suja	9 690	786 844
Muilta paikkakunnilta tulleista tehtävistä	5 415	542 913
Yhteensä	31 679	6 834 975

Lisäksi osastossa hoidettiin verojen ja maksujen ulosmittausta palkasta ja eläkkeestä myös verosaatavain osaston osalta, milloin täyttä suoritusta ei saatu yhdestä palkka- tai eläke-erästä. Palkanulosmittausryhmä peri veroja ja maksuja kaikkiaan 18 132 erässä.

Osasto sai uusia sakko- ja korvausasioita Uudenmaan lääninhallitukselta 11 048 ja muilta lääninhallituksilta 1 646, yhteensä 12 694.

Sakkoja ja korvauksia perittiin Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita 7 462 erässä 450 557 mk ja muilta lääninhallituksilta 1 224 erässä 63 998 mk, yhteensä 8 686 erässä 514 555 mk.

Näihin lukuihin sisältyi myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien kuulutusten nojalla perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluetteloon lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 253. Tuomittuja passitettiin vankilaan sakkojaan sovittamaan 15.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palautettiin kertomusvuonna sakkoluetteloon Uudenmaan lääninhallitukselle 5 959 ja muille lääninhallituksille 679, yhteensä 6 638.

Rangaistusluetteloon saapui osastolle 602. Niistä pantiin täytäntöön 418, palautet-

17. Ulosottovirasto

tiin tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella 203 ja täytäntöön pane-matta jäi vuoden päättyessä 146. Toimitet-tavia haasteita saapui osastolle 9 267 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 2 825.

Viraston kertomusvuonna suorittaman *pe-rinnän kokonaistulos* oli 37 789 975 (34 036 796) mk, siis 3 753 179 (3 163 352) mk eli 11.03 (10.25) % enemmän kuin edel-lisenä vuonna.

Perinnän kokonaistulos jakaantui eri osas-tojen osalle seuraavasti: yksityisoikeudellis-ten saatavain osasto 5 662 664 (5 614 358) mk, verosaatavain osasto 21 327 649 (18 843 896) mk, rikostuomioiden täytän-töönpano-osasto 1 022 931 (818 489) mk sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto 9 776 731 (8 760 053) mk.

Kertomusvuonna sovellettiin lisäksi 1.9. 1965 voimaan tullutta veronkuittauslakia ja siihen liittyvää veronkuittausasetusta. Vero-

saatavain osaston toimesta tehdyt kuittaus-esitykset johtivat seuraaviin tuloksiin: Hel-singin veroviraston toimeksiantoja kuitat-tiin 4 340 kpl, yhteismäärältään 700 495 mk. Muilta paikkakunnilta tulleita toimeksi-antoja kuitattiin 895 kpl, yhteismäärältään 108 232 mk eli yhteensä 5 235 kpl, määräl-tään 808 727 mk.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston osalta olivat vastaavat luvut: Helsingin vero-viraston toimeksiantoja kuitattiin 1 916 kpl, yhteismäärältään 239 783 mk ja muilta paikkakunnilta tulleita 424 kpl, yhteismää-rältään 43 124 mk eli yhteensä 2 340 kpl, määrältään 282 907 mk.

Kuittausmenetelmän kokonaistulos oli siis kertomusvuonna 7 575 toimeksiantoa mää-rältään 1 091 634 mk. Näitä lukuja ei ole otettu huomioon edellä olevissa tilastotie-doissa, koska varat eivät kulkeneet viraston kirjanpidon kautta.

18. Palolaitos

Yleiskatsaus

Palolaitoksen tehtäväpiiriin kuuluviissa toimienpiteissä eli tulipalojen sammutuksessa, avunanto- ja pelastustyössä, sairaankuljetuksissa ja palotarkastuksissa ei v. 1968 tapahtunut edelliseen vuoteen verrattuna oleellisia muutoksia.

Tulipalojen lukumäärä väheni 875:stä v. 1967 823:een v. 1968. Suuriksi katsottavia tulipaloja ei kertomusvuonna lainkaan sattunut.

Avunanto- ja pelastustöitä suoritettiin 449 tapauksessa, kun niitä v. 1967 suoritettiin 462 tapauksessa.

Sairaan kuljetusten kokonaismäärä väheni vuoden 1967 15 763:sta 14 411:een vuonna 1968. Kuljetusmatkojen yhteispituus oli 211 461 km eli keskimäärin 14.67 km kuljetusta kohti. Kuljetusten lukumäärä päivää kohti oli 40 (edellisenä vuonna 44). Tätä toimintaa varten palolaitoksella oli 11 ambulanssia. Vuoden 1968 lopulla Oy Strömberg Ab lahjoitti palolaitokselle käytetyn Volkswagen Kastenwagen -merkkisen ambulanssin, joten ambulanssien lukumäärä nousi 12:een.

Ehkäisevän palosuojelun alaan kuuluvien lakimääräisten palotarkastusten johdosta annettiin 2 265 korjausmääräystä. Tämän lisäksi suoritettiin 3 249 pyydettyä tarkastusta sekä annettiin palonehkäisyä koskevia neuvoja ja ohjeita sekä lukuisia lausuntoja.

Kertomusvuoden aikana hankittiin kaksi paloautoa (hyökkäysauto ja säiliöauto), kuor-

ma-auto ja henkilöauto. Vuoden 1967 puolella tilattu nostolava-auto, jonka nostolava voidaan kohottaa 25 m:n korkeuteen, valmistui ja otettiin käyttöön kertomusvuonna. Kaupungin aluevesillä tapahtuvien öljyvahinkojen torjumista varten hankittiin 200 m öljynestopuomia, jonka teknillinen suunnittelu suoritettiin palolaitoksessa. Väestönsuojelua varten myönnettyllä perushankintamäärärahalta (II osahankinta) hankittiin mm. moottoriruiskuja, letku-, armatuuri-, savusuojelu- ym. kalustoa.

Palolaitoksen tariffit avunannosta, vartiointista ja kaluston lainauksesta nousivat 1.1.1968 alkaen. Sairaan kuljetustariffi nousi 1.2.1968 alkaen, ja samalla siirryttiin kuljetuskustannusten perinnässä siihen, että potilasta laskutetaan vain silloin, kun palolaitos ei ole saanut korvausta matkakustannuksista sairaalasta, sairausvakuutustoimistosta, vakuutusyhtiöiltä jne.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin kiinteistökortiston tekoa. Kortistosta ilmeni mm. kiinteistön omistaja, rakennusaine, käyttötapa ym. Kortistossa oli tiedot n. 9 135 kiinteistöstä.

Kertomusvuonna suoritettiin myös nuohouspiirien uusi aluejako, ja tällöin nuohouspiirien lukumäärä väheni yhdellä eli kolmeen-toista.

Munkkiniemen vapaaehtoisen palokunnan kanssa solmittu sammutussopimus jouduttiin irtisanomaan, koska palokunta ei kyennyt täyttämään sammutussopimuksen velvoitteita.

Insinöörijärjestöjen Koulutuskeskuksen toimeenpaneman öljysatamien turvallisuustekniikka-kurssin yhteydessä palolaitos järjesti Laajasalossa Oy Shell Ab:n öljyvarastoalueella suurpaloharjoituksen.

Kertomusvuoden varsinaiset menot olivat yhteensä 7 910 724 mk, mikä oli noin 0.86 % kaupungin varsinaisista vuosimenoista.

Henkilökunnan lukumäärä lisääntyi yhdellä ja oli 340 henkeä. Tästä kuului varsinaiseen sammutusosastoon 297 miestä.

Henkilökunnan harrastustoiminta oli erittäin vilkasta ja monitahoista, esimerkkeinä mainittakoon vain soittokunta, urheiluseura, metsästysseura, auto- ja moottorikerho sekä palolaitoksen kesäkodin toiminta kahdessa urheilu- ja ulkoiluvirastolta vuokratussa saarella, Varissaarella ja Pitkäsaarella. Mm. soittokunta piti alkuvuodesta hyvin onnistuneen, ohjelmavallinnaltaan korkeatasoisen ja kiittävät arvostelut saaneen 75-vuotisjuhla-konsertin.

Henkilökunta. Palolaitoksen apulaispalopäällikön ja palotarkastajan virat jätettiin edelleen täyttämättä, koska kertomusvuoden aikana kaupunginhallitukselle jätettyä sääntökomitean mietintöä ei ollut ehditty esittää kaupunginvaltuuston vahvistettavaksi. Palolautakunta määräsi apulaispalopäällikön viransijaiseksi palomest. Erkki Saksan koko vuodeksi ja palotarkastajan viransijaiseksi apul. palotarkast. Gösta Willingin samoin koko vuodeksi.

Mainituista viransijaisuuksista johtuen hoiti ruiskumest. Erkki Thurman palomestarin virkaa ja palokers. Leo Mäkinen ruiskumestarin virkaa, kumpikin koko vuoden. Samoin hoitivat apulaispalotarkastajan virkaa palotekn. Uolevi Särkijärvi ja paloteknikon virkaa palokers. Pekka Ennevaara.

Eläkkeelle siirtyivät vuoden aikana palokorpraalit Paul Eriksson, Uuno Nuutinen, Arvo Virtanen Kaino Hellén ja Åke Flytström, palomies Raimo Alanen, esimies Einar Kolari ja seppä Karl Nyholm.

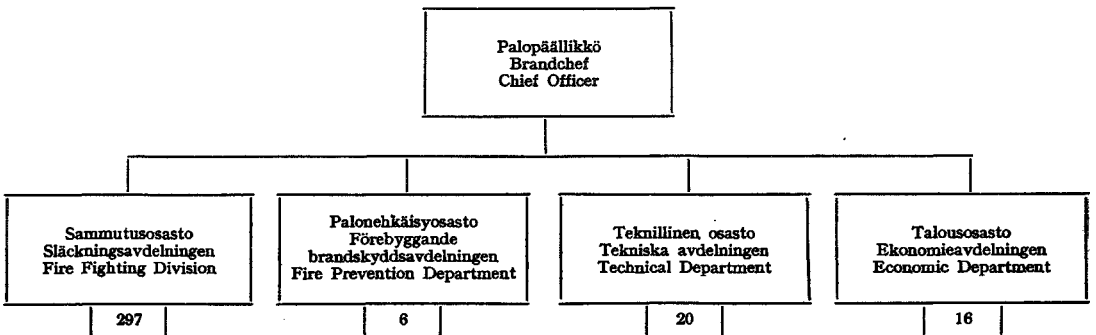
Palokorpraalin virkaan palopäällikkö nimitti kahdeksan palomiestä, palomiehen virkaan 15 tp. palomiestä ja tp. palomiehen virkaan 9 miestä. Tp. toimistoapulaisen toimeen otettiin Gun Rydman ja lähetiksi Iris Kujala.

Palolaitoksessa palveli kesäkuukausina 65 palomiehen vuosilomasijaista sekä muina vuodenaikoina 13 palomiehen sairaus- ja vuosilomasijaista.

Palolaitoksen palveluksesta erosivat vuoden aikana palokorpraalit Taisto Pentikäinen ja Matti Sinisalo sekä palomies Tauno Lehtonen.

Palolaitoksen henkilökunnan kokonaislukumäärä oli 340 (ed. v. 339) josta viranhaltijoita oli 308 miestä ja 6 naista sekä työsopimussuhteessa olevia 22 miestä ja 4 naista. Viranhaltijain sekä työsopimussuhteessa olevien miesten lukuihin sisältyy kumpaankin yksi määrääjäksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtynyt henkilö.

Osastoittain jakautui henkilökunta seuraavasti:

Sammutusosastoon on lisäksi tässä luettu kuuluvaksi palkkiovirkainen kapellimestari ja neljä työsopimussuhteista sairaankuljettajaa.

Muutoin ei osaston henkilömäärässä ja -jakaumassa kertomusvuonna tapahtunut muutoksia.

Terveystila. Kertomusvuoden aikana sattui sammutushenkilökunnan keskuudessa sammutustyössä 5 tapaturmaa ja harjoituksissa tai työpalveluksessa 33 tapaturmaa. Niiden aiheuttamat työpäivämenetykset olivat 282 päivää ja niistä suoritettiin korvauksia 7 685 mk. Palonehkäisyosaston henkilökunnan keskuudessa sattui yksi tapaturma, josta ei aiheutunut työpäivämenetyksiä. Teknillisen osaston henkilökunnan keskuudessa sattui kaksi tapaturmaa, joista aiheutui 19 työpäivän menetys ja joista suoritettiin korvauksia 420 mk.

Sairausten tai tapaturman perusteella myönnettiin viranhaltijoille ja vuosilomasijaisille sairauslomaa 165 kertaa; sairauspäiviä oli yhteensä 2 351. Työsopimussuhteessa olevien vastaavat luvut olivat 18 ja 524.

Henkilökunnan eri ryhmien sairauspäivien keskimääräinen luku sairaustapausta ja henkilöä kohti oli seuraava:

Henkilökuntaryhmä	Sairauspäivien keskim. luku vuodessa		
	Henkilöiden määrä	Sairaus-tapausta kohti	Henkilöä kohti
<i>Viranhaltijat</i>			
Päällystö	1	6.0	0.7
Alipäällystö	7	15.4	4.0
Miehistö	121	14.4	8.3
Talous- ja huoltohenkilökunta ...	2	2.5	0.4
<i>Työsopimussuhteessa olevat työntekijät ..</i>	15	29.1	20.1

Koulutus. Sammutushenkilökuntaa koulutettiin jatkuvasti eri palopiireissä piirien päälliköiden kuukausittain laatimien koulutusohjelmien mukaan. Tämän lisäksi järjes-

tettiin palolaitoksen toimesta viisi palomiehen alkeiskurssia, joissa osanottajia oli yhteensä 40 ja tuntimäärä kullakin kurssilla 85.

Valtion palokoulun alipäällystöluokan suorittivat palokorpr. Erik Hoffström sekä palomiehet Raimo Janhunen, Matti Vilkki ja Juhani Rinne.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämän johtamistaidollisen kurssin II jakson suoritti kolme palolaitoksen viranhaltijaa.

Tal.pääll. Juhani Mäkelä suoritti v. 1967/68 koulutustoimikunnan järjestämät 5-viikkoi- sen osastopäällikköseminaarin ja hallinnollisen talouslaskennan kurssin.

Helsingin kaupungin väestönsuojelutoimiston järjestämän vss-joukkojen perustamisen johtajien kurssin suoritti kuusi viranhaltijaa, vss-joukkojen komppanianpäällikköjen ja joukkueen johtajien peruskurssin kaksi sekä jatkokurssin neljä viranhaltijaa. Em. väestönsuojelutoimiston toimesta Lohjan väestönsuojelukoulussa pidetyn tuhoalueen johtajakurssin suorittivat palomestarit Alfred Nordström ja Armas Winqvist.

Kiinteistöt ja kalusto. Kiinteistöt. Palolaitoksessa ei kertomusvuonna suoritettu varsinaisia rakennustöitä. Kaikissa rakennuksissa tehtiin kuitenkin erilaisia vuosikorjauksia.

Kalusto. Vuoden aikana palolaitokselle hankittiin kaksi International-Loadstar-merkkistä paloautoa, yksi Nalle-Sisu-merkinen kuorma-auto sekä yksi Valiant-100-merkinen henkilöauto. Lisäksi toimitettiin edellisenä vuonna tilattu Fargo CT-800-merkkiselle alustalle rakennettu nostolava-auto. Strömberg Oy lahjoitti Volkswagen Kastenwagen -merkkisen sairaankuljetusauton.

Ajoneuvokaluston lisäksi hankittiin seka-laista palo- ja raivauskalustoa. Autoradiopuhelimien määrä lisääntyi kuudella.

Väestönsuojelua varten myönnetyllä määrärahalta hankittiin mm. letku-, armatuuri-

18. Palolaitos

ja savusuojelukalustoa sekä moottoriruiskuja.

Palolaitoksen moottoriajoneuvojen ja -ruis-

kujen lukumäärä ja jakaantuminen eri palo- ja palovartioasemille vuoden lopussa selviää seuraavasta taulukosta:

Sijointipaikka Placering Location	Moottoriajoneuvoja Motorfordon Motor vehicles													Hyökkäys- ja ruiskuveneitä Attack- och sprutbåtar Fire boats	Moottoriruiskuja Motorsprutor Motor pumps
	Varsinaiset sammutusautot Egentliga släckningsbilar Fire engines											Yhteensä Summa Total			
	Ruiskuautoja Sprutbilar Pump trucks	Pioneeriautoja Pionjärbilar Pioneer trucks	Vesisiiliäutoja Vattentankbilar Water tank trucks	Vaahtoaautoja Skumsläckningsbilar Foam trucks	Lettuautoja Slangbilar Hose trucks	Konetiikasautoja Maskinstegar Ladder trucks	Erikoisautoja Specialfordonbilar Special fire trucks	Sammaakkoniesauto Sammakvagn Frogmanvagn	Sairaanhoitajienautoja Ambulanser Ambulances	Henkilöautoja Personbilar Cars	Kuorma- ja pakettiautoja Last- och paketbilar Trucks and vans		Traktoreita Traktorer Tractors		
<i>Sammutusosasto</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
<i>Släckningsavdelningen</i>															
<i>Fire fighting division</i>															
Pääpaloasema	2	—	—	—	—	1	—	—	—	3	1	—	10	2	4
Haagan paloasema .	2	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	6	—	5
Käpylän paloasema	1	—	1	—	1	—	1 ¹⁾	—	—	—	1	—	5	—	3
Malmin palovartio- asema	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Kallion paloasema ..	2	1	—	2	1	1	2 ²⁾	—	10	—	—	—	18	—	4
Herttoniemen palo- vartioasema	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1
Suomenlinnan palo- vartioasema	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Varalla	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	87
I reserv In reserve															
<i>Teknillinen osasto</i> ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—
<i>Tekniska avdelningen</i>															
<i>Technical Dept.</i>															
Yhteensä Summa Total	14	2	2	2	3	3	2	1	12	6	3	1	51	2	106

¹⁾ Vesivahinkosuojeluauto. — ²⁾ Nostolava-auto.

Palolaitoksella oli siis 28 varsinaista sammutusautoa, joista 19:ssä oli pumppu. Näistä kymmenessä autossa oli korkeapainepumppu. Pumpulla varustetuista autoista oli yhdessä 3 500, kuudessa 2 800, yhdessä 2 500 ja yhdessä 1 000 l/min -tehoinen pumppu sekä seitsemässä yhdistetyt 1 500 l/min (8 ilmakehän) matalapaine- ja 250 l/min (46 ik) korkeapainepumppu sekä kahdessa vastaavasti 2 500 l/min 8 ik:n paineella ja 300 l/min 60 ik:n paineella ja yhdessä 2 800 l/min

8 ik:n paineella ja 300 l/min 50 ik:n paineella. Mainituissa autoissa oli lisäksi vaahtosammutuslaitteet, joiden teho kahdessa autossa oli 1 000 l/min, yhdessä 1 500 l/min, kolmessa 2 000 l/min, yhdessä 4 000 l/min, yhdessä 8 000 l/min ja yhdessä 48 000 l/min.

Moottoriruiskuista oli kaasuturbiinipumppu teholtaan 2 200 l/min, viisitoista ruiskua teholtaan 2 000, kaksi 1 500, neljä 1 400, kolme 1 000, kuusikymmentäkolme 800, kaksi 600, neljä 500 ja kuusi 230 l/min.

Ruiskuveneen HRV:n pumppujen teho oli yhteensä 8 000 l/min. Veneessä oli lisäksi korkeapainepumppu ja vaahdosammutuslaitteet. Hyökkäysveneessä oli yksi kannettava moottoriruisku teholtaan 2 000 l/min sekä yksi pienoruisu teholtaan 230 l/min.

Palolaitoksen kaikkien pumppujen yhteinen teho oli 157 230 l/min.

Uutta kumitettua paloletkua hankittiin vuoden aikana yhteensä 11 055 m. Käyttökelpotonta letkua poistettiin 637 m. Letkuvarasto oli vuoden lopussa yhteensä 88 954 m paloletkua, josta 51 600 m 3":n liittimillä varustettua pääjohtoa. Tämän lisäksi oli palolaitoksella korkeapaineletkuja yhteensä 600 m.

Palopostit ja vedenottopaikat. Kertomusvuoden aikana valmistui 187 uutta vesijohdon palopostia, joten niiden lukumäärä vuoden lopussa oli 5 641. Esikau-punkialueilla oli useita palokaivoja ja -altaita.

Paloilmoituslaitteet ja viestivälit. Yksityisten automaattisia palohälytys- ja sprinklerlaitteita kytkettiin palolaitoksen vastaanottokeskuksiin vuoden aikana 27 ja vuoden lopussa oli niitä kytketty pääpaloaseman keskuksen 120, Kallion paloaseman keskuksiin 174 ja Haagan paloaseman keskuksen 71.

Puhelinyhdistyksen hätäpuhelinkeskukseen, josta pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle oli suorat johdot, oli kytketty 688 hätäpuhelinta. Lisäksi voitiin hätäpuhelinkeskus hälyttää jokaisesta puhelimesta numerolla 000. Palolaitoksen hälytyskeskuksen hälytysnumero 005 oli yhdistetty Puhelinyhdistyksen keskuksen viidellä johdolla. Hälytystä varten oli palo- ja palovartioasemat sekä poliisilaitos yhdistetty toisiinsa suoralla puhelinjohdolla. Kallion paloasemalla sijaitsevan sairaankuljetuskeskuksen hälytysnumero oli 0066. Radiopuhelinliikennettä varten oli pääpaloaseman hälytyskeskuksessa sammutustoiminnan ja Kallion paloasemalla sairaankuljetustoiminnan radiokeskus, joiden vastaanottimet oli sijoitettu Ilma-

lan vesitorniin ja lähettimet pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle. Kuudessa päivystysautossa, kahdeksassatoista paloautossa ja kahdessatoista ambulanssautossa sekä yhdessä erikoisautossa ja ruiskuveneissä oli radiopuhelin.

Sammutus-, avunanto- ja sairaankuljetustoiminta. Sammutustoiminta. Palolaitos hälytettiin kertomusvuonna eri syistä kaikkiaan 1 649 kertaa. Hälytysten syyt ja määrä olivat seuraavat:

Hälytysten syyt	Luku- määrä
Tulipalo	823
Nokipalo	14
Savu tai kaasu	55
Erehdys	76
Automaattisten hälytyslaitteiden vastaanottokeskukseen tulleet vikahälytykset:	
vika hälytyslaitteissa	33
linjaviasta aiheutunut	53
vahingon aiheuttama	78
Ilkivalta	53
Happikojeavustus	9
Sammakkomiesavustus	70
Muut avustukset	385
	<hr/>
	Yhteensä 1 649

Tulipalosta johtuneet hälytykset suoritettiin 516 tapauksessa puhelimitse ja 266 tapauksessa Puhelinyhdistyksen hätäkeskuksen kautta joko hätäpuhelimesta tai muista puhelimista numerolla 000. Tulipalohälytys suoritettiin automaattisella hälytyslaitteella 21 tapauksessa ja suullisesti 20 kertaa.

Tulipalot. Kertomusvuonna sattuneesta 823 tulipalosta oli pieniä eli sellaisia, jotka sammutettiin sankoruiskulla, muilla käsiammuttimilla tai paloauton säiliösuihkulla kaikkiaan 609 eli 74 % ja keskikokoisia tulipaloja 42 eli 5.10 %. Suuria tulipaloja ei kertomusvuonna ollut. Palonalkuja, jotka oli sammutettu ennen palokunnan paikalle tuloa, oli 172 eli 20.90%. Tulipalot jakaantuivat eri kuukausille seuraavasti:

Liite

Syttymispaikka Brandplats Location of fires	Syttymissy . Brandsak . Causes of fires								
	Viallinen tulisija tai savuohoto Feaktigt eldstad eller rökkökanal Defective fireplace or chimney	Tulisijan tai savuhormin liika- kumenneminen Tulisijan tai savuhormin överhettad eldstad eller rökkökanal Fire-place or chimney overheated	Savupipusta tullut kipinä Gnista från skorsten A spark from chimney	Kuumaa tuhkaa tai esine Het aska eller uppvärmt föremål Hot ashes or object	Salama Blixt Lightning	Sähkölaitteiden huolimaton käsitely Vårdslös hantering av elapparat Careless handling of electric appliances	Muut sähköstä aiheutuvat sytyt Övriga av elektricitet förorsakade bränder Other causes due to electricity	Palavan nesteiden huolimaton käsitely Vårdslös hantering av brännbara vätskor Carelessness with inflammable liquids	
Asuinhuone - Bostadsrum - Living accommodation	5	6	—	—	—	6	10	1	
Asuinrakennus - Bostadshus - Residential building	1	1	—	—	1	—	4	—	
Auto ym. moottoriajoneuvo - Bil e.a. motorfordon - Car or other motor vehicle	—	1	—	—	—	—	52	4	
Autotalli - Garage - Garage	1	—	—	—	—	—	—	1	
Eteinen - Tambur - Hall	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hiihivarasto - Kollager - Coal yard	—	—	—	—	—	—	1	—	
Hissi + moottori - Hiss - Lift or its engine ...	—	—	—	—	—	—	3	—	
Hotelli, sairaala ym. yleinen huoneisto - Hotell, sjukhus mm. allmän lokal - Hotel, hospital etc. public premises	—	3	—	—	—	—	2	—	
Kaatopaikka - Avstjälpningsplats - Dump ...	—	—	—	—	—	—	—	—	
Katto - Tak - Roof	1	—	1	—	—	—	—	—	
Kellari - Källare - Basement	—	—	—	1	—	—	5	—	
Keittiö, keittokomero - Kök, kokvrå - Kitchen, kitchenette	1	6	—	—	—	3	2	1	
Kioski, putka - Kiosk, cell - Kiosk, jail	—	—	—	—	—	—	—	—	
Laiva, moottorivene - Fartyg, motorbåt - Ship, motorboat	—	—	—	—	—	—	2	1	
Lautatarha - Brädgård - Lumber yard	—	—	—	—	—	—	—	—	
Liikehuone - Affärsrum - Business premises	—	1	—	—	—	1	4	—	
Muuntaja - Transformator - Transformer ...	—	—	—	—	—	—	5	—	
Neonvalomainos - Neonljusreklam - Neon lights	—	—	—	—	—	—	—	—	
Nurmikko, maasto - Gräsmatta, markbrand - Lawn, terrain	—	—	1	—	1	—	—	—	
Pannuhuone - Pannrum - Boiler room	3	1	—	—	—	—	—	1	
Pesutupa - Tvättstuga - Laundry room ...	—	—	—	—	—	—	—	1	
Pölyhormi - Ventilationskanal - Ventilation system	—	1	—	—	—	—	—	—	
Raitiovaunu - Spårvagn - Tram	—	—	—	—	—	—	3	—	
Rakennustyömaa - Byggnadsarbete - Construction site	2	10	—	—	—	3	7	—	
Rautatievaunu - Järnvägsvagn - Railway carriage or waggon	—	3	—	—	—	—	—	—	
Roskakuiilu - Förvaringsrum för sopor - Garbage chute	—	—	—	—	—	—	—	—	
Roskalaatikko - Soplår - Dust bin	—	—	—	2	—	—	—	—	
Sauna - Bastu - Sauna bath	1	5	—	—	—	—	—	—	
Silta - Bro - Bridge	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sähköpylväs - Elstolpe - Pylon	—	—	—	—	—	—	3	—	
Tehdaslaitos - Fabrik - Factory	—	—	—	—	—	—	3	—	
Työhuone - Arbetsrum - Workshop	—	1	—	—	—	2	3	1	
Ullakko - Vind - Attic	—	—	—	—	—	—	—	1	
Vaja tai ulkorakennus - Skjul eller uthusbyggnad - Outbuilding	3	3	—	—	—	—	1	—	
Varasto - Lager - Store	—	1	—	—	—	3	—	—	
Yhteensä - Summa - Total	18	43	2	3	2	18	110	12	

18. Palolaitos

Kuukausi	Tulipaloja	Kuukausi	Tulipaloja
Tammikuu ...	72	Heinäkuu	72
Helmikuu	37	Elokuu	108
Maaliskuu ...	43	Syyskuu	49
Huhtikuu	99	Lokakuu	60
Toukokuu ...	53	Marraskuu ...	52
Kesäkuu	107	Joulukuu	71

Yhteensä 823

Tulipaloista sattui 525 klo 6—18 ja 298 klo 18—6 välisenä aikana.

Kertomusvuonna sattuneiden tulipalojen jakaantuminen syttymispaikan ja syttymissyyn mukaan selviää liitteenä olevasta taulukosta.

Avunanto- ja pelastustyöt. Avunanto- ja pelastustöitä suoritettiin kertomusvuonna 449 tapauksessa. Tuuletusta suoritettiin savu- ja kaasuvaaran takia 55 kertaa ja happikojeita lainattiin 9 kertaa. Tämän lisäksi suoritettiin vedenpumppausta ja annettiin tikapuu- tai muuta avustusta sekä lainattiin kalustoa 385 kertaa.

Palolaitoksen sammakkomiehet hälytettiin sukellustehtäviä varten 70 kertaa, joista kuitenkin 43 tapauksessa ei tarvittu sukellustoimintaa. Toiminta koski hukkuvan pelastamista tai hukkuneen etsimistä.

Sairaankuljetustoiminta. Sairaankuljetusautoja hälytettiin kertomusvuoden aikana 15 728 kertaa. Sairaankuljetuksia suoritettiin 14 411 kertaa ja tapauksia, jolloin potilasta ei tarvinnutkaan viedä tai potilas oli jo vety muiden toimesta, oli 1 317.

Sairaankuljetushälytykset jakaantuivat eri kuukausien kesken seuraavasti:

Kuukausi	Sairaankuljetuksia	Kuukausi	Sairaankuljetuksia
Tammikuu .	1 503	Heinäkuu ...	1 010
Helmikuu ..	1 433	Elokuu	1 078
Maaliskuu .	1 439	Syyskuu ...	996
Huhtikuu ...	1 252	Lokakuu ...	1 042
Toukokuu .	1 207	Marraskuu ..	1 113
Kesäkuu	1 135	Joulukuu ...	1 203

Yhteensä 14 411

Kuljetusmatkojen pituus oli 211 461 km eli keskimäärin 14.67 km suoritettua kuljetusta kohti.

Palovahingot. Tulen välittömästi uhkaaman irtaimen omaisuuden arvo oli 184 594 000 mk ja kiinteän omaisuuden arvo 461 369 000 mk eli yhteensä 645 963 000 mk. Vahingon suuruuden tai palovahingon korvauksen määrä nousi irtaimiston osalta 1 280 951 mk:aan ja kiinteimistön osalta 1 408 342 mk:aan eli yhteensä 2 689 293 mk:aan, joka oli 0.4 % uhatun omaisuuden arvosta. (Luvut ovat v:lta 1967).

Palovahinkojen korvausprosentit v. 1958—1966 ovat olleet seuraavat:

1958 ...	1.2	1961 ...	0.6	1964 ...	1.0
1959 ...	0.7	1962 ...	0.4	1965 ...	0.5
1960 ...	0.6	1963 ...	0.6	1966 ...	0.5

Kertomusvuonna sattuneissa tulipaloissa kuoli 4 ihmistä sekä tuhoutui 3 rakennusta kokonaan ja 24 osittain.

Palonehkäisytoiminta

Rakennuspiirustusten tarkastus. Rakennus-tarkastustoimikunnan kokouksissa oli viikot-tain mukana palotarkastajan tai apulaispalotarkastajan viransijainen, minkä ohessa erikoistapauksissa palolaitoksen puolesta toimi-tettiin piirustusten seikkaperäinen ennakkotarkastus. Rakennusten loppukatselmuksessa ei palolaitoksen edustaja ollut mukana. Uudisrakennustyömaille suoritettiin tarkastuksia tarpeen vaatiessa.

Palotarkastukset ja valistustoiminta. Yleinen palotarkastus asuintaloissa suoritettiin III, VI, VII, XI ja XIII nuohouspiirien alueilla 8.1.—24.5. sekä muuhun kuin asumiseen tarkoitetuissa rakennuksissa 16.9.—11.12. välisenä aikana koko kaupungin alueella. Kaupungin omistamissa, mutta kaupungin ulkopuolella sijaitsevilla erilaisissa laitoksissa suoritettiin tarkastuksia. Tarkastusten johdosta annettiin 2 665 korjausmääräystä. Jälkita-rkastukset suoritettiin kunkin alueen yleisen

tarkastuksen jälkeen. Tämän lisäksi suoritettiin 3 249 pyydettyä tarkastusta sekä annettiin palonehkäisyä koskevia neuvoja ja ohjeita.

Lausuntoja annettiin palonehkäisyyden liitetyissä asioissa maistraatille 237, kaupunginhallitukselle 13, rakennusvirastolle 42, kauppa- ja teollisuusministeriölle 8, rakennustarkastusvirastolle 18, terveydenhoitovirastolle tai sen alaisille laitoksille 3, kaasulaitokselle 36 ja muille viranomaisille ja yksityisille 21.

Palopäälylysty ja -alipäälylysty piti vuoden aikana sairaaloissa ja teollisuus- ym. laitoksissa sekä opintopäivillä ja kurseilla ja Valtion palokoulussa oppitunteja ja valistustilaisuuksia palo- ja henkilöturvallisuudesta sekä lisäksi paloturvallisuutta koskevia luentoja erilaisilla väestönsuojelukursseilla.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin palonehkäisyosastossa kiinteistökortiston tekoa. Kortistosta ilmenee kiinteistönomistaja, osoite, rakennusaine, kerrosluku, rakennuksen käyttötapa, vaaralliset palokohteet kuten tulenaran nesteen varastot, niissä olevat sammutuslaitteet, henkilöturvallisuuden kannalta tärkeät kohteet ym.

Nuohous

Nuohoojamest. Kustaa Huhtimon siirrettyä eläkkeelle 1.1.1968 yhdisti palolautakunta nuohouspiirejä, joten kertomusvuonna nuohouspiirien lukumäärä väheni yhdellä ollen nyt 13, samoin nuohoojamestareiden määrä oli 13. Piirinuohoojien lisäksi piireissä oli yhteensä 13 etumiestä, 42 nuohoojaa ja kaksi oppilasta.

Yleinen nuohous suoritettiin jokaisessa piirissä 6 kertaa ja erikoiskohteiden nuohous palojärjestyksen mukaisesti. Piirinuohoojat osallistuivat nuohouspiireissään yleiseen palotarkastukseen, johon kului yhteensä 354 tarkastuspäivää eli keskimäärin 27 päivää piiriä kohti. Lisäksi suorittivat piirinuohoojat 3 154 muuta tarkastusta sekä kukin vuorollaan nokipalopäivystystä.

Kertomusvuonna sattui 14 nokipaloa. Viimeisenä kymmenvuotiskautena niiden lukumäärä on ollut seuraava:

1959	28	1964	27
1960	40	1965	31
1961	26	1966	29
1962	22	1967	19
1963	36	1968	14

Talous ja yleinen hallinto

Menot ja tulot. Palolaitoksen menot olivat toimintavuonna yhteensä 7.91 mmk, josta palkkamenojen osuus oli 5.86 mmk ja kaluston vuotuishankinnan osuus 0.20 mmk. Määrärahoja siirrettiin käytettäväksi seuraavana vuonna 22 242 mk. Menojen nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli 1 mmk, mikä lähinnä johtui palkka-, kustannus- ja hintatasossa tapahtuneesta yleisestä noususta sekä väestönsuojelupalokaluksen perushankinnasta.

Avustuksena jaettiin Helsingin vapaaehtoiselle palokunnalle 6 000 mk, kaupungin alueella toimiville muille vapaaehtoisille palokunnille sekä Suomen Meripelastusseuralle 83 681 mk, vapaaehtoisten palokuntien kilpailutoiminnan tukemiseen 1 102 mk, vaki-naisten palomiesten osuusruokalalle 15 000 mk ja palolaitoksen henkilökunnan kesäkodin vuokria varten 600 mk eli avustuksia yhteensä 106 383 mk.

Tulot nousivat edellisen vuoden 808 652 mk:sta 852 328 mk:aan eli 43 676 mk:lla. Saira-alavirasto korvasi palolaitokselle sairaankuljetustoiminnan nettomenot 347 735 mk:lla. Varsinaisista sairaankuljetuksista tuloja kertyi 306 908 mk, luontoisetukorvauksista 35 587 mk, vuokrasta 73 154 mk ja kaluston lainauksista ja avunantotöistä 88 944 mk.

Rahastot. Helsingin kaupungin palokunnan rahaston menot olivat kertomusvuonna 10 857 mk. Tuloja kertyi sairaankuljetusmaksuista 34 176 mk ja korkotuloja oli 4 121 mk eli tuloja kaikkiaan 38 297 mk. Tuloista siir-

18. Palolaitos

rettiin 80 % eli 26 153 mk pääomaan, jolloin se vuoden lopussa nousi 71 878 mk:aan. Käyttämättömiä varoja (säästö v:lle 1969) oli vuoden lopussa 6 538 mk.

Gösta Waseniuksen rahaston pääoma oli vuoden alussa 9 444 mk ja käyttövaroja oli 1 353 mk. Korkotuloja kertyi vuoden aikana 968 mk ja Ranskan suurlähettiläs lahjoitti 100 mk eli tuloja oli yhteensä 1 068 mk. Pääoma kasvoi 279 mk:n suuruisen indeksiyhityksen johdosta 9 723 mk:aan. Käyttövaroisista siirrettiin pääomaan 1 011 mk, jolloin se

nousi vuoden lopussa 10 734 mk:aan ja v:lle 1969 jäi käyttövaroja 1 010 mk.

Vuoden aikana rahastosta myönnettiin yksi 400 mk:n suuruinen opintomatka-apuraha.

Vakuutusyhtiöiden palolaitoksen 100-vuotispäivänä tekemästä 10 000 mk:n suuruisesta lahjoituksesta perustetusta stipendirahastosta oli jäljellä vuoden alussa 9 045 mk. Rahaston menot olivat 316 mk ja korkotulot 812 mk, joten rahaston varat vuoden lopussa olivat 9 542 mk.

Varapalokunnat

Sopimuksen mukaan kaupungin palotoimeen kuuluvina varapalokuntina toimi 16 vapaaehtoista palokuntaa, joiden yhteinen toimiva miesvahvuus oli 601 miestä ja kalustovahvuus seuraava: paloautoja kiintopumppuineen 19, moottoriruiskuja 21, vesisäiliöitä 18, joiden yhteinen tilavuus oli

30 500 l, 3":n letkua 3 800 m, 2":n letkua 700 m ja 1½":n letkua 4 900 m.

Näiden lisäksi toimi kaupunkialueella yksi tehdaspalokunta ja yksi laitospalokunta.

Varapalokuntien palotoiminta oli kertomusvuoden aikana seuraava:

Varapalokunta Frivilliga brandkårerna Voluntary fire brigades	Hälytysten luku Antal alarmen Number of alarms		Yhteensä Summa Total
	Kaupunkialueella Inom stadsområdet Within the city limits	Kaupunkialueen ulkopuolella Utanför stadsområdet Outside the city limits	
Helsingin VPK	4	—	4
Degerön »	1	—	1
Haagan »	6	—	6
Karjalaisten »	—	—	—
Lauttasaaren »	5	—	5
Malmin »	6	—	6
Marjaniemen »	2	—	2
Oulunkylän »	3	—	3
Pakinkylän »	4	—	4
Pitäjänmäen »	—	—	—
Puistolän »	11	—	11
Pukinmäen »	—	—	—
Tammisalön »	2	—	2
Tapanilan »	5	—	5
Vanhan Käpylän »	3	—	3
Vartiokylän-Mellunkylän »	3	—	3
Yhteensä	55	—	55

19. Väestönsuojelutoimisto

Henkilökunta. Väestönsuojelutoimiston henkilöstössä tapahtui v. 1968 seuraavat muutokset: väestönsuojelupäällikkö Väinö Karanko erosi 31.5. lukien ja hänen tilalleen väestönsuojelupäälliköksi nimitettiin 1.6. lähtien ev.luutn. evp. Olavi Kettunen, jonka tilalle hallinnolliseksi sihteeriksi valittiin ev.luutn. evp. Paavo Yliluoma 1.8. lähtien. Suojarakenteiden valvojana oli 12.7. saakka Hemmo Salmi ja 1.8. lähtien merkon. Alpo Vuopala. Muuten toimiston henkilökunta pysyi samana.

Kalliosuojien hoitohenkilöstöön kuului sähköliasantaja, sähköasentaja, koneenhoitaja, koneasentaja, putkiasentaja, laitosmies ja 10 kalliosuojanhoitajaa.

Hallinnollinen toiminta. Viraston toiminnan laajuutta kuvaa osaltaan diariin kertomusvuonna merkittyjen asioiden luku, joka oli 2 173. Näistä oli hallinnollisia asioita 680, suunnittelu- ja koulutusasioita 1 345, rakenteellisen suojelun asioita 148. Viraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 1 090. Kalliosuojien vuokrasopimuksia tehtiin 10. Raha-toimistolle lähetettyjen maksuosoituksette- loiden määrä oli 120 ja laskujen määrä 856.

Kalliosuojien vuokrauksesta oli tuloja kertomusvuonna 776 127 mk. Niiden käyttökustannus- ja kunnossapitokulut olivat 246 895 mk.

Talouselämän suhdanteet olivat varsin selvästi nähtävissä kalliosuojien vuokratuotossa ja ilmenee suojien vuokrauksen vaikeutumisenä. Kalliosuojien rauhan ajan käyttöä aja-

tellen liian matalat paineovet (2.35—2.90 m), liian pieni varastoimispaino (600 kp/m²), vi-ranomaisten ahtaat suojien käyttötarkoitustulkinnat ja osittain pieni holvikorkeuskin olivat myös omiaan vaikeuttamaan vuokrausta ja pienentämään vuokratuloja.

Suunnittelutoiminta. Kertomusvuoden suunnittelutoimintaan on oleellisesti vaikuttanut ennakkotieto siitä, että sisäasiainministeriössä oli valmistumassa uudet ohjeet paikallisen väestönsuojelun organisaatiosta määrävahvuuksineen sekä uudet ohjeet väestön evakuoinnista. Kokonaissuunnittelussa on tämän vuoksi ollut jäätävä odottamaan uusia ohjeita. Uusittavan evakuointisuunnitelman valmistelut voitiin kuitenkin jo aloittaa.

Helsingin väestönsuojelun suunnittelussa noudatettiin v. 1966 toimeenpantua yleisjärjestelyä ja työnjakoa. Suunnittelussa keski-tyttiin toimintavalmiuden ja -varmuuden kehittämiseen. Aikaisempina vuosina laaditut toimintaohjeet tarkastettiin eräin osin perustamisenjohtajien kursseilla saatujen kokemusten perusteella ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen sekä Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin tekemien korjausehdotusten johdosta.

Yleisen väestönsuojelun johtolimien ja yksiköiden henkilöstön sijoituskortistossa suoritettiin henkilövaihdosten aiheuttamat muutokset 458 henkilön kohdalla.

Sopimusteitse yksityisiltä saatavien mootoriajoneuvojen varaaminen saatiin henkilö-

19. Väestönsuojelutoimisto

autojen osalta päätökseen. Kun puolustuslaitos oman tarpeensa vuoksi ei voinut varata väestönsuojelun käyttöön riittävästi kuorma-autoja, väestönsuojelutoimisto teki Helsingin sotilaspiirin esikunnalle esityksen kokeilun suorittamisesta siitä, missä määrin väestönsuojeluyksiköiden kuorma-autot olisivat pakkiautoilla korvattavissa.

Perustajavirastoissa sekä sähkö- ja vesilaitoksessa työturvallisuus- ja väestönsuojelutehtäviä päätoimena hoitavien henkilöiden merkitys väestönsuojelun toimintavalmiuden kohottamiseksi on tullut korostetusti esille. Vastaavasti todettiin em. tehtäviä hoitavan henkilön puuttumisen satamalaitoksesta ja huoltovirastosta selvästi vaikeuttavan ja hidastavan järjestelyjä.

Väestönsuojelutoimisto avusti kaupungin virastoja ja laitoksia väestönsuojelusuunnitelmien laatimisessa ja kehittämisessä sekä materiaalihankinnoissa. Kertomusvuoden loppuun mennessä oli eri toimipaikkoja koskevia omatoimisen suojelun suunnitelmia kortistossa seuraavasti: kaupungin virastot ja laitokset 204, muut virastot ja laitokset 445, teollisuus- ja liikeyritykset 676 ja kiinteistöt 40.

Vapaaehtoisesti suojelunsa järjestäneiden kiinteistöjen määrä ei kasvanut ja ilmeistä on, ettei muutosta parempaan ole odotettavissa, ellei suojelusuunnitelmien laatimisvelvollisuutta sisällytetä näidenkin osalta väestönsuojelulakiin. Helsingin Väestönsuojeluyhdistys on aloittanut säteilynsuojien rakentamismahdollisuuksien tiedustelun ja koulutti jo kertomusvuonna tätä tehtävää varten 123 henkilöä.

Kertomusvuonna aloitettiin v. 1964 laadittujen omatoimisen suojelun suunnitelmien tarkistaminen. Uudet tarkistetut suunnitelmat olivat tasoltaan edellisiä huomattavasti parempia ilmeisesti välivuosina suoritetun väestönsuojelukoulutuksen ansiosta. Suunnitelmien tarkistus pyritään suorittamaan loppuun v:n 1969 kuluessa.

Suuronnettomuustapauksissa avustustoi-

mintaan tarkoitetun pelastusosaston perustamisvalmistelut saatiin päätökseen aina yksityisen miehen toimintaohjeita myöten. Tehtävät ilmoitettiin osastoon sijoitetuille. Johdohenkilöstö koulutettiin sekä osaston perustamiseen että toimintaan. Henkilöstön osalta pelastusosasto voitiin perustaa vaaditun 4—6 tunnin kuluessa. Materiaalin osalta oli tilanne vielä epävarma. Lääkintämateriaali oli tosin jakovalmiina varastossa, mutta pelastuskomppanioiden materiaali oli suurelta osin koottava työpaikoilta, joten työajan ulkopuolella oli välineiden nouto erikseen järjestettävä. Täysi varmuus pelastusosaston vaaditun perustamisnopeuden saavuttamiseen voidaankin ilmeisesti saada vain hankkimalla ja varastoimalla kahden pelastuskompanian materiaali yhteen paikkaan.

Teknillisessä suunnittelussa oli painopiste edelleen paineilmaakäyttöisen suurtehohälytintjärjestelmän ja viestiyhteyksien kehittämisessä. Merkittävä lisä hälytysvarmuuteen saatiin liittymällä ns. Muzak-järjestelmään, joka toimittaa taustamusiikkia mm. tavaratoloihin, liikkeisiin, työpaikoille, missä ulkohälyttimien ääni on vaikeasti kuultavissa. Väestönsuojelukeskuksesta voidaan nyt tarvittaessa keskeyttää Muzak'in musiikkiläheytys ja antaa tilanteen edellyttämiä hälytysohjeita väestölle.

Kertomusvuonna saatiin Herttoniemen juurikasvarastoon sijoitettavan suurtehohälyttimen rakennus- ja asennustyöt koekäyttövaiheeseen. Suurtehohälyttimiä hankittiin lisää yksi, joten niitä on nyt kaikkiaan kahdeksan, joista kolme on täysin toimintavalmiina ja kaksi valmistuu v:n 1969 aikana.

Väestönsuojelumateriaalin hankinnat. Hankintamäärärahoja v:lle 1968 oli myönnetty 100 000 mk.

Väestönsuojelutoiminta jakaantui palvelualoittain seuraavasti: johtamistoiminta, tiedustelu- ja järjestyspalvelu, palontorjunta, pelastus-, raivaus- ja lääkintäpalvelu. Niihin tarvittavat tärkeimmät materiaalilajit olivat: palokalusto, pelastus- ja raivauskalusto, lää-

kintä-, suojele- sekä viestialojen materiaali. Määrävahvuisten materiaalin lisäksi tarvittiin materiaalia varastoihin kulutuksen mukaista täydennystä varten.

Merkitvimmät materiaalitilannetta parantaneet hankinnat kertomusvuonna olivat kriisiajan palontorjuntaa varten palolautakunnan määrärahoilla hankitut sammutusvälineet sekä johtamistoimintaa varten hankitut viestivälineet: 50 kannettavaa radiota; 70 johtopaikkojen, suurtehohälyttimien ja kalliosuojaryhmien ulkoantennia ja 5 paristokkujen lataajaa sekä kolmen suojelepiirin toimistolta vielä puuttuneet pikapuhelinlaitteistolla varustetut johtopöydät.

Asiantuntijana lääkintämateriaalin määrävahvuuksien laatimisessa sekä hankintaohjelmien ja kiinteiden ensiapuasemien sisärakenteiden suunnittelussa toimi edelleen lääket.lis. Alpo Lahti.

Koulutustoiminta. Väestönsuojelukoulutuksessa noudatettiin kertomusvuonna edelleen pääosiltaan v. 1965 suoritettua paikallisen väestönsuojelukoulutuksen yleisjärjestyksessä esitettyä työnjakoa.

Yleisen väestönsuojelun reservinjohtokusten päälliköitten ja apulaisten, tuhoalueiden johtajien ja apulaisten, sammutusosastojen johtajien sekä erityishenkilöstön koulutusta täydennettiin Valtion väestönsuojelukoulun järjestämällä kursseilla (yht. 23 henkilöä).

Kaupungin tärkeimpien virastojen ja laitosten sekä erityisesti teollisuuslaitosten uudet suojelejohtajat on edelleen kouluttanut Suomen Väestönsuojelujärjestö.

Väestönsuojelutoimiston tekemä esitys puolustuslaitokselta saatavan johtajiston ja erityishenkilöstön kouluttamisesta asetuksen mukaisilla pakollisilla kursseilla Valtion väestönsuojelukoulussa sai myönteisen ratkaisun. Sen mukaan järjestetään v. 1969 kaksi viikon kestävä kurssia, toinen pelastuskomppanioiden ja toinen ensiapukomppanioiden johtajistolle.

Väestönsuojelutoimiston pitämiä kursseja

oli: johtajiston kursseja 32, virasto- ja laitossuojelun kursseja 38 ja evakuoinnin suoritushenkilöstön kursseja 1. Oppilasmäärät olivat vastaavasti seuraavat: johtajakoulutus 508, virasto- ja laitossuojelun koulutus 1 115 ja evakuointihenkilöstön koulutus 16.

Mainittujen kurssien lisäksi väestönsuojelutoimiston ensiapukouluttaja piti kaupungin laitosten henkilökunnalle ensiavun koulutus-tilaisuuksia seuraavasti:

	tilaisuuksia	tunteja ä	oppilaita
sähkölaitos	6	4	210
liikennelaitos	9	3	180
vesilaitos	3	2	75

Koulustilasto osoittaa, että johtajakoulutuksen oppilasmäärä, 508, on miltei kaksinkertainen edelliseen vuoteen verrattuna, jolloin se oli 258 ilmeisesti johtajistolle järjestetyn jatkokoulutuksen ansiosta.

Lääkintöhallituksen kaupungin väestönsuojelun tehtäviin varaamat kaupungin palveluksessa olevat lääkärit ja hammaslääkärit, joita oli 46, osallistuivat kaikki väestönsuojelutoimiston järjestämään 15 tuntiseen perehdyttämistilaisuuteen.

Vapaaehtoisesti väestönsuojelutoimiston järjestämään johtajakoulutukseen osallistuvien määrä on edelleen viime vuodesta kasvanut 89:stä 201:een.

Virasto- ja laitossuojelun kohdalla koulustarve jatkui, joten oppilasmäärä pysyi edellisen vuoden huipulukemissa.

Yleisen väestönsuojelun johtoelimiin ja joukkoihin sijoitettujen johtajien, alijohtajien ym. henkilöstön määrävahvuus oli 8 436 henkilöä ja koulutettujen määrä 2 757. Vajaus täytetään toimeenpanossa väestönsuojeluvollisilla tai vapaaehtoisilla. Kodittomien huolto-organisaation henkilöstön määrävahvuus oli 821 ja koulutettuja 24. Kalliosuojan hoitajien määrävahvuus oli 223 ja koulutettuja 113.

Väestön omaoimisen suojele henkilöstön koulutuksesta ovat suurelta osalta kaupungin

myöntämien avustusten turvin edelleen huolehtineet Helsingin Väestönsuojeluyhdistys ja Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri.

Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen järjestämiä väestön omakohtaisen suojelun kurseja oli yhteensä 71, joihin osallistujia oli 1 291. Teollisuuden ja liikeyritysten suojelun kurseja pidettiin yhteensä 32, osallistujia 1 367.

Näiden lisäksi väestönsuojeluyhdistyksen järjestämiin valistustilaisuuksiin osallistui 847 kuulijaa. Väestönsuojelupäivien aikana järjestettyihin eri tilaisuuksiin osallistui kaikkiaan n. 2 000 kävijää.

Vielä on mainittava »Tapanilan pamaus» 12.—13.10., johon otti osaa n. 80 ensiapu- ja pelastusmiestä sekä eräät vapaaehtoiset palokunnat.

Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin suorittamaa ensiapu- ja kotisairaanhoidokoulutusta annettiin yhteensä 232 kurssilla ja näillä oli osanottajia 4 543.

Lisäksi pidettiin opettajien jatkokoulutuspäivät, joille oli osanottajia Helsingistä 27. Järjestön keskushallituksen valmennuskursseilla valmennettiin uusiksi opettajiksi 28 sairaanhoitajaa. Ensiapualueharjoituksia pidettiin Helsingissä 4, osanottajia oli 310.

Tuhoissa sortumiin hautautuneiden löytämisessä ovat palveluskoirat ulkomaisten kokemusten mukaan osottautuneet erittäin käyttökelpoisiksi. Koulutuksen suunnittelua ja järjestelyjä varten muodostettiin yhteistyöelin, missä olivat edustettuina väestönsuojelutoimisto, Helsingin Väestönsuojeluyhdistys ja eräät palveluskoirayhdistykset ja -kerhot. Väestönsuojelutoimisto rakennutti Herttoniemen palovartioaseman tontilla olevalle harjoituspaikalle pelastuskoirakoulutuksessa tarvittavat lisälaitteet.

Käytössä kuluneiden välineiden, erityisesti opetusfilmien, uusimiseksi ja ajanmukaistamiseksi tehdyt mainitsemisen arvoiset koulutusvälinehankinnat olivat: kopiokone kuvanheijastimen opetuskelmujen valmistus-

ta varten, kauko-ohjattava diakuvaheijastin, ensiapukoulutusta varten suunniteltu flanellograafi, kuultokuvaeserjoja, suojanaama-reita ja väestönsuojelukirjallisuutta.

Väestönsuojat. Kertomusvuoden aikana valmistuivat kaupungin toimesta rakennetut Kanavapuiston yleinen ja Kastelholmantien yhteinen kalliosuoja. Valmiisiin kalliosuojiiin mahtuu nyt yleisöä 37 475 henkilöä ja rakenteilla oleviin tulee mahtumaan lisäksi 19 771 henkilöä.

Kallion virastotalon ja kaupunginteatterin yhteinen, osittain myös yleisölle tarkoitettu kalliosuoja saatiin väestönsuojelulautakunnan hallintaan 1.4. lukien sekä kaupungin osuus Lehtisaaren kalliosuojan hallinto- ja ylläpitokuluista ja vastaavasti tuotoista merkittiin väestönsuojelulautakunnan menoihin ja tuloihin.

Valmiita väestönsuojia oli kertomusvuoden loppuun mennessä yht. 1 910, suojahuoneiden kokonaispinta-ala on 153 585 m² ja niihin mahtuu yht. 234 689 henkilöä. Väestönsuojista oli yksityisten rakennuttamia talokohtaisia väestönsuojia 1 885, näiden yhteinen pinta-ala on 124 819 m² ja niihin mahtuu 197 214 henkilöä. Kaupungin rakennuttamia yleisiä ja yhteisiä kalliosuojia oli valmiina yht. 25, näiden yhteinen pinta-ala on 28 766 m² ja niihin mahtuu 37 475 henkilöä. Lisäksi oli kaupungilla kertomusvuonna rakenteilla 4 kalliosuojaa, joissa olisi tilaa 12 002 m² yht. 19 771 henkilölle ja suojelutarkoituksiin 2 035 m². Suunnitteilla oli kaikkiaan 9 kalliosuojaa, joissa olisi tilaa 25 349 m² yht. 41 950 henkilölle ja suojelutarkoituksiin 1 652 m².

Kertomusvuoden syksyllä aloitettiin Graniittitien ja Liusketien kalliosuojien rakennustyöt Pihlajamäessä sekä Myllypuron kalliosuojan louhintatyöt.

Väestönsuojelutoimiston toimenpitein suoritettiin Herttoniemen juurikasvarastoon rakennettavan johtopaikan yhteyteen suurtehohälyttimen rakentaminen, jatkettiin Nauhakallion ensiapuaseman ja Koskelantien väestönsuojelukeskuksen rakentamista sekä

aloitettiin Strömbergintien ensiapuaseman rakentaminen. Lisäksi suunniteltiin Perustien suurtehohälyttimen konehuone, Kaupintien suojelupiirin ja -lohkon toimistot sekä Floorantien ensiapuaseman sisustustyöt.

Kertomusvuoden aikana aloitettiin väestönsuojeluasetuksen 21 §:n 7 kohdan edellyttämät valvontatarkastukset talokohtaisissa väestönsuojissa. Tarkastuskohteita oli 44.

Tiedotus- ja yhteistoiminta. Helsingin kaupungin väestönsuojelun järjestelyjä ja valmiutta tehtiin tunnetuksi mm. järjestämällä esittelytilaisuuksia, joita kaupungin omia tilaisuuksia lukuun ottamatta oli 20. Vierailukäynneistä mainittakoon Tanskan siviilipuolustushallituksen pääjohtaja ja Norjan rakenteellisen suojelun ylitarkastaja; Lohjan, Tampereen, Espoon ja Järvenpään kunnanvaltuuston ja -hallitusten sekä väestönsuoje-

lulautakuntien edustajat; läänien väestönsuojelun tarkastajat, useiden kuntien väestönsuojelupäälliköt ja eräät reservinupseerikerhot.

Sanomalehdille annettiin väestönsuojelualaa koskevia haastatteluja ja järjestettiin julkisen sanan edustajille väestönsuojelukuksen ja johtamisjärjestelmän esittelytilaisuus.

Tulot ja menot. Tulot ja oli kertomusvuonna yhteensä 777 436 mk.

Määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 1 833 834 mk, meno t olivat 1 655 592 mk, joten käyttämättä jäi 178 242 mk.

Avustuksina suoritettiin Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirille ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistykselle yhteensä 138 300 mk.

20. Huoltotoimi¹⁾

Yleiskatsaus huoltotoimintaan

Taloudellisen tilanteen kannalta kertomusvuosi oli huonompi kuin edellinen vuosi, sillä työttömyys avuntarpeen syynä nousi edelleen ja oli 15.1 (ed.v. 13.7) %. Kotiavustusta saaneista työttömien osuus oli 18.0 %. Työttömyyden takia huoltoapua saaneita perheitä ja yksinäisiä oli yhteensä 3 901. Tämän lisäksi työttömyys aiheutti avuntarvetta osatyökykyisten yms. piirissä. Kotiavustustapausten lukumäärä oli suurempi kuin koskaan aikaisemmin.

Huoltoaputapausten lukumäärä oli 25 938. Nousu edellisestä vuodesta oli 11.1 %. Huoltoavun kotiavustustapauksia oli eniten marraskuussa ja vähiten kesäkuussa. Asuntojen vuokrien suuruus oli useissa tapauksissa syynä huoltoavun tarpeeseen, näin oli myös useiden kaupungin uusiin vuokra-asuntoihin muuttaneiden kohdalla.

Huoltoavun vaikutuspiiriin, johon luetaan avustusta saaneet yksinäiset henkilöt sekä vastaavasti perheen päämiehet aviopuolisoinen ja alle 16 v:n ikäisine lapsineen, käsitti kertomusvuonna 41 087 henkilöä eli 7.8 (ed.v. 7.0) % henkikirjoitetusta väestöstä. Osa sai vain tilapäistä avustusta.

Yleisen sosiaaliturvan lisääntyessä on sosiaalihuollon tehtävien painopiste siirtymässä yhä enemmän auttamistoiminnan muille

alueille, joista ovat esimerkkeinä palvelutoiminta, sopeuttaminen, kuntouttaminen, neuvonta, ohjaus ja kasvat. Riittävän henkilökunnan puute vaikeuttaa jatkuvasti kuitenkin toiminnan kehittämistä.

Vanhusten laitospaikoista oli edelleen suuri puute, vaikka avohuoltoa pyrittiin edelleen kehittämään. Vuoden lopulla oli vanhusten lukumäärä 49 466 eli 9.3 % koko väestöstä.

Huoltoapuna hoitoa saaneiden osuus kaikista Koskelan sairaskodissa hoidetuista laski edelleen. Hoitovuorokausista oli heidän osuutensa 40.0 (ed.v. 42.3) %.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjänä huollettujen lukumäärä laski. Asunnottomien alkoholistien tilapäismajoitusta varten oli Lauttasaarenkatu 1:ssä majapaikka, jossa oli ajoittain samanaikaisesti yli 1 000 miestä. Asunnottomien alkoholistien huolto aiheutti runsaasti työtä.

Kansaneläkelaitokselle suoritettuja tukiosakustannuksia lukuun ottamatta nousivat huoltotoimen bruttomenot edellisestä vuodesta 22.1 % eli n. 14.7 mmk ja olivat ne kertomusvuonna 81.4 mmk. Nettomenot olivat 62.3 mmk eli 11.96 mmk ja 23.8 % suuremmat kuin edellisenä vuonna. Kansaneläkelaitokselle suoritettut tukiosakustannukset olivat 13.1 mmk eli 13.9 % kokonaismenoista.

¹⁾ Kertomukseen liittyvät tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja huoltotoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Huoltovirasto ja laitokset

Huoltotoimenpiteet ja huoltoa saaneet

1. Huoltoavunsaajat

Kertomusvuonna sai huoltoapua seuraava määrä yksinäisiä henkilöitä ja erimuotoisia perheitä:

	Luku	%
Yksinäiset miehet ilman lapsia	9 876	38.1
» » lapsia huollettavana	66	0.2
» naiset ilman lapsia	9 100	35.1
» » lapsia huollettavana	2 126	8.2
Avioparit ilman lapsia	1 785	6.9
» lapsia huollettavana	2 985	11.5
Yhteensä	25 938	100.0

Niiden perheiden luku, joissa oli alaikäisiä lapsia, oli 5 177; nämä jakautuivat lasten luvun mukaan seuraavasti:

	Perheitä, joissa lapsiluku oli										Yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	
Yksinäiset miehet	42	12	6	3	3	—	—	—	—	—	66
Yksinäiset naiset (naimattomat, lesket, eronneet, erossa asuvat)	1 157	615	238	74	30	7	4	1	—	—	2 126
Avioparit	1 018	957	584	264	102	36	18	5	—	1	2 985
Yhteensä	2 217	1 584	828	341	135	43	22	6	—	1	5 177

Lasten yhteinen lukumäärä näissä perheissä oli 10 379. Huoltoapua saaneiden yksinäisten henkilöiden ja perhekuntien jäsenten luku, aviopuolisot ja lapset mukaan luettuina oli 41 087, mikä osoittaa huoltoavun vaikutuspiirin suuruutta Helsingissä. Kaupungin henkikirjoitetun väestön keskiväkiluvusta se oli 7.8 %. Lisäksi oli lastensuojelulautakunnan huostassa huoltoavustusta saaneiden perheiden lapsia yhteensä 745, ko. perheiden lukumäärä oli 476.

Avuntarpeen syy. Pääsystä oli, kuten aikaisemminkin, hallitsevassa asemassa sairaus (päämiehen tai perheessä esiintyvä) ja oli niiden osuus 47.4 %. Vanhuus esiintyi syynä 13.7 %:lla, epäsosiaalinen elämäntapa tai sen seuraus 12.0 %:lla ja työttömyys 15.1 %:lla.

Kymmenvuotiskautena 1959—1968 oli avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina seuraava:

Avuntarpeen syy	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Vanhuus	13.4	12.5	16.6	13.3	14.1	14.3	15.3	14.9	14.3	13.7
Mielisairaus ja vajaamielisyys ..	12.9	13.0	14.2	14.0	12.7	12.3	11.9	11.3	10.1	9.5
Muu sairaus	40.7	47.3	46.5	51.3	47.4	46.9	47.1	44.1	38.0	37.1
Synnytys	0.8	0.9	0.8	0.9	0.8	0.9	0.8	0.7	0.9	0.7
Invaliditeetti	1.0	0.9	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.9	0.9	0.8
Perhesuhteet	2.5	2.5	2.6	2.8	2.4	2.4	2.5	2.7	2.7	2.8
Epäsosiaalinen elämäntapa ...	7.8	9.1	10.1	9.9	9.1	10.4	10.3	12.5	12.1	12.0
Työttömyys	16.1	8.1	2.9	1.5	6.7	5.4	4.7	6.0	13.7	15.1
Muu syy	4.8	5.7	5.5	5.5	6.0	6.6	6.6	6.9	7.3	8.3
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

20. Huoltotoimi

Seuraavassa ilmenee avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina eri ikäryhmissä:

Avuntarpeen syy	16—19 v	20—29 v	30—39 v	40—49 v	50—59 v	60—64 v	65 v—
Vanhuus	—	—	—	—	—	—	54.7
Mielisairaus ja vajaamielisyys	3.2	6.2	8.8	12.1	13.5	11.9	8.2
Muu sairaus	12.0	17.2	25.2	39.1	56.7	73.0	35.6
Synnytys	3.7	2.9	0.4	0.2	0.01	—	—
Invaliditeetti	0.3	0.6	0.7	1.1	1.4	1.0	0.3
Perhesuhteet	4.1	7.4	5.1	3.2	0.7	0.3	0.1
Epäsosiaalinen elämäntapa ..	6.0	22.0	26.8	17.8	7.1	2.1	0.1
Työttömyys	29.8	26.4	22.8	19.3	15.5	8.0	0.4
Muu syy	40.9	17.3	10.2	7.2	5.1	3.7	0.6
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Huoltoavun muodon mukaan ryhmittyvät avunsaajapäämiehet (yksinäiset tai perheelliset) seuraavasti:

Huoltoavun muoto	Päämiehiä		
	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Yksinomaan laitoshoido	1 394	2 951	4 345
» kotiaivustus	10 352	6 038	16 390
Laitoshoidon lisäksi kotiaivustusta	2 966	2 237	5 203
Yhteensä	14 712	11 226	25 938

Ikä. Avunsaajapäämiehet jakautuivat eri ikäryhmiin seuraavasti:

Ikä, vuotta	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
16—19	577	3.9	489	4.4	1 066	4.1
20—29	2 722	18.5	1 255	11.2	3 977	15.3
30—39	3 036	20.6	1 015	9.0	4 051	15.6
40—49	3 009	20.5	1 181	10.5	4 190	16.2
50—59	2 538	17.3	1 510	13.5	4 048	15.6
60—64	1 110	7.5	992	8.8	2 102	8.1
65—69	761	5.2	1 096	9.8	1 857	7.2
70—79	748	5.1	2 317	20.6	3 065	11.8
80—	211	1.4	1 371	12.2	1 582	6.1
Yhteensä	14 712	100.0	11 226	100.0	25 938	100.0

Kansaneläkkeen tukiosaa saivat huoltoavunsaajat seuraavasti:

yksinäiset miehet	2 597
naimattomat naiset	2 671
muut yksinäiset naiset	4 015
avioparit:	
vain päämies	329
» puoliso	83
molemmat	499
Yhteensä	10 194

Kansaneläkkeen tukiosaa saaneita päämiehiä oli siten 10 111 ja tukiosaa saaneita huollettavia yhteensä 10 693, yksinomaan kansaneläkkeen perusosaa sai 301 henkilöä.

Seuraavissa erikoiskatsauksissa tehdään tarkemmin selkoa laitoshoidtoa saaneista yleensä sekä huoltolautakunnan omissa laitoksissa olleista erikseen.

2. Laitoshoidto ja vanhusten asuintalot

Huoltoapulain nojalla hoidettiin avunsaajista kertomusvuonna eri laitoksissa 8 513 päämiestä ja 1 335 heidän perheittensä jäsentä eli kaikkiaan 9 848 (ed.v. 9 404) henkilöä.

Laitoshoitopäivien kokonaislukumäärä oli

1 583 080 (1 549 405), joten henkilöä kohden tuli keskim. 160.8 (164.8) hoitopäivää.

Seuraava taulukko osoittaa, miten huollettavat ja huoltopäivät jakautuivat erilaisten laitosten kesken (ns. itsemaksavat ja yksityispaikoilla hoidetut eivät sisälly näihin lukuihin).

Laitoksissa hoidettujen henkilöiden ja heidän huoltopäiviensä luku v. 1968

(huoltoaputapausten osalta)

Laitos	Hoidettuja					Huoltopäiviä	
	Päämiehiä			Perheen- jäseniä	Kaikkiaan	Kaikkiaan	Keskim. hoidettua koti
	Miehiä	Naisia	Yhteensä				
Laitoksissa hoidettuja yhteensä ...	3 508	5 005	8 513	1 335	9 848	1 583 080	160.8
Kaupungin omat laitokset	2 536	3 593	6 129	794	6 923	1 219 868	176.2
<i>Huoltolaitokunnan alaiset</i>	<i>598</i>	<i>1 834</i>	<i>2 432</i>	<i>76</i>	<i>2 508</i>	<i>631 983</i>	<i>252.0</i>
Koskelan sairaskoti	217	609	826	44	870	129 778	149.2
Kustaankartanon vanhainkoti ..	151	780	931	13	944	286 930	304.0
Roihuvuoren vanhainkoti	84	211	295	2	297	78 301	263.6
Riistavuoren vanhainkoti	24	160	184	6	190	45 283	238.3
Suursuon vanhainkoti	25	206	231	16	247	60 879	246.5
Kulosaaren ja Hirvihaaran van- hainkodit	83	22	105	—	105	24 153	230.0
Tervalammen työlaitos	91	—	91	—	91	6 659	73.2
Sairaalat	1 016	666	1 682	587	2 269	68 833	30.3
Marian sairaala	462	206	668	30	698	17 007	24.4
Kivelän sairaala	255	253	508	87	595	16 769	28.2
Malmin sairaala	120	104	224	30	254	6 434	25.3
Auroran sairaala	173	88	261	444	705	16 906	24.0
Laakson sairaala	71	58	129	7	136	7 232	53.2
Toipumiskodit	108	18	126	1	127	4 485	35.3
<i>Mielisairaalat ja sielullisesti sairai- den huoltolaitokset</i>	<i>1 063</i>	<i>1 206</i>	<i>2 269</i>	<i>141</i>	<i>2 410</i>	<i>519 052</i>	<i>215.4</i>
Nikkilän sairaala	451	722	1 173	39	1 212	377 899	311.6
Hesperian sairaala	568	397	965	102	1 067	82 086	76.9
Piritan sairaala	1	58	59	—	59	19 218	325.7
Röykän sairaala	59	50	109	2	111	34 502	310.8
Psykiatriset huoltolaitokset ...	1	12	13	—	13	2 986	229.7
Hesperian sairaalan Haagan osasto	23	21	44	5	49	2 361	48.2
Muiden omistamat laitokset	1 256	1 773	3 029	592	3 621	363 212	100.3
<i>Vanhain- ja turvakodit</i>	<i>101</i>	<i>436</i>	<i>537</i>	<i>12</i>	<i>549</i>	<i>121 387</i>	<i>221.1</i>
Vanhainkodit	36	278	314	6	320	94 631	295.7
Lepokodit	60	40	100	1	101	8 982	88.9
Erilaiset invalidikodit	7	5	12	—	12	2 240	186.7
Ensi-Koti	—	64	64	2	66	5 062	76.7
Sophie Mannerheim-koti	—	16	16	2	18	2 504	139.1
Pelastusarmeijan äitikoti	—	14	14	1	15	2 016	134.4
Emmauskoti	—	21	21	—	21	5 813	276.8
Sekalaiset turvakodit ym.	—	3	3	—	3	139	46.3
<i>Työkodit ja siirtolat</i>	<i>6</i>	<i>5</i>	<i>11</i>	<i>1</i>	<i>12</i>	<i>579</i>	<i>48.3</i>
Uudenmaan työlaitos	6	5	11	1	12	579	48.3
Itä-Suomen työlaitos	—	—	—	—	—	—	—
Sairaalat, parantolat yms.	1 115	1 275	2 390	560	2 950	194 563	66.0
Yleiset ja yksityiset sairaalat ...	952	841	1 793	534	2 327	59 278	25.5
Työterveyslaitos	1	3	4	—	4	100	25.0
Tuberkuloosiparantolat	3	2	5	1	6	909	151.5
Invalidisairaalat ja hoitolat ...	17	12	29	4	33	1 397	42.3
Sairaskodit	138	405	543	18	561	125 142	223.1
Sekalaiset hoitolat ja parantolat	40	40	80	6	86	7 737	90.0
<i>Mielisairaalat ym.</i>	<i>68</i>	<i>116</i>	<i>184</i>	<i>22</i>	<i>206</i>	<i>46 683</i>	<i>226.6</i>
Kellokosken sairaala	23	45	68	2	70	22 937	327.7
Muut mielisairaalat (paitsi H:gin omat)	45	71	116	20	136	23 746	174.6

Huom. Saman laitoksen kohdalla esiintyy jokainen laitoshoidokki vain kerran hoidokkien luvussa, oli hän ollut ko. laitoksessa hoidettavana kalenterivuoden aikana yhden tai useamman kerran. Samoin esiintyy kukin laitoshoidokki ao. laitosryhmän (kursiivi) hoidokkien luvussa niinikään vain kerran. Tämän vuoksi hoidokkien luvut eivät täsmää yhteenlaskien, mutta hoitopäivien luvut sensijaan luonnollisesti täsmäävät.

Edellä olevan taulukon mukaan tuli 77.1 % kaikista huoltopäivistä kaupungin omien laitosten osalle sekä 39.9 % huoltolautakunnan alaisten laitosten osalle. Eri laitosryhmistä hoitopäivien luku mielisairaaloissa ja muissa mielisairaanhoitoloissa oli 35.7 % kaikista laitoshuoltopäivistä.

Huoltolautakunnan alaisissa laitoksissa, Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren, Riistavuoren, Suursuon, Hirvihaaran, Kulosaaren vanhainkodeissa ja Tervalammen työlaitoksessa hoidettiin huoltoaputapauksina kaikista laitoshoitoa saaneista 598 miestä ja 1 910 naista eli yhteensä 2 508 eri henkilöä. Edellisenä vuonna oli ko. laitoksissa hoidettujen luku myös 2 508.

Näiden laitosten toiminnasta tehdään tarkemmin selkoa seuraavissa katsauksissa.

Koskelan sairaskoti

Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemaan kertomukseen terveyden- ja sairaanhoidosta sisältyy myös Koskelan sairaskodin lähinnä lääketieteellistä puolta käsitävä osa. Tämän vuoksi on seuraavassa rajoitettu lähinnä muihin tietoihin.

Hoitopaikat 31.12.

sisätautiosasto	585
kirurgian osasto	101
mentaali-osasto	235
yhteensä	921

Lisäksi oli 25-paikkainen päivähoito-osasto. Peruskorjauksen alaisena oli lisäksi 136 hoitopaikkaa, jotka eivät sisälly edellä mainittuun 921 hoitopaikkaan.

Huollettavat ja hoitopäivät. Sairaskodissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 3 372 henkilöä, joista miehiä 857 ja naisia 2 515. Näistä oli osa vuoden aikana hoidossa useamman kuin yhden kerran, mutta kukin potilas on otettu tähän tilastoon vain yhden kerran.

Huoltoaputapauksina hoidettiin yhteensä

870 eri henkilöä, joista miehiä 217 ja naisia 653. Ns. itsemaksavina hoidettiin 2 180 eri henkilöä ja yksityispotilaina 343 henkilöä, joista 21 henkilöä hoidettiin myös ns. itsemaksavina.

Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon vanhainkodissa ja Suursuon vanhainkodissa ns. itsemaksavina tai lääkäreiden yksityispaikoilla hoidettuja henkilöitä ei ole tämän toimintakertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin.

Hoitopäivien mukaan oli jako seuraava:

	hoitopäiviä
Huoltoaputapaukset	129 778
Itsemaksavat	186 347
Yksityispaikoilla olleet	8 377
Yhteensä	324 502

Hoitopäivistä tuli huoltoaputapausten osalle 40 (ed.v. 42.3) % ja muiden tapausten osalle 60 %.

Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 875 henkilöä ja v:een 1969 jäi 886 henkilöä. Sairaskodin työhuoneissa päivisin työskennelleitä, mutta kodeissaan asuvia työtupien miespuolisia työntekijöitä ei ole luettu hoidokkilukuihin.

Päivähoito-osasto. Sairaskodissa toimi kertomusvuonna edelleen ns. päivähoito-osasto, johon otettiin tutkimuksiin ja hoitoon huoltoapua tai kansaneläkkeen tukiosaa saavia vanhuksia tahi vanhuksia, jotka sanotun hoidon osalta oli katsottava huoltoapuun oikeutetuiksi. Päivittäisen kuljetuksen suorittivat laitoksen autot.

Kertomusvuoden aikana oli päivähoidossa 271 henkilöä, jotka kävivät yht. 5 059 kertaa päivähoito-osastossa. Vuoden aikana otettiin hoitoon 242 henkilöä, joista 160 henkilöä suoritti käyntinsä sairaanhoidollisista syistä, 55 sosiaalisista syistä ja 27 molemmista mainituista syistä. Päivähoidossa olleiden

20. Huoltotoimi

hoidosta mainittakoon seuraavaa: fysikaalista hoitoa annettiin 1 432 kertaa, toimintaterapiakäyntejä oli 1 121, poliklinikkakäyntejä 752, röntgentutkimuksia ja -hoitoja 330 sekä laboratoriotutkimuksia 289. Päivähoitosasto oli suljettuna 20.2.—20.3. ja lauantaisin 15.6. alkaen.

Päivähoito-osastossa hoidetut saivat aterian ja kahvia, lisäksi useat kävivät kylvyssä tai saunassa.

Päivähoito-osastossa hoidettuja henkilöitä ei ole sisällytetty muihin tässä toimintakertomuksessa mainittuihin tilastollisiin selvityksiin, ellei ao. henkilö ole saanut kotiaivustusta tai laitoshoidoa päivähoidon lisäksi.

Menot ja tulot. Sairaskodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 18 394 389 mk.

Tulot	mk
Poliklinikkatulot	40 803
Ateriamaksut	270 531
Luontoisedut	15 713
Vuokrat	319 024
Muut tulot	199 870
Yhteensä	845 941

Vuodeosastojen potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 56.68 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 54.08 mk. Kustannukset huollettavien ja laitoksen henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 2.82 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Poliklinikka. Poliklinikan toiminta kohdistui lähinnä sairaskodin ulkopuolella oleviin potilaisiin. Käyntien lukumäärä oli yhteensä 30 862. Lääkärit suorittivat 105 kotikäyntiä.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Jumalanpalveluksia ja hartaushetkiä pidettiin keskusradion välityksellä 108 ja osastoilla 1 009, ehtoollisjumalanpalveluksia oli 27;

ehtoollista jaettiin yksityisesti 45 kertaa, yhteensä 639 potilaalle. Kuorovierailuja oli 66. Laitoksen kirkkoon saatiin uudet urut kertomusvuonna.

Muuta henkistä virkistystoimintaa ylläpidettiin mm. sairaalakirjaston avulla. Kirjoja lainattiin kirjastosta 14 516 kertaa.

Televisio-ohjelmia seurattiin kaikilla osastoilla. Kanttiini toimi entiseen tapaan. Osastoilla järjestettiin kahvikonsertteja ja muita viihdetilaisuuksia.

Koskelan sairaskodin huollettaville järjestettiin useita retkiä mm. kiertoajelu Tapiolaan ja kaupunkialueelle, Luukin ulkoilualueelle ja yliopiston Kasvitieteelliseen puutarhaan.

Työtoiminta. Koskelan sairaskodissa työskenteli 41 työtupien huollettavaa kaikkiaan 4 603 työpäivää eli kunakin arkipäivänä keskim. 18 huollettavaa.

Toimintaterapiaan osallistui 491 eri sairaosastojen ja päivähoito-osaston potilasta. Näitä käyntejä kertyi vuoden aikana yht. 13 581. Taideterapiakerho kokoontui 22 kertaa, siihen osallistui 107 henkilöä.

Fysikaalisen kuntouttamisosaston harjoituskeittiössä suoritettiin päivittäisten toimintojen harjoittelua pienissä ryhmissä kaikkiaan 711 kertaa, potilaskäyntejä 503.

Askartelu- ja kuntouttamistöinä valmistettiin erilaisia kudonta-, virkkaus- ja neuletoita sekä lastu-, rottinki-, mosaiikki- ja emalitoita. Askartelutöiden myynti oli 7 809 mk.

K u s t a a n k a r t a n o n v a n h a i n k o t i

Hoitopaikat 31. 12.

laitossairaala	147
vanhainkoti	684
yhteensä	831

Huollettavat. Vanhainkodissa hoidettiin kertomusvuonna 155 miestä ja 811 naista eli yht. 966 potilasta. Heistä oli huoltoaputa-

pauksia 944. Vanhainkodin sairaosastolla oli 18 henkilöä lääkärin yksityispaikoilla ja 9 potilasta oli hoidossa ns. itsemaksavana, mutta heistä oli 5 myös yksityispotilaina.

Huoltopäiviä oli huoltoaputapausten osalta koko vuonna 286 930 eli 304 päivää keskim. huollettavaa kohden. Muiden henkilöiden hoitopäiviä oli yhteensä 2 406. Hoitopäivien yhteismäärä oli siten 289 336.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 6 865 068 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	79 911
Luontoisedut	3 818
Vuokrat	117 450
Muut tulot	107 446
Yhteensä	308 625

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 23.73 mk. Jos vähennetään edellä mainitut tulot, saadaan hoitopäivän nettokustannukseksi ilman hoitomaksutuloja 22.66 mk. Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta ovat henkilöä ja päivää kohden 2.45 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Huollettavien työ ja askartelu. Työkykyiset huollettavat suorittivat voimiensa mukaan erilaisia taloustehtäviä, korjaustöitä, saunojen lämmitystä, yövartiointia sekä sanomalehtien ja huollettavien oman postin jakelun ym. Askartelutöinä suoritettiin tekstiili-, olki-, tuohi-, kerni-, muovi-, metalli- ja puutöitä, röntgenkuvakoteloiden valmistusta, kirjansidontaa, vaatteiden kunnostusta ym. Valmistettujen tuotteiden myyjäiset pidettiin 6.12. Lisäksi tuotteiden markkinointia varten toimi askartelukeskuksen myymälä. Mainittakoon, että taideompelutöitä myytiin myöskin ulkomaille. Kokonaisympäntä oli 57 147 mk, josta itsenäisyyspäivän myyjäisten osuus oli 32 084 mk ja kansainvälisen so-

siaalipolitiikan konferenssin yhteydessä pidetyn näyttelyn 4 575 mk. Laitoksen omia tarpeita varten valmistettiin erilaisia tuotteita 4 013 mk:n sekä muihin laitoksiin 700 mk:n arvosta. Kaikista vanhuksista osallistui n. 30 % askartelu- ja työtoimintaan.

Lääkärinhoito. Vanhainkodin 147 laitossairaalaapaikalla oli kertomusvuonna 675 potilasta, joiden hoitopäivien määrä oli 54 460.

Poliklinikassa oli lääkärin vastaanotolla käyntien luku 9 272. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 32 714, lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 3 015 näytettä. Fysikaalisessa osastossa annettiin hoitoa 16 318 kertaa. Röntgentutkimuksia suoritettiin 2 986. Ekg-tutkimuksia oli 1 483. Kuolemantapauksia oli yht. 113. Vanhainkodin yleisten osastojen vanhusaineksessa on edelleen tapahtunut sekä fyysisen että psyykkisen kunnan huontumista.

Kustaankartanon laitossairaalan toimintaa on selostettu tarkemmin Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemassa terveyden- ja sairaanhoitoa koskevassa julkaisussa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Vanhainkodin juhlasalissa pidettiin 52 suomenkielistä ja 9 ruotsinkielistä jumalanpalvelusta, joista osa oli ehtoollistilaisuuksia. Suurin osa juhlasalissa pidetyistä jumalanpalveluksista radioitiin osastoille. Lisäksi oli sairaosastolla vuoroviikkoina jumalanpalveluksia. Tiistai-kerho, joka on luonteeltaan hengellinen, koontui kertomusvuoden aikana 26 kertaa ja sairaalalehtori järjesti useita hartaushetkiä ja sielunhoidollisia keskusteluja. Lisäksi erilaiset uskonnolliset seurat ja yhteisöt kävivät laitoksissa pitämässä hartaustilaisuuksia.

Laitoksen kirjastosta lainattiin vuoden aikana 11 969 teosta. Sokeain kirjastosta lainattiin 32 äänikirjaa. Jokaiselle osastolle oli tilattu päivälehdet, samoin aikakaus- ja viikkolehtiä.

Muuta virkistystä laitoksen vanhuksille toivat lisäksi kanttiini, henkilökunnan ja eri järjestöjen ja yksityisten järjestämät ohjelliset vierailut, askartelutuotteiden myy-

20. Huoltotoimi

jäistilaisuus, 45 elokuvanäytöstä, 10 televisiota, keskusradio, kerhotoiminta jne. Vanhusten omatoimisesti toimittama »Iltarusko»-niminen lehti ilmestyi 6 numerona.

Kustaankartanon vanhusten Kartanokerho järjesti ohjelmallisia illanviettoja talvikaudella 13 kertaa. Kerhon toiminnassa oli pääpaino vanhusten omatoimisuudella.

Heinäkuussa tehtiin bussiretki Stansvikin kartanoon. Retkeen osallistui n. 250 vanhusta. Linnanmäen huvipuistossa vieraili vanhustenpäivänä 140 vanhusta. Vanhuksille järjestettiin kerran viikossa tilaisuus ostosmatkojen tekoon Suursuon ostoskeskukseen.

Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen

Roihuvuoren vanhainkoti on hoivatyypin laitos, jonka alaisina toimivat Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkodit.

Hoitopaikat 31. 12.

Vanhainkoti

Roihuvuoren	216	laitossairaalaapaikkaa
Hirvihaaran	56	vanhainkotipaikkaa
Kulosaaren	20	»

Huollettavat. Roihuvuoren vanhainkodissa hoidettiin kaikkiaan 297 henkilöä ja Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkodeissa 105 henkilöä. Hoitopäiviä oli 102 454 eli keskim. 254,9 päivää huollettavaa kohti. Hoitovuorokausista tuli Roihuvuoren vanhainkodin osalle 78 301, Hirvihaaran 18 021 ja Kulosaaren 6 132 vrk.

Menot ja tulot. Roihuvuoren vanhainkodin ja sen alaisten laitosten menot ja tulot ja kaantuvat seuraavasti:

	Menot mk	Tulot mk
Vanhainkoti		
Roihuvuori	3 231 287	157 884
Hirvihaara	288 967	13 870
Kulosaari	145 365	3 192
Yhteensä	3 665 619	174 946

Tulot koostuivat seuraavista eristä:

	mk
Ateriamaksut	60 995
Luontoisedut	8 490
Vuokrat	58 508
Muut tulot	46 953
Yhteensä	174 946

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus huollettua ja vuorokautta kohden oli Roihuvuoren vanhainkodissa 41.27 mk ja nettokustannus, eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja 39.25 mk. Hirvihaaran vanhainkodissa oli bruttokustannus 16.04 mk ja nettokustannus 15.27 mk. Kulosaaren vanhainkodin bruttokustannus oli 23.71 mk ja nettokustannus 23.19 mk.

Kustannukset huollettavien ja henkilökuntien ruokailusta olivat keskimäärin henkilöä ja päivää kohden 2.82 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärinhoito. Roihuvuoren vanhainkodin poliklinikalla käyntien lukumäärä oli kertomusvuonna 571. Laboratoriotutkimusten lukumäärä oli 12 213. Lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 881 näytettä. Fysioterapiahoidtoa annettiin Roihuvuoreessa 5 174 ja Kulosaaressa 117 kertaa. Vuoden kuluessa oli eri laitoksissa 325 ryhmävoimistelutilaisuutta.

Roihuvuoren ja pienten vanhainkotiä potilaita lähetettiin tarpeen mukaan Koskelan sairaskodin ym. poliklinikoille ja toimenpideo-sastoille hoitoa ja tutkimuksia varten.

Kulosaaren vanhainkodissa lääkäri kävi kolmen viikon välein ja tarvittaessa useammin.

Hirvihaaran vanhainkodin lääkärinä toimi edelleenkin Kellokosken sairaalan ylilääk. Paavali Alivirta, joka kävi laitoksessa 23 kertaa.

Sielunhoitotyö ja muu henkinen huolto. Har-taustilaisuuksia osastoilla pidettiin 278 kertaa (näistä 21 ehtoollistilaisuutta). Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhdistysten edustajien järjestämiä tilaisuuksia.

Pienten vanhainkotien sielunhoitotyöstä huolehti Kustaankartanon vanhainkodin pappi. Hartaustilaisuuksia pidettiin kussakin laitoksessa kerran kuukaudessa. Roihuvuoren vanhainkodin kirjastosta lainattiin 6 818 teosta.

Viihdytystoiminta. Roihuvuoren vanhainkodin kanttiinia hoiti edelleen sairaalapalvelu. Useita viihdytystilaisuuksia oli kaikissa laitoksissa. Niitä järjestivät eri seurat ja yhteisöt. Huollettaville järjestettiin laitoksen puolesta retkeilyjä. Roihuvuoren ja Kulosaaren vanhainkodeista tehtiin retki Vivamon Raamattukotiin Lohjalle, Roihuvuoren vanhainkodin pyörätuolipotilaat tekivät auto-retken Helsingin Poliohuolto-yhdistyksen toimilaskotiin Vihtijärvelle ja Hirvihaaran asukkaat tekivät retken Helsinkiin ja kävivät mm. Kaupunginteatterissa katsomassa näytelmää »Kuopion takana». Kulosaaren vanhainkodista oli muutama vanhus Linnanmäellä viettämässä vanhustenpäivää.

Roihuvuoren vanhainkodin kaikilla osastoilla samoin kuin pienissä vanhainkodeissa oli televisiovastaanottimet.

Päivä- ja aikakauslehtiä tilattiin yht. 97 vuosikertaa.

Huollettavien työ ja askartelu. Askartelutoimintaan osallistui kertomusvuonna 232 huollettavaa. Askartelutuotteiden myynti nousi 36 472 mk:aan.

Vanhainkotien huollettavat osallistuivat

Menot jakautuivat seuraavasti:	
Hoiva- ja vanhainkotiasto	2 176 820
Päivähoito-osasto	88 011
Vanhusten asuintalo	323 290
Yhteensä	2 588 121

Laitossairaalan ja vanhainkotiaston potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 2.71 mk.

erilaisiin talous- ym. töihin, joista heille maksettiin utteruusrahaa.

Hirvihaaran vanhainkodissa oli puutarha ja sikala, joiden tuotteiden arvo nousi kertomusvuonna 6 434 mk:aan.

Riistavuoren vanhainkoti

Riistavuoren vanhainkodissa on 114 laitossairaalaipaikkaa, tilapäinen 11-paikkainen vanhainkotiasto, päiväkoti, jossa on 40 paikkaa, ja 137 yksiötä käsittävä vanhusten asuintalo.

Laitossairaala- ja vanhainkotipaikoilla hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 190 eri henkilöä, joista 24 miestä ja 166 naista. Hoitopäiviä oli 45 283 eli 238.3 päivää keskimäärin huollettavaa kohti.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 2 588 121 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	28 904
Luontoisedut	5 723
Vuokrat	205 317
Muut tulot	17 147
Yhteensä	257 091

	Menot mk	Bruttokust. hoitopäivää kohti, mk	Nettokust. hoitopäivää kohti, mk
Hoiva- ja vanhainkotiasto	2 176 820	48.07	45.05
Päivähoito-osasto	88 011	9.79	9.79
Vanhusten asuintalo	323 290	6.28	3.94
Yhteensä	2 588 121		

Lääkärinhoito. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 1 287, joista 228 oli päiväkodista ja 553 vanhusten asuintalosta. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 8 311, joista päiväkodin osalle tuli 93 ja asuintalojen 309. Lisäksi lähe-

tettiin muualle tutkittavaksi 1 575 näytettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 139 ja fysioterapiahoidoa annettiin 4 939 kertaa. Ryhmävoimistelutilaisuuksia oli 28, joihin osallistui 387 henkilöä. Potilaita lähetettiin myös Koskelan sairaskodin ym. poliklinikoille ja toimenpiteosastoille tarpeen mukaan.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Hartaustilaisuuksia oli 186, joista 6 ehtoollistilaisuutta. Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhteisöjen järjestämiä tilaisuuksia. Kirjastonhoidosta huolehti kaupungin laitospöytäkirjasto, joka oli avoinna 2 kertaa viikossa. Kirjastosta lainattiin 3 785 teosta.

Viihdytystoiminta. Riistavuoren vanhainkodin kanttiini toimi entiseen tapaan. Eri yhteisöt, järjestöt ja kerhot sekä yksityiset esiintyjät järjestivät vanhuksille viihdytystilaisuuksia, joihin myös vanhusten asuintalon asukkaat olivat tervetulleita. Kaikilla osastoilla oli televisiovastaanottimet. Huollettavien käyttöön tilattiin 39 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä. Huollettaville järjestettiin kolme retkeä, nimittäin Järvenpään peikkometsään, Vivamoon Lohjalle sekä päiväkotilaisille Hämeenlinnaan. Torimatkoja järjestettiin neljä kertaa.

Huollettavien työ ja askartelu. Askarrustoitintaan osallistui kertomusvuonna 76 huollettavaa, joista 18 päiväosastolta. Askarteluvalmisteiden kokonaisuus oli 15 829 mk. Myyntipäiviä järjestettiin joka kolmas viikko torstaisin. Myyjäiset pidettiin 17.10. Myynti niissä oli 4 218 mk.

Päiväkoti. Päiväkoti toimi arkisin enintään henkilökunnan yhden työvuoron pituisen ajan. Hoidosta ei peritty korvausta. Päiväkodissa hoidettavat saivat yhden aterian ja kahvitarjoilun päivittäin sekä tilaisuuden kylpemiseen ja saunassa käyntiin. Lisäksi he voivat osallistua askartelu- ja viihdytystoitintaan ja mahdollisuuksien mukaan saada myös laitoksen lääkärin tarpeelliseksi katsomaa fysikaalista ym. hoitoa.

Päiväkodissa kävi yht. 49 eri henkilöä, joista 31 miestä ja 18 naista. Vuoden lopussa

oli osaston kirjoissa 41 vanhusta. Hoitopäiviä oli vuoden aikana 8 989. Huomattava osa päiväosastolla kävijöistä oli vailla vakituista asuntoa.

Vanhusten asuintalo. Vuoden lopussa oli asukasmäärä 139 henkilöä, joista aviopareja 4 (miehiä 12 ja naisia 127). Asumispäiviä oli 51 465. Vanhin asukas oli 87-vuotias ja nuorin 61-vuotias.

Sairaanhoito ja muut palvelukset. Vanhainkodin ylilääkäri tarkasti kaikki asuintaloon muuttaneet. Kertomusvuonna oli 27 päivystävän lääkärin käyntiä. Sairaanhoitajat suorittivat 606 kotikäyntiä vanhusten asuntoihin, sosiaalihuoltaja kävi 335 kertaa, jonka lisäksi asukkaat kävivät sosiaalihuoltajan luona 483 kertaa ja naisvahtimestari 596 kertaa vanhusten luona. Suursiivous tehtiin kaikissa asunnoissa 2 kertaa vuodessa.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asuintalossa asuvien vanhusten askarrutuksesta. Askarteluun osallistui 23 henkilöä, joista 22 naista ja 1 mies. Askartelurahaa maksettiin 3 132 mk eli keskim. 11 mk askartelijaa kohti kuukaudessa.

Suursuon vanhainkoti

Laitoksessa on 260 laitossairaalaapaikkaa ja päiväkoti, jossa on 40 paikkaa.

Laitossairaalassa hoidettiin kertomusvuonna 359 henkilöä, joista 35 miestä ja 324 naista. Näistä oli huoltoaputapauksia 25 miestä ja 222 naista. Hoitopäiviä oli 94 452, joista tuli huoltoaputapausten osalle 60 879 eli 64,5 % ja itsemaksavien osalle 33 573 hoitopäivää.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 4 572 422 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	61 879
Luontoisedut	10 047
Vuokrat	119 146
Muut tulot	58 331

Yhteensä 249 403

Menot ja tulot jakautuivat osastoittain seuraavasti:

	menot	tulot
hoivaosastot	4 497 611	249 403
päiväkoti	74 811	—
yhteensä	4 572 422	249 403

Hoivaosaston bruttomenot olivat hoitopäivää kohti 47.62 mk ja nettomenot 44.98 mk.

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat 2.79 mk henkilöä ja päivää kohti.

Lääkärinhoito. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 1 048, joista 375 oli päiväkodista. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 12 526 ja muualle tutkittavaksi lähetettiin 1 343 näytettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 465 ja fysioterapiahoidoa annettiin 7 445 kertaa. Ryhmävoimistelutilaisuuksia oli 66, joihin osallistui 786 henkilöä. Muiden sairaaloiden poliklinikoille lähetettiin hoitoon ja tutkimuksiin yhteensä 689 potilasta sekä Kustaan-kartanon ja Koskelan röntgenosastoille tutkimuksiin yht. 666 potilasta.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Har- taustilaisuuksia oli 413 ja ehtoollisjumalan- palveluksia 18. Yhteisiä juhlia oli 2, lisäksi useat kuorot vierailivat laitoksessa. Henkilö- kohtaista sielunhoitotyötä tehtiin keskuste- lujen muodossa. Kirjastosta huolehti kau- pungin laitoskirjasto. Kirjastonhoitaja kiersi kerran viikossa kirjavaunun kanssa päivä- kodissa sekä jokaisella osastolla. Tämän li- säksi kirjasto oli avoinna kaksi kertaa vii- kossa. Kirjoja lainattiin 5 316. Huollettavien käyttöön tilattiin 80 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä.

Viihdytystoiminta. Sairaalapalvelulle vuok- rattu kanttiini palveli huollettavia entiseen tapaan. Kaikilla osastoilla oli televisiovas- taanottimet. Vanhuksille järjestettiin 5 teat- teriesitystä laitoksessa ja 2 Kaupunginteat- terissa. Elokuvaesityksiä oli kerran kuukau- dessa. Lisäksi oli erilaisten yhteisöjen kuin

myös yksityisten järjestämiä musiikkiesityk- siä. Hoivaosastojen potilaille järjestettiin pari retkeä, toinen Tapiolaan, jonka jälkeen oli kiertoaajelu kaupungilla, ja toinen retki tehtiin Salmen kartanoon. Lisäksi tehtiin useita retkiä Kauppatorille. Samoin pääsivät päivä- kodin asukkaat tutustumaan Tapiolaan ja vastaavasti kiertoaajelulle. Toisen retken päi- väkotilaiset tekivät Luukin alueelle ja Salmen kartanoon. Lisäksi on mainittava, että 17 vanhusta (12 invalidivaununpotilasta) kulje- tettiin vanhusten päivänä Linnanmäelle.

Huollettavien työ ja askartelu. Askarrutus- toimintaan osallistui kertomusvuonna 124 huollettavaa, hoivaosastoilta 82 ja päiväko- dista 42, joista oli 113 naista ja 11 miestä. Eri- laisiin talous- yms. töihin osallistui näiden lisäksi 16 huollettavaa. Askarteluvalmistei- den kokonaismyynti oli 15 614 mk, josta omaan käyttöön tarkoitettujen valmisteiden osuus 786 mk. Päiväkodin huollettavat saivat työainekustannusten ja myyntihinnan ero- tuksen itselleen askartelurahana. Askartelu- tuotteiden myynti oli kerran viikossa.

Päiväkoti. Päiväkoti toimi samojen peri- aatteiden mukaan kuin Riistavuoren päivä- koti. Päiväkodissa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 56 henkilöä, joista 41 naista ja 15 miestä. Hoitopäiviä oli 9 625. Suurin osa päiväkodissa käyneistä oli 66—80-vuotiaita.

Myllypuron vanhusten asuintalo

Myllypuron vanhusten asuintalossa on 136 yk- siötä, joista yksi on toimistona. Talossa asui kertomusvuonna kaikkiaan 162 henkilöä, näistä miehiä 19 ja naisia 143. Kertomusvu- oden lopussa oli asukkaita 144. Asumispäiviä oli 52 731. Vanhin asukas oli 86-vuotias.

Asuintalon menot olivat 361 836 mk ja tu- lot 130 840 mk. Huoltopäiväkustannus asu- kasta ja päivää kohti bruttomenojen mukaan oli 6.86 mk.

Sairaanhoido. Asuintalon asukkailla ei ol-

lut omaa lääkäriä, vaan he kävivät alue- ja yksityislääkäreiden vastaanotoilla ja lisäksi kaupungin poliklinikoilla. Kiireellisissä sairaustapauksissa pyydettiin asukkaan luo joko aluelääkäri tai päivystävä lääkäri. Näitä käyntejä oli 55. Sairastumistapauksia oli kertomusvuonna 148. Kaupungin kotisairaanhoidtaja teki kotikäyntejä 15 asukkaan luo, 38 asukasta oli 44 kertaa sairaalahoidossa kaupungin eri sairaaloissa ja sairaalapäiviä oli 929.

Kotikäyntejä vanhusten luo tehtiin kaikkiaan 2 297, joista suurimman osan teki asuintalon hoitaja apulaisineen. Muita palveluksia tehtiin 2 195, joista mainittakoon ostospalvelu, lääkkeitten nouto apteekista, maksujen hoito, eläkkeitten nosto ja puhelinpalvelu.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asukkaiden askartelusta siten, että työtupien askartelutyönohjaaja kävi asuintalossa ohjaamassa vanhusten askartelutyötä 3 päivänä viikossa. Askarteluun osallistui 19 naista. Työtuvat maksoivat askartelijoille työainekustannusten ja myyntihinnan erotuksen askartelurahana. Tätä rahaa maksettiin kertomusvuonna 1 435 mk ja sen suuruus vaihteli 1 mk:sta 67 mk:aan kuukaudessa askartelijaa kohti. Asukkaat ottivat myös osaa tehtäväluntoiseen askarteluun, johon kuului erilaisia asuintalon toimintaan liittyviä tehtäviä. Tästä maksettiin askartelurahaa 1—3 mk päivässä, ja siihen osallistui 12 henkilöä (2 miestä ja 10 naista); heidän yhteisesti saamansa askarteluraha oli kertomusvuonna 3 444 mk.

Viihdytystoiminta. Asuintalon asukkaille järjestettiin kertomusvuonna 29 erilaista viihdytystilaisuutta, joista Herttoniemen seurakunta järjesti 22, eri piirit 2, oma johto 3 ja lisäksi oli 2 teatteriesitystä. Tämän lisäksi saivat asukkaat vapaa- ja alennuslippuja teatteriin, elokuviin, oopperaan yms. Retkistä mainittakoon autoretki Sammattiin ja Lohjalle, täällä käytiin Paikkarin torpassa, Sammatin kirkossa sekä Vivamon työkeskuksessa. Vanhukset osallistuivat myös Herttoniemen seurakunnan retkiin ja olivat muutenkin mukana seurakuntatoiminnassa.

Pihlajamäen asuintalo

Pihlajamäen asuintalo

Pihlajamäen asuintalon ensimmäiset rakennusosat ja kerhosiipi valmistuivat 1.2. kertomusvuonna ja ensimmäiset 147 vanhusta muuttivat 26.2.—13.3. välisenä aikana. Kokonaisuudessaan asuintalo valmistui 30.5. ja kaikki 247 yksiötä olivat asuttuina 17.6. Kertomusvuonna asui asuintalossa kaikkiaan 319 vanhusta, joista 76 miestä ja 243 naista. Vuodelle 1969 siirtyi 313 asukasta. Asumispäiviä oli 78 236. Talon vanhin asukas oli 85-vuotias ja nuorin 59-vuotias.

Asuintalon menot olivat 246 460 mk ja tulot 202 802 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohti oli 3.15 mk ja nettokustannus 0.56 mk.

Sairaanhoito. Asuintalon kerhosiivestä vuokrattiin vastaanottotilat Pihlajamäen aluelääkärin vastaanottoa ja sairaanhoitoasemaa varten 1.4. lukien. Asuintalosta kävi aluelääkärin vastaanotoilla 191 henkilöä ja näitä käyntejä oli 697. Aluelääkäri tai päivystävä lääkäri suoritti 23 käyntiä kiireellisissä sairaustapauksissa. Sairaanhoitoasemalla kävi 1.8.—31.12. välisenä aikana 13 henkilöä ja käyntejä oli 242. Kotisairaanhoidtaja kävi samana aikana 8 henkilön luona 97 kertaa ja henkilökunta suoritti 192 kotikäyntiä sairaustapauksissa. Sairalahoidossa oli 45 henkilöä yhteensä 51 kertaa.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asuintalossa asuvien askartelusta 1.10. lukien siten, että työtupien askartelunohjaaja kävi asuintalossa viitenä päivänä viikossa. Askarteluun osallistui 44 henkilöä, 38 naista ja 6 miestä. Askartelurahana maksettiin esineen myyntihinnan ja työtarpeitten hinnan välinen erotus. Askartelurahaa maksettiin 1 826 mk. Asukkaat ottivat myöskin osaa tehtäväluntoiseen askarteluun, joka käsittää erilaisia talon toimintaan liittyviä tehtäviä. Tähän

sallistui 10 henkilöä ja saivat he askartelua 1 139 mk.

Viihdytystoiminta. Pihlajamäen seurakuntaan työntekijät pitivät asukkaille Kultaisen Iän kerhoa kerran viikossa. Markuksen seurakunta järjesti ruotsinkielisille asukkaille kerhotoimintaa samoin kerran viikossa. Seurakunnat järjestivät myöskin erilaisia retkiä vanhuksille. Lisäksi heille varattiin maksuton teatteri-ilta Helsingin Kaupunginteatterissa, elokuvateatterissa, konsertti Kulttuuritalolla sekä käynti Kansallisoopperassa ja myöskin saaristoristeily Helsingin edustalle.

Tervalammen työlaitos

Huollettavat. Laitoksen kirjoissa oli vuoden aikana yht. 862 miestä, mutta heistä oli osa lomalla, vankilassa, karkumatkalla tai sairaalassa.

Huoltoapulain nojalla oli laitoksessa 91 henkilöä. Kirjoissa olevien määrä vuoden päättyessä oli 160.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain nojalla oli kirjoissa vuoden aikana huoltolaosastossa 417 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 125.

Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla oli kirjoissa 264 miestä. Näistä oli laitoksessa läsnä olevia yhteensä 187 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 196.

Hoitopäivien lukumäärä koko vuonna oli kaikkiaan 47 668. Ne jakaantuivat seuraavasti:

	Hoitopäiviä	
	v. 1968	v. 1967
Huoltoapulain nojalla hoidetut	6 659	4 659
PAV-lain » »	27 328	29 562
Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla hoidetut	13 681	13 281
Yhteensä	47 668	47 502

Hoitopäivien luku nousi edellisestä vuodesta 166:lla.

Menot ja tulot. Työlaitoksen bruttomenot olivat 867 593 mk ja bruttotulot 465 302 mk. Maatilan tappio kertomusvuodelta oli 144 506 mk. Bruttokustannus hoidokkia ja päivää kohden oli 18.20 mk. Jos bruttomenoista vähennetään työlaitoksesta kertyneet tulot, saadaan nettokustannukseksi 8.44 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon maatilan tappio, saadaan nettomenoksi 11.47 mk hoitopäivältä.

Huollettavien työ. Huollettavat työskentelivät peltoviljelys-, puutarha-, sikala-, talli-, talous-, rakennus-, metsätalous- ym. töissä kaikkiaan 30 437 työpäivää. Heidän laskettiin työllään korvanneen joko itse saamansa tai niiden henkilöiden huoltoa, joiden puolesta he lain mukaan olivat korvausvelvollisia, kaikkiaan 59 355 mk:n arvosta, mistä summasta 42 982 mk oli lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla työlaitoksessa olevien osuutta.

Terveystenhoito. Laitoksen lääkärin vastaanotoilla oli huollettavien käyntien luku 1 379. Erikoistutkimuksissa oli poliklinikoilla 352 käyntiä. Hammaslääkärikäyntien luku oli n. 296. Laitoksen sairausosastolla hoidettiin 22 potilasta, joiden hoitopäivien lukumäärä oli 201.

Henkinen huolto. Huollettaville järjestettiin mahdollisuuksien mukaan ja kunkin työkyvyn huomioon ottaen työterapiaa. Ryhmäterapiatilaisuuksia järjestettiin 124 ja niissä kävi yht. 1 314 huollettavaa, lisäksi oli yksilöterapiaa. AA-kerho kokoontui 1—2 kertaa viikossa ja Helsingin AA-kerhoista oli useita vierailuja.

Vihdin seurakunnan papit ja erilaisten uskonnollisten järjestöjen edustajat pitivät laitoksessa hartaustilaisuuksia. Viihdetilaisuuksia oli mm. kaksi Suomen Kouluteatterin vierailua, yksi Studiotheaterin vierailu sekä raittiusjuhla, lisäksi järjestettiin urheiluymp. kilpailuja. Huollettavien käytössä oli radio, televisio, sanoma- ja aikakauslehtiä, kirjasto, harrastusvälineitä ym.

3. Irtolaishuolto

Huollettujen lukumäärä. Irtolaishuollossa oli kertomusvuonna kaikkiaan 598 eri henkilöä, joista 318 (ed.v. 328) miestä ja 280 (340) naista.

Kaikista huolletuista irtolaisista oli uusia, vasta kertomusvuonna ensi kerran huoltoon otettuja 184 (222).

Seuraavat selvitykset koskevat yleensä, mikäli toisin ei ole mainittu, kertomusvuonna huollettujen irtolaisten kokonaismäärää. Vain

niissä tapauksissa, joissa uusien irtolaisten olosuhteissa oli merkittävää eroa näihin verrattuna, on erikseen esitetty tärkeimpiä numerotietoja tästäkin ryhmästä. Myös taulukkoliitteissä on numerotietoja.

Irtolaishuollon peruste. Ryhmittämällä irtolaishuoltoon joutuneet sen perusteen nojalla, jota on katsottu pääperusteeksi, saadaan seuraava asetelma:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Kuljeksiva elämä	47	14.8	78	27.9	125	20.9
Työn vieroksuminen	183	57.5	154	55.0	337	56.4
Kerjuu	18	5.7	6	2.1	24	4.0
Ammattihauress	4	1.3	41	14.6	45	7.5
Muu peruste ¹⁾	66	20.7	1	0.4	67	11.2
Yhteensä	318	100.0	280	100.0	598	100.0

Naispuolisista uusista irtolaisista oli suurin osa, 45.5 % joutunut huoltoon työn vieroksumisen, 22.7 % kuljeksivan elämän ja 22.7 % ammattihauressen perusteella.

Huoltotoimenpiteet. Eri huoltotoimenpiteitä

sovellettiin irtolaisiin seuraavasti (taulukkoa laadittaessa on otettu huomioon kuhunkin irtolaiseen vuoden kuluessa viimeksi sovellettu huoltotoimenpide):

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Varoitus	30	9.4	26	9.3	56	9.4
Kotikuntaan lähettäminen	16	5.0	11	3.9	27	4.5
Irtolaishuolto	155	48.8	111	39.6	266	44.5
Työlaitos	38	12.0	38	13.6	76	12.7
Pakkotyö	1	0.3	5	1.8	6	1.0
Jälkivalvonta	78	24.5	89	31.8	167	27.9
Yhteensä	318	100.0	280	100.0	598	100.0

Uusista irtolaisista lähetettiin kotikuntaan 12.5 %, jäi varoitusasteelle 26.1 %, valvontaasteelle 45.7 %, työlaitoksessa oli 9.2 % ja jälkivalvonnassa 6.5 %.

Useissa tapauksissa toimitettiin irtolaisia työlaitokseen tai pakkotyöhön poliisin toimesta, koska irtolaislain mukaan poliisipäälliköllä oli oikeus tehdä esitys irtolaisen huoltoon lähettämisestä ilman edellä käyviä lievennäviä toimenpiteitä, milloin tämä oli kah-

den viimeisen vuoden kuluessa ollut työlaitoksessa, pakkotyössä tai vapausrangaistusta kärsimässä.

Irtolaisten huoltopäivien luku työlaitoksessa oli kaikkiaan 15 125, joista 6 189 oli miesten ja 8 936 naisten. Näihin lukuihin eivät sisälly huoltopäivät pakkotyössä, koska niistä ei aiheudu kunnalle mitään kustannuksia.

¹⁾ Suurin osa näistä oli henkilöitä, jotka olivat syyllistyneet väkijuomalainsäädäntöä vastaan tehtyihin rikoksiin, kuten väkijuomien luvattomaan myyntiin.

Siviilisääty ja syntyperä. Siviilisäädyn mukaan ryhmittäytyvät irtolaiset seuraavasti:

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	210	66.1	188	67.1	398	66.6
Naimisissa	57	17.9	47	16.8	104	17.4
Leskiä	2	0.6	10	3.6	12	2.0
Eronneita	49	15.4	35	12.5	84	14.0
Yhteensä	318	100.0	280	100.0	598	100.0

Aviottomina syntyneitä ¹⁾ oli kaikista irtolaisista 49 eli 8.2 %. Miehistä erikseen oli aviottomia 5.3 % ja naisista 11.4 %.

Ikä. Eri ikäluokkien suhteellinen osuus irtolaishuollossa olevista oli seuraava:

	18—20 v*) %	21—29 v	30—39 v	40—49 v	50 v—	Yht. %
Miehiä	7.2	29.6	29.2	22.0	12.0	100.0
Naisia	19.6	38.2	18.6	15.0	8.6	100.0

Muita tietoja. Rikoksista tuomittuja oli etupäässä rikosrekisteriotteista saatujen tietojen mukaan 274 eli 45.8 % kaikista, mie-

histä erikseen 194 eli 61.0 %. Uusista irtolaisista oli rikoksista tuomittuja 60.3 %.

4. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto

Huollettujen lukumäärä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain mukaisten huoltotoimenpiteiden alaisena oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 4 900 henkilöä. He jakaantuivat seuraavasti:

	Yh-	Miehiä	Naisia	teensä
Varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut	3 547	178	3 725	
Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut	1 107	68	1 175	
Yhteensä	4 654	246	4 900	

Seuraavassa selvityksessä on ensin käsitelty varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut ja sen jälkeen nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut henkilöt.

Varsinaisina väärinkäyttäjinä huollettuja henkilöitä oli kertomusvuonna siis 3 725. Luku oli 16.1 % pienempi kuin edellisenä

vuonna, jolloin huollettuja oli 4 439. Vähennys johtuu siitä, että työvoimapulan ja eräiden tarkoituksenmukaisuusnäkökohtien takia on toimenpiteiden kohteiksi joutuvien määrää jouduttu rajoittamaan. Sama pätee myös nuorina väärinkäyttäjinä huollettujen kohdalla.

Kertomusvuoden kokonaismäärästä oli jo aikaisemmin huollossa olleita 3 014 miestä ja 135 naista eli yhteensä 3 149 henkilöä, joihin nähden huoltotoimenpiteet siis olivat jatko-huoltoa, kun sen sijaan vasta kertomusvuonna huoltotoimenpiteiden kohteiksi joutui 533 (ed. v. 898) miestä ja 43 (39) naista eli kaikkiaan 576 (937) henkilöä.

Huollon peruste. Huoltoon ottamisen pääperusteen mukaan jakautuivat väärinkäyttäjät seuraavasti:

¹⁾ Tunteamatonta syntyperää olevat mukaan luettuina. — ²⁾ Irtolaiskäsittelyä ei sovelleta 18 vuotta nuorempaan henkilöön.

20. Huoltotoimi

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Vaarallisuus	39	1.1	1	0.6	40	1.1
Rattijuoppous	9	0.3	—	—	9	0.2
Häiriö tai pahennus	1 445	40.8	69	38.8	1 514	40.7
Päihtymystapaukset	1 418	40.0	61	34.2	1 479	39.7
Elatusvelvollisuuden laiminlyönti	22	0.6	1	0.6	23	0.6
Ansiotyön laiminlyönti	19	0.5	2	1.1	21	0.6
Rasitus	11	0.3	2	1.1	13	0.3
Huoltoavun tarve	8	0.2	5	2.8	13	0.3
Vapaaehtoisuus	576	16.2	37	20.8	613	16.5
Yhteensä	3 547	100.0	178	100.0	3 725	100.0

Huoltotoimenpiteet. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien jakautuminen heihin kertomusvuoden aikana viimeksi sovelletun toi-

menpiteen mukaan käy selville seuraavasta taulukosta:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	573	16.1	26	14.6	599	16.1
Valvonta	1 148	32.4	62	34.9	1 210	32.5
Huoltola (päätos)	290	8.2	10	5.6	300	8.0
Huoltola (täytäntöönpanu)	443	12.5	33	18.5	476	12.8
Sairaala- tai muu laitoshoido	425	12.0	26	14.6	451	12.1
Jälkivalvonta	534	15.0	21	11.8	555	14.9
Hoitokodit	134	3.8	—	—	134	3.6
Yhteensä	3 547	100.0	178	100.0	3 725	100.0

Uusista päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä jäi neuvonta- ja ohjausasteelle valtaosa eli 46.0 %, valvontaan 21.4 %.

Siviilisääty. Siviilisäädyn mukaan ryhmittyivät väärinkäyttäjät seuraavasti:

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	1 626	45.8	39	21.9	1 665	44.7
Naimisissa	1 202	33.9	78	43.8	1 280	34.4
Leskiä	63	1.8	11	6.2	74	2.0
Eronneita	655	18.5	50	28.1	705	18.9
Tuntematon	1	0.0	—	—	1	0.0
Yhteensä	3 547	100.0	178	100.0	3 725	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet huollossa olleista varsinaisista väärinkäyttäjistä olivat:

	—20 v	21—29 v	30—39 v	40—49 v	50 v —	Kaikkiaan
Luku	44	456	1 020	1 188	1 017	3 725
%	1.2	12.2	27.4	31.9	27.3	100.0

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä oli lääkeaineiden väärinkäyttäjiiä 42, joista 13 naista. Suurin osa lääkeaineiden väärinkäyttäjistä oli 30—49-vuotiaita. Morfiinin yms. käyttäjiä oli 10, muun lääkeaineen

käyttäjiä 6 ja 26 käytti alkoholin lisäksi lääkeainetta.

Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletuista 1 175 henkilöstä oli 1 107 miespuolista ja 68 naispuolista. Heistä oli 404 ollut

jo aikaisemmin huollon kohteena; usia oli siten 771.

Huoltotoimenpiteet, siviilisääty. Viimeksi

sovelletun toimenpiteen sekä siviilisäädyn mukaan ryhmittyvät po. huollossa olleet seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	1 014	91.6	63	92.6	1 077	91.7
Valvonta	93	8.4	5	7.4	98	8.3
Yhteensä	1 107	100.0	68	100.0	1 175	100.0

Uusista tapauksista, joita oli 59 naista ja 712 miestä, sovellettiin 57 naiseen sekä 698

mieheen huoltotoimenpiteenä neuvontaa ja ohjausta ja muihin valvontaa.

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	969	87.5	56	82.4	1 025	87.2
Naimisissa	132	11.9	9	13.2	141	12.0
Eronneita	6	0.6	3	4.4	9	0.8
Yhteensä	1 107	100.0	68	100.0	1 175	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet olivat:

	18—20 v	21—24 v	Kaikkiaan
Luku	447	728	1 175
%	38.0	62.0	100.0

Uusista tapauksista 18—20-vuotiaiden osuus oli 45.7 %.

Asunnottomien alkoholistien huolto. Vaikka Helsingissä oli yli 3 000 miesten asuntolapaikkaa, oli paikoista talvisin ajoittain puutetta. Huoltoviraston ja majoitustoiminnan harjoittajien yhteistoiminnan tuloksena on usean talven ajan toiminut huoltoviraston asunnottomien huoltotoimiston suojissa iltaisin majoitustoiminnan keskuselin, joka on auttanut asunnottomia majoituksen saannissa. Päihtyneitä ei oteta varsinaisiin yömajoihin eikä asuntoloihin.

Talvella 1967 kauppaan tullut uusi talousprii, työttömyys, armahduslaki ja kovat pakkaset lisäsivät asunnottomien alkoholistien lukumäärää. Huoltolautakunta oli jo aikaisemmin tehnyt ehdotuksia lämmittelysuojan saamiseksi ko. henkilöitä varten. 4.12.1967 avattiin yhteistoiminnassa Suoja-Pirtti -yhdistyksen kanssa hätämajoitus-

paikka talossa Lauttasaarenkatu 1. Majapaikassa oli ajoittain samanaikaisesti yli 1 000 miestä. 4.12.1967—3.4.1968 välisenä aikana oli tässä ensisuojaissa kaikkiaan 3 173 eri miestä, joista Helsingissä kirjoilla olevia 51.3 %. Ensisuoja oli suljettuna 16.7.—31.10. ja avattiin jälleen 1.11. aikaisempaa suppeammissa puitteissa ja täsmennetyin ja tarkistetuin toimintaperiaattein.

Vapaaehtoisesti hoitoon pyrkivien yksilö- ja ryhmäterapia. PAVI-huoltotoimiston käytössä oli edelleen talosta Hämeentie 8 vuokrattu huoneisto kerhotoimintaa varten. Huoneistossa harjoitettiin vapaaehtoisuuteen perustuvaa yksilö- ja ryhmätyötä hoitoon hakeutuvien vapauttamiseksi päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä.

Kerhuhuoneisto pidettiin avoinna kaikkina päivinä, myös sunnuntaisin klo 9—22 välisenä aikana. Aukioloaikana huoneistoon oli vapaa pääsy jokaisella hoitoa hakevalla, päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä kärsivällä henkilöllä.

Huoneisto oli PAVI-huoltotoimiston käytössä jokaisena arkipäivänä klo 9—10.30 ja 12.30—17 sekä arki-iltoina paitsi lauantaisin klo 19—22. Tällöin huoneistossa oli valvojana

PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijä, joka päiväsaikaan huolehti huoneistoon saapuvien henkilöiden yksilöhoidosta ja iltaisin PAVI-toimiston ja Toukolan hoitokodin tarpeita palvelevasta ryhmätöinnistä.

Huoneisto oli myös Helsingin AA-kerhon käytössä kaikkina viikon päivinä. Huoltovirasto huolehti huoneiston vuokran, puhelin- ja sähkönkulutuksesta aiheutuvien kulujen maksamisesta ja Helsingin AA-kerho puolestaan muiden kulujen suorittamisesta.

Kertomusvuoden aikana pidettiin kerholla 191 kokousta PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijäin valvomana. Kokouksiin osallistuneiden lukumäärä oli 3 482 eli keskim. 18.2 henkilöä kokousta kohti. Kerholla käyntien määrä oli 20 644 eli hieman enemmän kuin edellisenä vuonna. Sosiaalityöntekijät suorittivat 1 967 henkilökohtaista keskustelua apua hakemaan tulleiden päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien asioiden hoitamiseksi. Samalla he järjestivät asunnon 127 henkilölle ja välittivät työpaikan 23 henkilölle.

Kerhotoiminnasta kertomusvuoden aikana saadut kokemukset olivat varsin myönteisiä. Tämä toimintamuoto liittyi tuloksellisesti päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien kuntouttamiseen vapaaehtoisen avohuollon linjalla.

Nuorten henkilöiden AA-kerhotoiminta. AA-nuorisoryhmä »Hagiksen Nuoret» aloitti toimintansa 1.11.1967 kaupungin nuorisotoimiston Hakaniemen kerhokeskuksesta, Silta-

saarenk. 12, PAVI-toimistolle luovuttamassa huoneistossa. Kerhoiltoja pidettiin neljänä iltana viikossa (maanantai, keskiviikko, torstai klo 18—22 ja lauantai klo 17.30—20. Syyskuun alusta kertomusvuonna muodostettiin uusi ryhmä »Krunikan Nuoret», joka kokoontui tiistaisin ja perjantaisin klo 18—22 seurakuntien nuorisotoimiston huoneistossa Snellmanink. 19 A 2. Tällöin Hagiksen Nuoret eivät enää kokoontuneet torstaisin. Samoin 1.3. kertomusvuonna aloitti uudelleen toimintansa AA-nuorisotoimisto Perheryhmä Toive lauantaisin klo 18—22 Kriminaalihuolto-yhdistyksen huoneistossa Pengerk. 30.

Kerhotoimintaan osallistuneet olivat yleensä n. 20—22-vuotiaita. Alle 18-vuotiaita oli vain muutama ja vanhin oli 27-vuotias.

Kerhotoiminnan alkamisesta lukien pidettiin yhteensä 399 ryhmäkokousta, joihin osallistui 5 685 henkilöä. Näitä ryhmäkokouksia samoin kuin kesäretkeilyjä ohjasi kaksi PAVI-huoltotoimiston osa-aikatyössä olevaa sosiaalityöntekijää. Kesän aikana kertomusvuonna tekivät nuorisoryhmät 6 viikonloppuretkeä, joista 2 Nnuuksionpään retkeilyalueelle ja 4 Vuorilahden kesäkotiin. Näihin retkiin osallistui 138 kerholaista tai heidän omaistiaan. Kustannukset he keräsivät keskuudestaan.

Nuorten AA-kerhotoiminta on osoittanut elinvoimaisuutensa ja tarpeellisuutensa ja toiminta on jo laajentunut kolmeksi ryhmäksi.

5. Toukolan hoitokoti

Toukolan hoitokoti, joka perustettiin v. 1963 jatkoi toimintaansa entiseen tapaan.

Hoitokodissa hoidettiin kertomusvuoden aikana 77 miestä. Vuoden aikana voitiin n. 1 000 pyrkijästä ottaa hoitokotiin vain 58 uutta asukasta. Hoitovuorokausien luku oli 8 065, joista itsemaksavien hoitovuorokausia oli 6 038 ja huoltolautakunnan maksamia 2 027. Huoltolautakunnan maksamien hoitovuorokausien lukumäärän lisääntyminen

edelliseen vuoteen verrattuna johtui edelleen vaikeutuneesta työllisyysstilanteesta. Bruttokustannukset asukasta ja hoitovuorokautta kohden olivat 12.31 mk ja nettokustannukset 5.55 mk.

Menot ja tulot. Hoitokodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 99 244 mk.

Tulot	mk
Hoitomaksut:	
Itsemaksavat	35 233
Huoltolautakunta	13 806
Henkilökunnan ruokailu	2 478
Vuokrat	1 817
Valtion apu	1 000
Muut tulot	158
Yhteensä	54 492

Nettomenot olivat 44 752 mk.

Hoitokodissa hoidettujen jakauma oli	
31.12. seuraava:	
Kodista poistui kuntoutuneina	32
Sairaalaan toimitettiin	2
Lyhytaikaisia asukkeja	3
Järjestyssääntöjen rikkomisen takia	
poistettiin	20
V:een 1969 jäi hoitokotiin	20
Yhteensä	77

6. Sosiaalilääkärin toiminta

Sosiaalilääkärin päätehtävänä oli lakien edellyttämien lääkärintlausuntojen laatiminen päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä ja irtolaisista ja huolehtiminen tarvittaessa muistakin tutkimuksista ja lausunnoista sekä ensiavun luontoisen hoidon antaminen kiireellisissä tapauksissa em. henkilöille. Sosiaalilääkäri avusti myös huoltotoimistoja vaikeimpien huoltotapausten osalta ja osallistui kuntoutustoimikunnan työhön.

Kertomusvuonna tutkittiin ja hoidettiin

Hoitokodissa pidettiin kertomusvuoden aikana 105 ryhmäkokousta, joihin osallistui 2 865 henkilöä. Henkilökohtaisen keskustelun muodossa hoidettiin 1 129 asiaa. Useimmat hoitokodista poistuneet osallistuivat myöhemminkin ryhmätoimintaan eri AA-ryhmissä.

Mainittakoon vielä, että hoitokodin asukkaat maksoivat kodissa ollessaan perheiden elatusmaksuja, sakkoja ja muita velkoja veronpidätysten lisäksi.

Hoitokodissa sen viisivuotisen toiminnan aikana asuneista miehistä on 2/3 jäänyt lakisääteisen PAV-huollon ulkopuolelle kodista poistuttuaan.

sosiaalilääkärin toimesta 1 330 (ed. v. 1 875) huollettavaa. Näiden käyntikertojen lukumäärä oli 1 673 (2 160). Uusia huollettavia oli 462 (577).

Kirjoitettujen lääkärintlausuntojen ja todistusten luku oli 1 434, poliklinista ensiapua annettiin 726 kertaa, muihin poliklinikoihin, sairaaloihin yms. lähetettiin 80 huollettavaa. Sosiaalilääkäri antoi myös neuvontaa ja ohjausta huollettaville ja heidän omaisilleen.

7. Juopumuspidätykset

Juopumuspidätystilastoa Helsingissä asuvista henkilöistä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon taustaa valaisevat seuraavat tilastotiedot juopumuspidätyksistä.

Ns. juopumuspidätyskortiston mukaan pidätettiin kertomusvuonna 12 595 eri henkilöä, joista miehiä 11 788 ja naisia 807. Edelliseen vuoteen verraten oli pidätettyjä 1 223

henkilöä vähemmän. Ensi kertaa pidätettyjä oli 3 080 ja syytteeseen asetettiin 3 913 henkilöä. Pidätyskertoja oli kaikkiaan 39 498. Keskimääräinen pidätyskertojen luku henkilöä kohden vuodessa oli miesten osalta 3.2 ja naisten osalta 2.3. Eniten pidätyksiä sattui touko- vähiten tammikuussa.

Mainittakoon vielä, että kaikista juopumuspidätyskortistossa olevista oli rekiste-

20. Huoltotoimi

röity päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä 6 016, lisäksi nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huollettuja 1 787 sekä irtolaisina 923.

Juopumuspidätykset jakautuivat pidätettyjen asuin- ja pidätyspaikan mukaan seuraavasti:

Pidätyksiä oli Helsingissä yht. 40 754, jois-

ta 3 654 muualla asuvien pidätyksiä. Helsingiläisten pidätyksiä oli yht. 39 498, joista 2 398 tapahtui Helsingin ulkopuolella.

Yksityiskohtaisempia tietoja juopumuksesta pidätettyjen iästä, pidätyskertojen lukumäärästä sekä pidätyksien luvusta kunakin vuoden kuukautena on julkaistu taukko-osastossa.

8. Kodinhoitotoiminta

Kunnallisesta kodinhoitoavusta tuli osalliseksi eri kuukausina seuraava määrä perheitä tai yksinäisiä henkilöitä.

tammikuu	1 326	heinäkuu	1 218
helmikuu	1 306	elokuu	1 127
maaliskuu	1 192	syyskuu	1 239
huhtikuu	1 287	lokakuu	1 354
toukokuu	1 349	marraskuu	1 357
kesäkuu	1 160	joulukuu	1 207

Kodinhoitoapua saaneiden eri perheiden lukumäärä oli koko vuonna 5 175, joista van-

huksia 1 911. Toimistoon tehtiin 8 744 pyyntöä kodinhoitoavun saamiseksi, mutta huomattava osa pyynnöistä jouduttiin hylkäämään työvoimapulan vuoksi.

Kodinhoitajat suorittivat kaikkiaan 40 363 työpäivää ja kotiaavustajat 4 680 työpäivää. Muille kuin vähävaraisille annetusta kodinhoitoavusta perittiin asianomaisilta yhteensä 93 100 mk. Kodinhoitotyöstä aiheutuneet kustannukset olivat kodinhoitajien osalta 6.89 mk/t brutto (nettokust. 4.96 mk) ja kotiaavustajien osalta 5.37 mk/t brutto (nettokust. 5.02 mk).

9. Ammattiopintojen avustaminen, invalidihuolto, työhuolto, toipilasraha, sotilasavustukset ja vanhusten asumistuki

Ammattiopintojen avustuslaissa edellytettyä huoltoa sai kertomusvuonna 1 055 opiskelijaa. Heille valtion varoista maksettujen avustusten, apurahojen ja lainojen yhteinen määrä oli 249 045 mk. Lisäavustuksina suoritettiin kaupungin varoista 80 767 mk sellaisille helsinkiläisille opiskelijoille, joiden valtiolta saama avustus oli riittämätön tai jotka muusta syystä olivat erikoisen tuen tarpeessa opiskeluaikanaan.

Invalidihuoltoa sai kaikkiaan 913 invalidia. Lääkintähuoltoa sai 601 invalidia sairaalahoitona jälkihoitoineen sekä tekojäseniä, tukisidoksia, invalidipyöriä, kuulolaitteita yms. apuvälineitä. Lääkintähuoltomenojen kokonaismäärä oli 184 189 mk.

Koulutusmenoja maksettiin 40 vammaiselle ja 5 perhettä sai huoltorahaa yht. 22 450

mk. Työvälineiden ja raaka-aineiden hankintaan tai oman yrityksen perustamiseen sai taloudellista tukea 4 invalidia, joille maksettiin avustuksina ja lainoina yht. 2 654 mk.

Invalidirahan saajia oli kertomusvuoden lopussa 2 118, joista sokeita tai heikkonäköisiä oli 305.

Työhuoltoon varatusta määrärahadista maksettiin 26 invalidille yht. 6 375 mk avustuksena apuvälineiden hankintaan, koulutukseen yms. sekä 4 invalidille kunnallisena elinkeinoapuna työvälineiden hankintaan 669 mk.

Sokeiden asumistukea maksettiin 6 varattomalle tai vähävaraiselle sokealle yht. 9 041 mk.

Sotaorpojen työhuoltomenoina suoritettiin 28 sotaorvolle kaikkiaan 14 905 mk.

Työhuoltotoimisto antoi kaikkiaan 5 520 lausuntoa tai esitystä.

Tuberkuloosi- ja reumapotilaille jaettavia toipilasmaa- rahoja varten talousarvioon merkitystä määräraha- sta jaettiin 212 henkilö- lle yht. 116 278 mk. Tuberkuloositoipilaita oli 208 ja reumaatikkoja 4. Toipilasmaa- maksettiin 1.5. lukien varattomalle toipilaalle 240 mk kuukaudessa, vähävaraiselle 170 mk kuukaudessa ja tyydyttävässä taloudellisessa asemassa olevalle 85 mk kuukaudessa. Toipi- lasraha maksetaan enintään kuuden kuukau- den ajalta.

Sotilasavustusta maksettiin sotilasavustus-

lain nojalla 731 tapauksessa kaikkiaan 870 816 mk.

Vanhusten asumistukea maksettiin 2 576 vanhukselle tai vanhuspariskunnalle. Asu- mistukea maksettiin yhteensä 1 116 570 mk. Asumistuen saajista oli yksinäisiä naisia 2 120, yksinäisiä miehiä 171 ja aviopareja 285. Alivuokralaisia oli yht. 434 asumistuen- saajaa. 615 asumistuen saajaa sai vuoden aikana tilapäistä huoltoapua.

Vanhusten virkistystoiminnasta tuli osalli- seksi n. 390 vanhusta ja tähän käytettiin 2 578 mk.

10. Huoltolautakunnan työtuvat

Huoltosuhteessa olevia työntekijöitä voi- tiin talousarvion mukaan sijoittaa työtupiin kaikkiaan 110 ja työsuhteessa olevia 25. Työ- tupien puutyöosaston huoltosuhteessa olevat työntekijät työskentelivät Koskelan sairas- kodin työhuoneissa.

Työtupien pääasiallisimpina töinä olivat tekstiilihankinnat kaupungin eri laitoksille. Näistä mainittakoon vähävaraisten kansa- koululaisten vaatteiden, sairaaloiden ja mui- den huoltolaitosten vuode- ym. vaatteiden, huoltolautakunnan avunsaajien pitovaattei- den valmistaminen sekä verhotyöt kaupungin laitoksille. Jalkineiden jakelu huoltolauta- kunnan avunsaajille ja vähävaraisille kansa- koulun oppilaille oli niinkään työtupien teh- tävänä.

Huoltosuhteessa olevien työntekijäin lu- kumäärä oli suurimmillaan, 96, helmikuussa ja pienimmillään, 86, toukokuussa. Kaikkien työntekijäin keskimääräinen luku kuukau- sittain oli 114. Työpäiviä oli koko vuonna 26 707, niistä huoltosuhteessa olevien 20 683 ja työ sopimussuhteessa olevien 6 024. Työ- sopimussuhteessa olevien työntekijäin kes- kim. päiväansio oli 26.12 mk ja huollettavien keskim. päiväpalkkio 5.56 mk. Viimeksi mai- nitut saivat lisäksi vapaan ruoan työpäivinä tai sen korvauksena 3.30 mk, 8.4. lukien

3.50 mk työpäivältä; ruokavalion tarpeessa olevat lisäksi 80 p ja 8.4. lukien 1.12 mk ns. dieettilisää ruokailupäivältä.

Työtupien bruttomenot kirjanpidon mu- kaan olivat 1 954 913 mk ja bruttotulot 1 794 779 mk, joten nettomenoiksi jäi 160 134 mk.

Ehkäisevänä huoltomuotona oli työtuvilla tietty sosiaalinen merkityksensä. Sen avulla voitiin joukko kaupungin vakinaisia asuk- kaita estää joutumasta suoranaisten huolto- avun varaan. Suurimmalle osalle em. työn- tekijöistä työtuvat merkitsi suoja työpaikkaa, mutta usealle se oli myös kuntouttamis-, työ- kokeilu- ja työhönvalmennuspaikka.

Vanhusten askarrutustoiminta. Kertomus- vuonna teetetyt työt olivat pääasiallisesti erilaisia tekstiilitöitä. Vuoden alussa oli as- kartelutyössä mukana 151 ja lopussa 169 vanhusta; askartelusta poistui vuoden aikana 84 ja uusia tuli 102.

Kotikäyntejä tehtiin vuoden aikana 1 941 ja vanhusten käyntejä työtupien askarrutus- keskuksessa oli 2 929. Askartelurahoja mak- settiin vanhuksille yht. 31 341 mk ja askar- telutuotteita myytiin 46 291 mk:n arvosta. Suurin yksityisen vanhuksen kertomusvuo- den aikana saama askartelurahamäärä oli 1 303 mk ja pienin 79 mk.

20. Huoltotoimi

Kertomusvuoden lopussa askartelutyössä mukana olleitten vanhusten keski-ikä oli n. 71 vuotta, vanhin oli 89-vuotias. Vanhusten askartelutuotteiden myynnin hoiti Kallion virastotalon ala-aulassa oleva myymälä.

Lopuksi on mainittava, että työtuissa

työskennelleitä henkilöitä ei ole tämän kertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevilla tilastollisissa selvityksissä luettu huolletta-viin, mikäli he eivät ole saaneet muuta huoltoa.

Huoltotoimen kustannukset

1. Tulot ja menot

Seuraavat taulukot osoittavat huoltotoimen arvioitujen ja todellisten tulojen ja me-
nojen jakautumisen eri ryhmiin.

Tulot	Arvioidut tulot talousarvion mukaan	Todelliset tulot tilien mukaan
	markkaa	
Korvaukset annetusta huollosta	10 371 074	13 293 803 ¹⁾
Koskelan sairaskoti:		
Poliklinikkatulot	45 000	40 803
Ateriamaksut	306 600	270 531
Luontoisedut	15 300	15 712
Vuokrat	349 612	319 024
Muut tulot	232 000	199 870
Kustaankartanon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	95 000	79 911
Luontoisedut	3 500	3 818
Vuokrat	105 000	117 450
Muut tulot	82 500	107 446
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen:		
Ateriamaksut	74 100	60 995
Luontoisedut	5 800	8 490
Vuokrat	60 552	58 508
Muut tulot	29 060	46 953
Riistavuoren vanhainkoti ja asuintalo:		
Ateriamaksut	36 770	28 904
Luontoisedut	5 063	5 723
Vuokrat	214 332	205 317
Muut tulot	13 850	17 147
Suursuon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	85 500	61 879
Luontoisedut	15 697	10 047
Vuokrat	126 958	119 146
Muut tulot	37 130	58 331
Vanhusten asuintalot	283 957	333 643
Toukolan hoitokoti	52 081	54 492
Tervalammen työlaitos ja maatila:		
Työlaitoksen tulot	253 554	263 075
Korvaukset valtiolta	158 400	202 227
Maatilan tulot	581 400	571 995
Työtuvat	1 420 000	1 794 779
Valtionapu kodinhoitotoiminnasta	630 000	540 000
Kodinhoitomaksut	100 000	93 100
Muut tulot	80 000	119 232
Yhteensä	15 869 790	19 102 351

¹⁾ Tästä on Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa ns. itsemaksavien ja yksityis-paikoilla olleiden maksuja 1 449 597 mk.

Menot	Määrärahat talousarvion mukaan	Todelliset menot tilien mukaan
	markkaa	
Huoltolautakunta ja huoltovirasto	8 901 618	9 416 745
Huoltoapu:		
Lääkintäkustannukset	1 350 000	1 858 166
Hautauskustannukset	110 000	97 756
Muu huoltoapu	11 540 000	17 613 485
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto	76 000	78 858
Irtolaishuolto	1 500	205
Työhuolto	110 000	87 810
Vanhusten kodinhoito	80 000	102 224
Sokeiden asumistuki	15 000	9 041
Vähävaraisten äitien ja vanhusten lomamatka-avustukset ...	1 500	515
Vanhusten asumistuki	1 500 000	1 116 570
Vanhusten virkistystoiminta	15 000	2 578
Toipilasrahat	160 000	116 278
Työtuvat	1 879 183	1 954 913
Koskelan sairaskoti	17 098 802	18 394 389
Kustaankartanon vanhainkoti	6 461 997	6 865 068
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	3 351 556	3 665 619
Riistavuoren vanhainkoti	2 523 656	2 588 121
Suursuon vanhainkoti	4 341 737	4 572 422
Vanhusten asuintalot	780 299	608 296
Toukolan hoitokoti	109 960	99 244
Tervalammen työlaitos	861 318	867 593
Tervalammen maatila	785 219	716 501
Hoito sairaaloissa	2 757 000	3 871 865
Hoito muissa laitoksissa	5 260 000	4 818 916
Avustukset yksityisille laitoksille ja järjestöille	1 740 500	1 661 819
Huoltolautakunnan käyttövarat	2 056 053	199 137
Yhteensä	73 867 898	81 384 134
Kansaneläkkeiden tukiosien kunnanosuudet	12 812 000	13 148 347
Kaikkiaan	86 679 898	94 532 481

2. Huollosta perityt korvaukset

Asiamiesosaston toimesta perittiin kertomusvuonna korvauksia annetusta huollosta 17 325 754 mk. Perimistö jakautui seuraavasti:

	Korvaus huolto- lautakunnan antamasta huollosta, mk	Korvaus lasten- suojauslautakun- nan antamasta huollosta, mk	Yhteensä mk
Valtiolta perityt ¹⁾	2 266 713	1 739 594	4 006 307 ²⁾
Toisilta kunnilta perityt	5 880	116 980	122 860
Yksityisiltä perityt	9 571 613	1 993 168	11 564 781
Yhteensä	11 844 206	3 849 742	15 693 948

Pääosa yksityisiltä perityistä korvauksista kertyi kansaneläkkeistä.

Yksityisiltä perittyihin korvauksiin sisältyvät huoltolautakunnan ja lastensuojelu-

¹⁾ Summaan sisältyy kertomusvuonna valtiolta huoltoapulain 5 luvun säännösten nojalla saatu korvaus.
²⁾ Tämän lisäksi saatiin valtiolta korvausta v. 1967 sotilasavustuksista 676 640 mk. Kertomusvuoden ennako sotilasavustuksista oli 900 000 mk. Nämä luvut eivät sisälly huoltolautakunnan tilinpäätökseen.

20. Huoltotoimi

lautakunnan antamasta huollosta 117 henkilöltä työlaitoksessa suoritetun työn muodossa saadut korvaukset. Täten saadun työkorvauksen määrä oli kertomusvuonna yhteensä 23 981 mk.

Edellä mainittujen korvausten lisäksi suoritettiin Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon vanhainkodissa ja Suursuon vanhainkodissa hoidetut ns. itsemaksavat potilaat hoidon korvauksena 1 316 387 mk ja yksityispaikoilla olleet 133 210 mk.

Kodinhoidosta saadut tulot ja Tervalammen työlaitoksen osalta valtiolta saadut korvaukset sekä poliklinikkatulot ilmenevät tilierittelystä. Tässä kohdassa mainittuja tuloja ei ole otettu huomioon annetusta huollosta perittyjä korvauksia laskettaessa.

Asiamiesosasto esitti toisiin kuntiin kohdistuvia korvausvaatimuksia kaikkiaan 270 avunsaajapäähenkilöä koskevassa tapauksessa, joista 81 oli huoltolautakunnan ja 189

lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Toisilta kunnilta saapui korvausvaatimuksia 333 päähenkilölle annetusta huollosta. Valtiolta haetuista korvauksista oli 6 718 huoltoapua koskevia, 88 sotasiirtolaishoitoa ja 32 vähävaraisten äitien lomamatkakustannuksia koskevia hakemuksia. Näiden lisäksi tehtiin valtiolle tilitys 705 henkilölle sotilasavustuslain nojalla myönnetystä sotilasavustuksesta. PAVI-lain 35 §:n 1 momentissa mainittuja tapauksia oli 1 297. Yksityisiin avunsaajiin kohdistuvia velkomistapauksia oli vuoden lopulla 19 362. Huollettavien eläkkeitä oli hoidettavana vuoden lopussa 5 731 henkilön osalta. Holhouskortistossa oli kertomusvuoden lopussa 1 538 henkilöä. Eläkkeistä annettiin laitoshoidossa oleville käyttövaroja 2 393 593 mk ja eläkkeitä välitettiin 2 003 171 mk, lisäksi maksettiin ylimääräisiä käyttövaroja huollettaville heidän pankkitileiltään 280 576 mk.

3. Kassa- ja tilitoiminta

Rahatoimiston Kallion osasto vastasi huoltolautakunnan ja sen alaisten laitosten rahoituksen ja kirjanpito tehtävistä sekä arvoomaisuuden hoidosta.

Huostaanotettuja pankkikirjoja oli vuoden päättyessä kaikkiaan 3 196 kpl vuoden vä-

hennyksen ollessa 129 kpl. Pankkitalletusten yhteismäärä oli 6 434 882 mk. Muu osa huostaanotetusta arvo-omaisuudesta koostui pääasiassa arvoesineistä, saamamieskirjoista, osakkeista ja obligaatioista.

21. Lastensuojelutoimi¹⁾

Yleistä

Vuoden 1968 aikana toimintaa jouduttiin useilla aloilla tehostamaan ja lisäämään. Erityisesti vajaamielishuollon, perhehoidon ja perheneuvonnan työmuotoihin koettiin lisääntyntä kysyntää, ja tarvetta jouduttiin tyydyttämään saaduin määrärahoihin ja lisätyin työvoimin. Vajaamielishuollon päivähuoltolatoiminta, vajaamielisten suojatyöpaja ja vajaamielille tarkoitettu erityiskoulu aloittivat kertomusvuonna toimintansa laajentuneissa tiloissa. Tehtyjen laskelmien mukaan tarve on tällä alueella saatu tyydytetyksi.

Sijoituskotien hankinnan tehostamiseksi ryhdyttiin toimenpiteisiin. Muun muassa laajentuneen PR-toiminnan johdosta jouduttiin palkkaamaan toimentaja, joka huolehti kertomusvuoden aikana yhteyksien otosta ja neuvotteluista sijoituskotien kanssa. Sijoituskotien hankintaan jouduttiin muutenkin kertomusvuoden aikana kiinnittämään entistä enemmän huomiota sen vuoksi, että laitoksiin tapahtuvassa sijoituksessa oli edelleen paikkapula ja perhesijoitus koettiin edullisemmaksi kuin laitossijoitus.

Kertomusvuonna jouduttiin lyhentämään työaika kunnallisten keskusjärjestöjen tehtyä sopimuksen työajan lyhentämisestä 40 tuntiin viikossa. Työajan lyhentäminen merkitsi kaupungin lastenhuoltolaitoksissa työvoimakustannusten lisääntymistä 290 000 mk:lla vuosittain. Lähinnä katsottiin tarkoi-

tuksenmukaiseksi ja tarpeelliseksi tarkistaa hoitohenkilökunnan määrää työajan lyhennyksessä.

Kaupunginhallituksen kehotusten mukaisesti laadittiin taloussuunnitelma vuosille 1970—1979. Taloussuunnitelma perustuu väestöennusteeseen ja niihin tilastoihin, joita lastensuojelutoimen palveluksien tarpeesta ja kysynnästä on tehty. Taloussuunnitelma osoittaa jatkuvaa nousua nimenomaan avohuollon palveluksien osalta ja perhesijoitusten osalta. Jatkuva huomiota jouduttiin kiinnittämään myös psykiatrisen tarkkailun ja huollon vaatimiin työmuotoihin. Uutena ongelmana tulee esiin päihdyttäviä ja huumausaineita käyttävän nuorison ongelmat.

Kertomusvuoden aikana säädettiin ns. valtalaki, joka merkitsi hoitomaksujen sitomista v:n 1968 maaliskuun tasolle. Hoitomaksujen osalta tehtiin lukuisia korotusesityksiä sosiaaliministeriölle ja toiminnan kannalta vaikeimmaksi tilanne näytti muodostuvan nimenomaan perhesijoitusten maksujen sidonnaisuuden osalta.

Kertomusvuonna tuli voimaan myös lastensuojelulain muutos, joka teki mahdolliseksi perhepäivähoidon valvonnan. Lasten päivähoitoon tarkoituksenmukainen järjestäminen on erittäin ajankohtainen kysymys sekä valvonnan osalta että tarjonnan ylittävän kysynnän tyydyttämisen kannalta. Kokonaisohjelman laatiminen edellyttää, että

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

21. Lastensuojelutoimi

saatavissa oleva tilastollinen sekä tutkimuksiin tai kokeiluihin perustuva tieto kootaan ja tarvittaessa suoritetaan uusia tutkimuksia ja tarpeen tyydyttämistä koskevien vaihtoehtojen osalta ehkä kokeilujakin. Yhteiskuntaan ja nimenomaan kaupunkiin kohdistuvat lasten päivähoiton tarkoituksenmukaista järjestämistä koskevat ehdotukset ovat niin runsaat ja paine niin voimakas, että kaivataan nopeita valtakunnallisia ja paikallisia toimenpiteitä asiassa.

I. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan sekä sen *jaostojen ja laitosten johtokuntien kokoonpanossa* tapahtuneiden muutosten osalta viitataan kunnalliskalenteriin.

II. Lastensuojeluvirasto

Toimistot, ks. kunnalliskalenteri.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoiti rahatoimiston Kallion osasto sekä huoltoviraston asiamiesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelutoimen palveluksessa 422 (ed.v. 410) vakinaista ja 109 (87) tilapäistä viranhaltijaa sekä 163 (159) työsopimuksin palkattua henkilöä eli yhteensä 694 (656). Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 136 (126) vakinaista ja 28 (30) tilapäistä sekä 5 (5) työsuhteista eli yhteensä 169 (161) ja loput laitosten palveluksessa.

Koulutustoiminta. Henkilökunnan jatkokoulutus noudatti kahta linjaa. Osa koulutuksesta tapahtui kaupungin yleiseen koulutustoimintaan kytkeytyneenä, osa lastensuojeluviraston omasta aloitteesta ja lastensuojelutoimen henkilökuntaa koskevana. Kaupunki myönsi koti- ja ulkomaisia opintomatkoja, kokouksia ja kursseja varten lautakunnan jäsenille ja henkilökunnalle apurahoja. Koulutustoiminnan ohjaamisesta vastasi sivutoimenaan johtava huoltotarkastaja Kastehelmi Haverinen.

Tarve henkilökunnan jatkokoulutukseen oli myös kertomusvuoden aikana suuri ja tämän vuoksi tehtiin esityksiä ja aloitteita henkilökunnan oman koulutuksen ja omien kurssien aikaansaamiseksi. Lastensuojeluvirastossa toimi useita ryhmiä, joiden tavoitteena oli oman kouluttautumisen hankkiminen. Lisäksi lähetettiin kaupungin kustannuksella lukuisasti luottamusmiehiä neuvottelupäiville.

Lastensuojelulautakunnan *kokoukset* sekä tärkeimmät *päätökset, esitykset* sekä *lausunnot*, ks. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.

Komiteat. Kertomusvuonna jatkoivat toimintaansa seuraavat komiteat:

kaupunginhallituksen 5.3.1964 asettama komitea, jonka tehtävänä oli tutkia lisääntyneen nuorisorikollisuuden ja siihen liittyvien sopeutumishäiriöiden ennakolta ehkäisemistä samoin kuin alaikäisten lainrikkojien huollon ja erityiskasvatuksen tarkistamista sekä näitä kysymyksiä käsittelevien viranomaisten yhteistyön kehittämistä ja tehostamista;

kaupunginhallituksen 8.10.1964 asettama komitea, jonka tehtävänä oli selvittää sosiaalihuollon hallinnossa mahdollisesti tarpeellisia muutoksia ja sosiaaliohjesäännön tarkistamista ja uusimista sekä

valtioneuvoston asettama nuorisorikoskomitea, johon kuului jäsenenä siht. Kalervo Juurinen.

Kertomusvuonna asetettiin Killinmäen keskuslaitoksen suunnittelutoimikunta, johon kuuluivat puheenjohtajana Kalervo Juurinen sekä jäsenenä Margit Törnudd.

III. Toiminta kertomusvuoden aikana

1. Hallinnollinen toimisto

Hallinnollinen toimisto suoritti hallinnollista yleisvalvontaa siten, että toimitusjohtaja, sihteeri ja talouspäällikkö suorittivat tarkastuskäyntejä laitoksissa. Lastensuojeluviraston diaariin merkittiin vuoden aikana 5 715 (4 047) saapunutta kirjelmää. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 252 (225) pykälää.

2. Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimistossa suoritettava työ jakautuu avohuoltoon ja sijaishuoltoon. Avohuoltoon lasketaan tällöin kuuluviksi toisaalta erilaatuiset lakisääteiset valvontatehtävät, toisaalta toimistolle tehtyjen ilmoitusten, kantelujen, avunpyyntöjen yms. selvittelyt.

Valvottavia oli kertomusvuonna keskimäärin 171 huoltotarkastajaa kohden ja selvitystehtäviä keskimäärin 12.6 työntekijää kohden kuukaudessa.

Lasten- ja nuorisohuoltolaitosten kasvatuksellista ja huollollista valvontaa suorittivat lastenhuollontarkastaja ja apulaislastenhuollontarkastaja, joista jälkimmäisen pääasiallisena tehtävänä se on ollut. Nuorisokodeissa asuvien huollettavien yksilökohtaisesta huollosta vastasivat kaksi laitoskuraattoreina toimivaa huoltotarkastajaa.

A v o h u o l t o

Kasvatilasten valvonta ilmenee seuraavasta:

	Poikia	Tyttyjä	Yht.
Jäljellä v:lta 1967 ...	241	272	513
V. 1968 valvontaan tulleita	38	27	65
<i>Yhteensä</i>	<i>279</i>	<i>299</i>	<i>578</i>
Poistettuja v. 1968	73	95	168
<i>V:een 1969 jääneitä</i>	<i>206</i>	<i>204</i>	<i>410</i>
Näistä avioliiton ulkopuolella syntyneitä	100	119	219

Ottolapsitoimintaa varten oli lastenhuoltotoimistolla käytettävissään yksi johtava huoltotarkastaja ja yksi huoltotarkastaja, joka käsitteli yksinomaan maaseudulla tapahtuvia adoptioita. Kaupunkipiirien huoltotarkastajat puolestaan suorittivat kukin alueellaan ottolapsisuhteen syntymiseen tarvittavat toimenpiteet (kodin esitarkastuksen, koeaikana suoritettun valvonnan ja lausunnon antamisen oikeusistuunta varten).

Kotimaassa ottolapsiksi luovutettujen ikä- ja sukupuolijakauma oli seuraava:

	0-1 v	2-6 v	7 v-	Yht.
Poikia	2	11	8	21
Tyttyjä	10	14	14	38
	12	25	22	59

Näistä oli Pelastakaa Lapset -yhdistyksen välittämiä adoptioita 25. Ulkomaille adoptoitiin lisäksi kuusi suomalaista lasta.

Perheneuvonta, jota v:sta 1965 alkaen on kokeellisesti suoritettu lastenhuoltotoimiston työnä, sai kertomusvuonna aikaisempaa kiinteämpiä muotoja työryhmän henkilökunnan lisääntyessä. V. 1968 saatiin nimittäin perheneuvontatyöhön kaksi uutta huoltotarkastajaa, joten työryhmä käsitti neljä työntekijää, joista yksi oli johtava huoltotarkastaja. Työryhmän asiakkaiksi otettiin enemmän ns. moniongelma-perheitä. Entistä enemmän asiakkaiksi oma-aloitteisesti hakeutui myös avioliittovaikeuksissa olevia lapsiperheiden vanhempia.

Vuoden aikana oli pitkäaikaisen työn kohteina 98 perhettä. Hoidosta poistettiin 34 perhettä. Hoidon kohteina olleissa perheissä oli 219 lasta, hoidosta poistetuissa perheissä 65 lasta. Avioliittoneuvonnan luonteista apua pyysi 14 asiakasta.

Perheneuvontatyöryhmän jäsenet suorittivat 948 henkilökohtaista neuvottelua asiakkaiden kanssa. Näistä 403 tapahtui kotikäyntien muodossa.

21. Lastensuojelutoimi

Muiden kuntien huostassa olevien lasten valvontaa suoritettiin seuraavasti:

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
Aviolapsia	6	13	19
Avioliiton ulkop.synt. ...	10	14	24
	Yhteensä		43
Valvontaan v:lta 1967 jääneitä lapsia			34
» v. 1968 tulleita »			14
	Yhteensä		48
Poistettuja v. 1968			5
Valvontaan v:lle 1969 jääneitä			43

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten

valvonnan hoiti kuten aikaisemminkin lastensuojeluviraston sisäisen työnjaon perusteella lastenvalvojan apuna lastenhuoltotoimisto. Valvonnasta huolehtivat huoltotarkastajat kukin omassa toimintapiirissään. Valvottavia au-lapsia oli kertomusvuonna 3 295 (2 873).

Nuorten kotiapulaisten valvonta, joka perustuu nuorista kotiapulaisista annettuun lakiin, oli kertomusvuonna varsin vähäistä. Niinpä vuoden alussa oli valvonnassa vain 11 nuorta kotiapulaista ja v:een 1969 valvontaan jäi ainoastaan 4 nuorta kotiapulaista.

Suojeluvallvontaan määrättyjen ikä ja sukupuoli ilmenevät alla olevasta:

Suojeluvallvonta¹⁾

Lapsen ikä vuotta	Määrätty v. 1968			Aikaisemmin määrätty			Lakkautettu			31.12.1968					
	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.			
-6	17	14	31	22	14	36	2	4	6	36	28	64			
7-15	16	16	32	64	51	115	16	9	25	80	66	146			
16-	8	10	18	14	11	25	38	33	71	21	17	38			
	Yhteensä			41	40	81	100	76	176	56	46	102	137	111	248

¹⁾ Jälkivalvonta ml.

Kertomusvuonna ilmoitetut uudet tapaukset. Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna ilmoituksia ja virka-avunpyyntöjä, jotka koskivat 1 738 (1 999) alaikäistä. Näistä sijoitettiin laitos- tai perhehoitoon

857 lasta (lukuun eivät sisälly aikaisemmin käsitellyt valvonnassa olevat lapset).

Uudet tutkimus- ja sijoitustapaukset jatkautuivat toimenpiteen aiheen sekä lapsen iän ja sukupuolen mukaan:

Ilmoitetut tapaukset toimenpiteen aiheen sekä lapsen sukupuolen ja iän mukaan

Toimenpiteen aihe	Avohuolto											Sijaishuolto														
	-1 v		2-6 v		7-15 v		16 v		Tunte- maton		Kaikkiaan			-1 v		2-6 v		7-15 v		16 v		Kaikkiaan				
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yh		
Lastenhuolto																										
Lapsen:																										
sairaus tai keskosuus ...	1	1	2	1	1	3	—	—	—	—	—	4	5	9	4	4	2	—	7	3	—	—	13	7	2	
muu sielull. poikkeavuus	—	—	2	1	15	6	—	1	—	—	—	17	8	25	—	—	4	2	12	8	—	1)	1	16	11	2
raajarikkoisuus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
koulunkäyn. laiminlyönti	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
karkaaminen tai irtolais- tapainen elämä	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vanhempien:																										
kuolema	—	—	—	1	5	4	—	—	—	—	—	5	5	10	—	—	—	—	12	14	—	—	12	14	2	
vähentynyt työkyky ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—
sairaus	7	8	19	7	13	14	1	2	—	—	—	40	31	71	29	39	43	52	12	11	—	1)	1	84	103	18
mielisairaus	—	1	2	6	5	7	—	1	1	1	1	8	16	24	1	1	4	7	4	2	1	—	—	10	10	2
vajaamielisyys	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
ansiotyö	3	2	1	4	4	—	—	—	—	—	—	8	6	14	10	5	3	2	2	—	—	—	—	15	7	2
hoidon laiminlyönti	6	6	20	14	13	13	—	2	—	—	—	39	35	74	2	1	—	1	2	1	—	1)	1	4	4	—
kasvatuskäynnin puute ...	—	1	4	2	6	7	2	3	—	—	—	12	13	25	2	—	1	—	3	—	—	—	—	3	3	—
lapsen hylkääminen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	4	1	—	—	—	5	2	—
huolimattomuus	1	—	2	—	3	2	—	—	—	—	—	6	2	8	1	2	—	1	—	1	—	—	—	1	4	—
juoppous	—	1	17	12	16	14	2	—	—	—	—	35	27	62	8	5	6	7	1	6	—	—	—	15	18	3
irtolaisuus	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
vankilassaolo	—	—	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	4	4	—	—	3	—	1	—	—	—	—	4	—	—
lapsen pahoinpitely	1	—	2	1	7	5	—	—	—	—	—	10	6	16	—	—	1	—	1	1	—	—	—	2	1	—
koulunkäynnistä huoleh- timattomuus tai sen estä- minen	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
työn puute	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
asuntovaikeudet	19	12	26	21	17	30	1	2	—	—	—	63	65	128	72	80	64	60	32	46	2)	1)	1	169	187	35
avio- tai asumusero	1	4	9	6	8	9	—	2	—	—	—	18	21	39	1	—	3	3	1	1	—	—	—	5	4	—
elatusvelvoll.laiminlyönti	1	—	1	4	5	3	1	—	—	—	—	8	7	15	1	—	5	3	4	3	—	—	—	10	6	1
muu aihe	20	29	53	68	86	77	3	10	1	1	163	185	348	37	24	11	14	8	5	2)	3	2)	1	59	44	10
Yhteensä	60	67	160	149	207	198	10	26	2	2	439	442	881	169	163	151	153	104	107	5	5	429	428	85		
Vajaamielishuolto																										
Lapsen:																										
vajaamielisyys	4	—	10	4	5	8	7	12	—	—	—	26	24	50	1	—	13	9	20	17	14	13	48	39	8	
raajarikkoisuus	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vanhempien:																										
asuntovaikeudet	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
muu aihe	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	5	—	11	4	7	8	7	13	—	—	30	25	55	1	—	13	9	20	17	14	13	48	39	8		

1) Tulleet ja poistuneet. — 2) Tulleet jälkihuoltoon.

Lasten kesävirkestystoiminta. Lasten kesävirkestystoimintaan oli kertomusvuodeksi myönnetty 230 000 mk, mutta työttömyyden ym. seikkojen takia jouduttiin tarkoitukseen käyttämään 232 915 mk, josta summasta 5 209 mk (8 192) käytettiin 162 (316) alle 15-vuotiaan lapsen ja heidän saattajiensa matkakuluihin. Mainituista lapsista 47 sai

ainoastaan matka-avustusta, muut matkakulut maksettiin sijoitetuille lapsille.

Sellaisia lapsia varten, joiden vanhemmat eivät itse pystyneet järjestämään kesäviettäpaikkaa maaseudun sukulaistaloista tai maksullisista lomakodeista, järjestettiin kesävirkestystoiminnan puitteissa n. 3 kk:n oleskelu joko maalaistaloissa tai kesäsiirto-

loissa ja leireillä. Tästä pääsi osalliseksi 874 (954) lasta, joista 703 (793) sijoitettiin maaseudulle perhehoitoon, pääasiassa maalais-taloihin ja 171 (161) kesäsiirtoloihin ja leireille. Lasten ikäryhmitys oli seuraava: 259 3—6-vuotiasta, 198 7—8-vuotiasta, 312 9—12-vuotiasta, 105 13—15-vuotiasta.

Mainittujen 874 lapsen lisäksi sijoitettiin kesäkoteihin 80 laitoslasta, jotka tällä tavalla pääsivät kesävirikistyksestä ja normaalia perhe-elämästä osallisiksi. Lisäksi jouduttiin vanhempien sairauden, asunnottomuuden ym. syiden takia 44 lasta ottamaan kesän ajaksi lautakunnan huostaan ja sijoittamaan kesäkoteihin ja siirtoloihin. Ennen lasten kesäkoteihin lähtöä suoritettiin entiseen tapaan tarpeelliset terveystarkastukset.

Kesäsijoitus ¹⁾

A. Sijoituspaikan ja lapsen iän mukaan

Sijoituspaikka	Pojat						Tytöt						Kaikkiaan								
	— 1 v	2—6 v	7—8 v	9—12 v	13—15 v	16 v —	Yht.	— 1 v	2—6 v	7—8 v	9—12 v	13—15 v	16 v —	Yht.	— 1 v	2—6 v	7—8 v	9—12 v	13—15 v	16 v —	Yht.
Perhehoito	—	81	73	146	36	—	336	—	106	86	120	55	—	367	—	187	159	266	91	—	703
Leiri, siirtola tms. ...	—	42	27	22	11	—	102	—	30	12	24	3	—	69	—	72	39	46	14	—	171
Yhteensä	—	123	100	168	47	—	438	—	136	98	144	58	—	436	—	259	198	312	105	—	874
Ainoast. matka- korvauks. saaneet	—	5	5	10	6	1	27	—	2	6	6	5	1	20	—	7	11	16	11	2	47

B. Vanhempien sosiaaliryhmän mukaan

Lapsen syntyperä	Ei tietoa		Joht. ase- massa olev.		Pienyritt. työnjoht. yliempi toimisto- henk.		Ammatti- työntek. alempi toimisto- henk.		Apu- ja seka- työntekijät		Ilman ammattia		Kaikkiaan		
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Poi- kia	Tyt- töjä	Yht.
Aviosyntyinen	6	6	—	1	9	15	259	231	129	130	13	15	416	398	814
Avioton	—	—	—	—	—	—	28	30	17	22	4	6	49	58	107
Yhteensä	6	6	—	1	9	15	287	261	146	152	17	21	465	456	921

C. Lapsen iän mukaan ja hoitomaksun suorittajan mukaan

Maksaja	— 1 v		2—6 v		7—15 v		16 v —		Kaikkiaan		
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.
Lastensuojelulautakunnan kokonaan maksamat	—	—	73	89	225	194	—	—	298	283	581
» osittain maksamat	—	—	30	32	73	86	—	—	103	118	221
Vanhempien maksamat	—	—	20	15	17	20	—	—	37	35 ²⁾	72
Matka-avustukset	—	—	5	2	21	17	1	1	27	20	47
Yhteensä	—	—	128	138	336	317	1	1	465	456	921

¹⁾ Kesäsijoituksen hoitopäiviä on 63 736. — ²⁾ Tähän sisältyy 4 lasta, joiden hoito on ilmainen.

Lastenhuoltotoimisto valvoi myös 40 yksityisen järjestön harjoittamaa kesäsijoitus-toimintaa. Tämän toiminnan tukemiseksi kaupunki oli varannut 143 000 mk:n suuruisen määrärahan.

Pitkäaikaista psykoterapeuttista hoitoa annettiin lastensuojelulautakunnan kustantamana (sen lisäksi, mitä lastensuojeluviraston sosiaalilääkärin toimiston työntekijät antoivat) 20 turvattomalle lapselle.

Sijaishuolto

Sijoitus perhehoitoon muodostaa eräänlaisen avo- ja laitoshuollon raja-alueen. Perhehoitoa varten lastenhuoltotoimistolla oli kaksi johtavaa huoltotarkastajaa ja kahdeksan huoltotarkastajaa, jotka toimivat alueellisen jaon pohjalla. Lisäksi neljällä kaupunkipiirien tarkastajalla oli tehtävänään kaupungin alueelle perhehoitoon sijoitettujen lasten valvonta. Yksi em. huoltotarkastajista suoritettiin yksinomaisesti sijoituskotien hankintatyötä. Johtavien huoltotarkastajien ja huoltotarkastajien tehtävänä oli sijoituskodeissa suoritettujen tarkastusten, ohjauksen ja neuvonnan ohella mm. pitää yhteyttä paikalliseen sosiaalilautakuntaan ja paikallisasiamiehiin, osallistua kotien hankintaan, tehdä tarvittaessa esityksiä sijoitettujen lasten toimittamiseksi tutkimuksiin ja hoitoon sekä seurata yleensä heidän kehitystään ja sopeutumistaan.

Toimistolla oli perhesijoitustoimintaa varten käytettävissään erityisiä palkattuja paikallisasiamiehiä seuraavissa kunnissa: Artjärvi, Eräjärvi, Espoo, Hattula, Helsingin mlk, Honkajoki, Humppila, Iitti, Jalasjärvi, Janakkala, Jokioinen, Karijoki, Kemiö, Kii-kala, Kirkkonummi, Kiuruvesi, Koski Hl, Koski Tl, Kärkölä, Lammi, Lapinjärvi, Lohja, Loppi, Marttila, Mäntsälä, Nastola, Noormarkku, Nurmijärvi, Orimattila, Perteli, Petäjävesi, Pornainen, Pusula, Reisjärvi, Renko, Sammatti, Sipoo, Siuntio,

Somero, Suomusjärvi, Tammela, Tottijärvi, Tuusula, Valkeala, Vihti ja Viljakkala.

Laitoshuolto

Lastenhuoltotoimisto sijoitti kertomusvuonna turvattomia lapsia ja nuoria yhteensä 52 laitokseen. Näistä 17 oli kaupungin omia laitoksia, 8 toisten kuntain omistamia laitoksia ja loput erilaisten yhdistysten, järjestöjen yms. laitoksia. Lisäksi sijoitettiin lapsia ja nuoria tutkimusta ja/tai hoitoa varten Lastenlinnaan ja sairaaloiden lasten- ja nuorisopsykiatrisille osastoille. Lastenhuoltotoimistossa oli yksi viranhaltija (apulaislastenhuollontarkastaja), joka keskittyi yksinomaisesti laitoshuoltotoiminnan tarkkailuun ja kehittämiseen.

Sijoitustoiminnan laajuus ja erät siihen liittyvät muut seikat käyvät ilmi lastenhuoltotoimistoa ja suojelukasvatustoimistoa koskevista yhteisistä tiedoista.

Lastenhuoltotoimiston työssä on mahdollisuuksien mukaan pyritty noudattamaan henkilökohtaisen huollon menetelmiä. Sosiaaliryöntekijöiden osallistumista erilaisiin seminaareihin ja kursseihin on pyritty edistämään.

Vajaamielishuolto. Kertomusvuoden aikana ei vajaamielishuollon alalla ole tapahtunut mitään periaatteellisia muutoksia. Uutta lakia ja sen mahdollisesti mukanaan tuomia uudistuksia odoteltaessa on pyritty kehittämään toimintaa mahdollisuuksien mukaan. Vaihetyökeskus on huoneistossa suoritettujen alkukorjausten jälkeen päässyt toimimaan paikkalukunsa, 95 paikkaa, mukaisessa laajuudessa syksystä alkaen. Syyskuun alussa aloitti toimintansa myös 80-paikkainen Solakallion erityiskoulu. Tämä merkitsi huomattavaa parannusta vajaamielisten opetustoiminnassa. Koulun v:sta 1955 alkanut kiertoaika erilaisissa tilapäistiloissa oli päättynyt ja toiminta omissa ajanmukaisissa tiloissa saattoi alkaa entistä laajempaan.

Varsinaisten laitospaikkojen osalta ei ole

21. Lastensuojelutoimi

tapahtunut suuria muutoksia. Lisäpaikkoja on saatu ainoastaan Kehitysvammatuki 57 -yhdistyksen omistaman Kankurinmäen Tukikodin laajentuessa 12-paikkaisesta 30-paikkaiseksi. Tämän laitoksen uusien tilojen käyttöönotto merkitsi lähinnä helpotusta tilapäispaikkojen tarpeeseen. Kaupungin oman vajaamielisten keskuslaitoksen, Killinmäen keskuslaitoksen suunnittelutyö on jatkunut ja sen toivotaan sujuvan aikaisemmin laaditun aikataulun mukaisesti.

Yhteistyö vanhempien yhdistyksen, Kehitysvammatuki 57:n kanssa on jatkunut myönteisenä paitsi Kankurinmäen Tukikodin ja asuntola Omakodin osalta, myös muutoin. Yhdistys on mm. pyrkinyt vilkastuttamaan vajaamielisten kerhotoimintaa ja saanut käyttää tähän tarkoitukseen erityiskoulun tiloja.

Vanhempien yhdistyksen lisäksi on sijoitustoiminnassa oltu yhteistyössä Mannerhei-

min Lastensuojeluliiton kanssa, jonka järjestämässä kehitysvammaisten kesäsiirtolassa oli viime kesänä yht. 28 helsinkiläistä.

Kertomusvuoden lopulla saattoi myös Sofianlehdon vastaanottokodin hammashoitola laajentaa palveluksiaan, kun narkoosilääkäri aloitti siellä työnsä lokakuussa. Hammashoitolan palvelusten piiriin on voitu toistaiseksi ottaa Sofianlehdon ulkopuolelta lähinnä päivähuoltoloissa olevia huollettavia.

Kertomusvuosi merkitsi kaupungin vajaamielishuollossa myönteistä kehitystä nimenomaan vajaamielisten opetustoiminnan ja suojatyön osalta. Laitospaikkatilanne on ollut edelleenkin kireä, mutta toisaalta on tiedetty omaa keskuslaitosta koskevien yksityiskohtaisten suunnitelmien olevan tekeillä ja valmistumisvaiheessa.

Vajaamielisistä tehdyt ilmoitukset ja virkaapupyynnöt jakaantuivat ilmoituksen pääasiallisen syyn mukaan seuraavasti:

Ilmoituksen syy	0-6 v		7-15 v		16 v—		Yht.
	P	T	P	T	P	T	
Perustutkimus vajaamielisyyden selvittämiseksi ja huollontarpeen määrittämiseksi	24	22	18	15	19	14	112
Muu tutkimus tai hoito	21	12	22	21	40	31	147
Sijoituspyyntö	2	3	3	3	2	3	16
Hoito- ja kasvatusvaikeudet	4	3	3	—	5	3	18
Olosuhteiden tarkistaminen (esim. erityislapsilisää, kotiuttamista yms. varten)	40	35	56	34	13	5	183
Hoitopaikan vaihtuminen	2	—	5	3	6	8	24
Muu syy	3	—	11	5	31	15	65
Yhteensä	96	75	118	81	116	79	565

Toimenpiteet

Vajaamielisiä

Vajaamielisluetteloon merkittiin 59

Vajaamielisluetelosta poistettiin 26
(luettelossa vuoden päättyessä 1 300)

Vajaamielisvalvontaan asetettiin 4

Valvonta lakkautettiin —
(valvonnassa vuoden päättyessä 38)

Päivähuoltoloissa sai hoitoa 355
(kaupungin omissa 298, Aula-työkodissa 57)

Sijoitettiin vajaamielislaitoksiin 67
(näistä suoraan kodista 53, lastenhuoltolaitoksista 8, muista laitoksista 6)

Toimenpiteet

Vajaamielisiä

Poistettiin vajaamielislaitoksista 25

Sijoitettiin lastenhuoltolaitoksiin 41

Lakkautettiin huostassapito 17
(näistä 1 jäi lastensuojelulautakunnan huoltoon)

Sijoitettiin kesäsiirtoloihin 80

Annettiin erilaisia avustuksia 111
(invalidivälineitä, lääkintävoimistelukustannuksia, poliklinikkamaksuja, hammashoidon ja lääkkeiden kustannuksia yms.)

Vajaamielisten lukumäärä, ikä- ja sukupuoliryhmittely, älyllisen tason mukainen ja-
kautuminen ja syntyperä (aviollinen-avioton)

sekä lisävammaisuutta ja erityishoitoa kos-
kevat tiedot käyvät ilmi seuraavasta taulu-
kosta:

Vajaamieliset 31.12. iän, sukupuolen, älykkyytason ja syntyperän (aviollinen tai avioton) mukaan.

	0—6 v		7—15 v		16 v —		Tylsäm. AO 0-19		Vähäm. AO 20-54		Heikkom. AO 55-70		Avioli- sia		Aviot- tomia		Yh- teensä
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
<i>I Kotihoidossa olevia</i>	47	28	70	48	184	182	29	27	116	116	156	115	290	244	11	14	559
näistä vajaamielisvalvon- nassa	—	1	1	2	22	2	1	4	6	2	16	9	19	8	4	7	38
päivähuoltoloissa	13	12	60	39	96	80	10	6	76	65	83	60	158	125	11	6	300
kaupungin omilla	13	12	60	39	72	49	9	5	60	44	76	51	134	95	11	5	245
yksityisissä (Aula-työkoti)	—	—	—	—	24	31	1	1	16	21	7	9	24	30	—	1	55
<i>II Vajaamielislaitoksissa</i>	8	2	39	24	148	106	85	59	83	57	27	16	174	110	21	22	327
H:gin kaup.laitoksissa	—	—	8	4	16	4	9	5	12	1	3	2	22	8	2	—	32
Valtion laitoksissa	—	—	1	—	11	10	—	2	7	2	5	6	10	6	2	4	22
Kuntainliiton (ruots.) laitok- sissa	—	1	4	3	10	3	4	3	6	3	4	1	13	7	1	—	21
Säätiöiden ja yhdistysten lai- toksissa	8	1	26	17	111	89	72	49	58	51	15	7	129	89	16	18	252
<i>III Lastenhuoltolaitoksissa</i>	24	11	52	36	38	22	50	42	36	16	28	11	83	57	31	12	183
Kaupungin omistamissa	21	9	45	21	23	20	46	28	26	12	17	10	67	42	22	8	139
Yksityisissä lastenhuoltolai- toksissa	3	2	7	15	15	2	4	14	10	4	11	1	16	15	9	4	44
<i>IV Sairaaloissa ja hoitokodeissa</i>	2	1	1	1	100	106	19	12	38	47	46	49	89	90	14	18	211
<i>V Yksityiskoti- (=perhe) hoidossa</i>	—	—	1	3	6	10	—	2	3	6	4	5	5	10	2	3	20
Vajaamielisiä yhteensä (I—V) ...	81	42	163	112	476	426	133	142	276	242	261	196	641	511	79	69	1 300

Vajaamielisneuvola. Lastensuojeluviraston vajaamielisneuvolalla oli 73 vastaanotto-
kerta. Yhteensä tutkittiin tai hoidettiin 219
tapausta eli keskimäärin 3 tapausta vas-
taanottoa kohti. Vastaanottoa pyydettyäessä
ilmoitetun pääasiallisen syyn perusteella ta-
paukset jakautuivat seuraavasti:

Perustutkimus vajaamielisyyden ja
sen asteen selvittämiseksi 45
Lääkehoidon määrääminen ja sen
kontrollointi 54
Tutkimus ja lausunto erilaisia sosiaali-
turva-anomuksia varten 27
Laitossijoituksen alkaessa suoritettu
tarkastus 27

Neuvottelu ja ohjaus kasvatus- ja hoi-
tovaiketuksien vuoksi 30
Lähete sairaala- tai poliklinikkatutki-
muksiin tai -hoitoon 6
Tutkimus ja lausunto lääkintävoimis-
telun tarpeesta 10
Tutkimus ja lausunto sterilisaatio-
esitystä varten 2
Tutkimus erilaisten lausuntojen anta-
mista varten (kansakoulu-, sotilas-,
oikeus- ym. viranomaisille) 11
Muut toimenpiteet 7

Yhteensä 219

Neuvolaan tuloon on 49 tapauksessa ollut
kaksi tai useampia syitä.

21. Lastensuojelutoimi

Lisävammaisuus ja erityishoito

	Laitos- hoito	Avohuolto (koti+päivä- huolt.)	Kotihoito (vain kotona)	Yht.
<i>Lisävammaisuus</i>				
ei lisävammoja	91	41	45	177
osittain liikuntakyvytön	194	58	77	329
kokonaan liikuntakyvytön	73	3	22	98
kouristuksia saava	171	32	35	238
aina levoton/aggress.	144	27	16	187
ajoittain levoton/aggress.	208	76	49	333
tabrii ja/tai kastelee	237	52	31	320
sokea tai huono näkö	101	72	64	237
kuuro tai huono kuulo	56	16	20	92
syötettävä, puettava, täysin autettava	241	49	45	308
puhevikainen	443	164	117	724
CP-tapaus	129	34	54	217
<i>Erityishoitoa saavat</i>				
saa epilepsia tai rauh. lääkkeitä	282	65	67	414
muuta jatkuvaa lääkitystä	98	12	6	116
saa lääkintävoimistelua	49	15	10	74
käyttää invalidivälineitä	63	43	29	135
saa puheopetusta	5	49	2	56
saa muuta erityishoitoa	—	1	—	1

3. Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatustoimiston tehtävänä on suorittaa lasten- ja lähinnä nuorisonhuoltoa niissä tapauksissa, joissa huollon tarve liittyy erityisesti korostuneisiin sopeutumisen häiriöihin. Tällaista suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 4 130 (4 160), mihin lukuun sisältyvät myös sellaiset selvitys- ja tutkimustapaukset, jotka eivät aiheuttaneet varsinaisia toi-

menpiteitä. Samasta alaikäisestä saattoi saapua ilmoituksia useamman kerran vuodessa, ja näin ollen vuoden kuluessa tutkittavaksi tulleiden tai toimiston huollettavien alaikäisten määrä oli 2 222 (2 576). Näihin lukuihin eivät sisälly kuitenkaan koulu-kuraattorin hoitamattomat tapaukset eivätkä rangaistusmääräysmenettelyn käyttöä koskevain asiain käsittely.

Ilmoittajan ja ilmoituksen aiheen mukaan ilmoitetut tapaukset jakaantuivat seuraavasti:

Vuoden aikana saapuneet ilmoitukset:

A. Ilmoittajan mukaan

Ilmoittaja	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Vanhemmat	197	166	363
Muu omainen	13	15	28
Huollettava itse	21	23	44
Muu yksityinen henkilö	31	26	57
Lastensuojeluviranomainen	77	64	141
Muu huoltoviranomainen	26	10	36
Kasvatusneuvola	3	—	3
Muu terveydenhoitoviranomainen	7	6	13
Kouluviranomainen	105	59	164
Poliisiviranomainen	2 432	602	3 034
Oikeusviranomainen	211	33	244
Muu	2	1	3
Yhteensä	3 125	1 005	4 130

B. Ilmoituksen aiheen mukaan

Ilmoituksen aihe	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Rikos, jonka laatu epäselvä	18	1	19
Varkaus, näpistäminen, törkeä varkaus, murto	948	155	1 103
Moottoriajoneuvon anastaminen, varastaminen tai toisen omistaman moottoriajoneuvon luvaton haltuunotto	210	8	218
Muu omaisuusrikos	122	18	140
Väkivaltarikos	155	2	157
Väkijuomalakirikos	90	12	102
Moottoriajoneuvoliikenne-rikos	106	—	106
Muu liikenne-rikos	21	—	21
Muu rikos	120	27	147
Tavattu alkoholista päihtyneenä	577	134	711
Tavattu muusta päihtyneenä	97	43	140
Kerjääminen	9	6	15
Karkaaminen tai kuljeskelu	274	390	664
Kestämättömässä työsuhteessa tai toimettomuus	29	21	50
Väkivaltaisuus	30	3	33
Koulun laiminlyönti	113	50	163
Muu kouluvaikeus	12	6	18
Muut kasvatusvaikeudet	47	52	99
Hakee työlupaa tai passia	3	2	5
Muu aihe	144	75	219
Yhteensä	3 125	1 005	4 130

Saapuneista ilmoituksista koski 1 684 rikosasiaa ja loput 2 446 toisia sosiaalisen sopeutumisen häiriöitä tai muunlaisia huollon aiheita. Rikosasioista 722 koski alle 15-vuotiaana rangaistavan teon tehneitä henkilöitä, ja nämä eivät tulleet lainkaan syyttäjän tai tuomioistuimen käsiteltäviksi. Sitäpaitsi lastensuojeluviraston käsiteltäväksi tuli 70 rikosasiaa, jotka koskivat 15 v täyt-

täneitä henkilöitä, mutta eivät tulleet syyttäjän eikä tuomioistuimen käsiteltäväksi, koska asiasta ei oltu tehty poliisille rikosilmoitusta tai koska kysymyksessä oli asianomistajarikos. Loput 15 v täyttäneitä koskevista rikosilmoituksista tulivat syyttäjän tai tuomioistuimen käsiteltäväksi ja niitä koskevat oikeudelliset ratkaisut ilmenevät seuraavan taulukon b-osasta.

Ilmoitettujen rikosasiain oikeudellinen käsittely

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
a) Toimiston käsittelemät rikosasiat, jotka eivät tulleet syyttäjän tai tuomioistuimen käsiteltäväksi:			
Syyttäjä ei käsitellyt, koska tekijä oli alle 15-vuotias	659	63	722
» » » , vaikka tekijä oli 15 v täyttänyt, koskei ollut tehty rikosilmoitusta tai kysymyksessä oli asianomistajarikos	57	13	70
b) Syyttäjän tai tuomioistuimen päätös 15 v täyttäneitä koskevassa rikosasiassa:			
Syyttäjä luopunut syytteestä, koska syytetty oli ymmärrystä vailla.....	3	—	3
» jättänyt syyttämättä (LNR 2§) ¹⁾	69	8	77
Syyte hylätty	13	1	14
Oikeus jättänyt tuomitsematta (LNR 3§)	193	51	244
» katsonut ymmärrystä vailla olevaksi	—	—	—
Ehdollinen sakko	12	—	12
» vapausrangaistus	208	20	228
Ehdoton sakko	236	15	251
» vapausrangaistus alle 6 kk	28	1	29
» vapausrangaistus 6—12 kk	16	—	16
» vapausrangaistus yli 1 v	16	—	16
Muu seuraamus	1	1	2
Yhteensä	1 511	173	1 684

¹⁾ Laki nuorista rikoksentehtäjistä 31.5.1940.

21. Lastensuojelutoimi

Mikäli rangaistus oli sekä sakko- että vapausrangaistus, se on merkitty vain vapausrangaistuksen ryhmään.

Suojelukasvatusjaoston päättämät tai vahvistamat ja toimiston suorittamat uudet huoltotoimenpiteet ilmenevät seuraavasta taulukosta. Sama alaikäinen on voinut

vuoden kuluessa saada useammanlaista kotikasvatusta tukevaa avohuoltoa ja sijaishuoltoa. Samasta henkilöstä on kuitenkin merkitty seuraavaan korkeintaan kaksi avohuoltotoimenpidettä ja korkeintaan yksi sijaishuoltotoimenpide.

Uudet huoltotoimenpiteet lapsen iän mukaan

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta												Kaikkiaan						
	-6		7-8		9-12		13-15		16-17		18-		Tunte- maton		Poikia	Tyttöjä	Yh- teensä		
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T					
<i>Avohuolto</i>																			
Tutkimus, neuvonta ja ohjaus	1	—	23	4	240	22	690	268	927	374	425	139	12	4	2	318	811	3	129
Suojeluvallonta	—	—	—	—	13	3	51	25	47	35	28	25	2	—	—	141	88	—	229
Muu valvonta	—	—	—	—	3	—	12	4	25	14	42	17	—	—	—	82	35	—	117
Taloudellinen avustaminen	—	—	—	—	12	—	90	22	82	60	61	53	1	—	—	246	135	—	381
Sosiaalinen oikeusapu	—	—	—	—	10	1	72	15	208	38	58	9	1	—	—	349	63	—	412
Toimittaminen lääkärin tai psy- kologin tutkimuks.	—	—	—	—	3	—	11	5	1	2	—	—	—	—	—	15	7	—	22
Lähtettäminen hoitopaikkaan ...	—	—	—	—	1	—	1	2	—	3	—	—	—	—	—	2	5	—	7
Koulunkäynnin järjestäminen.	—	—	—	—	1	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	3	2	—	5
Toimittaminen kotikuntaan ...	—	—	—	—	2	4	19	34	17	47	5	15	—	—	—	43	100	—	143
Annettu lausunto viraston ulko- puolelle	—	—	—	—	7	1	18	9	16	22	33	5	—	—	—	74	37	—	111
Muu toimenpide	—	—	—	—	8	—	23	16	42	14	17	7	—	—	—	90	37	—	127
Yhteensä	1	—	23	4	300	31	989	401	1	365	609	669	271	16	4	3363	1320	4	683
<i>Sijaishuolto</i>																			
9 § 1 (hylätty lapsi)	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2
9 § 2 c (toistaiseksi vanh.suost.)	—	—	—	—	7	—	32	14	15	16	1	4	—	—	—	55	34	—	89
11 § (luovutusop. nojalla)	—	—	—	—	5	—	18	12	9	4	2	1	—	—	—	34	17	—	51
12 §, 17 § (päätoksellä vast. van- hempien tahtoa)	—	—	—	—	—	—	2	2	3	—	—	1	—	—	—	5	3	—	8
19 § (väliaik.sij.)	—	—	—	—	8	1	26	12	30	20	7	11	—	—	—	71	44	—	115
Yhteensä	—	—	—	—	20	1	78	41	58	40	10	17	—	—	—	166	99	—	265
Siitä sekä avo- että sijaishuolto- saaneet	—	—	—	—	15	—	64	36	42	31	7	13	—	—	—	128	80	—	208

Vuoden kuluessa tutkittujen ja huollettujen 222 lapsen ja nuoren jakaantuminen ikäryhmiin ilmenee seuraavasta:

Tutkittavaksi otetut ja huolletut iän mukaan

Ikä, vuotta	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
-6	1	—	1
7-8	16	3	19
9-12	152	20	172
13-15	438	186	624
16-17	686	273	959
18-	325	110	435
Tunte- maton	9	3	12
Yhteensä	1 627	595	2 222

Alaikäiset tarvitsivat huoltoa osittain lastensuojelulain 8 §:n 1. mom:n a-, b- ja c-kohdissa mainittujen kehityshäiriöiden sekä perheolosuhteissa esiintyvien vaikeuksien johdosta, osittain lastensuojelulain 8 §:n 1. mom:n e-kohdassa ja 2. mom:ssa mainittujen sopeutumishäiriöiden takia. Yleensä sopeutumisen häiriöihin liittyi kehityshäiriöitä tai sosiaalisia vaikeuksia.

Seuraavassa uudet toimenpiteet on luokiteltu kussakin tilanteessa pääasialliseksi katsottavan huollon tarpeen perusteella:

Uusien toimenpiteiden pääaihe lapsen iän mukaan

Toimenpiteen aihe	Lapsen ikä, vuotta												Kaikkiaan				
	-6		7-8		9-12		13-15		16-17		18-		Tuntem.		P	T	Yht.
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T			
Sairaus, kehityshäiriö tai turvattuustekijät	-	-	-	-	1	-	2	1	4	4	4	3	-	-	11	8	19
Sopimaton ansiotoimi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Koulunkäynnin laiminlyönti tai muu koulun järjestyksen rikkominen	-	-	1	-	31	2	59	38	32	23	4	1	2	1	129	65	194
Rangaistava teko	1	-	15	-	106	10	327	52	433	61	192	30	6	1	1080	154	1234
Kerjääminen, karkailu tai irtolaistapainen elämä	-	-	-	-	25	6	53	74	54	125	17	49	-	1	149	255	404
Tavattu päihtyneenä	-	-	-	-	5	-	53	36	182	48	106	20	1	-	347	104	451
Muu aihe	-	-	-	3	4	3	20	23	37	51	12	21	-	-	73	101	174
Yhteensä	1	-	16	3	172	21	514	224	742	312	335	125	9	3	1789	688	2477

Toimiston pysyväisluontoiset valvontatoimenpiteet koskivat osittain alaikäisiä, joille oli määrätty suojeluvalvoja, osittain toimiston kautta perhehoitoon sijoitettuja tai sijaishuollosta koetteeksi omaistensa hoitoon sijoitettuja. Tämä valvontatoimi ilmenee seu-

raavasta taulukosta (nämä luvut on laskettu suojelukasvatustoimiston omien laskelmien perusteella eikä tilastotoimistossa, kuten useimmat tässä toimintakertomuksessa mainitut luvut):

Suojelukasvatustoimiston valvontatoimi

	Suojeluvalvonnassa		Laitoshuollon jälkivalvonnassa tai perhehoitoon sijoitettuja		Valvottavia kaikkiaan		
	Valvojan ollessa						Yhteensä
	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö	Poikia	Tyttöjä	
Jäljellä v:sta 1967	140	19	160	6	191	140	331
V. 1968 valvontaan tulleita	89	20	96	11	169	41	210
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan enimmäisaika päättyi	10	2	20	1	13	20	33
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	30	-	38	1	47	22	69
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin jälleen lastenhuoltolaitokseen	27	3	28	1	39	20	59
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	8	2	4	-	9	5	14
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholista ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi	9	-	6	3	16	2	18
V:een 1969 jääneitä	145	32	160	11	236	112	348
Yhteensä	229	39	256	17	360	181	541

21. Lastensuojelutoimi

Rangaistusmääräykset. Toimisto käsitteli 3 452 (4 856) poliisiviranomaisen esitystä rangaistusmääräysmenettelyn käyttämiseksi nuoria rikoksentehtäjiä koskeissa asioissa. Näistä 506 koski alle 18-vuotiaita ja 3 036 yli 18-vuotiaita. Moottoriajoneuvoliikenne-rikoksia oli 2 794, muita liikenne-rikoksia 19, juopumusrikoksia 419 ja muita rikoksia 310 (luvut laskettu toimiston kortiston perusteella eikä tilastotoimistossa).

Koulukuraattorin työtä jatkettiin Aleksis Kiven ja Kallion kansakoulussa, missä toimi suojelukasvatustoimiston kaksi sosiaalityöntekijää. Koulukuraattori otti hoitoonsa 170 (180) oppilasta. Toimintaa selostetaan lähem-

min suomenkielisten kansakoulujen vuosikertomuksessa.

4. Lastenhuoltotoimistoa ja suojelukasvatustoimistoa koskevia yhteisiä tietoja

Eripainoksessa sekä seuraavissa taulukoissa on tietoja vuoden kuluessa sijaishuollossa olleiden ominaisuuksista ja olosuhteista, huollon perusteista ja käytetyistä huostanoton muodoista sekä sijoituspaikoista.

Sijaishuoltoon tulleet uudet tapaukset sijoituspaikan ja iän mukaan ilmenevät seuraavasta:

Sijoituspaikka	Poikia					Tyttöjä					Kaikkiaan				
	Huollettavan ikä, vuotta														
	1	2-6	7-15	16-	Yht.	1	2-6	7-15	16-	Yht.	1	2-6	7-15	16-	Yht.
<i>Lastenhuolto</i>															
Kaupungin laitokset	123	115	64 ¹⁾	4	306	118	117	55 ²⁾	1	291	241	232	119	5	597
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset ...	42	17	14	—	73	43	14	20 ³⁾	2	79	85	31	34	2	152
Valtion laitokset	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Perhehoito	4	19	24 ⁴⁾	1	48	2	22	32 ⁵⁾	2	58	6	41	56	3	106
Huostassa ilman sijoitusta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	169	151	104	5	429	163	153	107	5	428	332	304	211	10 ⁶⁾	857
<i>Vajaamielishuolto</i>															
Kaupungin laitokset	—	6	5	—	11	—	6	2	2	10	—	12	7	2	21
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset ...	1	7	7	6	21	—	1	5	3	9	1	8	12	9	30
Valtion laitokset	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	1
Perhehoito	—	—	1	1	1	—	1	—	—	1	—	1	—	1	2
Huostassa ilman sijoitusta	—	—	8	7	15	—	1	10	7	18	—	1	18	14 ⁵⁾	33
Yhteensä	1	13	20	14	48	—	9	17	13	39	1	22	37	27	87
<i>Suojelukasvatus</i>															
Kaupungin laitokset	—	—	80	60	140	—	—	34	41	75	—	—	114	101	215
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset ...	—	—	—	4	4	—	—	2	11	13	—	—	2	15	17
Valtion laitokset	—	—	2	—	2	—	—	2	5	7	—	—	4	5	9
Perhehoito	—	—	13	3	16	—	—	4	—	4	—	—	17	3	20
Huostassa ilman sijoitusta	—	—	3	1	4	—	—	—	—	—	—	—	3	1 ⁶⁾	4
Yhteensä	—	—	98	68	166	—	—	42	57	99	—	—	140	125	265

¹⁾ Tulleet jälkihuoltoon. — ²⁾ Tulleet ja poistuneet 1968. — ³⁾ 1 tullut ja poistunut 1968, 1 tullut jälkihuoltoon. — ⁴⁾ Lisäksi 1 poika ja 1 tyttö, jotka tulivat jälkihuoltoon ja poistuivat huollosta 1968. — ⁵⁾ Tähän sisältyy 15 poikaa ja 17 tyttöä, joilla on ollut lisäksi leiri-, siirtola- tms. sijoitus. — ⁶⁾ Samoin 2 poikaa.

21. Lastensuojelutoimi

B. Vanhempien sosiaalisen sopeutumisen häiriöitä

Isän	Lastenhuolto								Vajaamielishuolto								Suojelukasvatus								Kaikkiaan
	Äidin																								
	1	2	3	4	5	6	0	Yht.	1	2	3	4	5	6	0	Yht.	1	2	3	4	5	6	0	Yht.	
1 Ei tiedossa häiriöitä	223	8	—	1	2	3	11	248	53	—	—	—	—	—	1	54	66	—	1	—	1	1	7	76	3
2 Päihdyttävien aineiden väärinkäytt. ...	89	7	5	1	—	—	18	120	9	—	—	—	—	—	9	45	8	—	—	—	1	6	60	1	
3 Irtolaistapaista elämää	2	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	
4 Merkittävää rikollisuutta	20	—	2	—	1	—	8	31	1	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	1	—	—	5	
5 Väkivaltaisuuksia, sopeutumattomuutta perhepiirissä	12	—	—	—	3	1	—	16	—	—	—	—	—	—	—	8	—	1	—	—	—	—	—	9	
6 Kaksi tai useampi kohdissa 2-5 tarkoitettuja häiriöitä	23	1	1	1	—	2	2	30	1	—	—	—	—	—	1	15	1	—	—	—	1	2	19	5	
0 Ei tietoa	193	14	18	10	—	5	170	410	16	—	—	—	1	—	4	21	32	2	1	—	—	3	57	95	
Yhteensä	562	30	26	13	6	11	209	857	81	—	—	—	1	—	5	87	171	11	3	—	1	7	72	265	

C. Vanhempien somaattinen tai psyykinen terveys

Isän	Lastenhuolto								Vajaamielishuolto								Suojelukasvatus								Kaikkiaan
	Äidin																								
	1	2	3	4	5	0	Yht.	1	2	3	4	5	0	Yht.	1	2	3	4	5	0	Yht.				
1 Terve	255	28	—	7	48	9	347	44	7	—	1	2	1	55	67	8	—	2	6	10	93	95			
2 Kroon. sairastunut tai invalidi	22	11	—	—	2	2	37	4	2	—	1	1	—	8	19	5	—	2	3	4	33	48			
3 Rekist. vajaamielisenä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
4 Muuten psyykkisesti poikkeava	2	—	—	3	2	—	7	2	1	—	—	—	—	3	4	1	—	3	—	—	8	18			
5 On tai on ollut psykiatrin hoidossa	14	5	—	1	10	1	31	2	—	—	—	1	—	3	4	1	—	—	2	1	8	42			
0 Ei tietoa	245	31	1	25	39	94	435	11	3	—	2	1	1	18	44	11	—	3	4	61	123	576			
Yhteensä	538	75	1	36	101	106	857	63	13	—	4	5	2	87	138	26	—	10	15	76	265	1 209			

Seuraavasta taulukosta ilmenevät ne, jotka olivat par' aikaa huollettavana 31.12.1968. Taulukosta siis puuttuvat ne, joiden kohdalla on suoritettu vain lyhytaikaista tutkimusta,

ohjausta ja neuvontaa ja joiden suhteen ei mainittuna päivänä ollut käynnissä huolto-toimenpidettä.

Huoltomuoto	Poikia					Tyttöjä					Kaikkiaan				
	—1 v	2—6 v	7—15 v	16 v—	Yht	—1 v	2—6 v	7—15 v	16 v—	Yht	—1 v	2—6 v	7—15 v	16 v—	Yht.
Lastenhuolto															
<i>Sijaishuolto:</i>															
Kaupungin laitokset	28	35	147	—	210	28	36	68	—	132	56	71	215	—	342
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	73	67	112	—	252	57	40	89	—	186	130	107	201	—	438
Valtion laitokset	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Perhehoito	31	233	478	—	742	39	218	550	—	807	70	451	1 028	—	1 549
Yhteensä	134	335	737	—	1 206	124	294	707	—	1 125	258	629	1 444	—	2 331
<i>Jälkihuolto:</i>															
Kaupungin laitokset	—	—	—	57	57	—	—	—	18	18	—	—	—	75	75
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	—	—	19	19	—	—	—	21	21	—	—	—	40	40
Valtion laitokset	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Perhehoito	—	—	—	61	61	—	—	—	63	63	—	—	—	124	124
Huollossa ilman sijoitusta	—	—	—	1	1	—	—	—	4	4	—	—	—	5	5
Yhteensä	—	—	—	138	138	—	—	—	106	106	—	—	—	244	244
Suojelvalvonta	5	31	80	21	137	5	23	66	17	111	10	54	146	38 ¹⁾	248
Kaikkiaan	139	366	817	159	1 481	129	317	773	123	1 342	268	683	1 590	282	2 823
Vajaamielishuolto															
<i>Sijaishuolto:</i>															
Kaupungin laitokset	—	16	48	45	109	—	7	19	27	53	—	23	67	72	162
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	1	5	34	124	164	—	4	32	92	128	1	9	66	216	292
Valtion laitokset	—	—	1	11	12	—	—	—	7	7	—	—	1	18	19
Perhehoito	—	—	1	2	3	—	—	1	3	4	—	—	2	5	7
Yhteensä	1	21	84	182	288	—	11	52	129	192	1	32	136	311	480
Muu huolto	5	11	7	7	30	—	4	8	13	25	5	15	15	20	55
Kaikkiaan	6	32	91	189	318	—	15	60	142	217	6	47	151	331	535
Suojelukasvatus															
<i>Sijaishuolto:</i>															
Kaupungin laitokset	—	—	51	21	72	—	—	14	5	19	—	—	65	26	91
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	—	6	8	14	—	—	4	11	15	—	—	10	19	29
Valtion laitokset	—	—	22	42	64	—	—	9	6	15	—	—	31	48	79
Perhehoito	—	—	11	23	34	—	—	1	6	7	—	—	12	29	41
Huostassa ilman sijoitusta	—	—	15	110	125	—	—	8	41	49	—	—	23	151	174
Yhteensä	—	—	105	204	309	—	—	36	69	105	—	—	141	273	414
Suojelvalvonta	—	—	37	83	120	—	—	11	46	57	—	—	48	129 ²⁾	177
Muu valvonta	—	—	6	50	56	—	—	3	21	24	—	—	9	71 ³⁾	80
Kaikkiaan	—	—	148	337	485	—	—	50	136	186	—	—	198	473	671

¹⁾ Tähän sisältyy 2 poikaa ja 2 tyttöä, jotka ovat lisäksi sijaishuollossa. — ²⁾ Samoin 69 poikaa ja 25 tyttöä. — ³⁾ Samoin 56 poikaa ja 24 tyttöä.

21. Lastensuojelutoimi

5. Elatusaputoimisto

Elatusaputoimistossa pidettyyn avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon merkittiin uusia tapauksia v:n 1968 aikana 791 ja poistettiin 682. Kapp.v:ltä 1967 siirtyi 4 448 tapauksia, oli v:n 1968 lopussa 4 557 lasta luettelossa.

Seuraavat asetelmat valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten äitien ja elatusvelvollisten siviilisäätyn ja ikää lasten syntymässä.

Siviilisäätyn

	Äitejä	Elatus- velv.
Naimattomia	3 641	1 780
Leskiä ja laill.eronn.	638	558
Naimisissa olevia	272	1 337
Tiedot puuttuvat	6	882
Yhteensä	4 557	4 557

Ikä, vuotta

	Äitejä	Elatus- velv.
15	15	2
16—19	794	279
20—24	1 757	1 148
25—29	983	1 039
30—34	551	621
35—39	332	375
40—44	111	212
45—49	12	115
50—54	—	55
55—59	—	18
60—	—	14
Tiedot puuttuvat	2	679
Yhteensä	4 557	4 557

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli kertomusvuoden aikana 14, joista 12 sairaalassa, 1 lastenkodissa ja 1 tapaturmaisesti hukkumalla.

Kuolemansyy

Heikko ja elinkelvoton	7
Sydämen synn.epämuodostuma	1
Verenkiertoelinten	1
Vesipää + keuhkokuume	1
Keuhkojen ilmattomuus	1
Keskosen yleismyrkytys	1
Kuollut synnytyksessä	1
Hukkuminen	1

Ottolapsiksi hyväksyttiin 65 lastenvalvojan luetteloissa ollutta avioliiton ulkopuolella syntyntä lasta.

Kokoukset. Elatusapujaosto piti kertomusvuonna 11 kokousta.

Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi maakaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai viran puolesta elatusvelvollista vastaan haaste.

Elatusvelvollisuus selvitettiin asianosaisten keskinäisellä sopimuksella 217 (234) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 87 (94) tapauksessa.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain perusteella haettiin kantajana esiintyvän äidin puolesta 77 (81) tapauksessa maksutonta oikeudenkäyntiä, kaikki hakemukset hyväksyttiin.

Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 263 (301) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi lastensuojelulautakunnan edustajana 3 (2) kertaa. Toisten kuntien lastenvalvojen puolesta esiinnyttiin oikeudessa 12 (7) kertaa.

Muille sosiaaliviranomaisille annettiin virka-apua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 151 (155) tapauksessa.

Elatusapujaosto teki Uudenmaan lääninhallitukselle uusia työlaitosesityksiä avio-

liiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta 47 (50) ja avioliitossa syntyneiden lasten osalta 246 (158) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 288 (162) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä 24 (10). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaostossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 109 (71) työlomanomusta ja 24 (124) tapauksessa määrättiin työломalla ollut palautettavaksi työlaitokseen. Työlaitospäätöksen täytäntöönpano keskeytyi 3 tapauksessa sairauden takia ja päättyi 30 tapauksessa lapsen täytettyä 18 vuotta.

Elatusavun ennakkoo koskevia hakemuksia jätettiin elatusaputoimistoon yhteensä 621,

joista lautakunta hylkäsi 18, koska lainmukaiset edellytykset ennakon suorittamiselle puuttuivat.

Ennakkoo suoritettiin yhteensä 3 700 nostajalle 5 145 lapsesta (au-lapsia 1 084 ja pl-lapsia 4 061) yhteensä 1 650 842 mk.

Lautakunta lakkautti vuoden kuluessa ennakon suorittamisen 412 nostajalta.

Ennakon korvausta perittiin 1 331 elatusvelvolliselta yhteensä 322 970 mk eli 19.6 % suoritettujen ennakoiden määrästä.

Uudenmaan lääninhallitus vapautti v:n 1968 tekemillään päätöksillä 81 elatusvelvollista korvaamasta suoritettua ennakkoo yhteensä 115 343 mk ja hylkäsi 15 elatusvelvollisen anomuksen.

Lastenvalvojan kassan rahavarat ja tilitapahtumat v. 1968

Tulot

Siirto v:lta 1967:	Au-lapset mk	Aviolapset mk	Yhteensä mk
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	108 573
Valvottujen säästötilien saldo	217 636	2 114	219 750
Lapsille perityt elatusmaksut	1 164 948	640 988	1 805 936
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	298 339	19 500	317 839
Peritty elatusapuennakkoo	99 199	223 863	323 062
Kuntien tilittämät ennakkokorvaukset	3 005	2 883	5 888
Rahatoimiston Kallion osastolta elatusapuennakkojen maksamiseen	—	—	1 327 889
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	12 041	310	12 351
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset	3 683	3 194	6 877
Korkotuloja	12 390	92	12 482
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	564
		Yhteensä	4 141 211

21. Lastensuojelutoimi

Menot

	Au-lapset mk	Aviolapset mk	Yhteensä mk
Huoltajille suoritettujen lasten hoitokorvaukset	1 162 427	640 922	1 803 349
Kaupungille suoritettujen hoitomaksujen korvaukset	298 339	19 500	317 839
Maksettu elatusapuennakkoa	319 067	1 331 775	1 650 842
Ennakkokorvaukset kunnille	1 107	4 890	5 997
Kaupungille suoritettujen oikeuskulujen korvaukset	4 712	—	4 712
Oikeuskuluihin käytetty	11 012	3 504	14 516
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	564
Siirto v:een 1969:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	108 344
Valvottujen säästötilien saldo	233 755	1 293	235 048
		<u>Yhteensä</u>	<u>4 141 211</u>

6. Sosiaalilääkärin toimisto

Kertomusvuonna ilmoitettiin sosiaalilääkärin toimistoon 938 lasta ja nuorta, jotka jakautuivat lähettäjien mukaan seuraavasti:

lastenhuoltotoimisto	524
vajaamielishuolto	122
suojelekasvatustoimisto	292

Tutkimuspyyntöjä oli edelleenkin jonkin verran rajoitettava, jotta jonotus ei olisi muodostunut kohtuuttoman pitkäksi. Tästä seurasi, että monet tilanteet olivat jo kärjistyneet erittäin vaikeiksi ja hoidolliselta enusteeltaan heikoiksi. Työn pääpaino on edelleen ollut tutkimuksilla sekä niiden pohjalta annetuilla lausunnoilla ja asiakkaan hoitoon osallistuvien yhteisneuvottelulla. Laajemman työryhmän neuvotteluja pidettiin 642, suppeampia neuvotteluja oli lukuisia. Täten sosiaalilääkärin toimiston tarjoama sosiaalis-psykologis-psykiatrinen konsultatio on ollut tukemassa lastensuojelun

muita toimenpiteitä. Varsinaista hoitotyötä — lääkehoito, yksilö- ja ryhmäterapia — tehtiin joissakin, asiakasmäärään ja hoidon tarpeeseen nähden harvoissa tapauksissa. Toimiston omilla työntekijöillä oli polikliinissä yksilöhoidossa 56 lasta ja nuorta, hoitokertoja 638, lasten vanhempia 36, hoitokertoja 235. Lastensuojelulautakunnan myöntämällä varoilla oli toimiston ulkopuolisille terapeuteille voitu lähettää 6 lasta, hoitokertoja 128.

Häiriintyneiden lasten ja nuorten laitoshoidossa ilmeni vaikeita tilanteita mm. lisääntyneen huumausaine- ja alkoholiongelman vuoksi. Sosiaalilääkärin toimiston työntekijät tekivät 624 käyntiä lastensuojelulaitoksiin, jolloin lapsiin suoraan suuntautuvan toiminnan ohella pyrittiin tukemaan johtajia ja lähikasvattajia. Tässä tarkoituksessa järjestettiin myös keskusteluryhmiä.

Lastensuojeluvirastossa osallistuttiin kasvatuskoti- ja adoptioasioiden sekä perheneuvonnan neuvotteluihin.

Lapsi-, nuoriso- ym. tutkimukseen saadetut henkilöt

	Ikäryhmittely										Yht.
	0—6 v		7—15 v		16—17 v		18 v —		Yhteensä		
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
Jäljellä v:ltä 1967											
Lastenhuoltotoimisto	13	7	33	13	1	6	2	1	49	27	76
» vajaanmielisosasto	1	—	—	—	1	—	2	—	4	—	4
Suojelukasvatustoimisto	—	—	24	6	3	7	—	1	27	14	41
Uusia v. 1968											
Lastenhuoltotoimisto	70	33	185	114	16	23	4	3	275	173	448
» vajaanmielisosasto	9	4	35	23	5	—	18	24	67	51	118
Suojelukasvatustoimisto	—	—	111	51	29	50	—	9	141	110	251
Yhteensä											
Lastenhuoltotoimisto	83	40	218	127	17	29	6	4	324	200	524
» vajaanmielisosasto	10	4	35	23	6	—	20	24	71	51	122
Suojelukasvatustoimisto	—	—	135	57	32	57	1	10	168	124	292
Kaikki yhteensä	93	44	388	207	55	86	27	38	563	375	938
Poistettu v. 1968	77	42	328	184	53	80	23	37	481	343	824
Siirtyi v:een 1969	16	2	60	23	2	6	4	1	82	32	114

Ilmoittajat ja ilmoittajien pääsyyt

	Lastenhuolto-			Suojelukasvatus-			Yht.
	P	T	Yht.	P	T	Yht.	
Yleisluontoinen kehitystason ja mielenterveydellisen tilan arvioi-							
minen	102	91	193	16	10	26	219
Neuroottisia oireita	98	39	137	48	25	73	210
Käyttäytymishäiriöitä ja asosiaalisia oireita	25	14	39	80	61	141	180
Heikko edistyminen koulussa	30	14	44	4	6	10	54
Muiden kouluvaikeuksien aiheuttama järjestely	15	4	19	13	4	17	36
Mahd. vajaanmielisyyden ja siitä aiheutuvan hoidon suunnittelu ...	42	29	71	—	—	—	71
Ympäristöhäiriöt ja korostuneet vaikeudet, jotka tuntuvat vaativan							
hoitoa a) laitoksessa	6	2	8	3	3	6	14
b) sairaalassa	11	7	18	2	3	5	23
c) lääkkeillä	15	11	26	—	—	—	26
Jälkihoidon tarpeen arviointi ja suunnittelu	13	8	21	1	—	1	22
Lapsen- ja kasvatuskodin sopivuuden arviointi	4	5	9	1	—	1	10
Adoptioon liittyvät kysymykset	16	11	27	—	—	—	27
Virallisia (kuten aborttia, sterilisaatiota, oikeutta ym.) lausuntoja							
varten suoritettava tutkimus	12	9	21	—	11	11	32
Muut syyt	6	7	13	—	1	1	14
Yhteensä	395	251	646	168	124	292	938

21. Lastensuojelutoimi

Tutkittujen ominaisuuksia

	0-6 v		7-15 v		16-17 v		18 v —		Yhteensä		Kaikkiaan
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
<i>Älykkyytaso</i>											
130—	2	1	2	1	1	—	—	—	5	2	7
110—129	10	2	21	11	4	1	—	—	35	14	49
90—109	19	16	55	32	6	10	—	1	80	59	139
80— 89	4	5	40	21	3	1	1	1	48	28	76
60— 79	17	7	13	12	2	—	2	3	34	22	56
40— 59	9	1	8	13	2	—	—	1	19	15	34
Alle 40	1	4	4	1	—	—	—	1	5	6	11
Ei tutkittu	31	8	245	116	37	74	24	31	337	229	566
Yhteensä	93	44	388	207	55	86	27	38	563	375	938
<i>Sukurasitus</i>											
Rangaistus	6	4	39	21	7	12	1	—	53	37	90
Poikkeava elämäntapa	13	18	134	79	15	32	2	5	164	134	298
Vajaamielisyys	—	3	16	5	2	1	3	4	21	13	34
Mielisairaus	7	3	68	20	6	10	3	5	84	38	122
Muu pitkäaikainen sairaus	1	—	21	11	3	6	2	3	27	20	47
Aistivallisuus	—	—	1	2	2	4	—	1	3	7	10
Yhteensä	27	28	279	138	35	65	11	18	352	249	601
<i>Kasvuympäristön erikoisuus</i>											
Avioton	45	21	89	58	8	14	4	2	146	95	241
Äiti, isä tai molemmat kuolleet	4	1	45	23	10	15	6	10	65	49	114
Avio- tai asumusero	21	6	135	64	23	28	8	5	187	103	290
Äiti- tai isäpuoli	9	4	54	25	16	20	2	1	81	50	131
Otto- tai kasvatusvanhemmat	26	17	49	38	4	9	1	—	80	64	144
Lasten- tai nuorisokoti	51	22	151	100	23	31	6	3	231	156	387
Suojelukasvatus, vastaanottokoti ym. vastaavat laitokset	—	—	22	—	2	12	—	2	24	14	38
Tutkinta-asema	—	—	37	16	12	19	—	2	49	37	86
Vajaamielispäivähuoltola	4	1	12	8	2	—	4	2	22	11	33
Yhteensä	160	72	594	332	100	148	31	27	885	579	1 464

Poistetut lapset-, nuoret ym.¹⁾ henkilöt ryhmitettyinä diagnoosin ja toimenpiteiden mukaan

Kaikista tutkimuksista selvitys ja lausunto, lisäksi suosituksia ja toimenpiteitä	300—309	310—318	320	321, 324	325, 0, 1, 4, 5	325, 2	325, 3	326, 3, 4	351—353	Muut	793	Peruutettu	Tutkimus tai hoito kesken tai jonossa	Yhteensä
Tutkimus, selvitys ja lausunto lastenhuolto- ja suojelukasvatustoimistolle	1	74	2	135	15	27	50	44	9	4	23	8	—	392
Suositus kasvatuskotiin	—	—	—	2	4	1	—	—	—	—	3	—	—	10
» lasten-, vastaanotto- tai nuorisokotiin	—	9	—	7	1	—	3	1	—	—	1	—	—	22
» koulukotiin	—	2	—	9	1	—	3	7	1	—	—	—	—	23
» sairaalaan	5	24	2	10	5	3	2	5	1	—	—	—	—	57
» sairaalan poliklinikkatutkimukseen	—	8	1	17	13	2	7	4	2	2	3	—	—	59
» yksilö- ja ryhmäterapiaan	—	9	—	3	7	—	2	2	—	—	—	—	—	23
Ehdotettu vapautettavaksi oppivelvollisuuden suorittamisesta	—	—	—	—	4	1	—	—	—	2	—	—	—	7
» koulunkäynnin alkamisen siirtäminen	—	1	—	1	4	—	7	—	—	—	—	—	—	13
» apukouluun	—	1	—	2	4	—	4	2	1	—	—	—	—	14
» muuta koulujärjestelyä	—	14	—	13	—	—	3	4	—	—	—	—	—	34
» oppivelvollisuuden suorittamista yksityisesti	—	14	1	7	1	—	4	8	1	—	—	—	—	36
Lausunto adoptioasiassa	—	—	—	1	4	—	1	—	—	—	20	—	—	26
» holhous- tai oikeusasiassa	—	3	—	2	4	3	—	2	—	—	6	—	—	20
» abortti- tai sterilisaatioasiassa	1	4	—	6	—	—	1	1	—	—	—	—	—	13
» vajaamielisrekisteriin merkitsemistä ja työkyvyttömyyseläkkeen hakemista varten sekä kutsuntaviranomaisia varten	—	—	—	1	11	11	1	—	1	1	—	—	—	26
Mur-lääkärinlausunto	2	3	—	—	14	4	1	—	5	—	3	—	—	32
Lääkemääräys	15	—	—	18	25	14	11	6	8	3	1	—	—	101
Tutkimus tai hoito kesken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	114
Yhteensä	24	166	6	234	117	66	100	86	29	12	60	8	114	1022

¹⁾ Kaikki yli 18-vuotiaat tutkittavat.

Taulukkoon sisältyvät diagnoosit selviävät seuraavasta tautinimistöstä:

300—309	Psychoses (mielisairaudet)	325, 5	Oligophreniae aliae (muu ei määriteltävissä oleva vajaamielisyyys)
310—318	Psychoneuroses (neuroosit)	325, 2	Debilitas (heikkomielisyyys)
320	Constitutio psychopathica (luonnevikaisuus)	325, 3	Deficientia intelligentiae (heikkolahjaisuus)
321, 324	Persona immatura (tunne-elämän kypsymättömyys ja häiriytyneisyys)	326, 3	Maladaptatio acuta (sopeutumattomuus)
325, 0	Idiotia (tylsämielisyyys)	326, 4	Abnormitas characteris (luonteen poikkeavuus)
325, 1	Imbecillitas (vähämielisyyys)	351—353	Laesio cerebri intra partum (aivo- vaurio)
325, 4	Mongolismus (mongolismi)	793	Observationes et explorationes (huomiointia ja tutkimuksia)

21. Lastensuojelutoimi

Tutkimukseen ilmoitettujen lasten, nuorten ym. henkilöiden¹⁾ huoltajien sosiaalinen asema:

Huoltajan sosiaaliryhmä ²⁾	Ehyt koti		Poikkeava koti		Kasvatuskoti		Laitos		Yhteensä		Kaikkiaan
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
I	9	1	8	8	1	3	7	2	25	14	39
II	15	15	12	3	4	4	23	17	54	39	93
III	48	24	50	24	33	24	139	80	270	152	422
IV	21	15	33	34	41	28	119	93	214	170	384
Yhteensä	93	55	103	69	79	59	288	192	563	375	938

¹⁾ ym. henkilö tarkoittaa etupäässä aikuisia vajaamielisiä tai vajaamieliseksi epäiltyjä. Harvemmin, kuitenkin joskus myös lapsen tai nuoren henkilön vanhempia jouduttu paitsi haastattelemaan myös muuten tutkimaan.

- ²⁾ I Johtavassa asemassa olevia yms.
 II Pienyrittäjiä, työnjohtajia, ylempää toimistohenkilöstöä yms.
 III Ammattityöntekijöitä, alemppaa toimistohenkilöstöä yms.
 IV Apu- ja sekatyöntekijöitä yms.

Selvitys sairaalahoidon tarpeesta lastensuojelutapauksissa 1.11. 1968

	Sairaalahoidossa	Lastenhuolto-laitoksissa	Avohuollossa (jonossa)	Yhteensä
Psyykkiset häiriöt	30	223 ¹⁾	37	290
Somaattiset sairaudet	—	41	—	41
Yhteensä	30	264	37	331

¹⁾ Näistä sairaalahoidon tarpeessa 51, hoitokodin 68 sekä erityishoidon (lääkehoito tai/ja muu erityis- hoito esim. yksilöterapia) tarpeessa 104.

7. Väestöasiaintoimisto

Äitiysavustukset. Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 36 neuvolaa, joissa neuvolapiirejä yht. 51. Virastoon jätettiin 134 (163) ja neuvoloihin 8 401 (8 893) hakemusta.

Jaosto käsitteli yhteensä 8 535 (9 056) äitiysavustushakemusta. Näistä hyväksyttiin 8 376 (8 875), joista aviottomia 560 (543) ja hylättiin 159 (181), joista aviottomia 67 (68).

Avustus myönnettiin 8 196 (8 726) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 180 (149) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätävän syyn laiminlyöntiinsä.

Seuraavat luvut osoittavat, miten hakijat noudattivat äitiysavustuslain määräämää tarkastuksessa käyntivelvollisuutta:

	Tarkastuksia
IV raskauskuukaudessa tai sitä ennen	8 202 (8 754)
V »	138 (133)
VI »	101 (70)
VII »	46 (49)
VIII »	25 (25)
IX »	9 (9)
X »	4 (8)
Ei lainkaan tarkastuksia ennen synnytystä	10 (8)
Yhteensä	8 535 (9 056)

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nosta-

natta jääneitä ja kertomusvuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 425 800 (449 800) mk. Näistä oli luontoisavustuksia 279 300 (277 350) mk:n arvosta. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaalhallitus myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 130 000 (150 000) mk.

Äitiysavustus oli kertomusvuonna 50 mk jokaista syntynyttä lasta kohti.

Perhelisät. Perhelisähakemuksia oli yhteensä 1 638 (1 597), joista hyväksyttiin 1 622 (1 582) ja hylättiin 132 (115). Veroyli-tyksen takia hylättiin 101 (84) ja muusta syystä 31. (31). Hakemuksista oli 16 (15) toistamiseen käsiteltävänä lapsen syntymän tai muun syyn takia.

Perhelisän määrä oli 76 (66) mk lisään oikeutettua lasta kohti.

Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 326 (270) perheelle veroyli-tyksestä huolimatta.

Perhelisää saaneella 1 490 (1 467) perheellä oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 5 617 (5 655), joista 5 294 (5 364) alle 16-vuotiaita ja 323 (290) koulunkäynnin sekä — (2) työkyvyttömyyden perusteella huomioon otettuja 16-vuotta täyttäneitä lapsia.

Perheet jakaantuivat lapsiluvun mukaan seuraavasti:

Lapsia perhettä kohden	Perheitä	Lapsia perhettä kohden	Perheitä
2	392 (352)	8	11 (15)
3	165 (166)	9	5 (4)
4	550 (539)	10	1 (2)
5	244 (261)	11	1 (1)
6	83 (89)	12	— (1)
7	38 (37)	Yhteensä 1 490 (1 467)	

Perhelisän saajista oli 844 (863) varsinaisia suurperheitä, 450 (440) leskiperheitä ja 196 (164) työkyvyttömiä perheitä.

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisän määrästä 181 545 (158 152) mk:sta jaettiin suurille perheille 104 975 (94 858) mk, leskien perheille 50 483 (44 863) mk ja työkyvyttömiä perheille 26 087 (18 431) markkaa.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja ostosoitoksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talousrakennusten kunnostamiseen 2 854 (3 603) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 78 745 (72 811) mk, huonekaluihin ja sisustukseen 28 651 (24 251) mk, astioihin ja muihin taloustarvikkeisiin 12 061 (11 163) mk, pölynimureihin, jääkaappeihin, ompelu- ja pesukoneisiin 8 644 (7 857) mk, vaatetukseen 49 634 (37 467) mk ja muihin luontoisuu-rituksiin 954 (997) mk.

Sosiaalhallitus myönsi kertomusvuonna perhelisien maksamista varten ennakkoa 140 000 (127 000) mk.

Erytyislapsilisät. Uusia erityislapsilisähakemuksia jätettiin kertomusvuoden aikana 927 (824), joista toisista kunnista siirrettyjä oli 42 (55). Hakemuksia hylättiin 127.

Jaoston käsiteltävänä oli kertomusvuoden aikana 3 156 (3 343) erityislapsilisäasiaa. Näistä oli lain määräämiä tarkistuspäätöksiä 1 911 (1 781). Erytyislapsilisää myönnettiin harkinnan perusteella tai suoritusta jatkettiin veroäyri-lytyksestä huolimatta 339 (291) nostajalle. Tapauksia, joissa erityislapsilisähakemus hylättiin tai tarkistuksen yhteydessä suoritus päätettiin lopettaa, oli 606 (623). Laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia hylättiin anomus tai lakkautettiin suoritus 415 (425) tapauksessa, veroyli-tyksen takia 92 (115), koulutusavustuksen takia 42:ssa (24), varallisuuden takia lapsen avuttomuudesta huolimatta 9:ssä (9), toisiin kuntiin siirtymisen takia 48:ssä (49) ja muusta syystä — (1) tapauksessa.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 43

21. Lastensuojelutoimi

(43) avutonta lasta koskevaa hakemusta lausuntoineen sosiaalihallituksen ratkaistavaksi.

Samoin alistettiin sosiaalihallituksen ratkaistavaksi v:n 1968 alusta erityislapsilisälain 3 §:ään lisätyn 3 mom:n perusteella 8 lasta koskevat hakemukset.

Lasten lukumäärä erityislapsilisän suorittamisperusteen mukaan oli vuoden viimeisen neljänneksen aikana erityislapsilisälain ja -asetuksen nojalla seuraava:

Lain 3 § 1:1) täysoripous	45	(44)
» » 2) puolioripous	1 600	(1 576)
» » 3) au-lapsen elatus- avun puuttu- minen	274	(240)
» » 4) vanhempain kan- saneläke ...	730	(675)
Yhteensä 2 649		(2 535)

As. 3 § 1:1) sokeus	24	(19)
» » 2) kuurous	71	(74)
» » 3) raajavamma	73	(67)
» » 4) vaikea kaatumatauti	28	(28)
» » 5) syvä vajaamielisyys tai mielisairaus ...	154	(150)
» » 6) sokeritauti	126	(129)
» » sydänvika	5	(6)
» » keuhkoastma	10	(8)
» » muu avuttomuus ...	83	(79)
Yhteensä 574		(560)

Erityislapsilisää suoritettiin viimeiseltä neljännekseltä kaikkiaan 3 223 (3 095) lapsesta 2 247 (2 141) nostajalle yhteensä 176 732 (155 358) mk. Kertomusvuoden aikana suoritettiin kaiken kaikkiaan erityislapsilisää 710 618 (606 396) mk.

Erityislapsilisän määrä oli täysoripojen ja avuttomien lasten kohdalla 92 mk ja muiden kohdalla 46 mk vuosineljänneksessä.

Kodinperustamislainoja ei v:n 1957 elokuusta lähtien ole toistaiseksi myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ole ollut tarkeitukseen määrärahaa. Lainojen takaisin perimiseen liittyviä varallisuusselvityksiä ja lausuntoja annettiin sosiaalihallitukselle.

Lapsilisät. Lapsilisän määrä oli kertomusvuonna yhdestä lapsesta 52 mk, toisesta lapsesta 61.50 mk ja 74 mk kolmannesta ja sitä seuraavista lapsista vuosineljännekseltä. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin 6 330 (6 690) kokonaan uutta lapsilisätapausta. Sen lisäksi rekisteröitiin toisista kunnista siirrettyjä ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneitä lapsia 3 586 (4 410).

Jaosto käsitteli vuoden aikana 1 716 (1 720) lapsilisää koskevaa asiaa. Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kaikkiaan 26 116 078 (24 663 825) mk. Siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisiä 2 974 (3 530) mk sekä nostamatta jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 72 291 (67 333) mk.

Lapsilisän saajat ja lapsiluvut:

Neljännes	Lapsilisän nostajia	Vastaava, lasten luku
I	68 738 (67 395)	114 222 (112 398)
II	68 743 (67 586)	113 973 (112 606)
III	68 899 (68 294)	114 035 (113 401)
IV	69 417 (68 758)	114 486 (114 202)

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 200 tapausta, joista lapsilisiä on maksettu kunnalle.

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet (nostajat) ryhmittäivät lapsiluvun mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana seuraavasti:

Lapsilisää nostettiin	Nostajien lukumäärä	Lasten luku
1 lapsesta	35 324 (34 666)	35 324 (34 666)
2 »	22 895 (22 522)	45 790 (45 044)
3 »	7 237 (7 256)	21 711 (21 768)
4 »	1 701 (1 808)	6 804 (7 232)
5 »	365 (418)	1 825 (2 090)
6 »	96 (99)	576 (594)
7 »	29 (34)	203 (238)
8 »	8 (12)	64 (96)
9 »	3 (3)	27 (27)
10 »	—	—
11 »	1 (1)	11 (11)
Yhteensä 67 659 (66 819)		112 335 (111 766)

8. Asumuserosovittelut

mk

Lastensuojelulautakunnan määräämät sotelijat hoitivat sovittelutehtäviä seuraasti:

ätettyjä sovitteluja	145 (96)
rioliittoa jatkoi (ei todistusta) ...	38 (20)
uvottelukertoja	455 (335)
upsettomia aviopareja	43 (37)
apsia yhteensä	205 (152)

Aviopuolisoiden jakaantuminen uskontonnin mukaan (päätyneissä sovitteluissa):

skontokunta	Avio- puolisoja
iviiliirekisteri	105 (98)
v.lut.seurakunta	175 (150)
uu uskontokunta	10 (16)
	<u>Yhteensä 290 (264)</u>

Jakaantuminen avioliittovuosien mukaan:

Vuusia	Avioliittoja
0—1	10 (11)
2—5	47 (42)
3—10	33 (31)
Yli 10	55 (48)
	<u>Yhteensä 145 (132)</u>

Sosiaaliryhmitys (ks. s. 156) miehen ammatin mukaan jakaantui seuraavasti (päätyneissä sovitteluissa):

Sosiaaliryhmä	Avioliittoja
I	23 (26)
II	36 (23)
III	66 (68)
IV	20 (15)
	<u>Yhteensä 145 (132)</u>

9. Taloustietoja

Lastensuojelutoimen aiheuttamat bruttomenot olivat tilinpäätöksen mukaan seuraavat:

Lastensuojeluvirasto 3 517 344

Avohuolto:

turvattomien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen, lasten kesävirkitys	3 087 817
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	239 019
vajaamielisten huolto	122 642
elatusavun ennakkojen poistot	621 334

Laitoshoito:

kaupungin lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	9 770 953
kaupungin vajaamielislaitokset	1 225 699
turvattomien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	4 252 454
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	251 794
vajaamielisten sijoitus vieraissa laitoksissa	1 802 676
Järjestöjen avustukset	170 741
Käyttövarat	186 155
	<u>Yhteensä 25 248 628</u>

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääomamenoina laitosten perusparannuskustannuksia seuraavasti:

mk

Sofianlehdon vastaanottokoti	15 082
Vastaanottokoti Lemmilä	132 724
Päivähuoltola Tyynelä ja Taivallahden nuorisokoti	13 877
	<u>Yhteensä 161 683</u>

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot jakaantuivat seuraaviin eriin:

mk

Valtionapu sosiaalilääkärin toimiston menoihin	15 000
Muut tulot	44 032

21. Lastensuojelutoimi

	mk		Pääoma mk	Korot mk
Korvaukset annetusta huollosta:				
valtiolta	1 739 615	Adolf Holmgrenin lahjoitus- rahasto	505	454
vierailta kunnilta	116 959	Johan Gustaf Rosenbergin rahasto	154	45
yksityisiltä	2 175 378	Lasten kesäsiirtolan rahasto ...	263	81
Valtionapu:				
lastenkodeille	218 215	Makarna Bergman donations- fond	765	91
vajaamielislaitoksille	646 716	L. A. Grönholmin Helsingin orpo- lasten rahasto	178	51
Ateriamaksut	99 587	M. Kotschackin lastenvaatus- rahasto	1 234	212
Luontoisedut	13 985	Aina ja Ivar Gordien lahjoitus- rahasto	801	81
Vuokrat	157 214	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Gustaf Walfrid Hyvösen rahaston tuotto	91 035	Yhteensä	3 900	1 015
Muut tulot	81 340			
<hr/>	<hr/>			
Yhteensä	5 399 076			

Kun tulot vähennetään bruttomenoista 25 248 628 mk:sta, kaupungin kassaa rasittavaksi nettomenoksi jää 19 849 552 mk eli 2 677 176 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

10. Avustukset ja osuudet kuntainliitoissa

Kuten menoista ilmenee jaettiin avustuksena lastensuojelujärjestöille yhteensä 170 741 mk, josta Kriminaalihuolto-yhdistys sai 30 000 mk, Kehitysvammatuki 57 2800 mk ja 137 941 mk sellaiset järjestöt, jotka järjestivät kesävirkestystä helsinkiläisille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena Kärkulla Centralanstalt -nimistä laitosta ylläpitävälle kuntainliitolle 140 000 mk ja Rinnekoti-Säätiölle osuutena keskuslaitoksen perustamiskustannuksiin 1 319 522 mk.

11. Lastensuojelurahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joiden pääomat ja käytettävissä olevat korkovarajat olivat 31.12. seuraavan suuruiset:

12. Hoitopaikkavaraukset

Lastensuojelulautakunta sijoitti laitoshoidon tarvitsevia alaikäisiä ja vajaamielisiä kertomuksesta ilmenevässä määrin valtion, eri kuntien tai kuntainliittojen sekä yksityisten omistamiin laitoksiin. Lastensuojeluvirasto suoritti suullisilla ennakkosopimuksilla paikkavaraukset ja ao. jaosto vahvisti hoitomaksun suuruuden. Kaupunki varasi myös myöntäessään avustuksia tai lainoja yksityisten laitosten perustamiskustannuksia varten käyttöönsä määrääjäksi hoitopaikkoja. Seuraavat sopimukset olivat voimassa kertomusvuoden aikana:

5.2.1955 tehty sopimus 30 hoitopaikan varaamisesta 31.12.1975 saakka Samfundet Folkhälsan i svenska Finland -nimisen säätiön lastenkodista;

17.11.1965 ja 2.12.1965 tehdyt sopimukset 35 hoitopaikan varaamisesta 30 v:ksi Mustalaislähetyksen omistamasta Kotimäen lastenkodista ja 8 hoitopaikan varaamisesta yhdistyksen muista laitoksista sekä sopimukset 10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Päiväkummun lastenkodista ja 20.3.1962 tehty sopimus 5 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi nuorisokodista Kauniaisissa;

28.12.1956 tehty sopimus 16 hoitopaikan varaamisesta Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kodinhoito-opiston lastenkodista myönnetyn lainan maksuajaksi;

kaupunginvaltuuston 7.9.1966 myöntämän lisälainan mukainen 15 hoitopaikan varaiminen Kristillisten Orpokotien Kannatusyhdistyksen Päivölän lastenkodista;

1.12.1964 tehty sopimus 7 hoitopaikan varaamisesta Föreningen för upprätthållande av en hemsysterskola på Hindhår Gård -yhdistyksen omistamasta lastenkodista vuoksi 1965—1979;

15.1.1960 tehty sopimus 8 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön tyttökodista (Nuorisokoti Ritvala);

4.4.1964 tehty sopimus 16 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön Koivurinteen lastenkodista;

27.6.1961 tehty sopimus 10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Pelastakaa Lapset -nimisen yhdistyksen Matti ja Maija -kodista;

16.6.1961 tehty sopimus 15 hoitopaikan varaamisesta 25 v:ksi Helsingin Kaupunkilähetysten Kotivuoren lastenkodista;

12.7.1951 tehty sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta 31.12.2001 saakka Suomen Lastenhoitoyhdistyksen Töölön lastenkodista;

kaupunginhallituksen ja Rinnekoti-Säätiön hallituksen 17.9.1963 allekirjoittama kaupungin ja säätiön välinen sopimus 253 hoitopaikan varaamisesta kaupungille säätiön hoitolaitoksesta 50 v:ksi sekä

4.3.1965 tehty sopimus 6 hoitopaikan varaamisesta Suomen Kirkon Sisälähetysseuran omistamasta Vaalijalan Keskuslaitoksesta 50 v:n ajaksi 1.1.1965 lukien.

Lisäksi kaupunginhallituksen 29.11.1966 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Helsingin osastolle myöntämän lainan lainaehtojen mukaisesti yhdistyksen kesäsiirtolapaikat (40) varattiin lastensuojeluviraston käyttöön 15 v:n ajaksi;

kaupunginvaltuuston ja -hallituksen hyväksyttyä Diakonissalaitoksen Pitäjänmäen lastenkodin piirustukset ja myönnettyä 16.2.1967 § 505 lainan rakennuskustannusten rahoitusta varten lainaehtojen mukaan laitoksen kaikki paikat (104) varattiin lastensuojeluviraston käyttöön v:een 1990;

kaupunginvaltuuston myönnettyä 4.10.1967 lainan Raajarikkojen koulusäätiön koulurakennuksen rakentamiseen, varattiin velkakirjan lainaehtojen mukaisesti 7 oppilaspaiikkaa ja 4 paikkaa oppilasasuntolasta 10 v:ksi lastensuojeluviraston käyttöön;

kaupunginvaltuuston myönnettyä lainan 6.9.1967 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Helsingin osastolle 15 v:ksi Korkeavuorenk. 6 A ylläpidettävän nuorisokodin perustamista varten, varattiin kaikki hoitopaikat (12) lastensuojeluviraston käyttöön;

kaupunginvaltuuston 21.2.1962 tekemän päätöksen perusteella Kärkulla Centralanstalt -nimisestä kuntainliiton ylläpitämästä laitoksesta tehtiin 45 paikan ennakkovaraus aikaisemmin varattujen 35 paikan lisäksi sekä

kaupunginvaltuuston 20.6.1962 myönnettyä lainan Vajaamielisten Tuki -yhdistykselle sen omistamasta Kankurinmäen kesäsiirtolaja hoitokoti -nimisestä laitoksesta varattiin kaikki paikat lastensuojelulautakunnan käyttöön, lainasopimus tehtiin 1.12.1965 v:ksi 1966—1985.

IV. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Lasten- ja nuorisonhuolto- laitokset

Henkilökunnan osalta viitataan kunnalliskalenteriin.

Sofianlehdon vastaanottokoti toimi 257-paikkaisena lähinnä turvattomien 0—16-vuotiaiden lasten vastaanotto- ja tarkkailulaitoksena. Laitoksessa toimi kuitenkin 3 vajaamielisosastoa, joissa huollettiin vajaamielisiä ilman ikärajoitusta. Laitokseen jouduttiin sijoittamaan myös suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia.

Herttoniemen vastaanottokoti toimi 14-paikkaisena lähinnä leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitoksena.

Outamon vastaanottokoti toimi Lohjalla 3-osastoisena 46 paikkaa käsittävänä vastaanottokotina suojelukasvatusta tarvitsevia kouluikäisiä poikia varten. Laitoksella oli oma kansakoulu.

Vastaanottokoti Lemmilä toimi Hyvinkään Ridasjärvellä 15-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevien poikien vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi oma kansakoulu.

Naulakallion vastaanottokoti toimi 50-paikkaisena tilapäissijoitusta ja erikoistarkkailua tarvitsevien, lähinnä kouluikässä olevien lasten vastaanottolaitoksena. Laitoksessa oli oma kansakoulu. Yhdelle 15-paikkaiselle osastolle sijoitettiin lapsia, joiden huollontarve perustui lastensuojelulain 8 §:n 2 mom:iin.

Hyvösen lastenkoti toimi 33-paikkaisena erityislasternkotina.

Riihenkulman lastenkodissa, joka oli 32-paikkainen erityislasternkoti, hoidettiin sielullisesti häiriintyneitä normaaliälyisiä kouluikäisiä lapsia, jotka olivat pitkäaikaisen hoidon tarpeessa.

Perhekoti oli 6-paikkainen turvattomien lasten hoitolaitos.

Kallion nuorisokoti toimi 28-paikkaisena erityislasternkotina, jossa oli erikseen jälkihuolto- ja koululaisosastot.

Töölön nuorisokoti toimi 12-paikkaisena lähinnä jälkihoitoa tarvitsevien tyttöjen erityislasternkotina.

Kaarelan nuorisokoti toimi 15-paikkaisena, lähinnä 13 v täyttäneiden poikien erityislasternkotina ja jälkihuoltolaitoksena.

Taivallahden nuorisokoti toimi 28-paikkaisena 13 v täyttäneiden poikien jälkihuolto- ja erityislasternkotina. Laitoksessa toimi 11-paikkainen asuntolaosasto.

Koskentuwan nuorisokoti toimi 16-paikkaisena, lähinnä 13 v täyttäneiden poikien erityislasternkotina ja jälkihuoltolaitoksena.

Siltavuoren nuorisokoti oli 12-paikkainen kouluikäisten ja jälkihuoltoa tarvitsevien ja poikkeustapauksessa suojelukasvatusta tarvitsevien tyttöjen erityiskoti.

Usvatien nuorisokoti oli 14-paikkainen kouluikäisiä ja jälkihuoltoa tarvitsevien turvattomien ja poikkeustapauksessa suojelukasvatusta tarvitsevien poikien erityislasternkoti.

Metsäkummun hoitokoti toimi 15-paikkaisena kasvatusvaikeuksiin joutuneiden lasten psykiatrisena laitoksena, jolla oli oma kansakoulu. Lopetti toimintansa 30.9.1968.

Hoitokoti Teimilä toimi 1.10.1968 lukien 16-paikkaisena, sielullisesti häiriintyneiden lasten psykiatrisena hoitokotina, jolla oli oma kansakoulu.

Oppilaskoti Toivola toimi 96-paikkaisena apukouluasteella olevien turvattomien lasten erityislasternkotina, jossa oli oma kansakoulu. Laitoksen yhdellä osastolla huollettiin myös vajaamielisiä.

Lastensuojeluviraston Tutkinta-asema toimi 20-paikkaisena ensihuoltoa tarvitsevien lasten ja nuorten vastaanottolaitoksena. Laitos toimi lastensuojeluvirastoon liittyvänä Kallion virastotalossa.

V a j a a m i e l i s l a i t o k s e t j a
v a j a a m i e l i s t e n l a s t e n
l a s t e n k o d i t

Malmin lastenkoti toimi vajaamielisten lastenkotina, jossa oli 22 vahvistettua hoitopaikkaa.

Päivölän lastenkoti toimi Sipoon Kallbäckissä 16-paikkaisena vajaamielisten lastenkotina.

Nukarin lastenkoti toimi Nurmijärven Nurkarissa 30-paikkaisena varsinaisena vajaamielislaitoksena.

Päivähuoltola Tyynelä toimi 68-paikkaisena vajaamielisten päivähuoltolaitoksena.

Päivähuoltola Vantaala toimi niin ikään vajaamielisten päivähuoltolana, jossa oli 42 paikkaa.

Vaihteyökeskus toimi 95-paikkaisena vajaamielisten työosastomuotoisena päivähuoltolana.

Solakallion Erityiskoulu toimi 80-paikkaisena 7—18-vuotiaiden oppimiskykyisten vajaamielisten erityiskouluna.

Malmin ja Päivölän lastenkodit toimivat erityislastenkoteina, sillä niitä ei ole pienen kokonsa vuoksi hyväksytty vajaamielislaitoksiksi.

L a i t o s t e n h a l l i n t o

Laitosten toiminnasta todettakoon lisäksi, että niiden välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Outamon, Lemmilän, Naulakallion B-osaston ja Tutkinta-aseman osalta nuorisonhuoltaja sekä muiden laitosten osalta lasten-

huollontarkastaja tai apulaislastenhuollontarkastaja.

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Laitosten terveydenhoitotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri.

Sosiaalilääkärin toimisto suoritti laitoksissa psykiatrisia ja psykologisia tutkimuksia ja antoi tässä suhteessa hoidokkeja koskevia hoito-ohjeita.

Kertomusvuoden aikana oli laitoksissa hoidetuissa lapsissa ollut 1 673 akuuttia ja 1 181 kroonista sairaustapausta. Sairaalaan hoitoon siirrettiin 61 lasta, poliklinikoiden tutkimuksiin ja hoitoon lähetettiin 542 lasta ja viraston lääkärin vastaanotolla kävijöitä oli 928. Tuberkuloositarkastuksessa kävi 209 lasta. Laitoksissa sattui vuoden aikana 3 kuolemantapausta. Lääkintävoimistelijat hoitivat laitoksissa 79 lasta, yht. 5 857 hoitokertaa.

Laitosten lääkevarastot tarkastivat lautakunnan lääkärin kanssa Yliopiston apteekin proviisorit. Huomauttamista ei ilmenyt.

Sofianlehdon vastaanottokodin hammashoitola oli keskittynyt etupäässä vajaamielisten hammashoittoon, vuoden aikana aloitti myös narkoosilääkäri työnsä hammashoitolassa.

Sofianlehdon laboratoriossa suoritettiin 2 516 tutkimusta.

Laitosten terveydellisissä olosuhteissa ja lasten yleiskunnossa ei ilmennyt huomauttamista.

Seuraavista taulukoista ilmenevät kaupungin laitoksissa olevien huollettavien tautitapaukset:

21. Lastensuojelutoimi

Krooniset sairaudet	Sofianlehdon vastaanottokoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Outamoin vastaanottokoti	Lemmilän vastaanottokoti	Naulakallion vastaanottokoti	Hyyösen lastenkoti	Riihenkulman lastenkoti	Kallion nuorisokoti	Toivon nuorisokoti	Kaarelan nuorisokoti	Taivallahden nuorisokoti	Usvatieen nuorisokoti	Siltavuoren nuorisokoti	Koskenpuun nuorisokoti	Hoitokoti Teinillä	Oppilaskoti Toivola	Malmilan lastenkoti	Päivölään lastenkoti	Niukarin lastenkoti	Yhteensä
Hoidossa olevien luku ...	302	14	49	24	68	33	42	36	6	4	5	11	4	10	18	55	22	20	36	759
<i>Diagnoosit:</i>																				
Vajaamielisyys	124	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	15	22	20	36	226
Heikkomielisyys	—	—	12	1	2	1	28	—	—	—	—	—	—	—	—	57	—	—	—	101
Sielullinen poikkeavuus	59	8	49	24	68	29	9	36	6	2	5	11	4	10	18	16	6	—	15	375
Aivovaurio	2	1	14	6	8	5	8	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	107
Synnynn. epämuod. ...	10	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12
» sydänvika ...	3	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	8
Liikuntaelinten sairaus	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Reuma	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Nivustyrä	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Liharappautuma	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Aistivallisuus	3	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	4	16
Sokeritauti	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Polion jälkitila	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Letkuruokinta	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Allerginen ihottuma ...	9	1	2	—	2	—	2	2	—	2	1	—	—	1	—	2	—	1	3	28
Astma	5	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Anemia	178	14	7	—	4	1	5	—	—	1	—	—	1	—	—	—	4	4	—	219
Krooninen korvatuleh- dus	11	2	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	22
» virtsatuleh- dus	31	2	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
Yhteensä	452	29	86	31	89	37	70	42	6	5	6	13	5	11	19	124	42	32	82	1 181

Akuutit sairaudet	Sofianlahden vastaanottokoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Hyvösen lastenkoti	Kaarelan nuorisokoti	Kallion nuorisokoti	Koekentuvan nuorisokoti	Vastaanottokoti Lemmijä	Mainin lastenkoti	Metsäkummun hoitokoti	Naulakallion vastaanottokoti	Nukarin lastenkoti	Outamon vastaanottokoti	Päivälän lastenkoti	Riihenkulman lastenkoti	Siltavuoren nuorisokoti	Taivallahden nuorisokoti	Oppilaskoti Toivola	Turtinta-asema	Töölön nuorisokoti	Usvatien nuorisokoti	Yhteensä	
Tulirokko	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Tuhkarokko	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	14
Vihurirokko	28	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	20	5	—	8	1	1	—	—	67
Vesirokko	55	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	59
Sikotauti	18	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	9	—	—	—	—	—	3	—	—	—	32
Influenssa	1	5	9	—	11	4	5	3	—	—	3	—	20	4	9	—	7	10	1	12	—	104
Ripuli	76	17	6	—	2	2	—	7	—	5	8	—	—	9	1	—	—	2	3	2	—	140
Angina	24	7	2	—	7	3	—	1	—	14	—	6	—	12	12	1	8	—	—	—	—	99
Kuume, nuha, nie- lu-, yskänkatarri ym.	429	9	29	3	8	—	3	14	10	41	2	14	1	49	1	13	22	35	6	2	—	691
Keuhkokuume	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	14
Korvatulehdus	145	9	1	2	—	—	—	—	—	8	3	—	—	7	1	—	6	1	1	1	—	185
Silmätulehdus	35	—	2	—	—	2	—	—	—	3	1	3	1	5	—	—	1	2	—	—	—	55
Keuhkopussintuleh- dus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Ihottumat	34	—	1	2	—	3	—	—	—	—	—	8	2	23	1	—	1	9	1	—	—	85
Paiseet	4	—	3	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	10
Tuberkuloosi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tapaturmat	10	1	—	1	—	4	1	4	—	2	4	21	1	3	1	7	3	2	—	4	—	69
Virtsatieinfektiot ...	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	—	—	9
Suutulehdus	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
Umpilisäkkeen tu- lehdus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gonorrhoea	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Aivokalvontulehdus	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Keltatauti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Muita tauteja	3	—	2	—	—	—	—	—	1	4	1	—	—	2	4	3	1	1	—	—	—	22
Yhteensä	891	49	58	8	28	19	12	29	12	78	24	63	25	155	36	24	58	66	14	24	1	673
Tub. tarkastuksessa käynyt	1	—	—	—	—	6	4	10	14	13	31	33	—	—	—	2	77	2	—	14	—	207
Sairaalahoitoon lä- hetetty	20	2	—	1	1	—	—	—	1	7	1	8	4	7	2	—	6	2	1	—	—	63
Paikallisen lääkärin tai poliklinikka- hoitoon lähetetty	96	1	16	1	28	5	8	5	2	37	13	86	3	67	20	15	66	53	7	13	—	542
Kuolemantapauksia	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3

Lastensuojelulautakunnan alaisten laitosten menot ja tulot

Laitokset on jäljempänä seuraavassa tau-
lukossa ryhmitelty siten, että A-ryhmässä
ovat lastenkotityyppiset laitokset, B-ryh-

mässä erityislasternkodit, joissa on oma kan-
sakoulu, C-ryhmässä vajaamielisiä hoitavat
lastenkodit, D-ryhmässä vajaamielislaitos ja
E-ryhmässä vajaamielisten päivähuoltolat.

Kustannukset jakaantuivat lasta ja päivää
kohden seuraavasti:

Lastensuojelutoimen laitosten käyttömenot lasta ja päivää kohden v. 1968

	Vahvistettu paikkaluku	Aukiolopäivät	Hoitopäivien määrä	Käyttöprosentti	Bruttomenot							Tulot					Nettomenot
					Palkat	Huoneisto ja kiinteistö	Kalusto	Ravinto	Vaatetus	Muut menot	Yhteensä	Valtionapu	Huoneistotulot	Ateriatkorvaukset	Muut tulot	Yhteensä	
A-laitokset																	
Sofianlehdon vastaanottokoti	257	93 805	68 831	73.88	31.65	6.94	-.54	3.78	2.72	1.24	46.85	1.07	-.27	-.56	-.10	2.00	44.85
Herttoniemen vastaanottokoti	14	5 110	4 088	80.00	31.13	3.76	-.48	3.57	1.04	-.82	40.79	-.98	-.79	-.85	-.09	2.71	38.08
Hyvösen lastenkoti ...	33	12 045	9 362	77.73	26.13	9.50	1.44	4.43	1.46	1.55	44.52	-.99	-.74	-.56	-.08	2.38	42.14
Riihenkulman lastenkoti	32	11 680	11 120	95.21	26.06	7.82	-.15	3.40	-.79	1.00	39.21	1.24	-.59	-.39	-.25	2.46	36.75
Perhekoti	6	2 190	1 919	87.63	19.11	11.30	-.93	4.49	1.14	1.51	38.49	-.03	1.67	-.47	-.27	2.44	36.05
Kallion nuorisokoti ...	28	10 220	9 496	92.92	16.79	6.07	-.34	3.51	-.92	1.06	28.68	-.95	-.95	-.12	—	1.98	26.71
Töölön » ...	12	4 380	4 259	97.24	14.90	3.41	-.60	3.34	1.14	1.16	24.56	-.50	-.48	-.20	-.92	2.10	22.46
Kaarelan » ...	15	5 475	5 082	92.82	15.04	4.21	-.61	3.95	1.05	1.32	26.18	-.37	-.46	-.28	—	1.10	25.07
Taivallahden » ...	28	10 220	8 988	87.94	13.67	5.13	-.22	2.21	1.06	-.88	23.16	-.13	-.30	-.24	—	-.67	22.49
Koskentuvan » ...	16	5 840	5 581	95.66	14.41	4.88	-.29	3.26	-.82	1.10	24.75	-.18	-.74	-.19	—	1.10	23.65
Siltavuoren » ...	12	4 380	4 198	95.84	12.78	4.48	-.31	3.57	1.18	1.25	23.58	-.46	-.57	-.13	—	1.16	22.42
Usvatien » ...	14	5 110	4 678	91.55	17.26	5.58	-.21	3.79	1.16	1.40	29.40	-.23	1.00	-.22	-.02	1.46	27.94
Yhteensä ja keskimäärin	467	170 455	137 602	80.73	25.53 (64.93%)	6.56 (16.68%)	-.51 (1.30%)	3.64 (9.26%)	1.89 (4.79%)	1.20 (3.04%)	39.32	-.86	-.48	-.44	-.11	1.89	37.43
B-laitokset																	
Outamon vastaanottokoti	46	16 790	12 082	71.96	41.51	16.96	-.78	5.38	1.32	3.37	69.32	-.56	2.97	-.39	-.09	4.01	65.31
Vastaanottokoti Lemmilä	15	5 475	4 120	75.25	41.73	6.39	3.23	4.39	1.43	3.28	60.45	1.03	-.70	-.55	—	2.28	58.17
Naulakallion vastaanottokoti	50	18 250	13 400	73.42	41.63	10.88	-.54	4.80	1.24	2.12	61.21	1.24	1.02	-.60	-.28	3.15	58.06
Hoitokoti Teinilä 1) ...	16	5 567	3 472	62.37	46.17	3.06	1.13	4.55	1.14	2.25	58.30	1.49	—	-.45	-.43	2.36	55.94
Oppilaskoti Toivola	96	35 040	24 579	70.15	34.01	15.99	1.39	4.40	1.44	1.52	58.75	-.90	1.68	-.34	-.12	3.03	55.72
Tutkinta-asema	20	7 300	6 015	82.40	29.15	10.38	-.40	5.24	-.15	1.57	46.90	5.46	—	—	-.05	5.51	41.40
Yhteensä ja keskimäärin	243	88 422	63 668	72.00	37.74 (62.65%)	13.24 (21.98%)	1.11 (1.84%)	4.76 (7.90%)	1.23 (2.05%)	2.15 (3.58%)	60.24	1.38	1.47	-.39	-.15	3.39	56.85

<i>C-laitokset</i>																	
Malmin lastenkoti	22	8 030	7 801	97.15	28.46	3.98	-.79	3.36	1.07	-.82	38.48	-.93	-.20	-.37	-.33	1.81	36.65
Päivölään lastenkoti ..	16	5 840	7 260	124.32	20.81	4.02	-.57	3.25	-.91	1.20	30.76	-.64	-.45	-.66	-.07	1.81	28.94
Yhteensä ja keskimäärin	38	13 870	15 061	108.59	24.77 (71.28%)	4.00 (11.50%)	-.68 (1.96%)	3.31 (9.52%)	1.00 (2.87%)	1.00 (2.87%)	34.76	-.79	-.32	-.51	-.20	1.81	32.94
<i>D-laitokset</i>																	
Nukarin lastenkoti	30	10 950	11 459	104.65	20.82	4.35	-.24	2.53	1.00	-.91	29.85	1.45	-.46	-.35	-.20	1.55	14.31
Yhteensä ja keskimäärin	30	10 950	11 459	104.65	20.82 (69.76%)	4.35 (14.58%)	-.24 (0.79%)	2.53 (8.48%)	1.00 (3.35%)	-.91 (3.04%)	29.85	1.45	-.46	-.35	-.20	1.55	14.31
<i>E-laitokset</i>																	
Päivähuoltola Tyynelä	68	14 212	9 402	66.16	15.80	2.66	-.17	2.42	-.14	3.12	24.32	13.18	—	—	-.02	13.19	11.12
Päivähuoltola Vantaala	42	11 550	8 979	77.74	13.62	2.72	-.28	1.52	-.13	2.52	20.79	10.66	—	-.08	-.03	10.77	10.03
Vaihtoyökeskus	95	25 935	15 648	60.33	9.88	2.02	1.43	1.80	-.05	3.30	18.48	11.60	—	-.07	3.19	14.86	3.62
Solakallion erityiskoulu ²⁾	80	10 840	8 505	78.45	14.06	2.38	-.01	1.33	—	3.29	21.06	9.28	-.15	-.10	-.08	9.61	11.45
Yhteensä ja keskimäärin	285	62 537	42 534	68.01	12.82 (61.70%)	2.38 (11.46%)	-.63 (3.01%)	1.78 (8.58%)	-.77 (0.37%)	3.09 (14.88%)	20.77	11.29	-.03	-.06	1.20	12.58	8.20
Kaikkiaan ja keskimäärin	1 063	346 234	270 324	78.07	26.17 (64.33%)	7.24 (17.80%)	-.67 (1.64%)	3.55 (8.72%)	1.36 (3.34%)	1.70 (4.17%)	40.67	3.20	-.63	-.37	-.30	4.50	36.17
Prosenttinen nousu v:n 1967 keskim. luvuista	4.01%	6.21%	-1.37%	-7.15%	18.68%	16.21%	36.73%	14.89%	3.03%	15.65%	17.37%	22.14%	3.28%	—	25.00%	17.19%	17.74%

1) 1. 10. 1968 yksi hoitopaikka lisää, — 2) 1. 9. 1968 40 hoitopaikkaa lisää.

22. Oikeusaputoimisto

Oikeusapulautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan kokoonpano oli v. 1968 muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että prof. Inkeri Anttila oli jäsenenä 29.5. saakka ja sen jälkeen vanh. oik. neuvosmies Henrik Boehm.

Lautakunnalla oli vuoden aikana 10 kokousta, joiden pöytäkirjat sisälsivät 119 pykälää. Kirjeitä saapui 184 ja lähetettiin 132.

Paitsi oikeusaputoimiston toimintaan yleensä liittyviä, johtosäännössä oikeusapulautakunnalle määrättyjä asioita lautakunta käsitteli kertomusvuonna mm. seuraavia kysymyksiä: maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetussa laissa olevia puutteita (5.4. 26 §); toimenpiteitä maksuttomissa oikeudenkäynneissä Helsingin raastuvanoikeudessa tuomitavien asianajopalkkioiden tason korottamiseksi (15.3. 16 §); mahdollisia toimenpiteitä Turun hovioikeuden 7.6. antaman, maksuttomasta oikeudenkäynnistä valtiolle aiheutuneiden kustannusten supistamista koskevan kiertokirjeen johdosta (4.11. 99 §); oikeusaputoimiston aukioloaikaa sekä toimiston viranhaltijain virantoimitusaikaa ja oikeusapulautakunnan ja -toimiston johtosäännön eräiden kohtien muuttamista (19.7. 74 §, 16.9. 83, 85, 86 §).

Oikeusaputoimisto. Oikeusaputoiminnassa noudatettiin johtosääntöön perustuvaa käytäntöä. Asiakkaiden käyntejä merkittiin kertomusvuonna toiseksi suurin määrä viimeisten kymmenen vuoden aikana. Rekisteröityjen asioiden ja oikeudenkäyntien sekä esiin-

tymisten määrä eri tuomioistuimissa taas ylitti kaikki edellisten vuosien luvut. Niinkään toiminnan taloudelliset tulokset elatusapumaksujen ja työpalkkasaatavien kohdalla ovat jatkuvasti nousseet.

Toimiston oikeusavustajan, kahden apulaisoikeusavustajan, holhousapuasioita hoitavan apulaisoikeusavustajan, notaarin ja tp. notaarin virkoja hoitivat samat viranhaltijat kuin edellisenäkin vuonna. Asianajaja, varat. Louhi Valli oli apulaisoikeusavustajana 31.1. saakka ja siitä lähtien varat. Tuomas Hinttula. Toimistonhoitajana oli ekon. Inna Tötterman 27.10. saakka, minkä jälkeen virkaa hoiti viransijaisena tp. kanslisti Sirkka-Liisa Ahonen ja hänen virkaansa toim.apul. Marja-Liisa Kattelus. Lisäksi oli kaksi toimistoapulaista. Oikeusavustajan vuosiloman aikana hänen tehtäviään hoitivat apul. oikeusavustajat Ahola ja Wahlman. Apulaisoikeusavustajain viransijaisina toimivat oik.tiet.kand. Eero Backman, varat. Edwin Törmälä ja hovioik. ausk. Jouko Lahtonen. Toimistossa oli myös harjoittelijoina toimistokoulun oppilaita.

Vuoden aikana sai toimisto edelleen toimeksiantoja paitsi kotimaan kunnallisilta oikeusaputoimistoilta ja oikeusavustajilta myös Ruotsin oikeusapulaitoksilta.

Vuoden aikana rekisteröitiin yhteensä 6 289 (ed. v. 5 924) asiaa. Näistä oli sellaisia, joissa ei riittänyt pelkästään lakineuvonta, vaan ryhdyttiin joihinkin erityisiin toimenpiteisiin, 2 097 (1 936). Rekisteröidyistä asi-

oista oli eniten avioeroasioita, joita oli 1 043 (1 053) ja joista käytiin oikeutta 391 (388) tapauksessa. Tämän lisäksi rekisteröitiin asumuseroasioita 756 (591), ja käytiin näistä oikeutta 171 (122) tapauksessa. Työ- ja palkkariitoja rekisteröitiin kertomusvuonna 616 (606). Niissä käytiin oikeutta 27 (28) tapauksessa. Asia sovittiin asianosaisten kesken 154 (221) tapauksessa ja sikseen jätetyistä 140 (73) työ- ja palkkariidasta tuli ilmeisesti melkoinen osa asianosaisten kesken sovituksi.

Avioero-, asumusero- ja elatusapujutuissa tuomittiin kertomusvuoden aikana toimiston asiakkaille elatusapumaksuja 83 418 (70 522) mk/kk. Palkkasaatavia tuomittiin tai saatiin sopimuksin asiakkaille yhteensä 75 625 (71 255) mk.

Erilaisia asiakirjoja, kirjelmiä ym. kirjoituksia laadittiin 5 186 (4 552). Näistä oli lähetyttäjä kirjeitä ja postikortteja 3 450 (2 879), maksuttoman oikeudenkäynnin anomuksia 553 (509), haastehakemuksia 625 (585), muita kirjelmiä eri tuomioistuimille ja virastoille 558 (579).

Oikeudenkäyntiin ryhdyttiin vuoden aikana 837 (730) asiassa ja saatiin päätökseen 822 (722) juttua. Näistä voitettiin joko kokonaan tai pääosiltaan 758 (683) ja hävittiin kokonaan 64 (39) juttua.

Maksutonta oikeudenkäyntiä anottiin 553 (509) asiassa; anomuksista hyväksyttiin 511 (464) ja hylättiin 42 (45).

Vuoden kuluessa esiinnyttiin Helsingin raastuvanoikeudessa 1 464 (1 348) kertaa sekä Espoon ja Helsingin kihlakunnanoikeudessa yhteensä 3 (7) kertaa. Eri alioikeuksissa esiinnyttiin vuoden aikana 242 (241) päivänä yhteensä 1 467 (1 358) kertaa, mikä merkitsi yli kuutta asiaa päivässä. Hovioikeuteen jouduttiin vetoamaan 66 (52) jutussa ja korkeimpaan oikeuteen 9 (9) jutussa.

Asiakkaiden käyntejä toimistossa oli kertomusvuonna 11 216 (10 542). Eri kuukausien osalle jakaantuivat nämä käynnit seuraavasti:

	Vastaan- ottopäiviä	Käyn- tejä
Tammikuu	24	938
Helmikuu	25	902
Maaliskuu	26	1 037
Huhtikuu	23	849
Toukokuu	25	974
Kesäkuu	19	747
Heinäkuu	23	927
Elokuu	22	1 005
Syyskuu	21	1 116
Lokakuu	23	996
Marraskuu	21	1 006
Joulukuu	20	719
Yhteensä	272	11 216

Käyntien lukumäärä päivää kohden oli siis n. 41 (37). Suurin määrä käyntejä samana päivänä oli 115 ja vähin määrä 4.

Ammattinsa ja sukupuolensa mukaan asiakkaat ryhmittivät seuraavasti:

Sosiaaliryhmä	Yhteensä	Näistä naisia
I	151	93
II	1 078	676
III	3 170	2 069
IV	1 890	1 451
Kaikkiaan	6 289	4 289

Asiakkaiden sosiaalista asemaa määrättäessä käytettiin kaupungin tilastotoimiston hyväksymää sosiaaliryhmitystä. Tämä ryhmitys on toimitettu ammatin eikä varallisuuden mukaan, kysymyksessä saattaa olla myös entinen ammatti. Vaimo, jolla ei ole omaa ammattia, luetaan perheenpään sosiaaliryhmään.

Käsiteltyjen juttujen ja asiain ryhmittäminen laatunsa mukaan selviää seuraavasta yhdistelmästä:

22. Oikeusaputoimisto

Asumuseroja	756
Avioeroja	1 043
Osituksia	100
Elatusapuja	521
Muita perheoikeuteen kuuluvia asioita	210
Holhousasioita	37
Perintö- ja testamenttiasioita	831
Vuokra-asioita	551
Muita esineoikeuteen kuuluvia asioita	127
Työ- ja palkka-asioita	166
Muita velvoiteoikeuteen kuuluvia asioita	407
Sosiaalivakuutusasioita	308
Veroasioita	159
Eläkeasioita	59
Liikenne rikkomuksia	78
Muita rikosasioita	123
Täytäntöönpano- ja ulosottoasioita ...	105
Konkurssi asioita	20
Sekalaisia asioita	238

Yhteensä 6 289

Vuoden aikana vireille pannuista jutuista tuli, mikäli se riippui oikeusaputoimiston toimenpiteistä, kertomusvuonna käsitellyiksi tai kirjoista poistetuiksi 3 577 asiaa, kuten näkyy seuraavista luvuista:

Laadittu asiakirjoja	1 736
Sovittuja asioita	318
Voitettu oikeudenkäynnissä	758
Hävitty oikeudenkäynnissä	64
Jätetty erinäisistä syistä sikseen	418
Jätetty eri tuomioistuimiin ja virastoihin	283

Yhteensä 3 577

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain nojalla määrättiin toimiston lakimiehille vuoden aikana maksettavaksi asianajopalkkioita yhteensä 106 572 (50 054) mk. Oikeusaputoimiston asiakkaiden vastapuolilta perittiin kaupungille korvauksia yhteensä 593 (1 165) mk.

Holhousapuasiat. Vuoden aikana määrättiin holhousasioita hoitavalle apulaisoikeusavustajalle 35 uutta holhoustointa. Holhottavia kuoli vuoden aikana 9, täysi-ikäisiksi tuli 3 ja holhouksesta muuten vapautettiin 2. Holhouksia oli kertomusvuoden päättyessä jäljellä 197 (176). Uusia uskotun miehen tehtäviä tuli vuoden aikana 19, minkä lisäksi oikeusaputoimisto antoi em. oikeusavustajalle 33 uskotun miehen tehtävää avioeroa ja lapsen aviollista syntyperää koskevissa jutuissa. Holhousapuasioissa hän joutui hoitamaan 25 (27) oikeudenkäyntiä ja esiintymään toimiston uskotun miehen tehtävissä Helsingin raastuvanoikeudessa 38 (46) kertaa, minkä lisäksi hänen luonaan kävi keskim. kolme asiakasta päivässä. Holhosten hoitamisesta perittiin vuoden aikana kaupungille palkkioita 37 131 (29 488) mk. Holhottien omaisuuden säilyttämistä varten kaupunki vuokrasi varastotilaa talosta Pengerkatu 35.

Oikeusaputoimiston *menot* kertomusvuonna olivat 319 073 (294 275) mk.

23. Kotitalouslautakunnan toimisto

Yleistä. Lautakunnan järjestämien sekä ruoanvalmistus- että ompelukurssien oppilasmäärä oli kertomusvuonna noussut verrattuna edelliseen vuoteen. Myös kangaspuiden lainaus vilkastui. Edelleen puhelimitse tapahtuva neuvontapalvelu lisääntyi lähinnä opetuskeittiöissä.

Lautakunnan toimistosta lähetettyjen kirjelmien luku oli 470 ja toimistoon saapuneiden 273. Laskuja hyväksyttiin 529.

Toimihenkilöt. Kotitalouslautakunnan palveluksessa oli kertomusvuonna vakinaisina: kotitalousneuvonnan tarkastaja, kuusi talousopettajaa, kodinhoidon opettaja, kotitalousneuvoja, neljä käsityönopettajaa sekä neljä käsityönneuvojaa. Edellä mainittujen lisäksi oli kaikkiaan 9 tuntiopettajaa sekä toimistonhoitaja.

Opetus- ja perhepesulassa oli kaksi pesulanhoitajaa sekä pesula-apulainen.

Toimipaikat. Lautakunnan toimisto oli Kallion virastotalossa ja 18.1. lähtien Fabianinkatu 32:ssa, jonne myöhemmin on tarkoitus sijoittaa toimistotilojen lisäksi näyttelyhuoneisto.

Opetus- ym. toiminta tapahtui 15 eri paikassa, nim. seitsemässä lautakunnan omassa opetushuoneistossa sekä seuraavissa esikouppunkialueen kansakouluissa: Kannelmäessä, Lauttasaaressa, Munkkiniemessä, Pakilassa, Pitäjänmäessä, Pohjois-Haagassa, Vartiokylässä ja Vesalassa. Ruotsinkielinen opetus keskitettiin Dagmarinkatu 3:ssa sijaitsevaan opetushuoneistoon. Lautakunnan omia ope-

tustiloja luovutettiin kansakoulujen ja nuorisotoimiston käyttöön.

Toiminta. Ruoanvalmistuksen, ompelun, käsitöiden, kodinhoidon- ja pesunopetusta varten järjestettiin erilaisia kursseja, joista suurin osa käsitti joko 4 tai 7 opetuskertaa, sekä luentoja ja havaintoesityksiä seuraavasti:

Talousskurssit:	Kurssien lukumäärä	Osallistujien määrä
Ruoanvalmistuskursseja .	58	648
Kotiapulais- ja kodinpe- rustamiskursseja	4	50
Erikoiskursseja	10	123
Voileipäkursseja	50	553
Leipomakursseja	45	274
Kursseja koululaisille	12	151
» miehille	6	70
Havaintoesityksiä	67	1 170
	Yhteensä	3 039

Käsityökurssit:	Kurssien lukumäärä	Osallistujien määrä
Ompelukursseja	148	1 746
Liinavaatekursseja	1	8
Joululahjakursseja	11	126
Kursseja koululaisille	4	40
Hattukursseja	30	307
Muu kurssi	4	43
Leikkuupalvelua	—	1 132
Kutomista	—	237
	Yhteensä	3 639

23. Kotitalouslautakunnan toimisto

Lisäksi järjestettiin kertomusvuonna useita kursseja virastojen ja laitosten henkilökuntaan kuuluneille ryhmille.

»Mehumaijaa» lainattiin vuoden aikana 29 kertaa.

Kotitalouskurssien aiheista mainittakoon perusruooka-, voileipä- sekä pikkulämmin- ja leipomiskurssien lisäksi vihannes- ja sieniruokat, pääsiäis-, joulu- ja kutsujen ruokat, saalatit ja kastikkeet sekä säilöntä.

Kodinperustamiskurssiin sisältyi ruoanvalmistuksen ja liinavaateompelun lisäksi kodin sähköoppia, lakiasioita ja terveydenhoitoa.

Yhteistyössä suomenkielisen työväenopiston kanssa järjestettiin kotiapulaispiirille lautakunnan opetuskeittiössä ruoanvalmistuksen ja kodinhoidon opetusta. Kemikaali-kauppakoulun oppilaille annettiin kodinhoidon opetusta.

Havaintoesitysten aiheina olivat mm. pakastaminen ja pakasteiden käyttö, pääsiäisruokat, terveellinen ravinto, ravintorasvat, illanvirkkujen iltapala, retkievät, vaihtelua vierastarjoiluun, jouluruokat sekä erilaisten säilykkeiden käyttö. Kahdessa opetuskeittiössä pidettiin havaintoesityksiä säännöllisesti kerran viikossa. Näissä esitystilaisuuksissa annettiin ajankohtaisia ruokaohjeita ja neuvottiin kauppojen erikoistarjouksien hyväksikäyttämistä.

Ompelu- ja hatunvalmistuskursseille osallistujia oli jatkuvasti täydet määrät. Oppilaita oli tulossa enemmän kuin mitä voitiin sijoittaa. Ylimääräisiä kursseja järjestettiin mahdollisuuksien mukaan. Muina käsityökurssina olivat sovituskukke- ja koruompelekurssit. Leikkuupalvelutoiminta, johon liittyi ompeluneuvonta ja sovitukset, oli myös kysyttyä. Joululahjakursseja pidettiin ennen

joulua. Niissä valmistettiin mm. aamu- ja kylpytakkeja, yöpukuja, esiliinoja, liinavaatteita ja lasten vaatteita. Liinavaate- ja kapiokursseja järjestettiin kodinperustamiskurssin yhteydessä.

Kangaspuiden lainaustoiminta oli vilkasta koko vuoden. Lautakunnalla oli käytössään neljä kangaspuuta Koskelantie 27:ssä sijaitsevassa opetushuoneistossa. Kangaspuissa kudottiin mattoja, huopia ja hartiahuiveja.

Neuvontapalvelua puhelimitse annettiin paitsi toimistossa myös opetuskeittiöissä. Lautakunnan toimistoon tuli vuoden aikana 3 000 ja opetuskeittiöihin 2 000 puhelua. Kysymysten laatu vaihteli vuodenaajan mukaan. Syksyisin tiedustellaan runsaasti säilöntäohjeita, pyhien edellä leivonta- ja ruokaohjeita. Siivoukseen ja muuhun kodinhoitoon liittyvät asiat ovat aina ajankohtaisia samoin kodin työvälineet ja koneet.

Pesulatoiminta. Lautakunnan hallinnassa oli Karhulinnan pesula Herttoniemessä. Pesuopetusta annettiin kodinhoitajaopiston ja kansalaiskoulujen oppilaille. Asiakkaita kävi pesulassa 3 324 ja pesukilomäärä oli 62 542. Asiakasmäärä oli kertomusvuonna pienempi kuin edellisinä vuosina. Tämä johtui siitä, että pesula oli suljettuna syksyllä pari kuukautta korjausten vuoksi.

Kerhot ym. Kotitalouslautakunnalla oli kolme omaa kerhoa: Vallilan äitikerho, Torstai-kerho ja Käpylän Kotitalouskerho. Näiden yhteinen jäsenmäärä oli 170.

Tulot ja menot. Tuloja oli kurssitoiminnasta 34 480 mk, pesulatoiminnasta 43 266 mk sekä vuokratuloja 1 303 mk ja muita tuloja 1 396 mk, yhteensä 80 445 mk.

Menoja oli kertomusvuonna yhteensä 542 805 mk.

24. Kaupunginkirjasto¹⁾

Kirjaston kannalta v:n 1968 merkittävin tapahtuma oli Töölön uuden sivukirjaston rakennustöiden aloittaminen lokakuussa. Täten erittäin pitkäaikainen ja monivaiheinen suunnitelma vihdoinkin eteni ratkaisevasti kohti toteutumistaan.

Töölön sivukirjaston rakentamista koskeva aloite tehtiin ensimmäistä kertaa runsaat 30 vuotta sitten. Lokakuussa 1937 kirjastolautakunta kaupunginhallitukselle lähetetyssä kirjelmässä kiinnitti jälleen kerran huomiota pääkirjaston tavattomaan tilanahtauteen ja esitti samalla myös, että Töölön haaraosastoa varten rakennettaisiin »pienehkö talo». Sopi-vaa tonttia ryhdyttiin etsimään, mutta kesällä 1939 sivukirjasto sanottiin Runeberginkadulla hallitsemastaan huoneistosta irti ja tilaa varattiin vanhasta kivirakennuksesta puhtaanapitolaitoksen tontilla. Uusi huoneisto oli aikaisempiin tiloihin nähden huomattavasti avarampi, joten rakennussuunnitelmien kehittäminen voitiin lykätä tulevaisuuteen. Töölön sivukirjasto onkin sittemmin toiminut jatkuvasti samassa talossa. On luonnollista, että toimintaedellytykset ovat kuluneiden vuosikymmenien aikana muuttuneet yhä epäedullisemmiksi ja vähitellen muodostaneet suoranaisen esteen sivukirjaston palvelun kehittämiseksi nykyajan vaatimuksia vastaaviksi.

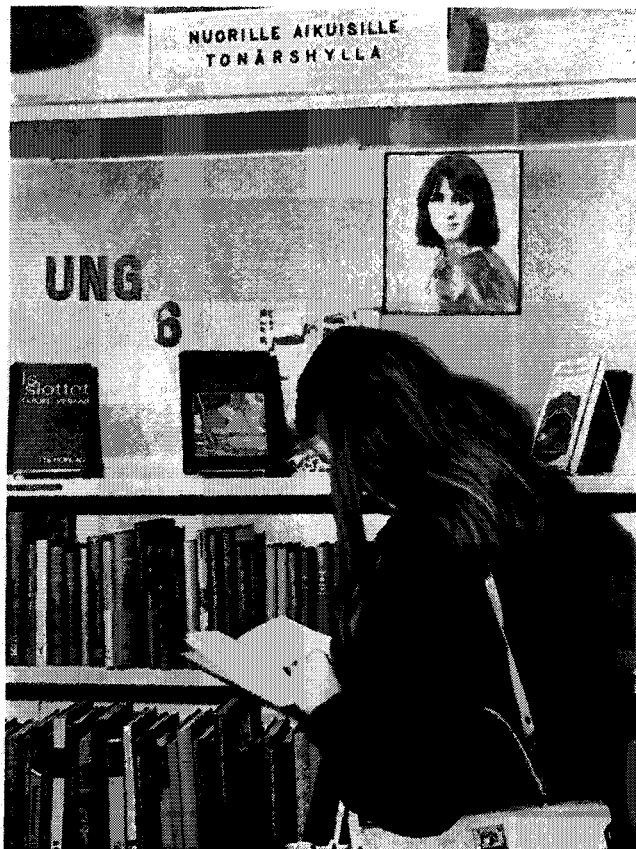
Kirjastolaitoksen lainaustilasto kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna yli 400 000:lla. Näin suurta lisäystä ei kirjaston yli satavuotisen toiminnan aikana ole aikaisemmin kirjattu. Tulosta on pidettävä seurauksena ylei-

sestä taloudellisesta lamakaudesta, vapaa-ajan lisääntymisestä ja ns. vapaan lauantain yleistymisestä sekä koulutustarpeen kasvusta. Kirjastoautotoiminnan laajentamisella on niin ikään ollut lainausta voimakkaasti stimuloiva vaikutus tuodessaan kirjaston palvelun kokonaan uusien lainaajaryhmien ulottuville.

Lainauksen lisääntyminen kertomusvuoden aikana vastasi yli seitsemän vuoden oletettua normaalia kasvua. On ymmärrettävää, että näin poikkeuksellinen tilanne asetti kirjaston palvelukyvyyn kohtuuttomille koetuksille. Määrärahatilanne ei etenkin kirjallisuushankinnan ja henkilökuntakustannusten osalta kyennyt myötäilemään suuresti vilkastunutta toimintaa. Vaikeudet ilmenivät siten palvelumahdollisuuksien selvänä heikentymisenä.

Lainauksen kasvu koski huomattavassa määrin myös pääkirjastoa, josta ensimmäistä kertaa annettiin yli 700 000 kirjalainaa. Luku ylitti aikaisemman ennätyksen v:lta 1933, jolloin taloudellinen lamakausi niin ikään vakavasti järkytti pääkirjaston toimintamahdollisuuksia erittäin ahtaassa ja epäkäytännöllisessä rakennuksessa. Vertailu muihin kirjastoihin osoittaa myös, että Helsingin pääkirjaston lainaus on ylittänyt Tukholman kaupunginkirjaston vastaavan lainauksen siitä huolimatta, että käytettävissä oleva hyötypinta-ala arkkit. Gunnar Asp-lundin 1920-luvulla suunnittelemassa Tukholman kirjastotalossa lienee runsaasti kaksinkertainen.

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja kaupunginkirjaston kertomuksen eripainoksessa.

Nuorten nurkkaus kiinnostaa siirryttäessä lastenosastolta aikuisten puolelle.

Kehitys on voimakkaasti tukenut käsitystä, että pääkirjastossa on, jotta jatkuvasti lisääntyvä lainausliike ylipäänsä olisi hallittavissa, suoritettava verrattain radikaalisia rakenteellisia ja menettelytapauudistuksia. Valitettavasti välttämättömien, uuteen osastojakoon ja keskitettyyn lainauspisteeseen tähtäävien toimenpiteitten suorittaminen kuitenkin mm. devalvaation johdosta siirtyi seuraavaan vuoteen.

Useista samanaikaisesti vaikuttaneista tekijöistä johtuen toimintavuosi oli kaupunginkirjaston vaikeimpia. Lainauksen nousun oletettavasti vähitellen jälleen tasaantuessa voitaneen palvelutasossa ilmenneet puuttellisuudet asteittain korjata, jolloin samalla luo-

daan nykyistä kestävämpi pohja tiedotustoiminnan määrätietoiselle kehittämiselle.

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginkirjastossa 170 vakinaista ja 29 tilapäistä viranhaltijaa, työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli 12. Tuntipalkkaisten kirjastoamanuenssien ja kirjastoapulaisten vuoden aikana suorittama työmäärä oli 103 626.5 tuntia, vastaten 63 kokopäiväisen työntekijän työmäärää.

Kaupunginkirjastoon valittiin uusina viranhaltijoina kirjastoamanuensseiksi: Liisa Eskelinen 1.1., Pirkko Pöysälä 1.2., Kirsti Keinänen 1.6., Laila Perttula 1.10. ja Toini Räsänen 1.11. lukien.

Seuraavat kaupunginkirjaston viranhalti-

jat siirtyivät toiseen kirjaston virkaan: tp. vanhemmaksi amanuenssiksi Svea Harms 1.4. ja vanh.amanuenssiksi Pirkko Hietanen 1.10. lukien.

Eläkkeelle siirtyivät vanh. kirj. aman. Lilith Lindberg 1.7. lukien, kirj. aman. Annikki Aro 1.8. ja sivukirj. hoit. Hanna Helansaari 10.12. lukien.

Kirjaston palveluksesta erosivat toiseen toimeen siirtymisen vuoksi kirj. aman. Ellen Vaaher 1.5. lukien ja os.hoit. Elna Elonheimo 1.11. lukien.

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja äitiyslomien vuoksi virkavapautta yhteensä 4 880 päivää.

Kirjastotutkintoa varten vaadittavan harjoittelun suoritti 12 henkilöä. Harjoittelijoille järjestettiin kevätkaudella koulutustilaisuuksia (24 t), joissa käsiteltiin mm. kaupunginkirjaston historiaa ja organisaatiota, kirjallisuuden valintaperiaatteita ja hankintamenetelmiä, luokitusta ja luettelointia sekä kirjastotoiminnan erikoistyömuotoja. Harjoittelunohjaajana toimi apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri. Kirjastonjohtajan ja harjoittelunohjaajan lisäksi luentoja pitivät kirjaston omat esiteltyjen alojen erikoistuntijat sekä kirjastoneuvos Helle Kannila. Lisäksi harjoittelijat osallistuivat Helsingin kirjastoharjoittelijoiden yhteisluentoihin tutustuen täten myös tieteellisten kirjastojen toimintaan.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämälle tulokaskurssille osallistui kolme kirjastoamanuenssia.

Kirjastossa työskenteli kolme toimistokoulun harjoittelijaa. Työnopettajana toimi kirj. janpit. Elsa Aarnio.

Sivukirjaston- ja osastonhoitajille järjestettiin pääkirjastossa tiedotustilaisuus 24.4., jossa käsiteltiin mm. ehdotusta uusiksi käyttösäännöiksi ja uusien työntekijöiden opastamista.

Kirjastoauto toiminta. Toisen kirjastoauton käyttöön saaminen edellisen vuoden loppupuolella antoi mahdollisuudet toiminnan huo-

mattavaan tehostamiseen. Lainojen kokonaisuus ylitti 400 000, joten ylikuormitus on muutamien pysäköintipisteiden osalta ollut edelleenkin jatkuvaa. Pukinmäessä toimivat sivukirjasto ja kirjastoauto kokeilu- luontoisesti muutaman kuukauden rinnakkain. Koska kirjastoauton lainausluvut eivät suuresti poikenneet sivukirjaston vastaavasta tilastosta, katsottiin Pukinmäen sivukirjaston toiminta voitavan lopettaa 1.3. lukien ja kokonaisuudessaan korvata kirjastoauton tarjoamalla palvelulla. Uutena pysäköintipisteinä liitettiin 1.12. kirjastoautojen reittiin Pihlajamäen vanhusten asuintalo, Pihlajamäentie 3. Myös tältä osin toiminta oli kokeilu- luontoista tähdäten kokemusten saamiseen lainauspalvelun tarjoamisesta kirjastoauton avulla vanhainkotien asukkaille. Eräitä pienehköjä tarkistuksia lukuun ottamatta kirjastoautojen aikataulu pysyi muilta osin muuttumattomana.

Musiikkiosasto. Pääkirjaston kolmannen kerroksen opintosalin yhteydessä olevaan musiikkiosastoon hankittiin kertomusvuoden aikana 297 levyä, joista osa kielilevyjä ja ns. kirjallisia äänilevyjä. Levyjen kokonaisuus oli vuoden lopussa 1 730. Levyjen kuuntelijoita oli yht. 9 897, jotka kuuntelivat yht. 10 848 levyä.

Mikrofilmit. Helsingissä ilmestyneiden sanomalehtien ja vanhimpien maassamme ilmestyneiden lehtien hankintaa mikrofilmeinä jatkettiin. Vuoden lopussa mikrofilmirullien lukumäärä oli 2 832.

Kaukolainaus. Muille kirjastoille lähetettiin lainaksi yhteensä 733 (ed. v. 471) teosta, joista 138 (33) ulkomaille. Muista kirjastoista saatiin lainaksi 60 (12) kirjaa, joista 25 (—) ulkomailta. Jäljennepalvelusta huolehdittiin yhteistoiminnassa alan erikoisliikkeiden kanssa.

Julkaisu toiminta. Henkilökuntalehti »Kirjaston Kuulumisia», jota jaettiin myös pääkaupungin sanomalehdille ja erälle maamme kirjastoille, ilmestyi kymmenenä numerona. Tait. Martti Mykkäsen suunnittelema kau-

Lukulaitteita käyttäen voidaan mikrofilmattuja sanomalehtiä tutkia helposti ja mukavasti. Käytettävissä ovat miltei kaikki Helsingissä ilmestyneet sanomalehdet ja pääosa maamme vanhempaa lehdistöä.

punginkirjaston juliste »Kivat kirjat kirjastosta» (»Bibban har böckerna») valmistui ja suomenkielistä julistetta jaettiin kaupungin kansakoulujen luokille. Englantilainen kirjastoalan ammattilehti »The Library World», joka vuosittain palkitsee kirjastojen parhaat painotuotteet, antoi julisteelle toisen kansainvälisen palkinnon kilpailun yleisessä sarjassa. Uusien työntekijöiden opastamisen helpottamiseksi laadittiin moniste »Lainauskirjanpitoon liittyvät tehtävät».

Kokoukset ja opintomatkat. Tampereen, Turun ja Helsingin kirjastonjohtajien neuvottelukokous pidettiin tänä vuonna Turussa 12.—13.11. Keskusteluissa käsiteltiin mm. suoritehintalaskelmissa sovellettavia periaatteita ja viisipäiväisen työviikon aiheuttamia työaikajärjestelyjä sekä tutustuttiin Turun pääkirjaston muutostöihin ja Martin vuosi sitten valmistuneeseen sivukirjastoon.

Kirj.joht. Sven Hirn osallistui myös suurten kaupunginkirjastojen johtajien kokouk-

seen 26.—27.11. Kuopiossa. Kokouksessa käsiteltiin mm. harjoittelijoiden palkkausta, lauantaipäivien aukioloaikoja ja lainauslukuja sekä kirjastoautoista saatuja kokemuksia.

Apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri suoritti loppuun pohjoismaisen kirjastonhoitajien jatkokoulun osallistumalla kesäkurssiin Kungälvissä 9.5.—21.6.

Sivukirj.hoit. Kaija Salonen osallistui 18.—24.8. Kansainvälisen Kirjastoseurojen Liiton edustajiston (IFLA General Council) 34. kokoukseen Frankfurt am Mainissa sekä sitä edeltäneeseen IFLA:n lastenkirjastojaoston seminaariin 15.—17.8., jossa hän selosti lastenkirjastonhoitajien koulutusta Suomessa. IFLA:n edustajiston kokoukseen osallistui myös apul.kirj.joht. Eila Wirla, joka lisäksi osallistui Haagissa 5.—6.12. pidettyyn IFLA:n yleisten kirjastojen jaoston kokoukseen.

Bergenissä 30.6.—3.7. pidettyyn 11. pohjoismaiseen kirjastokokoukseen osallistuivat

Ahtaassa pääkirjastossa kuunnellaan innokkaasti levyjä. Kokoelma on vuosien kuluessa karitunut melko monipuoliseksi ja värikkäitä kansioita tarkastellessaan nuoretkin löytävät mieleistään kuunneltavaa.

apul.kirj.joht. Eila Wirla, laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg, os.hoit. Elna Elonheimo, sivukirj.hoit. Kaarina Lindblad ja kirj. aman. Sulo Engström. Sivukirj.hoit. Kaija Salonen osallistui 9.—12.5. III pohjoismaiseen lastenkirjailijakongressiin Tanskassa ja kirj.aman. Sirkka Svedberg 4.—6.4. Ruotsin lastenkirjastonhoitajien kokoukseen Hälsingborgissa.

Audiovisuaaliseen kirjastokurssiin Jyväskylässä 9.—13.7. osallistuivat os.hoit. Elna Elonheimo, kirj.aman. Reino Saarnio ja tuntip. kirj.aman. Paula Hannukainen. Laitoskirjastonhoitajien neuvottelupäiviin Nokialla 19.—21.9. osallistuivat kirj.amanuenssit Rauni Aalto, Marjut Kianto ja Pirkko Pöysälä sekä laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg, joka toimi neuvottelupäivien johtajana. Kirj. aman. Pöysälä alusti päivillä keskustelun laitoskirjastonhoitajien koulutuksesta ja kirj. aman. Aalto osallistui kirjanvalinnasta käytyyn korokekeskusteluun. Södra Finlands

svenska biblioteksföreningenin vuosikokoukseen Kauniaisissa 31.8.—1.9. osallistui kuusi kirjaston viranhaltijaa. Sivukirj.hoit. Kaija Salonen esitelmöi kokouksessa koulun ja kirjaston yhteistyöstä. Kirj.amanuenssit Sinikka Pyötsiä ja Sirkka Svedberg osallistuivat 7.—8.12. Suomen Nuortenkirjaneuvoston ja Yleisradion järjestämään radioseminaariin. Kirj.aman. Pirkko Pöysälä osallistui Parantolaopiston opintopäiville Helsingissä 25.—26.10.

Apul.kirj.joht. Eila Wirla suoritti 9.—18.12. Bibliothekarische Auslandstellen kutsu- mana opintomatkan Saksan kirjastoihin. Sivukirj.hoit. Taimi Ylitalo suoritti opintomatkan Englantiin 7.5.—15.6. British Councilin stipendin turvin.

Os.hoit. Maj-Lis Holmström päätti 8 kk kestäneen työskentelynsä Newcastle'n yliopiston kirjastossa 30.6. Kirj.aman. Sinikka Pyötsiä työskenteli 1.1.—31.5. Södertäljen kaupunginkirjastossa ja tuntip. kirj.apul. Mar-

24. Kaupunginkirjasto

jatta Lahti 1.5.—30.6. Oslon kaupunginkirjastossa. Kirj.hoit. Lena Hedener Luulajasta työskenteli kaupunginkirjastossa 1.—31.7. ja kirj.apul. Sheila Mitchell Newcastlesta 29.7.—24.8.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. Kertomusvuoden aikana on kirjaston toimintaan tutustunut useita vierailijaryhmiä, kuten Taide-teollisen oppilaitoksen sisustustaiteen osaston opiskelijoita, Helsingin sos.dem. naispiirin jäseniä, Helsingin teatterikoulun 1. vuosikurssi ja Puotilan kirjakaupan henkilökunta. Yli 30 Suomen tieteellisen kirjastoseuran jäsentä vieraili kirjastossa sunnuntaina 13.10. Vieraat tutustuivat kirjastoautoihin, Kuloosaaren sivukirjastoon ja Kallion kirjastoon, missä nautittiin kaupungin tarjoamat kahvit. Kirj.joht. Sven Hirn alusti keskustelun tieteellisten ja yleisten kirjastojen yhteistyöstä.

Pääkirjastoa, sivukirjastoa ja kirjastoautoja esiteltiin useille ulkomaisille vieraille, joista mainittakoon: kirjastokoulun opettaja prof. L. Dorothy Bevis Washingtonista, kirj.hoit. Helena Sandblad Solnasta, kirj.hoit. Arnold Peterson Ruotsista, kirjastonhoitajat Marianne Berggren Piteästä ja Marianne Wahlberg Bodenista, kirjastonhoitajat D. Gladman ja E. Mieloy Torontosta, neuvostoliittolaisen Znamije-seuran nelihenkinen valtuuskunta, 30-henkinen eestiläinen matkailijaryhmä sekä Unescon Tanskassa järjestämän kehitysmaiden kirjastokoulujen opettajille tarkoitetun jatkokoulun 15 osanottajaa ja heidän kaksi tanskalaista opettajaansa. Pohjoismaiden kirjastotoimen johtajat Erik Allerslev Jensen, Anders Andreassen, Bengt Hjelmqvist ja Kaarina Ranta tutustuivat Helsingissä pidetyn kokouksen yhteydessä Kulosaaren ja Vuosaaren sivukirjastoihin sekä kirjastoautoihin. Tutustumisretkeen osallistuivat kirjastontarkastajat Barbro Boldt ja Sirkka Sarkola.

Pääkirjastoa ja sivukirjastoja esiteltiin lisäksi mm. Svenska social- och kommunalhögskolanin kirjastotutkimuksen opiskelijoille,

Helsingin kristillisen kansanopiston oppilaille, Helsingin evankeelisen kansankorkeakoulun oppilaille ja Helsingin kaupungin Kähtertäjäkoulun oppilaille. Kirjaston henkilökuntaa on haastateltu eri lehdissä ja kirjastoauto toiminnasta järjestettiin esittelytilaisuus Pihlajamäen vanhustentalon asukkaille.

Lastenkirjastotoiminta. Kansa- ja oppikoulujen luokille pidettiin 86 kirjastonkäytön opetustuntia, joihin osallistui yhteensä 2 381 koululaista. Tämä toiminta perustui järjestelmälliseen yhteistyöhön kouluviranomaisten kanssa. Kansakoulujen tarkastajien ja kirjaston yhdessä allekirjoittama kehoitus vierailulla määrättyjen luokkien kanssa lähimmässä sivukirjastossa lähetettiin koulujen johtajaopettajille, joille samalla toimitettiin jakeluun kirjastoa esittelevää tiedotusaineistoa ja julistetta »Kivat kirjat kirjastosta». Kallion sivukirjastossa vieraili lisäksi 12 lastentarhaluokkaa, yht. 315 lasta ja Munkkiniemen sivukirjastossa yksi lastentarhaluokka, yht. 20 lasta. Tietokilpailuja järjestettiin pääkirjastossa sekä Kallion, Eteläisessä, Herttoniemen, Maunulan, Lauttasaaren ja Malmin sivukirjastoissa ja osanottajia oli 1 142. Satutunteja pidettiin pääkirjastossa sekä Kallion, Vallilan, Vuosaaren, Maunulan ja Kulosaaren sivukirjastoissa, osanottajamäärä yhteensä 3 324. Satutunneilla vieraili nukketeatteri neljä kertaa.

Pääkirjastossa pidettiin 22.5. keskustelutilaisuus, jossa os.hoit. Ulla Lehtonen esitti alustuksen aiheesta »Satutunnit kirjastossa» ja sivukirj.hoit. Kaija Salonen aiheesta »Kirjastossa pidettävät koululuokkien opetustunnit». Läsä oli sivukirjaston- ja osastonhoitajia sekä lastenosastoilla työskenteleviä amanuensseja yht. 35.

Kansainvälisen nuortenkirjapäivän 2.4. yhteydessä järjestettiin osastoilla ja sivukirjastoissa aiheeseen liittyviä näyttelyjä ja satutunteja ja kouluradio vieraili Kallion sivukirjaston lastenosastolla haastatellen osastonhoitajaa ja asiakkaita. Kouluradion ohjelman asiantuntijana toimi sivukirj.hoit.

Kaija Salonen, joka lisäksi puhui Barnavårdsföreningen i Finland -yhdistyksen esitelmätilaisuudessa aiheesta »Lapset, kirjat ja kirjastot» sekä selosti Helsingin kaupungin kokeilupäätöskoulun yhdeksänsille luokille kaupunginkirjaston toimintaa. Kirj. aman. Kristina Fagerholm piti ruotsinkielisten lastentarhojen lasten vanhemmille järjestämässä tilaisuuksissa sekä Folkhälsanin lasten vanhemmille järjestämällä kurssilla esitelmää esikouluikäisten lasten lukemisesta.

Laitoskirjastotoiminta. Hesperian sairaalan osastonhoitajille ja apulaisosastonhoitajille järjestettiin kirjaston esittelytilaisuuksia. Malmin sairaalassa kirj. aman. Pirkko Pöysälä selosti osastonhoitajien kokouksessa laitoskirjastotoimintaa ko. sairaalassa sekä muualla Suomessa. Kokouspöytäkirjan liitteinä jaettiin kaikille sairaalan osastoille kirjastotoimintaa valaisevat esitteet. Hesperian sairaalan koulutustoimikuntaan pyydettiin jäseneksi myös kirjaston edustaja.

Kaupunginhallituksen luvalla on kirjastotoimintaa jatkettu Helsingin yliopistollisen keskussairaalan polio-osastolla ja IV sisätautien klinikan munuaisosastolla. Sokeain kirjastosta välitettiin äänikirjoja vanhainkodeissa hoidettaville näkövammaisille vanhuksille. Äänikirjalainoja oli 154 ja kuuntelijoita 16.

Kerhotoiminta. Pääkirjaston Cercle de littérature française kokoontui viisi kertaa. Esitelmää pitivät P. Guy Béthune ja Jean-Claude Terrac, osanottajia oli keskim. 18. Espanjan kerho kokoontui viisi kertaa Alfonso Retan johdolla ja osanottajia oli keskim. 8. Kallion sivukirjastossa järjestettiin kaksi musiikki-iltaa, joissa oli osanottajia keskim. 14. Esitelmää pitivät pianisti Jukka Määttä ja tait. Ilpo Mansnerus. Kalliossa järjestettiin myös kaksi kirjallista iltaa, joissa molemmissa puhui opetusneuvos Yrjö Kallinen. Osanottajia oli keskim. 77.

Vanh.kirj. aman. Rauni Aalto piti kirjallisuuskerhoa Hesperian sairaalan päiväosastolla. Tilaisuuksia oli 15 ja osanottajien luku-

määrä oli keskim. 15. Kerhotoiminta tapahtui ryhmätyöskentelyn muodossa, mikä osoittautui erittäin hedelmälliseksi. Ohjelmassa oli potilaiden pitämiä kirjailijaesittelyjä, vapaata keskustelua ja tietokilpailuja, lisäksi kuunneltiin kirjallisia äänilevyjä. Tuntip. kirj.apul. Thyra Haikka johti englanninkielen keskustelukerhoa Hesperian sairaalassa. Ryhmä oli suhteellisen pieni ja se kokoontui helmikuun lopusta lähtien kerran viikossa kesäkuukausia lukuun ottamatta. Nikkilän sairaalakirjastossa pidettiin viisi musiikki-iltaa, joissa oli osanottajia keskim. 20. Musiikin esittelystä huolehti sairaalan musiikkiterapeutti, opett. Petri Lehikoinen.

Kirjavarasto. Kirjastoon hankittiin ja lueteloitiin 80 494 uutta kirjaa ja kokoelmista poistettiin 49 222 teosta. Kirjakokoelma kasvoi vuoden aikana 31 272 kirjalla ja teosten kokonaismäärä oli vuoden lopussa 985 590.

Kirjastoon tilattiin tai saatiin vapaakappaleina 782 eri aikakauslehteä yhteensä 2 767 vuosikertaa. Sanomalehtivuositietojen kokonaismäärä oli 1 025 edustaa 108 eri lehteä.

Aukioloajat. Kirjaston aukioloaikoja muutettiin 1.9.1968 lukien siten, että pääkirjasto ja ns. kahden vuoron sivukirjastot olivat avoinna arkisin klo 9.30—20 ja lauantaisin klo 9.30—15. Pääkirjasto sekä Kallion ja Töölön sivukirjastojen opintosalit olivat avoinna arkisin klo 9.30—21, lauantaisin klo 9.30—18 ja sunnuntaisin klo 9.30—21; lasten lukusalit pääkirjastossa ja Kalliossa arkisin klo 9.30—20, lauantaisin klo 9.30—15 ja sunnuntaisin klo 14—20. Pääkirjaston ja Kallion sivukirjaston sanomalehtisalit ovat lauantaisin avoinna klo 18 asti. Muilta osin aukioloajat ovat samat kuin aikaisemmin. Kaupunginkirjaston kaikki osastot suljettiin 1.6.—31.8. välisenä aikana lauantaisin klo 15.

Tulot. Kaupunginkirjaston tulot nousivat kertomusvuonna 2 164 341 mk:aan, josta valtionavun osuus oli 1 975 239 mk ja muita tuloja yhteensä 189 102 mk.

24. Kaupunginkirjasto

Menot. Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 6 226 533 mk, v:lta 1967 siirtyi 107 770 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 6 334 303 mk. Tilien mukaiset menot nousivat 6 098 961 mk:aan, v:lle 1969 siirtyi 181 704 mk, joten käyttämättä jäi 53 638 mk.

Menojen jakautuma oli seuraava: palkka-
menoja 3 746 979 mk (61.4 %), kirjallisuus-
ja sidontakuluja, lehtitilauksia sekä
äänilevyjen ja mikrofilmien hankinta
1 258 495 mk (20.6 %), josta pelkästään kir-
jallisuuden hankintaan käytettiin 761 155 mk;
huoneisto-, siivous- ja kalustomenot 851 242
mk (14.0 %) sekä kuljetus- ym. kustannukset
242 244 mk (4.0 %).

*Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yri-
tykset.* Kirjastolautakunta valvoi seuraavien
yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saa-
mien avustusten käyttöä: Helsingin Yliopis-
ton Ylioppilaskunnan kirjasto, Yhdistys
Kirjoja Sokeille, Kasvatusopillinen kirjasto-
ja lukusalisäätiö, Bragen leikekokoelma sekä
Pykälä-yhdistys ja Juristklubben Codex.

Lainojen jakaantuminen kauno- ja tietokirjallisuuteen aikuisten sekä nuorten ja lasten lainausosastoilla:
 Utlåningens fördelning på fack- och skönlitteratur vid avdelningarna för vuxna samt barn och ungdom:
 Fiction and non-fiction book issues in adult and junior departments:

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Aikuisten kirjallainat/Utlåning åt vuxna/ Issues to adults			Lasten ja nuorten kirjallainat/Utlåning åt barn och ungdom/Issues to children and young people			Kirjallainat kaikkiaan/Boklån inalles/ Total adult and junior				
	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	%	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	%	Yhteensä Summa Total
Pääkirjasto/Huvudbiblioteket/Main Library ...	304 554	313 663	618 217	17 469	85 201	102 670	322 023	44.7	398 864	55.3	720 887
Sivukirjasto/Filial/Branch Library:											
Kallio/Berghäll	119 721	189 144	308 865	14 818	77 534	92 352	134 539	33.5	266 678	66.5	401 217
Tööls/Tölö	52 845	72 695	125 540	7 918	42 025	49 943	60 763	34.8	114 720	65.4	175 483
Vallila/Vallgård	33 283	61 126	94 409	3 038	26 848	29 886	36 321	29.2	87 974	70.8	124 295
Käpylä/Kottby	34 881	49 290	84 171	5 299	38 430	43 729	40 180	31.4	87 720	68.6	127 900
Eteläinen/Södra	29 977	49 163	79 140	6 951	37 960	44 911	36 928	29.8	87 123	70.2	124 051
Vuosaari/Nordsjö	13 642	32 740	46 382	2 442	41 083	43 525	16 084	17.9	73 823	82.1	89 907
Toukola/Majstad	5 326	10 775	16 101	635	4 754	5 389	5 961	27.7	15 529	72.3	21 490
Haaga/Haga	33 402	68 091	101 493	4 360	37 609	41 969	37 762	26.3	105 700	73.7	143 462
Herttoniemi/Hertonäs	28 944	48 491	77 435	3 967	41 782	45 749	32 911	26.7	90 273	73.3	123 184
Maunula/Månsas	17 727	34 570	52 297	3 729	42 883	46 612	21 456	21.7	77 453	78.3	98 909
Kulosaari/Brändö	9 103	19 800	28 903	1 869	16 316	18 185	10 972	23.3	36 116	76.7	47 088
Lauttasaari/Drumsö	39 769	64 903	104 672	4 489	37 189	41 678	44 258	30.2	102 092	69.8	146 350
Munkkiniemi/Munksnäs	35 764	54 654	90 418	4 097	29 897	33 994	39 861	32.0	84 551	68.0	124 412
Malmi/Malm	10 496	17 065	27 561	1 328	17 747	19 075	11 824	25.4	34 812	74.6	46 636
Oulunkylä/Äggelby	8 524	21 268	29 792	1 241	17 243	18 484	9 765	20.2	38 511	79.8	48 276
Pakila/Baggböle	6 080	13 327	19 407	1 122	15 885	17 007	7 202	19.8	29 212	80.2	36 414
Puistola/Parkstad	8 866	13 630	22 496	2 082	20 573	22 655	10 948	24.2	34 203	75.8	45 151
Laitos-/Anstaltsbiblioteket/Institution Library	38 785	72 942	111 727	538	5 575	6 113	39 323	33.4	78 517	66.6	117 840
Tapanila/Staffansby	3 691	9 243	12 934	1 293	17 165	18 458	4 984	15.9	26 408	84.1	31 392
Pitäjänmäki/Sockenbacka	15 254	31 724	46 978	3 000	20 851	23 851	18 254	25.8	52 575	74.2	70 829
Vartiokylä/Botby	16 875	29 348	46 223	2 823	32 839	35 662	19 698	24.1	62 187	75.9	81 885
Pukinmäki/Bocksbacka	212	405	617	29	202	231	241	28.4	607	71.6	848
Suomenlinna/Sveaborg	2 403	5 691	8 094	987	5 603	6 590	3 390	23.1	11 294	76.9	14 684
Porolahti/Porovik	11 038	31 120	42 158	5 544	32 928	38 472	16 582	20.6	64 048	79.4	80 630
Vallisaari/Skanslandet	272	913	1 185	74	957	1 031	346	15.6	1 870	84.4	2 216
Kaarela/Kärböle	12 881	24 496	37 377	2 289	21 828	24 117	15 170	24.7	46 324	75.3	61 494
Kirjastoauto-os./Bokbussavd./Bookmobile ...	40 312	144 328	184 640	8 697	219 885	228 582	49 009	11.9	364 213	88.1	413 222
Yhteensä/Summa/Total of issues	934 627	1 484 605	2 419 232	112 128	988 792	1 100 920	1 046 755	29.7	2 473 397	70.3	3 520 152

24. Kaupunginkirjasto

*Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko:
 Tabell över utlåningen av litteratur på olika språk:
 Table illustrating the issues in different languages:*

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Suomenk. kirjallisuus Finskspåkig litt. Finnish literature		Skand. kirjallisuus Litt. på skand. språk Scand. literature		Muunk. kirjallisuus Litt. på utl. språk Foreign literature		Kaikkiaan Sammandrag Total	
		%		%		%		%
Pääkirjasto/Huvudbiblioteket/ Main Library	524 343	72.7	150 838	20.9	45 706	6.4	720 887	20.6
Sivukirjasto/Filial/Branch Library:								
Kallio/Berghäll	382 282	95.3	15 731	3.9	3 204	0.8	401 217	11.4
Töölö/Tölö	142 300	81.1	27 573	15.7	5 610	3.2	175 483	5.0
Vallila/Vallgård	118 401	95.2	5 076	4.1	818	0.7	124 295	3.5
Käpylä/Kottby	113 583	88.8	8 700	6.8	5 617	4.4	127 900	3.6
Eteläinen/Södra	110 107	88.8	12 655	10.2	1 289	1.0	124 051	3.5
Vuosaari/Nordsjö	85 692	95.3	3 704	4.1	511	0.6	89 907	2.6
Toukola/Majstad	20 576	95.7	828	3.9	86	0.4	21 490	0.6
Haaga/Haga	133 642	93.2	8 094	5.6	1 726	1.2	143 462	4.1
Herttoniemi/Hertonäs	112 330	91.2	9 484	7.7	1 370	1.1	123 184	3.5
Maunula/Månsas	93 209	94.2	4 968	5.0	732	0.8	98 909	2.8
Kulosaari/Brändö	36 249	77.0	9 754	20.7	1 085	2.3	47 088	1.3
Lauttasaari/Drumsö	113 289	77.4	28 358	19.4	4 703	3.2	146 350	4.2
Munkkiniemi/Munksnäs	98 051	78.8	21 889	17.6	4 472	3.6	124 412	3.5
Malmi/Malm	45 295	97.1	1 132	2.4	209	0.5	46 636	1.3
Oulunkylä/Äggelby	44 302	91.8	3 425	7.1	549	1.1	48 276	1.4
Pakila/Baggböle	35 754	98.2	482	1.3	178	0.5	36 414	1.0
Puistola/Parkstad	43 773	96.9	979	2.2	399	0.9	45 151	1.3
Laitos-/Anstaltsbiblioteket/ Institution Library	104 267	88.5	12 345	10.5	1 228	1.0	117 840	3.4
Tapanila/Staffansby	31 128	99.2	226	0.7	38	0.1	31 392	0.9
Pitäjänmäki/Sockenbacka	63 105	89.1	6 484	9.2	1 240	1.7	70 829	2.0
Vartiokylä/Botby	75 537	92.3	5 519	6.7	829	1.0	81 885	2.3
Pukinmäki/Bocksbacka	811	95.6	33	3.9	4	0.5	848	0.1
Suomenlinna/Sveaborg	14 456	98.4	186	1.3	42	0.3	14 684	0.4
Porolahti/Porovik	76 447	94.8	3 535	4.4	648	0.8	80 630	2.3
Vallisaari/Skanslandet	2 173	98.1	38	1.7	5	0.2	2 216	0.1
Kaarela/Kårböle	51 363	83.5	8 852	14.4	1 279	2.1	61 494	1.7
Kirjastoauto-os./Bokbussavd./ Bookmobile	374 095	90.5	33 071	8.0	6 056	1.5	413 222	11.7
Yhteensä/Summa/Total of issues	3 046 560	86.5	383 959	10.9	89 633	2.6	3 520 152	100.0
(1967)	2 641 279	85.9	352 798	11.4	80 511	2.7	3 074 588	100.0

25. Kaupunginmuseo

Henkilökunta. Kesäkuun alusta v. 1968 tulivat voimaan uudet työaikajärjestelyt ja viisipäiväiseen työviikkoon siirtyminen. Laitoksessa, jossa yleisönpalvelua samanaikaisesti oli tehostettava ja jossa osa henkilökunnasta säännöllisesti on sunnuntaityössä se tuotti vaikeuksia, kun henkilökunnan lisäämiseen ei ollut mahdollisuuksia. Kaupunginmuseo on yleisölle avoinna kuutena päivänä viikossa ja museossa ollaan työssä viikon kaikkina seitsemänä päivänä.

Kaupunginmuseon palveluksessa oli vuoden aikana 8 vakinaista ja 2 tilapäistä viranhaltijaa sekä 2 työsuhteessa olevaa museoapulaista ja 4 osapäivätyössä olevaa siivoojaa, jotka osallistuivat myös kokoelmien hoitoon ja vartiointiin. Osan vuotta palveli 7 eri museoharjoittelijaa. Rakennusmittaus- ja inventointitehtävissä oli kaksi opiskelijaa tuntipalkalla sekä kokoelmien hoitoon kuuluvissa konservointiosastoissa 5 eri alojen konservaatoreita. Henkilökunnan yhteismäärä oli 33 henkilöä.

Kertomusvuoden alusta palvelukseen tulleiden museoamanuenssin tehtäviin kuului lähinnä henkilökunta- ja palkkausasiain hoito sekä rakennushistoriallisesti arvokkaiden rakennusten inventoimis-, mittaus-, valokuvaus- ja rakennusosien talteenottotehtävien johto ynnä uusien varastojen järjestely- ja inventointitöiden hoito.

Tuomarinkylän museon tp. museoassistentille, fil.maist. Kreetta Sihvoselle myönnettiin ero 5.3.1969 lukien eläkkeelle siirtymisen vuoksi.

Sairauslomia myönnettiin vuoden aikana kaikkiaan 144 päivää.

Museonhoitaja ja museoassistentti Järvelä osallistuivat Suomen Museoliiton 45. vuosikokoukseen 11.—12.5. Haminassa sekä Skandinaavisen Museoliiton kokoukseen 5.—9.6. Tukholmassa.

Lisäksi museonhoitaja osallistui Skandinaavisen Museoliiton Suomen osaston työvaliokunnan ja XX Valtakunnallisten kotiseutupäivien päätoimikunnan kokouksiin jäsenenä sekä oli museolautakunnan edustajana rakennuskulttuuritoimikunnassa ja Helsingin kansanelämäntutkimusta tekevässä työryhmässä.

Suomen Museoliiton myöntämän apurahan turvin teki museoapulainen Tikkala skandinaavisen opintomatkan, jonka tarkoituksena oli perehtyminen rakennusmittaus- ja inventointityöhön.

Museon henkilökunnasta museoamanuenssi, yksi museoassistentti, yksi museoapulainen ja vahtimestari osallistuivat virasto- ja laitossuojelun perus- ja suojeluvalvoajakursseille.

Kokoelmien karttuminen. Kaupunginmuseon kokoelmiin hankittiin ostamalla, saatiin lahjoina sekä museon oman työn tuloksena 509 esinettä. Nämä jakaantuivat eri pääryhmiin seuraavasti: kirjat 50, kartat 2, rakennus-, asema- ja mittapiirustukset 30, Helsinki-aiheiset öljy- ja vesivärimaalaukset sekä graafiset lehdet ja piirroukset 38, muotokuvat 8, mitalit, rahat ja muistorahat 17, huonekalut 25, kulta-, hopea-, tina- sekä lasi-

25. Kaupunginmuseo

ja posliiniesineet 34, talous- ja työkalut 30, lelut, pelit, soittimet 3, virkapuvut 1, puvusto ja käsityöt 21, koriste-esineet 29, koneet, kojeet ja työkalut 30, rakennustenosat 45, maalöydöt 2, arkistoina 58 sekä postikortit 86.

Kuva-arkistoon hankittiin yhteensä 6 054 numeroa: valokuvanegatiiveja vedoksineen 2 459, vedoksia 2 551, väridiapositiiveja 75, uusintanegatiiveja 445 sekä kuvalaattoja 524.

Kertomusvuonna sai kaupunginmuseo koelmiinsa lahjoituksia mm. seuraavilta henkilöiltä, virastoilta ja laitoksilta ym.: ylipormest. Lauri Aho, hra B. Ahlstedt, Apulehti, tri Ingjald Bäcksbacka, hra Georg Golowin ja näytt. Leo Golowin, hra I. Gordin, rva Ingrid Graae, lääket.lis. Arne Grahn, taidevalokuv. C. Grünberg, Helsingin kaupunginarkisto, kaasulaitos, oikeusaputoimisto, Helsingin kunnallisvaalilautakunta, Helsingin Käsityö- ja teollisuusyhdistys, Helsingin Ortodoksisen seurakunnan kirkkoherran virasto, hra Rainer Järvinen, Kansallis-Osake-Pankin hallintoneuvosto, joht. Lennart Kari, prof.rva Margit Karsten, kirj. Helmi Krohnin perilliset, Kari K. Laurila, nti Beatrice Leiman, nti Elisabeth Lindberg, maat. ja metsät.lis. Johan Lindberg, hra Bo Linqvist, rva Edith Lindqvist, ylilääk. Pehr Malm, valokuv. Harry Malmgren, os.pääll. Ragnar Montell, ark.järj. Taimi Montell, maist. Marita Munck, ins. Vilho Nohrström, hum.kand. Brita Pailamo, Palkki Oy, rva Rauha Pelin, hum.kand. Marja-Liisa Ripatti, valokuv. R. Roos, toim.joht. C. Schröder, näytt. Henake Schubak, varat. Harri Sormanen, hall.siht. Reino Souri, Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien Liitto, Suomen Sokeri Oy, Suomi-Filmi Oy, rva Agda Söderman, kamarineuvos E. Tamelander, maist. M. J. Terho, nti Siiri Timgren, rva Elsa Tjernström, joht. Jaakko Turunen ja ulkoasiainministeriön sanomalehtitoimiston valokuva-arkisto.

Julkaisujaan lähettivät museolle mm. Bohusläns Hembegdsförbund, Göteborgs Stads-

museum, Historisches Museum der Stadt Wien, Københavns Bymuseum, Nordiska Museet, Oslo Bymuseum, Stockholms Stadsmuseum ja Varbergs Museum.

Kertomusvuoden kiintoisimpia ostoja oli helsinkiläisen puuseppämestarin Erik Östermanin 1820-luvulla tekemä lipasto, joka edusti »Helsingin rokokoota» museon kokoelmassa. Helsingin kartanoiden historiaan liittyi hankittu, 1700-luvulta peräisin oleva jalopuinen kirjoituslipasto.

Tuomarinkylän museon laajentamista silmällä pitäen ostettiin Tuomarinkylän kartanosta astiakaappi, joka oli peräisin 1700- ja 1800-lukujen taitteen ajoilta. Lisäksi ostettiin museota varten kolme aitoa barokkituolia, jotka olivat kotimaista tekoa ja kuuluneet Helsingissä 1800-luvun alusta asuneelle perheelle.

Muita hankittuja esineitä oli helmikoristeinen olkalaukku, jonka hopeaosat oli valmistanut helsinkiläinen kultaseppä J. E. Fagerroos v. 1864, E. Waleniuksen tekemä letkuvarsipiippu, jonka merenvahapesän oli hopealla heloittanut kultaseppä Gustaf Adolf Wichman, sekä lasitetusta savesta tehty portteriruukku, jossa oli helsinkiläisen C. A. Robsahm'in portteritehtaan leima.

Tait. Uno Heikkiseltä lunastettiin 34 kpl Helsinki-aiheisia piirroksia ja vesiväimaalauksia. Muotokuvakokoelmiin ostettiin J. Lindhin tekemä ministerivaltiosihtööri, kreivi Robert Henrik Rehbinderin muotokuva sekä saatiin lahjaksi näytt. Leo Golowinilta Erik Johan Löfgrenin v. 1874 maalaama Mathias Weckströmin muotokuva ja Carolina Kraus'ea (o.s. Molitor) esittävä muotokuva, jotka molemmat liittyivät Weckströmin suvun kauteen Tuomarinkylän kartanossa.

Edellä lueteltujen henkilöiden lisäksi lahjoittivat museolle rva ja hra Erik Nyholm valkoisesta luulasista Mariedalin lasitehtaalla valmistetun, 19 cm:n korkuisen pullon. Lasitehtaan perusti v. 1776 helsinkiläinen kauppaneuvos Johan Sederholm ja yhtiön osak-

kaana oli ammattitaitoinen lasinpuhaltaja Ävikin lasitehtaalta.

Kapteeni Kullervo Räisäseltä saatiin piirros ja selostus parkki Favellin keulakuvan restauroimista varten sekä fregatti Glenardin miehistöä v. 1908 esittävä ryhmävalokuva. Helsingiläisiä koteja esittäviä valokuvia saatiin filtri Sylvi Mölleriltä sekä rva Agnes Pajuniemeltä. Kaupungin virastojen ja laitosten historiaa valaisevat ne valokuvat, jotka museo sai metsänhoit. Torsten Idströmiltä ja hänen sisarpuoliltaan Karin Mobergiltä ja Inga-Brita Sternbergiltä. Kuvat sisältyivät nahkakantiseen valokuva-albumiin, jonka kaupungininsinööri Gabriel Idström oli saanut 50-vuotispäivänään v. 1917 rakennusvirastolta ja sen henkilökunnalta.

Professori A. Laitakari lahjoitti ns. ilmaklosetin, jonka hän oli v. 1928 ostanut faktorinleski Malin Railion huutokaupasta Pukimäellä. Vastaavanlaisia oli ollut käytössä mm. talossa Bulevardi 29 ja Läntisen Kaivo puiston huviloissa.

Vielä saatiin museoon lahjoituksina ev.rva Alice Lindbergin o.s. Osberg ja Adele Osbergin o.s. Schiefner puvustoon kuuluneita juhlapukuja ja asusteita, kahvi- ja ruokapöydän piiriin kuuluvaa esineistöä, joista osa on Julius Krohnin ajoilta, sekä hento hartiahuivi tohtorinna Inez Juliukselta.

Muita lahjoituksia oli: A. F. Granstedtin hopeinen, Helsingissä leimattu lakkasinetti; Eteläsatamaa kuvaava gobeliini; Liisantorilla ollutta kaivoa koskeva rakennuspiirustusluonnos v:lta 1833 sekä W. Johanssonin v. 1897 talosta Vaasankatu 15 maalaama öljyväriytyö.

Kokoelmien luettelointi ja hoito. Vuoden aikana suoritettiin taideteosten ja piirustus- sekä tekstiili- ja puvustokokoelmien luettelointia, samoin huonekalukokoelmien selvitys- ja inventointitöitä sekä laadittiin niitä koskevia selosteita.

Arkistoinesta numeroitiin ja selvitettiin 1 300 numeroa. Kultaajamest. Akseli Savolaisen tekemä kultaaajaverstaan pienoismalli

välineistöineen luuteloitiin ja sitä koskevia esinekortteja oli 99 kpl, selvitettiin suutari- mest. K. H. Bråddin työvälineistöä sekä suoritettiin palomuseoesineistön kortiston puhtaaksikirjoitustyö ja kaksoiskappalet luettelokorteista toimitettiin palolaitokselle.

Valtaosa esineistön hoitotehtävistä tehtiin varastoissa, joissa ryhdyttiin paitsi inventointia ja luettelointia konservoimaan maalöytöjä ja rautaesineitä sekä talteenotettuja rakennustenosia. Päävarastoon järjestettiin tilapäinen »laboratorio», jossa konservoitiin mm. Vanhankaupungin alueelta ja Kaupungintalon tontilta esillesaatuja maalöytöjä. Siellä kunnostettiin näytteillepanokuntoon museon kokoelmiin kuuluvia pukuja ja nukkeja puvustoi- neen, selvitettiin puretuista rakennuksista talteenotettuja tapettinäytteitä jäljen- nysten tekemistä varten sekä poistettiin myöhempiä maalikerroksia alkuperäisen maalaus- pinnan päältä huonekalukokoelmiin kuuluvista esineistä.

Kokoelmien konservointiin käytettiin kertomusvuonna työtunteja seuraavasti:

	Tuntia
huonekalukokoelmien kunnostus- töihin	200
maalöytöjen konservointiin	65
tekstiili- ja puvustokokoelmien hoi- toon	133

Kertomusvuoden aikana puhdistettiin ja kunnostettiin 8 kaupunginmuseon kokoel- miin kuuluvaa öljymaalasta. Kehyksiä kul- lattiin uudelleen 3 kpl ja maalausten kehyk- siin kiinnitettäviä metallisia selosteita teet- tiin 90 eri tekstiliuskaa.

Kaupungin omistamissa vanhoissa raken- nuksissa säilyneiden rakennus- ja kulttuuri- historiallisesti arvokkaiden rakennustenosen inventoimis-, mittaus- ja valokuvaustöitä sekä näiden rakennusten korjaus-, muutos- tai purkamistöiden yhteydessä poistettavaksi joutuvien sisustustenosen talteenottoa ja varastointia oli vuoden aikana erikoisen run-

25. Kaupunginmuseo

saasti. Työn tuloksena kertyi kokoelma, josta luettelointiin 78 numeroa ja vielä selvittämättömät kappaleet järjestettiin varastoon ja varustettiin talteenottoaikan osoitteilla. Puretuista rakennuksista laadittiin selostuksia.

Talteenotto- ja tutkimustehtäviä oli myös yksityisten omistamissa rakennuksissa, joista museo sai ottaa kokoelmiinsa valintansa mukaan esineistöä korvauksetta.

Tuomarinkylän museon lehtileikearkistoon hakusanoitettiin, leimattiin numeroleimalla ja vietiin hakukorteille vuoden aikana lehtileikkeitä 5 562 kpl, joiden viimeinen juokseva numero oli 31.12.1968 72702. Tämän lisäksi leikattiin, liimattiin ja järjestettiin arkistomiskuntoon lehtileikkeitä 4 394 kpl.

Valokuvaukset ja kuvahankinnat. Suurin osa kertomusvuoden aikana museon toimesta tapahtuneista valokuvauksista kohdistui useisiin rakennuksiin, joita kuvattiin tutkimuksia silmällä pitäen.

Eiran sairaalassa kaupunginmuseo valokuvasi sisäkuvia, samoin Kauppatorin Nissenin kahvilassa ja Kotikallion lastentarhassa. Mallaskadun katurakennustyömaa, Lautasaaren sillat ja Laajasalon alueella olevat rakennukset sekä sillä tapahtuvat tie- ja muut työt olivat myös kuvauksen kohteina.

Museon kokoelmiin ostetut ja lahjoitetut esineet joko valokuvattiin tai niistä tehtiin piirroksia luettelointia varten siinä määrin kuin se hankalissa varastotiloissa oli mahdollista.

Museon lahjaksi saamista negatiivikokoelmista valmistettiin arkistoa varten mm. uusia henkilökuvavedoksia 30 kpl ja rakennus- ja tilannekuvavedoksia 627 kpl. Ostamalla ja lahjoiksi saatiin uusia negatiiveja 2 055 kpl ja näistä vedoksia 2 484 kpl. Lahjoituksina saatiin kuva-arkistoon henkilökuvia 67 kpl ja vanhoja Helsinki-aiheisia kuvia negatiiveineen 404 kpl. Erikoisesti oli mainittava Foto Roosilta saatu negatiivilahjoitus, joka sisälsi mm. Simonkadun narikan kuvat, samoin arkkit. Heikki Havaksen valokuvanegatiivit.

Väridiapositiiveja kertyi sekä ostoina että lahjoituksina yhteensä 75 kpl. Niitä ja aikaisempina vuosina museoon hankittuja väridiapositiiveja koskevat luetteloliuskat järjestettiin Flexo-rivirekisteriin.

Kuva-arkisto valmistutti kertomusvuoden aikana tilaajille 561 valokuvaa kaupunginmuseon negatiiveista. Tilausten yhteydessä museo sai 41 uusintanegatiivia ja 3 fotostaattingatiivia. Tilaajista joutui vain yksi maksamaan yhdestä museoesineestä tarvitsemansa kuvan, josta museolla ei ollut negatiivia. Käyttö- ja julkaisu-oikeusmaksu maksettiin 140 kuvasta ja 421 kuvan kohdalla palvelu oli ilmainen. Tilaajia oli 107 eri henkilöä, laitosta tai yhtymää.

Kuva-arkistoon vuoden aikana saatuja negatiiveja numeroitiin 2 191 kpl. Kadunnimien mukaan järjestettyyn rivirekisteriin kirjoitettiin 484 uutta liuskaa ja asiahakemistorekisteriin 2 364 uutta liuskaa. Rivirekisteriin merkittyjen ja valmiiksi selvitettyjen Helsinki-aiheisten valokuvien lukumäärä oli 31.12.1968 54 871 kpl. Tähän lukumäärään eivät sisälly henkilökuvakortistot, joihin kuuluvia negatiiveja numeroitiin 20 000 kpl. Näistä valmistui luettelokortteja 15 600 kpl. Valmiiksi selvitettyjen henkilökuvien kortisto sisälsi vuoden lopussa 36 133 nimeä ja alustavasti käsiteltyjä henkilökuvanegatiiveja oli lisäksi 33 418 kpl.

Kuvalaattakokoelmiin saatiin 524 uutta laattaa.

Tutkimustyöt kohdistettiin lähinnä esineistön luetteloinnin edellyttämiin tutkimuksiin ja niitä rakennuksia koskeviin tutkimuksiin, joita inventoitiin peruskorjaus- tai purkamisvaiheessa ja joista rakennushistoriallisesti ja -taiteellisesti tärkeimpiä osia kerättiin museon kokoelmiin tai varastoitettiin tulevaa käyttöä varten. Purettujen talojen asukkaita haastateltiin, heidät ja heidän kotinsa valokuvattiin ja täten kerättiin talteen kaupunkiansatieteellistä ainesta sen lisäksi, mitä oli arkistoituna jo kahdelta edelliseltä vuodelta. Tutkimuksen kohteena oli mm. kaupungin

työväen vuokra-asunnot talossa Rautalamintie n:o 2. Muistiinpanoja tästä aiheesta kertyi 7 koneellakirjoitettua liuskaa sekä 4 pohjapiirrosta ja kuvakokoelmaa. Talosta Liukumäki 1, Oulunkylä, joka purettiin kesäkuussa, tehtiin rakennuskertomus.

Vierailut, opastukset ja käynnit museossa. Hakasalmen huvilassa oleviin pääosaston koelmiin tutustui kertomusvuonna 10 415 henkilöä, joista pääsylipun lunastaneita oli 6 072, Tuomarinkylän museossa kävi 2 691 henkilöä, joista maksaneita 1 421, yhteensä oli kaupunginmuseossa käyneitä 13 106 henkilöä.

Ryhmäkäyntejä oli kertomusvuoden aikana runsaasti ja niihin osallistui yht. 2 059 henkilöä. Kaupungin kansa- ja oppikouluista tutustui kaupunginmuseoon 30 luokkaa, muualta Suomesta tuli myös useita koululaisyhmiä. Opistojen, kerhojen, yhdistysten ym. piiristä ryhmittäin vierailleista kävijöistä mainittakoon mm.: Helsingin Työväenopiston Helsinki-piiri, Martat, Taideteollisen oppilaitoksen osastot, ammattikoulut, kaupungin urheilu- ja ulkoiluviraston retki Tuomarinkylän museoon, yht. 51 henkeä, toimistokoulun oppilaita 22 ja Helsingin maalaiskunnan vapaapalokuntalaisista 17 henkeä. Ulkomaisista ryhmäkävijöistä mainittakoon Kölnin kansankorkeakoulun ryhmä. Kotiseutupäivien osanottajat vierailivat museon pää- ja sivuosastossa kesäkuun 29. ja 30. päivinä. Helsinki-päivänä vieraita oli Hakasalmen huvilassa 115 ja Tuomarinkylän museossa, jonne ei järjestetty ilmaiskuljetuksia, vain 40 henkeä.

Ryhmäkäynnit pyrittiin järjestämään torstai- ja perjantai-illoiksi, jolloin museo oli maksettua avoinna yhtäjaksoisesti 8 tuntia eli klo

12—20. Muina päivinä, paitsi lauantaisin, kokoelmat olivat avoinna klo 12—16. Toimisto ja kuva-arkisto olivat asiakkaita varten avoinna koko virka-ajan. Sunnuntaisin ja torstaisin oli kävijöitä kokoelmissa runsaimmin.

Kiinteistöt. Museon käytössä olevassa kiinteistössä ei kertomusvuoden aikana tehty korjaustöitä. Hakasalmen huvilan päärakennuksen maalaustyöt siirtyivät seuraavaan vuoteen. Tuomarinkylän museon kahvilaksi tulevan rakennuksen peruskorjaustyöt aloitettiin syksyllä.

Varastotiloista tyhjennettiin Tullikamari I:ssä ollut museon varastohuone satamalaitoksen käyttöön ja siellä olleet esineet siirrettiin päävarastoon.

Automaattisten palohälytyslaitteiden asennuksesta kaupunginmuseoon päätettiin, että Hakasalmen huvilan pohjoinen sivurakennus liitettäisiin palokeskukseen ja että hälyttiminä käytettäisiin savuilmalaisimia eikä lämpöilmalaisimia, jollaiset kertomusvuoden syksyllä asennettiin Tuomarinkylän museoon.

Tulot ja menot. Museon pääsymaksuina perittiin aikuisilta 50 p sekä lapsilta ja ryhmäkäynteihin osallistujilta 20 p.

Tuloja oli pääsymaksuista, opaskirjojen ja postikorttien myynnistä Hakasalmen huvilan osalta 3 148 mk ja Tuomarinkylän museon osalta 888 mk, valokuvien käyttö- ja julkaisu-oikeuksien lunastuksista 1 879 mk, luontoisetujen korvauksena 2 210 mk sekä muita tuloja vakuutuksista ym. 964 mk, yhteensä 9 089 mk.

Määrärahoja oli kertomusvuonna käytettävissä kaikkiaan 545 560 mk ja menot olivat yhteensä 471 868 mk, joten käyttämättä jäi 73 692 mk.

26. Kaupunginorkesteri

Kaupunginorkesterin intendenttinä toimi v. 1968 fil.tri Nils-Eric Ringbom, taloudenhoitajana nti Doris Nordblom, tp. apulaisintendenttinä fil.lis. Seppo Heikinheimo ja toimistoapulaisena rva Raija Hornamo.

Intendentin hoitaman koti- ja ulkomaisen kirjeenvaihdon lähteneiden kirjeiden lukumäärä oli 294 ja saapuneiden 413.

Intendentti huolehti, kuten aikaisempina-kin vuosina, erillistä korvausta vastaan kaupunginorkesterin ohjelmia, niissä esiintyviä säveltäjiä, esittäjiä ja esitettyjä teoksia koskevista selostuksista, jotka liitettiin käsiohjelmiin lisälehtinä.

Apulaisintendentti Seppo Heikinheimo nimitettiin virkaansa 1.1.1968 alkaen.

Kertomusvuonna kiinnitettiin orkesterin vierailevat johtajat ja solistit entiseen tapaan yhtä tai useampaa konserttia varten. Useimmat konsertit johti orkesterin vakinaiseksi kapellimestariksi edelleen 1.6.1968—31.5.1970 väliseksi ajaksi kiinnitetty Jorma Pannula.

Orkesterista erosi vuoden aikana eläkkeelle siirtymisen vuoksi neljä soittajaa. Orkesteriin nimitettiin yhdeksän uutta soittajaa koevuodeksi.

Orkesterin jäsenet valitsivat keskuudessaan orkesterin valtuuskuntaan samat henkilöt kuin edellisenäkin vuonna.

Orkesterin järjestysmiehen Armas Karstin siirryttyä eläkkeelle 1.10. alkaen hänen tilalleen järjestysmieheksi tuli Matti Kuoppamäki.

Konsertit. Orkesterin toiminnan kannalta oli merkittävin tapahtuma kertomusvuonna suoritettu Yhdysvaltain ja Kanadan kiertue 1.2.—31.3. välisenä aikana. Kiertueella annettiin 49 konserttia, joissa oli kaikkiaan 80 063 kuulijaa eli keskimäärin 1 654 henkeä konserttia kohti. Lähempi selonteko kiertueesta samoin kuin englannin- ja suomenkieliset arvostelut sisältyvät julkaisuihin »Helsingin Kaupunginorkesterin Amerikan-kiertue 1968» sekä englanninkieliseen kiertueohjelmaan »The Helsinki Philharmonic».

Kertomusvuoden aikana annettiin Helsingissä 19 konserttia, joista yhdeksän suureen torstaisarjaan sekä seitsemän suosikkiteosten sarjaan ja kolme kamarikonserttien sarjaan kuulunutta. Näiden lisäksi järjestettiin Konservatoriossa tavanmukainen vappumatinea uusintoiheen.

Syyskaudella järjestettiin lisäksi kaksi 20.9. ja 22.11. pidettyä säveltäjälaboratoriota, joissa käytiin läpi uusia teoksia yleisöltä suljetuissa tilaisuuksissa. Koululaiskonsertteja ei kertomusvuonna järjestetty.

Kaupunginorkesterin 19 varsinaiseen konserttiin sekä kahteen vappumatineaan myytiin kaikkiaan 11 244 lippua eli keskimäärin 573 lippua konserttia kohden. Kausikortteja oli kevätkaudeksi myyty yht. 616, eli kolmen sarjan 7 konsertin osalta yht. 1 586 konsertissa käyntiä. Syyskaudeksi myytiin 676 kausikorttia, mikä taas teki kolmen sarjan 12 konsertissa yht. 3 124 konsertissa käyntiä. Pääsylipuista oli siten 4 710 eli 41.89 % kausi-

kortteja ja kertalippujen määrä oli 6 534 eli 58.11 %.

Kaupunginorkesterin konserttien radiointi tapahtui 1.1.1968 alkaen sovelletun, Yleisradio Oy:n kanssa tehdyn uuden sopimuksen mukaisesti.

Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teoston kanssa tehdyn, v:n 1965 alusta voimaan astuneen sopimuksen mukaan lautakunta maksoi Teostolle 2 500 mk:n suuruisen korvauksen kertomusvuoden aikana esittämistään, tekijänoikeuslain alaisista sävellyksistä.

Kaupunginorkesterin konserttiohjelmien julkaisemista ja myymistä koskevan, rouvien Toini Klamin ja Uuti Similän kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti mainitut henkilöt maksoivat kertomusvuoden kevät- ja syyssoitantomuokauden ajalta lautakunnalle korvausta 1 700 mk. Summa oli 300 mk edellisen vuoden korvausta pienempi, mikä johtui siitä, että julkaisijoilla oli ilmoitustuloja normaalia vähemmän konserttien lukumäärän Amerikan-kiertueesta johtuneen supistuksen tähden. Ehtona oli lisäksi, että ohjelmien hinta oli 70 p/kpl.

Helsingin Torvisoittokunnan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti soittokunta sitoutui mm. huolehtimaan sen haltuun uskotuista, kaupungille kuuluvista soittimista ja nuotti- ym. materiaalista sekä esiintymään maksutta 30:ssa kaupungin järjestämässä ulkoilmakonsertissa ym. tilaisuuksissa. Kaupunki puolestaan varasi soittokunnalle huoneiston ilman vuokravastiketta ja myönsi vuosittain avustusta kaupungin varoista. Kaupungin omistuksessa ja lautakunnan tarkkailtavina olivat myös Helsingin Sokeain soittokunnan soittimet.

Kertomusvuoden aikana orkesteri vuokrattiin voimassaolevaa tariffia vastaan seuraaviin tilaisuuksiin:

Päivämäärä	Tilaisuudet	Yleisää
11. 4.	Suomen Laulu - Matteuspassio	2 600
19. 4.	Suomen Punaisen Ristin Veripalvelun juhla	4 800
29. 4.	Svenska Oratorieföreningen (Mozart: Requiem)	498
4. 5.	Laulu-Miehet (Turusen jäähyväiskonsertti)	700
14. 5.	Akateeminen Laulu (Brahms: Requiem)	1 700
16. 5.	Helsingin juhlatiikat (avajais.)	600
18. 5.	» » (sinf.kons.)	362
30. 5.	» » (»)	436
13. 9.	Keskuskauppakamarin 50-vuotisjuhla	910
3.10.	Hannoversche Chorgemeinschaft (Händel: Messias) ...	900
29.11.	Suomen Laulu (Kuula-konsertti)	468
18.12.	Suomen Puunjalostusteoll. Keskusliitto 50 v.	910
<u>Yhteensä</u>		<u>14 884</u>

Sekä omat konsertit että tilaisuudet, joissa avustettiin, huomioon ottaen kaupunginorkesterilla oli kertomusvuoden aikana kotimaassa kaikkiaan 26 128 kuulijaa.

Kertomusvuoden aikana tapahtui ensimmäistä kertaa kaupungin myöntämien soitinhankintalainojen jako. Lainoja sai kaikkiaan 10 soittajaa.

Ohjelmatoimikunta piti vuoden aikana 2 kokousta, joissa käsiteltyjen asioiden pykälämäärä oli 8. Koesoittotoimikunta kokoontui 6 kertaa ja sen käsittelemistä asioista kertyi 26 pykälää.

Kaupunginorkesterin nuottikirjastoon liitettiin vuoden aikana 14 sävellyksen nuottineisto sekä 21 kirjaa.

Tulot ja menot. Kaupunginorkesterin tulot tilien mukaan olivat 127 929 mk. Val-

26. Kaupunginorkesteri

tionavustusta, jota oli anottu 90 000 mk, saatiin 25 000 mk.

Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin yhteiset menot olivat 2 421 021 mk,

josta musiikkilautakunnan osuus oli 107 261 mk ja kaupunginorkesterin osuus 2 313 760 mk.

27. Nuorisotoimisto

Vuoden 1968 aikana toteutettiin osittain 40-tunnin työviikko koko maassa. Lisääntynyt vapaa-aika ja varsinkin vapaat lauantait antoivat käsityksen siitä, millainen tilanne tulisi olemaan viisipäiväisen työ- ja kouluviikon toteuduttua kautta linjan. Nuorisotyön osalta todettiin, että vapaa-ajan palvelusten tarjontaa tulisi välittömästi lisätä ainakin samassa suhteessa kuin vapaa-aika lisääntyi. Erityisesti nuoriso odotti tässä mielessä tehostettua palvelua viikonloppuisin. Kertomusvuoden aikana nuorison huumausainehongelma paheni entisestään. Ilmeisesti kuitenkin hyvin hoidetulla nuorisotyöllä olisi mahdollisuudet toimia ennakolta ehkäisevänä tekijänä tätä pulmaa ratkaistaessa. Koska tilanne näyttää yhä vaikeutuvan, olisi nuorisotyölle luotava hyvissä ajoin edellytykset tämän kysymyksen hoitamiseen.

Keskustan nuorisotilakysymyksessä ei saatu aikaan mitään ratkaisevaa, eikä moottori-harjoitusrata-asia edistynyt. Leiri- ja kesäkotitoiminta kaipaivat myös lisätiloja.

Vuoden tärkein tapahtuma oli nuorisonohjaajien ammattikurssin toimeenpaneminen yhdessä ammattioppilaitosten johtokunnan kanssa.

Kirjeitä saapui toimistoon yhteensä 2 917,

joista laskuja oli 1 406. Kirjeitä lähetettiin vuoden aikana 721, muita lähetyksiä oli 7 080, mihin sisältyivät 1 444 suomenkielistä ja 253 ruotsinkielistä kiertokirjettä nuorisjärjestöille, 963 huoneistolaskua, 2 500 neuvontatoimiston korttia ja tiedonantoa sekä 1 920 kiertokirjeisiin verrattavaa monistetta.

Henkilökunta. Toimiston henkilökuntaan kuuluivat: vakinaisina virkailijoina: nuorisosiames, apulaisnuorisosiames, nuorisoneuvoja, kerhokeskusten valvoja, kerhotoiminnan ohjaaja, kolme toimistoapulaista ja vahtimestari-mekaanikko, kerhopaikoissa kaksi henkilöä. Tilapäisissä viroissa: hallinnollinen sihteeri, yksi toimistoapulainen ja kerhopaikoissa kolme henkilöä. Työsopimus-suhteessa: liikennekouluttaja, yksi toimistoapulainen, lähetti, nuorisonohjaajaharjoittelija, kerhopaikoissa 75 henkilöä sekä lisäksi tuntipalkkaisia työntekijöitä.

Kerhuhuoneet. Nuorisotyölautakunnalla oli kertomusvuoden aikana käytössään 38 kerhuhuoneistoa, yhteispinta-ala 9 418 m², käyttä-neitä järjestöjä 318, kävijöitä 334 982 henkilöä, käyttötunteja 96 452.

Kertomusvuonna saatiin käyttöön 1.6.1968 lukien Kankareen kerhokeskus (Jakomäki), Jakomäentie 6.

27. Nuorisotoimisto

Kerhokeskusten käyttö v. 1968

Kerhon nimi	Pinta- ala m ²	Huone- luku	Vakinai- sesti käyt- täneiden Osan- ottaaja- määrä ym. määrä		Käyttötunteja kaikkiaan		Käyttötunteja päivisin		
			4	1 651	1968	1967	1968	1967	
Haagan moottorimaja ...	120	3	4	1 651	633	144	—	—	
Hakaniemen kerhokeskus	450	8	33	19 113	5 116	3 779	—	—	
Herttoniemen »	520	4	4	14 530	1 769	1 572	—	—	
Jokiniemen »	110	2	8	4 043	1 025	1 076	—	—	
Kaarelan »	166	2	6	10 326	1 269	1 223	—	—	
Kankareen » ¹⁾	210	4	4	2 026	617	—	223	—	
Kannelmäen »	80	2	10	11 119	2 590	2 515	1 194	1 176	
Kirkkomäen »	80	3	7	7 920	2 953	2 982	1 927	1 644	
Kontulan »	290	5	15	21 520	4 091	1 036	821	—	
Kruunuhaan »	190	4	8	6 410	1 675	1 585	—	—	
Kulosaaren »	490	5	11	8 360	2 838	2 697	436	1 171	
Kulosaaren varasto (ent. kerhokeskus) ²⁾	125	4	1	255	159	303	—	—	
Kumpulan kerhokeskus ...	55	3	3	1 912	1 307	1 359	—	—	
Kylänevan » ...	150	2	8	11 976	2 676	2 807	1 561	1 478	
Kyläsaaren askartelupajat	350	2	7	4 726	2 292	—	—	—	
Käpyrinteen kerhokeskus	207	4	7	8 044	4 530	5 022	2 283	1 441	
Lauttasaaren »	185	2	4	2 383	322	304	202	—	
Malmin » ³⁾ {	343	{	6	2	1 529	390	613	—	—
	183								
Maunulan »	70	1	8	6 761	1 161	1 250	760	599	
Meilahden »	100	2	6	1 988	606	682	—	—	
Munkkiniemen »	175	1	7	4 339	1 344	1 184	665	588	
Munkkivuoren »	626	5	13	19 939	4 368	3 635	1 758	246	
Myllypuron »	322	4	5	15 099	4 867	4 605	4 179	3 871	
Mäyrälinnan »	73	2	3	1 555	795	476	—	—	
Pihlajamäen »	194	3	9	10 560	3 490	3 706	2 502	2 232	
Pohjois-Haagan »	484	6	13	29 374	4 080	6 000	2 914	2 456	
Punavuoren »	240	5	20	7 130	3 163	3 340	742	797	
Puotilan »	180	3	8	20 395	8 022	4 091	5 560	2 784	
Puotinharjun »	84	1	6	13 002	2 337	2 434	1 990	1 940	
Roihuvuoren »	73	2	6	2 667	910	1 489	235	369	
Siilitien »	123	3	10	7 903	1 951	2 410	654	1 176	
Stadionin »	150	1	7	7 666	756	1 269	—	—	
Suursuon »	700	7	7	10 498	5 823	5 777	4 914	3 570	
Töölön »	500	13	15	15 671	11 080	9 923	—	—	
Vilhovuoren »	222	4	18	5 492	1 700	1 467	—	—	
Vuorenpeikon »	393	4	13	16 300	3 747	1 809	1 002	86	
	9 013	134	311	334 682	96 452	84 564	36 522	27 624	

¹⁾ 1.9. alkaen. — ²⁾ Tilapäiskäyttäjiä. — ³⁾ Rakennukset I ja II.

Nuorisotoimiston käyttöön Kloorantien ja Munkkiniemen väestönsuojista luovutetut, 225 m²:n ja 180 m²:n suuruiset tilat oli vuokrattu Ilmailuyhdistykselle.

Kannelmäen ja Siilitien kerhokeskuksista oli vuokrattu tiloja ruotsinkielisille kansakouluille sekä Myllypuron, Pihlajamäen ja Puotinharjun kerhokeskuksista suomenkielisille kansakouluille.

Nuorisotyölautakunnan omat kerhokeskukset. Käpylän kerhokeskuksessa oli kerholaisia 332. Kerhossa järjestettiin kertomusvuonna erilaisia tilaisuuksia 717. Talvileirivuorokausia oli 184 ja kesäleirivuorokausia 303. Erilaisissa tilaisuuksissa oli kävijöitä 12 183. Kerhonjohtajana toimi sosion. Eeva Hyvärinen.

Mäkelän kerhokeskuksessa oli kerholaisia 238. Erilaisia tilaisuuksia järjestettiin vuoden aikana 693 ja näissä oli kävijöitä 8 050. Talvileirivuorokausia oli 156 ja kesäleirivuorokausia 400. Kerhonjohtajana toimi sosion. Sirkka-Liisa Luoto.

Vallilan kerhokeskuksessa oli kerholaisia 946. Erilaisia tilaisuuksia järjestettiin 3 245, urheilu- ja ulkoiluretkiä sekä leirejä 864. Osanottajia näissä tilaisuuksissa oli 31 090. Talvileirivuorokausia oli 48 ja kesäleirivuorokausia 261. Kerhonjohtajana toimi nuorisotyönohj. Toivo Harto.

Nuorisokahvilatoiminta. Lautakunnalla oli kertomusvuoden aikana toiminnassa seitsemän nuorisokahvilaa. Yhteisiä toimintamuotoja oli toteuttamassa nuorisoparlamentti,

jossa oli edustus jokaisesta kerhosta. Yhteisinä ohjelmamuotoina olivat: valmistautuminen ja osanotto Helsingin nuorison kulttuurikilpailuihin ja sitä tietä läänin ja valtakunnallisiin kilpailuihin Tampereella; taloudellisen kasvatuksen merkeissä järjestetty valtakunnallinen kilpailu Hakakerhossa; keräys Sofianlehdon lastenkodissa olevien nuorten hyväksi; keräys- ja juhlatoiminta SOS-lapsikylän lasten hyväksi. Järjestetyistä juhlita kertyneillä varoilla lahjoitettiin lapsikylän lapsille n. 1 000 mk:n arvosta erilaisia harrastus- ja ulkoiluvälineitä, leikkikaluja sekä erilaisia seurapelejä; yhteistoiminnassa Veronmaksajain Keskusliiton kanssa veroilmoitusta käsittelevät kurssit jokaisessa nuorisokahvilassa; taidekerhotoiminta, jonka tuloksena kiersi kaikissa kerhoissa 47 työn näyttely; kolme retkeä ohjelmaryhmien kanssa Keravan nuorisovankilaan; sisustus suunnittelukilpailun toteuttaminen käytännössä; avoimien ovien kerhot osallistuivat Helsinki-päivän tanssitilaisuuksien järjestämiseen nuorille; muotinäytökset, jääkiekko- ja jalkapallosarjoittelut sekä kampaus- ja make-up-kurssit. Alle 15-vuotiaille järjestettiin nk. esikerhotoimintaa Maunu-, Malmi-, Mylly- ja Hakakerhossa.

Oman merkittävän panoksensa antoivat avoimien ovien kerhotoimintaan Käpylän ammattikoulun yhteydessä toimivan nuorisonohjaajakurssin 22 oppilasta, jotka olivat opetukseen liittyvän harjoittelun suorittaneet osaksi kerhoissa.

27. Nuorisotoimisto

Kerhon nimi	Ulkopuolisia vieraita					Kerho			Keski-ikä		Kerhot
	Yksit.	Järjestö- jäseniä	Järjestö- vieraita	Vierailu- kerrat	Avoimna	Käyntejä	Käviöitä aukiolo- aitaa kohden	Tytöt	Pojat		
Haka-kerho	256	1	—	44	309	25 960	82.5	16.6	16.7	Näytelmä-, musiikki-, koripallo-, pöytätennis-, nappulakerho	
Hertto-kerho	1	—	1	2	202	15 058	75.0	16.8	17.9	Jalkapallo-, jääkiekko-, tanssi-, laulu-, keskustelu-, musiikki-, käsityö- ja esikerho	
Mylly-kerho	—	45	1	—	269	25 987	96.5	16.3	17.4	Laulu-, musiikki-, orkesteri-, shakki-, keskustelu-, taide-, urheilu-, askartelu- ja ompelukerho	
Malmi-kerho	3	—	5	8	213	16 795	78.8	16.4	17.0	Pienoissähköauto-, voimailu-, tanssi-, shakki-, taide-, ampuma-, nappula- ja tyttökerho	
Maunu-kerho	59	137	—	19	259	19 945	77.0	16.5	17.9	Valokuvaus-, piirustus-, taide-, musiikki- ja näytelmäkerho	
Haaga-kerho	39	23	48	7	191	11 404	59.6	16.0	18.8	Valokuvaus-, ohjelma-, verotus-, shakki-, jääkiekko-, jalkapallo-, ompelu-, laulu-, näytelmä-, musiikki- ja taidekerho	
Lautta-kerho	61	14	2	12	144	10 018	69.0	16.4	16.7	Keskustelu-, taide-, näytelmä-, voimistelu-, elokuva- sekä 6 kärjessä -niminen musiikki-kerho	
Yhteensä	419	220	57	92	1 587	125 167	78.1	16.4	17.4		

	Pienryhmät			Tilaisuudet			Kurssit			Aihe kurssilla		
	lukum.	kävijöitä yhteensä	kok. kert.	kävij./kok. kert.	ohjelma	tanssi	urh. ja ulk.	lukum.	kävijöitä		kok. kert.	kävij./kok. kert.
Haka-kerho	5	458	46	9.9	30	29	25	2	85	3	17.5	kampaus -, veroinformatio
Hertto-kerho	8	1 085	221	5.0	2	15	—	2	76	8	9.6	kampaus -, veroinformatio
Mylly-kerho	9	2 222	297	7.0	63	—	—	4	299	17	17.6	tyyli-, ensiapu-, tanssi-, kampaus
Malmi-kerho	10	1 988	242	8.0	27	16	143	2	68	5	13.6	veroinform.-, engl. kieli, make-up
Maunu-kerho	4	2 138	204	10.4	32	23	3	—	—	—	—	—
Haaga-kerho	13	1 708	250	6.8	8	36	—	3	169	9	18.7	veroinform.-, tanssi kampaus
Lautta-kerho	7	1 699	107	15.5	8	19	—	4	274	9	30.5	tyyli-, tanssi-, kampaus-, ensiapu
Yhteensä tai keskim.	56	11 298	1 367	8.9	170	138	171	17	971	51	15.3	

Kerhon nimi	keski-ikä	Jäsenet					Tytöistä				Pojista			
		jäs. yht.	tyttöjä	poikia	% tyttöjä	% poikia	koulul.	%	työssä	%	koulul.	%	työssä	%
Haka-kerho	17.1	382	186	196	48.7	51.3	111	59.7	75	40.3	124	63.3	72	36.7
Hertto-kerho	17.0	295	143	152	48.5	51.5	91	63.6	52	36.4	94	61.8	58	38.2
Mylly-kerho	16.9	588	285	303	48.5	51.5	175	61.4	110	38.6	173	57.1	130	42.9
Malmi-kerho	16.7	372	168	204	45.2	54.8	132	78.6	36	21.4	132	64.7	72	35.3
Maunu-kerho	17.1	433	256	177	59.1	40.9	168	65.6	60	23.4	78	44.0	79	44.5
Haaga-kerho	17.3	364	194	170	53.3	46.7	120	61.9	53	22.1	103	60.5	54	31.1
Lautta-kerho	16.5	182	82	100	45.1	54.9	75	91.5	7	8.5	85	85.0	15	15.0
Yhteensä tai keskim.	16.9	2 616	1 314	1 302	50.2	49.8	872	66.3	393	29.9	789	60.5	480	36.8

Jengityökeskus (Johanneshovi, Runebergink. 3). Johanneshovin toiminta vuoden 1968 aikana voitiin jakaa neljään jaksoon: Tammi-helmikuussa paikka pidettiin avoimna kaikille 15—21 -vuotiaille nuorille. Kävijöitä oli keskimäärin 100 iltaa kohti; maaliskuussa kokeiltiin pienryhmätoimintaa, jolloin päästettiin sisään määrättyinä iltoina vain määrättyihin ryhmiin kuuluvia nuoria. Tämä

toiminta ei osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi, sillä nuoret halusivat tulla joka ilta ja pitää paikan avoimena kaikille keskustassa liikkuville. Kevään aikana järjestettiin 3 keskustelutilaisuutta ja 3 kertaa musiikkiohjelma »12 kärjessä»; kevään ja kesän aikana työntekijät kiertelivät keskustassa nuorten kokoontumispaikoissa ja keskustelivat nuorten kanssa yrittäen auttaa heitä mm. työpai-

kan ja asunnon hankkimisessa sekä muissa vaikeuksissa; syksyllä Johanneshovi avattiin jälleen kaikille sinne pyrkiville nuorille. Kävijämäärä vaihteli 50—80 iltaa kohti. Kerhossa käyneiden henkilöiden määrä oli n. 300—400, joista 100 oli vakinaisia kävijöitä. Henkilökohtainen työ oli tärkeintä, mutta koska Johanneshovissa työskenteli syyskaudella vain kolme henkilöä (yksi osapäivätyössä), oli työntekijöitä liian vähän, jotta tehtyjä suunnitelmia olisi voitu toteuttaa ja keskittää yksi työntekijä pelkästään henkilökohtaiseen työhön.

Bengtsärin leirialue oli Käpylän ja Mäkelän kerhokeskuksien vilkkaassa käytössä, jonka lisäksi sitä käytti 14 muuta järjestöä. Toimintakautena vietettiin 6 926 leirivuorokautta, jotka jakaantuivat 49 leirin ja retken kesken. Osanottajia oli 776 henkilöä.

Vuorilahden kesäkotina oli 45 järjestön tai seuran käytössä 1.5.—31.10. välisenä aikana. Käyttövuorokausia oli 303 ja kävijöitä 8 496.

Nuorisonohjaajien koulutustoiminta. Syyskaudella aloitti toimintansa nuorisonohjaajien ammattikurssi, jonka nuorisotyölautakunta järjesti yhdessä ammattioppilaitosten toimiston kanssa. Kurssilla oli 22 oppilasta.

Suomenkielisistä kursseista oli sekä syys-

että kevätkaudella toiminnassa nuorisonohjaajien peruskurssi. Erikoiskursseja järjestettiin 11.

Ruotsinkielisiä kursseja järjestettiin vuoden aikana yksi erikoiskurssi yhdessä raitiuslautakunnan kanssa.

Liikenne- ja moottoripyöräkoulutus sekä puu- ja metalliaskartelu käsitti kertomusvuonna seuraavat toimintamuodot: moottorihalleilla opetus käsitti liikenne- ja teknillistä opetusta sekä henkilökohtaisena että ryhmäopetuksena. Alle 15 -vuotiaat nuoret olivat myös toiminnassa mukana, sillä hallien yhteydessä toimi poikakerhoja, joissa urheilu, teknillinen askartelu sekä tieto- ym. kilpailut olivat toimintakohteina.

Moottoriradan kurssitoiminta jakaantui neljään ryhmään, joista suurin oli 13—15 -vuotiaitten liikennekoulutusryhmä. Mopedi- ja moottoripyöräkurssit olivat myös suosittuja, mutta auton rakenne- ja huoltokurssit jäivät pieniksi. Nuorille järjestettiin yksi liikennekilpailu ja neljä trial-kilpailua. Moottorinuorten leiri oli Bengtsärisä 7.—17.6. ja retkiä oli viisi.

Kyläsaaren puuaskartelupajassa tilat olivat pääasiassa järjestöjen käytössä vuoroiltoina. Poikkeuksena oli ns. »jokapojan vuoro» perjantaisin, joka oli aina täysin varattu.

Toimintapiste	Toiminta-aika kk	Kävijämäärä	Jäsentäärä	Kurssi-, koulutus- ja valistustilaisuudet
Moottorirata	5	3 281		58 kertaa
Maunulan moottorihalli	8	3 542	173	15 »
Vuosaaren moottorihalli	9	5 022	287	16 »
Kyläsaaren moottorihalli	9	3 370	141	6 »
Kyläsaaren puuaskartelupaja	9	1 319	6 kerhoa	4 kurssia
Pouttokerho (moottorimaja)	8	494	32	14 kertaa
Yhteensä	48	17 028	633	113 »

Lainavarastot. Nuorisotoimiston lainavarastossa oli lainattavia välineitä seuraavasti (vastaavien lainauspäivien luku suluisissa): telttoja 326 (14 911), kenttäkeittiöitä 25 (1 289), keittiövälineitä 71 (1 982), työkaluja 10 (296), teknillisiä välineitä 62 (3 422) ja

muuta välineitä 798 (403); yhteensä 1 292 (22 303).

Nuorison neuvonta ja opastus. Nuorison neuvonnan asiakkaat voitiin jakaa seuraavasti:

1. Helsinkiläiset nuoret ja heidän vanhempansa tiedustelivat vapaa-ajanviettomahdollisuuksia sekä neuvoja kasvatus- ja koulutuskysymyksissä. Kasvatusvaikeuksista neuvottiin 32 henkilön kanssa ja vapaa-ajanviettoa koskevia tiedusteluja oli 219.

2. Kaupunkiin muuttaneille nuorille lähetettiin 2 500 opastustoimiston korttia. Tiedusteluja tehtiin puhelimitse, kirjeitse ja henkilökohtaisesti 869. Puhelintiedustelut lisääntyivät henkilökohtaisiin käynteihin verrattuna. Syynä lienee se, että toimisto on lauantaisin suljettu, jolloin aikaisemmin kävi eniten asiakkaita. Henkilökohtaisia käyntejä oli 269. Ryhmäkäyntejä oli neljä, osanottajia 287.

3. Opiskelijoita eri aloilta, joita opastettiin aineiden ja tutkielmien teossa, kävi vuoden aikana 31. Lisäksi lähetettiin postitse materiaalia maaseudulle.

Vierailut. Vuoden aikana kävi nuorisotyölautakunnan vieraina yksityishenkilöitä, vaihtovieraita ja nuorisjärjestöjen edustajia mm. Neuvostoliitosta, Länsi-Saksasta, Israelista ja Tshekkoslovakiasta.

Menot ja tulot. Nuorisotoimiston menot kertomusvuonna olivat 2 186 373 mk. Tuloja oli vuokrista, osanotto- ja jäsenmaksuista ym. yhteensä 113 045 mk.

28. Raittiuslautakunnan toimisto

Raittiuslautakunnan ja sen toimiston työ jatkui v:n 1968 aikana lautakunnan kokouksessa 17.1. hyväksytyin vuosityösuunnitelman edellyttämällä tavalla. Toiminnan painopiste oli edelleenkin erilaisten valistustoimenpiteiden valmisteluissa ja toteuttamisessa. Yhteistyö raittiuspiirijärjestöjen ja niiden palkkauksessa olevien toiminnanohjaajien kanssa kehittyi aikaisempia vuosia monipuolisemmaksi, joista esimerkkeinä mainittakoon järjestöväen »systempaus», ja keskiolutta koskevan tietoaisteiston levittäminen helsinkiläisiin talouksiin.

Raittiustyötä tekevien järjestöjen työtä pyrittiin entiseen tapaan tukemaan ja tehostamaan. Vuotuisavustuksien lisäksi lautakunta ja sen toimisto tuki järjestöjen tilaisuuksia, paitsi taloudellisesti, myös erilaisella esitelmä-, luento- ym. aineistolla. Järjestöjen viikonloppukurseille myönnettiin erillisavustuksia ja järjestöjen jäsenille, jotka osallistuivat keskusjärjestöjen järjestämille raittiustyön kursseille, myönnettiin kurssiavustuksia. Lautakunnan viranhaltijat suorittivat tavalliseen tapaan ohjaus- ja koulutuskäyntejä järjestöissä, oppilaitoksissa jne.

Koska kertomusvuonna valmisteltiin 1.1. 1969 voimaan astuvaa uutta alkoholilainsäädäntöä, merkitsi se uusia alkoholilakeja koskevan tiedotustoiminnan osalta erityistoimenpiteitä, joihin raittiuslautakuntakin mahdollisuksiensa mukaan osallistui. Lautakunnan ja raittiuspiirijärjestöjen yhteisiä

tiedotuslehtiä »Raittiustyön Kentältä» ja »Nytt Från Nykterhetsnämnden» jaettiin kuusi kertaa vuodessa kaikille raittiusjärjestöjen aikuisjäsenille, laitoksille, järjestöjen tilaisuuksiin jne. Kertapainos oli suomenkielisen lehden osalta keskimäärin 3 700 kpl ja ruotsinkielisen lehden osalta 600 kpl. Lautakunnan toimesta jaettiin eri raittiusjärjestöjen julkaisemia lehtiä erilaisiin sosiaalisiin kohteisiin, työmaa- ja kansanruokaloihin jne. kuitenkin niin, että kertomusvuonna keskityttiin pääasiassa »Raittiussanomata» ja »Valkolakki» lehtien levittämiseen, muiden lehtien jakelun jäädessä edellisiä vuosia vähäisemmäksi. Keskiolutta koskevaa tiedotuslehtistä hankittiin 100 800 kpl jaettavaksi helsinkiläisiin talouksiin.

Lautakunnan toimisto osallistui entiseen tapaan erittäin huomattavalla panoksella raittiusviikon järjestelyihin. Päätillaisuudet toimeenpantiin raittiuslautakunnan ja raittiusviikkotoimikunnan toimesta. Raittiusviikkotilaisuuksia varten varattiin erillinen määräraha raittiusviikkotoimikunnan käytettäväksi.

Toimiston lainaustoiminta kehittyi edelleen, joskin lainausten määrä järjestöille pysyi suunnilleen samana kuin edellisenäkin vuonna. Pääpaino kohdistettiin elokuvavälaineiston lainaukseen ja erityisesti lyhytfilmikantaa lisättiin.

Alkoholiolojen valvontaa koskevia, johtosäännössä edellytettyjä tehtäviään lautakunnan toimisto pyrki parhaansa mukaan hoi-

tamaan. Tällaisia tehtäviä hoitavan viranhaltijan puute merkitsi käytännössä kuitenkin varsin pintapuolista valvontatehtävien hoitoa, varsinkin kun uusia anniskeluanomuksia oli käsiteltävä kertomusvuonna tavallista runsaammin ja niiden valmistelu vei huomattavasti aikaa. Uusia anniskeluanomuksia käsiteltiin 34 (ed.v. 13) ja uusia alkoholimyymäläanomuksia 2. Muista alkoholipoliittisista toimenpiteistä mainittakoon lausunto keskiohjelmaa koskevasta kunnallisesta yleissuostumuksesta sekä lausunto huoltolautakunnan ehdotuksesta poistaa talousprii T:n myynti kaupoista.

Toimisto. Lautakunnan toimisto sijaitsi kertomusvuoden aikana elintarvikekeskuksen talossa, Helsinginkatu 24 A, jossa sillä oli käytettävänä viisi toimisto- ja kokouskäyttöön soveltuvaa huonetta sekä eteis- ja varastotilat. Kertomusvuoden aikana oli lautakunnan palveluksessa viisi vakinaista viranhaltijaa: toimistosihteeri, kaksi raittiustyönohjaajaa sekä kaksi toimistoapulaista.

Raittiusvalistustoiminta. Puheita, esitelmiä ja alustuksia (lukuun ottamatta kurssitoimintaa) pidettiin toimiston toimeksianton ja viranhaltijain toimesta kaikkiaan 156 (ed.v. 187). Viranhaltijain ohjauksen ja raittius- ym. järjestöjen tilaisuuksiin, sosiaalisiin laitoksiin jne. suoritettiin vuoden aikana 184 (146) kertaa. Anniskeluravintoloihin kohdistuvia tarkkailukäyntejä suoritettiin vuoden aikana 3 kertaa. Harrastustoiminnan erityisohjaajia lähetettiin lautakunnan toimesta varhaisnuorisjärjestöjen kerhotoilaisuuksiin 26 (25) tunniksi. Neuvottelutilaisuuksia, joko yksin tai yhteistyössä eri järjestöjen kanssa järjestettiin 4 (5), joissa osanottajia oli yhteensä 130 (160). Erilaisia valistustilaisuuksia, sen lisäksi mitä erikseen on mainittu, järjestettiin 2 (5).

Eri raittiusjärjestöjen kustantamia kuukausijulkaisuja tilattiin ja jaettiin sosiaalisille laitoksille, työmaaruokaloille, ylioppilaskokelaille jne. yhteensä 1 514 (1 360) vsk.

sekä erityisnumeroita 3 900 (2 600) kpl. Raittiuskilpikirjoitusten erityispalkinnoiksi jaettiin yhteensä 350 (304) kirjaa. Raittius-tutkimuksen oppikirjoja jaettiin vuoden aikana helsinkiläisille oppikouluille 747 (1 208) kpl. Vuoden aikana julkaistiin lautakunnan toimiston ja raittiuspiirijärjestöjen yhteisjulkaisuna (tiedotuslehtenä) »Raittiustyön Kentältä» -julkaisua kuusi painosta yhteismäärältään 22 700 kpl ja ruotsinkielistä »Nytt Från Nykterhetsnämnden» -julkaisua yhteismäärältään 3 000 kpl. Lehtien toimitus- ja jakelutyö suoritettiin toimistossa ja ilmaisjakelu tapahtui pääkaupungin raittiusjärjestöjen aikuisjäsenille sekä järjestöille. Eri-alaista tiedotusaineistoa autokouluille, urheiluvallmentajille, koululaisille jne. jaettiin toimiston toimesta 2 450 kpl.

Huhti—toukokuun aikana järjestettiin kansakouluissa 61 raittiusoppituntia. Tunteihin osallistui yhteensä 5 500 oppilasta.

Työväen Raittiuspäivän 7.4. järjestelyihin osallistuttiin suorittamalla ohjelmakulut raittiuspäiväjuhlista. Lisäksi suoritettiin kahden viikon aikana elokuvateatterimainontaa 18 elokuvateatterissa.

Lautakunta osallistui Suomen Raittiusjärjestöjen Liiton tutkimusjaoston toimeenpanemaan helsinkiläisten oppikoululaisten keskuudessa suoritettuun päihdyttävien aineiden käyttöä koskevaan tutkimukseen suorittamalla ao. tutkijalle osapalkkion. Tutkimusta koskeva yhteenveto jäi seuraavan vuoden puolelle.

Raittiusviikon, jota vietettiin 27.10.—3.11., tunnuksena oli »Rentoudu raittiisti» (»Nykter avkoppling»).

Toukokuun alussa pidetyssä neuvottelutilaisuudessa esiteltiin alustava suunnitelma raittiusviikon toiminnasta Helsingissä. Suunnitelma edellytti aikaisemmasta poikkeavaa järjestelyä siten, että varsinaisen raittiusviikkotoiminnan lisäksi järjestettiin erityisen syystoimintakauden avajaistempaus noin kuukautta ennen varsinaisen raittiusviikon alkua, kuitenkin raittiusviikkoon kuuluvana

erityistilaisuutena. Kokonaisuudessaan suunnitelma hyväksyttiin raittiuslautakunnan toimiston koolle kutsumassa 30.5. pidetyssä raittiusjärjestöjen edustajien neuvottelutilaisuudessa. Kokoukseen osallistui 45 edustajaa 32 järjestöstä.

»Syystempaus» järjestettiin sunnuntaina 22.9. klo 12.—17. Laajasalossa Vuorilahden kesäkodin alueella. Tilaisuus sujui järjestelyltään moitteettomasti, mutta lähes koko päivän kestänyt sateinen ilma häiritsi kuitenkin eräiden ohjelmien suorituksia. Sateisesta säästä johtuen yleisöä oli odotettua vähemmän ja päivän aikana kävi juhlapaikalla n. 350 henkilöä.

Liikennekilpailu järjestettiin sunnuntaina 13.10. alkaen klo 12. Vaikka kilpailua ei järjestetty varsinaisen raittiusviikon aikana, katsottiin sen kuuluvan raittiusviikkotilaisuuksien ryhmään, varsinkin kun palkintojen jako tapahtui raittiusviikon päättäjäistilaisuudessa 3.11. Kilpailu rajoitettiin tänäkin vuonna vain raittiusjärjestöjen kilpailuryhmiä koskeväksi ja siihen osallistui 20 autoa. Kukin auto muodosti kolmehenkisen kilpailuryhmän, joka ajoi noin 40 km:n pituisen kilpailulenkin. Sen aikana suoritettiin erilaisia testejä, kyselyjä, arvaustehtäviä jne.

Yleinen neuvottelutilaisuus pidettiin Työsuojelunäyttelyn luentosalissa tiistaina 29.10. klo 19. Ilmeisesti monien samana iltana järjestettyjen tilaisuuksien vuoksi yleisöä oli paikalla vain 20 henkilöä. Alustajat olivat prof. Uno Tuominen (Uudet alkoholilait) ja toimistosiht. Mauno Merilina (Raittius työn paikallisia kysymyksiä). Alustusten johdosta käytiin n. tunnin kestävä keskustelu.

Raittiusviikon päättäjäistilaisuus pidettiin työväenopiston juhlasalissa sunnuntaina 3.11. klo 12. Yleisöä oli paikalla n. 130 henkilöä.

Raittiusviikkotilaisuuksia järjestivät lisäksi myös monet muut järjestöt. Kaikkiaan järjestettiin raittiusviikon tilaisuuksia toi-

miston saamien tietojen mukaan 21 (35), joissa yleisöä oli yhteensä 4 405 (4 645).

Raittiusviikkoa koskevan tiedotustoiminnan ja tilaisuuksien mainonnan osalta suoritettiin seuraavat toimenpiteet: »syystempauksen» mainoslehtinen painatettiin 10 000 kpl:n painoksena 2-sivuisena ja sitä jaettiin lähinnä järjestöjakeluna, mutta osittain myös suoraan Laajasaloon ja sen ympäristöön. Raittiusviikkotilaisuuksien »mainoslehtinen» sisällytettiin »Raittius työn Kentältä»-julkaisuun, mikä jaettiin jokaisen raittiusjärjestöön kuuluvan jäsenen kotiin. Julkaisun painos oli 4 500 kpl. Elokuvateattereissa suoritettavaa mainontaa varten valmistettiin 14 elokuvamainosta, joista osa oli ruotsinkielisiä. Aiheena oli raittiusviikon yleismainos. Esitys tapahtui 12 elokuvateatterissa aikana 21.10.—3.11. Raittiusviikon neuvottelutilaisuutta, kirkkojuhlaa ja päättäjäistilaisuutta varten julkaistiin 29.10. pääkaupungin kaikissa päivälehdissä sanomalehti-ilmoitus. Myös eräät järjestöt julkaisivat ilmoituksia omista tilaisuuksistaan. Erityismainontaa varten tehtiin »syystempauksesta» useita julisteita, jotka sijoitettiin Laajasaloon. Samoin hankittiin 2 500 kpl ilmapalloja tunnuksella »Rentoudu raittiisti». Palloja käytettiin pääasiassa »syystempauksessa», mutta niitä jaettiin myös viikon aikana järjestettyihin lasten tilaisuuksiin, päättäjäisjuhlaan jne. Edelleen hankittiin 100 kpl kynätelineitä sekä 500 kpl avainkoteloida, joihin oli painettu raittiusviikon tunnus. Viimeksimainittuja esineitä jaettiin syksyn aikana esiintyjille, toimihenkilöille jne. sekä erityispalkintoina raittiusviikon aikana järjestetyissä kilpailuissa. Raittiusviikon julisteita ja ohjelmistoa tilattiin Suomen Raittustoimistosta jaettavaksi edelleen niitä haluaville järjestöille ja laitoksille. Yliveto-lehteä hankittiin myös 400 kpl jaettavaksi järjestöille, nuorisotilaisuuksiin jne.

Lainaustoiminta. Toimiston lainaustoimintaa ja myös sen omaa valistustoimintaa varten hankittiin vuoden aikana 14 uutta ly-

hytelokuvakopiota sekä kaksi diakuvasarjaa. Vuoden lopussa oli toimiston käytettävänä 143 lyhytelokuvaa, 38 raina- ja kuultokuva-sarjaa, neljä Bell & Howell -merkkistä 16 mm:n elokuvakonetta, Grundig-merkkinen nauhuri, kaksi rainaheitintä, kuultokuvaheitin, kaksi valkokangasta, elokuvanauhojen korjauslaite sekä esityspöytä. Lainauksia suoritettiin seuraavasti: elokuvakoneita 480 (452) lainauspäivää, lyhytelokuvia 2 663 (2 667), kuultokuvaheitintä 90 (15), rainaheitteitä 31 (17), valkokankaita 35 (27) sekä kansallispukuja 69 (45) lainauspäivää.

Kilpailu- ja kurssitoiminta. Järjestöihin kohdistuneita aktivointikilpailuja järjestettiin seuraavasti: kaupungintuntemuskilpailu raittiusjärjestöjen jäsenille, tietokilpailu varhaisnuorisojärjestöille, sosiaalisen toiminnan kilpailu raittiuspiirijärjestöille sekä valokuvauskilpailu, johon osanotto oli vapaa kaikille. Lisäksi järjestettiin raittius- ja liikenneaiheinen kilpailu raittiusviikolla.

Vuoden aikana järjestettiin yksin tai yhteistoiminnassa raittiuspiirijärjestöjen kanssa 8 (6) kurssia, joihin osallistui yhteensä 222

(180) henkilöä. Lautakunta tuki erikseen Kansalaisjärjestöjen Raittiustoiminnan Keskusliiton järjestämiä tuoremehukurssseja, joita pidettiin kesän aikana Malmin kartanossa.

Kurssiavustukset. Lautakunta jakoi anomuksesta raittiuskeskusjärjestöjen kurseille osallistuneille helsinkiläisille osanottajille kurssiavustuksia. Avustuksia haki kaikkiaan 113 (95) henkilöä, joista 76:lle (88) myönnettiin avustus. Avustusten kokonaissumma oli 1 248 mk.

Avustuksia raittiustyön tukemiseen vapaiden järjestöjen kautta jaettiin yhteensä 79:lle (79) järjestölle. Avustuksia haki 80 (81) järjestöä. Avustuksia myönnettiin yhteensä 142 400 mk.

Menot ja tulot. Kertomusvuoden talousarvioon oli lautakunnan käyttöön merkitty 158 331 mk ja avustuksia varten 145 000 mk. Lisämäärärahoja ja ylityksiä myönnettiin yht. 2 580 mk. Lautakunta käytti omaan toimintaansa kaikkiaan 150 112 mk.

Tuloja oli lautakunnalla kertomusvuonna 870 mk.

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Kansliatoimiston henkilökunta ym. Vuoden 1968 päättyessä oli toimistossa 9 vakinaista viranhaltijaa sekä 3 työsuhteessa olevaa kuukausipalkkaista toimihenkilöä.

Kansliatoimiston pitämään viraston diaariin kirjattiin kertomusvuonna 1 150 saapunutta ja 346 lähtenyt kirjettä.

Toimiston 13 viranhaltijalle myönnettiin sairauslomaa yhteensä 408 päivää ja 151 työntekijälle yhteensä 2 283 päivää. Kertomusvuoden aikana sattui 42 tapaturmaa, joista aiheutuneet 734 lomapäivää sisältyvät em. lukuihin.

Viraston 10 autoa ajoivat yhteensä 199 976 km ja ne 16 viranhaltijaa tai työntekijää, joille oli myönnetty oikeus oman auton käyttämiseen virkatehtävissä, virka-ajoa 96 343 km.

O h j a u s t o i m i s t o s s a oli kertomusvuoden aikana yksi vakinaisen viranhaltija. Työsuhteisissa toimissa oli lisäksi viisi henkilöä, yksi voimistelunopettaja, kolme liikunnanohjaajaa sekä yksi ulkoilunohjaus- ja toimitsijatehtäviä hoitava henkilö. Työsuhteisiä kausi- ja kurssiohjaajia oli vuoden aikana yhteensä 85 henkilöä jäljempänä esitetyn toimintaselvityksen mukaisissa opetustehtävissä. Näistä muodosti kesäkauden uimaopetus- ja urheilunohjaustoimintaa hoitava opettajisto suurimman ryhmän. Heitä työskenteli kokopäiväisissä opetustehtävissä 12.6.—16.8. välisenä jaksana yhteensä 46 henkilöä.

Ohjaustoiminta seurasi vuoden kuluessa pääpiirteittäin entisiä muotoja. Kausiluonteisesti ohjelmoiduin toimintajärjestelmin tarjottiin moninaiset mahdollisuudet kaupunkilaisille osallistua henkilökohtaisesti ja jatkuvasti kuntoliikunnan harjoittamiseen, retki- ja ulkoilutilaisuuksiin. Varsinainen opetustoiminta kiinteytyi useiden harjoitusmuotojen osalta kurssimuotoiseksi. Täten toteutettiin mm. pujottelun, aikuisten uimaopetuksen ja tenniksen alkeiskurssin järjestely. Samalla siirryttiin myös näiden ohjausmuotojen opetuksessa maksulliseen, keskitettyyn ohjaukseen.

Uutena toiminta- ja palvelumuotona aloitettiin kuntosalitoiminta. Stadionin pohjoiskaarteen salitiloissa avattiin vuoden alussa tarkoitusta varten kalustettu kuntosali välineineen ja testauslaitteineen. Täällä käynnistettyyn ja yksilöllisesti ohjelmoituun kuntoharjoitteluun hakeutui 3 kk kestäneiden kevät- ja syystoimintajaksojen aikana 756 harjoittelijaa.

Vuoden aikana järjestettiin ohjattua kausi- ja kurssimuotoista toimintaa seuraavasti: kuntovoimistelu- ja kuntoryhmätoimintaa sekä kuntosalitoimintaa 3 kk:n harjoitusjaksoin naisille ja miehille erikseen; kunnan testausta joko erillisenä palveluna tai yhdistettynä kuntosaliharjoitteluun; taitoluistelukursseja; pikaluistelun ohjausta; pujottelukursseja; hiihdon neuvontaa ja latupalvelua sekä mäenlaskun ohjausta; ohjattuja hiihto-

ja laturetkiä määrätapalein; uimakoulu- ja hengenpelastustoimintaa kesäkautena uima-loissa ja uimarannoilla sekä aikuisten ja las-ten uimakursseja halleissa; ulkourheilumuo-tojen ohjausta kesäkautena (palloilut, yleis-

urheilu); tenniskursseja ulkokentillä; ohjat-tuja patikkaretkiä ja vaelluksia, ohjelmoituja ulkoilupäiviä, sieni- ja marjaretkiä sekä tant-suja (ulkoilmakonsertti-, kansantanssi- ja -leikkittelaisuuksia).

Kuntoliikunnan ryhmäharjoittelu ja toiminta sisäharjoitustiloissa.

Naisten kuntovoimistelu

Ohjauspaikka	Ohjausryhmä			Ryhmien luku-määrä	Ohjaajien luku-määrä	Ohjaus-kertojen määrä	Osanottaja-määrä
	Perheen-emännät	Kaup. palv. olevat	Kunto-voimist.				
Stadion	2	3	10	15	10	410	15 000
Kaikuk. 2	2	—	—	2	2	50	2 000
Kumpula	2	—	2	4	2	107	3 210
Pihlajamäki	—	—	4	4	4	132	4 720
Pukinmäki	—	—	4	4	2	66	2 640
Myllypuro	2	—	—	2	2	29	935
Pirkkola	1	—	1	2	2	42	3 240
<i>Kesäkausi:</i>							
Stadion	—	—	2	2	1	52	2 600
Kumpula	—	—	1	1	1	26	650
Pirkkola	—	—	1	1	1	26	1 040
Yhteensä	9	3	25	37	27	940	36 035

Miesten kuntoryhmäharjoittelu

Ohjauspaikka	Kaup. palv. olevat	Harjoittelun tasoryhmät			Ryhmien luku-määrä	Ohjaajien luku-määrä	Ohjaus-kertojen luku-määrä	Osanottaja-määrä
		Seniorit	Totut-telijat	Perus-kunto-ryhmä				
Stadion	2	2	8	8	20	6	390	6 435
Yrjönkatu	2	—	2	4	8	2	90	900
Pirkkola	—	—	2	2	4	2	96	1 680
Kumpula	—	—	4	4	8	2	150	1 950
Pihlajamäki	—	2	4	4	10	2	180	2 790
Oulunkylä	—	—	2	2	4	2	60	750
Lauttasaari	—	—	2	2	4	2	150	4 340
<i>Kesäkausi:</i>								
Stadion	—	—	2	2	4	2	36	720
Kumpula	—	—	1	1	2	1	18	270
Pirkkola	—	—	1	1	2	1	18	360
Yhteensä	4	4	28	30	66	22	1 188	20 195

Kuntovoimisteluun ja -harjoitteluun osal-listuneille myytiin kertomusvuoden aikana yhteensä 3 610 osanottokorttia à 5 mk.

Kuntosaliharjoittelu. Vuoden alussa Sta-dionin Pohjoiskaarteessa aloitettu kuntosal-i-toiminta liittyi olennaisesti kuntoryhmähar-

joittelun uudeksi muodoksi, jonka tarkoituk-sena oli opastaa helsinkiläisiä välineharjoitte-lun pääperiaatteisiin ohjelmoidun harjoitte-lun merkeissä.

Kuntosaliharjoittelua edelsi kunkin osallis-tujan kuntotasomääritys lihas- ja ergo-

metritestien avulla harjoituksen yksilöllistä suuntaamista varten. Harjoittelujakso kesti sekä kevät- että syyskautena 3 kk. Se koostui kuntosaliharjoituksesta, ryhmässä ohjatusta voimistelusta sekä ulkolenkeistä. Harjoittelun vaikutusta seurattiin kiinteästi erilaisin testein.

Kevään toimintajakso kesti 10.1.—15.4. ja vastaava syyskauden jakso 15.9.—20.12.

Kuntosalitoimintaa järjestettiin miehille mainittuina kausina neljänä iltana yhteensä 16 viikkotuntia ja naisille yhtenä iltana 4 tuntia. Harjoittelijoita oli 23—25 tuntia kohden. Ohjaustehtäviä hoiti kolme miespuolista ja yksi naispuolinen ohjaaja.

Harjoittelijamäärät

	Kevät 1968	Syky 1968	Yhteensä
Miehet	239	256	495
Naiset	91	170	261
Yhteensä	330	426	756

Kuntosaliharjoitteluun oikeuttavan kausikortin hinta oli 15 mk.

Kunnon testaus. Fyysisen suorituskyvyn mittaukset kuuluivat oleellisesti kuntosaliharjoitteluun osallistuneiden kokonaisohjelmaan. Erillisesti tarjottiin ohjaustoimiston toimesta Kallion virastotalossa työskentelevälle henkilökunnalle mahdollisuus osallistua vapaaehtoisesti kuntotestiin, mikä tapahtui ergometri- ja lihastesteinä. Testaukseen osal-

listui 112 naista ja 21 miestä eli yhteensä 133 henkilöä. Testausmaksu oli 2 mk.

Talvikauden ulkoilutoiminta. Talvi 1968 alkoi Helsingissä kovien pakkasien merkeissä. Alin päivälämpötila, -26.7°C , mitattiin 12.1. Pysyvä lumipeite saatiin jo 1.12. 1967 alkaneella viikolla, mutta lumi pysyi pehmeänä pakkaslumena aina helmikuun vaihteeseen asti, jolloin ensimmäinen suoja-kausikausi sattui. Helmi—maaliskuun vaihteessa lumikerros väheni ratkaisevasti talvitoimintaa silmälläpitäen.

Pakkaset aiheuttivat 14.1. suunnitellun kaupungin hiihtoretken peruuttamisen ja vaikeuttivat tammikuun alussa alkanutta pujottelun ja mäenlaskun ohjausta rajoittaen osanottajamääriä.

Pujottelun ohjauksessa siirryttiin kertomusvuonna kurssiluontoiseen toimintaan kaupungin viidessä rinteessä, jolloin yhteensä 306 osanottajaa suoritti 10 opetuskertaa käsittävän alkeiskurssin. Myös nuorisolle järjestettiin urheilulomalla kolmet kurssit.

Taitoluistelun ohjausta järjestettiin joulujaksoin ja urheiluloma-aikaisin kurssein sekä määrällisesti jatkuneena toimintana 1.1.—8.3. välisenä jaksona. Opettaja-apua antoivat järjestelyissä myös taitoluistelun erikoisseurat Helsingfors Skridskoklubb, Helsingin Luistelijat ja Helsingin Jalkapalloklubi.

Pikaluistelun ohjaus keskittyi Eläntarhaan, missä ohjattiin kolmesti viikossa. Ohjauksessa oli mukana 45 tyttöä ja poikaa.

Ohjauskohde	Kohteiden lukumäärä	Ohjaajien lukumäärä	Ohjauskertojen määrä	Osanottajien yhteismäärä
Pujottelu				
Meilahti, Käpylä, Pihlajamäki, Herttoniemi, Salmi	5	9	210	3 120
Mäenlasku				
Roihuvuori, Käpylä, Munkkivuori, Maunula, Vartiokylä	5	5	154	2 809
Taitoluistelu				
Pirkkola, Meilahti, Lauttasaari, Kallio, Vartiokylä	5	15	103	3 140
Pikaluistelu				
Eläintarha	1	1	24	250
Yhteensä	16	30	491	9 319

Ohjattu ulkoilu ja retkeily. Yleisön kiinnostus mainittuun toimintaan osoitti edelleen nousevaa suuntausta. Kaupungin retkien järjestäjäseuroihin liittyi entisten Helsingin Ladun ja Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen lisäksi vastaperustettu Helsingin Työväen Retkeilijät. Opastettuja retkiä järjestettiin kertomusvuonna yhteensä 22, mikä osoittaa lisäystä edelliseen vuoteen nähden huolimatta siitä, että tilaisuuksia jouduttiin peruuttamaan alkutalven pakkasten takia. Retkien yhteinen osanottajamäärä oli 9 137. Ohjaustoimisto hoiti kaupungin edustuksen

Tahkon hiihdon ja Seitsemän Veljeksien hiihdon sekä vaelluksen järjestelytoimikunnissa.

Kaksipyöräisten Käytön Edistämisyhdistyksen kanssa järjestettiin polkupyöräretki.

Pirkkolan urheilupuiston ja Keskusurheilupuiston testipolkujen lopullinen merkitseminen suoritettiin. Pirttimäen ja Solvallon välille suunniteltiin ja merkittiin uusi ulkoilupolku. Uusia paikallislatauja suunniteltiin Mustikkamaalle, Lauttasaareen, Kontulaan, Myllypuroon ja Niemenmäkeen, minkä lisäksi kaupungin merkityn ulkoilureittiverkon kuntoa valvottiin kautta kertomusvuoden.

Ohjauskohde	Kohteiden lukumäärä	Ohjaajien lukumäärä	Ohjauskertojen määrä	Osanottajien määrä
Opastetut vaellusretket	8	102	10	2 227
Polkupyöräretket	3	40	3	1 950
Helsinki-päivän kävely	1	6	1	300
Ulkoiluväen tapaamiset	3	4	3	600
Opastetut marja- ja sieniretket	2	26	2	642
Opastetut hiihtoretket	4	27	4	2 518
Koululaisten hiihtopäivä	1	6	1	500
Yhteensä	22	211	24	8 737

Tantsut. Kesäkauden ulkoilutilaisuuksina järjestettiin kuuset tantsut kaupungin eri puistoissa yhteistoiminnassa ohjaustoimiston, Seurasäätiön ja helsinkiläisten kansan-

tanssijärjestöjen kanssa. Ohjaavina järjestöinä oli toiminnassa mukana yhdeksän kansantanssi- ym. järjestöä.

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Tantsujen ohjelmaan liittyivät kansantanssiesitykset, soittokunnan konsertti, pelimannimusikki, yleisölle ohjatut tanhut, tanssit, leikit ja kilpailut sekä yhteislaulut. Pirkkolan urheilupuistossa järjestetty tilaisuus oli samalla 12.6. vietetyn Helsinki-päivän pääjuhla laajennetuin erityisohjelmin.

Tantsut järjestettiin seuraavasti:

	Yleisöä yht. henkilöä
12.6. Pirkkolan urheilupuisto jää- kiekkorata	3 000
30.6. Pikkukoski	150
31.7. Taivaskallio	400
11.8. Mustikkamaa	300
21.8. Kaivopuisto	300
1.9. Kansallismuseon piha	300
Yhteensä	4 450

Uimakoulutyö ja kesäurheilun ohjaus. Uimakoulutoimintaa ja kesäurheilumuotojen ohjausta järjestettiin 12.6.—16.8. välisenä jaksossa 24 uimalassa tahi uimarannassa. Toimintaa ohjasi 57 kokopäiväistä ohjaajaa. Uimaloissa kävi kesän aikana n. 750 000 kaupunkilaista. Pelastustoimenpiteitä suoritettiin 13 kertaa ja tekohengitystä annettiin kolmessa tapauksessa. Kesän aikana ei uimaloissa vartioituna aikana tapahtunut hukkumisonnettomuuksia. Ohjaustoiminta päättyi 15.8. pidettyyn uimapromootioon Uimastadionilla, missä seppelöitiin lähes tuhat uimamaisteria ja -kandidaattia. Promootorina toimi urheilu- ja ulkoilulautakunnan jäsen Mauri Reutsalo.

Kaupungin alueella suoritettu uimaopetus 12.6—16.8. 1968

Uimala, uimaranta	Opett. lukum.	Oppil. lukum.	Maist.	Kand.	Rantatoiminta, eri harrastelajat osanottajamäärineen (obj.kerta + os.otto)					Toi- minnan koko- nais- luku	Rannalla kävijöitten määrä
					Uinti	Palloilu	Urheilu- leikit	Voimis- telu, voimailu	Lenkit, pelit, kilpailut		
Uimastadion	5	301	82	205	—	—	—	—	—	—	268 462
Kumpula	5	184	32	92	—	—	—	—	—	—	148 441
Hevossalmi	2	52	2	7	578	111	—	7	8	704	1 125
Jollas	1	43	3	4	523	37	—	—	171	731	370
Laajasalo	5	116	10	26	1 674	—	—	46	633	2 353	54 900
Lauttasaari	3	162	6	16	1 664	57	7	27	124	1 879	10 860
Luukkaa	2	52	2	8	241	—	—	—	—	241	31 050
Malmi	3	48	11	10	207	419	—	61	27	714	5 400
Pakila	3	82	17	29	552	55	—	21	10	638	3 350
Pihlajasaari	1	29	—	1	695	—	—	—	68	763	28 800
Pirkkola	2	250	42	91	1 617	452	80	—	82	2 231	14 905
Pukinmäki	1	24	1	3	354	185	91	—	37	667	1 565
Pohj. Haaga ja Roihuvuori }	1	152	1	10	1 013	—	—	—	—	1 013	5 850
Suomenlinna	2	77	12	7	788	276	16	42	65	1 187	2 150
Varsasaari	1	23	—	2	84	95	30	8	111	328	558
Vartiokylä	3	71	11	11	985	529	—	1 291	80	2 885	13 500
Vuosaari	3	130	3	8	787	67	21	154	618	1 647	3 600
Marjaniemi	3	93	41	130	—	—	—	—	—	—	25 000
Munkkiniemi	2	25	5	7	—	—	—	—	—	—	35 000
Pikkukoski	3	64	42	96	—	—	—	—	—	—	29 200
Seurasaari	2	54	11	16	—	—	—	—	—	—	44 737
Uunisaari	2	118	6	3	—	—	—	—	—	—	24 800
Vartiosaari	1	50	21	16	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	56	2 200	361	798	11 762	2 283	245	1 657	2 034	17 981	753 623

Aikuisten uimakurssit. Uimastadionilla ja Kumpulan uimalassa järjestettiin kesän aikana 10 aikuisten uimakurssia, joilla oli 129 oppilasta; heistä oli naisia 99 ja miehiä 30. Uimataidon saavutti 95 % oppilaista. Kurssin osanottomaksu oli 20 mk.

Kertomusvuoden aikana aloitettiin aikuisten uimaopetuskurssit myös uimahalleissa. Kurssien opetustoiminta järjestettiin Yrjönkadun uimahallissa naisten altaassa aamupäivisin ja Pirkkolassa iltaisin. Kukin kurssi käsitti 8 opetustuntia. Kurssimaksu oli 25 mk. Lapsille järjestettiin 2 kurssia kokeilu- luonteisesti.

Kursseja Oppilaita

Kevätkaudella	11	219	
Syyskaudella	10	125	
Yhteensä	21	344	

Tenniskurssit. Kesäkauden aikana järjestettiin Lauttasaaren ja Velodromin ulkokentillä 9 tenniksen alkeiskurssia, joista kukin käsitti 10 ohjattua tuntia. Kurseilla oli 141 osanottajaa. Kurssin osanottomaksu oli 20 mk.

Taitovoimistelun ohjaus. Voimistelun ulko- harjoituspaikalla, Pallokentällä, järjestettiin 1.6.—31.8. välisenä aikana kolme kertaa viikossa taitovoimistelun ohjausta, ohjaajan toimiessa samalla harjoitusalueen valvojana ja kunnostajana. Ohjauksia oli 37 ja ohjauksen kokonaisosanottajamäärä 400.

Leirien tarkastus. Kesäkauden 1968 aikana järjestivät helsinkiläiset voimistelu- ja urheiluseurat 28 kesäleiriä jäsenistölleen osittain kaupungin ja osittain Helsingin ympäristökuntien ulkoilualueilla, leiri- ja kurssikeskuksissa. Osanottajia leireillä oli 821 ja leiripäiviä oli 163. Leirejä varten seurat saivat urheilu- ja ulkoilulautakunnan myöntämän, yhteensä 10 000 mk:n suuruisen avustuksen. Ohjaustoimiston taholta suoritettiin kesän kuluessa 12 seuran kesäleirin tarkastus.

Tiedotus-, julkaisu- ja suhdetoiminta. Kaupungin urheilu- ja ulkoilupaikkojen käytön

ja niillä tapahtuvan ohjaustoiminnan tunnetuksi tekemistä varten ohjaustoimisto toimi monin eri tavoin. Vuoden kuluessa täydennettiin valo- ja väridiakuvasarjaa ulkoilualueista, laitoksista, uimarannoista, ohjatusta ulkoilu-, retki- ja sisäharjoitustoiminnasta. Hankittu kuva-aineisto oli käytössä lehti-informaatiossa, näyttelyissä, omassa julkaisu- toiminnassa sekä koulutus-, luento- ja tiedotustilaisuuksissa.

Sanomalehdistö hoiti kiitettävästi palstoillaan kaupungin urheilu- ja ulkoilupaikoilla tapahtuvan kuntoliikuntatoiminnan tiedotusta. Kaupungin retket ja kuntoharjoitusvuorot olivat viikottain, jopa päivittäin päivälehtien palstoilla.

Vuoden alussa valmistui Suomi-Filmin tuottamana kesäkauden ulkoilutoimintaa esittelevä väriyhtelokuva »Tule mukaan», jonka kutsuvierasnäytäntö oli 23.2. Elokuvas- ta otettiin useita kopioita, joiden levikistä huolehtivat kaupunginkanslia, ohjaustoimis- to ja kaupungin nuoriso- ja raittiustoimistot.

Ohjaustoimisto huolehti 12.6. vietetyn Hel- sinki-päivän pääjuhlan järjestelyistä Pirk- kolan urheilupuistossa. Tilaisuudessa oli yli 3 000 kaupunkilaista, jotka tutustuivat uuteen urheilukeskukseen ja osallistuivat 2½ tuntia kestäneeseen ohjelmalliseen juh- laan. Kaupunki tarjosi ilmaisen kuljetuksen liikennelinjoilla tilaisuuteen osallistuneille.

Ohjaustoimiston julkaisuina valmistettiin ja jaettiin kertomusvuoden aikana yleisölle seuraavat esittelylehtiset ja kartat:

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Esitteen nimi	Suomen- kielisiä kpl	Ruotsin- kielisiä kpl
Ulos Sukset Survais- kaa — Skiden den slinger	10 000	5 000
Helsinki-päivä Pirk- kolan urheilupuis- tossa — Helsingfors dagen i Britas idrottspark	8 000	1 000
Kaupungin retkiohjel- ma syksyllä 1968 ...	10 000	5 000
Helsingin uimalat, ui- marannat ja uima- koulut (liikenne- kartta)	15 000	5 000
Kuntoharjoittelu 1968 —1969	25 000	—
Helsingin kaupungin uimahallit (väritai- telehti)	25 000	5 000
Tantsut kesällä 1968	8 000	3 000
Yhteensä	101 000	24 000

Järjestettyjä näyttelyitä ohjaustoimisto tuki antamalla käyttöön karttoja, julisteita, valokuvia ja esittelylehtisiä: 15.—22.1. talviurheilunäyttely sekä 21.—25.10. alppihiihtoa esittelevä näyttely Stockmannin tavaratalossa; 1.—25.2. PYP:n mainosikkunassa latuverkkokartta, mäkien ja rinteiden esittely sekä retkijuliste ja lisäksi 19.—22.8. sosiaalipoliittinen kongressi Otaniemessä.

Tiedotus- ja suhdetoiminnasta mainittakoon vielä seuraavat muodot: sanomalehdille jatkuvana jakeluna toimitettu uutis- ja kuva-palvelu, informaatiotilaisuudet ja toimittajien vierailut järjestetyissä harjoitustilaisuuksissa; TV:n ja radion välityksellä suoritettut haastattelut ja kuvaukset; maksulliset sanomalehti-ilmoitukset ohjatuista kausitoimintamuodoista ja kurseista; eri kurseja ja tilaisuuksia selvittelevät ulkojulistet, kartat, monistheet ja opasteet; urheilu- ja ulkoilujärjestöille, kouluille, kursseille, lai-

toksille, virastoille ja yhteisöille suoritettu tiedotuspalvelu; Kallion virastotalosta 1. 1. alkaen lähteneen kaupungin postin frankkeeraaminen leimalla »Tule mukaan — Kom med», mikä käsitti tekstin ohella eri toimintakausina vinjetit aiheina uinti, patikointi, kuntoharjoittelu ja hiihto; ohjaustoimiston virkailijoiden luento- ja tiedotustilaisuudet järjestöjen, laitosten, koulujen ja kurssien järjestämissä tilaisuuksissa; ohjaaja-, opas-, asiantuntija- ja luennoitsijapalvelua eri yhteisöille urheilu- ja ulkoilutoiminnan alalta sekä ohjaustoimiston välitön yleisönpalvelu urheilu- ja ulkoilukysymyksissä.

Ohjaustoimiston palveluksessa kausi- ja kurssiohjaajina toimiville opettajille järjestettiin kausittain kurssi-, neuvonta- ja tiedotustilaisuuksia. Uimaopettajille järjestettiin koulutuspäivät Pirkkolan urheilupuistossa 10.—11.6. Osanottajia oli päivillä 52. Ohjaustoimiston kolme liikunnanohjaajaa olivat Suomen Kuntourheiluliiton järjestämällä testajakurssilla.

Tutkimustoiminta. Urheilun ja ulkoilun ohjaustoiminnan ja laitosten käytön kehittämisseurannan selville saamiseksi aloitettiin tutkimukset v:n 1967 lopulla.

Ohjaustoimisto pyrki osoitettujen määrärahojen puitteissa käynnistämään ja toteuttamaan tutkimustoimintoja. Toimiston alituisesti muuttuva ja muotoutuva toiminta-alue edellyttäisi jatkuvaa tutkimustoimistoa, mutta tätä ei ollut voitu toteuttaa.

Tutkimukset jouduttiin suuntaamaan yleis-tutkimukseen jo käynnissä olevien toiminta-projektien alueilla pistetutkimusluontoisiksi.

Kertomusvuonna suoritettiin seuraavat tutkimukset:

1. Rantayleisön suhtautumista Pihlajasaa-ren uimalaan koskevan tutkimuksen suunnittelu tapahtui v:n 1967 puolella. Se suoritettiin haastattelututkimuksena käsittäen 100 miestä ja 100 naista Pihlajasaaressa kävijöistä. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada selville käyttäjien motiiveja, esiintyneitä

puutteita sekä selvittää yleistä Pihlajasaaren käyttöä.

2. Liikuntaharrastuksia Hanasaaren voimailtoksella mittaava tutkimus oli luonteeltaan jonkinlainen esitutkimus, sillä haastattelulomakkeen runko-osaa oli tarkoitus käyttää myös laajempaan Helsingin asukkaita käsittävään tutkimukseen. Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena haastatteleamalla paikalla yli 100 henkilöä.

3. Kaupungin sisäharjoitustilojen käyttöä ja käyttöaikoja koskevan tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kaupungin avustusta saavien seurojen salien käyttöä. Varsinaisen tutkimuksen alkutarkoituksena jouduttiin kuitenkin luopumaan, koska pelkästään tarkkailuun ja haastattelujen suorittamiseen olisi tarvittu satakunta henkilöä eikä näin laajan tutkimuksen toteuttamiseen ollut tarpeeksi määrärahoja. Ajankohdaksi valittiin viikko 4.—8.3. ja kohteiksi keskustan liikuntapaikkoja, kouluja sekä kaupungin omat (vuokratut) harjoitustilat. Tutkimus suoritettiin haastattelijoina ja haastattelulomakkeita käyttäen.

4. Aikuisten uimakoulumotivaatioista tehtävän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää aikuisten uimaopetustoimintaan liittyviä asioita. Tutkimus suoritettiin aikuisten uimakouluissa Uimastadionilla, Pirkkolan uimahallissa ja Kumpulassa. Yhteensä haastateltiin yli 100 henkilöä. Haastattelut suoritettiin uimakoulujen kurssiajan keskivaiheilla kesällä 1968.

5. Uimastadionin ja Kumpulan käyttötutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kutka näissä uimaloissa kävivät, koska ja kuinka usein, mitä hyviä ja huonoja puolia he näkivät laitoksissa ja sen henkilökunnassa, mitä moitteita ja toivomuksia heillä oli jne. Kummassakin laitoksessa haastateltiin n. 500 satunnaisella otannalla valittua henkilöä, miehiä ja naisia. Uimastadionia koskeva tutkimus valmistui, Kumpulaa koskeva tutkimus oli valmisteilla.

6. Tutkimuksella kaupungin asukkaiden

suhtautumisesta liikuntaan oli tarkoitus selvittää helsinkiläisten mahdollisia toivomuksia liikuntatilaisuuksien järjestämisestä, odotuksia tällä toiminnan alueella sekä tietämystä tällaisen toiminnan tiedottamisesta. Kohteiksi päätettiin ottaa 18—59-vuotiaat helsinkiläiset. Tilaston mukaan näitä oli 1.1.1968 311 716 kpl. Henkikirjan ns. muu väestö jäi tutkimuksen ulkopuolelle, eikä siis sisälly näihin lukuihin. Tutkimus suoritettiin v:n 1965 lopulla toimeenpannun väestölaskennan aineiston perusteella, joka sekin perustui otantaan. Tästä aineistosta poimittiin vuorostaan tasavälisesti tutkimuspopulaatio. Samalla otettiin v:n 1965 jälkeen kaupunkiin muuttaneet huomioon. Otokseen tuli n. joka 19. helsinkiläinen, joten tutkimuspopulaation suuruus oli 1 629 vähintään 18 v. ja enintään 59 v. täyttäneitä helsinkiläisiä.

Teknillinen toimisto hoiti lautakunnan hallinnossa olevien alueiden, rakennusten, laitosten ja laitteiden kunnossapito- sekä perusparannustöiden teknillisiin luonteisiin asioihin, antoi viraston osastoille ja toimistoille teknillistä asiantuntija-apua ja rakennusteknillisissä asioissa ohjeita viraston suoritettavina olevien tehtävien hoitamisessa sekä huolehti näiden tehtävien yleis- ja erityisvalvonnasta.

Toimiston henkilökuntana oli insinööri ja kaksi rakennusmestaria.

Urheiluosasto

Henkilökunta. Osastossa oli kertomusvuoden lopussa 12 viranhaltijaa. Työsuhteisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan heinäkuussa eli 300 henkilöä ja alimmillaan huhtikuun alussa eli 161 henkilöä.

Urheilupaikat. Urheiluosaston 1.1.1968 alkaen kunnostamia ja kertomusvuoden aikana valmistuneita kohteita oli seuraavasti:

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Urheilupaikat	Lukumäärä
Yleisurheilukenttiä	15
Jalkapallo » (ruohopint.).....	22
Jalkapallo » (hiekkapint.).....	28
Pesäpallo »	11
Koripallo »	26
Lentopallo »	60
Palloilu » (koululais- eli korttelikentät)	16
Tennis » (massapint.)	13
Tennis » (asfalttipint.)	10
Ratsastus »	2
Pyöräilyratoja	1
Jousiammuntaratoja	1
Hyppyrimäkiä	
kiinteitä	11
putkirakenteisia	5
Pujottelurinteitä	4
Kelkkämäkiä	2
Luistinratoja	50
Mauimaloita	2
Uimalammikoita	1
Uimarantoja	17
Voimistelualueita	1
Voimailulavoja	14

Luistinratojen yhteinen pinta-ala oli 288 950 m². Jääkiekkokaukaloita oli 21, rakennusviraston kanssa kunnostetut mukaan lukien yht. 78. Viitoitettuja hiihtolatuja oli n. 280 km ja ulkoiluteitä n. 41 km, joista 25 km oli valaistu.

Valvottuja urheilu- ja palloilukenttiä sekä uimaloita että uimarantoja käyttivät harjoitukseen ja virkistäytymiseen arviolta seuraavat henkilömäärät:

	Henkilöä
Kesäkauden aikana	
Urheilukentät	761 000
Uimalat ja uimarannat	847 000
Talvikauden aikana	
Luistelu	897 000

Urheilukentillä, uimaloissa ym. järjestettiin yht. 6 337 kilpailu- ja muuta tilaisuutta.

Sisäurheilutilat ovat olleet varattuina seuraavasti:

C-Messuhalli (Käyttö ajalla 1.1.—15.4. ja 23.10.—31.12.)

	Varattuja tunteja	Kilpailuja
Jalkapalloilu	134	—
Jousiammunta	247	5
Ilma-aseammunta	151	—
Koripalloilu	518	117
Lentopalloilu	1 084	61
Pesäpalloilu	127	—
Sulkaopalloilu	383	—
Yleisurheilu	28	—
Muut varaukset	5	—
Yhteensä	2 677	183

Harjoittelijoita hallin kaikissa kohteissa kävi yht. 15 906 henkilöä.

Kumpulan uimala (Käyttö ajalla 1.1.—15.4. ja 15.9.—30.12.)

	Varattuja tunteja	Kävijöitä
Kerhosali		
kerhot	56	476
pöytätennis	229	548
voimistelu (naiset)	163	2 722
Voimistelusalali		
nyrkkeily	170	516
voimistelu (miehet)	82	271
Voimailusali		
voimaharjoittelu	585	3 891
Yhteensä	1 285	8 424

Pirkkolan urheilupuisto Palloiluhalli (Käyttö ajalla 17.9.—31.12.)

Laji	Pääsymaksulliset til.	Katseli-joita	Pääsymaksuttomat	Katseli-joita	Varatut harjoitustunnit	Harjoittelijat
Koripallo	—	—	11	464	212	2 591
Käsipallo	2	551	212	10 729	127	1 522
Lentopallo	5	943	—	—	77	743
Tennis	—	—	—	—	144	323
Voimistelu	—	—	—	—	70	1 920
Yhteensä	7	1 494	223	11 193	630	7 099

Uimahalli (Käyttö ajalla 18.5.—31.12.):
Kansakoulujen ja yliopiston voimistelulaitokselle varattuja harjoitustunteja oli 192 ja niillä kävijöitä 9 006. Seurojen varattuja harjoitustunteja oli 116 ja niillä kävijöitä 965. Hallissa pelattiin kolme vesipallo-

ottelua ja niitä katseli 401 henkilöä. Yleisöajalla kävi hallissa 164 206 henkilöä, joista 100 737 ajalla 1.6.—26.8.

Voimailusali (Käyttö läpi vuoden):

Kunto- ja voimaharjoitteluun varattuja tunteja oli 1 124. Kävijöitä oli 14 051.

Kerhohuoneet (Käyttö ajalla 17.9.—31.12.):

Huoneita varattiin 41 tuntia ja niissä kävi 832 henkilöä.

Ruskeasuon urheiluhalli (Käyttö ajalla 1.1.—31.5. ja 1.9.—31.12.)

Laji	Kilpailut	Osanotto	Katselijat	Kilpailutunnit	Varatut harjoitust.	Harjoittelijat
Koripallo	227	2 953	5 088	262	428	3 736
Käsipallo	477	7 982	10 201	459	636	7 612
Nyrkkeily	—	—	—	—	567	5 942
Painonnosto	2	55	470	6	1 269	10 091
Ratsastus	12	290	3 967	29	2 915	21 472
Sulkapallo	9	706	295	73	355	2 803
Tennis	—	—	—	—	5 697	11 886
Koulut	46	767	477	51	84	271
Yhteensä	773	12 753	20 498	880	11 951	63 813

Stadionin harjoitussalit

Itäsivun kolme salia (Käyttö läpi vuoden):
Saleja oli varattu palloilua, voimistelua ym. liikuntaa varten 6 532 t ja harjoittelijoita niillä kävi 61 755. Koripallon sarjaotteluja pelattiin 12 ja lentopallon 5.

Pohjoiskaarre (Käyttö ajalla 1.1.—10.4. ja 23.9.—31.12.)

	Varatut tunnit	Harjoittelijat
Balettikoulu	79	536
Karate	30	314
Pöytätennis	385	787
Tanhu	36	626
Voimistelu	224	3 035
Yoga	72	516
Yhteensä	826	5 814

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Yrjönkadun uimahalli (Käyttö ajalla 1.1.—1.6. ja 27.8.—31.12.):

Kuntosalin harjoitustunteja oli 1 114 ja niillä kävijöitä arviolta 16 000.

Ison ja pienen uima-altaan varattuja harjoitustunteja oli 1 211, joilla kävi 44 612 harjoittelijaa (seurat, koulut ym.).

Pääsymaksun suorittaneita kävijöitä oli molemmissa altaissa ja saunoissa seuraavasti:

Iso allas (miehiä)	66 825
» (naisia)	2 210
Pieni allas (naisia)	19 467
Yhteensä	88 502

Sisäurheilutilojen ja uimahallien varattujen harjoitustuntien yhteenlaskettu määrä oli 27 658 t ja niillä kävi n. 247 500 harjoittelijaa.

Ulkourheilutilaisuudet. Urheilupaikkojen kesä- ja talvikäyttö, kilpailutilaisuudet (pääsymaksulliset sekä -maksuttomat), niissä käyneet yleisömäärät, varatut harjoitustunnit kävijämäärineen urheilulaeittain selviävät seuraavasta yhteenvedosta:

K e s ä k ä y t t ö

Laji	Pääsymaksulliset kilpailut	Yleisöä	Pääsymaksuttomat kilpailut	Yleisöä	Varatut harjoitustunnit	Käyttö varatuilla harjoitustunneilla
Yleisurheilu	5	7 400	309	35 309	239	11 680
Jalkapallo	84	26 467	3 965	126 900	1 314	28 448
Pesäpallo	28	20 931	456	53 850	388	5 543
Koripallo	—	—	5	600	413	6 300
Käsipallo	—	—	42	420	28	240
Lentopallo	—	—	244	6 600	2 890	29 264
Maahockey	3	200	37	1 400	9	130
Pyöräily	1	950	48	4 550	—	—
Ratsastus	1	—	5	—	—	—
Tennis	—	—	—	—	5 522	11 787
Uinti ja vesipallo	2	398	63	—	—	—
Koiraurheilu	2	1 700	2	—	280	—
Muut kilpailut ja tilaisuudet ...	4	4 774	30	9 400	—	—
Yhteensä	130	62 820	5 206	239 029	11 083	93 392

T a l v i k ä y t t ö

Hiihto ja mäenlasku	3	2 236	9	250	—	—
Jääkiekko	3	208	459	24 130	1 042	20 580
Jääpallo	12	3 235	205	15 250	77	1 365
Kaukalopallo	—	—	208	5 780	158	1 860
Pikaluistelu	3	1 910	21	750	37	265
Taitoluistelu	—	—	—	—	326	6 160
Talvijalkapallo	—	—	98	5 400	—	—
Muut kilpailut ja tilaisuudet	2	1 250	3	1 550	15	200
Yhteensä	23	8 839	1 003	53 110	1 635	30 430

Ulkoiluosasto

Uudisrakennustöitä suoritettiin seuraavasti: Kallion lähiökentän pukusuojan ja Konalan lähiökentän rakentaminen; ulkoiluteiden rakentaminen reiteillä: Vihdintie—Tali, Munkkiniemen silta—Tali, Maasälväntie—Pihlajamäen ulkoilutie ja Laakson kentän ohitus- tie; ulkoiluteiden valaistuksien rakentaminen reiteillä: Pohjois-Haaga—Vihdintie, Koivikotie—Keskuspuiston ulkoilutie, Nousiaistentie—Ruskeasuon ratsastushalli, Aarnila—Viikinkmäki — Vantaanranta — Oulunkylä — Taivaskallio; Meilahden urheilupuiston katso- mojen rakentaminen sekä ratsutien rakenta- minen välille Laakso—Ruskeasuon.

Perusparannustyöt. Vuoden aikana suorite- tuista urheilupaikkojen perusparannustöistä mainittakoon: Eläintarhan ja Käpylän ur- heilukentän, Haapaniemen lähiökentän, Roi- neentien korttelikentän ja Yrjönkadun uima- hallin tennissalin valaistuksen uusiminen; Pohjois-Haagan korttelikentän yli menevän suurjännitejohdon kaapeloiminen; Uima- stadionin kävelyteiden sekä Lauttasaaren ja Käpylän urheilupuiston tenniskentän asfal- toiminen; Puistolan lähiökentän laajentami- nen; Käpylän urheilupuiston hiekkakentän, Käpylän, Pitäjänmäen ja Munkkiniemen ur- heilukenttien sekä Roihuvuoren, Pajamäen ja Ruskeasuon lähiökenttien perushiekoituk- sen suorittaminen; ulkoilutien turvehtiminen reitillä Pohjois-Haaga—Vihdintie; Reposal- men uimarannan puiden juurien suojaami- nen; Kallion lähiökentän tukimuurin jatka- minen; Roineentien korttelikentän aidan ra- kentaminen; puistotöiden suorittaminen Rus- keasuon ratsastushallin ympäristössä, Malmin uimarannalla ja Kannelmäen lähiökentällä; Ouratsaaren sillan peruskorjauksen suoritta- minen; 10 uimarantaponttoonin ja 4 jääkiek- kokaukalon rakentaminen; Meilahden urhei- lupuiston pujottelurinteen lähtölavan raken- taminen; Uimastadionin vedenkiertojärjes- telmän muuttaminen sekä Ruskeasuon rat- sastushallin tennishallien pukusuojien väline- kaappien rakentaminen.

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli osaston palveluksessa 13 viranhaltijaa. Työsuhteista henkilökuntaa oli eniten heinä- kuussa, 202 henkilöä ja vähiten marraskuus- sa, 75 henkilöä.

Ulkoilualueet ja -puistot. Osaston hoidossa olivat v:n 1968 aikana Karjakaivon, Kauha- lan, Kaunissaaren, Luukkaan, Nuuksion- pään, Pirttimäen, Rastilan, Salmen ja Uute- lan ulkoilualueet sekä Kivinokan, Lautta- saaren, Mustikkamaan, Pihlajasaaren, Sata- masaaren, Seurasaaren, Tullisaaren, Varis- ja Pitkäsaaren sekä Varsasaaren ulkoilu- puistot. Ulkoilualueiden yhteenlaskettu pin- ta-ala oli vuoden lopussa 3 608 ha ja ulkoilu- puistojen pinta-ala 208 ha eli yhteensä 3 816 ha. Urheilu- ja ulkoilulautakunnan hal- lintoon kertomusvuoden aikana annetuista uusista alueista on mainittava Karjakaivon, Pirttimäen ja Salmen ulkoilualueisiin liitetyt lisäalueet, yht. 482 ha sekä Mustikkamaan ulkoilupuistoon liitetty Honkaluodon saari ja Seurasaaren ulkoilupuistoon liitetty Län- tinen Pukkisaari, yht. n. 1 ha.

Eri alueilla käyneiden yksityisten autojen ja moottoriveneiden päivittäiseen laskentaan sekä yleistä liikennettä hoitaneiden liiken- nöitsijöiden antamiin tietoihin perustuvat, pistokokein tarkistetut kävijämäärät muo- dostuivat seuraaviksi:

	V. 1968	V. 1967
Karjakaivo	8 000	7 000
Kauhala	2 000	2 000
Kaunissaari	28 000	29 000
Luukkaa	170 000	160 000
Nuuksionpää	13 000	13 000
Pirttimäki	43 000	40 000
Rastila	80 000	70 000
Salmi	42 000	31 000
Uutela	35 000	33 000

Seurasaaren samoin kuin Mustikkamaan- kin kävijämäärät kohosivat suunnilleen sa-

moihin lukuihin kuin edellisenäkin vuonna nimittäin n. 300 000:een ja 165 000:een. Pihlajasaarella kävijöitä oli n. 70 000 (55 000).

Suosituimmat kausi- ja tilapäisteltiluun käytetyt alueet olivat Itä-Pihlajasaari, Kaunissaari, Luukkaan Luukinjärvi ja Kaitalampi, Tullisaari (leirintäaluetta mukaan lukematta), Rastila ja Uutela sekä Satamasaaren ulkoilupuistoon kuuluva Malkasaari.

Salmen ulkoilualueella sijaitsevan pujotelurinteen hiihtohissejä käytti vuoden aikana aikuiset 38 756 (27 392) kertaa ja lapset 37 464 (14 697) kertaa, yhteensä nousukertoja oli 76 220 (42 089).

Kaupungin kaikilla varsinaisilla ulkoilutarkoituksiin varatuilla alueilla Keskuspuistoa lukuun ottamatta tapahtui kertomusvuoden aikana n. 1 250 000 henkilökäyntiä eli n. 50 000 käyntiä enemmän kuin edellisenä vuonna.

Viikonloppu- ja lomamajat. Vuosittain

Alue	Ahkerasti käytetty	Kohtalaisesti käytetty	Vähän tai ei ollenkaan käytetty	Majoja yhteensä
Kivinokka	437	108	51	596
Lauttasaaren Särkiniemi	110	90	58	258
Satamasaari	87	29	19	135
Varsasaari	160	65	22	247
Yhteensä	794	292	150	1 236

Urheilu- ja ulkoilulautakunta myönsi erikseen tehtyjen anomusten perusteella asumisluvan talvikaudeksi 1968/69 Kivinokassa 44 (ed. v. vastaavasti 45) majanomistajalle.

Rastilan ulkoilualueella oli 20 kaupungin omistamaa 2—4 hengen lomamajaa, joita vuokrattiin kesäkauden aikana yhteensä 135 helsinkiläisperheelle kahden viikon ajaksi perhettä kohti. Jonotuslistalle kertyi lisäksi 75 perhettä, joille ei ollut mahdollista vuokrata majaa heidän haluamanaan ajankohtana.

Ulkoilumajat ja saunat. Pirttimäen ulkoilumajassa oli henkilömajoitusvuorokausia

tehtävän telttailusopimuksen perusteella oli eri ulkoilupuistoissa olevia yksityisten omistamia kesämajoja vuoden päättyessä seuraavasti:

	V. 1968	V. 1967
Kivinokka	596	608
Lauttasaaren Särkiniemi	258	263
» Länsiulapanniemi ...	245	245
Satamasaari	135	135
Varsasaari	247	251
Itä-Pihalajasaari	14	14
Varis - Pitkäsaari	20	20
	1 515	1 536

Kaupunginhallituksen 6.5.1965 tekemän päätöksen mukaisesti päättyi majojen pito-oikeus Itä-Pihlajasaarella v:n 1968 loppuun mennessä.

Muutamilla suurimmilla maja-alueilla suoritettu majojen käyttöön kohdistettu tarkkailu antoi seuraavanlaisen tuloksen:

1 195 (ed. v. 1 380) ja Rastilan ulkoilumajassa 2 274 (1 506). Eri ulkoilualueilla olevissa yleisösaunoissa kävi kylpijöitä seuraavasti:

	V. 1968	V. 1967
Kaunissaari	1 227	1 710
Luukkaa	745	791
Nuukсионpää	1 607	1 178
Pirttimäki	3 646	4 899
Rastila	3 376	2 964
Salmi	882	760
Yhteensä	11 483	12 302

Syynä Pirttimäen, samoin kuin osittain Kaunissaarenkin saunan käytön pienenemiseen edelliseen vuoteen verrattuna oli näillä alueilla aika-ajoin vallinnut makeanvedenpula.

Rakennus- ja korjaustyöt. Ulkoilualueilla ja -puistoissa suoritetuista uudisrakennus- ja perusparannustöistä mainittakoon: Kaunissaaren aallonmurtajatyön jatkaminen ja isännän asunnon korjaustyön aloittaminen; Lauttasaaren leirintäalueen aitauksen uusiminen; Luukkaalla porakaivon rakentaminen ja vesijohdon vetäminen päärakennukseen, ns. Rankisen mökin peruskorjaus, retki-reittityön aloittaminen alueen pohjoisosassa ja keskustan pysäköintialueen laajentaminen; Mustikkamaan henkilökunnan asuin- ja huoltorakennuksen rakennustöiden aloittaminen, jätevesipumppaamon aitaaminen ja liikennelaiturin korjaaminen; Nuuksionpään Mustalammelle sijoitetun keittokatoksen ja käymälän rakentaminen, lasten uimarannan laajentaminen Haukkalammella, isännän asunnon peruskorjaus ja saunan muuttaminen öljylämmitteiseksi; Pihlajasaarella olevan liikennelaiturin rakennustyön loppuunsaattaminen, rantakioskin peruskorjaus, uimarannan hiekoitus ja isännän venelaiturin kunnostus; Pirttimäen traktoritalin korjaus; Rastilan ulkoilumajan alakerran majoitus-huoneiden korjaus sekä käymälöiden korjaus ja maalaus; Salmen ulkoilualueella pujottelurinteiden tasaus, syöksyrinteen avaaminen, uuden ankkurimallisen hiihtohissin valmistuminen, asuntovaunualueen raivaaminen sekä uimarannan ja -laiturin rakentaminen Paratiisiin; Satamasaaren venelaiturin ja venevajan peruskorjaus sekä käymälän rakentaminen Malkasaareen; Seurasaaren isännän asunnon korjaus; Tullisaaren ulkoilupuiston teiden korjaus sekä sen ja Varsasaaren kaato-paikan tasaus.

Venesatamat. Kertomusvuoden aikana saatiin päätökseen Vartiokylänlahden venesataman ensimmäinen rakennusvaihe, joillon Puotilan Venekerhon n. 300 venepaikkaa kä-

sittävät ponttonilaiturit voitiin siirtää tilapäisestä sijoituspaikastaan lopulliseen paikkaansa. Vuoden lopulla valmistui myös Kipparilahteen uusi, n. 200-paikkainen venesatama sekä pantiin alulle Lemislahden venesataman rakennustyöt. Veneulkoilualan muista töistä mainittakoon vielä kelluvan aallonmurtajan rakentaminen Kulosaaren sillan pohjoispuolella olevan venesataman suojaksi sekä Pornaistenniemellä sijaitsevan veneiden talvisäilytysalueen laajentamistyöt.

Kaupungin venepaikkojen kohdalla aiheutti toisaalta vähennystä se, että Salmisaaren voimalaitoksen alueella sijainnut 84-paikkainen venelaituri jouduttiin poistamaan ja Vartiokylänlahden Leppäniemessä olevat kaksi vanhaa puulaituria, yht. 44 venepaikkaa, luovutettiin Vartiokylän ranta-ja venekerhon omistukseen.

Yksityisille veneenomistajille, veneyhteisöille ja venehuoltoalan yrityksille kertomusvuoden aikana vuokratut kaupungin venepaikat jakaantuivat seuraavasti:

Vuokraaja	Perä- kiinnik- keiset paikat	Perä- kiinnik- keettö- mät paikat	Yhteensä
Yksityiset	927	534	1 461
Veneyhteisöt ..	2 095	537	2 632
Venehuoltamot	16	18	34
Yhteensä	3 038	1 089	4 127

Kun edellisenä vuonna vuokrattujen venepaikkojen kokonaismäärä oli 3 910, on vuokrattujen paikkojen määrässä vuoden aikana tapahtunut 5.5 %:n lisäys.

Laiturin sivun pituutta mittalukuna käytäten oli kertomusvuoden aikana vuokrattu yksityisille veneenomistajille 3 540 m, veneyhteisöille 6 931 m ja venehuoltamoille 90 m laiturin sivua eli vuokratun laiturisivun pituus oli yhteensä 10 561 m.

Kalastus ja merilinnustus. Kertomusvuoden aikana myytiin Helsingin kaupungin vesillä kalastamiseen oikeuttavia lupia yhteensä

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

5 551 (ed. v. 7 157) kpl. Nämä jakaantuivat eri pyydysten kesken seuraavasti:

Pyydys	Lupien määrä	
	v. 1968	v. 1967
Uistin	2 514	3 524
Verkko	1 976	2 223
Koukku	420	560
Pitkäsiima	381	572
Pikkurysä	36	50
Isorysä	10	15
Katiska	214	213
Yhteensä	5 551	7 157

Kalastuslupien myynnistä kertyi tuloja yhteensä 23 036 mk. Kaupungin kalavesikarttoja myytiin 750 kpl eli 375 mk:n arvosta.

Suomen Matkailukalastus -yhtiölle vuokratulla Luukkaan Halkolammella olevalla lohikalojen ongintapaikalla kävi kertomusvuoden aikana n. 3 400 kalastajaa. Helsingin Kalamiespiirille vuokratulla Nuuksionpään Mustalammella kävi vastaavasti n. 2 000 kalastajaa.

Kaupungin läheisyydessä olevalle merialueelle istutettiin vuoden aikana kaikkiaan 1 050 000 hauenpoikasta. Tästä määrästä istutettiin 700 000 poikasta kaupungin toimesta ja loput yhteisesti kalastusseurojen toimesta.

Urheilu- ja ulkoilulautakunta oli vuokranut yhdeksälle helsinkiläiselle metsästysseuralle merilintujen syysmetsästysoikeuden

kaupungin edustalla olevilla erikseen nimetyillä saarilla ja luodoilla. Vuokraehtojen mukaan näiden seurojen jäsenet saivat ampua alleja ja meriteeriä alueella lokakuun ensimmäisen ja joulukuun viimeisen päivän välisenä aikana.

Ulkoiluosaston toimesta suoritettiin kalastusalan neuvontaa ja valistusta lehdistön, yleisradion, kiertokirjeiden ja eri tilaisuuksissa pidettyjen esitelmien avulla. Mm. järjestettiin 2.3. kalastusseurojen ja julkisen sanan edustajille tarkoitettu esitelmä- ja neuvottelutilaisuus sekä 7.11. kalojen käsittely- ja maistiaistilaisuus.

Kalastuksen ja merilinnustuksen valvontaa suoritettiin yhteistoiminnassa merivartioston, poliisin ja eräiden kalastusseurojen jäsenten kanssa. Kertomusvuoden aikana tarkastettiin kaikkiaan 890 kalastajan ja merilinnustajan luvat. Tarkastusten yhteydessä takavarikoitiin joukko erilaisia pyydyksiä sekä saatettiin kaksi henkilöä syytteeseen luvattomasta metsästyksestä.

Kalastuksenvalvojan virkakäyttöön hankittiin kertomusvuoden aikana uusi moottori-vene ja tässä tehtävässä toiminut vanha vene siirrettiin Satamasaaren kaitsijan käyttöön.

Matkailijapalvelu. Koti- ja ulkomaisia matkailijoita varten ylläpidettiin 15.5.—15.9. leirintäalueita Lauttasaaren ja Tullisaaren ulkoilupuistoissa. Näitä alueita käyttäneiden henkilöiden määrät ilmenevät seuraavasta asetelmasta (suluissa edellisen vuoden vastaavat luvut):

Leirintäalue	Suomalaisia	Ulkomaalaisia	Yhteensä
Lauttasaari	6 207 (5 993)	5 467 (4 331)	11 674 (10 324)
Tullisaari	5 409 (4 213)	6 527 (4 266)	11 936 (8 479)
Yhteensä	11 616 (10 206)	11 994 (8 597)	23 610 (18 803)

Kotimaisten matkailijoiden yöpymisiä tapahtui Lauttasaarella 9 445 (10 523) ja Tullisaarella 8 709 (7 815) sekä ulkomaalaisten yöpymisiä Lauttasaarella 10 237 (9 022)

ja Tullisaarella 14 021 (9 416) eli yhteensä yöpymisiä 42 412 (36 776). Kaikista yöpymisistä oli suomalaisten osuus 42.8 % ja ulkomaalaisten osuus 57.2 %.

Suomalaiset viipyivät Lauttasaaren leirintäalueella keskimäärin 1.5 (1.8) vrk ja Tullisaaren leirintäalueella keskimäärin 1.6 (1.9) vrk henkeä kohti. Ulkomaalaiset viipyivät Lauttasaaren leirintäalueella keskimäärin 1.9 (2.1) vrk ja Tullisaaren leirintäalueella keskimäärin 2.1 (2.3) vrk henkeä kohti.

Ulkomaalaiset leirintämatkailijat edustivat 55:ttä eri kansallisuutta. Suurimpana ryhmänä olivat ruotsalaiset, joita oli 3 393 (2 163) henkeä. Seuraavina olivat saksalaiset 3 282 (2 663), englantilaiset 810 (550) ja ranskalaiset 778 (615) henkeä.

Kulku- ja yöpymisvälineiden määrät olivat seuraavat:

Leirintä- alue	Linja- autoja	Henkilö- autoja	Moottori- pyöriä	Matkailu- perä- vaunuja	Telttoja
Lauttasaari	27 (13)	3 388 (3 061)	29 (47)	213 (151)	4 195 (3 906)
Tullisaari	26 (14)	3 595 (2 597)	26 (26)	248 (140)	3 836 (2 928)
Yhteensä	53 (27)	6 983 (5 658)	55 (73)	461 (291)	8 031 (6 834)

Edelliseen leirintäkauteen verrattuna lisääntyi matkailuperävaunujen kokonaismäärä 58.4 % ja telttojen määrä 17.5 %.

Stadionin retkeilymaja oli edelleen Suomen Retkeilymajajärjestön hoidossa. Majassa yöpyi yht. 16 705 (16 528) vierasta, joista suomalaisia oli 8 084 (9 252) ja ulkomaalaisia 8 621 (7 276). Yöpymiskertoja kertyi kaikkiaan 32 287 (32 979), joista kotimaisten matkailijoiden osalle tuli 14 273 (16 620) ja ulkomaalaisten osalle 18 014 (16 359) yöpymistä.

Perheenäitien lomat. Talousarviossa tarkoitukseen varatun määrärahan turvin sai 178 suuriperheistä ja vähävaraista helsinkiläisiä sekä 179 heidän nuorimpiinsa kuuluvaa lastaan anomusten perusteella 14 vuorokauden pituisen ilmaisen oleskelun Lomaliiiton, Virkamiesliiton, Svenska Semesterförbundetin ja Lasten Kesä -yhdistyksen lomakodeissa.

Viihdytystoiminta. Juhannusaattona järjestettiin Hietarannassa ja Kaivopuiston rannassa kokonpolttamistilaisuudet, joihin yleisöllä oli vapaa pääsy. Kesäkuukausina pidettiin kaupungin eri puistoissa yht. 114 ulkoilmakonserttia. Näistä 54 oli kahdeksan eri soittokunnan ja 60 kuudentoista eri laulukuoron pitämää. Kaupungissa toimineissa kahdessa kesäteatterissa järjestettiin yhteensä kolme vapaanäytäntöä.

Luonnonsuojelu ja riistanhoito. Kertomusvuoden aikana käytettiin eri ulkoilualueilla yht. 500 kg rehukaalia lähinnä jänisten ruokintaan. Lintujen ruokintaan käytettiin 400 kg viljaa ja fasaanirehua. Lintujen pesimispönttöjä valmistettiin 8 kpl. Pihlajasaa-reen istutettiin 7 ja Luukkaalle 4 fasaania. Lokki- ja variskannan lisääntymisen johdosta järjestettiin keväällä yhteistoiminnassa muutamien metsästysseurojen kanssa lokkien ja varisten hävitystä erällä kaupungin omistamilla ulkoluodoilla. Sen tuloksena saatiin ammutuksi 18 varista, 36 harmaalokkia ja 14 selkälokkia.

Tutkimustoiminta. Purjehduskauden 1968 lopulla toimeenpantiin yhdessä kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston kanssa kaupungin venesatamien käyttöön liittyvä, autojen pysäköintitilarpeeseen kohdistunut tutkimus. Tarkoitusta varten laadittu kyselylomake jaettiin venekerhojen välityksellä veneenomistajien täytettäväksi. Tutkimusmateriaalin käsittelyn hoitaa liikennesuunnitteluosasto.

Tiedotus- ja julkaisutoiminta. Helsinkiläisille tarjoutuvia maa- ja meriulkoilumahdollisuuksia selostettiin mm. eri tilaisuuksissa pidettyjen esitelmien, ulkoilualan näyttelyiden, lehdistön ja yleisradion välityksellä samoin kuin ulkoilualueita ja -toimintaa esittelevien,

yleisölle vapaasti jaettavien esitelehtistenkin avulla.

Kaupunginvaltuustolle ja lautakuntien jäsenille sekä julkisen sanan edustajille järjestettiin 27.6. retki Kaunissaaren ulkoilualueelle. Helsingiläisten ulkoiluharrastusta pyrittiin lisäämään niin talvisin kuin kesäisin eri ulkoilualueille suunnattujen, ohjaustoimiston toimeenpanemien »kaupungin retkien» avulla.

Ulkoiluosaston toimesta julkaistiin kertomusvuoden aikana seuraavat yleisölle jaettavat esitelehtiset:

Lehtisen nimi	Suomen- kielisenä kpl	Ruotsin- kielisenä kpl
Metsiin - merille - maanteille	15 000	3 000
Helsingiläiset kalavesillä ...	5 000	1 000
Veneulkoilu Helsingin vesillä	5 000	1 000

Osaston sisäistä tiedotustoimintaa palveli mm. ulkoilualueiden ja -puistojen isännille järjestetty koulutus- ja neuvottelutilaisuus, joka kertomusvuonna toimeenpantiin 4.4. Rastilan ulkoilualueella.

Eläintarhaosasto

Henkilökunta. Eläintarhaosaston henkilökuntaan kuului kertomusvuoden aikana 9 vakinaista ja 27 pysyvästi palkattua työntekijää. Tilapäisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan 43 henkeä. Osaston päällikkönä toimi 31.11. asti intendentti Curt af Enehjelm ja 1.12. alkaen fil.tri Ilkka Koivisto.

Toiminta. Eläintarhassa kävi kertomusvuoden aikana maksaneita kävijöitä seuraavasti:

	Aikuisia	Lapsia	Yhteensä
Korkeasaaren lauttalla	241 175	98 351	339 526
Maksullisilla moottoriveneillä	44 378	15 913	60 291
Yhteensä	285 553	114 264	399 817

Tämän lisäksi kävi Korkeasaarella huomattava määrä alle 4-vuotiaita lapsia, joiden määrä ei esiinny tilastossa, koska heistä ei peritä kuljetusmaksua. Edelleen kävijätilastosta puuttuvat kaikki talvisaikaan Korkeasaarella vierailleet, joiden määrä kohoaa muutamaa kymmeneen tuhanteen ja yksityisveneillä käyneet, joiden määrä on muutamia satoja.

Maksullisissa kohteissa kävi:

	Aikuisia	Lapsia	Yhteensä
Kissalaakso	227 028	100 607	327 635
Apinatalo	227 113	102 645	329 758
Karhulinna	165 884	73 655	239 539
WC:n käyttäjiä ...	37 825	16 854	54 679

Eläinkanta. Kertomusvuoden päättyessä oli Korkeasaaren eläinkokoelmassa n. 230 eri eläinlajia ja n. 1 200 eläinyksilöä. Mainittakoon, että kokoelmassa oli edustettuina seitsemän karhulajia, 12 apinalajia, 18 kissaeläinlajia, seitsemän hirvieläinlajia, 29 petolintulajia, 22 papukaijalajia sekä runsaasti edustajia muista eläinryhmistä.

Uusista hankituista eläinlajeista mainittakoon yksi kultakissa, kaksi leijonaa, yksi karhu, kolme sutta, kaksi näätä, kolme mäyrää ja kolme seepuraa.

Kertomusvuoden aikana myytiin tai vaihdettiin uusiin eläimiin n. 60 nisäkstä ja lintua, joista mainittakoon yksi mustapanteri, neljä ahmaa, laama, viisi poroa, 16 kuusipeuraa, kaksi saksanhirveä, yksi vapiti, 25 villisikaa.

Korkeasaarella syntyi kertomusvuoden aikana yhteensä n. 1 800 eläintä, joista kuitenkin hieman yli 1 600 oli petoeläinten ruokintaan käytettyjä kaniineja, marsuja ja rottia. Syntyneistä »arvoeläimistä» mainittakoon kaksi saporopinaa, kaksi vaippapaviaania, viisi leijonaa, kaksi lumileopardia, viisi ilvestä, kaksi suoilvestä, kaksi nenäkarhua, kaksi visenttiä, 10 poroa, kahdeksan saksanhirveä, neljä vapitia, neljä kuusipeuraa, yksi japaninhirvi, kaksi valkohäntäpeuraa, yhdeksän

mufflonlammasta, neljä harjalammasta, kolme alppikaurista, kaksi jakkihärkää, yksi kameli, 12 villisikaa, kolme tunturipöllöä, neljä huuhkajaa ja 35 riikinkukkoa.

Kertomusvuonna kuolleista eläimistä oli arvokkain hirvinaaras. Joitakin yli-ikäisiä eläimiä lopetettiin.

Kertomusvuoden aikana aloitettiin ja saatiin päätökseen kaksi uudisrakennusta, neljän perheen rivitalo sekä talli- ja varastorakennus. Alueen yleisessä kunnostuksessa merkitsi syksyllä tapahtunut eräiden tärkeimpien teiden asfaltointi merkittävää edistystä.

Menot ja tulot

Käyttömeno olivat kokonaisuudessaan 12 709 019 mk, josta 939 503 mk tuli lautakunnan ja viraston, 6 825 371 mk ur-

heiluosaston, 2 742 960 mk ulkoiluosaston, 1 248 285 mk eläintarhaosaston ja 952 900 mk avustusten osalle.

Menoista oli 3 051 810 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkoja ja poistoja, 905 671 mk rakennusten ja venelaiturien kunnossapitoa ja 1 804 664 mk alueiden ja yleisten laitteiden kunnossapitoa.

Urheilutoimen uudisrakennustöihin käytettiin 9 069 853 mk, josta 6 449 424 mk urheilun, 2 105 915 mk ulkoilun ja 514 514 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Perusparannustöihin käytettiin 922 725 mk josta 562 004 mk urheilun, 235 705 mk ulkoilun ja 125 016 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Tulot olivat kokonaisuudessaan 3 133 936 mk, josta urheilunohjauksesta 44 961 mk, urheilulaitoksista 2 172 736 mk, ulkoilusta 551 076 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 365 163 mk.

30. Rakennusvirasto

HALLINNOLLINEN OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Hallinnollinen osasto on rakennusviraston organisaatiossa jaettu kansliatoimistoon ja henkilöasiaintoimistoon.

Kansliatoimiston tehtävänä on yleisten töiden lautakunnan ja rakennusviraston hallintoon liittyvien tehtävien hoitaminen, kuten lautakunnan ja sen asettamien jaostojen esityslistojen ja pöytäkirjojen laatiminen, lautakunnan sekä viraston kirjeenvaihdosta

huolehtiminen, kirjaaminen, sopimusten ja lainopillisten lausuntojen laatiminen yms.

Henkilöasiaintoimiston tehtävänä on lähinnä rakennusviraston henkilökuntaa koskevien yleisten sosiaalisten tehtävien hoitaminen, kuten esimerkiksi sairaus- ja tapaturmakorvausasiain, eläkeasiain yms. valmisteleminen sekä sairausvakuutuslain edellyttämien päivärahojen anominen.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1968 (v. 67) yhteensä:

19 (19) vakainaista viranhaltijaa,
5 (5) tilapäistä viranhaltijaa,
36 (28) työsopimussuhteessa olevaa kk.-palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi lainop.kand.

Olavi Juuti, kansliatoimiston päällikkönä varatuomari Eero Tyllinen sekä henkilöasiaintoimiston päällikkönä dipl.ins. Valmu Ranta. Osastosihteereinä toimivat varatuomari Aimo Himberg sekä oikeustiet. kand. Heikki Aho.

TOIMINTA

Hallinnollisen osaston toiminta on kertomusvuoden aikana jälleen laajentunut. Kansliatoimiston varsinainen toiminta liittyy läheisesti yleisten töiden lautakunnan toimintaan pöytäkirjojen, kirjelmien, lausuntojen yms. laatimisineen. Kansliatoimiston henkilökunta on lisäksi edelleen hoitanut ylimääräisenä tehtävänä kaupunkiteatterin ja konserttitalon rakennustoimikuntien kanslia-

tehtävät. Toimiston vahtimestari- ja lähettihenkilökuntaa on kertomusvuoden aikana ollut pakko lisätä, rakennusviraston eräiden toimintojen ollessa siirrettynä virastotalosta eri puolille kaupunkia.

Työllisyystöiden rakennusvirastoon kohdistuva paine on lisännyt omalta osaltaan runsaasti henkilöasiaintoimiston työmäärää.

TAPATURMAT JA SAIRASTUMISET RAKENNUSVIRASTON TÖISSÄ

Kertomusvuoden aikana vahingoittui kaikkiaan tapaturmaisesti rakennusviraston työmailla 1 669 työntekijää. Heidät oli vakuutettu Vakuutusyhtiö Pohjolassa, mutta kaupunki on vastannut kaikista vakuutuksista aiheutuneista menoista. Nämä Vakuutusyhtiö Pohjolle suoritetut tapaturmavakuutusmaksut, elinkorot yms. jakautuivat osastoittain markkamääräisesti seuraavasti:

	mk
Hallinnollinen osasto	1 069
Yleinen osasto (Konevarikko pl.)	10 334

Konevarikko	27 923
Talorakennusosasto	341 307
Katurakennusosasto	592 524
Puhtaanapito-osasto	227 899
Puisto-osasto	57 584
	Yhteensä 1 258 644

Tästä summasta oli vuoden 1968 aikana sattuneiden tapaturmien korvauksia noin 72 % eli 907 928 mk. Loput noin 28 % eli 350 072 mk olivat vahvistettuja elinkorkoja, huoltoeläkkeitä ym.

Henkilöasiaintoimistossa käsiteltiin kertomusvuoden aikana yhteensä 274 eläkeanomusta sekä 30 hautausavustusanomusta.

Eläkkeelle siirtyi:

— iän perusteella	128 henkilöä
— sairauden perusteella	83 »
— tapaturman perusteella ...	— »
	Yhteensä 211 henkilöä

— eläkkeellä kuolleen leskelle 39 henkilöä
Yhteensä 63 henkilöä

Leskieläkkeitä myönnettiin:

— työsuhteessa kuolleen leskelle	24 henkilöä
--	-------------

Helsinki-mitali esitettiin myönnettäväksi 14 hengelle.

Kaupunkiliiton ansiomerkki esitettiin myönnettäväksi 58 hengelle.

Rakennusvirastolle kertyi sairausvakuutuspäivärahamaksuja seuraavasti:

	mk
Viranhaltijoista ja toimihenkilöistä	87 940
Yleisen osaston osuudelta	60 527
Talorakennusosaston osuudelta	204 429
Katurakennusosaston osuudelta	244 808

	mk
Puhtaanapito-osaston osuudelta	167 960
Puisto-osaston osuudelta	64 660
	Yhteensä 742 384

YLEINEN OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Yleiseen osastoon kuuluvat ne taloudelliset ja teknilliset toimistot ynnä laitokset, jotka palvelevat viraston toimintaa kokonaisuudessaan. Nämä ovat: kassa- ja tilitoimisto, hankintatoimisto, järjestelytoimisto sekä konevarikko.

Osastolle kuuluvien rakennusvirastoa palvelevien tehtävien lisäksi yleinen osasto antaa lausuntoja kaupungin muille elimille, maksaa palkat myös satamarakennusosaston työmailla, toimii kaupungin yhteishankintaeli-

menä, vuokraa eräitä tarvikkeita ja työkoineita sekä suorittaa tilaustöitä kaupungin toisille laitoksille.

Osaston päällikkönä toimi tekn.lis. Lemmitty Salmensaari, kassa- ja tilitoimiston päällikkönä kamreeri, dipl.ekonomi Ulla Kontula, hankintatoimiston päällikkönä ekonomi Leo Molander, järjestelytoimiston päällikkönä dipl.ins., ekonomi Erkki Elomaa 26.8.68 saakka sekä konevarikon päällikkönä Eero Puomi.

Kassa- ja tilitoimiston henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1968 (v. 67) yhteensä:

22 (22) vakinaista viranhaltijaa,
5 (5) tilapäistä viranhaltijaa,
9 (10) työ sopimussuhteessa olevaa kk.-palk-

kaista toimihenkilöä,
2 (4) työ sopimussuhteessa olevaa tunti-
palkkaista toimihenkilöä.

Hankintatoimiston henkilökunnan ja työntekijäin vahvuus oli 31.12.68 (v. 67) yhteensä:

22 (22) vakinaista viranhaltijaa,
1 (2) tilapäinen viranhaltija,

12 (11) työ sopimussuhteessa olevaa kk.-palk-
kaista toimihenkilöä,
50 (46) työntekijää.

Järjestelytoimiston henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1968 (v. 67) yhteensä:

1 (1) vakinainen viranhaltija,	12 (12) työsopimussuhteessa olevaa tunti-
2 (3) tilapäistä viranhaltijaa,	palkkaista toimihenkilöä,

Konevarikon henkilökunnan ja työntekijäin vahvuus oli 31.12.1968 (v. 67) yhteensä:

18 (18) vakinaista viranhaltijaa,	21 (21) työsopimussuhteessa olevaa tunti-
2 (2) tilapäistä viranhaltijaa,	palkkaista toimihenkilöä,
	241 (255) työntekijää.

TOIMINTA

Osastossa on kehitetty edelleen varsinaisten menojen määrärahojen käyttösuunnitelua ja velvoitteiden valvontaa. Varastotoimintaa on ollut pääasiassa O u l u n k y l ä n varastolla. Järjestelytoimisto on kiinnittänyt erikoista huomiota palkkausmenetelmiin, jonka vuoksi mm. työsuhdeasiainhoitaja siirret-

tiin 1968 alussa kassa- ja tilitoimistosta järjestelytoimistoon.

Oma työkonekanta on poistojen vuoksi lisääntynyt vain hitaasti. Vuoden vaihteessa oli työmaiden käytössä 239 omaa ja 231 vuokrattua suurempaa työkonetta.

KASSA- JA TILITOIMISTO

Kassa- ja tilitoimiston tehtävät jakautuivat:

— kirjanpitoon,	— palkkalaskentaan.
— kassatoimeen sekä	

Tilitositteita kertyi yhteensä seuraavasti:

	1968	1967	— kassatositteita	18 562	17 411
	kpl	kpl	— muistiotositteita	5 821	5 354
— maksumääräyksiä	76 754	68 808	Yhteensä	101 137	91 573

30. Rakennusvirasto

OMAIUUSTASE 31.12.1968

Aktiivat	1968		1967	
Rahoitusaktiivat:				
Kassavarat:				
Käteisvarat	39 910		26 573	
Shekkitili	4 170		15 940	
Postisiirtotili	491 780		49 372	
Ennakkokassavarat	<u>31 067</u>	566 929	<u>37 597</u>	129 483
Velalliset:				
Sekalaiset		806 506		314 643
Tulojäämät:				
Puhtaanapitomaksut	273 266		82 216	
Sekalaiset	<u>1 435 837</u>	1 709 103	<u>1 101 800</u>	1 184 016
Varastot:				
Rakennustarvikkeita	2 239 838		1 975 622	
Koneosia	797 864		798 125	
Betoniputkia, sepeliä ja mursketta	166 780		230 562	
Konttoritarvikkeita	21 902		15 824	
Muut tarvikkeet	2 424		4 137	
Konevarikon puolivalmiit työt	<u>311 820</u>	3 540 631	<u>110 570</u>	3 134 840
Ennakkomenot:				
Pääomamenojen ennakot		11 601		236 617
Talletetut vieraat arvopaperit		532 011		611 672
Laskennalliset saatavat:				
Nostamattomat määrärahat		91 356 496		80 912 676
Kaupungin kassa, lähetetili		2 731 540		5 570 724
		<u>mk 101 254 820</u>		<u>mk 92 094 674</u>

30. Rakennusvirasto

Rakennusviraston menot vuosina 1959—1968 ¹⁾.
Byggnadskontorets utgifter åren 1959—1968 ¹⁾.
Expenditure of the Municipal Construction Office, 1959—1968 ¹⁾.

Vuosi År Year	Tilivuoden määrärahojen käyttö Förbrukning av räkenskaps- årets anslag Sums used during finan- cial year mk	Ed. vuosien siirtomäärä- rahojen käyttö Förbrukning av överförda anslag från tidigare år Sums trans- ferred from previous year used mk	Työllisyys- työt Sysselsättnings- arbeten Provision of work mk	Kaupungin muille viras- toille ja lai- toksille suo- ritetut työt Arbeten för stadens övri- ga ämbets- verk Work for other city depart- ments and authorities mk	Yksityisille suoritetut työt Arbeten för privata uppdags- givare Work for private people mk	Menot yhteensä Utgifter sammanlagt Total expenditure		Muun- toker- roin Trans- pone- rings- koeffi- cient Con- ver- sion coef- ficient	Kaup. asukas- luku Stadens invånar- antal City popula- tion	Menot asukasta kohden Utgifter per in- vånare Expen- diture per in- habitant mk
						Todelliset Verkliga Actual mk	Muunnettuina Transponerade Converted mk			
1959	46 702 652	19 732 763	16 724 566	16 658 479	8 456 418	108 274 878	156 998 573	1.45	441 678	355,—
1960	46 992 571	19 868 316	2 586 150	16 213 426	9 123 211	94 783 674	132 697 143	1.40	448 315	295,—
1961	53 534 317	27 784 497	1 038 080	22 122 891	2 727 692	107 207 477	149 018 393	1.39	457 121	325,—
1962	66 707 846	25 173 535	640 602	21 160 712	5 430 781	119 113 476	161 994 327	1.36	467 371	346,—
1963	68 708 758	40 602 272	141 141	20 020 636	1 330 829	130 803 636	172 660 799	1.32	477 110	361,—
1964	89 012 161	42 457 928	1 817 168	9 607 291	751 871	143 646 419	172 375 702	1.20	487 422	353,—
1965	104 096 275	62 692 704	6 016 993	10 594 849	1 933 799	185 334 620	214 988 159	1.16	494 796	434,—
1966	168 267 387	41 963 944	8 518 025	23 109 495	1 307 503	243 166 357	277 209 646	1.14	507 283	546,—
1967	144 236 048	61 271 585	11 201 448	24 952 443	1 200 146	242 861 670	267 147 837	1.10	516 472	517,—
1968	151 090 266	54 494 085	16 985 112	26 773 956	1 710 970	251 054 392	251 054 392	1.00	522 307	480,—

¹⁾ Menot todellisina sekä muunnettuina virallisen indeksisarjan »Tukkuhinnat, kaikki tavarat jossa vuosi 1913 = 100» mukaan.

²⁾ Utgifterna verkliga samt transponerade enligt officiella indexserien »Partiprisen, alla varor där året 1913 = 100».

³⁾ Actual expenditure and expenditure converted according to the official index series »Wholesale prices, all goods, in which 1913 = 100.»

Rakennusviraston tulot vuosina 1959—1968 ¹⁾.
Byggnadskontorets inkomster åren 1959—1968 ¹⁾.
Income of the Municipal Construction Office, 1959—1968 ¹⁾.

Vuosi År Year	Todelliset Verkliga Actual	Muunnettuina Transponerade Converted	Muuntokerroin Transponeringskoefficient Conversion coefficient	Vuotuinen lisäys (+) » vähennys (—) Årlig ökning (+) » minskning (—) Yearly increase (+) » decrease (—)
1959	6 691 936	9 703 307	1.45	— 20.4 %
1960	8 370 108	11 718 151	1.40	+ 20.7 %
1961	8 131 635	11 302 972	1.39	— 3.5 %
1962	14 550 740	19 789 006	1.36	+ 75.0 %
1963	17 812 055	23 511 912	1.32	+ 18.8 %
1964	18 554 361	22 265 233	1.20	— 5.3 %
1965	23 462 369	27 216 348	1.16	+ 22.2 %
1966	25 577 901	29 158 807	1.14	+ 7.1 %
1967	25 593 187	28 152 505	1.10	— 3.4 %
1968	26 263 815	26 263 815	1.00	— 6.7 %

¹⁾ Tulot todellisina sekä muunnettuina virallisen indeksisarjan »Tukkuhinnat, kaikki tavarat jossa vuosi 1913 = 100» mukaan.

²⁾ Inkomsterna verkliga samt transponerade enligt officiella indexserien »Partiprisen, alla varor där året 1913 = 100».

³⁾ Actual income and income converted according to the official index series »Wholesale prices, all goods, in which 1913 = 100.»

Rakennusviraston varsinaiset menot ja näiden menojen kate vuosina 1959—1968 ¹⁾.
Byggnadskontorets egentliga utgifter och dessa utgifters täckning åren 1959—1968 ¹⁾.
Municipal Construction Office ordinary expenses and their cover 1959—1968 ¹⁾.

Vuosi År Year	Varsinaiset menot Egentliga utgifter Ordinary expenses mk	Varsinaiset tulot Egentliga inkomster Ordinary revenues mk	Varsinaiset me- not muunnet- tuina Egentliga utgifterna transponerade Ordinary expenses converted mk	Varsinaisista tu- loista saatu kate muunnettuina Erhållen täck- ning genom egentliga inkom- ster som transpo- nerats Cover from ordinary revenues converted mk	%	Verovaroista saatu kate muunnettuina Av skattemedel erhållen täckning som transponerats Cover from taxation converted mk	%	Muunto- kerroin Transpone- ringskoeffi- cient Conversion coefficient
1959	25 501 061	6 691 936	36 976 538	9 703 307	26.3	27 273 231	73.7	1.45
1960	25 665 289	8 370 108	35 931 404	11 718 151	32.6	24 213 253	67.4	1.40
1961	28 551 275	8 131 635	39 686 272	11 302 972	28.5	28 383 300	71.5	1.39
1962	37 876 830	14 550 740	51 512 488	19 789 006	38.4	31 723 482	61.6	1.36
1963	44 591 545	17 812 055	58 860 839	23 511 912	40.0	35 348 927	60.0	1.32
1964	49 694 585	18 554 361	59 633 502	22 265 233	37.3	37 368 269	62.7	1.20
1965	58 208 408	23 462 369	67 521 753	27 216 348	40.3	40 305 405	59.7	1.16
1966	63 749 081	25 577 901	72 673 952	29 158 807	40.1	43 515 145	59.9	1.14
1967	71 523 188	25 593 187	78 675 506	28 152 505	35.7	50 523 001	64.3	1.10
1968	76 819 960	26 263 815	76 819 960	26 263 815	34.2	50 556 145	65.8	1.00

¹⁾ Menot ja tulot muunnettuina virallisen indeksisarjan »Tukkuhinnat, kaikki tavarat jossa vuosi 1913 = 100» mukaan.

²⁾ Utgifterna och inkomsterna transponerade enligt officiella indexserien »Partiprisen, alla varor där året 1913 = 100».

³⁾ Expenses and revenues converted according to the official index series »Wholesale prices, all goods, in which 1913 = 100».

	1968	1967
Laskutuksia	8 525	8 436
Lähetteenä	1 179	1 209
Tilivientejä	n. 221 650	n. 205 900
Postisiirtomääräyksiä	18 931	18 012
Pankkisiirtomääräyksiä	11 911	9 966

Verrattuna edelliseen vuoteen tilitoist-
teiden lukumäärä nousi 10,4 %, laskutuksen
ja lähetteen jäädessä melkein ennalleen tai
jopa alhaisemmiksikin. Tilivientien lisä oli
7,6 %, postisiirtomääräysten 5,1 % sekä
pankkisiirtomääräysten 19,5 %.

Hallinnollinen momenttikirjanpito suori-
tettiin edelleenkin kahdella Exacta-kirjan-

pitokoneella. Sivuoitteena saatujen tietojen
lävistykset reikäkortteille annettiin primääri-
tietoina TKK:lle, jossa alamomenttikirjan-
pito suoritettiin. Velallisten reskontrakirjan-
pito oli ohjelmoitu Exacta-koneeseen ja vel-
kojain reskontra hoidettiin kahdella Addo-
kirjanpitokoneella.

Palkkalaskenta suoritettiin TKK:ssa palk-
kalaskentajaostomme antamien aikailmoi-
tusten mukaisesti.

Satamarakennusosaston työläispalkat mak-
settiin rakennusviraston kassa- ja tilitoimis-
ton työläiskassanhoitajien toimesta.

Rakennusvirasto toimii it-
senäisenä kassavirastona.

Kassanvaihto oli 1968 mk 11 853 329 (v.
67 mk 9 308 491). Verrattuna edelliseen vuo-
teen oli kassanvaihdon lisäys 27,3 %.

30. Rakennusvirasto

Määrärahojen käyttö sekä kaupungin muille virastoille ja yksityisille suoritettut työt 1968 olivat seuraavat:

	1968	1967	1968	1967
Talousarviovuoden	mk	mk	mk	mk
määrärahojen				
käyttö	151 090 266	144 236 048	26 773 956	24 952 443
Edellisten vuosien				
siirtomääräraho-				
jen käyttö	54 494 085	61 271 585	1 710 970	1 200 146
Työllisyysmäärära-				
hojen käyttö ...	16 985 112	11 201 448	Yhteensä 251 054 392 242 861 672	

Rakennusviraston tulot olivat 1968 yhteensä 26 263 815 mk (v. 67 25 593 187 mk)

HANKINTATOIMISTO

	mk		mk
Varaston arvo oli 1.1.1968	1 975 622	Vuoden aikana käytetyn tavaran	
Vuoden aikana ostetun tavaran		arvo oli	14 061 134
arvo oli	14 325 350	Varaston arvo oli 31.12.1968	2 239 838

Hankinnat

Pääasiallisimmat tavaranhankinnat tehtiin kertomusvuonna lähinnä seuraavilta hankkijoilta:

Julius Tallberg Oy	Renlund Oy
Kesko Oy	SOK
Helsingin kaupungin puutavara- ja poltto-	Starckjohann Oy
ainetoimisto	Paraisten kalkkivuori Oy
Teboil Oy	Esso Oy

*Sahatun puutavaran hankinnat Helsingin kaupungin puutavara- ja polttoainetoimistolta oli-
vat kuuden viimeisen vuoden ajalta seuraavat:*

1963	2 259 859	standarttia	1966	2 584 373	standarttia
1964	2 912 025	»	1967	2 237 517	»
1965	3 184 645	»	1968	3 106 323	»

*Tavarantoimitukset rakennusviraston työmaille ja kaupungin muille laitoksille jakautuivat
markkamääräisesti seuraavasti:*

	mk		mk
Hankintatoimisto	84 624	Talorakennusosasto	4 345 240
Konevarikko	119 191	Katurakennusosasto	7 176 425

	mk
Puhtaanapito-osasto	821 007
Puisto-osasto	221 004
Satamalaitos	569 968
Muut kaupungin laitokset	723 675
Yhteensä	14 061 134

Kaupungin eri laitoksille ja virastoille on hankinnat suoritettu hankintasopimuksilla ja tilauksilla, jolloin tavara on toimitettu

Tulot

Toimistolla oli kertomusvuoden aikana vuokratuloja vieraille lainatuista työkaluista,

liikkeestä suoraan asianomaiselle laitokselle tai virastolle. Samanlaista hankintamenettelyä on osaksi käytetty myös rakennusviraston omille osastoille tapahtuneissa hankinnoissa.

Toimiston suorittamien aine- ja kulutus-tarvike- sekä kone- ja kalustohankintojen kokonaisarvo oli 37 750 861 mk.

työkoneista ja lipuista 27 758 mk, sekä suori-tetuista kuljetuksista 35 927 mk.

JÄRJESTELYTOIMISTO

Tutkimukset ja selvitykset

Osastojen ja toimistojen pyynnöstä sekä oma-aloitteisesti on suoritettu mm. seuraavia

selvityksiä ja tutkimuksia:

Katurakennusosastolle

Valmistuneet

Selvitys kuorma-autojen optimikuormien määristä maansiirtoajossa.
Tutkimus kaivukoneiden työsaavutuksista.
Tutkimus murskeen ajosta.
Tutkimus paaluttamisesta.
Eräitä urakointiin liittyviä työntutkimuksia.

Keskeneneräiset

Tutkimukset nurmikoiden kevätsiivouksesta ja paikkaamisesta, mullan levittämisestä, puiden istuttamisesta sekä taimistojen perkaamisesta.
Aluekohtainen työinventointi- sekä palkkausjärjestelymahdollisuuksien selvittäminen.
Kasvihuoneiden töiden uudelleenjärjestely.

Talorakennusosastolle

Valmistunut

Tutkimus Jakomäen lastentalon elementtien asentamisesta.

Konevarikolle

Valmistuneet

Tutkimus traktoriharjojen purkamis- ja koonpanotyöstä, lakaisukoneiden harjojen kunnostamisesta sekä autonlavojen rakentamisesta.

Muita tutkimuksia ja selvityksiä

Tilastollisia tutkimuksia maansiirtoajoista. Tutkimuksia louhintatöihin liittyvistä seikoista. Tutkimuksia lietteen kuljettamisesta; jatkuu

Jatkuvia tehtäviä

Laskentatoimen kehittäminen ja kokeileminen. Lomakeasioiden sekä puhelinluetteloita koskevien asioiden hoitaminen. Kertomusvuonna suunniteltiin mm. 35 lomaketta ja lomakesarjaa.

Työsuhde- ja palkkausasiat

Edellisen vuoden lopulla aloitettuja töitä työsuhde- ja palkkausasioiden kehittämiseksi jatkettiin. Sitä silmälläpitäen kerättiin varteenotettavia tietoja, joiden perusteella laadittiin suunnitelmia uusiksi toimenpiteiksi palkkauksen järjestämisessä. Osa niistä toteutettiin katurakennusosastolla. Työsuhdeasioissa kehitys jatkui vastaavasti. Kerto-

Työturvallisuustoiminta

Työturvallisuustoiminnassa on kiinnitetty päähuomio asenteiden muokkaamiseen ja työturvallisuustoiminnan välttämättömyy-

Keskeneräiset

Tutkimus puistonpenkkien kunnostamisesta ja maalaamisesta sekä työkoneiden ja moottoriajoneuvojen korjauksista.

edelleen.

Selvitetty rakennusvirastoon mahdollisesti perustettavan oman kuljetuskeskuksen tarpeellisuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Aloitetoimikunnalle annettiin kaikkiaan yhdeksän lausuntoa tehdyistä aloitteista. Eräät toimiston henkilökunnasta luennoivat eräissä erilaisissa kaupungin järjestämissä koulutustilaisuuksissa.

musvuonna mm. järjestettiin selostustilaisuuksia sekä käytiin työmaaneuvotteluja uuden työehtosopimuksen ja työaikalain soveltamiseksi. Edelleen valmisteltiin rakennusviraston työntekijäin työsääntöjen uusimista sekä osallistuttiin eräisiin palkkalautakunnan järjestämiin työsääntöjä koskeviin neuvotteluihin.

teen. Valistustyössä on käytetty apuna 118 työpaikalla olevia kahden miehen työturvallisuuselimiä. Ne ovat suorittaneet työmail-

laan tarkastuksia ja antaneet asiaankuuluvia neuvoja ja ohjeita. Työturvallisuusorganisaation jäsenille on järjestetty useita valistus- ja neuvontatilaisuuksia. Työmaille on lähetetty tarpeiden mukaisesti varoitus- ja ohjetauluja. Vuoden aikana on valmistunut tutkimus vastuukysymyksistä työturvallisuudessa sekä tutkimus työturvallisuusasioiden hoitamisesta ja kehittamisestä rakennusvirastossa. Työturvallisuuselinten lisäksi myös rakennusviraston työturvallisuustarkastaja on tehnyt lukuisia tarkastuksia erilaisilla työmaille.

Kertomusvuoden aikana vahingoittunei-

Väestönsuojelutoiminta

Rakennusviraston toimesta perustettavien lukuisten vss-yksiköiden sijoitus- ja määräyskortistoa on pidetty jatkuvasti yllä.

Koulutustoiminta

Toimintavuoden aikana on pidetty koulutuskortistoa rakennusviraston henkilökunnasta ja lähetetty yhteistoiminnassa osasto-

Erikoistehtäviä

- »Henkilökuntaopas»-julkaisun toimittaminen; jatkuu edelleen.
- »Helsingin kaupungin rakennusviraston toi-

den 1 669 henkilön tapaturmat jakautuivat seuraavasti:

	1968 tapausta	1967 tapausta
Kuukausipalkkaiset	46	34
Hankintatoimisto	13	8
Konevarikko	68	60
Talorakennusosasto	395	377
Katurakennusosasto	256	280
Puhtaanapito-osasto	160	170
Puisto-osasto	95	98
Yhteensä	1 033	1 027
Työllisyysmiehet	636	55
Kaikkiaan tapaturmia	1 669	1 082

Vss-yksikköihin sijoitettuja henkilöjä on lähetetty sijoitustaan vastaaville kursseille.

jen kanssa kaikkiaan 953 henkilöä erilaisille kursseille ja valistustilaisuuksiin.

mintakertomus 1967» suunnitteleminen toimittaminen ja taitto.

KONEVARIKKO

Konekorjaamo on suorittanut kertomusvuonna konevarikon työkoneiden korjauksia sekä laskutusta vastaan konepaja-, pelti- ja puutöitä kaupungin kaikille laitok-

sille. Konekorjaamon sähkötyöryhmä on huolehtinut rakennusviraston työpaikkojen sähkölaitteiden huollosta ja korjauksista.

Autokorjaamo on suorittanut pää-

30. Rakennusvirasto

asiallisesti kaikki kaupungin omistamien autojen korjaukset, palolaitosta ja liikennelaitosta lukuunottamatta. Se on huoltanut myös ylestraktorikaluston sekä puhtaanaapitokoneet ja -välineet.

Autokorjaamolla käytettiin kuluneen vuo-

den aikana yhteensä 4 863 kpl kuorma-, henkilö-, paketti- ja erikoisautoja sekä traktoreita erilaisissa korjauksissa, minkä lisäksi suunnilleen samalle määrälle ajoneuvoja suoritettiin huoltotoimenpiteitä.

Suoritetut työt jakautuivat laskutuksen mukaan seuraavasti:

	mk		mk
Puhtaanapito-osasto	1 245 198	Konevarasto	16 346
HKR-hankintatoimisto	967 831	Muut kaupungin laitokset	690 736
Katurakennusosasto	830 033		<u>Yhteensä 4 481 577</u>
Talorakennusosasto	392 615	Puolivalmiita töitä	311 820
Satamalaitos	175 869		<u>Yhteensä 4 793 397</u>
Puisto-osasto	162 949		

Vuoden aikana jakautuivat konevaraston työkonoiden vuokratulot seuraavasti:

	mk		mk
Katurakennusosasto	2 671 824	Puisto-osasto	292 666
Puhtaanapito-osasto	698 534	Muut kaupungin laitokset	37 205
Satamalaitos	424 515		<u>Yhteensä 4 523 509</u>
Talorakennusosasto	398 765		

Omien koneiden työhönsijoituksia tapahtui vuoden aikana 2 128 kertaa.

Työtilaisuuksia saatiin vuoden aikana konekorjaamolle 4 351 kpl ja autokorjaamolle 4 863 kpl eli yhteensä 9 214 kpl.

TALORAKENNU SOSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Talorakennusosastoon kuuluvat suunnittelutoimisto, työtoimisto ja koneteknillinen toimisto.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1968 (v. 67) yhteensä:

60 (56) vakinaista viranhaltijaa,
4 (4) tilapäistä viranhaltijaa,
136 (124) työsopimussuhteessa olevaa kk.-palkkaista toimihenkilöä.

Näistä oli arkkitehtejä 26 ja insinöörejä 33.

Osaston päällikkönä toimi vs. kaupungin-
arkkitehti Sakari Siitonen.

Suunnittelutoimiston päällikkönä toimi vs.
I apulaiskaupunginarkkitehti Ossi Lep-
pämäki.

Ulkopuolisten arkkitehtitoimistojen suunnittelutyöt valvoi II apulaiskaupunginarkkitehti Mikko Karjanoja.

Työtoimiston päällikkönä toimi työpäällikkö, dipl.ins. Esko Toivola.

Koneteknillisen toimiston päällikkönä toimi I koneinsinööri, dipl.ins. Heikki Ranki.

TYÖNTEKIJÄT

Osaston työmailla oli työntekijöiden kokonaismäärä urakoitsijatytöt mukaanluettuna

1.1.1968 1 351 henkilöä ja 31.12.1968
1 490 henkilöä.

TOIMINTA

Talorakennusosaston tehtävänä on huolehtia kaupungin yleisiin töihin sisältyvien uudisrakennusten ja rakennusten perusrakennusten suunnittelu-, rakentaja- ja rakennuttajatehtävistä. Osaston arkkitehdit ja insinöörit ottavat asiantuntijoina osaa eri hallintokuntien suorittamaan rakennuskohteiden esisuunnitteluun. Osasto suorittaa eri hallintokuntien tilauksesta rakennusten korjaus- ja kunnossapitotöitä. Lisäksi osasto suorittaa kaupungin rakennusten lämmöntarkkailua sekä lämmitys- ja ilmanvaihtolaitosten huolto- ja säätötehtäviä.

Yleisten väestönsuojien ja asuntoalueitten yhteisväestönsuojien suunnittelu ja rakennuttaminen on siirretty talorakennusosaston tehtäväksi 1967 aikana.

Kuluneena vuonna on rakennuskohteiden esisuunnittelussa tapahtunut kehitystä. Rakennusohjelmien valmistumiseen riittävän ajoissa ennen suunnittelutyön aloittamista on kiinnitetty hallintokunnissa erityistä huomiota. Aikaisemmin toimineet koulurakennuskomitea, vanhainkotikomitea ja urheilupuistotoimikunta sekä 1966 perustettu hoitolaitosten suunnittelutoimikunta ovat toimineet taloussuunnitelmaan perustuvan kokonaisohjelman mukaisesti ja saavuttaneet huonetilaohjelmien valmistamisessa raken-

nussuunnittelu- ja rahoitusaikataulun. Samoin lastensuojelun ja lastentarhain rakennusten osalta ovat hallintokunnat taloussuunnitelman mukaisessa aikataulussa.

Kunkin suunnittelutehtävän aikataulu ja yksityiskohtaiset ohjeet eri suunnittelijoiden ja rakennuttajan tehtävistä on määrätty suunnitteluselosteessa. Suunnitelmien valmistumisessa on pystytty pääpiirteittäin seuraamaan rahoitusaikataulua. Kansakoulujen kohdalla ovat eräät suunnitelmat valmistuneet jo ennen talousarviossa edellytettyä aikaa.

Talorakennusosaston suunnittelutoimistossa on pyritty kehittämään ryhmätyötä, jolloin keskisuurten kohteiden suunnittelu on voitu tehdä omana työnä. Sairaalarakennusten osalta ovat jaospäällikköä vastaava arkkitehti ja työryhmä hoitaneet sekä ulkopuolisten sairaalasuunnittelutöiden valvonnan että osaston oman sairaalasuunnittelun.

Työmaiden ohjelmointitehtävissä on työtoimistossa toiminut ohjelmointiryhmä. Rakennusvirasto on liittynyt rakennusalan ATK-ryhmän jäseneksi. Uudisrakennusten tilavuuteen nähden on 90 % käynnissä olevista omista työmaista ohjelmoitu ja valvottu ryhmän toimesta.

Suunnittelutoimisto

Huomattavan suuria rakennussuunnitelmia oli tekeillä 97. Näistä oli 55 kohdetta suunnittelutoimiston tehtävänä ja 42 oli an-

nettu yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi.

Toimiston rakennesuunnittelijat laativat

rakennepiirustukset 32 työtä varten. Ulkopuolisilla rakennesuunnittelutoimistoilla oli tekeillä yhteensä 53 eri rakennuksen töiden suunnittelu. Lisäksi on yleisiä väestönsuojia ollut suunnitteilla yhteensä 15, joista ulkopuolisilla suunnittelijoilla on ollut tekeillä 4 yleissuunnitelmaa.

Tärkeimmistä vireillä olleista suunnittelutöistä mainittakoon seuraavat rakennuskohteet:

Yleisen kunnallishallinnon rakennukset: Konsertti- ja kongressitalo, Kaupungintalon korttelien 30 ja 31 saneeraus, Töölön kirjasto-talo sekä Vallilan virastotalo.

Sairaalatoimen rakennukset: Laakson ja Nikkilän sairaalain muutos- ja peruserannustyöt, Nikkilän ja Röykän sairaalain uudet henkilökunnan asuinrakennukset, Sairaanhoidajakoulu sekä Itäinen lääkäriasema.

Huoltotoimen rakennukset: Myllypuron sairauskoti ja sen henkilökunnan asuinrakennus, Pukinmäen, Pihlajamäen ja Laajasalon vanhusten asuntolat, Koskelan G-rakennuksen saneeraus sekä Tervalammen työlaitoksen hoidokkirakennus ja aluelämpökeskus.

Lastensuojelutoimen rakennukset: Teinilän ja Metsäkummun hoitokodit, Outamon vastaanottokodin sauna- ja pesularakennus, Hyvösen lastenkoti, Erityislastenkodin ja Nuorten työkodin rakennukset, Mellunkylän vastaanottokodin D-osaston rakennukset, Solakallion erityiskoulun rakennus sekä Killinmäen keskuslaitos.

Työtoimisto

Kertomusvuoden aikana valmistuneet rakennukset:

U r a k a l l a

Erikoisammattikoulu m³
55 400

Lastentarhain rakennukset: Kontulan, Jakomäen, Yliskylän, Etelä-Haagan, Kannelmäen toisen, Pihlajamäen toisen, Leppäsuon, Tapanilan, Kontulan toisen ja Vuosaaren lastentarhan rakennukset sekä Siilitien, Lahnalahden ja Hesperian puistojen leikinhajajain rakennukset.

Kansakoulurakennukset: Jakolan, Yliskylän, Kontulan, Mellunmäen, Puotinharjun, Vuosaaren ja Tahvolammen uudet koulurakennukset sekä Munkkiniemen, Aleksis Kiven ja Kallion kansakoulujen muutos- ja peruserannustyöt.

Ammattioppilaitokset: Erikoisammattikoulu sekä Kampin ammattikoulujen rakennusten muutos- ja peruserannustyöt.

Urheilupuistojen rakennukset: Pirkkolan urheilupuiston II-vaihe, Myllypuron urheilupuiston, Talin, Herttoniemen, Pikkukoski-Veräjänmäen, Pukinmäen ja Oulunkylän urheilupuistot sekä eräiden urheilukenttien pukusuojarakennukset.

Rakennusviraston rakennukset: Kyläsaaren, Herttoniemen ja Viikin puhdistamojen sekä Kyläsaaren jätteenpolttolaitoksen laajennustyöt ynnä rakennusviraston uusi toimitalo, Pohjoinen Makasiinikatu 9.

Väestönsuojat: Myllypuron, Graniittitien, Liusketien ja Kastholmantien alueväestönsuojat, Erottajan kalliosuojan laajennus sekä Dagmarinkadun yleinen väestönsuoja.

Pihlajamäen vanhusten m³
asuintalo 36 860

30. Rakennusvirasto

	m ³		m ³	m ³
Solakallion erityiskoulu ...	8 600	Nikkilän sairaalan rakennus		
Tilapäisiä kansakouluja 5		n:o 9	12 000	116 725
kpl	2 800			
O m a n a t y ö n ä				
	m ³		m ³	m ³
Pirkkolan urheiluhalli	52 500	Kasteholmantien kalliosuo-		
Jakomäen kansakoulu	15 650	ja	16 600	
Hoitokoti Teinilä	3 570	Jakomäen lastentarha	3 400	
Pakilan kansakoulun saneeraus	6 000	Yliskylän lastentarha	3 450	115 870
Munkkiniemen kansakoulun saneeraus	14 700			
			<u>Yhteensä</u>	<u>232 595</u>

31.12.1968 tekeillä olevat uudisrakennus- ja saneeraustyöt:

U r a k a l l a			m ³	m ³
	m ³		m ³	m ³
Konserttitalo	94 000	kellari	1 770	
Pukinmäen vanhusten		Röykän sairaalan asuntolat	3 790	
asuintalo	15 790	Tervalammen työlaitoksen		
Yliskylän kansakoulu	20 250	hoidokkirakennus sekä		
Nikkilän sairaalan asuntolat	10 675	aluelämpökeskus	630	
Nikkilän sairaalan juurikas-		Töölön kirjasto	11 200	166 305
O m a n a t y ö n ä				
	m ³		m ³	m ³
Jakomäen lastentarha	3 400	lu	24 900	
Jakomäen kansakoulu	15 650	Kontulan kansakoulu (aloi-		
Yliskylän kansakoulu	3 450	tettu 15.12.1968)	16 135	
Kaupungintalon saneeraus,		Laakson sairaalan itäisen		
I-vaihe	54 000	potilasrakennuksen sa-		
Koskelan sairaskodin G-ra-		neeraus	27 080	
kennuksen saneeraus ...	18 200	Kivelä-Hesperian B-torni-		
Virastotalo, Pohjoinen Ma-		talon muutos hoitotiloiksi	24 900	
kasiinikatu 9	28 500	Kallion kansakoulun saneeraus	28 725	295 890
Myllypuron sairaskoti	50 950			
Puotinharjun kansalaiskou-			<u>Yhteensä</u>	<u>462 195</u>

Koneteknillinen toimisto

Koneteknillinen toimisto hoitaa LVI-tek-
nilliset, sähkötekniilliset sekä muut konetek-
nilliset tehtävät talorakennusosaston raken-
nuskohteissa ja antaa asiantuntija-apua kau-
pungin eri laitoksille ja hallintokunnille.
Suunnittelutehtävät on hoidettu pääosaltaan
ulkopuolisten suunnittelutoimistojen avulla.

Asennustyöt on teetetty urakoitsijaliikkeillä.
Suurin työkohte on ollut konsertti- ja
kongressitalo.

Kuluvan vuoden aikana on toimiston
organisaatiota kehitetty yleisten töiden lau-
takunnan tekemän organisaatioehdotuksen
periaatteiden mukaisesti.

TALORAKENNUSOSASTON TYÖKOHTEISIIN KÄYTETYT MÄÄRÄRAHAT

	1968	1967		1968	1967
	mk	mk		mk	mk
Yleisen kunnallishal- linnon rakennukset	8 973 406	21 969 269	Lastentarhain raken- nukset	2 274 730	1 365 148
Oikeus- ja järjestys- toimen rakennukset	365 052	10 259	Kirjastorakennukset .	90 712	277
Palotoimen rakennuk- set	—	6 281	Museorakennukset ...	319 243	—
Sairaaloitoimen raken- nukset	5 602 160	2 706 860	Erinäiset rakennukset	5 149 006	2 064 413
Huoltotoimen raken- nukset	9 055 891	11 799 966	Urheilu- ja retkeily- toimen rakennukset	4 218 269	6 644 258
Lastensuojelutoimen rakennukset	2 828 554	1 282 302	Väestönsuojat	5 174 571	5 451 894
Kansakoulujen raken- nukset	12 052 065	12 626 295	Eri laitosten laskuun suoritetut vuosikor- jaustyöt	2 460 212	2 747 334
Ammattioppilaitosten rakennukset	3 145 337	10 601 845	Eri laitosten perus- korjaustyöt	1 609 445	2 329 363
			Yhteensä	63 318 653	81 585 764

KATURAKENNUSOSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Katurakennusosastoon kuuluvat suunnittelutoimisto ja työtoimis-

to, sekä välittömästi osastopäällikön alaisena yli-insinööri.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1968 (v.67) yhteensä:

116 (112) vakinaista viranhaltijaa,
1 (1) tilapäinen viranhaltija,
195 (181) työsopimussuhteessa olevaa kk.-palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi katurakennuspäällikkö, dipl.ins. H a n s K o r s b ä c k.

Työtoimiston päällikkönä toimi I apulais-

katurakennuspäällikkö, dipl. ins. S e p p o H i r v o n e n sekä suunnittelutoimiston päällikkönä II apulaiskaturakennuspäällikkö, dipl. ins. P a a v o H y ö m ä k i. Yli-insinöörin tehtäviä hoiti dipl. ins. R i s t o N u r m i s a l o.

TYÖNTEKIJÄT

Osaston työmailla oli työntekijöiden kokonaismäärä 1.1.1968 2 384 henkilöä ja 31.12.1968 1 866 henkilöä.

Suunnittelutoimiston tehtäviin kuuluu:
suunnitella katurakennusosaston tehtäväksi

annetut katujen, teiden, siltojen, viemäreiden, viemäriveden puhdistuslaitosten ja pumppaamojen, urheilukenttien ja -laitteiden rakennus-, korjaus- ja kunnossapitotyöt sekä laatia yhdessä kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston kanssa suunnitel-

mat asemakaavoitettavien alueiden viemäroimiseksi ja uusien tai uusittaviksi ehdotettujen katujen tasaamiseksi.

Työtoimiston tehtäviin kuuluu:

johtaa ja valvoa katurakennusosaston työvoimalla suoritettavia em. rakennus-, korjaus- ja kunnossapitotöitä sekä antaa vastavia töitä urakoitsijoille ja valvoa niitä. Työtoimisto suorittaa myös johtoverkkoihin liittyviä töitä kaupungin vesilaitokselle ja sähkölaitokselle.

Katurakennustoiminta on jaettu alueellisesti neljään katurakennuspiiriin, joiden kunkin johdossa on piiri-insinööri. Näiden lisäksi muodostavat kadunpäälylystyöt ja vie-

märytöt kummatkin oman, koko kaupungin alueen käsittävän erityispiirin. Katu- ja viemärytöt on suoritettu pääasiallisesti kaupungin omalla työvoimalla, mutta asfalttipäälylystyöitä, siltoja, jätevedenpuhdistamoja ym. on annettu erikoisliikkeiden suoritettavaksi urakalla.

Katurakennusosastolla on oma putkivalimo, tielaboratorio, vedentutkimuslaboratorio sekä mittaus- ja maaperätutkimusryhmä.

Kuten edellisenäkin vuonna on katurakennusosasto hoitanut kertomusvuonnaakin yksityistielaisissa tarkoitettun tielautakunnan käsittelemien asioiden valmistelun.

TOIMINTA

Osaston toiminnan taloudellinen tulos 1968 käy ilmi seuraavasta talousarviossa olevien menojen ja tulojen sekä kirjanpidon osoitta-

mien todellisten menojen ja tulojen välillä tehdystä vertailusta:

Menot

	Määrärahaa kaikkiaan Mmk	Menot Mmk	Siirto seuraavalle vuodelle Mmk	Säästö Mmk
Varsinaisten menojen osalta	24,01	22,78	1,41	0,22
Pääomamenojen osalta	109,35	68,34	40,97	0,03
Yhteensä	133,36	91,12	42,38	0,25
Käyttövaroista myönnetty	0,42	0,29	0,11	0,01
Työllisyysmäärärahoista myönnetty	16,94	13,22	3,70	—

Tulot

Talousarvioon merkitty Mmk	Todelliset tulot Mmk	Ylijäämä Mmk
4,09	4,30	0,21

Kokonaisbruttomenoista 104,63 Mmk oli katusakennusosaston välittömiä kustannuksia 96,72 Mmk. Näistä olivat uudisrakennustöiden kustannukset yhteensä 81,80 Mmk

30. Rakennusvirasto

sekä korjaus- ja kunnossapitotöiden, puhdistamojen ja pumppaamoiden kustannukset yhteensä 14,92 Mmk. Kustannusten jako käy

ilmi yksityiskohtaisemmin seuraavasta yhdistelmästä:

Vuoden 1968 aikana rakennettujen katujen pituudet ja pinta-alat.
Under år 1968 anlagda gators längd och areal.
Lengths and surface areas of streets built in 1968.

Kaupunginosa Stadsdel City district	N:o Nr. Nr.	Kadun tai sen osan pituus Gatans eller gatudelens längd Length of street or section m	Rakennettu katuala, m ² Anlagd gatuareal m ² Street surface area built m ²			
			Ajorata Körbana Driving lane	Pyörätie Cykelbana Cycle path	Jalkakäytävä Trottoar Pavement	Yhteensä Sammanlagt Total
Kallio						
Berghäll	11	205	3 462	—	1 180	4 642
Etu-Töölö						
Främre Töölö	13	400	8 508	—	600	9 108
Käpylä						
Kottby	25	320	4 044	—	1 704	5 748
Oulunkylä						
Äggelby	28	2 200	19 903	1 446	7 220	28 569
Haaga						
Haga	29	523	3 975	—	580	4 555
Lauttasaari						
Drumsö	31	200	7 100	—	3 415	10 515
Konala						
Kånala	32	2 994	22 482	—	3 030	25 512
Pakila						
Baggböle	34	6 209	40 631	—	1 820	42 451
Pukinmäki						
Bocksbacka	37	530	5 743	—	—	5 743
Malmi						
Malm	38	5 635	50 340	—	2 700	53 340
Tapaninkylä						
Staffansby	39	1 740	17 234	—	—	17 234
Suutarila						
Skomakarböle	40	470	1 956	—	—	1 956
Suurmetsä						
Storskog	41	1 280	15 862	—	12 667	28 529
Kulosaari						
Brändö	42	130	1 100	—	260	1 360
Herttoniemi						
Hertonäs	43	—	18 450	950	2 100	21 500
Tammisalo						
Tammelund	44	90	1 160	—	—	1 160
Vartiokylä						
Botby	45	6 098	75 559	—	1 950	77 509
Pitäjänmäki						
Sockenbacka	46	1 548	14 518	—	708	15 226
Mellunkylä						
Mellungsby	47	2 482	23 453	—	18 069	41 522
Laajasalo						
Degerö	49	—	—	—	6 685	6 685
Yhteensä — Sammanlagt — Total		33 054	335 480	2 396	64 688	402 564

Uudisrakennustyöt:

	Mmk	Mmk
— kadut	32,77	
— viemärit pumppaamoinen .	23,39	
— puhdistamot	12,13	
— urheilulaitokset	0,28	
— työllisyistyöt	13,22	81,80

Korjaus- ja kunnossapitotyöt:

— kadut ja viemärit	4,62
---------------------------	------

	Mmk	Mmk
— liikennemerkkit	1,65	
— katuvalaistus	5,07	
— yleiset vesipostit	0,39	11,73

Käyttö ja hoito:

— puhdistamot ja pumppaamot	3,19	3,19
Yhteensä		96,72

KADUT, TIET JA YLEISET PAIKAT

Katujen korjaus-, kunnossapito- ja päällystystyöt

Päällystettyjen katujen kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 1 372 860 mk.

Päällysteiden uusimiskustannukset olivat

yhteensä 565 832 mk.

Sorateiden korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 550 733 mk.

Yksityiset urakoitsijat suorittivat osaston tilauksesta päällystystyötä seuraavasti:

Ajoradan päällystämistä:

— valuasfaltilla	33 692 m ²
— hiekka-asfalttibetonilla	162 902 »
— asfalttibetonilla	118 249 »
— kantavaa kerrosta bitumisoralla	257 441 »

Jalkakäytävien päällystämistä:

— asfalttibetonilla	75 970 »
— valuasfaltilla	4 846 »
— hiekka-asfalttibetonilla	325

Pihamaan päällystämistä:

— asfalttibetonilla	24 471 »
---------------------------	----------

Asfalttipäällystekorjauksia	3 708 m ²
Viemärikanaalien päällystämistä	22 125 »
Kivikatujen muuttamista asfalttipäällysteiksi:	
— I vaihe	2 729 »
— II vaihe	7 139 »

Yhteensä 713 597 m²

Ajoradan paikkausta:

— kuumalla massalla	3 508 tn
— kylmällä massalla	57 »

Omana työnä suoritettiin ajoradan paikkaamista:

— kuumalla massalla (valuasfalttia)	2 027,3 tn
---	------------

— kylmällä massalla (Korsalmassaa)	1 830,8 »
--	-----------

30. Rakennusvirasto

Suurimmista päällystystöistä mainittakoon:

1. Itäväylän päällystäminen välillä Hopeasalmen silta—Linnanrakentajantie, kulkuskerros.
2. Itäväylän ja Viikintien risteys, sidottu kantava kerros.
3. Kehätiereitti välillä Klamintie—Lahden-

- tie, sidottu kantava kerros.
4. Lauttasaarentie välillä Lemissaarentie—Lauttasaaren mäki, kulkuskerros.
5. Jakomäen kadut, sidottu kantava kerros.
6. Hakaniemen sillan pohjois- ja eteläpään liittymät.

Liikenteen järjestelyt

Kaupunginhallituksen ja kaupunkisuunnittelulautakunnan määräyksestä tehtiin lukuisia erisuuruisia liikennejärjestelyjä, joista suurimmista mainittakoon:

1. Abraham Wetterintie—Linnanrakentajantie, risteys.
2. Mallaskatu—Hietalahdenranta.
3. Siltasaarenkatu—II linja—Porthaninkatu, risteys.

Liikennemerkki- ja ajoratamerkintä- sekä suojakaidetöitä tehtiin seuraavasti:

Kaistaviivoja maalattu	167 884	jm
Kaistaviivoja tehty massasta ...	5 087	»
Paikointuviivoja maalattu	14 982	»
Reunaviivoja maalattu	42 049	»
Reunaviivoja tehty massasta ...	3 526	»
Suojateitä maalattu	25 906	»
Sebrasuojateitä maalattu	11 272	m ²
Sebrasuojateitä tehty massasta	10 225	»
Ajoratanuolia tehty massasta ...	32	kpl
Linja-autopysäkkejä maalattu ..	267	»
Uutta suojakaidetta tehty	472	jm
Suojakaiteita korjattu	1 277	»
Suojakaiteita maalattu	2 430	»
Uusia liikennemerkkejä asennettu	869	kpl
Liikennemerkkejä uusittu	3 792	»
Liikennemerkkejä oikaistu	10 259	»
Tankoja uusittu	992	»
Liikennemerkkejä poistettu	164	»

Maalia käytettiin kaikkiaan 18 170 kg.

Edellämainittujen töiden kustannukset nousivat yhteensä 1 656 430 markkaan, josta

liikenteen järjestelyihin varattua määrärahaa käytettiin 1 112 014 markkaa ja kunnossapitomäärärahasta liikenne- ja kaistamerkkeihin varattua määrärahaa 544 416 markkaa.

Katuvalaistus

Katuvalaistuksen ja sinisen alueen satamavalauksen kustannukset olivat yhteensä 5 076 677 mk.

Yleiset vesipostit

Yleisten vesipostien, Kauppatorin ym. suihkukaivojen vedenkulutuksen, hoidon ja kunnossapidon kustannukset olivat yhteensä 383 460 mk.

Uudet kadut ja tiet

Uusien katujen ja teiden sekä niihin laskevien muiden töiden kustannukset olivat yhteensä 35 041 899 mk, josta työllisyystöiden osuus oli 2 267 438 mk.

Uusia katuja rakennettiin seuraavat neliömetrimäärät:

Ajorataa	335 480 m ²
Polkupyörätietä	2 396 »
Jalkakäytävää	64 688 »
	<hr/>
	Yhteensä 402 564 m ²

Kertomusvuonna rakennettujen katujen ja katuosuksien yhteispituus oli 33054 m.

Kadunrakentamistöistä on valtaosa suoritettu esikaupunkialueilla, joissa asemakaavoitettujen alueiden teiden rakentamisesta kaduiksi on jatkettu ja kokonaan uusia liikenneyliä rakennettu.

Huomattavimmista katurakennustöistä

mainittakoon Myllymestarin tien (pituus 1700 m, pinta-ala 13600 m²), Pihlajamäentien (pituus 1700 m, pinta-ala 7774 m²), Välitälöntien (pituus 1185 m, pinta-ala 7570 m²), Seppämestarin tien (pituus 860 m, pinta-ala 13652 m²) ja Jakomäentien (pituus 720 m, pinta-ala 14263 m²) rakentaminen asemakaavan mukaiseen sijaintiin ja leveyteen sekä Itäväylän—Viikin liittymän (pinta-ala 19800 m²) sekä Itäväylän ja Marjanimentien eritasoriteyksen (pituus 580 m, pinta-ala 17115 m²) rakentaminen.

SILLAT

Kertomusvuonna valmistyi Itäväylän—Viikintien liittymässä 2 siltaa, Moreenitien alikulkutunneli Pihlajamässä, Marjanimentien alikulkutunneli sekä Huopalahdentien ja Vehkalahdentien jalankulkusillat, näistä Moreenitien alikulkusilta katuraken-

nusosaston omana työnä. Kustannukset nousivat yhteensä 1182120 markkaan.

Itäväylän—Viikin liittymän 9 siltaa, joista ensimmäisen rakentaminen aloitettiin 1966, ovat täten kaikki valmistuneet. Näiden siltojen kustannukset ovat olleet yhteensä 4027000 markkaa.

MITTAUS- JA TUTKIMUSTYÖT

Mittaus- ja maaperätutkimusten kustannukset olivat 492175 mk.

TIELABORATORIO

Tielaboratorion kustannukset kohdistuivat pääasiassa kestopäällystystöiden valvontaan sekä kiviaines- ja viemäriputkitutkimuksiin.

Yhteensä tutkittiin 1133 eri näytettä, joista tehtiin kaikkiaan 3654 analyysiä ja määrystä.

VIEMÄRIT**Korjaus, kunnossapito ja uusiminen**

Viemärien korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 800000 mk.

Uudet viemärit

Uusien viemäreiden rakentamiskustannukset olivat yhteensä 33 832 350 mk, josta työllisyystöiden osuus oli 10 956 219 mk.

Kertomusvuonna rakennettiin uusia viemäreitä kaikkiaan 96 957 m, josta katurakennusosaston rakentamaa oli 89 899 m ja aluerakentajien rakentamaa 7 058 m.

Rakennettujen viemäreiden yhteispituus oli suurempi kuin minään aikaisempana vuonna, ylittäen edellisen vuoden tuloksen

lähes 30 000 metrillä. Tämä johtuu etupäässä siitä, että valtaosa katurakennusosastolla työllisyystöihin osoitetuista työntekijöistä, joiden määrä kertomusvuonna vaihteli 500—1 700, on käytetty viemäröintitöihin. Voidaan sanoa, että Helsingin kaupungin kunnallisteknillisten töiden painopiste oli 1968 esikaupunkialueiden viemäröintitöissä.

Huomattavimmista viemäritöistä mainittakoon Kyläsaaren viemäriverdenpuhdistamon eteläinen kokoojaviemäri, jonka kautta kantakaupungin viemäriveresiä tullaan johtamaan Kyläsaaren puhdistamoon. Viemäri valmistui syyskuussa 1968.

JÄTEVEDEN PUHDISTAMOT JA PUMPPAAMOT

Rakennustyöt

Vuoden 1968 aikana käytettiin puhdistamoiden rakentamiseen 11 551 000 mk, pumppaamoiden rakentamiseen 504 800 mk sekä ruoppaustöiden suorittamiseen 241 000 mk.

Kertomusvuonna saatiin Herttoniemen puhdistamon laajennustyö ja prosessin käynnistys loppuunsaoritetuksi.

Kyläsaaren uuden puhdistamon rakentaminen on ollut koko vuoden käynnissä. Viikin puhdistamon laajennuksen rakennustyöt, Vuosaaren lopullisen puhdis-

tamon tontin valmistavat työt sekä Vartiokylän pumppaamon rakennustyöt on aloitettu.

Puhdistamoiden jäteveden poistojärjestelyihin liittyvinä oli käynnissä Vuosaaren puhdistamon poistotunnelin louhinta ja meriosan puuputken rakentaminen sekä Herttoniemen puhdistamon entisen purkualueen ruoppaukset Poro- ja Loppilahdissa ja Iso-Huopalahden ruoppaus Talin puhdistamon edustalla.

Käyttö

Vuoden 1968 päättyessä oli käytössä 27 pumppaamaa, 9 biologista keskuspuhdistamaa sekä Vuosaaren lammikkopuhdistamo. Kyläsaaren vanha puhdistamo on ollut uuden laitoksen rakentamistöiden takia vain osittain käytössä ja Lautta-

saaren puhdistamon biologisen osan toiminta on ollut korjaustöiden takia pysähdyksissä kolme kuukautta.

Puhdistamoiden käyttökustannukset olivat 2 890 000 mk. Pumppaamoiden käyttömenot olivat 513 600 mk.

Jätevesiä koskevat sopimukset muiden kuntien kanssa

Voimassa olevan sopimuksen mukaisesti Helsingin maalaiskunta maksoi kaupungille Suutarilan pumppaamon käyttökustannuksista 51 700 mk, Pukinmäen pumppaamon osalta vastaavasti 28 400 mk sekä Viikin puhdistamon käyttömenoista 85 100 mk.

Kesäkuun 13 päivästä 1968 Viikin puhdistamoon on tullut maalaiskunnan viemäristön kautta myös Keravan kauppalan jätevesiä.

Vuosaaren puhdistamon ja poistojohdon kustannuksista on Helsingin maalaiskunnan osuus ollut 429 409,55 mk ja Vartiokylän pumppaamon kustannuksista noin 240 000 mk.

Espoon kauppalan kanssa Helsingin kaupunki on tehnyt sopimuksen yhteisestä merialueen tutkimuksesta. Espoon osuus oli 1968 merivesitutkimusten kustannuksista 89 950,40 mk.

RAJASAAREN LABORATORIO

Merivesitutkimukset ovat olleet suurimmalta osaltaan biologisia tutkimuksia, koska puhdistettujen jätevesien suurimpana haittana on niiden sisältämien kasvinravinteiden aiheuttama liian runsas kasviplanktonin tuotanto. Lisäksi on tutkittu jätevesien laimentumista ulkomerellä, pilaantumisen vaikutusta bakteereihin, pohjaeläimiin, ran-

tasakveihin ja pohjalietteeseen, sekä meren kemialla ja fysiikkaa. 1968 valmistui viisi auto-maattista mittausasemaa käsittävä järjestelmä, jolla selvitetään merenlahtien vedenvaihtoa.

Laboratorion käyttömenot olivat 1968 yhteensä 810 800 mk.

PALOKAIVOT

Palokaivojen ja altaiden kunnossapitokustannukset olivat 1968 yhteensä 12 380 mk.

UUDET URHEILULAITOKSET

Urheilulaitosten rakentamiskustannukset olivat 1968 yhteensä 285 489 mk.

VÄESTÖNSUOJAT

Kertomusvuoden aikana valmistui Kanavapiston väestönsuojan sisätyöurakka.

TYÖLLISYYSTYÖT

Työllisyystöihin käytettiin kertomusvuonna yhteensä 13 223 658 mk.

30. Rakennusvirasto

Puhdistamoiden toiminta 1968.
 Verksamheten vid reningsanläggningarna 1968.
 Activities of the purification plants in 1968.

	Puhdistamo Reningsanläggning Purification plant	Tali	Rajasaari Råholmen	Lauttasaari Drumsö	Munkki- saari Munk- holmen	Kyläsaari Byholmen	Viiikki Vik	Herttoniemi Hertonäs	Laajasalo Degerö
1.	Kokonaisvesimäärä (1000 m ³) Total vattenmängd (1000 m ³) Total volume of water (1000 m ³)	10 000	10 255	1 947	6 096	5 874	13 507	8 800	471
2.	Biologisesti puhdistettu (1000 m ³) Biologiskt renat (1000 m ³) Biologically purified (1000 m ³) ...	7 000	8 677	952	5 975	874	8 738	7 304	441
3.	% kokonaisvesimäärästä (% av hela vattenmängden) (% of total water)	(70)	(85)	(49)	(98)	(15)	(65)	(83,0)	(94)
4.	Vain mekaanisesti puhdistettu (1000 m ³) Endast mekaniskt renat (1000 m ³) Only mechanically purified (1000 m ³)	3 000	1 578	766	121	0	0	1 478	30
5.	% kokonaisvesimäärästä (% av hela vattenmängden) (% of total water)	(30)	(15)	(39)	(2)	(0)	(0)	(16,7)	(6)
6.	Puhdistamatta mereen (1000 m ³) Orenat i havet (1000 m ³) Emptied unpurified into the sea (1000 m ³)	0	0	229	0	5 000	4 769	18	0
7.	% kokonaisvesimäärästä (% av hela vattenmängden) (% of total water)	0	0	(12)	0	(85)	(35)	(0,3)	(0)
8.	Jäteveden BHK ₅ -arvot (mg/l) Avfallsvattnets BST ₅ -värdet B.O.D ₅ values (mg/l) of waste water — puhdistamaton — orenad — unpurified	418	283	275	425	411	173	269	346
	— mekaanisesti puhdistettu — mekaniskt renat — mechanically purified	168	146	152	280	239	133	138	110
	— biologisesti puhdistettu — biologiskt renat — biologically purified	23	40	45	16	13	16	20	25
9.	Puhdistamon poistama BHK ₅ - määrä (ton) Kvantitet BST ₅ (ton) som avskilts i reningsanläggningen B.O.D ₅ quantity (tons) removed by the purification plant	3 515	2 325	313	2 461	348	1 371	2 012	149
10.	Mereen laskettu BHK ₅ -määrä (ton) Kvantitet BST ₅ (ton) som ut- släppts i havet B.O.D ₅ quantity (tons) emptied into sea	665	577	222	129	2 066	965	355	14
11.	Puhdistamon kokonaispuhdistus- teho BHK ₅ :n suhteen (%) Anläggningens totala reningsef- fekt med avseende på BST ₅ (%) Total purification capacity of pu- rification plant with respect to B.O.D ₅ (%)	84,1	80,2	58,5	95,0	14,4	58,7	85,0	91,7

Puhdistamoiden toiminta 1968.
Verksamheten vid reningsanläggningarna 1968.
Activities of the purification plants in 1968.

	Puhdistamo Reningsanläggning Purification plant	Tali	Rajasaari Råholmen	Lauttasaari Drumsö	Munkki- saari Munk- holmen	Kyläsaari Byholmen	Viikki Vik	Hertto- niemi Hertonäs	Lasjasalo Degerö
12.	Käyttökustannukset Driftkostnader Running costs								
	— käsitellyn vesimäärän suhteen (p/m ³) — i förhållande till behandlad vattenmängd (p/m ³)								
	— with respect to water quan- tity treated (p/m ³)	5,89	4,83	11,76	4,99	27,53	3,25	5,96	42,25
	— poistetun BHK ₅ -määrän suh- teen (p/BHK ₅ -kg) — i förhållande till mängden av- skild BST ₅ (p/BST ₅)								
	— with respect to the B.O.D ₅ quantity, removed (p/B.O.D ₅ - kg)	16,8	21,3	64,7	12,5	69,1	20,7	26,0	133,6

LASKUTUSTYÖT

Katurakennusosasto on suorittanut kertomusvuoden aikana korvausta vastaan tilaus- töitä kaupungin muille laitoksille ja osastoil-

le, Helsingin Puhelinyhdistykselle sekä yksi- tyisille, veloittaen asianomaisia yhteensä 9 748 036 mk.

PUHTAANAPITO-OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Osaston toiminta jakaantuu:

Kiinteistöpuhtaanapitoon

- kiinteistöjätteiden kuljettaminen, hoito ja kunnossapito,
- jätteiden hävittäminen, — veden kuljetus yksityistalouksille.
- kaupungin yleisten mukavuuslaitosten

Katupuhtaanapitoon

- katujen, teiden, yleisten paikkojen ja satama-alueiden kesä- ja talvipuhtaanapito, hoito,
- lumenkaatopaikkojen perustaminen ja — hiekoitushiekkavarastojen hoito.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1968 (v. 67) yhteensä:

- 24 (22) vakinaista viranhaltijaa, kaista toimihenkilöä.
- 5 (7) tilapäistä viranhaltijaa, Osaston päällikkönä toimi puhtaanapito-
- 47 (43) työsopimussuhteessa olevaa kk.-palk- päällikkö, dipl.ins. Heikki Saarento.

Puhtaanapito-osaston koko henkilökunnan määrä 1968 eri viikkoina.

Personals storlek vid renhållningsavdelningen under de olika veckorna 1968.

Number of people employed by the Public Cleansing Department in various weeks during 1968.

Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers	Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers	Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers	Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers
2	1 416	16	992	30	761	44	734
4	1 450	18	923	32	744	46	1 039
6	1 431	20	918	34	744	48	1 050
8	1 394	22	923	36	744	50	1 054
10	1 306	24	839	38	737	52	1 187
12	1 256	26	760	40	726		
14	1 194	28	761	42	728		

Luvuissa on mukana myös työllisyystöissä 264 henkeä.
olleet, joiden lukumäärä oli suurimmillaan

Puhtaanapito-osaston käytössä oli 1968 (v. 67) kaupungin omistamia moottoriajoneuvoja ja tärkeimpiä työkoneita seuraavat määrät:

— kuorma-autoja	72 (65)	— tiehöyliä	20 (23)
— pakettiautoja	27 (27)	— traktoreita, kumipyörällä	118 (109)
— kasteluautoja	3 (3)	— erikoislumenkuormaajia	1 (1)
— lakaisukoneita, isoja	10 (8)	— kaivontyhjennysautoja	3 (3)
— lakaisukoneita, pieniä	2 (2)	— hiekanlevittämiä autoihin	43 (39)

KIINTEISTÖPUHTAANAPITO

Jätteenkuljetusasioitten hoito on keskitetty Hämeentie 90:ssä sijaitsevaan työnjohtokeskukseen. Työ tapahtuu kaksivuorotyönä, kumpaisenkin vuoron hoitaessa tavallaan omaa alueellista piiriään kaupungissa. Käymälälannan ja talousveden kuljetukset hoitaa eri piiri, joka vastaa myös hajoitus- ja sadevesikaivojen tyhjentämisestä sekä yleisten käymälöiden hoidosta ja kunnossapidosta. Tuhkan kuljetus hoidetaan kokonaan yksityistä kalustoa käyttäen, mutta työnjohtoa ja työnjärjestelyä varten on osastolla oma työnjohtopiirinsä.

Jätteenkuljetus on kokonaisuudessaan tielausliikennettä, laskutuksen tapahtuessa kaupungin tietojenkäsittelykeskusta hyväksi käyttäen.

Jätteiden kaatopaikkoja oli osaston toimesta järjestetty Iso-Huopalahteen ja Vuosaareen. Kaatopaikat hoidetaan täydellisesti valvotun kaatopaikan työmenetelmällä. Työ on kokonaan koneellistettu, laahauskaivukoneen ja puskutraktorin ollessa päätyövälineinä. Jätteet on päivittäin peitetty ja syntynyt niitty on välittömästi kalkittu ja kylvetty kesällä nurmeksi. Vuosaaren alue täyttyi 1968 aikana ja luovutettiin takaisin omistajalleen. Uusi kaatopaikka saatiin välittömästi naapurista, joten kaatopaikka-toiminta jatkuu Vuosaareissa entisen laajuisena.

Kyläsaaren jätteenpolttolaitos oli toiminnassa seitsemännen täyden toimintavuotensa ja pystyi polttamaan noin

30. Rakennusvirasto

Eri jätteenhävityspaikkoihin tuotu jätemäärä (m³) 1968.
Mängden av avfall som förts olika avfallsförntningsplatser (m³) 1968.
Volume of refuse (m³) taken to the various disposal points in 1968.

Paikka Plats Place	Omat autot Med egna bilar Plants lorries	Vieraat autot Med andras bilar Outside lorries	Yhteensä Sammanlagt Total
Kyläsaari Byholmen	322 800	251 600	574 400
Iso-Huopalahti Stor-Hoplax	144 000	1 622 400	1 766 400
Vuosaari Nordsjö	17 300	330 100	347 400
Maantäyttöpaikat Jordfyllningsplatser	19 900	—	19 900
Landfillplaces			
Yhteensä Sammanlagt	504 000	2 204 100	2 708 100
Total			

Osaston toimesta kuljetetut jätemäärät (m³) 1968.
Mängd av på avdelningens försorg transporterat avfall (m³) 1968.
Volume of refuse (m³) transported by the department in 1968.

Jätteiden laatu Avfallens art Type of refuse	Viety kaato- paikoille Till avstjäl- ningsplatserna Taken to dumps	Viety jätteen- polttolaitokseen Till anläggningen för avfalls- bränning Taken to incine- rator plant	Yhteensä Sammanlagt Total
Talous-, asuma- ja teollisuusjätettä Hushålls-, bostads- o. industriavfall Household and industrial refuse	142 740	322 830	465 570
Tuhkaa Aska	38 540	—	38 540
Makkilantaa Latringödsel	5 211	—	5 211
Human manure			
Hajoituskäivosakkaa Sedimenterings slam Cesspool sludge	31 427	—	31 427
Yhteensä Sammanlagt	217 918	322 830	540 748
Total			

21 % hävitettävästä polttokelpoisesta jätemäärästä. Kertomusvuonna aloitettiin polttolaitoksen höyrykattiloiden laajentaminen ja uunien arinoiden uusiminen.

Kiinteistöjätteiden ja käymälälannan kuljetuksessa oli 43 osaston omaa ja vakinaisemmin 8 yksityisautoa. Vuoden aikana hankit-

tiin lisää jätteenkuljetusautoja, joissa astian tyhjentäminen on koneellistettu. Asiakaskato on edelleen jatkunut suurten kiinteistöjen kohdalla, mutta tilalle on tullut lukuisia joukko pienikiinteistöjä. Niissä on otettu käyttöön jätesäkkijärjestelmä, joka on hygienisyytensä ja siisteytensä lisäksi myös pien-

taloasteisena kustannuksiltaan halvin. Jättesäkkijärjestelmään liittyneinä asiakkaina on puhtaanapito-osastolla jo noin 1 700 pienkiinteistöä.

Osaston toimesta korjattiin pois ja hävi-

tettiin 1 925 eläinraatoa.

Ruoka- ja talousvettä kuljetettiin eri puolille kaupungin liitosalueilla sijaitseville yksityistalouksille ja vedenjakelupaikoille yhteensä 27 939 m³.

Erilaista jätettä noudettiin seuraavista kiinteistömääristä:

Kaupungin omistamia kiinteistöjä:	
— kiinteistöt	692
— rakennustyömaat	142

— rakennustyömaat 170

Muiden kuin kaupungin omistamia kiinteistöjä:

— kiinteistöt 8 888

Osasto huolehti myös kaupungin 17 yleisen käymälän sekä 21 yleisen vedenheittopaikan siisteydestä sekä tyhjensi 1 522 talon makkiastiat ja 1 643 talon hajoituskaivot. Sadevesikaivoja tyhjennettiin 473.

KATUPUHTAANAPITO

Katupuhtaanapitoa varten kaupunki oli jaettu 22 puhtaanapitopiiriin, joista Malmin piiri eli Vantaan idänpuoleinen osa kaupunkia oli katurakennusosaston hoidossa puhtaanapito-osaston laskuun. Syksyllä puhtaanapito-osasto otti hoitoonsa myös Malmin piiriin. Katupuhtaanapitopiirien lisäksi hoidettiin lumenkaatopaikat ja katuhiekkavarastot omina piireinään.

Hiekoitushiekka oli varastoitu kallioon louhittuihin hiekkasiiloihin Taivaskalliossa, Herttoniemessä ja Pajamäessä. Lisäksi oli kolme avovarausta eri puolilla kaupunkia. Uusia kallionsisäisiä hiekkavarastoja on tekeillä Alppilan ja Munkkisaareen.

Työkoneiden käytön tehostamiseksi oli osa koneista keskitetty työkonepiireihin, joiden koneet tekevät työtä alueellisesta piirijaosta välittämättä tilausten mukaan ja painopistesuunnissa. Työkonepiireissä on mm. 6 automatisoitua hiekoituskonetta pääväylien hiekoittamista varten. Lakaisukoneet on keskitetty kokonaan työkonepiireihin, joiden

työt on järjestetty kaksivuorotyön puitteisiin.

Ajoratojen auraussopimuksia kiinteistöjen kanssa oli kertomusvuoden alkaessa 5 225 ja sen lopussa 5 544.

Kesäpuhtaanapitosopimuksia oli 77 kiinteistön kanssa.

Edellisten lisäksi hoidettiin 259 kaupungin ja 287 valtion, seurakuntien ja vieraiden valtioiden lähetystöjen kiinteistöjen katuosuuksien puhtaanapito kautta vuoden.

Rakennusjärjestyksen perusteella puhtaanapito-osasto hoitaa Eiran ja Kaivopuiston kaupunginosien katupuhtaanapidon kokonaan ympäri vuoden laskutyönä siten, että kokonaiskustannukset jaetaan tasan kaupungin ja tontinomistajien kesken kunkin hallitseman tontin tai vastaavan maa-alueen pinta-alojen suhteessa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 4.12.1968 rakennusjärjestyksen muutoksen, jonka mukaan kadun ajoradan auraus kuuluu vastedes kaupungille.

Lumenkaatopaikkoja oli eri puolilla kau-

30. Rakennusvirasto

Lumenkaatopaikkojen toiminnan vertailutilasto talvikaudeilta 1967—1968.
 Jämförande statistik över verksamheten vid snöstjälpningsplagserna vintern 1967—1958.
 Comparison table for snow-dumping ground activities, winter 1967—1968.

N:o Nr. No.	Lumen vastaanottoaika Mottagningsplats av snö Snow-dumping ground		Lumimäärät Snömängd Snow quantity		Kustannukset Kostnader Costs					Työn- tekijöiden määrä Antal arbetare No. of workers	
	Sijainti Plats Position	Huom. Anm. Comment	Kuorma- luku Antal lass No. of loads	m ³	Palkat Löner Wages mk	Koneet Maskiner Machines mk	Hinaaja Bogserare Tug mk	Yhteensä Sammanl. Total mk	p/ m ³		
03	Tilkka										
	Tilkka	+	7 859	70 730	34 719	5 626	—	40 345	57	10	
04	Toukola										
	Majstad	○	52 990	476 910	22 018	55 429	—	77 447	16	4	
06	Rajasaari										
	Råholmen	+	27 795	250 160	21 543	1 839	—	23 382	9	8	
07	Hernesaaari										
	Ärtholmen	○	34 222	308 000	18 981	10 574	1 995	31 550	10	12	
09	Lauttasaari										
	Drumsö	×	19 610	176 490	16 410	3 903	—	20 313	12	4	
10	Pohjois-Haaga										
	Norra Haga	×	1 000	9 000	4 174	70	—	4 244	47	2	
11	Etelä-Kaarela										
	Södra Kårböle	×	2 500	22 500	11 632	2 080	—	13 712	61	2	
12	Herttoniemi, Öllysatama										
	Herttonäs, Oljehamn	×	3 683	33 150	11 451	1 681	—	13 132	40	3	
13	Pitäjänmäki, Mätäjoki										
	Sockenbacka, Rutån	×	500	4 500	286	—	—	286	6	—	
16	Katajanokka										
	Skatudden	×	11 524	103 720	15 942	644	11 760	28 346	27	2	
17	Puotila										
	Botby	○	400	3 600	—	693	—	693	19	—	
18	Myllypuro										
	Kvarnbacken	○	200	1 800	—	945	—	945	53	—	
19	Ala-Malmi, Pukimäentie										
	Nedre Malm, Bocks- backavägen	+	5 242	47 180	26 659	5 883	—	32 542	69	6	
20	Iso-Huopalahti										
	Stora Hoplaixviken	+	3 000	27 000	10 814	—	—	10 814	40	2	
22	Hakaniemenranta										
	Hagnässtrand	○	36 258	326 320	18 191	497	11 318	30 006	9	4	
23	Siltavuorenranta										
	Brobergsstrand	○	13 908	125 170	10 173	1 015	—	11 188	9	2	
24	Jätkäsaari										
	Busholmen	○	23 048	207 430	13 945	27 930	1 557	43 432	21	4	
25	Talin puhdistuslaitos										
	Tali reningsstation	○	7 981	71 830	8 850	630	—	9 480	13	2	
26	Pikku Huopalahti										
	Lilla Hoplaixviken	○	12 672	114 050	9 759	9 144	—	18 903	17	2	
30	Herttoniemi, hyppyrimäki										
	Hertonäs, Hoppbacke	○	7 000	63 000	—	6 694	—	6 694	11	—	
			271 000	2 440 000	255 547	135 277	26 630	417 454	17	69	

× = vastaanotto klo 7—16 — mottagning klockan 7—16 — received at 7 a.m.-16 p.m.
 + = vastaanotto klo 6—22 — mottagning klockan 6—22 — received at 16 a.m.-20 p.m.
 ○ = vastaanotto ympäri vuorokauden — mottagning dygnet runt — round the clock

punkia yhteensä 21. Sellaisina on entistä enemmän pyritty käyttämään jätevedenpuhdistamojen purkujohdon suualueita, jolloin lumi on saatu sulaan veteen ilman kasan muodostumista.

Katujen lakaisujätteitä kerättiin ja kuljettiin kaatopaikoille yhteensä 74 411 m³.

Luvussa ovat mukana myös yleisiltä rannoilta puhtaanapitoveneellä kerätyt rantaroskat. Töiden rationalisoimiseksi katuraskia alettiin kuljettaa kiinteistöjätteen erikoisautoilla mm. toreilta ja satamista. Näin kuljetettujen jätteiden määrä oli noin 38 500 m³.

MENOT JA TULOT 1968

Menot

	mk		mk
Varsinaiset palkkamenot	547 234	Jätteiden kuljetukset sekä muu	
Muut palkkamenot	9 809	tilausliikenteen harjoittaminen	4 267 491
Sosiaalimaksut	37 089	Yleisten mukavuuslaitosten hoito	
Huoneistomenot	402 358	ja kunnossapito	447 106
Kalusto	146 784	Jätteiden käsittelypaikkojen hoi-	
Tarverahat	177 639	to ja kunnossapito	1 689 069
Autojen hankinta	5 596	Vuokrat maa-alueista ja raken-	
Katujen, teiden, yleisten paikko-		nuksista	45 057
jen ja satama- ym. yleisten alu-		Pääomakustannukset	1 202 641
eiden puhtaanapito	12 071 210	Työllisyystyöt	1 180 435
		Yhteensä	22 229 518

Tulot

	mk		mk
Sopimuksen mukainen katu- ja		Yleiset käymälät	68 262
satamapuhtaanapito	3 509 541	Lämmön, höyryn, veden, jätteen	
Jätteiden kuljetukset ja muu ti-		ja sähkön myynti	271 802
lausliikenteen harjoittaminen ..	3 846 291	Muut tulot	588 329
		Yhteensä	8 284 225

PUISTO-OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Puisto-osasto huolehtii kaupungin yleisten puistojen suunnittelusta ja rakentamisesta sekä kasvihuoneiden, taimiston, leikkikenttien ja yleisten puistojen kunnossapidosta. Sen toimesta hoidetaan talvella luistinratoja sekä kesällä kahluu- ja koristelammi-koita.

Osasto hoitaa myös kaupungin eri laitosten

ja virastojen hallinnassa olevien tonttien puistoja sekä niitä valtion, seurakuntien ja yksityisten kiinteistöjen istutuksia, jotka kaupunki on ottanut hoitoonsa. Puisto-osasto suorittaa niinkään tilaustyönä kaupungin erilaisten juhlatilaisuuksien koristelut sekä muita tilaustöitä toisille laitoksille.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1968 (v. 67) yhteensä:

15 (15) vakinaista viranhaltijaa,
1 (1) tilapäinen viranhaltija,
22 (20) työsopimussuhteessa olevaa kk.-palkkaista toimihenkilöä.
Osaston päällikkönä toimi kaupunginpuu-

tarhuri, agronomi, puutarhatiet.kand. J o n n e T ö r m ä ja vt. apulaiskaupunginpuutarhurina hortonomi P e k k a J y r ä n k ö 1.4.68 lukien, puutarhuri J u h a n i T u u r i n siirrettyä eläkkeelle.

TYÖNTEKIJÄT

Työntekijöiden lukumäärä vaihtelee töiden kausiluonteisuudesta johtuen huomattavasti vuodenajoittain. Se oli pienimmillään tammi-

kuussa, 239 työntekijää ja suurimmillaan kesä- ja heinäkuun vaihteessa, 758 työntekijää.

TOIMINTA

Puistosuunnitelmat

Suunnittelutoimistossa laadittiin 64 puisto- ja puutarhasuunnitelmaa, joista muiden laitosten ja rakennusviraston eri osastojen ti-

lauksesta 18. Muita piirustuksia laadittiin 20 kpl.

Kasvihuoneet, lavatarha ja taimisto

Kasvihuoneissa ja -lavoissa kasvatettiin 93 000 kukkaryhmäkasvia. Joulukuun alussa valmistui kaupunginpuutarhaan talorakennusosaston työnä uusi 3-osainen ryhmähuone työhuoneineen 921,8 m² + 221,9 m². Uudet

kasvihuoneet ja vanhoista melkein kaikki on liitetty kaukolämpöverkkoon.

Syyskuun alussa valmistui Talissa taimiston käyttöön uusi ajanmukainen kasvihuone, 119,67 m².

Luistinradat ja kelkkamäet

Talvella kunnostettiin ja hoidettiin 32 luistinrataa ja 49 kelkkamäkeä. Luistinkenttien

yhteinen pinta-ala oli n. 62 000 m². 16 luistinrataa oli valaistu iltaisin.

Taimistosta puistoihin istutetut, ostetut ja myydyt kasvit (kpl).

Från plantbeståndet till parkerna flyttade och planterade, köpta och sålda växter (st).

Number of plants transferred from nurseries to parks, bought or sold (cases).

	Istutettu Planterade Planted	Myyty Sålda Sold	Hävitetty Förstörda Destroyed	Lisätty ja ostettu Tillskott o. inköp Increased and purchased
Lehtipuita Lövträd				
Deciduous trees	1 675	163	1 039	1 736
Havupuita Barrträd				
Coniferous trees	692	22	353	2 227
Koristepensaita Buskar				
Decorative bushes	18 177	1 210	1 100	21 684
Köynnöskasveja Klängväxter				
Creepers	182	20	24	2 806
Perennoja Perennaväxter				
Perennials	6 611	2 260	1 656	12 810
Kukkasipuleita Blomlökar				
Bulbs	5 860	—	—	—
Kasvien arvo Växtbeståndets värde				
Plant value	93 520 mk	5 900		

Leikkikentät

Leikkikenttiä rakennettiin Etelä-Kaarelassa, Haagassa, Jakomäessä, Kontulassa, Lapinmäentiellä, Munkkiniemen kartanon puistossa, Munkkiniemen puistiolla, Oulunkylässä, Pihlajamaessä, Puotinharjussa, Toisella linjalla, Vallilassa ja Vuosaaressa.

Pihlajamäessä valmistui lasten kahluallas, 174,5 m².

Puistot

Puistojen kunnossapitoa varten oli kaupunki jaettu kesäaikana viiteentoista ja tal-

vella kahteentoista kunnossapitopiiriin.

Kunnossapitokohteita oli vuoden lopussa seuraavasti:

Yleisiä puistoja	451	kohdetta,	n.	469	ha
Eräitten kaupungin					
laitosten puistoja .	149	»	»	94	»
Sopimusten perusteella hoidettavia puistoja	22	»	»	9	»

	Yhteensä n. 572 ha				

Heinänsiementä käytettiin 14 700 kg. Ryhmäruusuja istutettiin 5 140 kpl sekä erilaisia yksivuotisia koristekasveja n. 93 000 kpl.

Vesijohdot

Uusia vesijohtoja asennettiin Kaivopuistoon 608 jm. Lisäksi varustettiin

kasteluputkisto Perrot-merkkisellä sadetusjärjestelmällä.

Suoja-aidat

Panssariverkkoaitoja rakennettiin leikkikenttien suojaksi seuraavasti:

	m	mk		m	mk
Kaisaniemeen	45	1 800	Toisen linjan leikkikentälle	132	5 560
Kimmon leikkikentälle	38	1 000	Vallilaan	30	960
Maamonlahteen	93	3 720	Korjattu ja uusittu	367	12 124
Rakuunantielle	69	2 760			
			Yhteensä	774	27 924

Työllisyystyöt

Työllisyystöinä suoritettiin pääasiassa puisto- ja leikkikenttien rakentamista.

Suurimmat työt kustannuksineen olivat seuraavat:

Jalankulkuteitä:

	m ²	mk
Juoksupolku Eläintarhaan ...	1 360	59 952
Laajasalossa	555	22 129
Lauttasaarella	4 020	58 998
Meilahden urheilupuistossa ...	3 252	50 000
Talin urheilupuistossa	3 514	79 456
Aikaisemmin tehtyjen käytävien lopullinen kunnostaminen		107 466
Yhteensä		378 001

Leikkikenttiä ja puistoja:

	mk
Kontulassa	167 348
Kuusisaaren puistot	49 987
Lapinmäen tien ja Kangaspellontien välinen alue	99 107
Myllypuron puistot	169 927
Pirkkolan urheilupuistossa	195 905
Puotinharjussa	150 252
Siilitien puisto	42 071
Siltavuoren salmen rantojen kunnostaminen	99 980
Vuosaarella	297 724
Yhteensä	1 272 303

Laskutustyöt

Puisto-osasto on suorittanut erilaisia puistonhoito- ja rakentamistöitä eri osastoille, kaupungin muille laitoksille sekä yksityisille seuraavan laskutuksen mukaan:

	mk	mk	
Rakennusviraston eri osastot	640 925	Satama- ja liikennelaitos	4 934
Kiinteistöviraston eri osastot	120 170	Liikelaitokset	11 070
Sairaalavirasto	44 698	Palolaitos	1 178
Huolto- ja lastensuojeluvirasto ...	63 364	Yksityisiä	30 537
Kansakoulut ja kirjastot	76 580	Yhteensä	1 093 191
Urheilu- ja ulkoiluvirasto	99 735		

MÄÄRÄRAHOJEN KÄYTTÖ

Varsinaiset menot

	mk		mk
Varsinaiset palkkamenot	552 544	denkulutus	157 875
Muut palkkamenot	7 486	Talvipuutarha	17 826
Sosiaalimaksut	36 791	Taimisto	75 974
Huoneistomenot	108 296	Puistojen vartiointi	216 473
Puisto- ja puutarhakalusto	172 868	Mullan valmistus ja lannan han-	
Tarverahat	52 710	kinta	75 507
Puistojen ja istutusten kunnossa-		Satunnaiset istutukset ja koriste-	
pito	3 067 791	lut	7 109
Pienet kelkkamäet ja luistinradat	158 720	Tuholaisten torjunta	9 717
Kaupunginpuutarhan kasvihuonei-		Metsien ja puistorantojen puhdis-	
den ja asuinrakennusten lämpö-,		taminen	45 758
valaistus- ja puhtaanapitokus-		Suoja-aidat	36 965
tannukset	53 436	Pääomakustannukset	54 348
Istutusten ja kasvihuoneiden ve-			
			<u>Yhteensä 4 908 194</u>

Uusien puistojen ja leikkikenttien rakentamiseen käytettiin:

	mk		mk
Vuodelta 1966 siirtyneitä määrä-		Kaupunginhallituksen käyttöva-	
rahoja	78 771	roista erikseen myönnettyjä	
Vuodelta 1967 siirtyneitä määrä-		määrärahoja	18 225
rahoja	240 513		
Vuoden 1968 määrärahoja	1 752 052		<u>Yhteensä 2 089 561</u>

Varsinaiset pääomamenot yhteensä 6 997 757 mk

Tulot

	mk		mk
Kaupungille kuulumattomien istu-		Luontaisedut	9 832
tusten kunnossapito	12 985	Muut tulot	91 770
Kaupunginpuutarhan tulot	82 390		
Vuokrat	2 892		<u>Yhteensä 199 770</u>

Yleisten, kaupungin laitosten ja sopimusten perusteella hoidettujen puistojen hoitokustannusten kesklmäärät vv. 1964—1968.

Genomsnittliga kostnader för skötseln av allmänna, till stadens inrättningar hörande och enligt avtal skötta parker åren 1964—1968.

Average maintenance costs of public and City organization parks and parks maintained by contract, 1964—1968.

Hoitopiiri Distrikt Maintenance district	1964 mk/m ²	1965 mk/m ²	1966 mk/m ²	1967 mk/m ²	1968 mk/m ²
Eläintarha					
Djurgården	0,37	0,41	0,34	0,39	0,38
Esplanadi					
Esplanaden	0,87	0,77	0,86	1,30	1,09
Etelä-Haaga					
Söda Haga	—	0,37	0,34	0,41	0,42
Pohjois-Haaga					
Norra Haga	0,48	0,62	0,56	0,55	0,59
Herttoniemi					
Hertonäs	0,29	0,45	0,39	0,41	0,39
Kaisaniemi					
Kajsaniemi	0,48	0,61	0,53	0,56	0,48
Kaivopuisto					
Brunnsparken	0,41	0,43	0,50	0,62	0,62
Kallio					
Berghäll	0,56	0,57	0,50	0,57	0,56
Käpylä					
Kottby	0,28	0,29	0,24	0,19	0,20
Lauttasaari					
Drumsö	0,18	0,22	0,31	0,24	0,22
Malmi					
Malm	—	0,43	0,18	0,18	0,12
Munkkiniemi					
Munksnäs	0,35	0,48	0,51	0,43	0,44
Roihuvuori					
Kasberget	—	0,50	0,45	0,32	0,49
Töölö					
Töölö	0,47	0,49	0,53	0,52	0,46
Vallila					
Vallgård	0,72	0,66	0,68	0,64	0,67
Keskiarvo					
Medeltal					
Average	0,46	0,49	0,46	0,42	0,48

YHTEENVETO

Yleisten töiden lautakunta kokoontui vuoden 1968 aikana 54 kertaa ja käsitteli 2 232 asiaa. Se asetti kertomusvuonna keskuudestaan 7 jaostoa sellaisten asiain valmistelua varten, jotka ovat edellyttäneet lisätutkimusten suorittamista ja joissa tämän on katsottu voivan tapahtua paremmin jaoston kuin lautakunnan piirissä.

Rakennusviraston toiminta on edelleen kehittynyt ja laajentunut.

Hallinnollisen osaston kansliatoimisto on varsinaisten tehtäviensä lisäksi hoitanut kaupunginteatterin ja konserttitalon rakennustoimikuntien kansliatehtävät. Työllisyystöiden rakennusvirastoon kohdistuva paine on lisännyt omalta osaltaan runsaasti henkilöasiaintoimiston työmäärää.

Yleisen osaston toiminnassa on ollut edelleen havaittavissa, että oma työkonetekanta on pysytellyt entisellään, josta on ollut seurauksena koneiden vuokrausten kasvaminen. Vuoden lopussa oli rakennusviraston käytössä 239 omaa ja 231 vuokrattua suurempaa työkonetta.

Rakennusvirasto toimii itsenäisenä kassavirastona. Kassanvaihto oli 1968 mk 11 853 329 (Vuonna 1967 mk 9 308 491).

Talorakennusosastolla oli 1968 tekeillä huomattavan suuria rakennussuunnitelmia kaikkiaan 97. Näistä oli 55 kohdetta osaston suunnittelutoimiston tehtävänä ja 42 oli annettu yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi.

Suunnittelutoimiston rakennesuunnittelijat laativat rakennepiirustukset 32 työtä varten. Ulkopuolisilla rakennesuunnittelutoimistoilla oli tekeillä yhteensä 53 eri rakennuksen töiden suunnittelu. Lisäksi on yleisiä väestönsuojia ollut suunnitteilla yhteensä 15, joista ulkopuolisilla suunnittelijoilla on ollut tekeillä 4 yleissuunnitelmaa.

Kertomusvuonna valmistui rakennuksia urakalla 116 725 m³ ja omana työnä 115 870 m³ eli yhteensä 232 595 m³. Uudisrakennus- ja saneeraustöitä oli 31.12.1968 tekeillä urakalla 166 305 m³ ja omana työnä 295 890 m³ eli yhteensä 462 195 m³.

Katurakennusosaston kokonaisbruttomenot olivat kertomusvuonna 104,63 Mmk, mistä 96,72 Mmk oli katurakennusosaston välittömiä kustannuksia. Näistä olivat uudisrakennustöiden kustannukset yhteensä 81,80 Mmk sekä korjaus- ja kunnossapitotöiden, puhdistamoiden ja pumppaamojen kustannukset yhteensä 14,92 Mmk.

Puhtaanapito-osasto on huolehtinut kaupungille kuuluvan puhtaanapidon suorittamisen, kaupungin yleisten mukavuuslaitosten kunnossapidon sekä jätteiden hävittämisen. Osasto on huolehtinut myös maksua vastaan kiinteistöjen jätteiden kuljettamisen jätteenhävittämispaikeille sekä eri sopimuksen mukaan niille kuuluvien katuosuuksien puhtaanapidon. Kaupunginvaltuuston kertomusvuoden aikana hyväksymän uuden rakennusjärjestyksen mukaan myös kaupungin ajoratojen auraus kuuluu vast'edes kaupungille. Vieraiden valtioiden lähetystöjen, valtion ja seurakuntien katuosuudet pidettiin niiden tilauksesta kunnossa jalkakäytävineen ympäri vuoden. Osaston toimesta on maksua vastaan kuljetettu sellaisille kaupungin liitosalueilla oleville yksityistalouksille ruoka- ja talousvettä, joilla ei ole vesijohtoa eikä kaivoa.

Puisto-osasto on huolehtinut kaupungin yleisten puistojen suunnittelusta ja rakentamisesta sekä kasvihuoneiden, taimiston, leikkikenttien ja yleisten puistojen kunnossapidosta. Osasto on huolehtinut myös puistoissa sijaitsevien luistinratojen sekä kahluu- ja koristellammikoiden hoitamisesta. Se on hoitanut niinkään niitä valtion, seurakuntien ja yksityisten kiinteistöjen istutuksia, jotka kaupunki on ottanut hoitaakseen.

Satamaliikenne

Kertomusvuoden aikana jatkui liikenne läpi talven. Tammikuun alkupuolella oli kovia pakkasia, ja veden korkeus oli melkein koko ajan yli normaalin. Särkän salmi suljettiin 16.1. ja 18.1. alettiin käyttää Porkkalan talviväylää. Helmikuussa ei ollut kovia pakkasia, joten jäänmurtaja Turso pystyi yksin hoitamaan laivojen avustukset. Maaliskuussa oli lämpötila koko kuukauden nol-lan vaiheilla, ja jo 13.3. voitiin laivaliikenne ohjata jälleen Harmajan kautta. Kaikki sa-tamat olivat jäättömiä 11.4.

Satamaan saapui kertomusvuoden aikana

6 468 (ed. v. 7 425) alusta, joiden nettoveto-määrä oli 5 057 376 (5 242 974) rekisteriton-nia ja sieltä lähti 6 463 (7 413) alusta, joiden nettovetomäärä oli 5 052 265 (5 236 302) rek.tn. Kertomusvuoden aikana saapuneiden alusten lukumäärä väheni 957 aluksella ja nettovetomäärä 185 598 rek.tn eli 3.5 %, lähteneiden alusten lukumäärä väheni 950 aluksella ja vetomäärä 184 037 rek.tn eli 3.5 %.

Helsingin satamassa käyneiden alusten luku- ja vetomäärä eri kuukausina oli seu-raava:

Kuukausi	Ulkomainen merenkulku		Rannikkoliikenne		Yhteensä	
	Luku määrä	Nettoveto-määrä rek. tonnia	Luku-määrä	Nettoveto-määrä rek. tonnia	Luku-määrä	Nettoveto-määrä rek. tonnia
<i>Saapuneet alukset:</i>						
Tammikuu	195	256 288	40	49 522	235	305 810
Helmikuu	153	237 035	31	63 260	184	300 295
Maaliskuu	163	245 148	121	35 423	284	280 571
Huhtikuu	268	304 996	55	23 856	323	328 852
Toukokuu	330	378 947	249	47 368	579	426 315
Kesäkuu	358	516 437	328	60 285	686	576 722
Heinäkuu	370	575 977	361	56 198	731	632 175
Elokuu	353	526 952	386	59 183	739	586 135
Syyskuu	345	411 434	502	64 524	847	475 958
Lokakuu	301	332 079	447	63 920	748	395 999
Marraskuu	312	333 719	288	64 879	600	398 598
Joulukuu	267	292 271	245	57 675	512	349 946
Koko vuosi	3 415	4 411 283	3 053	646 093	6 468	5 057 376
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	1 059	1 849 610	309	126 479	1 368	1 976 089
Muulla kotimaassa	553	587 133	2 744	519 614	3 297	1 106 747
Ulkomailla	1 803	1 974 540	—	—	1 803	1 974 540
<i>Lähteneet alukset:</i>						
Tammikuu	180	246 525	40	49 522	220	296 047
Helmikuu	120	201 718	31	63 260	151	264 978
Maaliskuu	198	283 093	121	35 423	319	318 516
Huhtikuu	269	299 839	55	23 856	324	323 695
Toukokuu	332	382 400	249	47 368	581	429 768
Kesäkuu	361	516 788	328	60 285	689	577 073
Heinäkuu	366	575 897	361	56 198	727	632 095
Elokuu	360	533 511	386	59 183	746	592 694
Syyskuu	348	413 119	502	64 524	850	477 643
Lokakuu	298	330 519	447	63 920	745	394 439
Marraskuu	315	335 377	288	64 879	603	400 256
Joulukuu	263	287 386	245	57 675	508	345 061
Koko vuosi	3 410	4 406 172	3 053	646 093	6 463	5 052 265
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	1 057	1 857 210	309	126 479	1 366	1 983 689
Muulla kotimaassa	550	584 346	2 744	519 614	3 294	1 103 960
Ulkomailla	1 803	1 964 616	—	—	1 803	1 964 616

Ulkomainen merenkulku. Saapuneiden alusten lukumäärä oli 174:ää eli 4.8 % pienempi ja vetomäärä 191 586 nettorek.tn eli 4.2 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Lähteneiden alusten lukumäärä oli 167:ää eli 4.7 % pienempi ja vetomäärä 190 025 rek.tn eli 4.1 % pienempi kuin edellisenä vuonna.

Saapuneista aluksista oli suomalaisia 1 612, yhteensä 2 436 743 nettorek.tn eli 55.2 % ja ulkomaisia 1 803, yhteensä 1 974 540 rek.tn eli 44.8 % ulkomaisessa merenkulussa saapuneiden alusten koko vetomäärästä.

Lähteneistä aluksista oli suomalaisia 1 607, yhteensä 2 441 556 nettorek.tn eli 55.4 % ja ulkomaisia 1 803, yhteensä 1 964 616 rek.tn eli 44.6 % ulkomaisessa merenkulussa lähteneiden alusten vetomäärästä.

Rannikkoliikenne. Sekä saapuneiden että lähteneiden alusten lukumäärä oli kertomusvuonna 783:a eli 20.4 % pienempi ja vetomäärä 5 988 nettorek.tn eli 0.9 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Ulkomainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna meritse 2 638 170 painotn tavaraa ja lähti ulkomaille 512 337 painotn. Koko ulkomainen tavaraliikenne oli siis 3 150 507 painotn (ed. v. 2 615 974, 440 743 ja 3 056 717). Tuonti lisääntyi kertomusvuonna edelliseen vuoteen verraten 22 196 painotn eli 0.9 %. Koko ulkomainen tavaraliikenne lisääntyi 93 790 painotn eli 3.1 % viennin lisääntyessä 71 594 painotn eli 16.2 %.

Tuonti ja vienti jakaantuivat kertomusvuoden aikana eri kuukausille seuraavasti:

Kuukausi	Tuonti painotonna	Vienti painotonna	Yhteensä painotonna
Tammikuu...	186 300	39 399	225 699
Helmikuu ...	188 291	25 905	214 196
Maaliskuu ...	198 808	54 967	253 775
Huhtikuu ...	237 458	52 975	290 433

Kuukausi	Tuonti painotonna	Vienti painotonna	Yhteensä painotonna
Toukokuu ...	209 047	48 299	257 346
Kesäkuu ...	217 381	40 594	257 975
Heinäkuu ...	238 071	40 894	278 965
Elokuu	212 492	38 340	250 832
Syyskuu ...	230 365	40 958	271 323
Lokakuu ...	222 454	41 174	263 628
Marraskuu....	257 273	40 824	298 097
Joulukuu ...	240 230	48 008	288 238
Koko vuosi	2 638 170	512 337	3 150 507

Suomalaiset alukset toivat Helsinkiin ulkomailta tavaraa 1 560 319 painotn eli 59.1 % Helsingin tuonnista ja ulkomaiset alukset 1 077 851 painotn eli 40.9 % (ed. v. 59.9 % ja 40.1 %). Suomalaiset alukset veivät Helsingistä 246 443 painotn eli 48.1 % Helsingin viennistä ja ulkomaiset alukset 265 894 painotn eli 51.9 % (ed. v. 45.6 % ja 54.4 %). Koko Helsingin tavaraliikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 1 806 762 painotn eli 57.3 % ja ulkomaisten alusten osalle 1 343 745 painotn eli 42.7 % (ed. v. 57.8 % ja 42.2 %).

Tuontitavarat jakaantuivat v. 1968 ja 1967 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1968 Painotonna	1967 Painotonna
Kappaletavara	364 503	342 521
Metallit ja metallitavarat	259 682	300 228
Vilja ja viljatuotteet	1 409	1 446
Kivihüli ja koksi	745 727	695 018
Öljyt	734 953	766 958
Lannoitusaineet	2 180	3 404
Muu tavara	529 716	506 399
Yhteensä	2 638 170	2 615 974

31. Satamalaitos

Vientitavarat jakaantuivat v. 1968 ja 1967 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1968 Paino- tonnia	1967 Paino- tonnia
Kappaletavara	140 324	108 010
Paperi, pahvi ja kar- tonki	122 462	111 168
Puuhioke ja selluloosa	14 612	13 088
Vaneri	23 180	26 406
Sahattu puutavara ...	111 012	85 254
Sahaamaton puutava- vara	8 169	16 113
Muu tavara	92 578	80 704
Yhteensä	512 337	440 743

Sahattua puutavaraa vietiin kertomusvuonna 39 647 std, edellisenä vuonna 30 308 std. Sahaamatonta puutavaraa vietiin kertomusvuonna 11 884 m³, edellisenä vuonna 25 989 m³. Nämä määrät sisältyvät painotonneina ilmaistuina edellä olevaan tilastoon.

Kotimainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kotimaasta tavaraa 1 908 210 painotn ja lähti 58 953 painotn. Koko kotimainen tavaraliikenne oli siis 1 967 163 painotn (ed. v. 2 067 543, 39 608 ja 2 107 151 painotn). Tavaraliikenne väheni edelliseen vuoteen verrattuna 139 988 painotn eli 6.6 %.

Tavaraa saapui seuraavasti:

Tavararyhmä	1968 Paino- tonnia	1967 Paino- tonnia
Hiekka	814 746	1 039 051
Kalkki ja sementti ...	126 713	182 108
Öljyt	937 589	844 635
Vilja	1 201	779
Kalat	58	67
Muu tavara	27 903	903
Yhteensä	1 908 210	2 067 543

Tavaraa lähetettiin seuraavasti:

Tavararyhmä	1968 Paino- tonnia	1967 Paino- tonnia
Öljyt	22 434	13 530
Koksi	34 034	24 936
Vilja	1 800	1 142
Muu tavara	685	—
Yhteensä	58 953	39 608

Ulkomainen matkustajaliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna 161 645 matkustajaa ja lähti 159 147 (ed. v. 172 105 ja 171 585).

Jäänmurtaja Otso oli kulussa kaikkiaan 216 t kulkien tänä aikana 750 meripeninkulmaa. Polttoöljyä kului 255 tn, koneöljyä 264 kg ja hiiltä 4 830 kg. Alus toimitti 64 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 24 700 mk. Alus oli telakalla vuosikorjausta varten 10.3.—10.4. välisenä aikana.

Satamajäänmurtaja Turso oli kulussa 576 t kulkien tänä aikana 2 588 meripeninkulmaa. Se kulutti polttoöljyä 129 tn ja koneöljyä 1 210 kg. Turso toimitti 136 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 50 080 mk. Turso antoi aluksille 99 m³ vettä, jonka kuljetuksesta veloitettiin 2 162 mk. Alus oli telakalla 16.4.—20.5. välisenä aikana vuosikorjausta varten.

Satamavesipostit. Vesimittareiden mukaan otettiin satamavesiposteista vettä 109 303 m³, josta 88 755 m³ myytiin aluksille, 9 420 m³ annettiin maksutta valtion jäänmurtajille, jäänmurtaja Otso käytti 253 m³ ja Turso 620 m³. Loppuosa oli hukkavettä.

Kompassin tarkistus. Kompassejaan tarkistuttamassa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 33 alusta, joista 16 oli kiinnitettynä tarkistuspoijuun ja 17 tarkistuspaalustoon. Alukset maksoivat poijun tai paaluston käytöstä yhteensä 230 mk.

Vuokraveneet. Purjehduskautena hyväksyttiin satama-alueella liikennöimään 31 vuokramoottorivenettä.

Nosturit. Nosturien käyttötunteja oli kaikkiaan 83 535 (ed. v. 87 695) ja tuntimäärä oli 4 160 eli 4.7 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Lisäystä käyttötuntimäärässä tapahtui seuraavasti: Jätkäsaaren laiturin 25-tonnin nosturi 354 t eli 35.8 %, Saukon hiilisatama 150 t eli 4.3 %, Sörnäisten sata-

manosturit 1 819 t eli 25.6 % ja 150-tonnin nosturi 5 t eli 3.5 %. Seuraavien nosturien käyttötuntimäärä sitävastoin väheni: Matkustajalaituri 660 t eli 10.9 %, Katajanokan laituri 2 938 t eli 9.3 % ja Jätkäsaaren laiturin kappaletavaranosturit 2 890 t eli 7.5 %.

Eri kuukausien käyttötuntimäärät jakaantuivat seuraavasti:

Vuosi ja kuukausi	Eteläsatama		Länsisatama			Sörnäisten satama		Käyttö- tunteja yhteensä
	Matkustaja- laituri	Kataja- nokka	Jätkäsaari		Saukko	Hana- ja Sompasaari		
	kpl-tavara- nosturit 6 kpl	kpl-tavara- nosturit 28 kpl	25-tonnin nosturi 1 kpl	kpl-tavara- nosturit 29 kpl	Hiili- nosturit 7 kpl	kpl-tavara- ja hiilinosturit 10 kpl	150-tonnin nosturi 1 kpl	
1968								
Tammikuu	434	2 537	110	3 139	226	573	6	7 025
Helmikuu	380	1 419	38	1 682	192	292	13	4 016
Maaliskuu	545	3 391	116	3 092	188	648	24	8 004
Huhtikuu	779	3 232	115	3 839	251	908	5	9 129
Toukokuu	489	2 888	109	3 188	206	1 192	19	8 091
Kesäkuu	401	2 402	110	3 101	338	572	26	6 950
Heinäkuu	401	1 705	114	2 726	403	1 047	4	6 400
Elokuu	301	1 843	104	2 485	346	845	3	5 927
Syyskuu	249	1 764	109	2 782	301	860	7	6 072
Lokakuu	446	2 405	99	2 773	299	768	12	6 802
Marraskuu	466	2 745	177	3 244	459	650	9	7 750
Joulukuu	528	2 259	143	3 408	434	576	21	7 369
Koko vuosi	5 419	28 590	1 344	35 459	3 643	8 931	149	83 535
1967	6 079	31 528	990	38 349	3 493	7 112	144	87 695

Hiilinosturit. Kertomusvuoden aikana purettiin nostureilla aluksista 152 515 tn hiiltä, koksia ja muuta joukkotavaraa, mistä määrästä Saukon hiilisataman osuus oli 89 288 tn ja Sörnäisten sataman osuus 63 227 tn. Saukon hiilisatamassa kuormattiin hiiltä ja koksia 21 121 tn

Haarukkatrukkien (79 kpl) työtuntien lukumäärä oli 91 681.

Autonostureiden (3 kpl) työtuntien lukumäärä oli 2 303.

Varastois- ja laiturihuoltotoiminta

Yleiseen talletusvarastoon otettujen ja v. 1966—1968 selviää seuraavasta yhdistel-
siitä annettujen tavarain määrä tonneina mäst:

Vuosineljännes	1968		1967		1966	
	Otettu tn	Annettu tn	Otettu tn	Annettu tn	Otettu tn	Annettu tn
Tammi-maaliskuu.....	6 991	8 509	8 124	10 263	9 054	9 527
Huhti-kesäkuu	11 359	7 661	10 360	11 180	13 620	10 309
Heinä-syyskuu	7 384	8 591	8 775	9 258	9 866	12 142
Loka-joulukuu	8 636	8 896	7 904	8 010	10 534	9 996
Koko vuosi	34 370	33 657	35 163	38 711	43 074	41 974

Kertomusvuoden alkaessa oli varastossa tavaraa 11 109 tn, joten varastoituna oli yhteensä 45 479 tn. Varastosta annettiin 33 657 tn ja v:een 1969 jäi varastoon 11 822 tn. Tavaravaihto nousi kertomusvuonna 68 027 tonniin, vastaten 73 874 tn v. 1967 ja 85 048 tn v. 1966.

Yleiseen varastoon otettujen tavarakerien lukumäärä oli kertomusvuonna 2 788, edellisenä vuonna 3 664 ja 4 451 v. 1966. Yleisestä varastosta annettujen tavarakerien luku oli vastaavasti 14 073, 15 001 ja 17 670.

Yleisen varaston tallettajille annettiin vastaanottokuitteja 2 788, edellisenä vuonna 3 664 ja 4 451 v. 1966.

Maan muista satamista saapui tullaamaton-
tonta tuontitavaraa, joka laiturihuollon toi-
mesta purettiin satamalaitoksen makasii-
neihin seuraavasti:

Vuosineljännes	1968 tn	1967 tn	1966 tn
Tammi-maaliskuu ...	8 385	6 227	5 185
Huhti-kesäkuu	6 710	7 288	7 531
Heinä-syyskuu	6 424	6 913	4 913
Loka-joulukuu	7 717	7 516	6 725
Koko vuosi	29 236	27 944	24 354

Laiturihuoltotoimintaa v. 1966—1968 valaisee seuraava taulukko:

Vuosi ja vuosineljännes	Alusten lukumäärä	Tavaralähetysten lukumäärä		Kokonaislasi tonnia	
		Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta	Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta
1968					
Tammi-maaliskuu	378	48 405	46 025	240 399	144 771
Huhti-kesäkuu	583	52 157	48 865	279 009	163 655
Heinä-syyskuu	565	57 270	54 310	213 090	108 599
Loka-joulukuu	576	61 228	57 256	282 723	156 442
Koko vuosi	2 102	219 060	206 456	1 015 221	573 467
1967	2 199	220 640	209 263	1 046 849	620 663
1966	2 198	230 993	218 435	1 150 876	688 625

Konteineri- ja suurlavaliikenne. Satamaan saapuneiden konteinerien ja suurlavojen lukumäärä v. 1967 ja 1968 oli seuraava:

Vuosi ja vuosineljännes	Konteinerit	Suurlavat	Yhteensä
1968			
Tammi-maaliskuu ...	1 745	1 413	3 158
Huhti-kesäkuu	1 488	1 180	2 668
Heinä-syyskuu	1 546	1 122	2 668
Loka-joulukuu	2 340	2 287	4 627
Koko vuosi	7 119	6 002	13 121
1967	2 463	4 226	6 689

Mistä laiturihuollon kautta

1968	350	2 543	2 893
1967	251	2 106	2 357

Vapaavarasto. Kertomusvuoden aikana päällystettiin ja aidattiin lisäalue, joka edellisenä vuonna liitettiin vapaavarastoalueeseen, sekä toimitettiin tullisäännön 86 §:n edellyttämä katselmus tällä alueella.

Vapaavaraston esimiehenä toimi varastomistoimen joht. Veikko Mielonen.

Satamarakennustoiminta

Satamarakennusosaston tehtäviin kuuluvia töitä suoritettiin kertomusvuoden aikana seuraavasti:

Satamien kunnossapito. Määrärahoja oli talousarviossa 3 015 000 mk, näistä käytettiin 2 938 887 mk, joten säästöä jäi 76 113 mk.

Rakennusten korjaus ja kunnossapito kohdistui edelleenkin rakennusten kunnan säilyttämiseksi välttämättömiin toimenpiteisiin sekä muutoksiin.

Kiinteiden laitteiden korjauksesta ja kunnossapidosta huolehdittiin.

Jätkäsaaren laiturin kiinnitysrenkaat koe-kuormitettiin. Pihlajasaaren liikennelaituri

Vapaavarastoon otettujen ja sieltä annettujen tavarain määrä tonneina v. 1967 ja 1968 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Vuosineljännes	1968		1967	
	Otettu tn	Annettu tn	Otettu tn	Annettu tn
Tammi-maalisk.	1 100	1 435	1 782	2 292
Huhti-kesäkuu	2 224	1 487	2 770	2 215
Heinä-syyskuu	1 656	1 958	2 036	2 341
Loka-joulukuu	1 452	1 572	1 310	1 977
Koko vuosi	6 432	6 452	7 898	8 825

Kertomusvuoden alussa oli vapaavarastossa tavaraa 2 535 tn, joten varastoituna oli yhteensä 8 967 tn. Varastosta annettiin 6 452 tn ja v:een 1969 jäi varastoon 2 515 tn. Tavaravaihto nousi kertomusvuonna 12 884 tonniin, vastaten 16 723 tn v. 1967 ja 17 567 tn v. 1966.

Vapaavarastoon otettujen tavarakerien lukumäärä oli kertomusvuonna 1 205, edellisenä vuonna 1 259, ja sieltä annettujen tavarakerien lukumäärä oli vastaavasti 3 916 ja 4 872.

Autovaakojen käyttö. Kertomusvuonna oli käytössä 3 autovaakaa. Punnitustodistuksia annettiin 38 927, edellisenä vuonna 41 197 ja 50 174 v. 1966.

Merisatamassa korjattiin ja vahvistettiin Suomenlinnan lauttalaiturin läppäsillat uusittiin, Sörnäisten painolastilaituri purettiin ja purkauslaituri Tullisaarta vastapäätä korjattiin.

Pelastusvälineiden kunnossapito ja raihojen viereisten aitojen asettaminen suoritettiin tavanomaisesti. Satamalaitoksen veneet, väyläviitat, valopojut ja loistot huollettiin. Suomenlinnan jäätie kunnostettiin ja tarkkailtiin jään kantavuutta.

Satamiin vuotanutta öljyä kerättiin ja poistettiin.

31. Satamalaitos

Uudisrakennukset. Määrärahoja oli talousarviossa 18 300 068 mk ja v:lta 1967 siirtyi 7 125 426 mk. Varoista, joita oli yht. 25 425 494 mk, käytettiin 14 101 144 mk ja v:lle 1969 siirtyi 11 324 350 mk.

Laiturit. Jätkäsaaren laiturin rakennustöitä jatkettiin. Laiturin 267 m:n pituisen itäsivun palkistot ja laatat valettiin, raiteiston ja päällysteen teko siirtyi v:een 1969. Laiturihaaran länsilaiturin paalutus valmistui. Laiturien välinen kenttä täytettiin tasoon n. ± 0 hiekkalaiva Laineen tuomalla hiekkalla, määrältään n. 170 000 m³.

Ruoholahden kannaksen laituria varten veistettiin ja kuljetettiin paikoilleen kaksi hirsiarkkua. Volvon laiturin 57 m:n pituinen jatke valmistui urakoitsijan Yleinen Insinööritoimisto Oy:n tekemänä ja vastaanotto-tarkastus oli 3.7. Nurmisen laituria varten teetettiin urakalla pohjan louhintaa sekä upotettiin ja valettiin kulma-arkku. Urakoitsijana oli Yleinen Insinööritoimisto Oy. Omana työnä juntattiin pohjan vahvistamista varten 221 kpl ratakiskopaaluja ja 4 kpl betonisia kannatuspaaluja.

Sompasaaren laiturin rakentamista jatkettiin. Vuoden loppuun mennessä oli valmistettu päällystettyä laituria 448 m. Sompasaaren hiekkalaituritöitä jatkettiin. Vuoden aikana valmistui uutta laituria 105 m. Koko laiturin pituus oli vuoden vaihteessa 400 m. Sompasaaren kenttien täytteeksi tuotiin Oy Pellonraivauksen hiekkalaiva P6:lla hiekkaa n. 30 000 m³. Lauttasatamaa varten ruopattiin Oy Pellonraivauksen ruoppuri Pera I:llä savea ja karikkoa n. 21 000 m³.

Väylät. Paraisten laiturin väylän ruoppausta tasoon -7.0 m jatkettiin ruoppuri R3:lla. Työ valmistui 2.10.

Hanasaaren väylän syventämistä tasoihin -9.6 ja -10.0 jatkettiin. Työ keskeytyi 4.1.1969.

Rautatiet ja ratapihat. Sörnäisten ratapihalla rakennettiin ns. Merikiidon raide ja Åkermanin raide, yht. 240 m raiteita ja 4 kpl yksinkertaisia vaihteita.

Kadut, kentät ja viemärit. Asfaltilla päällystettiin katuja ja kenttiä: Etelä-satamassa 6 000 m², Länsisatamassa n. 23 000 m² ja Sörnäisten satamassa n. 15 000 m².

Viemäreitä rakennettiin Länsisatamaan 690 jm, Sompasaaren 88 jm ja Verkkosaaren seuduille 1 500 jm.

Rakennukset. Länsisataman talletusvaraston rakennuskuopan kaivuutyöt aloitettiin 15.1. V:een 1969 siirtyi kuopan viimeistely- ja tiivistystyöt sekä rautaponttiseinien ankkurointia.

Jätkäsaaren varastorakennus L 6:n paalutus valmistui. Tällöin juntattiin ja katkaisuun yht. 857 rautabetonipaaluja.

Sompasaaren varastorakennus S 2:n perustuspaalutus suoritettiin, jolloin betonipaaluja juntattiin 240 ja ratakiskopaaluja 39 kpl.

Rakennuksiin käytettiin varoja kertomusvuonna yht. 3 533 087 mk.

Työlaivasto ja -kalusto. Raumalla v. 1967 valmistunut ketjukauharuoppuri »Veli» siirrettiin Helsinkiin.

Hollming Oy:ltä tilattu, pohjaluukuin varustettu 400 m³:n ruoppaproomu vastaanotettiin 22.5. sekä 10 tonnin lauttanosturi »Teemu» 27.6.

Yleiset työt. Korjaus ja kunnossapito. Määrärahoja oli talousarviossa 776 000 mk ja niistä käytettiin 666 395 mk, joten säästöä jäi 109 605 mk.

Varasto- ja teollisuusalueiden katujen, rautateiden ja viemärien kunnossapito suoritettiin tavanomaisesti. Herttoniemen rautatiellä vaihdettiin pölkkyjä 2 500 kpl sekä vanhoja kiskoja uusiin, 43 kg/m:n kiskoihin Oulunkylän asemalta lukien 1 980 m:n matkalla. Sivuoja perattiin n. 1 900 m.

Tarvon sillan ylärakenteet uusittiin. Viemärien suistot ja lumenkaatopaikat perattiin. Pesulautat huollettiin ja korjattiin.

Uudisrakennukset. Määrärahoja oli talousarviossa 8 555 000 mk. V:lta 1967 siirtyi 3 599 636 mk. Varoista, joita oli

12 154 636 mk, käytettiin 11 104 974 mk, joten v:lle 1969 siirtyi 1 049 662 mk.

Kyläsaaren ja Herttoniemen teollisuus- ja varastoalueilla jatkettiin pengerrystöitä käyttäen kaupungilta tulevaa täytettä. Merisatamassa ratapihan muutostöiden takia aloitetut viemärin siirtotyöt ja kallion louhinta suoritettiin loppuun. Vattuniemenkarin kivikorirantaverhousta jatkettiin 165 m. Lauttasaaren telakan aallonmurtajaan Maritim Oy:n tontin kohdalla ajettiin tarvittavat kivet.

Lauttasaaren sillan virtapilarit valmistuivat 28.11. ja sillan maatuki oli vuoden vaihteessa viimeistelytöitä vaille valmis. Sillan teräsosista tehtiin Rauma-Repola Oy:n kanssa urakkasopimus 4.1. ja työt alkoivat 1.9. Vuoden lopussa oli yhden pilarivälin teräspalkki asetettu paikoilleen. Kansi- ja päälystystöistä pyydettiin urakkatarjouksia.

Työllisyystyöt. Kaikkiaan oli työllisyystöihin kertomusvuonna varattu määrärahoja 2 673 151 mk, mitkä käytettiin seuraavasti:

Sahaajakadun länsipuolen avo-ojan putkistustöihin 310 000 mk, Verkkoosaaren viemäritöihin 250 000 mk, Sompasaaren itäisen laiturin rakentamiseen 427 000 mk sekä viemäritöihin Naftakadulla 283 000 mk, Kuloosaaren sillan vieressä 1 209 487 mk ja Kokkoosaarenkadulla 193 664 mk.

Satamalaitoksen kassa- ja tilitoiminta

Toiminnan tulos. Satamalaitoksen tuotto pääomalleen oli 7 641 082 (ed. v. 8 247 443) mk eli 4.76 (5.65) % korkoa. Tulojen kehitykseen vaikutti ehkäisevästi 6.4.1968 voimaan astunut hintasulkulaki, joka koski myös maksuja.

Satamalaitoksen bruttoveloitus oli kertomusvuonna 40 915 186 mk. Jos kassa- ja tiliosaston veloittama tuulaakimaksu otetaan huomioon, nousee bruttoveloitus 44 486 511 mk:aan. Tulotileiltä suoritettiin menoja

Laskuun suoritettut työt. Laskuun suoritettut työt jakautuivat seuraavasti: satamalaitoksen muille osastoille suoritetuista töistä laskutettiin 11 559 mk, kaupungin muille viranomaisille suoritetuista töistä 1 083 651 mk sekä yksityisille suoritetuista töistä 521 794 mk.

Vesilaitosta avustettiin sukellustöitä vaativissa tehtävissä.

Urheilu- ja ulkoiluvieraston laskuun hoidettiin ja telakoitiin toimiston ponttoonit ja moottoriveneet, venelaitureita huollettiin ja korjattiin, peräpaaluja juntattiin ja talvella hakattiin jäätä laiturin ympäriltä.

Laitureille, silloille, rautateille ja muulle omaisuudelle aiheutuneita vaurioita korjattiin. Raiteenpitojärjestelmän mukaisia kustannuksia laskutettiin tontinhaltijoilta. Poliisilaitoksen ja palolaitoksen veneitä telakoitiin.

Öljynpuristamon, Kaapelitehtaan, Telko Oy:n ja Kesko Oy:n raiteet huollettiin. Yksityisten tontinomistajien viemäreitä yhdistettiin pääviemäreihin. Öljyvaurioiden jälkiä puhdistettiin satama-alueilla. Ruoppaustöitä suoritettiin Rauman kaupungin, Valmet Oy:n ja Perusyhtymän (Strömman kanava) laskuun yhteensä n. 150 000 m³.

Satamarakennusosaston hallintomenot ja työntekijäin sekä viranhaltijain erinäiset edut olivat yhteensä 1 840 283 mk.

5 056 231 mk, joten nettoveloitus oli 35 858 955 mk ilman tuulaakia. Tulos poikkeaa talousarviosta 3 411 044 mk. Satamalaitoksen varsinaisten menojen ollessa 37 652 929 (34 995 448) mk syntyi 1 793 974 (506 452) mk:n suuruinen vajeus. Menojen kasvu edellisestä vuodesta oli 2 657 481 mk ja tulojen 1 369 959 mk.

Kassaliike. Kertomusvuonna kertyi maksuja kassaan 18 705 564 mk, postisiirtotilille 7 345 923 mk, shekkitalille 11 344 992 mk ja

tilitysteitse 1 281 748 mk. Suoritusten yhteismäärä oli siten 38 678 227 mk.

Tulojäämät ja poistot. Jäämiä oli kertomusvuoden lopussa 2 259 352 mk. Määrästä oli 2 225 889 mk kertomusvuoden ja 33 463 mk aikaisempien vuosien veloituksia. Poistoja suoritettiin 23 297 mk.

Laskutus. Laskutuksen määrän kehittyminen ilmenee veloitussasiakirjoina käsiteltyjen tulli-ilmoituskirjojen lukumäärästä. Niitä oli kertomusvuonna 507 914 kpl, v. 1967 567 013 kpl ja v. 1966 557 748 kpl.

Toimintavuonna laadittiin taloussuunnitelma v:iksi 1970—1979. Lopullinen ehdotus perustui yksikkötavaran liikenteen n. 25 %:n suuruiseen kasvuun kymmenvuotiskauden aikana.

Konelaskutuksen henkilökuntaorganisaatiota muutettiin siten, että 4 varastoimis- ja laiturihuolto-osaston toimistoapulaista siirrettiin kassa- ja tiliosastoon. Suoritelaskentaan perustuva taloussuunnittelu edellytti yhden kustannustutkijan palkkaamista.

T u l o t. *Tulotilien yhdistelmä:*

Tulolaji	1965 mk	1966 mk	1967 mk	1968 mk
Liikennemaksut	14 583 606	14 927 256	14 182 183	14 322 406
Satamamaksut	2 114 146	2 200 338	2 361 327	2 195 234
Alusten tulot	180 604	225 760	91 970	77 182
Vesimaksut	131 031	138 542	193 760	180 770
Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksut	3 326 968	4 091 293 (—441 057)	3 778 909	4 099 535
Vaakamaksut	49 544	51 304	40 138	39 494
Laiturihuoltotulot	3 130 863	3 125 946 (+ 96 681)	3 194 042	2 953 928
Laituri- ja aluevuokrat	3 154 954	3 303 741	3 418 400	3 384 955
Varastosuojamaksut	964 425	775 063	904 336	856 858
Yleisen talletusvaraston vuokrat ...	1 107 007	978 953	969 064	971 909
Vapaavaraston vuokrat	—	228 055 (+ 25 166)	367 108	339 677
Tulot yleisessä talletusvarastossa suoritetuista töistä	491 595	267 102 (+ 319 210)	573 712	543 432
Huoneistovuokrat	882 938	1 047 307	1 086 831	1 158 738
Korvaus satamarakennusosaston yleiskuluista	1 259 455	1 070 828	2 901 565	4 314 585
Muut tulot	549 540	351 724	425 651	420 252
	31 926 676	32 783 212	34 488 996	35 858 955
Tuulaaki	5 589 996	5 284 958	4 515 772	3 549 455
Yhteensä	37 516 672	38 068 170	39 004 768	39 408 410

Nettoveloitus, johon on sisällytetty myöskin tuulaakiveloitus, jakautui v. 1965—1968 kuukausittain seuraavasti:

	1965 mk	1966 mk	1967 mk	1968 mk
Tammikuu	3 381 413	3 559 534	4 032 537	3 640 548
Helmikuu	2 707 176	2 757 588	2 912 645	2 334 929
Maaliskuu	3 858 745	3 556 826	3 642 342	3 843 319
Huhtikuu	2 938 107	2 942 396	3 253 346	3 054 258
Toukokuu	3 523 954	3 473 826	3 004 618	3 393 645
Kesäkuu	3 562 394	3 825 768	3 351 123	3 555 484
Heinäkuu	2 885 483	2 924 163	2 690 122	3 022 701
Elokuu	2 455 958	2 357 732	2 684 783	2 257 430
Syyskuu	3 496 549	3 824 265	3 499 517	3 638 148
Lokakuu	2 740 372	2 839 384	2 702 712	3 134 709
Marraskuu	2 958 319	3 292 651	2 866 086	3 018 680
Joulukuu	3 008 202	2 714 037	4 364 934	4 514 559
Koko vuosi	37 516 672	38 068 170	39 004 765	39 408 410

Liikennemaksuja oli kaikkiaan 14 322 406 mk, mistä tuontiliikennemaksua 11 673 932 mk, vientiliikennemaksua 1 106 426 mk ja liikennemaksua kotimaan paikkakunnilta saapuneista tavaroista 1 355 895 mk. Tuontiliikennemaksuista oli 186 153 mk muiden kaupunkien Helsingille tilittämiä 30 %:n liikennemaksuja ja muille kaupungeille tilitettiin niille kuuluvia 30 %:n liikennemaksuja 374 588 mk. Liikennemaksuja palautettiin 45 009 mk.

Liikennemaksutilitykset:

	Saadut tilityk- set mk	Lähetet- tyt tili- tykset mk
Hanko	—	2 389
Hämeenlinna	12 102	—
Joensuu	606	—
Jyväskylä	11 092	—
Kaskinen	6	—
Kemi	434	—
Kokkola	4 397	—
Kotka	5 663	3 574
Kuopio	14 442	—

	Saadut tilityk- set mk	Lähetet- tyt tili- tykset mk
Lahti	42 154	—
Loviisa	590	—
Mikkeli	1 643	—
Naantali	283	113 435
Oulu	3 319	—
Pietarsaari	2 253	276
Pori	10 918	834
Porvoo	5 923	—
Raahe	39	—
Rauma	6 255	142
Savonlinna	214	—
Tampere	28 318	—
Tornio	3 187	5 907
Turku	25 412	247 215
Uusikaupunki	70	—
Vaasa	6 833	816
Yhteensä	186 153	374 588

Tuulaakituloutus oli kertomusvuonna 3 549 455 mk. Helsinkiin tuoduista tavaroista saatiin tuontituulaakia 3 466 267 mk ja

sisämaan kaupunkien tilittämistä tavaroista, jotka Helsingin kautta tuotuina oli tullattu ko. kaupungeissa, 83 188 mk. Tuulaakia palautettiin 21 871 mk.

Sisämaan kaupunkien tilittämät tuulaakimaksut jakaantuivat seuraavasti:

	mk
Hämeenlinna	5 135
Jyväskylä	13 570
Lahti	44 134
Tampere	20 349
Yhteensä	83 188

Satamamaksuja veloitettiin 2 195 234 mk, mistä ulkomaan liikenteessä olevien alusten osuus oli 1 885 252 mk ja kotimaan liikenteessä olevien alusten 114 881 mk. Jäämaksuja oli 195 101 mk ja satamamaksupalautuksia myönnettiin 363 501 mk.

Ulkomaista liikennettä harjoittavien alusten satamamaksut jakaantuivat alusten koptipaikan mukaan seuraavasti:

Alukset	mk
Helsingiläiset	723 730
Muut suomalaiset	307 036
Ulkomaiset	854 486
Yhteensä	1 885 252

Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksuja veloitettiin 4 099 535 mk, mihin summaan sisältyy 503 474 mk laskennallisia tuloja laiturihuollon, vapaavaraston ja yleisen talletusvaraston veloituksista. Veloituksen jakaantuminen: kappaletavarannosturit 1 994 189 mk, Saukon hiilinnosturit 211 176 mk, Hanasaaren joukko- ja kappaletavarannosturit 250 975 mk, autonosturit 52 374 mk, trukit 1 590 821 mk.

Laiturihuoltomaksujen bruttomäärä oli 7 102 057 mk. Kun ahtaajille menevät kustannukset 4 018 603 mk, tullivalvontakustannukset 116 796 mk ja palautukset 12 730 mk otetaan huomioon, jää nettoveloitukseksi 2 953 928 mk.

Laituri- ja aluevuokria veloitettiin 3 384 955 mk, mistä määrästä 121 360 mk oli laitureille varastoitujen tavarain vuokria ja 3 263 595 mk varastoalueiden vuokria. Palautuksia maksettiin 32 176 mk.

Varastosuojamaksuja veloitettiin 856 858 mk, mistä sopimuksilla vuokrattujen varastotilojen vuokrat olivat 338 695 mk ja paikkanvuokrat 518 163 mk. Palautuksia maksettiin 4 180 mk.

Yleisen talletusvaraston vuokria oli 971 909 mk, mistä 540 645 mk veloitettiin Katajanokan talletusvarastossa ja 431 264 mk Länsisataman talletusvarastossa. Palautuksia maksettiin 11 mk.

Vapaavaraston vuokria oli 339 677 mk.

Yleisessä talletusvarastossa suoritetuista töistä oli bruttoveloitus 543 432 mk, josta 260 999 mk veloitettiin Katajanokalla ja 282 433 mk Länsisatamassa.

Huoneistovuokria veloitettiin 1 158 738 mk, mistä määrästä 857 745 mk oli tilitysvuokria. Rahallinen tulo oli siten 300 993 mk.

Korvaus satamarakennusosaston yleiskustannuksista oli 4 314 585 mk. Siitä oli tilitystuloja 4 265 321 mk ja korvauksia tilaustöistä 49 264 mk.

Sekalaisia tuloja oli yhteensä 459 746 mk, mistä tilitystuloja 170 456 mk. Tuloja saatiin seuraavasti: korvaus tuulaakin kannosta 35 494 mk, korvaus tullihuoneistojen puhtaanapidosta ja kalustosta 134 962 mk, sähkö 94 668 mk, vaakamaksut 39 494 mk, sairausvakuutuskorvaukset 90 290 mk, vahingonkorvaukset 4 884 mk, viivästyskorot ja perimispalkkiot 4 205 mk, punnus- ja kaappivuokrat 2 789 mk, puhelinmaksut ja -hyvitykset 758 mk, viemäritodistukset, taksat ja ilmoituskirjat 1 853 mk, omaisuuden myynti 30 094 mk, telakointivuokrat 8 987 mk, muut sekalaiset tulot 11 268 mk.

M e n o t. Satamalaitoksen menot talousarvion mukaan jakaantuivat varsinaisiin menoihin ja pääomamenoihin. Varsinaisiin menoihin kuului: a) varsinaiset satamamenot käsittäen koko satamien 10. pääluokan; b)

satamalaitoksen huolehdittavana olevat yleiset työt sekä c) 2. pääluokan tullihuone menot.

Varsinaisia menoja varten oli talousarvion Satamat-pääluokassa määrärahoja yhteensä 37 840 331 mk, v:lta 1967 siirtyi 38 520 mk, lisämäärärahoja saatiin 470 788 mk ja ylitysoikeudet vastasivat 358 632 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 38 708 271 mk. Tilivuoden menoja oli 37 652 929 (ed. v. 34 995 448) mk, palautettiin 27 770 mk, seuraavaan vuoteen siirrettiin 9 487 mk. Yleisten töiden pääluokkaan kuuluvia määrärahoja oli 776 000 mk. Tilivuoden menoja oli 666 395 mk. Tullihuonemenojen määräraha oli 1 057 237 mk, lisämäärärahoja saatiin 49 938 mk, joten määrärahoja oli kaikkiaan 1 107 175 mk, jotka kaikki käytettiin.

Sataman uudisrakennustöitä sekä hankintoja varten myönnettyjä pääomamäärärahoja siirtyi 8 222 606 mk v:lta 1967 ja kertomusvuoden määrärahat olivat 18 885 000 mk, ylitysoikeuksia 15 068 mk. Menoja suoritettiin 15 021 380 mk ja 136 009 mk palautettiin, joten v:een 1969 käytettäväksi siirtyi varoja 11 965 285 mk.

Yleisiä uudisrakennustöitä varten myönnettyjä pääomamäärärahoja oli 3 599 646 mk v:lta 1967 siirtyneitä ja 8 555 000 mk kertomusvuoden määrärahoja, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 12 154 646 mk. Menot olivat 8 818 400 mk, palautettiin

187 960 mk, joten v:een 1969 siirtyi 3 148 286 mk.

Käyttöomaisuus. Käyttöomaisuuden arvo oli vuoden alussa 160 354 008 mk ja vuoden lopussa 172 556 488 mk. Pääoman nettolisäys oli siten 12 202 480 mk. Poistoja suoritettiin 4 689 351 mk ja käyttöomaisuudesta maksettiin korkoa 9 435 056 mk.

Satamalaitoksen käyttöomaisuus laaturyhmittäin:

	mk
Maa- ja vesiomaisuus	35 980 684
Laiturit ja tihtaalit	59 381 835
Kiinteät laitteet	20 666 292
Alukset ja veneet	395 070
Rakennukset	47 447 366
Irtaimisto	7 320 295
Autot, trukit ja autonosturit ...	1 280 946
Puhelinosuudet	84 000
Yhteensä	172 556 488

Palkat, sosiaaliturva- ja -vakuutusmaksut. Varsinaisia palkkamenoja oli yhteensä 20 442 411 mk, josta kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkamenot olivat 13 364 307 mk ja tuntipalkkaisen henkilökunnan 7 078 104 mk. Vastaavat sosiaaliturva- ja -vakuutusmaksut olivat yhteensä 1 414 507 mk sekä eläkekustannukset 2 620 835 mk, joten laitoksen palkkausmenot olivat kaikkiaan 24 477 753 mk.

32. Liikennelaitos

KATSAUS VUODEN 1968 PÄÄTAPAHTUMIIN

Kertomusvuoden aikana julkisen liikenteen matkustajakato jatkui edellisten vuosien tapaan sekä esikaupunkien että keskustan liikenteessä. Pääasiallisimpana syynä henkilöautojen käyttöön lienee vaikuttanut liikenteen ruuhkautuminen ja hidastuminen nimenomaan työmatkojen aikana. Liikennelaitoksen ehdottamat parannustoimenpiteet — vaikka osittain jo ylempien viranomaisten hyväksyminä — eivät ehtineet toteutuksen asteelle helpottamaan liikenteen sujuvuutta.

Lippujärjestelmän yksinkertaistamiseksi ja tariffien korottamiseksi tehty esitys ei läpäissyt päättävissä elimissä, joten laitoksen toiminta muodostui talousarvioon nähden enemmän tappiolliseksi. Taloudellisuuteen kiinnitettiin kaikissa ratkaisuisissa huomiota, heikentämättä kuitenkaan matkustajapalvelua. Kalustohankinnoissa pyrittiin tarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin pitäen erityisesti silmällä kuljettajarahastuksen laajentamista ja tehostamista. Liikennepalvelun koordinoimiseksi ja keskitämiseksi liikennelaitoksen lautakunta piti yhteisiä kokouksia eräiden muiden liikenneasioita käsittelevien lautakuntien kanssa sekä teki opintomatkat Tampereelle ja Tukholmaan. Samassa mielessä oltiin yhteistoiminnassa naapurikuntien liikenneviranomaisten ja valtionrautateiden kanssa.

Kuljettajarahastusta laajennettiin ja Lautasaaren suunnalla kahden linjan autot (20 ja 20V) varustettiin itsepalvelurahastus-

laittein, joiden käyttöön matkustajat piankin perehtyivät ja joiden todettiin huomattavasti nopeuttavan näiden linjojen matkustajapalvelua.

Liikenteen sujuvuuden lisäämiseksi pyrittiin saamaan aikaan työaikojen porrastusta ja laitoksen aloitteesta perustettiin työaikojen porrastuskomitea, joka piti useita kokouksia, suoritti asiaan kuuluvia tutkimuksia ja laati suunnitelmia seuraavaa vuotta varten. Lautakunnan puheenjohtaja toimi tämän komitean puheenjohtajana. Tässä yhteydessä lienee syytä mainita laitoksen osuus myös Helsingin ilmansuojelu- ja meluntorjuntatyössä.

Kertomusvuoden aikana valmistui liikennelaitoksen ja sen lautakunnan uusi johtosääntö, jonka puitteissa voidaan luoda entistä tehokkaampi uusi organisaatio.

Aktiivista tiedotustoimintaa harjoitettiin lehdistön, radion ja television avulla suotujen mahdollisuuksien mukaan. Ennen huomattavien uudistusten, muutosten tai liikennetapahtumien toimeenpanoa pidettiin lehdistölle tiedotustilaisuuksia ja uutuuksien esittelyitä. Helsingiläisten matkustustottumuksiin pyrittiin vaikuttamaan siten, että työmatkoilla käytettäisiin hyväksi mahdollisimman paljon julkista liikennettä. Tässä mielessä julkaistiin aiheeseen liittyviä artikkeleita ja ilmoituksia lehdistössä sekä levitettiin lentolehtisiä ja mainoksia. Henkilökunnan keskuudessa

toimeenpantiin onnistunut iskulausekilpailu, ja voittanut iskulause muuttui suorastaan hokemaksi.

Henkilökunnan ja laitoksen johdon välisiä keskustelu- ja tiedotustilaisuuksia pidettiin avoimessa ja luottamuksellisessa hengessä. Keskustelut yhteisistä tavoitteista ja pulmista olivat asiallisia ja lujittivat molemminpuolista arvontoa ja yhteishenkeä.

Matkailijapalvelun tehostamiseksi parannettiin 3T reittikuulutuksen teknistä tasoa. Laitoksen palvelukseen palkattiin yhdessä matkailutoimiston kanssa kaksi »turistiemäntää», jotka jakoivat Helsinkiä ja erityisesti liikennelaitosta koskevaa tiedotusaineistoa matkailijoille sekä opastivat näitä kaikissa liikennelaitosta koskevissa kysymyksissä.

Helsinki-päivänä sijoitettiin vanha hevostaitiovaunu kuljettajineen ja rahastajineen Kauppatorille.

Työturvallisuustoimintaa tehostettiin lisäämällä sen organisaatioon työturvallisuusteknikko. Työturvallisuuskilpailu jatkui viidettä vuottaan ja vuoden lopussa todettiin tapaturmien luvun vähentyneen (11%) edellisten vuosien tapaan. Tässä mielessä tuskin lienee syytä enää epäillä kilpailun osuutta tapaturmien torjunnassa. Henkilökunnan harrastustoimintaa tuettiin sekä taloudellisesti että erilaisin toimenpitein. Eriyisen maininnan ansainnee laitoksen osuus kuntovoimistelun edistämiseksi. Henkilökunnan kuoro teki onnistuneen konserttimatkan Ruotsiin. Joulukuun lopulla kutsuttiin kaikki vuoden 1968 aikana eläkkeelle siirtyneet henkilöt yhteiseen tilaisuuteen.

Kertomusvuoden lopulla pidettiin Helsingissä X Pohjoismainen liikenneasiantuntijain kokous, jonka isäntänä toimi lähinnä liikennelaitos. Sekä asiasisällöltään että järjestelyiltään kokousta pidettiin onnistuneena.

LAITOKSEN TALOUS

Laitoksen taloudellinen tulos vuodelta 1968 osoittaa 24 115 106,12 markan suurista tappiosta, kun jätetään huomioimatta laitokseen sijoitetun pääoman korko. Edellisen vuoden tulokseen verrattuna kasvoi tappio 10 184 224,70 markkaa.

Menot olivat vuonna 1968 94 699 426,86 markkaa, mikä merkitsi 9 374 566,27 markan lisäystä edelliseen vuoteen.

Menojen kasvun aiheuttivat

Kvston hyväksymät palkkauksen yleistarkistukset 6,8 % 1.1.1968 lukien ja 3,5 % 1.6.1968 lukien yhteisvaikutukseltaan 9,0 % eli 5,60 mmk

Kvston 21.6.1967 tekemä päätös viranhaltijain ns. kuoppatarkistuksista 1.4.1967 lukien, mitkä näkyivät täysimääräisinä vasta vuonna 1968— lisäys vuoteen 1967 verrattuna on 0,42 mmk

eläkeläisten määrän lisääntyminen 85 henkilöllä, mikä lisäsi eläkemenoja 0,90 mmk

suoritettu markanarvon devalvointi, mikä nosti tarvike- ja käyttövoimamenoja keskimäärin 14,1 % eli 1,39 mmk

linja-autokannan kasvu, mikä lisäsi autoveroa ja -vakuutuksia sekä poistoja 0,84 mmk sekä

tappiollisuuden kasvun johdosta lisääntynyt konttokuranttitilin korko vaikutukseltaan 0,51 mmk.

Muiden menoryhmien osalta saatiin säästöä.

Varsinaiset tulot olivat 70 584 320,74 markkaa, mikä on 809 658,43 markkaa eli 1,13 % pienempi kuin vuoden 1967 vastaava luku. Tulojen pienemisen aiheutti matkustajamäärän vähentyminen 2,09 %-lla.

Eri toimintamuotojen menot ja tulot käyvät ilmi laitoksen tilinpäätöstaseista.

KÄYTTÖOMAISUUDEN MUUTOKSET

KÄYTTÖOMAISUUDEN ARVO 1.1.1968 81 222 918

Lisäykset:

Talousarvion pääomamäärärahoilla hankittu	741 932	
Keskeneräisistä uudishankinnoista siirretty	7 132 846	
Muut lisäykset	<u>21 519</u>	7 896 297

Vähennykset:

Poistot	7 575 021	
Myyntit ja romutukset	<u>80 332</u>	7 655 353
Muut vähennykset		<u>6 519</u>

KÄYTTÖOMAISUUDEN ARVO 31.12.1968 81 457 343

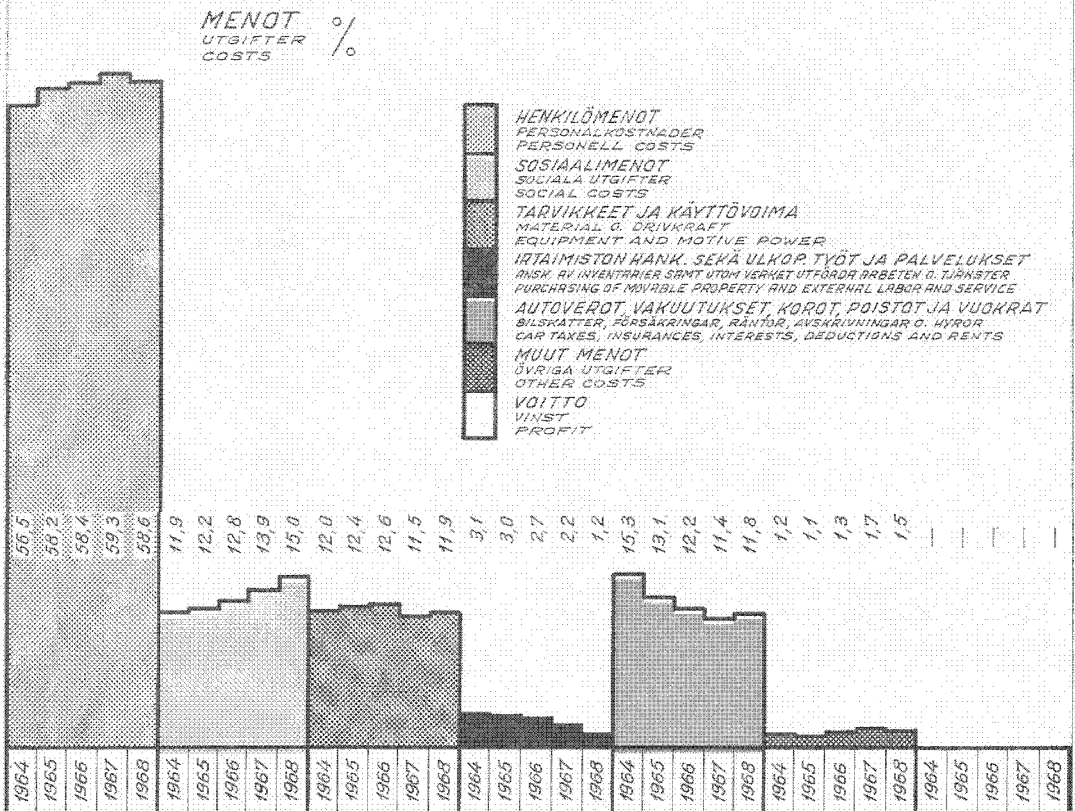
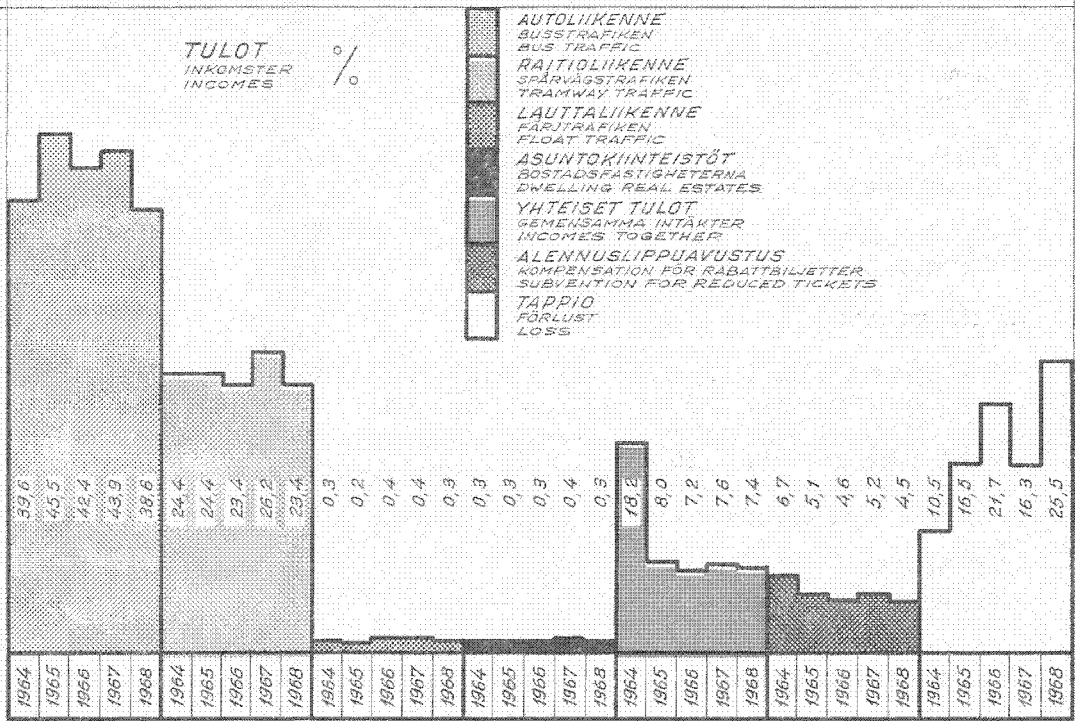
LIIKENNELAITOKSEN PROSENTUAALISET TULOT JA MENOT VUOSINA 1964—1968

Tulot %	1964	1965	1966	1967	1968
Raitoliikenne	24,4	24,4	23,4	26,2	23,4
Autoliikenne	39,6	45,5	42,4	43,9	38,6
Lauttaliikenne	0,3	0,2	0,4	0,4	0,3
Asuntokiinteistöt	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3
Yhteiset tulot	18,2	8,0	7,2	7,6	7,4
Alennuslippuavustukset	6,7	5,1	4,6	5,2	4,5
Tappio	10,5	16,5	21,7	16,3	25,5
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Menot %	1964	1965	1966	1967	1968
Henkilömenot	56,5	58,2	58,4	59,3	58,6
Sosiaalimenot	11,9	12,2	12,8	13,9	15,0
Tarvikkeet ja käyttövoima	12,0	12,4	12,6	11,5	11,9
Irtaimiston hankinta sekä ulkopuoliset työt ja palvelukset	3,1	3,0	2,7	2,2	1,2
Autoverot, vakuutukset, korot, poistot ja vuokrat ...	15,3	13,1	12,2	11,4	11,8
Muut menot	1,2	1,1	1,3	1,7	1,5
Voitto	—	—	—	—	—
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

LIKENNELAITOKSEN TULOT JA MENOT VUOSINA 1964—1968

TRAFIKVERKETS INKOMSTER OCH UTGIFTER ÅREN 1964—1968
INCOME AND EXPENSES OF HELSINKI CITY TRANSPORT 1964—1968

OMAISUUSTASE JOULUKUUN 31. PÄIVÄNÄ 1968

Vastaavaa:

Varsinainen omaisuus	mmk	mmk
Rahoitusomaisuus		
Kassavarat	0,38	
Tilisaatavat	0,28	
Ennakkomenot	<u>0,36</u>	1,02
Vaihto-omaisuus		
Varastot		4,01
Käyttöomaisuus		
Maa-alueet	4,19	
Rakennukset	26,71	
Tarkastusasemat ym.	0,06	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	8,83	
Poistonalainen irtain omaisuus	41,17	
Arvopaperit	0,16	
Keskeneräiset uudishankinnat	<u>0,34</u>	81,46
Siirtyvät erät		
Nostamattomat määrärahat		7,64
Ylimääräinen omaisuus		
Vieraat pankkitalletukset		0,01
Tilivuoden tappio		24,12
		<u>mmk 118,26</u>

Vastattavaa:

Vieras pääoma		
Lyhytaikainen		
Tilivelat	4,18	
Ennakkotulot	0,09	
Talletetut vieraat varat	0,03	
Konttokuranttivelka	<u>24,86</u>	29,16
Pitkäaikainen		
Pääomavelka kaupungille		81,46
Siirtyvät erät		
Vapaina siirtyvät määrärahat	6,75	
Sidottuina siirtyvät määrärahat	<u>0,89</u>	7,64
		<u>mmk 118,26</u>

Omakustannusperiaatteen mukaan, jolloin käyttöomaisuuden korko laitokseen sijoitetulle pääomalle on laskettu 6 %:n mu-

kaan, olisi laitoksen tulos ollut tappiota mmk 28,99.

TULOSTASE JOULUKUUN 31. PÄIVÄNÄ 1968

KULUT

Varsinaiset kulut:

	mmk	mmk
Hallinto		
Palkat ja palkkiot	3,58	
Sosiaalikulut	0,23	
Tarvikkeet ja käyttövoima	0,14	
Irtaimiston hankinta sekä ulkop. työt ja palvelukset	0,16	
Autoverot, vakuutukset ja vuokrat	0,18	
Muut kulut	1,11	5,40
Raitioliikenne		
Palkat	19,58	
Sosiaalikulut	1,27	
Tarvikkeet ja käyttövoima	3,75	
Irtaimiston hankinta sekä ulkop. työt ja palvelukset	0,24	
Autoverot, vakuutukset ja vuokrat	0,22	25,06
Autoliikenne		
Palkat	31,96	
Sosiaalikulut	2,07	
Tarvikkeet ja käyttövoima	7,31	
Irtaimiston hankinta sekä ulkop. työt ja palvelukset	0,48	
Autoverot, vakuutukset ja vuokrat	2,15	
Muut kulut	0,28	44,25
Lauttaliikenne		
Palkat	0,19	
Sosiaalikulut	0,01	
Tarvikkeet ja käyttövoima	0,01	
Ulkopuoliset työt ja palvelukset	0,08	
Vakuutukset	0,01	0,30
Asuntokiinteistöt		
Palkat	0,03	
Tarvikkeet ja käyttövoima	0,04	
Irtaimiston hankinta sekä ulkop. työt ja palvelukset	0,12	0,19

Yhteiset menot

Palkat	0,20	
Sosiaalikulut		
— eläkkeet	10,11	
— muut	0,50	10,61
Tarvikkeet		
Irtaimiston hankinta sekä ulkop. työt ja palvelukset	0,02	
Vakuutukset	0,01	
Korot	0,94	
Poistot	7,65	
Maanvuokrat	0,03	
Muut kulut	0,03	19,50
		<u>mmk 94,70</u>

TUOTOT

Varsinaiset tuotot	mmk	mmk
Raitioliikenne		22,17
Autoliikenne		36,57
Lauttaliikenne		0,30
Asuntokiinteistöt		0,27
Yhteiset lipputuotot		
Koululais- ja invalidiliput	2,57	
Virkamiesliput	0,76	
Kaupungin alennuslippuavustus	4,31	
Muut yhteiset liput	1,35	8,99
Sekalaiset tuotot		2,28
Tilivuoden tappio		24,12
		<u>mmk 94,70</u>

VARASTOJEN KEHITYS

OMAT VARASTOT 1.1.1968 4 389 721,11

Ostot v. 1968

— varastoon	6 533 753,92	
— kaupintavarastosta	1 062 595,27	
— itse tehdyt tarvikkeet	285 062,92	
— dieselöljyn varmuusvarasto	927 300,—	8 808 712,11

Kulutus v. 1968

— varastosta	8 776 658,19	
— itse tehdyt tarvikkeet	238 902,09	
— epäkurantin tavaran poisto	172 648,07	9 188 208,35

OMAT VARASTOT 31.12.1968

Varsinainen varasto	2 872 066,78	
Varmuusvarasto (tarvikkeet ja dieselöljy)	1 138 158,09	
	<u>(4 010 224,87)</u>	

OMAT VARASTOT 31.12.1968 4 010 224,87

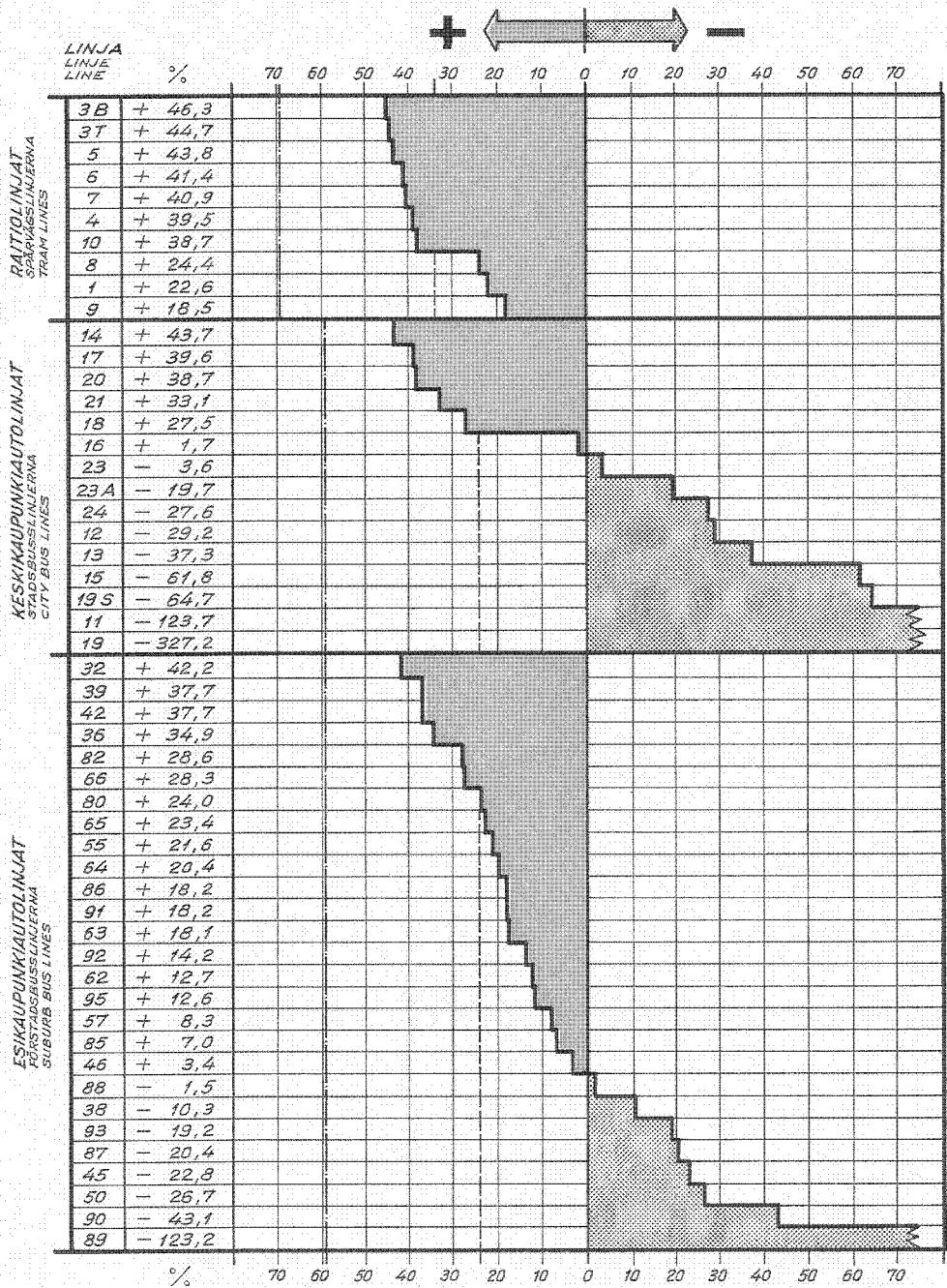
Varsinaisen varaston arvo on pienentynyt 0,494 mmk eli noin 14,7 % hintatason noususta huolimatta ja vuotuinen kiertonopeus on ollut 3,06 sen ollessa edellisenä vuonna 1,98 ja sitä edellisenä 2,16, jolloin hintataso oli suhteellisen vakaa. Varastohankintojen suunnitelmallinen toteuttaminen ja siirtyminen yhä enene-

vässä määrin vuosihankintasopimuksiin on mahdollistanut tämän liiketaloudellisesti varsin hyvänä pidettävän materiaalihankintojen kehityksen.

Varmuusvaraston arvo on tosin noussut 0,114 mmk, mikä johtuu dieselöljyn hinnan korotuksesta.

LIKENNELAITOKSEN LINJOJEN KATETUOTTOPROSENTIT V. 1968

TRAFIKVERKETS LINJERS TECKNINGSBIDRAGSPROCENT ÅR 1968
 PERCENTAGE BREAK-EVEN AMOUNT OF HELSINKI CITY TRANSPORT LINES 1968

- - - - - = PROSENTTILUKU, JOKA KATTAÄ KULJETUSMUOTOKUSTANNUKSET
 = PROCENTUAL, SOM TÄCKER TRAFIKMEDELSKOSTNADERNA
 = PERCENTAGE, WHICH COVERS THE COSTS OF TRANSPORT GROUP EXPENSES
- - - - - = PROSENTTILUKU, JOKA KATTAÄ YHTEISET KUSTANNUKSET (LINJA ON KANNATTAVA, JOS PROSENTTIPYLVÄS YLITTÄÄ TAMÄN VIIVAN)
 = PROCENTUAL, SOM TÄCKER GENHVSAMMA UTGIFTER (LINJEN ÄR LÖNSAM, OM PROCENTRELÄREN ÖVERSKRIDER DETTA STRECK)
 = PERCENTAGE, WHICH COVERS COMBINED EXPENDITURES (THE TRANSIT LINE IS PROFITABLE IF THE PER CENT COLUMN EXCEEDS THIS SCORE LINE)

LIIKENNE

Liikennelaitoksen linjat kuljettivat kertomusvuoden aikana kaikkiaan 130,8 milj. matkustajaa. Tämä merkitsee edelliseen vuoteen verrattuna 2,8 milj. matkustajan eli 2,0 % vähennystä.

Vuoden aikana ajettiin kaikkiaan 34,5 milj. kilometriä eli 3 % vähemmän kuin edellisellä vuonna.

AUTOLIIKENNE

Varsinaisten matkojen määräksi saatiin 64,5 milj. Vähennys vuoteen 1967 verrattuna oli 1,9 milj. matkaa eli 2,9 %. Ajo-kilometrejä kertyi kaikkiaan 26,5 milj. Edelliseen vuoteen verrattuna tämä merkitsee 3,4 %:n supistumista.

Vuoden alussa arkipäivien tungosaikalii-kenteessä oli 423 diesel- ja 17 johdinautoa, kesällä 336 diesel- ja 12 johdinautoa, vuoden lopussa 430 diesel- ja 17 johdinautoa.

Yksityisiltä liikennöitsijöiltä vuokratuilla linja-autoilla ajettiin tungosaikoina yhteensä 154 135 km.

Partioautojen avulla valvottiin liikennettä, selvitettiin mm. autolinjoilla 2 182 ja raitiolinjoilla 1 517 liikennehäiriötä ja hoidettiin 51 630 erilaista tehtävää.

Linjoilla tapahtuneet muutokset

- 15.1. Autolinjan 39 reittiä jatkettiin Kolan teollisuusalueelle tunnuksin 39V.
3. 3. Kuljettajarahastus aloitettiin autolinjalla 57.
16. 4. Autolinja 92A siirrettiin reitille Myllypuro (Yläkiventie) — Senaantori.

1. 6. Autolinjojen 42, 63 ja 63A päätepysäkki siirrettiin Erottajalta Asema-aukiolle.

Yölinjan 46N numero muutettiin numeroksi 42N.

Autolinjan 46 päätepysäkki siirrettiin Erottajalta Simonkentälle.

32. Liikennelaitos

6. 6. Kuljettajarahastus aloitettiin autolinjoilla 63, 63A, 63N, 85, 86, 87 ja 88.
17. 6. Perustettiin autolinja 23A reitille Ruskeasu—Ilmala.
- 13.10. Kuljettajarahastus aloitettiin autolinjoilla 66, 66A ja 66N.
- 2.11. Itsepalvelulaitteet otettiin käyttöön autolinjoilla 20 ja 20V.
- 11.12. Autolinjan 63 reitti jatkettiin Paloheinään.

Raitiovaunuliikenne

Raitiolinjojen varsinaisten matkojen määrä oli 47,65 milj. Vuoteen 1967 nähden olivat matkat vähentyneet noin 0,6 % eli 280 000 matkaa.

Ajokilometrimäärä oli 8 072 900 km eli noin 1,8 % pienempi kuin edellisenä vuonna.

Arkipäivisin oli tungosaikoina liikenteessä

1.1.—31.5. ja 2.9.—31.12. välisinä aikoina 117 moottori- ja 77 perävaunua sekä 1.6.—1.9. välisenä aikana 92 moottori- ja 35 perävaunua. Liikenteessä olleesta kalustosta oli 76 moottori- ja 25 perävaunua 4-akselisia.

Toimintavuoden aikana ei tehty linjamuutoksia.

Lauttaliikenne

»Korkeasaari-Högholmen» moottorilautta suoritti aikana 28.4.—29.9.1968 kaikkiaan 2 484 edestakaista vuoroa Korkeasaareen kuljettaen yhteensä 339 526 matkustajaa, joista aikuisia 239 279 ja lapsia 100 247.

Lisäksi suoritti lautta 250 edestakaista vuoroa Suomenlinnaan 16.4.—20.4. ja 30.9.—11.10.1968 välisinä aikoina.

Yksityinen liikenteenharjoittaja on liikennöinyt MS »Terhillä» apuveneenä 429 edestakaista vuoroa Korkeasaareen.

Liikenteen suunnittelu

Matkustajalaskentojen tulosten perusteella laadittiin liikennesuunnitelmat ja aikataulut kesä- ja talviliikennettä varten. Lisäksi otettiin huomioon 5-päiväisen työviikon aiheuttamat muutokset lauantai-liikenteessä.

Liikennesuunnittelutoimisto laati kilometri- ja matkustajaennusteet seuraavalle vuodelle, pyrkien ottamaan huomioon matkustustarpeen muutoksia aiheuttavat tekijät.

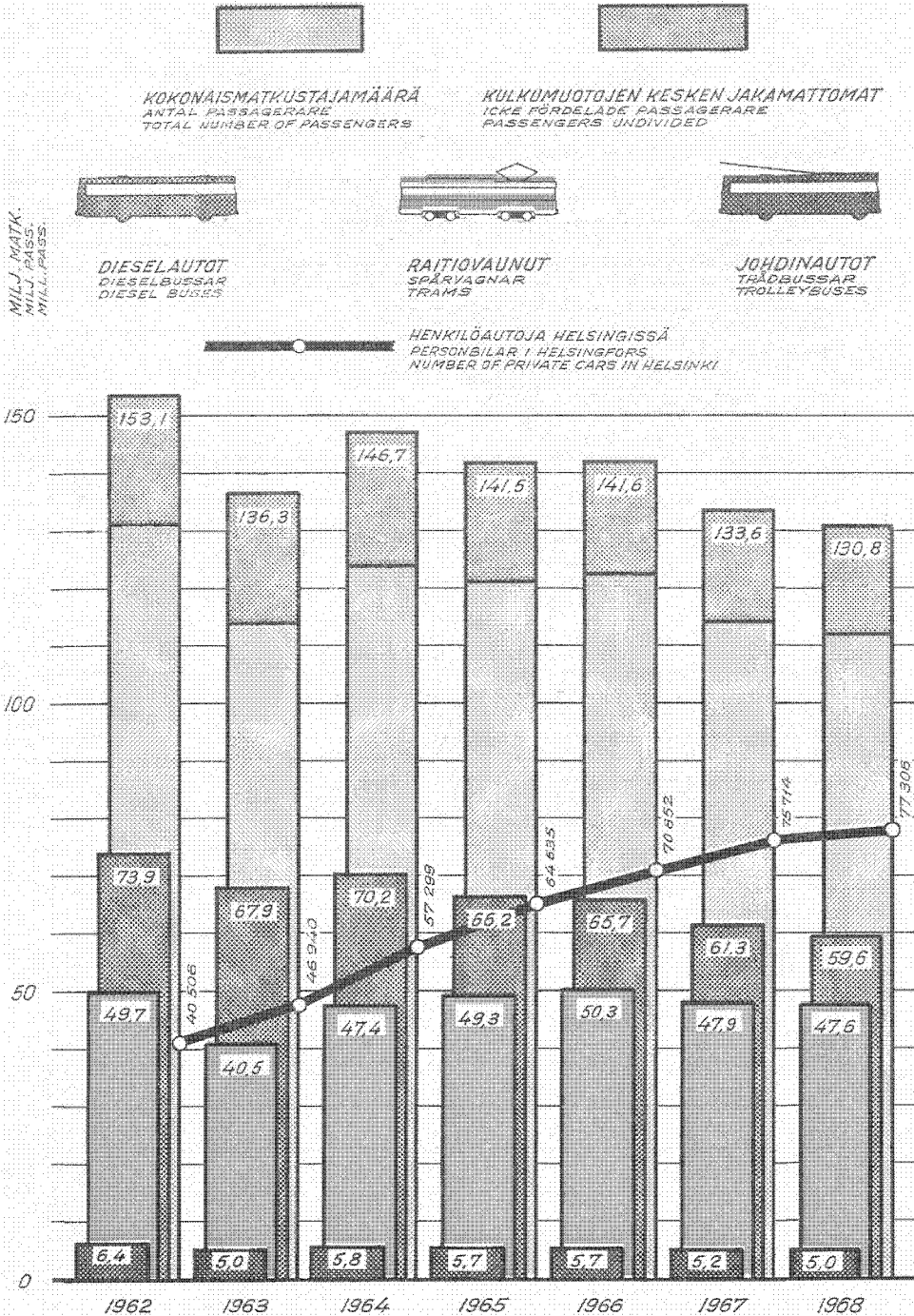
Toimisto suoritti useita tutkimuksia ja liikennetarkkailuja, joista mainittakoon

poikittaisliikennetarpeen kartoitus ja keskikaupunkiliikenteen pysäkkikohtainen kuormitustarkkailu. Myös yhteistyö metronsuunnittelutoimiston ja kaupunkisuunnitteluviraston kanssa kuului toimiston tehtäviin.

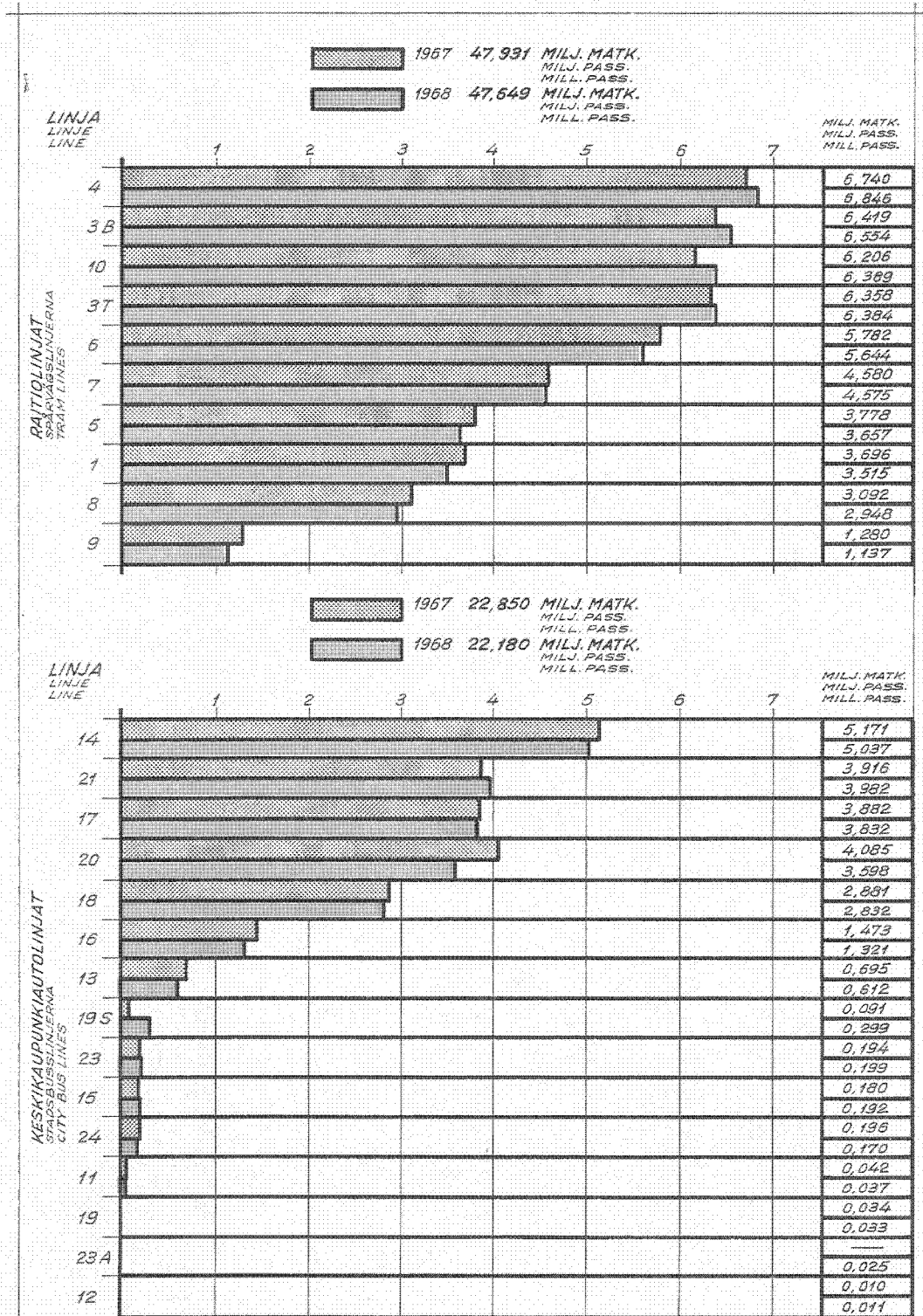
Vuoden aikana seurattiin jatkuvasti liikennesuoritteiden kehittymistä ja yritettiin löytää menetelmät, joiden avulla liikenne voitaisiin hoitaa siten, että matkustustarve, hyvä palvelutaso ja taloudellisuus tulisivat tasapuolisesti huomioonotetuiksi.

MATKUSTAJIEN JAKAUTUMINEN ERI KULKUNEUVUJEN KESKEN VUOSINA 1962—1968

PASSAGERARNAS FÖRDELNING PÅ DE SKILDA KOMMUNIKATIONSMEDLEN ÅREN 1962—1968
PASSENGER DISTRIBUTION FOR DIFFERENT VEHICLES 1962—1968

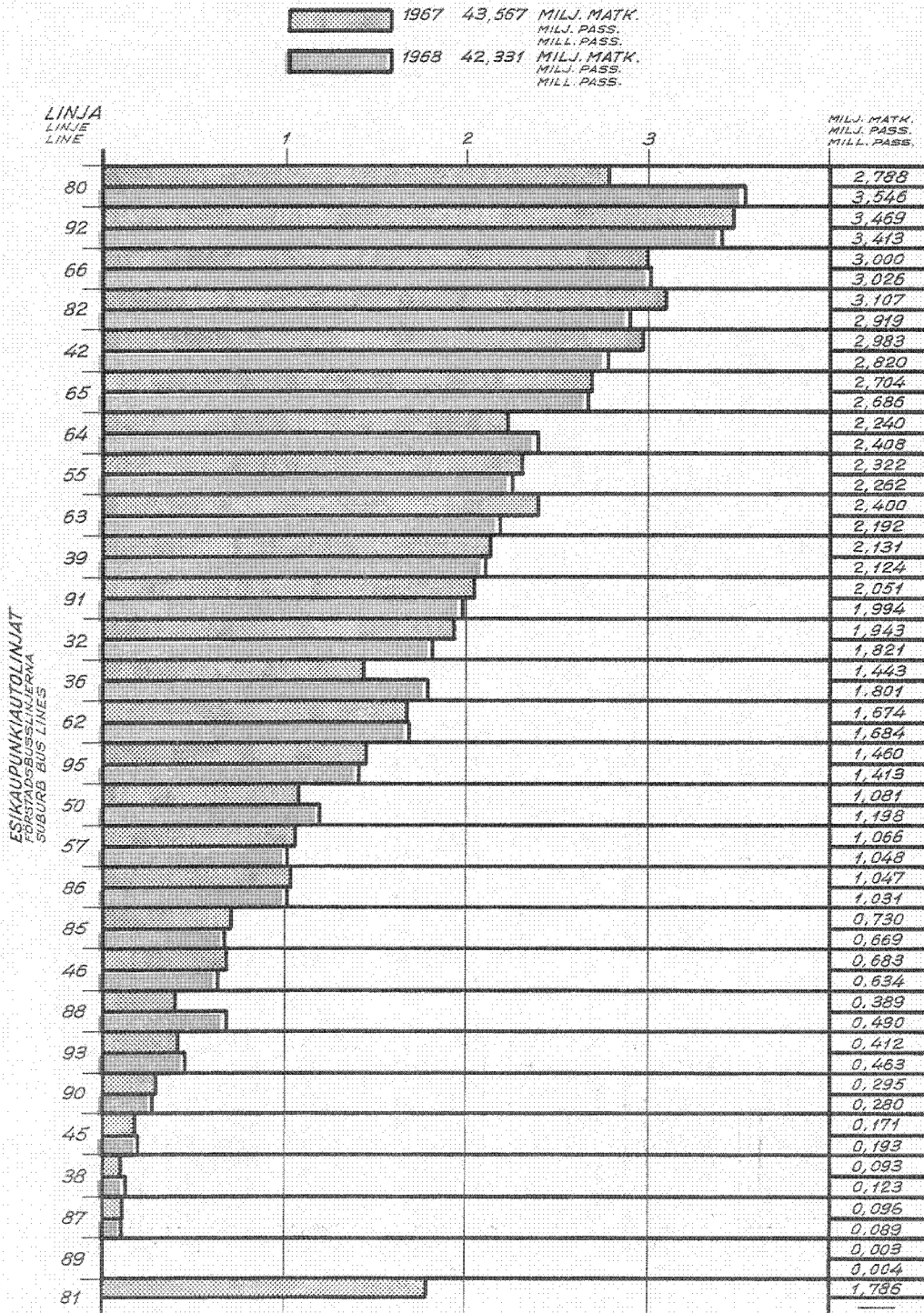

MATKUSTAJIEN LUKUMÄÄRÄ LINJOITTAIN VUOSINA 1967—1968
 PASSAGERARANTALET LINJEVIS ÅREN 1967—1968
 TOTAL NUMBER OF PASSENGERS PER ROUTE 1967—1968

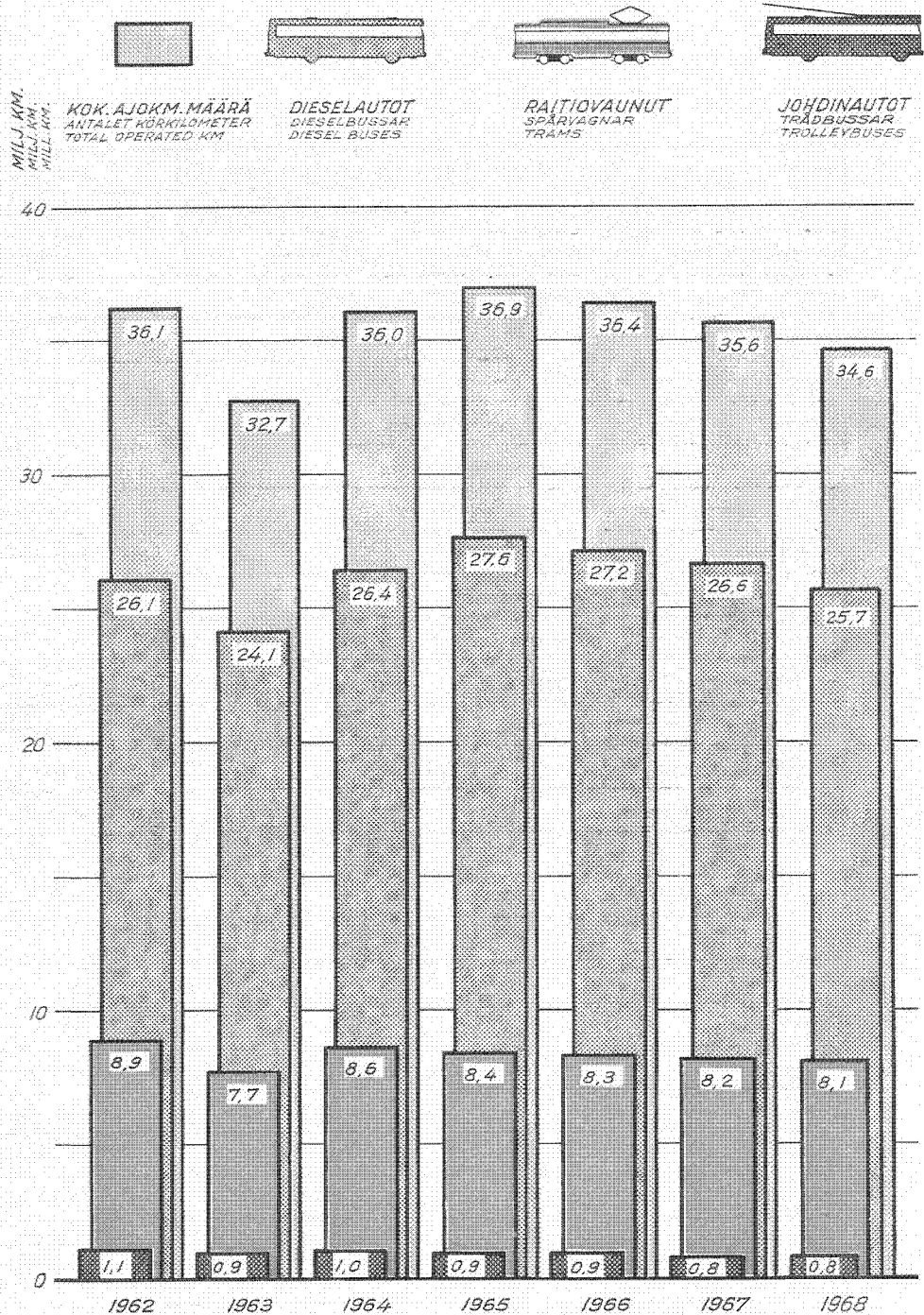
MATKUSTAJIEN LUKUMÄÄRÄ LINJOITTAIN VUOSINA 1967—1968

PASSAGERARANTALET LINJEVIS ÅREN 1967—1968
TOTAL NUMBER OF PASSENGERS PER ROUTE 1967—1968

AJOKILOMETRIMÄÄRIEN JAKAUTUMINEN VUOSINA 1962—1968

FÖRDELNINGEN AV ANTALET KÖRKILOMETER ÄREN 1962—1968
OPERATED KILOMETERS 1962—1968

LIIKKUVA KALUSTO

Liikkuvan kaluston kokonaismäärä lisääntyi jonkin verran edelliseen vuoteen verrattaessa. Tämä johtui osittain siitä, että autoja romutettiin tavallista vähemmän.

Raitiovaunukalusto väheni normaalin romutusohjelman puitteissa. Uutta kalustoa ei hankittu. Seuraavasta taulukosta ilmenee kaluston määrä viime vuosina.

Liikkuva kalusto	1964	1965	1966	1967	1968
Dieselautot:					
vuoden aikana hankittu	42	81	21	46	60
lukumäärä vuoden lopussa	512	543	543	560	596
matkailuautoja	1	1	1	1	1
Johdinautot:					
lukumäärä vuoden lopussa	25	23	22	22	22
Raitiovaunut:					
moottorivaunuja, 4-akselisia	111	111	111	111	111
moottorivaunuja, 2-akselisia	84	83	79	77	76
perävaunuja, 4-akselisia	30	30	30	30	30
perävaunuja, 2-akselisia	98	84	77	70	64
Alukset:					
moottorilautta »Korkeasaari-Högholmen» ...	1	1	1	1	1

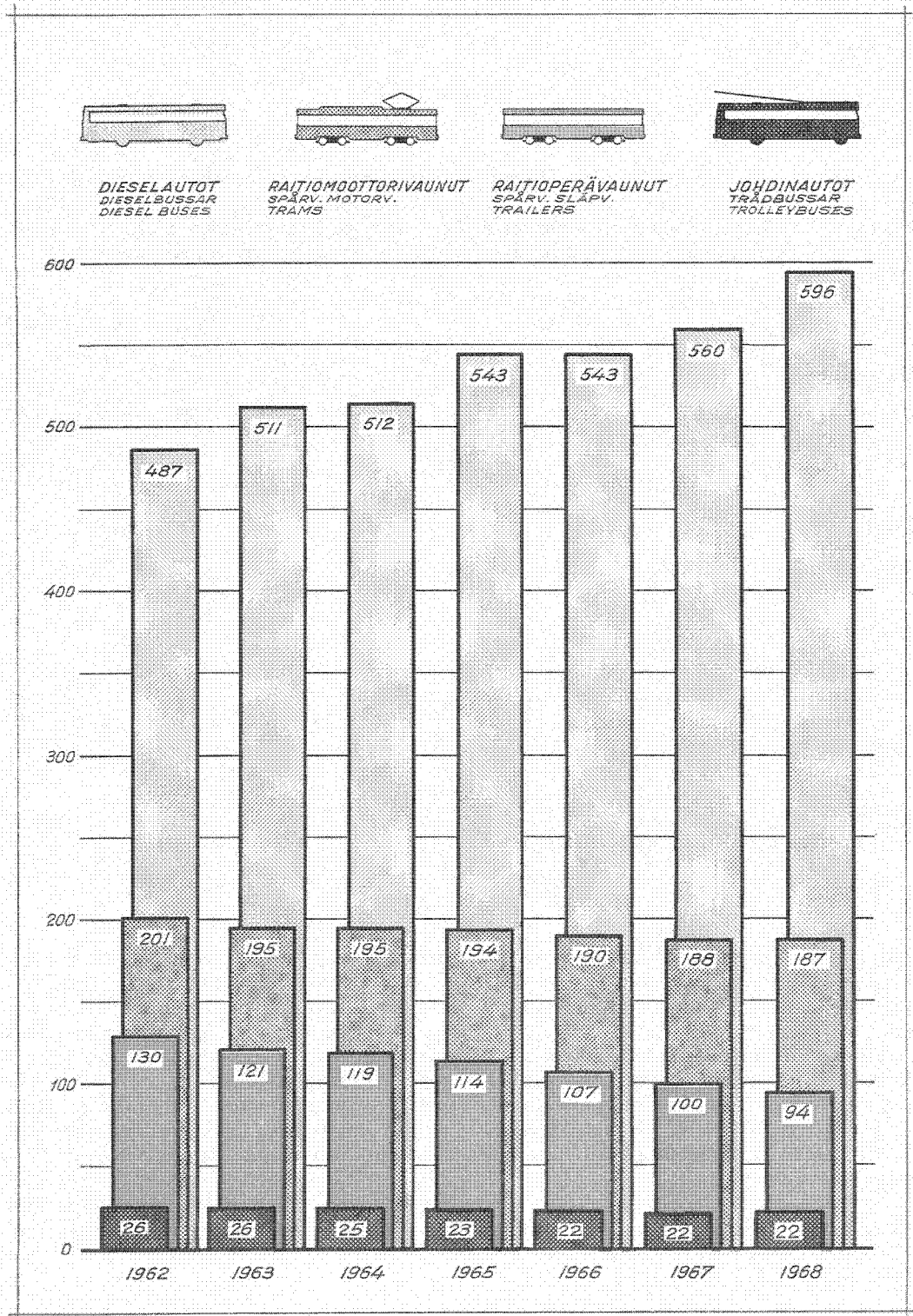
Kaluston suunnittelussa ja hankinnassa pyrittiin tarkoituksenmukaisiin ja turvallisiin teknillisiin ratkaisuihin ottaen samalla huomioon standardisointinäkökohdat. Tavoitteena linja-autohankinnoissa on ollut erityisesti kuljettajarahastukseen soveltuva taakse sijoitetulla moottorilla varustettu kaupunkilinja-auto. Hankitut autot oli varustettu istumapaikoilla yli puolelle niiden matkustajista.

Kotimaiset valmistajat toimittivat 60 sa-

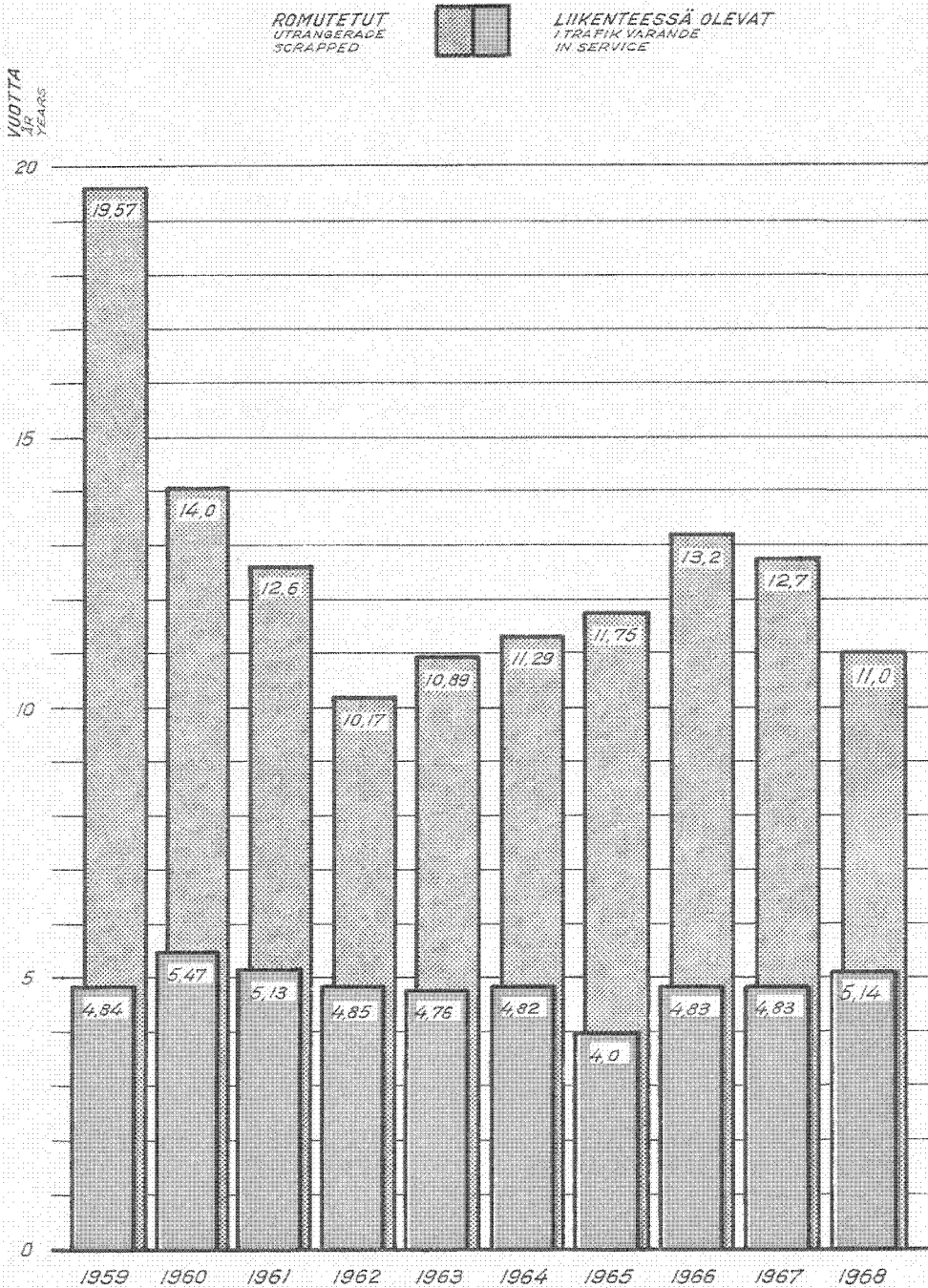
mantyyppistä kuljettajarahastusautoa. Määrä on suurehko, mutta se oli välttämätöntä kuljettajarahastuksen laajentamisen ja yhä kasvavien ruuhkahuippujen vaatiessa enemmän kalustoa. Kaikki uudet autot varustettiin radiopuhelimiin.

Raitiovaunukaluston vähentyessä normaalin romutuksen takia on raitiovaunujen hankinta tullut ajankohtaiseksi. Tätä silmälläpitäen laadittiin alustavat teknilliset erittelyt nivelraitiovaunujen ja teliperävaunujen mahdollista hankintaa varten.

LIIKENNEKALUSTON LUKUMÄÄRÄN KEHITYS VUOSINA 1962—1968
 UTVECKLINGEN AV VAGNANTALET ÄREN 1962—1968
 ROLLING STOCK 1962—1968

LINJA-AUTOKALUSTON KESKI-IÄN KEHITYS VUOSINA 1959—1968
 UTVECKLINGEN AV VAGNPARKENS MEDELÅLDER ÄREN 1959—1968
 AVERAGE AGE OF BUSES 1959—1968

LIIKKUVAN KALUSTON JA RATOJEN KUNNOSSAPITO

Huolto- ja korjaustoimintaa jatkettiin edellisten vuosien tapaan samoissa tiloissa Koskelassa, Ruskeasuolla, Töölössä, Vallilassa ja Vartiokylässä. Kaikilla varikoilla ja korjaamoilla tehtiin sisäisiä järjestelyjä ja parannuksia.

Tehostetun määräaikaishuollon ja korjausauton ansiosta on korjaamoissa suoritettujen huoltokorjausten määrä vähentynyt.

Työntutkimustoimintaa laajennettiin ja ulotettiin koskemaan erityisesti varikoiden huoltokorjauksia.

Autojen kaikki korjaukset tehtiin omilla korjaamoilla. Itsepalvelulaitteita asennettiin 60:een autoon. Vartiokylän varikolle tehtiin 10 sähkölämmitteistä auton säilytyspaikkaa.

Ruskeasuon korjaamolla ja Koskelan, Ruskeasuon ja Vartiokylän linja-autovarikoilla

tehtiin tilastojen mukaan mm. seuraavat työt:

	1964	1965	1966	1967	1968
alustan korjauksia (satunnaisia)	1 633	1 240	968	757	352
korin korjauksia	635	805	608	411	305
maalauksia	397	502	380	292	352
moottorin täyskorjauksia	100	84	78	87	63
huoltokorjauksia (satunnaisia)	21 710	20 820	26 124	23 279	22 383
kolhiokorjauksia	1 505	1 690	1 628	1 562	1 445

Määräaikaishuoltoja:

II-V (2 500-5 000-15 000-30 000) km	9 950	10 180	11 560	11 380	11 468
VI-VIII (60 000-120 000-240 000) km (alusta)	173	197	232	143	233
—»— (kori)					185

Seuraavat numerotiedot antavat käsityksen raitiovaunujen ja johdinautojen huolto- ja korjaustoiminnasta Koskelan, Töölön ja

Vallilan varikoilla sekä Töölön ja Vallilan korjaamoilla:

Raitiovaunujen ja johdinautojen huolto- ja korjaustoiminta:

	1964	1965	1966	1967	1968
moottorivaunujen täyskorjauksia	43	41	34	45	41
perävaunujen täyskorjauksia	15	6	8	7	5
moottorivaunujen suuria osakorjauksia	163	194	223	209	162
perävaunujen suuria osakorjauksia	27	19	18	17	11
ratamoottorien korjauksia	358	257	241	302	269
kolhiokorjauksia	616	659	691	672	629
ulkopuolisia maalauksia	38	25	26	23	27
pieniä huoltokorjauksia	9 290	9 670	10 226	9 090	8 155
linjalla suoritettuja korjauksia	4 130	4 220	3 616	3 090	2 970
johdinautojen korjauksia.....	431	385	367	509	508
linjalla suoritettuja johdinautojen korjauksia	434	456	521	496	430

Rataverkoston kunnossapidon lisäksi suunniteltiin ja rakennettiin liikennejärjestelyjen yhteydessä uusia risteyksiä ja uutta rataa. Termistoriohjauksella varustettuja vaihteiden sähkölämmityslaitteita asennet-

tiin ja käsinohjattuja muutettiin termistoriohjaukselle. Uusia sähköisiä vaihteenkääntölaitteita asennettiin. Ratasähkölaitteiden määräaikaishuoltotoimintaa kehitettiin.

Rata- ja johdinverkoston muutokset taulukon muodossa:

	1964	1965	1966	1967	1968
linjaraiteiden pituus	78 990	78 830	78 670	78 650	78 650
ratapiha- ja halliraitteiden pituus	14 290	14 290	14 290	14 290	14 290
uutta raidetta rakennettu tai vanhaa uusittu	2 590	1 000	2 130	2 330	2 800
ajojohtoverkon kokonaispituus	104 880	103 620	103 460	103 440	103 440
raitioteiden ajojohtoverkosto	94 280	93 120	92 260	92 940	92 940
johdinautojen ajojohtoverkosto	10 070	10 500	10 500	10 500	10 500

Radiolaitteiden ja kuljettajarahastuslaitteiden huollot ja korjaukset tehtiin Vallilan sähkökorjaamolla heikkovirtaosastolla. Eri korjaamoilla valmistettiin pysäkkivarusteita, kuten kilpikelyksiä ja sadekatoksia. Lisäksi tehtiin kalustoa sekä korjaamoille että varikoille. Terveydellisistä syistä omaan työhönsä kykenemättömien, mutta muuten työkykyisten henkilöiden sijoitta-

mista kevyeen työhön on jatkettu. Vallilan korjaamolla toimivassa kuntoutusosastossa on tehty erilaisia pikkutöitä ja valmisteita, kuten tiivisteitä, suihkuputkia, kilpikaverruksia jne huomattavat määrät. Kaluston, ratojen ja liikenteen hoidossa on ollut suuri merkitys yhteyden pidolla radiokeskuksen ja liikkuvan kaluston sekä kannettavien radiopuhelimien avulla.

RAKENNUSTOIMINTA JA -SUUNNITELMAT

Kertomusvuonna ei liikennelaitoksen kiinteistöjen määrässä tapahtunut muutoksia vaan yhteenlaskettu tilavuus säilyi ennallaan ollen noin 750 000 m³. Seuraavassa katsaus huomattavimpiin rakennustöihin ja -suunnitelmiin.

Koskelan varikon väestönsuojan rakentamisesta allekirjoitettiin syksyllä urakkasopimukset ja työt aloitettiin. Vuoden loppuun mennessä oli louhinta melkein suoritettu.

Koskelan varikolla aloitettiin lisäksi omalla työntekijävoimalla välitöinä ratapiirin sosiaalitulojen muutostyöt sekä saunan rakentaminen ratakonepajan sosiaalituloihin ja asukkaiden käyttöön hallintorakennuksen I kerrokseen.

Ilmalan uusista pääkonttorituloista laadittiin yksityiskohtaiset huoneohjelmat sekä suunniteltiin muuton yhteydessä vapautuvien nykyisten toimistotilojen käyttöä.

Ruskeasuon virastotalon poliklinikkasiiven suunnitelmia muutettiin kansakoulujen kasvatuseuvolan sijoittamiseksi rakennukseen.

Varhan varikolle suunnitellusta 36 linjauton hallista valmistuivat alustavat suunnitelmat.

Simonkentälle rakennettavasta tarkastusasemasta teetettiin luonnospiirustuksia eri vaihtoehtojen pohjalta.

Kiinteistöjen hoitoon ja kunnossapitoon sekä epäkohtien parantamiseen liittyviä rakennus- ja LVI-töitä suoritettiin eri varikoilla sekä muissa kiinteistöissä.

Liikennelaitoksen ja vesilaitoksen yhteiset arava-asuintalot Siilitiellä valmistuivat tammiin lopussa, jolloin asukkaat, 39 perhettä muuttivat taloihin. Talojen hoito tapahtuu itsenäisen kiinteistöosakeyhtiön puitteissa.

SOSIAALI- JA TIEDOTUSTOIMINTA

Sosiaalitoiminnassa päästiin entistä kiinteämpään yhteistyöhön johdon ja henkilökunnan välillä. Lukuisia tiedotus- ja keskustelutilaisuuksia pidettiin ja niissä käsiteltiin mm. liikennelaitoksen osuutta Helsingin seudun ja Helsingin kokonaisliikenteessä, laitoksen ja rautateiden yhteistointa, metron suunnittelua, kaluston hankintaa, laitoksen taloutta ja sosiaalitoimintaa.

Sosiaalitulojen käyttömahdollisuuksia parannettiin eräin lisärakentein ja järjestelyin, henkilökunnan asuntokysymyksissä avustettiin neuvoin, suosituksin sekä muin toimenpitein. Asunto hankinta-asioissa toimittiin yhteydessä asunnonjakotoimiston kanssa, samoin laitoksen omassa vuokratoimikunnassa. Urheilu- ja ulkoiluviraston sekä oman henkilökunnan urheiluseura RUS:n kanssa pantiin toimeen onnistunut kuntovoimistelukampanja, johon osallistuttiin runsaasti. Henkilökunnan harrastusyhteisöjä tuettiin taloudellisesti avustuksin, kerhoja kokoustiloja varamalla ja kuljetuksia järjestämällä.

Tiedotustoiminnassa pyrittiin selostamaan kaupungin asukkaille liikennelaitoksen palvelumahdollisuuksia, -tavoitteita ja -kykyä. Tässä mielessä tiedotettiin kaikista uusista toimenpiteistä, parannuksista, muutoksista sekä suoritetuista kokeista matkustusmukavuuden ja -nopeuden lisäämiseksi. Lehdistöön laitoksella oli kiinteä ja mallikelpoinen suhde. Päivälehdissä julkaistiin säännöllisesti lautakunnan kokousten tärkeimmät päätökset, laitoksen toimintaa koskevat uutiset, maksulliset ilmoitukset ja mainokset. Tärkeiden tapahtumien ja toteutusten yhteydessä pidettiin erityisiä tiedotustilaisuuksia, joihin lehdistö, TV ja radio osallistuivat varsin aktiivisesti.

Julkaistusta tiedotusaineistosta mainitta-

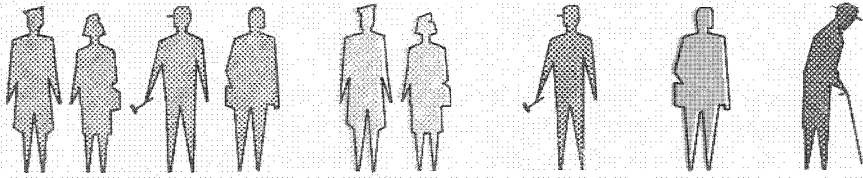
koon uusi liikennekartta linjoja, vuorovälejä, hintoja jne. koskevine tietoineen, kuljettajarahastusta ja itsepalvelujärjestelmää selostavat esitteet, jotka jaettiin ennakolta kaikkiin talouksiin niissä kaupunginosissa, joihin ko. järjestelmä ulotettiin. Kaikkiin Helsingin talouksiin jaettiin sekä suomen- että ruotsinkielinen yleistiedote »Tämä on liikennelaitos». Lisäksi mainittakoon vielä lentolehtiset omien autojen kotiinjättämiseksi työmatkoilta sekä työaikojen porrastamiseksi. Näitä jaettiin pysäköityihin henkilöautoihin ja samoja kehotuksia toistettiin lehdistössä ilmoituksin. Henkilökunnan keskuudessa pantiin toimeen iskulausekilpailu, jonka voittajalause saatiin yleiseen tietouteen laitoksen autojen mainostiloissa. Aikatauluja ym. ajankohtaista tietoa jaettiin liikennevälineiden jakelutelineistä sekä laitoksen eri palvelupisteistä. Uusi ajankohtainen painos otettiin myös esitteestä 3T, ja sen täydennyksenä olevan pysäkki- ja nähtävyysskuulutuksen teknistä tasoa parannettiin.

Sisäistä tiedotustoimintaa harjoitettiin entistä aktiivisemmin erilaisin kiertokirjein ja tiedotustilaisuuksin. Tiedotuslehti Meiltä ja Muualta ilmestyi säännöllisesti kahden viikon väliajoin ja henkilökuntalehti Liikennepeili-Trafikspegeln viitenä numerona, sisältäen henkilökuntaa kiinnostavaa, pääasiallisesti liikenteeseen ja laitoksen toimintaan liittyvää aineistoa. Pohjoismaisen liikenneasiantuntijakokouksen yhteydessä julkaistiin lehden erikoisnumero, johon lukuisat arvovaltaiset asiantuntijat kirjoittivat ansiokkaita artikkeleita.

Muusta sisäisestä julkaisuaineistosta mainittakoon Henkilökuntaopas, joka on tarkoitettu opastamaan vasta laitoksen palvelukseen tullutta henkilöä laitokseen liittyvissä useissa asioissa. Kirjanen jaettiin kaikille palveluksessa oleville.

HENKILÖKUNNAN LUKUMÄÄRÄN KEHITYS VUOSINA 1962—1968

PERSONALENS UTVECKLING ÄREN 1962—1968
STAFF NUMBERS 1962—1968

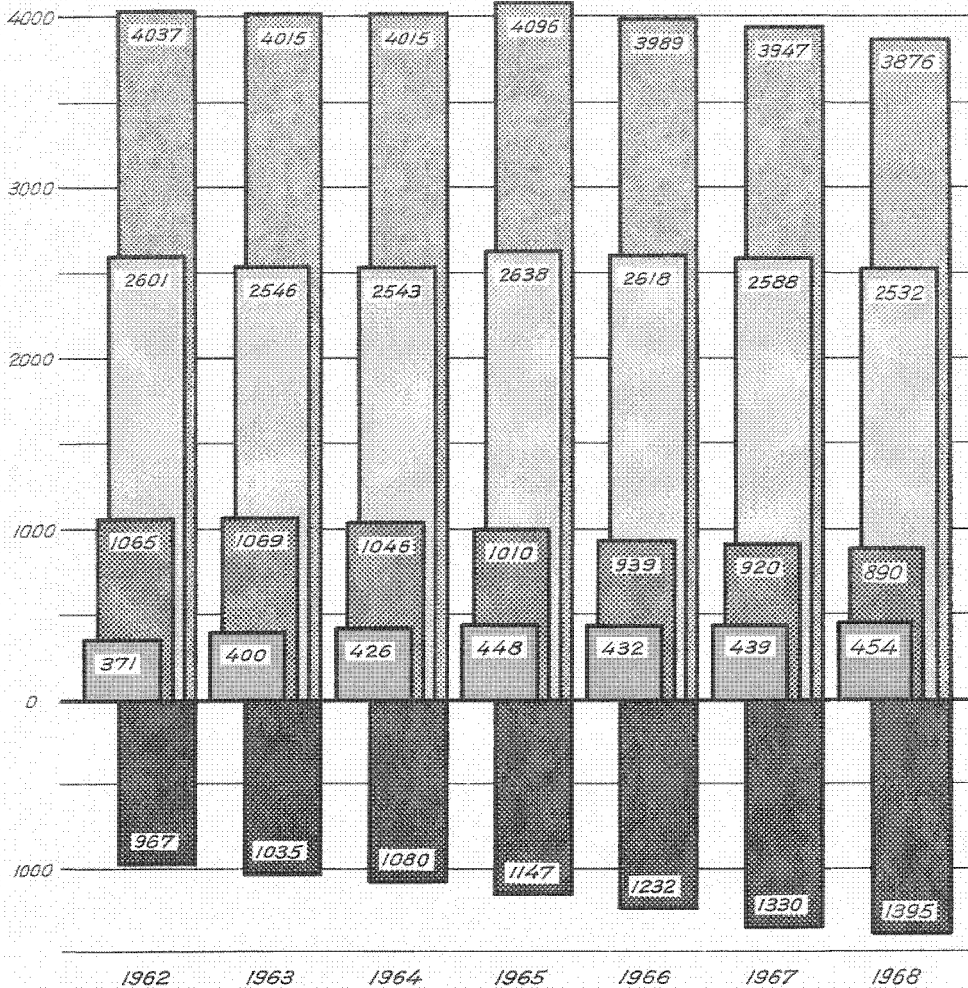
HENKILÖKUNTA YHTEENSÄ
ANTAL PERSONAL
STAFF TOTAL

LIIKENNEHENK.
TRAFIKPERSONAL
OPERATING

TYÖTEKIJÄT
ARBETARE
WORKERS

TOIMIHENK.
FUNKTIONÄRER
OFFICIALS

ELÄKELÄISET
PENSIONÄRER
PENSIONERS

KOULUTUSTOIMINTA

Henkilökunnan koulutukseen on kiinnitetty jatkuvasti suurta huomiota järjestämällä erilaisia kursseja ja informaatiotilaisuuksia sekä lähettämällä henkilöitä kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan tai

ulkopuolisten koulutuselimien järjestämille kursseille.

Omia kursseja ja oppilaita niillä on ollut seuraavasti:

Kurssi	Lukumäärä	Oppilaita
Kuljettajarahastuskursseja	7	126
Autonkuljettajakursseja	4	72
Raitiovaununkuljettajakursseja	3	36
Koulutusrahastajakursseja	1	4
Linja-auton tyyppikursseja	9	110
ATK-kursseja	3	70
Yhteensä	27	418

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille on osallistunut 52 henkilöä. Ulkopuolisille kursseille on lähetetty 28 henkilöä.

oppilaiksi 14 ammattikoulun käynyttä 18—19 vuotiasta poikaa.

Koemielessä on aloitettu linja-autonkuljettajien pitkäjännitteinen koulutus ottamalla

Edellä esitetyn lisäksi palontorjunta-, väestönsuojelu- ja työturvallisuustoiminnan yhteydessä on järjestetty näihin liittyvää tarpeellista koulutusta.

PALONTORJUNTATOIMINTA

Paloturvallisuutta on jatkuvasti parannettu ja tehostettu koko laitoksen piirissä.

polttonestevarasto, sillä asukkaat olivat säilyttäneet polttoöljyä kellareissa ja huoneistoissaan.

Varikoissa sattui neljä tulipalon alkua, jotka eivät kuitenkaan ehtineet aiheuttaa vahinkoja. Liikkuvassa kalustossa oli yhteensä kymmenen tulipaloa, jotka voitiin sammuttaa ilman huomattavia vaurioita. Lisäksi laitoksen sammutuskalustoa lainattiin noin kolmeenkymmeneen ulkopuolisten kalustoa kohdanneiden tulipalojen sammuttamiseen.

Palotarkastuksissa havaitut vähäiset puutteellisuudet on korjattu. Vallilan varikolla purettiin puuseiniä ja eräitä työkohteiden rakenteita ajanmukaistettiin. Töölön varikolla tehtiin paloturvallisuuden lisäämiseksi eräitä kattokorjauksia.

Kiinteistöjen paloturvallisuutta parannettiin. Asuinkiinteistöön Porvoonkatu 12 asennettiin paloposti letkuineen ja Mannerheimintie 76:n pihalle rakennettiin

Koulutustoimintaa on jatkettu entiseen tapaan. Liikenne- ja varikkohenkilökunnalle on selostettu alkusammutuskaluston käyttöä sekä liikkuvan kaluston paloturvallisuusmääräyksiä.

VÄESTÖNSUOJELU

Henkilövarausten tarkistukset on suoritettu liikennelaitoksen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi myös poikkeusaikana.

Kaupungin yleisen väestönsuojelun kuljetusyksiköiden perustamisvalmiutta on edelleen kehitetty. Liikennelaitos on myös varautunut perustamaan mahdollisessa suuressa rauhanajan katastrofitapauksessa kaupungin muodostamaan pelastusosastoon liitettävän sairauslinja-autojoukkueen.

Yleisen väestönsuojelun kursseihin on osallistunut lääkintäpalvelun kuljetusyksiköihin sijoitettua henkilökuntaa yhteensä 25 henkilöä.

Virasto- ja laitossuojelun kursseihin on osallistunut varikkojen suojeluhenkilöstöä 177 kurssilaista. Kuljettajarahastuskurssiin liitetyn ensiapukurssin on suorittanut 126 kuljettajaa.

TYÖTURVALLISUUSTOIMINTA

Työnjohto ja työturvallisuuselimet ovat eri työpaikoilla jatkuvasti työskennelleet työturvallisuuden tehostamiseksi.

Kaupungin työturvallisuustarkastajan ja ammattientarkastajien toimesta on suoritettu työturvallisuustarkastuksia.

Todettuja epäkohtia työpaikoissa, -välineissä tai -menetelmissä on korjattu ja täten pyritty pitämään laitoksen työpaikat työturvallisuuden puolesta hyvässä kunnossa.

Työturvallisuuselimien jäsenille on järjestetty yhteistyössä Tapaturmantorjunta ry:n kanssa kevätkaudella työturvallisuuspäivä ja syyskaudella 2-päiväinen työturvallisuuskurssi.

Vuoden aikana toimeenpantiin jo viidennen kerran koko laitosta käsittävä työtur-

vallisuuskilpailu. Kilpailuun osallistuneista kymmenestä kilpailuryhmästä viisi alitti vuosien 1966—1967 tapaturmamääriensä keskiarvon, voittaja 68 %:lla. Kilpailuun luettiin mukaan vähintään kolmen päivän sairausajan aiheuttaneet tapaturmat. Koko laitoksen osalta näiden määrä, 270 tapaturmaa, väheni vuosien 1966—1967 keskiarvosta 13,6 %:lla.

Viimeisten viiden vuoden aikana tapaturmien määrät ovat olleet seuraavat:

	1964	1965	1966	1967	1968
liikenneosasto	187	170	186	159	163
teknillinen osasto	194	162	147	133	107
koko laitos ...	381	332	333	292	270

ALOITETOIMINTA

Aloitetoimintaa on laitoksen piirissä pyritty tehostamaan. Tätä tarkoittavia kehoituksia on sijoitettu eri työpaikoille. Ker-

tomusvuoden kuluessa tehtiin seitsemän aloitetta, joista viisi palkittiin. Palkkiosumma nousi yhteensä 255 mk:aan.

TUOTANTOKOMITEA

Tuotantokomitea piti kuluneen toimintakautensa aikana yhdeksän kokousta.

Keskeisenä pyrkimyksenä on ollut teknillisen ja taloudellisen tuloksen parantaminen.

Kokouspöytäkirjat on lähetetty laitoksen johdolle kannanottoja ja mahdollisia toimenpiteitä varten.

Kokouksissa on käsitelty mm. seuraavia kysymyksiä:

- koulutuskysymykset
- PR-toiminta
- katsaus laitoksen toimintaan

- tuotantokomitealain eri määritelmien soveltaminen käytäntöön
- opintomatkat eri laitoksiin
- hankittujen tarvikkeiden laadun ja taloudellisuuden valvominen
- laitoksen korjaus- ja muutostöiden teettäminen yksityisillä urakoitsijoilla.

Neljässä kokouksessa käytettiin eri toimialojen asiantuntijoita, yhteensä 8, joista kaksi laitoksen ulkopuolelta.

Tuotantokomitea teki opinto- ja tutustumamatkan Tampereelle Valtionrautateiden ja Valmetin korjaamo- ja teollisuuslaitoksiin.

HUOLTOKONTTORITOIMINTA

Huoltokonttori suoritti henkilökunnan toimeksiäntöjä 15 745 kpl sekä edisti henkilökunnan taloudenhoitoa ottamalla vastaan ja hoitamalla jäsentensä rahavaroja.

Lainoja myönnettiin 2 034 kpl yhteismäärältään 1 406 000 mk.

Laitoksen apuna toimi huoltokonttorin hoitokunta, joka kokoontui kerran viikossa.

Huoltokonttorin jäsenmäärä oli vuoden päättyessä 2 241.

MUSEO

Museotoimikunta kokoontui tarpeen vaatiessa ja teki laitoksen johdolle esityksiä museon kohentamiseksi mahdollisuuksien mukaan. Museolle saatiin lisätilaa, joten esineet voitiin ryhmitellä entistä havainnollisemmin ja tarkoituksenmukaisemmin. Esineistöä on saatu jonkin verran lisää ja laitoksen toimintaa esitteleviä valokuvia

melko runsaasti. Esineistön ja valokuvien tunnistamista ja rekisteröintiä on jatkettu. Helsinki-päivänä asetettiin vanha hevosraitiovaunu näytteille Kauppatorille. Vauhua esittelivät vanhoihin virkapukuihin pukeutuneet henkilökunnan jäsenet. Kuvaa-aineistoa annettiin Pohjoismaisen liikenneasiantuntijakokouksen näyttelyyn.

LÖYTÖTAVARA

Löytötavaratoimiston talteenotettujen esineiden lukumäärä oli vuoden lopussa

10 452, joista voitiin toimittaa omistajilleen takaisin 3 031 esinettä.

TERVEYSTILANNE

Laitoksen henkilökunnan terveystilanne on ollut tyydyttävä. Työpaikkahygienian bioteknologisiin näkökohtiin on kiinnitetty erityistä huomiota. Poliklinikan välineistöä on lisätty sydänfilmikoneella, kuntopyörällä ja audiogrammakopilla. Alemnana olevat luvut kuvannevat poliklinikan toimintaa:

vastaanotolla käyneitä	14 382
sairaita	12 948
lääkärintodistuksia	5 839
reseptin uudistuksia	3 402
tulotarkastuksia	340
lääkärin määräämiä laboratoriotutkimuksia	6 297
röntgenkuvauksia	1 286
audiometritutkimuksia	344
EKG-sydänfilmejä otettu	389
kotikäyntejä	98
pienoisröntgentarkastuksia	3 068
tarkempaan tutkimukseen kutsuttuja	37
uusia tub. tapauksia	4

Terveysdenhoitohenkilökunta käsitti v. 1968 3 lääkäriä, 3 terveysisarta, sairaanhoitajan, röntgenhoitajan ja toimistoapulaisen.

Kiertävän terveysisaren vastaanotot jatkuivat Koskelassa, Ruhassa, Vallilassa ja Varhassa. Näillä terveysisaren vastaanotoilla (20) käyntejä oli yhteensä 4 908. Lisäksi poliklinikalla terveysisaren vastaanotoilla kävi 1 434 henkilöä.

Terveydellisistä syistä toistaiseksi omaan työhönsä kykenemättömien, mutta muuten työkykyisten henkilöiden tervehdyttämiseksi työterapian avulla on edelleenkin järjestetty kevyttä työtä lääkärin valvonnan alaisena. Tällaisissa töissä on ollut 61 toipilasta, pääasiallisesti auton- ja raitiovaununkuljettajia. Tervehdyttyään he ovat siirtyneet: omiin ammatteihinsa (21), uuteen tehtävään (20), eläkkeelle (19), eronnut (1).

Kertomusvuoden aikana koko laitoksen henkilökunta kuvattiin pienoISRöntgenillä. Lisäksi pantiin toimeen vapaaehtoinen näköseulatutkimus, johon osallistui 1 270 henkilöä. Näistä lähetettiin tarkempaan silmälääkärin tutkimukseen 194 henkilöä ja silmälääkärin tai optikon tarkastettavaksi 450 henkilöä. 626:n henkilön näkökyky osoittautui tyydyttäväksi.

Raitiolinjat v. 1968

n:o	Linja	Liikennöimisaika
1	Kauppatori—Käpylä	1. 1.—31.12.
1A	Eira—Käpylä	»
3B	Eira—Erottaja—Kallio—Töölö—Kauppatori—Eira	»
3T	Eira—Kauppatori—Töölö—Kallio—Erottaja—Eira	»
4	Kirurgi—Munkkiniemi	»
4S	Kauppatori—Munkkiniemi	»
5	Katajanokka—Töölöntori	»
6	Hietalahti—Arabia	»
7	Etu-Töölö—Sörnäinen	»
8	Salmisaari—Vallila	»
9	Kauppatori—Vallila	»
10	Linjat—Ruskeasuo	»
10N	Arabia—Ruskeasuo	»
10S	Kauppatori—Ruskeasuo	»

Keskikaupunkiautolinjat v. 1968

n:o	Linja	Liikennöimisaika
11	Ruskeasuo—Invalidisäätio	1. 1.—31.12.
12	Kauppatori—Sörnäinen	10. 4.—27.10.
13	Marian sairaala—Kauppatori—Etu-Töölö	1. 1.—31.12.
13S	Marian sairaala—Kauppatori—Hietaniemi	»
14	Eira—Tukholmankatu	»
14A	Viiskulma—Tukholmankatu	1. 1.—31. 5.
14A	Viiskulma—Tukholmankatu	2. 9.—31.12.
15	Siltasaari—Taka-Töölö	1. 1.—31.12.
16	Punavuoret—Kruununhaka	»
16A	Munkkisaari—Kruununhaka	»
17	Merikatu—Aleksis Kivenkatu (Harju)	»
17A	Merikatu—Aleksis Kivenkatu (Alppila)	»
18	Kruununhaka—Meilahden klinikat	»
19	Ruoholahti—Jätkäsaari	»
19S	Asema-aukio—Salmisaari	»
20	Erottaja—Lauttasaari (Isokaari)	»
20V	Erottaja—Lauttasaari (Katajajarju)	»
20N	Rautatientori—Lauttasaari	»
21	Asema-aukio—Lauttasaari	»
21V	Asema-aukio—Lauttasaari (Teollisuusalue)	»
23	Eläintarha—Pasila	»
23A	Ruskeasuo—Ilmala	17. 6.—31.12.
24	Erottaja—Seurasaari	1. 1.—31.12.
57	Vanha Kirkkopuisto—Kulosaari	»

Sijaishuollosta poistuneet sijoituspaikan ja iän mukaan ilmenevät seuraavasta:

Sijoituspaikka	Pojat					Tytöt					Kaikkiaan				
	Huollettavan ikä, vuotta														
	1	2-6	7-15	16	Yht.	1	2-6	7-15	16	Yht.	1	2-6	7-15	16	Yht.
Lastenhuolto															
Kaupungin laitokset	73	104	60	27	264	73	93	61	12	239	146	197	121	39	503
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset ...	20	29	18	2	69	31	23	26	16	96	51	52	44	18	165
Valtion laitokset	—	—	1	1	2	—	—	1	—	1	—	—	2	1	3
Perhehoito	3	32	15	28	78	3	30	32	28	93	6	62	47	56	171
Huostassa ilman sijoitusta	1	8	6	4	19	—	7	4	3	14	1	15	10	7	33
Yhteensä	97	173	100	62 ¹⁾	432	107	153	124	59 ²⁾	443	204	326	224	121 ³⁾	875
Vajaamielishuolto															
Kaupungin laitokset	—	3	4	1	8	—	4	1	1	6	—	7	5	2	14
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset ...	—	7	8	6	21	—	1	4	2	7	—	8	12	8	28
Valtion laitokset	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1
Perhehoito	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	2	—	—	2
Huostassa ilman sijoitusta	—	—	8	7	15	—	—	10	7	17	—	—	18	14 ⁴⁾	32
Yhteensä	—	10	20	14	44	—	7	15	11	33	—	17	35	25	77
Suojelukasvatus															
Kaupungin laitokset	—	—	44	46	90	—	—	15	37	52	—	—	59	83	142
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset ...	—	—	—	5	5	—	—	—	18	18	—	—	—	23	23
Valtion laitokset	—	—	1	2	3	—	—	1	3	4	—	—	2	5	7
Perhehoito	—	—	11	3	14	—	—	3	2	5	—	—	14	5	19
Huostassa ilman sijoitusta	—	—	2	45	47	—	—	—	21	21	—	—	2	66 ⁵⁾	68
Yhteensä	—	—	58	101	159	—	—	19	81	100	—	—	77	182	259

Uusien huollettavien sosiaaliset olot ilmenevät seuraavasta:

A. Huollettavan syntyperä

	Lastenhuolto					Vajaamielishuolto					Suojelukasvatus					Kaikkiaan					
	Vanhemmat asuneet Helsingissä																				
	Ei tietoa	Ei ole asirnut Hgssä	Alle vuoden	1-9 vuotta	10 vuotta tai kauemm.	Yht.	Ei tietoa	Ei ole asirnut Hgssä	Alle vuoden	1-9 vuotta	10 vuotta tai kauemm.	Yht.	Ei tietoa	Ei ole asirnut Hgssä	Alle vuoden		1-9 vuotta	10 vuotta tai kauemm.	Yht.		
Aviosyntyinen:																					
Ei tietoa vanhemmista	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Vanhemmat elävät	93	6	29	179	152	459	—	—	—	—	3	21	46	70	6	15	2	21	75	119	648
Jompikumpi elää	11	1	6	13	20	51	—	—	—	—	—	1	7	8	3	3	1	3	21	31	90
Molemmat kuolleet	3	—	—	3	6	12	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	—	—	1	4	17
Vanhemmat avioerossa	26	2	6	26	36	96	—	—	—	—	—	—	6	6	9	4	1	16	49	79	181
Avioton:																					
Äiti elää	46	6	44	85	52	233	1	—	—	—	—	—	1	2	1	1	1	3	14	20	255
Äiti kuollut	1	—	—	1	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	7
Ei tietoa äidistä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	180	15	85	307	270	857	1	—	3	22	61	87	23	27	7	43	165	265	1	209	1 209

¹⁾ Näistä 46 jälkihuollosta. — ²⁾ Samoin 37. — ³⁾ Tähän sisältyy 16 poikaa ja 15 tyttöä, jotka ovat siirtyneet Skj:lle tai vajaamielishuoltoon. — ⁴⁾ Tähän sisältyy 15 poikaa ja 17 tyttöä, joilla on ollut lisäksi leiri-, siirtola- tms. sijoitus. — ⁵⁾ Samoin 2 poikaa.

Esikaupunkiautolinjat v. 1968

n:o	Linja	Liikennöimisaika
32	Simonkenttä—Etelä-Haaga	1. 1.—31.12.
36	Simonkenttä—Pajamäki	»
38	Simonkenttä—Lassila	»
39	Simonkenttä—Konala	»
39N	Rautatinentori—Konala	»
39V	Simonkenttä—Konala (Teollisuusalue)	15. 1.—31.12.
42	Erottaja—Kannelmäki	1. 1.—31. 5.
42	Asema-aukio—Kannelmäki	1. 6.—31.12.
42N	Rautatinentori—Kannelmäki—Kaarela	»
45	Simonkenttä—Malminkartano	1. 1.—31.12.
46	Erottaja—Kaarela	1. 1.—31. 5.
46	Simonkenttä—Kaarela	1. 6.—31.12.
46N	Rautatinentori—Kannelmäki—Kaarela	1. 1.—31. 5.
50	Sörnäinen—Pajamäki	1. 1.—31.12.
50A	Sörnäinen—Strömbergin tehdas	»
55	Marian sairaala—Koskela	»
62	Rautatinentori—Maunula	»
63	Erottaja—Maunula—Länsi-Pakila	1. 1.—31. 5.
63	Asema-aukio—Maunula—Länsi-Pakila	1. 6.—31.12.
63	Asema-aukio—Maunula—Paloheinä	11.12.—31.12.
63A	Erottaja—Suursuo	1. 1.—31. 5.
63A	Asema-aukio—Suursuo	1. 6.—31.12.
63N	Rautatinentori—Suursuo	1. 1.—31.12.
64	Rautatinentori—Itä-Pakila	»
64A	Rautatinentori—Oulunkylä (Patola)	»
65	Rautatinentori—Oulunkylä (Veräjämäki)	»
66	Rautatinentori—Länsi-Pakila	»
66A	Rautatinentori—Suursuo	»
66N	Rautatinentori—Maunula—Länsi-Pakila	»
80	Rautatinentori—Länsi-Herttoniemi (Sillitie)	»
80A	Rautatinentori—Länsi-Herttoniemi (Eränkävijäntori)	»
80N	Rautatinentori—(Kulosaarentie)—Länsi-Herttoniemi	»
82	Rautatinentori—Roihuvuori	»
82V	Rautatinentori—Herttoniemen teollisuusalue—Roihuvuori	»
85	Rautatinentori—Jollas	»
86	Rautatinentori—Santahamina (Sotilasalue)	»
87	Rautatinentori—Laajasalo (Öljysatama)	»
88	Rautatinentori—Kaitalahti	»
89	Länsi-Herttoniemi—Reposalmen uimaranta	15. 6.—15. 8.
90	Rautatinentori—Puotinharju	1. 1.—31.12.
91	Rautatinentori—Puotila	»
92	Rautatinentori—Myllypuro	»
92A	Rautatinentori—Myllypuro (Yläkiventie)	1. 1.—15. 4.
92A	Senaatintori—Myllypuro (Yläkiventie)	16. 4.—31.12.
92S	Rautatinentori—Myllypuro (Myllypadontie)	1. 1.—31.12.
93	Rautatinentori—Marjaniemi	»
95	Rautatinentori—Vartioharju	»
95N	Rautatinentori—(Puotila)—Vartioharju	»

LIKENNELAITOKSEN LINJOJEN KANNATTAVUUS 01 01—31 12 1968

RAITIOLIKENNE

Linja	Ajokm (linja- ja halliajo)	Paikkakm 100	Matkat	Mtk/ km	Tuotot		Kustannukset		Katetuotto		Kuor- mitus- %
					mk	p/mtk	mk	p/mtk	mk	%	
1	812 108	680 753	3 514 508	4,3	1 944 528	55,3	1 505 052	42,8	+ 439 476	+ 22,8	39,4
3B	899 101	802 641	6 553 805	7,3	3 605 055	55,0	1 937 405	29,6	+ 1 667 650	+ 46,3	46,7
3T	905 696	808 491	6 383 709	7,0	3 496 013	54,8	1 934 908	30,3	+ 1 561 105	+ 44,7	46,3
4	1 359 674	1 254 211	6 846 402	5,0	3 761 522	54,9	2 275 259	33,2	+ 1 486 263	+ 39,5	36,6
5	492 427	425 845	3 656 959	7,4	2 051 817	56,1	1 153 633	31,5	+ 898 184	+ 43,8	30,2
6	916 517	906 920	5 643 876	6,2	3 136 079	55,6	1 836 182	32,5	+ 1 299 897	+ 41,4	42,2
7	657 513	621 052	4 575 130	7,0	2 566 082	56,1	1 516 291	33,1	+ 1 049 791	+ 40,9	25,7
8	635 290	542 636	2 948 079	4,6	1 674 084	56,8	1 265 346	42,9	+ 408 738	+ 24,3	31,6
9	236 268	160 515	1 137 400	4,8	643 324	56,6	524 528	46,1	+ 118 796	+ 18,5	29,6
10	1 158 308	1 038 957	6 388 792	5,5	3 547 219	55,5	2 173 635	34,0	+ 1 373 584	+ 38,7	41,5
Raitiolinjat	8 072 902	7 242 021	47 648 660	5,0	26 425 723	55,5	16 122 239	33,8	+10 303 484	+ 39,0	37,6

AUTOLIKENNE

Linja	Ajokm (linja- ja halliajo)	Paikkakm 100	Matkat	Mtk/ km	Tuotot		Kustannukset		Katetuotto		Kuor- mitus- %
					mk	p/mtk	mk	p/mtk	mk	%	
11	15 606	5 508	36 787	2,4	22 807	62,0	51 016	138,7	— 28 209	—123,7	3,4
12	4 423	1 159	11 047	2,5	7 401	67,0	9 564	86,6	— 2 163	— 29,2	45,6
13	258 317	143 573	612 288	2,4	355 849	58,1	488 437	79,8	— 132 588	— 37,3	23,8
14	773 984	436 630	5 036 823	6,5	2 754 957	54,7	1 550 640	30,8	+ 1 204 317	+ 43,7	54,3
15	93 121	41 316	191 587	2,1	117 894	61,5	190 734	99,6	— 72 840	— 61,8	18,7
16	397 433	220 483	1 320 518	3,3	745 590	56,5	732 860	55,5	+ 12 730	+ 1,7	27,6
17	709 941	399 393	3 832 135	5,4	2 159 276	56,3	1 304 326	34,9	+ 854 950	+ 39,6	51,2
18	701 624	391 130	2 831 684	4,0	1 617 214	57,1	1 172 806	41,4	+ 444 408	+ 27,5	44,4
19	43 162	12 976	32 794	0,8	22 010	67,1	94 024	286,7	— 72 014	—327,2	3,7
19S	140 989	72 603	298 962	2,1	184 957	61,9	304 651	101,9	— 119 694	— 64,7	8,8
20	1 206 445	640 725	3 598 331	3,0	2 010 501	55,9	1 232 422	34,2	+ 778 079	+ 38,7	38,5
21	1 463 710	764 190	3 982 427	2,7	2 420 647	60,8	1 620 542	40,7	+ 800 105	+ 33,1	32,0
23	100 074	55 155	199 549	2,0	138 275	69,3	143 277	71,8	— 5 002	— 3,6	7,0
23A	18 460	4 054	25 266	1,4	17 965	71,1	34 816	137,8	— 16 851	— 19,7	11,0
24	113 156	64 867	169 985	1,5	110 166	64,8	140 537	82,7	— 30 371	— 27,6	13,3
Keskik.linjat	6 040 445	3 253 762	22 180 183	3,7	12 685 509	57,2	9 070 652	40,9	+ 3 614 857	+ 28,5	28,5
32	658 758	364 217	1 820 782	2,8	1 330 089	73,1	769 032	42,2	+ 561 057	+ 42,2	35,5
36	711 428	393 639	1 801 084	2,6	1 269 676	70,5	826 084	45,9	+ 443 592	+ 34,9	36,9
38	86 781	44 388	123 171	1,4	91 443	74,2	100 886	81,9	— 9 443	— 10,3	28,9
39	1 015 127	556 619	2 123 571	2,1	1 635 633	77,0	1 019 803	48,0	+ 615 830	+ 37,7	44,9
42	1 216 495	656 597	2 820 461	2,3	1 961 316	69,5	1 221 889	43,3	+ 739 427	+ 37,7	47,2
45	203 007	114 415	193 260	0,9	155 497	80,5	190 930	98,8	— 35 433	— 22,8	19,8
46	495 512	269 888	634 046	1,3	491 452	77,5	474 756	74,9	+ 16 696	+ 3,4	28,0
50	632 213	299 435	1 198 045	1,9	857 595	71,6	1 086 869	90,7	— 229 274	— 26,7	39,6
55	694 614	396 579	2 261 931	3,3	1 425 831	63,0	1 117 202	49,4	+ 308 629	+ 21,6	43,1
57	489 695	259 467	1 047 855	2,1	627 508	59,9	575 576	54,9	+ 51 932	+ 8,3	27,2

32. Liikennelaitos

Linja	Ajokm (linja- ja halliajo)	Paikkakm 100	Matkat	Mtk/ km	Tuotot		Kustannukset		Katetuotto		Kuor- mitus- %	
					mk	p/mtk	mk	p/mtk	mk	%		
62	768 806	428 655	1 684 220	2,2	1 193 007	70,8	1 041 966	61,9	+	151 041	+ 12,7	39,6
63	1 166 843	629 209	2 191 444	1,9	1 587 434	72,4	1 300 433	59,3	+	287 001	+ 18,1	41,7
64	1 063 026	573 613	2 407 578	2,3	1 764 387	73,3	1 403 692	58,3	+	360 596	+ 20,4	44,2
65	1 075 411	598 891	2 686 056	2,5	1 775 169	66,1	1 359 375	50,6	+	415 794	+ 23,4	40,1
66	1 283 711	693 876	3 025 555	2,4	2 156 306	71,3	1 545 172	51,1	+	611 134	+ 28,3	43,8
80	1 490 745	822 029	3 546 358	2,4	2 460 969	69,4	1 869 767	52,7	+	591 202	+ 24,0	39,9
82	1 204 719	671 940	2 919 112	2,4	2 082 308	71,3	1 485 903	50,9	+	596 405	+ 28,6	38,6
85	452 030	242 777	668 720	1,5	519 766	77,7	483 639	72,3	+	36 127	+ 7,0	32,8
86	642 513	352 486	1 031 367	1,6	814 315	79,0	665 902	64,6	+	148 413	+ 18,2	39,0
87	65 400	25 294	89 215	1,4	68 983	77,3	83 090	93,1	-	14 107	- 20,4	37,5
88	339 261	180 458	490 394	1,4	370 357	75,5	376 066	76,6	-	5 709	- 1,5	29,3
89	4 458	1 586	3 620	0,8	2 832	78,2	6 322	174,6	-	3 490	-123,2	17,7
90	229 706	110 300	280 300	1,2	225 100	80,3	322 039	114,9	-	96 939	- 43,1	28,2
91	1 191 272	656 974	1 994 220	1,7	1 654 884	83,0	1 353 010	67,8	+	301 874	+ 18,2	36,3
92	2 022 121	1 089 795	3 412 947	1,7	2 844 806	83,4	2 439 793	71,5	+	405 013	+ 14,2	41,5
93	329 074	182 421	463 065	1,4	367 949	79,5	438 716	94,7	-	70 767	- 19,2	26,8
95	912 350	523 539	1 412 468	1,5	1 157 183	81,9	1 011 147	71,6	+	146 036	+ 12,6	32,8
Esik.linjat	20 445 076	11 139 087	42 330 875	2,1	30 891 795	73,0	24 569 059	58,0	+	6 322 736	+ 20,5	39,9
Autolinjat	26 485 521	14 392 849	64 511 058	2,4	43 577 304	67,6	33 639 711	52,1	+	9 937 593	+ 22,8	
Raitiolinjat	8 072 902	7 242 021	47 648 660	5,9	26 425 723	55,5	16 122 239	33,8	+	10 303 484	+ 39,0	
Yht. matkat	—	—	18 597 881	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	34 558 423	21 634 870	130 757 599	3,8	70 003 027	53,5	49 761 950	38,1	+	20 241 077	+ 28,9	

Selitys	Raitioliikenne		Autoliikenne		Lauttaliikenne		Asuntokiinteistöt		Yhteensä	
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
Tuotot	26 425 723	100,0	43 577 304	100,0	304 407	100,0	276 887	100,0	70 584 321	100,0
Linja/välittömät kustannukset ...	16 122 239	61,0	33 639 711	77,2	301 770	99,1	197 842	71,4	50 261 562	71,2
Katetuotto I	+ 10 303 484	+ 39,0	+ 9 937 593	+ 22,8	+ 2 637	+ 0,9	+ 79 045	+ 28,6	+ 20 322 759	+ 28,8
Kuljetusmuoto- kustannukset ...	8 936 979	33,8	10 608 670	24,3	—	—	—	—	19 545 649	27,7
Katetuotto II	+ 1 366 505	+ 5,2	- 671 077	- 1,5	+ 2 637	- 0,9	+ 79 045	+ 28,6	+ 777 110	+ 1,1
Yhteiset kustan- nukset	(9 321 895)	35,3	(15 365 357)	35,3	(107 334)	35,3	(97 630)	35,3	24 892 216	35,3
Tulos ilman pää- oman korkoa ...	(-7 955 390)	-30,1	(-16 036 434)	-36,8	(-104 697)	-34,4	(-18 585)	- 6,7	24 115 106	-34,2
Pääoman korko 6 %									4 873 375	6,9
Tulos pääoman korko ML.									28 988 481	-41,1

Raitioliikenne tuottaa katetta 39,0 %. Raitioliikenteen kuljetusmuotokustannukset ovat 33,8 % ja osuus yhteisistä kustannuksista 35,3 % eli yhteensä 69,1 %, joten raitioliikenteen tappio on 30,1 %. Autoliikenne tuottaa katetta 22,8 %. Autoliikenteen kuljetusmuotokustannukset ovat 24,3 % ja osuus yhteisistä kustannuksista 35,3 % eli yhteensä 59,6 %, joten autoliikenteen tappio on 36,8 %. Lauttaliikenteen tappio on 34,4 % ja asuntokiinteistöjen tappio on 6,7 %.

LIKENNELAITOKSEN KÄYTTÖMAISUUDEN MUUTOKSET V. 1968

	Arvo 1.1.68	Lisäykset			Vähennykset			Arvo 31.12.68
		Talousarvion pääomamää- rärahoilla hankittu	Keskenerei- sistä uudis- hankinnoista siirretty	Muut lisäykset (liite)	Poistot		Muut vähennykset (liite)	
					mk	%		
1. Maa-alueet	4 188 020	—	—	—	—	—	—	4 188 020
2. Rakennukset								
a. Asuin- ja toimistora- kennukset	2 611 679	25 067	14 774	—	100 126	1½; 2½	—	2 551 394
b. Tehdas- ja tuotantora- kennukset	24 803 076	175 164	25 400	—	848 168	2½	—	24 155 472
3. Tarkastusasemat, portin- vartijan rakennus	92 733	—	—	—	35 239	10; 2½	—	57 494
4. Kiinteät rakenteet ja lait- teet								
a. Maarakenteet	230 307	—	—	—	—	—	—	230 307
b. Kiinteästi asennetut sähkö-, lämpö-, vesi-, kaasu- ja saniteettilait- teet ja johdot	1 372 520	38 684	—	—	89 597	5; 2½	—	1 321 607
c. Muut kiinteät raken- teet ja laitteet	7 567 697	—	1 071	—	722 157	5; 2½	—	6 846 557
d. Väliaikainen omaisuus	432 074	—	—	—	—	—	—	432 074
5. Poistonalainen irtain omai- suus								
a. Raitioliikenne	17 617 350	169 125	61 524	—	1 326 916	4; 15	3) 6 519	16 514 564
b. Joidinautoliikenne ...	94 270	—	—	—	26 000	10	—	68 270
c. Lnja-autoliikenne	20 384 603	76 771	6 809 678	—	4 196 019	—	—	23 075 033
d. Henkilö- ja paketti- autot	210 899	32 071	1 808	—	46 508	15	—	198 270
e. Kuorma-autot	227 432	45 090	—	—	48 689	15	—	223 833
f. Alukset	23 445	—	—	—	15 730	6	—	7 715
g. Muu irtain omaisuus ...	1 091 782	179 950	5 635	1) 6 519	200 204	10	—	1 083 682
6. Puhelinosuudet	164 400	—	—	—	—	—	—	164 400
7. Keskenäinen omaisuus ..	110 631	10	213 010	2) 15 000	—	—	—	338 651
	81 222 918	741 932	7 132 846	21 519	7 655 353		6 519	81 457 343

Poistosummaan mk 7 655 353 sisältyy käyttöomaisuuden myynnistä ja romutuksesta johtuvia ylimääräisiä poistoja
uk 80 332 seuraavasti:

- 5. a. 45 530
- 5. c. 29 603
- 5. d. 5 199

Selvitys käyttöomaisuuden muista lisäyksistä

1) 8 kpl Weber-nostureita siirretty raitioliikenteen ryhmästä muuhun irtaimeen omaisuuteen	6 519,—
2) Väliaikainen tiejärjestely Vartiokylän hallialueella (Rahatoimiston kirje 1.7.1968 n:o 1092)	15 000,—
	<u>21 519,—</u>

Selvitys käyttöomaisuuden muista vähennyksistä

3) 8 kpl Weber-nostureita siirretty raitioliikenteen ryhmästä muuhun irtaimeen omaisuuteen	6 519,—
	<u>6 519,—</u>

HENKILÖKUNNAN RAKENNE JA MUUTOKSET V. 1968

Toimintayksikkö	Virkasuhde				Työsopimussuhde				Yhteensä			Erotus vuoteen 1967 verratt.*
	Vakinaiset		Tilapäiset		Virkaehtajat		Työntekijät		M	N	Y	
	M	N	M	N	M	N	M	N				
Hallinto	4	—	—	—	—	—	—	—	4	1	5	
Kansliaosasto	1	—	2	3	—	2	—	—	3	5	8	+ 1
Järjestelyosasto	—	—	1	—	8	2	—	—	9	2	11	
Sosiaali- ja tiedotusosasto ..	1	—	—	1	2	1	—	—	3	2	5	
Taloulosasto	—	—	24	31	8	26	—	—	32	57	89	—10
Hankintaosasto	—	—	13	15	8	10	26	4	47	29	76	+ 9
Autoliikenneosasto	1	—	1 078	635	3	—	—	—	1 082	635	1 717	—74
Raitioliikenneosasto	1	—	434	499	—	5	—	2	435	506	941	+30
Liikennesuunnitteluosasto ..	1	—	4	5	3	5	—	—	8	10	18	— 3
Autokorjaamo-osasto	1	—	8	4	44	8	407	23	460	35	495	— 7
Raitiovaunukorj.-osasto ...	1	—	17	1	18	5	254	37	290	43	333	—18
Rataosasto	—	—	10	2	13	1	134	3	157	6	163	+ 2
Teknill. suunnitteluosasto ..	1	—	2	—	10	2	—	—	13	2	15	— 1
Koko henkilökunta	12	—	1 593	1 197	117	67	821	69	2 543	1 333	3 876	—71

*) Toimintayksikköjen muutoksiin sisältyvät myös toimintayksikköjen väliset sisäiset henkilösiirrot.

LIIKENNELAITOKSEN KOLARITILASTO VUOSILTA 1967—1968

Kuukausi	Yhteensijat				Henkilön kumoonajat				Ovitapaturmat				Muut henkilövahingot			
	Autoliik.		Raitiov.liik.		Autoliik.		Raitiov.liik.		Autoliik.		Raitiov.liik.		Autoliik.		Raitiov.liik.	
	67	68	67	68	67	68	67	68	67	68	67	68	67	68	67	68
Tammikuu	158	154	104	112	5	5	9	13	13	22	9	8	48	41	22	22
Helmikuu	155	138	86	91	8	3	11	10	11	11	17	12	42	48	30	22
Maaliskuu	113	119	81	72	—	5	7	10	14	16	13	12	51	53	27	19
Huhtikuu	84	74	91	84	3	6	8	19	9	16	12	17	64	48	18	18
Toukokuu	90	103	88	76	2	4	13	10	17	11	9	15	49	61	17	21
Kesäkuu	61	64	62	70	—	2	13	6	15	17	22	15	54	48	13	22
Heinäkuu	54	50	51	43	2	1	4	10	7	6	16	10	42	40	9	17
Elokuu	62	63	72	73	3	2	9	9	11	9	14	13	41	67	18	8
Syyskuu	107	84	86	87	3	2	12	15	20	10	22	14	57	59	20	23
Lokakuu	113	79	121	105	8	5	13	12	17	11	13	12	53	49	18	30
Marraskuu	89	88	87	81	1	5	9	19	16	12	20	7	51	44	18	27
Joulukuu	125	113	116	83	1	9	15	13	8	11	13	15	33	38	29	26
	1 211	1 129	1 045	977	36	49	123	146	158	152	180	150	585	596	239	255

33. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Puutavara- ja polttoainejaoston kokoonpano v. 1968 oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että puheenjohtajana toimi 30.6. saakka teollisuustointa johtava apul.kaup. joht. Hjalmar Krogius ja 1.7. alkaen apul. kaup.joht. Gunnar Smeds.

Jaosto kokoontui kertomusvuonna neljä kertaa ja pöytäkirjapykälkien lukumäärä oli 18.

Jaoston käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat: päätös kaupungin v:n 1969 talousarvioon otettavista polttoaineiden hinnoista, v:n 1969 talousarvioehdotus, lausunnon antaminen vuositilintarkastajien ja revisioviraston kertomuksesta v:lta 1967, päätös puutavara- ja polttoainetoimiston palveluksessa oleville henkilöille oman moottoriajoneuvon käytöstä suoritettavista korvauksista ja kannanotto liittymisestä Päijänteen vesistöalueen tukinostajien ostoneuvottelukuntaan.

Puutavara- ja polttoainetoimiston henkilökunta. Kertomusvuonna oli päätoimistossa edelleen johtajan ja konttoripäällikön lisäksi 2 toimistovirkailijaa ja 2 työnjohtajaa sekä maaseudulla hankintatehtävissä metsänhoitajan lisäksi 3 piirimiestä ja 9 työnjohtajaa. Sahalle otettiin 8.1. toimistoon lisää yksi toimistoapulainen, joten sahalla oli 3 työnjohtajaa, toimistonhoitaja ja 3 toimistoapulaista sekä laivanpäällikkö. Yhteensä 27 henkilöä.

Yleistilanne

Kertomusvuotta voidaan puutavara- ja polttoainetoimiston kannalta pitää hyvänä.

Devalvoinnin vaikutuksesta sahatavaran hinnat nousivat vuoden alusta ja nousua jatkui pitkin vuotta pääasiassa vientimaksujen pienentymisen takia, mutta oli havaittavissa pientä hintojen yleistäkin nousua. Puutavaran kysyntä oli koko vuoden vilkasta. Sahatavaravarasto, joka edellisen vuoden heikon kysynnän ja alhaisen hintatason takia oli poikkeuksellisen suuri, palautui normaaleihin määriin.

Kantohintojen laskiessa tukkien myyjät olivat hyvin pidättyväisiä, joten vielä kertomusvuoden alussa vaikutti siltä, että hankintavuoden 1967/68 tukkien ostotavoitetta ei saavutettaisi. Ostot jatkuivat kuitenkin poikkeuksellisen pitkään, mikä teki mahdolliseksi tavoitteeseen pääsyn. Tukkien hinta sahalla laski 12 %. Hankintavuoden 1968/69 ostot alkoivat kohonneiden kantohintojen ja riittävien leimikoiden merkeissä.

Polttopuun osalta tilanne oli koko kertomusvuoden tasainen. Vuoden alusta halkojen rahti nousi 11 %, mikä vaikutti korottavasti hintoihin. Halkoja tarjottiin v.v. Helsingissä 25 mk/m³.

Työvoiman suhteen vuosi meni häiriöittä, eikä työvoimasta esiintynyt puutetta. Palk-

koja nostettiin työehtosopimuksen mukaisesti 1.1. 5.9 % ja 1.6. 3.5 %. Huhtikuun alusta

siirryttiin sahalla 30 viikon ajaksi 5-päiväiseen työviikkoon.

S a h a

<i>Tuot.</i>	j ³	
vuoden alussa sahalla		320 636
» » keskeneräisiä hankintoja		1 342 320
varasto vuoden alussa		1 662 956
vuoden aikana ostettu		2 670 614
		4 333 570
	j ³	
vuoden aikana käytetty	1 930 381	
mittatappio	100 000	2 030 381
varasto vuoden lopussa: sahalla	399 418	
keskeneräiset hankinnat	1 903 771	2 303 189

Hankintavuoden 1967/68 tukkien keskihinta ilman korkoja ja poistoja oli 2.04 mk/j³ ja sahalla kuorimattomana (ed.hank.v. 2.31 mk/j³, jolloin ei ole huomioitu korkoja, poistoja, eläkkeitä ja Helsingin toimiston kustannuksia). Pystymetsien keskimääräinen kantohinta oli 1.41 (1.71) mk/j³.

Sahaus. Työntekijöitä oli sahalla keskimäärin 66. Näiden lisäksi oli kuljetustehtävissä 12 miestä ja 8 autoa. Työtuntimäärä sahalla oli 130 145 (ed.v. 130 575) t.

Sahan käyntiaika oli 1 914 (1 966) t ja tänä aikana sahattiin keskimäärin 3.7 (3.5) std/t. Saha seisoi kesäloma-ajan 27.7.—27.8., jolloin samalla suoritettiin vuosikorjaukset.

Kertomusvuoden aikana sahattiin 7 006 (6 705) std, josta höylättiin 922 (771) std. Tukkeja käytettiin 228 (231) j³/std.

Sahavarasto sahalla oli v:n 1968 aikana seuraava:

	std	std
sahatavaravarasto vuoden alussa		2 938
lisäykset varastoon: sahattu	7 006	
höylän mittavoitto ja vaihtotavaran ero	96	7 102
		10 040
lähetetty		8 358
sahatavaravarasto vuoden lopussa		1 682
Verkkosaassa oli sahatavaraa varastossa lisäksi		62
Sahalta toimitettiin puutavaraa:		
kaupungin laitoksille		3 370
ulosvientilaivaukseen		4 644
kotimaan myyntiin		344
		8 358

Kaupungin laitoksille toimitetusta tavara- laskutettiin Suomen Sahat -yhdistyksen tukkuhinnaston mukaan. Hinnasto pysyi samana koko vuoden. Rakennusvirastolle annettiin 1.7.—31.12. 10 % alennus sahataravara.

Teollisuushaketta toimitettiin 41 797 m³ ja sahanpurua ja kuorta 26 882 m³.

Kotimaisille teollisuuslaitoksille myytiin pääasiassa tukkien latvoista tehtyä kuusi- ja mäntypaperipuuta 7 169 pm³.

Sähkövoimaa käytettiin 1 216 880 (1 171 660) kWh, josta maksettiin 8.38 (8.91) p/kWh. Loistetehosta maksettiin 495.51 mk.

Tapaturmia sattui 13 (13) tapausta, työpäivien menetyksen ollessa 317 (126) päivää. Sairausajan palkkaa maksettiin 174 (208) päivältä yht. 3 701 (3 731) mk.

Kustannukset sahalla olivat 130.95 (126.40) mk/std, josta palkat, työnjohdon ja toimistohenkilökunnan palkat mukaan luettuina, olivat 82.90 (77.70) mk/std.

Hake myytiin Tampella Oy:lle; hinta oli ajalla 1.1.—30.6. 16.25 mk/m³ ja 1.7.—31.12. 17 mk/m³.

Myydyn sahatavaran keskihinta oli 700.22 (663.06) mk/std.

Kertomusvuonna ostettiin halkotarhalle yksi jakeluauto ja puutavaran ajoon kaksi raskaampaa kuorma-autoa.

<i>Erikoispuu</i>			j ³
varasto vuoden alussa			265 840
vuoden aikana hankittu			328 760
			<hr/> 594 600
vuoden aikana luovutettu			312 890
varasto vuoden lopussa			<hr/> 281 710
<i>Erikoispuuta toimitettiin</i>			
hirsyä			106 537 jm
paaluja			10 243 kpl
parruja			78 492 jm
pylväitä			1 381 kpl
ratapölkkyjä			2 909 »
<i>Halkoja</i>		m ³	m ³
oli vuoden alussa varastossa Helsingissä			1 771
» » » » maaseudulla			19 652
josta keskeneräisiä hankintoja	5 560		<hr/> 21 423
varastossa oli vuoden alussa			21 423
vuoden aikana ostettu	24 912		<hr/> 26 718
mittavoitto	1 806		26 718
			<hr/> 48 141
vuoden aikana jaettu			18 300
varasto oli vuoden lopussa			<hr/> 29 841
josta varastossa Helsingissä			2 258
» » maaseudulla			27 583
tästä keskeneräisiä hankintoja	2 750		<hr/> 29 841
			<hr/> <hr/> 29 841

33. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Metsäosastolta vastaanotettiin halkoja	5 267 m ³ .	
Halkojakelu		m ³
kaupungin omille laitoksille.....		6 963
huoltovirastolle		10 234
muu jakelu -		1 013
		<hr/>
		18 300
Mainitusta määrästä toimitettiin pilkottuna		16 215

Pitkien koivuhalkojen hinta tarhalla oli 1.1. alkaen koko vuoden 29 mk/m³. Sahaus-, pilkkomis- ja kuljetusmaksuja nostettiin kunkin osalta 50 p/m³. Hinnoissa noudatettiin Helsingin Halkokauppiasyhdistyksen hintoja.

Tulot ja menot

Toimiston tulot tilinpäätöksen mukaan olivat 8 286 552 mk ja menot 8 188 595 mk, joten ylijäämää kertyi 97 957 mk.

34. Teurastamolaitos¹⁾

Yleistä. Helsingin kaupungin teurastamolaitoksen tehtävänä on hoitaa kaupungin yleistä teurastamoa, vihannestukkukeskusta, kalatukkukeskusta ja syväjäädyyttämöä ja toimia täten kaupungin liha-, kala- ja vihanneshuollon edistäjänä ja varmistajana.

Yleisen teurastamon palvelusmuotoina on eläinten teurastaminen sekä lihan tukkuhallin ja siihen liittyvien jäähdytys-, työskentely- ja konttoritilojen vuokraaminen sekä erilaisien laitteiden ja palvelusten avulla muiden edellytysten luominen lihan tukkukaupalle.

Yleinen teurastamo ylläpitää myöskin lihantarkastuslain edellyttämää kunnallista lihantarkastamoa.

Vihannestukkukeskus tarjoaa avotorin ja kukkatukkuhallin sekä palvelusten avulla mahdollisuuksia vihannesten, marjojen, kukkien ym. tuotteiden tukkukaupalle.

Kalatukkukeskus tarjoaa niinkään vuokrattavien konttori-, varasto- ja jäähdytystilojen avulla mahdollisuuksia kalan tukkukaupan harjoittamiselle.

Syväjäädyyttämö palvelee elintarviketeollisuutta ja kaupaa sekä yksityisiä henkilöitä tarjoamalla vuokralle pakkastiloja lihan, kalan, vihannesten ym. säilyttämiseksi.

Sivutoimintana harjoittaa teurastamolaitos vielä erilaisten muidenkin tilojen ja laitteiden vuokrausta toimintaan liittyville yrityksille. Se myöskin valmistaa ja myy jäätä.

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä oli kertomusvuoden lopussa 94. Näistä oli vakinaisia viranhaltijoita 23, tilapäisiä 3,

viransijaisia 4, sopimuspalkalla 19 sekä tuntipalkalla olevaa henkilökuntaa 45.

Eläkkeelle siirtyivät apul.joht. Torsten Troberg ja tarkastuseläinlääk. Vuokko Troberg 26.8., teurast. Artturi Virtanen 1.12. ja halliapul. Hilding Schüller 1.9.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyivät teurast. Atte Luhtajärvi 1.4., siivooja Saara Vainio 11.7., aputyöntek. Birger Lindqvist 1.9. ja varastotyöntek. Eero Hyvärinen 14.11.

Kalatukkukeskuksen hoitaja Kimmo Tarkainen kuoli 29.6.

Yleinen teurastamo

Teurastusosastoilla teurastettiin ja tarkastettiin vuoden kuluessa alempana mainitut määrät eri eläimiä. Vertailun vuoksi julkaistaan myös v.ien 1965—1967 luvut:

	1965	1966	1967	1968
Sonneja	5 034	5 722	7 633	8 100
Lehmiä	17 351	14 118	14 862	17 065
Hiehoja ja isoja				
vasikoita ...	14 771	9 785	8 960	8 429
Pikkuvasikoita	6 138	3 779	3 888	3 209
Lampaita ja				
vuohia	2 827	2 382	2 067	2 201
Sikoja yli 50 kg	29 352	34 298	35 725	43 002
Sikoja alle 50 kg	2 262	2 209	1 847	1 512
Hevosia	664	727	587	1 147
Yhteensä	78 399	73 020	75 569	84 665

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja teurastamolaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Edellä luetellut v:n 1968 ruhot vastasivat keskipainojen mukaan laskettuna 8 134 970 kg lihaa, josta 48.0 % nautakarjan, 0.4 % lampaan, 47.6 % sian ja porsaan sekä 4.0 % hevosen lihaa.

Teurastusten jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o I.

Teurastusastoilla hylättiin kertomusvuoden aikana lihaa 28 679 kg ja elimiä 62 315 kg, joten tältä osastolta hylätyn lihan kokonaismäärä oli 90 994 kg lihaa.

Teurastusastoilla teurastetuista eläimistä tuotiin maanteitse 84 050 kpl ja rautateitse 615 kpl eli yhteensä 84 665 kpl.

Lihantarkastamo

Lihantarkastamossa tarkastettiin kertomusvuoden aikana 381 569 kg lihaa keskipainojen mukaan laskettuna. Tarkastukset kohdistuivat allamainittuihin ruholajeihin. Vertailun vuoksi julkaistaan myös v:ien 1965—1967 luvut:

	1965	1966	1967	1968
Sonneja	271	156	76	47
Lehmiä	8 897	5 195	2 541	1 631
Hiehoja ja isoja vasikoita ...	7 484	3 554	1 638	880
Pikkuvasikoita	6 333	4 846	3 654	3 366
Lampaita ja vuohia	3 242	1 909	1 153	902
Sikoja ja por- saita	946	513	161	117
Hevosia, mäy- riä ja hirviä	242	180	138	112
Yhteensä	27 415	16 353	9 361	7 055

Tarkastuksen jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o II.

Lihantarkastamossa hylättiin vuoden aikana lihaa 33 965 kg ja elimiä 7 164 kg, joten tässä osastossa hylätyn lihan kokonaismäärä oli 41 129 kg.

Laboratorio

Laboratoriossa suoritettiin vuoden kuluessa 302 täydellistä bakteriologista tutkimusta, 815 keittokoea ja pH-määrittystä, 581 bakterioskooppista sekä 793 erikoistutkimusta.

Triikiinien varalta tutkittiin 44 631 sikaa ja porsasta sekä 2 määryä, kaikki kielteisillä tuloksilla.

Täydelliseen bakteriologiseen tutkimukseen otettiin 0.3 % tarkastetuista ruhoista eli yhteensä 302. Näistä oli teurastusastoilta 154 ja lihantarkastamolta 148. Hylätyksi tuli 175 ruhoa, eli 57.9 % tutkimukseen otetuista. Hylkäämisperusteet olivat: bakteeripitoisuus 81, patologisanatomiset syyt 14, vieras hajua ja korkea pH-arvo 19, lihan antibiopicapitoisuus 7, carsinoma 1 ja vetisyys 1. Kahden tai useamman edellämainitun syyn perusteella hylättiin 52 ruhoa.

Vain keittokoe ja pH-määrittäminen suoritettiin 532 ruhosta teurastusastoilta ja 283 lihantarkastamolta eli yhteensä 0.9 % kaikista tarkastetuista ruhoista. Vieraan hajun ja korkean pH-arvon perusteella hylättiin 154 ruhoa eli 18.9 %. Ilman laboratoriotutkimusta hylättiin suoraan 277 ruhoa eli 0.3 % tarkastetuista ruhoista.

Lihassapportumaa todettiin 3 lehmässä, 3 vasikassa, 9 pikkuvasikassa ja 7 siassa.

Pernaruton varalta tutkittiin 5 lehmää. Tulokset olivat kielteisiä.

Tuberkuloositutkimuksia suoritettiin 550 siasta. Haponkestäviä sauroja todettiin 314 näytteessä, joista 121 lähetettiin jatkotutkimukseen Valtion eläinlääketieteelliseen laitokseen. Erityisesti salmonellojen toteamiseksi tutkittiin näytteet 2 sonnista, 3 vasikasta ja 675 siasta, joista 16 siassa todettiin Salmonella montevideo. Bakteriologisen tutkimuksen yhteydessä todettiin Salmonella typhimurium 1 vasikassa.

Antibiotica-koe suoritettiin 302 bakteriologisen kokeen ja 18 keittokokeen yhteydessä. Edellisistä koe oli positiivinen 10 lehmän, 1 hiehon, 2 vasikan, 3 sian ja 1 hevosen osalta,

jälkimmäisistä 3 lehmän osalta, eli yht. 6,3 %. Lisäksi suoritettiin koe 113 kliinisesti terveestä hevosesta. Kokeista yksi oli positiivinen.

Sairasteurastamossa teurastettiin 11 lehmää, 1 hieho, 1 sika ja 3 hevosta. Lisäksi obdusoitiin kuolleen saapuneet 1 hieho, 1 pikkuvasikka, 1 lehmä ja 10 sikaa.

Vuoden aikana harjoitteli lihantarkastamossa ja teurastamossa yksi eläinlääketieteen kandidaatti sekä laboratoriossa yksi triikiiniharjoittelija. Lihantarkastuksessa ja teurastustekniikassa annettiin opetusta 34 lääketieteen kandidaatille ja tutustumiskäynnillä laitoksessa kävi 50 terveystarkastajaa sekä 9 diakonissaoppilasta.

Tarkastuseläinlääkärin toteamat taudit ja niistä aiheutuneet toimenpiteet ilmenevät eripainoksen taulukosta n:o VII.

Tukkumyynnihallia käytettiin eri kuukausina eripainoksen taulukon n:o III mukaisesti.

Teurastamon kautta *yleiseen kulutukseen* kertomusvuonna *toimitetut lihamäärät* kuukausittain käyvät ilmi eripainoksen taulukosta n:o IV.

Syväjäädyttämö

Syväjäädyttämön kaikki pakkastilat olivat vuokrattuina läpi vuoden, samaten ullakot ja osittain myös aulat. Syväjäädyttämön pakkasvarastoihin säilytettäväksi otetut tavaramäärät kuukausittain käyvät ilmi eripainoksen taulukosta n:o V.

Vihannestukkukeskus

Vihannestukkukeskukseen neuvottelukuntaan kuuluivat kertomusvuonna teurastamolaitoksen lautakunnan valitsemina teurastamolaitoksen toim.joht. Antti Rentola puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana kontt. pääll. Bengt Krook. Ostoasiakkaiden edustajana oli kauppias I. Fagersten (varalla joht. U. Sorsakivi) ja rva Ethel Luoto (varalla A. Nikkanen). Myyntiasiakkaiden edustajana oli hortton. Nils Åström ja puutarh. Jaakko Paananen.

Kalatukkukeskus

Kertomusvuoden aikana tuotiin Helsinkiin kalaa annettujen ilmoitusten mukaan kalatukkukeskukseksi kaikkiaan 7 837 257 kg, josta suolattua kalaa 1 062 304 kg, tuoretta ja jäädytettyä kalaa 6 716 045 kg ja savustettua kalaa 58 908 kg. Yksityiskohtaiset tiedot kalan tuonnista lähetyspaikkakunnittain ilmenevät eripainoksen taulukosta n:o VI.

Kalantuonti Helsinkiin kuljetustavan mukaan:

tuoretta ja jäädytettyä

kalaa	kg	kg
vesitse	2 161 363	
autoilla	4 517 416	
rautateitse	30 165	
lentoteitse	7 101	6 716 045

suolattua kalaa

autoilla 1 062 304

savustettua kalaa

autoilla 58 908

Yhteensä 7 837 257

Hallinto ja sivutoiminta

Käyttöosasto

Höyryä ostettiin kertomusvuoden aikana sähkölaitokselta yhteensä 18 055 tn 146 160 mk:n hintaan, joten keskihinta oli 8.10 mk/tn. Eri osastot kuluttivat höyryä seuraavasti: teurastusosasto 13 205 tn, syväjäädyttämö 1 269 tn, sivutoiminta 3 528 tn ja hallintorakennus 53 tn.

Vedenkulutus oli kaikkiaan 256 682 m³ ja jakautui se seuraavasti: lämmin vesi 38 367 m³, hallintorakennus 3 124 m³, jäät tehdas 2 495 m³, teurastusosasto 81 955 m³, syväjäädyttämö 72 338 m³, vihannestukku-

34. Teurastamolaitos

keskus 4 500 m³ sekä sivutoiminta 53 903 m³. Veden hinta oli kertomusvuoden ajan 45 p/m³.

S ä h k ö v i r t a ostettiin sähkölaitokselta 10 000 voltin suurjännitteisenä ja muunnettiin se teurastamolaitoksen omalla muuntoasemalla 380/220 volttiin. Vuoden kuluessa ostettiin sähkövirtaa 3 269 560 kWh 212 868 mk:n hinnasta, joten kWh:n keskihinta oli 6.51 p. Sähkön kulutus jakautui seuraavasti: teurastusosasto 1 219 230 kWh, syväjäädäyttämö 1 564 550 kWh, sivutoiminta 472 280 kWh, vihannestukkukeskus 7 000 kWh ja hallintorakennus 6 500 kWh.

Teurastamon jäähdätyshuoneita ja jää-

tehdasta varten syväjäädäyttämön konehallissa olevat neljä ammoniakkipressoria kävivät vuoden aikana yhteensä 15 293 t ja oli niiden sähkövirran kulutus yhteensä 531 000 kWh.

Syväjäädäyttämön 19 pakkasvaraston ja 5 jäähdätyshuoneen jäähdäyttämistä varten oli konehallissa 7 ammoniakkipressoria, joiden käyntiajat olivat yhteensä 31 846 t. Neljää pakastustunnelia varten olevat 4 ammoniakkipressoria olivat vuoden aikana käynnissä yhteensä 3 261 t. Sähkövirran kulutus syväjäädäyttämön jäähdätyskoneissa oli yhteensä 970 200 kWh.

Menojen ja tulojen yhdistelmä

	Menot		Tulot		Tulos	
	Talousarvio	Menot	Talousarvio	Tulot	Talousarvio	Liike
Yleinen teurastamo	1 905 792	2 113 821	1 690 000	1 833 240	- 64 789	- 280 581
Syväjäädäyttämö	962 090	933 592	1 160 000	1 031 303	- 100 199	+ 97 711
Vihannestukkukeskus	189 208	189 206	215 000	214 722	- 277	+ 25 515
Kalatukkukeskus	333 084	254 878	277 000	139 456	- 59 337	- 115 421
Sivutoiminta	309 645	276 033	345 000	460 740	+ 149 351	+ 184 707
Yhteensä, mk	3 699 819	3 767 530	3 687 000	3 679 461	- 75 251	- 88 069

Rahoitustase joulukuun 31 päivänä 1968

<i>Vastaavaa:</i>	mk	mk
Kassavarat		
Käteisvarat	184	
Shekkitilit	12 612	
Postisiirtotilit	12 360	25 156
Ennakkovarat		
Alitilitäjät		50
Velalliset		98 223
Tulojäämät		225 991
Tilikauden tappio		88 070
Yhteensä		437 490

<i>Vastattavaa:</i>	mk
Velkojat	50 496
Menojäämät	47 877
Ennakkotulot	93 101
Talletetut vieraat varat	486
Laskennalliset velat	
Kaupungin keskuskassa	245 530
Yhteensä	437 490

Kantaomaisuustase joulukuun 31 päivänä 1968

<i>Vastaavaa:</i>	mk	<i>Vastattavaa:</i>	mk
Arvopaperit	14 400	Pääomavelka kaupungille	12 403 607
Irtain käyttöomaisuus	70 835		
Rakennukset ja kiinteät lait- teet	10 199 185		
Tonttialueet	2 119 187		
Yhteensä	12 403 607	Yhteensä	12 403 607

35. Elintarvikekeskus

Elintarvikekeskuksen henkilökunnan lukumäärä oli 188 (ed. v. 195), josta määrästä oli ruokatehtaassa 69, ruokaloissa 86, Herttoniemen kasvisvarastossa 5, kuljetuselimessä 14 sekä kassa- ja tiliosastossa 14. Vakinaisia viranhaltijoita oli 85 ja tilapäisiä yksi. Työsopimussuhteessa oli 102 henkilöä.

Laitoksen henkilökunnan terveys oli suhteellisen hyvä lukuun ottamatta muutamia pitkäaikaisia sairauksia.

Ruokaloita tarkastaneet emännät kiinnittivät erikoista huomiota yleiseen hygieniaan sekä ruoan käsittelyyn ja tarjoiluun.

Laitoksen toiminta. Laitoksen tehtävänä oli hankkia ja toimittaa ruokatarvikkeita sekä valmistaa ruokaa kaupungin laitoksille ja kaupunginhallituksen luvalla suorittaa muutakin ruokatarvikkeiden välittämistä, samoin kuin ruoan valmistusta ja myyntiä. Laitoksen toiminta kohdistui pääasiallisesti ruoan valmistamiseen ja toimittamiseen kaupungin kansa- ja ammattikouluille, kunnallisille ruokaloille sekä ruokatarvikkeiden hankintaan ja välittämiseen kaupungin laitoksille.

Ruokatarvikkeita hankittiin ruoan valmistamiseen laitoksen ruokatehtaassa 102 kansakoululle, 6 ammattikoululle, 6 suomenkieliselle oppikoululle, 1 ruotsinkieliselle oppikoululle, 17 kunnalliselle ruokalalle, 2 koulupuutarhalle, Hammasteknikkokoululle, Kulta-seppäkoululle, Tutkinta-asemalle, Vaihetyökeskukselle ja huoltolautakunnan työtuville.

Ruokatarvikkeita välitettiin kaupungin

sairaaloille, Koskelan sairaskodille, 4 vanhainkodille, Toukolan hoitokodille, 12 opetuskeittiölle, 15:lle lastensuojelutoimen laitokselle, 92 lastentarhalle ja 3 kesäsiirtolalle.

Laitos toimi ruokatarvikkeiden hankintaelimenä yhdessä sairaalalautakunnan alaisten sekä huolto-, lastensuojelu- ja lastentarhain lautakuntien alaisten laitosten kanssa.

Hankintoja suunnittelevana asiantuntijaelimenä toimi laitoksen hankintajaosto, johon kuuluivat toimitusjohtaja, kamreeri, pääemäntä ja keskusvaraston hoitaja.

Kansakoulujen uusi ruokajärjestelmä. Kaupunginhallituksen 29.12.1966 tekemän päätöksen mukaisesti siirtyminen kaupungin kansakouluruokailun uuteen järjestelyyn tapahtui asteittain vuosina 1967 ja 1968. Järjestelmän mukaan n. 50 koulua (oppilaita 32 000—34 000) kuului eines-keittoruokailuun ja n. 30 koulua (oppilaita 4 000—5 000) pakasteruokailuun.

Koulut oli jaettu kahteen ryhmään: suuret yli 300 oppilaan koulut ja pienet alle 300 oppilaan koulut. Suurille kouluille jaettiin eineskeittoruokaa siten, että joka toinen päivä niille toimitettiin tehtailta einesruokaa ja joka toinen päivä elintarvikekeskuksen valmistamaa keittoruokaa. Jotta tasapuolinen ja vaihteleva ruokavalikoima saavutettaisiin eineskeittolinjalla vähennettiin puurojen ja vellien osuutta ja vastaavasti keittoja lisättiin. Pienille kouluille jaettiin yksinomaan pakasteruokaa sitä valmistavilta tehtailta. Siirtyminen uuteen järjestelmään toteutettiin

suunnitelman mukaisesti niin, että vuoden aikana kaikki kansakoulut saivat joko yhdistettyä eines-keittoruokaa tai pakasteruokaa. Kouluruokaan kuului valmiin ruoan lisäksi maitoa ja leipää kaikkina viikonpäivinä, voita kahtena viikonpäivänä ja raakoja kasviksia yhtenä viikonpäivänä. Keittolinjaan kuuluville kouluille toimitettiin sulatejuustoa ja keksejä kerran viikossa.

Eines- ja pakastetehtaat kehittivät niitä ruokalaatuja, joista lapset pitivät ja jotka täyttivät kouluhallituksen v. 1967 määräämät ravinto-opilliset vaatimukset.

Ruokailussa kiinnitettiin huomiota pöytätapoihin ja oppilaiden omatoimisuuteen ruoan jakajina. Myös »baaritarjoilu» pakasteruokailussa kokeiltiin onnistuneesti.

Hankitut tärkeimmät ruoka- ym. tarvikkeet:

ruokaleipää	18 194 kg
kahvileipää	11 775 »
jauhoja	45 775 »
suurimoita ja hiutaleita ...	34 225 »
makarooneja	5 015 »
herneitä	37 036 »
kidesokeria	36 920 »
palasokeria	7 050 »
siirappia	952 »
omenamarmelaadia	1 200 »
kahvia	8 685 »
teetä	80 »
kaakaota	320 »
kuivattuja hedelmiä	6 084 »

Herttoniemen kasvisvaraston välitystoiminta

	perunaa kg	porkkanaa kg	lanttua kg	puna- juurta kg	kaalia kg	yhteensä kg
Varastossa 1.1.1968	85 645	8 750	5 334	3 112	36 378	139 219
Välitettiin						
elintarvikekeskukselle	269 557	8 295	4 871	4 565	16 289	303 577
muille kaupungin laitoksille ...	499 507	47 276	21 027	14 893	40 545	623 248
Varastossa 31.12.1968	147 101	8 191	743	784	10 624	167 443
Yhteensä	1 001 810	72 512	31 975	23 354	103 836	1 233 487

maitoa	1 941 544 l
piimää	39 924 »
ruokaöljyä	2 350 »
verta	3 008 »
voita	26 993 kg
margariinia	10 000 »
suolaa	13 240 »
sipulia	7 655 »
makkaraa	25 737 »
raavasta	152 970 »
vasikkaa	82 466 »
sikaa	40 475 »
lammasta	651 »
maksaa	14 258 »
kieltä	3 565 »
kanoja	3 820 »
kalaa (tuoretta, savustettua ja pakastettua)	4 701 »
silliä	1 468 »
puolukoita	17 275 »
virvoitusjuomia	128 664 pulloa
pilsneriä	49 152 »
savukkeita	123 000 rasiaa
sikaareja	6 235 kpl
piipputupakkaa	2 800 pussia

Keskusvarasto. Laitoksen omaan sekä eräiden muiden kaupungin laitosten käyttöön hankitut vilja- ja siirtomaatuotteet varastoitettiin osittain Helsinginkatu 24:ssä olevaan keskusvarastoon.

Sairaaloille ja muille kunnallisille laitoksille hankitut lihatuotteet toimitettiin kaupungin teurastamolaitokselta suoraan a.o. laitoksille.

Vapaiden varastotilojen vuokralleanto. Herttoniemen kasvisvarastosta annettiin vuokralle kasvisten varastoimista varten vapaata tilaa seuraaville toiminimille:

	Vuokra	
	1968 mk	1967 mk
O. Backman & Co	5 175	4 830
Helsingin Satamaväen Osuus- ruokala	2 100	1 470
Suomen Osuuskauppojen Kes- kuskunta	4 238	5 276
Presto Peruna	1 995	2 730
Talous-Osakekauppa	1 833	1 260
Satotukku	1 470	3 360
Rasvatuote Oy	1 890	1 785
Satosäilyke	420	1 680
	<hr/>	<hr/>
Yhteensä	19 121	22 391

Ruoan valmistus. Annoksia valmistettiin seuraavat määrät:

kansakouluille	2 127 645
ammattikouluille	228 279
oppi- ja eräille muille kouluille ...	161 517
leikkikentille ja koulupuutarhoille	167 532
kunnallisille ruokaloille	665 760
huoltolautakunnan työtuville	33 403
Vaihtoyökeskukselle	14 164
erityiskoululle	11 142
lastensuojelulautakunnan tutkin- ta-asehalle	10 279
kaupunginhallituksen tilaisuuksiin	12 144
	<hr/>
Yhteensä	3 431 865

Annosten lukumäärässä oli vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna 1 734 456 annosta. Annosten lukumäärän laskutavassa tehtiin muutos (ed. v. 11 = 2 annosta, v. 1968 11 = 3 annosta).

Elintarvikekeskuksen ylläpitämät ruokalot olivat: huoltoviraston työhuoltotoimiston, työtupien ja ruokatehtaan henkilökunnan

ruokala, kaasulaitoksen ruokala, liikennelaitoksen viisi, rakennusviraston kaksi ja sähkölaitoksen viisi ruokalaa sekä Kallion virastotalon virkamiesruokala ja metrotoimikunnan ruokala.

Tulot ja menot. Laitoksen tulot olivat 6 930 817 mk sekä luontoisetukorvaukset 77 330 mk, yhteensä 7 008 147 mk.

Liikevaihdon ryhmitys:

	1968 mk	1967 mk
Kansakoulut	2 658 036	3 138 294
Ruokalot	2 041 110	1 828 097
Sairaalat	793 535	714 054
Huoltotoimi	144 411	402 004
Muut kaupungin laitok- set	849 298	722 116
Muu liikevaihto (mm. oppikoulut)	144 426	154 403
Luontoisedut	77 331	62 040
	<hr/>	<hr/>
Yhteensä	7 008 147	7 021 008

Liikevaihdon jakautuminen: Kaupungin laitokset

	1968 mk	1967 mk
Raaka-aineita	1 410 769	1 298 617
Ruokaa	3 322 789	3 673 029
Sekalaista	3 656	4 821
	<hr/>	<hr/>
Yhteensä	4 737 214	4 976 467

Muut ostajat

Raaka-aineita	10 798	1 047
Ruokaa	2 214 417	1 997 574
Sekalaista	45 718	45 920
	<hr/>	<hr/>
Yhteensä	2 270 933	2 044 541

Menot olivat kaikkiaan 7 816 758 mk.

Elintarvikekeskuksen tilivuoden tulos oli tappiollinen 808 611 mk.

36. Keskuspesula

Vuosi 1968 oli keskuspesulan yhdeksäs varsinainen toimintavuosi. Pestyn pyykin määrä väheni edelliseen vuoteen verrattuna n. 3 %. Kesäkuun alusta lähtien siirryttiin 40 tunnin (toimistotyössä 35,5 tunnin) työviikkoon.

Keskuspesulajaoston kokoukset ym. Kaupunginhallituksen keskuspesulajaoston kokoonpanossa ei vuoden aikana tapahtunut muutoksia.

Jaosto kokoontui vuoden aikana 5 kertaa.

Tärkeimmistä jaoston käsittelemistä asioista mainittakoon: keskuspesulan palveluksessa olevien henkilöiden yksityispyykin pesemisestä perittävän korvauksen korottaminen (1.4. 5 §); luvan anominen työneuvostolta ruokailuajan lyhentämiseen vuosina 1969—1970 (11.11. 27 §) sekä keskuspesulan johtajan palkattoman työloman jatkaminen v:n 1969 loppuun ja sijaisen määrääminen (2.12. 37 §).

Esitys kaupunginhallitukselle koski keskuspesulan johtajan sijaisen lähettämistä virkamatkalle Länsi-Saksaan (1.4. 6 §).

Keskuspesulan henkilökunta. Keskuspesulan johtaja dipl.ins. Tuure Lehto oli muiden tehtävien vuoksi koko vuoden toimestaan vapaana ja sijaisena toimi käyttöpäällikkö, dipl.ins. Raili Hämäläinen. Keskuspesulan palveluksessa oli kertomusvuoden päättyessä yhteensä 185 henkilöä ja osastottain henkilökunta jakautui seuraavasti: hallinto ja toimisto 5, laboratorio 1, liinavaateosasto 16, pesulaosasto 144 ja teknillinen osasto 19.

Teknilliset laitteet. Keskuspesulan tiloissa ei tapahtunut muutoksia kertomusvuoden aikana. Pesularakennuksen kellari-

kerroksen autotallitiloista oli 1 350 m² vuokrattuna edelleen rakennusviraston puhtaana-pito-osastolle. Keskuspesulan konekannassa ei kertomusvuoden aikana tapahtunut muutoksia.

Laitoksen toiminta. Toimisto huolehti kaikista laitoksen toimintaan liittyvistä toimistotöistä ja tilitoimistolle kuuluvista tehtävistä.

Laboratorio suoritti tutkimuksia, joiden avulla selvitettiin pesu- ja huuhteluviesistä, kattiloiden syöttövedestä, eri pesulakoneiden toiminnasta sekä valmiista pyykinpäivittäin tai viikottain otettujen näytteiden laatua. Lisäksi laboratorio huolehti pesussa jääneiden tahrojen poistamisesta, avusti pesu- ja huuhtelumenetelmien kehittämisessä sekä suoritti tekstiilien pesunkestoja koskevia tutkimuksia.

Liinavaateosasto osallistui kaupungin laitosten vaateasioita käsittelevän toimikunnan työhön liinavaatteiston kehittämiseksi. Toimikunta julkaisi uudistetun vaatiovaateluetelon. Tämän työn yhteydessä standardisoitiin liinavaatteistoa erityisesti leikkaustekstiilien ja lastenvaatteiden osalta. Lisäksi aloitettiin Itäisen sairaalan vaatehuollon suunnittelu.

Auroran sairaalan sekä Suursuon vanhainkodin käyttämien liinavaatteiden jakeluperusteet määriteltiin sekä tarkistettiin vanhempien asiakaslaitosten jakeluperusteita käyttötarpeen mukaan.

Liinavaatteiden hankintoja suoritettiin 446 830 mk:n arvosta. Käyttöön otettiin vaatekappaleita 441 765 mk:n arvosta muun

36. Keskuspesula

osan jäädessä varmuusvarastoon, minkä arvo vuoden lopussa oli 299 700 mk. Suoritetun inventoinnin mukaan keskuspesulan käytössä oli vuoden päättyessä 580 942 vaatekappaletta kirjanpitoarvon ollessa 1 633 101 mk. Inventoinnin osoittama vaje oli 10 972 kpl vastaten 2.0 % inventoinnin kohteina olleiden vaatekappaleiden lukumäärästä ja vastaavasti n. 2.9 % niiden arvosta.

Kaupungin laitosten kokonaispyykkimäärästä oli kertomusvuoden aikana keskuspesulan omistamien liinavaatteiden osuus keskim. 72.5 %. Muu osa oli laitosten ja niiden henkilökunnan omistuksessa. Vaatekorjaamossa korjattiin erilaisia vaatekappaleita 52 348 kg, mikä vastasi 1.3 % po. laitosten tarvitsemasta kokonaispyykkimäärästä. Korjauskellovottomina poistettiin käytöstä 38 195 vaatekappaletta.

Pesulaosastolla lajiteltiin, pestiin, mankeloitiin, prässättiin ja pakattiin yhteensä 4 637 905 kg pyykkiä sekä em. määrän lisäksi käsiteltiin Auran sairaalassa pestyä ns. infektiopyykkiä 62 695 kg. Kokonaispyykkimäärästä oli kaupungin laitosten osuus 4 047 989 kg eli 87.28 %, ulkopuolisten laitosten osuus 560 710 kg eli 12.09 %, oman henkilökunnan osuus 9 196 kg eli 0.20 % sekä hankittujen uusien vaatekappaleitten osuus 20 010 kg eli 0.43 %. Kaupungin eri laitosten kesken jakaantui pesty pyykkimäärä seuraavasti:

	kg	%
Auran sairaala	357 825	7.72
Hesperian »	301 685	6.50
Kivelän »	443 169	9.56
Laakson »	297 894	6.42
Malmin »	165 331	3.56
Marian »	343 569	7.41
Röykän »	80 233	1.73
Koskelan sairaskoti	1 153 179	24.87
Kustaankartanon vanhainkoti	193 065	4.16
Riistavuoren »	88 708	1.91
Roihuvuoren »		
laitoksineen	145 442	3.14

	kg	%
Suursuon vanhainkoti ...	267 627	5.77
Sofianlehdon vastaanotto- koti	187 390	4.04
muut laitokset	22 872	0.49

Ulkopuolisina asiakaslaitoksina olivat koko kertomusvuoden ajan Kätilöopisto, SPR:n Veripalvelu ja Työterveyslaitos.

Pyykin kokonaismäärästä mankeloitiin 81.1 %, prässättiin 10.3 %, pelkästään kuivattiin 7.6 % ja kemiallisesti pestiin 1.0 %. Keskuspesula huolehti kertomusvuonna Auran, Hesperian, Kivelän, Laakson, Malmin, Marian ja Röykän sairaaloiden, Koskelan sairaskodin, Riistavuoren, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkotien sekä Sofianlehdon vastaanottokodin pyykin kuljetuksesta.

Teknillinen osasto. Lämpökeskus toimitti pesulaan sekä Koskelan sairaskodin alueelle lämpöenergiaa höyrynä ja lämpimänä vetenä nettoperiatteen mukaan laskettuna yht. 27 299 milj. kilokaloria, josta edellisen osalle tuli 35.0 % ja jälkimmäisen osalle 65.0 %. Vuosien 1967—1968 aikana on Koskelan sairaskodista liitetty 7 rakennusta keskuspesulan lämmönjakeluun, mikä on lisännyt lämpöenergian kulutusta. Teknillinen osasto suoritti omien töiden lisäksi myös Koskelan sairaskodin tilaamia asennus- ja korjaustöitä.

Taloudellinen tulos. Kertomusvuonna ve- loitettiin kaupungin laitoksilta mankeloi- dusta ja prässätyistä pyykistä 60 p, vuok- rauksesta 18 p ja korjauksesta 5 p pyykkiki- lolta. Kuljetuksesta laskutettiin lähinnä kuljetusmatkan pituudesta riippuen 2.8—8 p pyykkikilolta.

Keskuspesulan ulkopuolelle toimitetusta lämpöenergiasta laskutettiin 27.50 mk milj. kilokalorialta ja autotallista perittiin vuok- raa 2.80 mk/m² kuukaudessa.

Kertomusvuoden varsinaiset menot oli- vat 4 028 894 mk, ja tulot 4 240 291 mk, joten ylijäämä syntyi 211 397 mk.

37. Tietojenkäsittelykeskus

Tietojenkäsittelykeskuksen asema kaupungin organisaatiossa

Tietojenkäsittelykeskus oli v:n 1968 aikana kaupunginhallituksen päätöksen 19.5.1960 mukaisesti edelleen tilapäinen ja toistaiseksi sijoitettu rahatoimistoon kaupunginkamreerin alaisuuteen. Kaupunginkamreeri Osmo Lehtosuo siirtyi eläkkeelle 1.7.1968 ja uudeksi kaupunginkamreeriksi valittiin 1.6.1968 alkaen Raimo Kaarlehto. Rahatoimisto ehdotti jo v. 1962, että TKK erotettaisiin rahatoimistosta ja muodostettaisiin erilliseksi kaupungin sisäiseksi liikelaitokseksi. Tietojenkäsittely-

komitean 26.4.1965 valmistuneen mietinnön eräänä ehdotuksena oli myös TKK:n »itse-näistäminen». Kaupungin laitosten mietinnöstä antamat lausunnot tukivat edelleen tätä kantaa. Kertomusvuoden ajan oli mietintö edelleen Ratkaisuvallan siirtämistoimikunnan käsiteltävänä. Kunnallis- ja Kaupunkiliitto jatkoivat yhteisen ATK-keskuksen perustamisselvittelyä, eikä TKK:n organisaatorinen asema tässäkään suhteessa selvinyt.

Pohjoismaiden kunnallinen ATK-konferenssi

Helsingin kaupunki järjesti Dipolissa 9.—11.6.1968 järjestyksessä viidennen yhteis-pohjoismaisen tietojenkäsittelykonferenssin. Aikaisemmat konferenssit oli pidetty v. 1960 Kööpenhaminassa, v. 1962 Oslossa, v. 1964 Tukholmassa ja v. 1966 Reykjavikissa. Osanottajina oli toistasataa johtavaa kunnallista ATK-henkilöä. Konferenssi oli kaikin

puolin mittavin tähän asti järjestetyistä. Käytännöllisistä järjestelyistä vastasi TKK ja ne sujuivat erinomaisesti. Konferenssissa pidetyt esitelmät julkaistiin kirjana, »Nordisk Kommunal ADB-konferens 9.—11.6.1968 i Helsingfors», joka jaettiin kaikille osanottajille.

Tietojenkäsittelykeskuksen toiminta

Henkilökunta. Keskuksen palveluksessa oli kertomusvuoden lopussa 75 henkilöä, jakautuen eri osastoille seuraavasti:

hallinto- ja valvonta	12
suunnitteluosasto	27
koneosasto	36

Keskuksen palveluksesta erosivat:
suunnittelija-ohjelmoija Seppo Sirkko,

ohjelmoijat Tuula Rönty ja Antero Arimo sekä ohjelmoijajarjoittelija Harri Lungdell.

Palvelukseen otettiin:
ohjelmoija Antero Arimo
ohjelmoijajarjoittelija Marja Halla-Seppälä
lävistäjät Anja-Liisa Hänninen ja Aino Tikkainen.

Asiakkaat. Uusiksi asiakkaiksi liittyivät seuraavat kaupungin laitokset:
 Myllypuron vanhusten asuintalo
 Pihlajamäen vanhusten asuintalo
 Leipurikoulu
 Käpylän erikoisammattikoulu
 Kunnallisvaalit
 Malmin sairaala
 Herttoniemen vastaanottokoti
 Outamon vastaanottokoti
 Vastaanottokoti Lemmälä
 Naulakallion vastaanottokoti
 Hyvösen lastenkoti
 Riihenkulman lastenkoti
 Kallion nuorisokoti
 Töölön nuorisokoti
 Kaarelan nuorisokoti
 Taivallahden nuorisokoti
 Koskentuvan nuorisokoti
 Siltavuoren nuorisokoti
 Usvatien nuorisokoti
 Metsäkummun hoitokoti
 Oppilaskoti Toivola
 Malmin lastenkoti
 Päivölän lastenkoti
 Päivähuoltola Tyynelä
 Päivähuoltola Vantaala
 Vaihetyökeskus
 Solakallion erityiskoulu
 Ammattioppilaitosten johtokunta ja toimisto
 Suomenkielinen työväenopisto
 Nuorisotoimisto
 Elintarvikekeskus
 Kiinteistövirasto, geoteknillinen toimisto.

Tämän lisäksi seuraavat ulkopuoliset laitokset jo aikaisemmin asiakkaiksi tulleiden lisäksi teettivät joitakin ATK-tehtäviään TKK:ssa:

Hankkija

Eläkesäätiötoimisto Nurminen & Sailio
 Tilastollinen päätoimisto
 Oy Karl Fazer Ab
 Kunnallistekniikka Oy
 KOP, tietokoneosasto
 Ilmatieteellinen keskuslaitos
 Mainostoimisto Reinas
 Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos.

Tehtävät ja koneet. Tietojenkäsittelykeskuksen tehtävät olivat pääpiirteissään entiset. Niiden asiasisältöä laajennettiin tarvetta vastaavasti sekä otettiin mukaan keskitettyihin järjestelmiin myös edellä mainitut uudet laitokset. Myös joitakin uusia tehtäviä otettiin suunniteltavaksi. Sähkölaitos siirsi v:n 1968 alusta lukien kuukausi- ja tuntipalkanlaskentansa, materiaalilaskentansa sekä kustannuslaskentansa IBM:n palvelukeskuksen suoritettavaksi epäonnistuttuaan yhdessä TKK:n kanssa ns. tavoitebudjettinsa koneellistamisessa. Tämän seurauksena TKK irtisanoi 1.6. lukien toisen v. 1961 käyttöön otetun IBM 1401 -tietokoneensa vuokrasopimuksen.

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti TKK ryhtyi valmistelemaan myös toisen tietokoneensa vaihtoa ns. kolmannen sukupolven koneeseen. Pyydettyään tarjoukset kaikilta maassa edustettuina olleilta tietokoneiden maahantuojilta, tutkittuaan tarjouksia sekä tarjottuja koneistoja erittäin perinpohjaisesti sekä neuvoteltuaan pääkäyttäjiensä edustajien kanssa keskus esitti kaupunginhallitukselle Datasab D22 -merkkisen tietokoneen hankkimista. Kaupunginhallitus hyväksyikin myöhemmin pyydettyään muutaman asiantuntijalausnon tarjouksista TKK:n esityksen.

Talous

Tietojenkäsittelykeskuksen *menot* olivat kertomusvuonna 2 572 079 mk ja *tulot* 2 365 757 mk.

Taloudellinen tulos muodostui siis tappioliseksi johtuen osittain sähkölaitoksen em.

tehtävien vähenemisestä ja osittain v:n 1967 lopussa sattuneesta devalvaatiosta, minkä seurauksena mm. konevuokrat nousivat noin 30 %.

38. Vesilaitos

Toimintavuosi 1968

Vesilaitoksen 92. toimintavuotena veden valmistus kohosi 69,24 milj.m³:iin. Kasvu edelliseen vuoteen oli 1,4 % ja viiteen edelliseen vuoteen verrattuna 3,2 %. Vedenmyynti nousi 65,6 milj.m³:iin lisäyksen edelliseen vuoteen verrattuna ollessa 2,3 %. Vuoden 1965 jälkeen on laitoksen toiminnan kehityksessä tapahtunut hidastumista, mihin on vaikuttanut mm. teollisuuden siirtyminen kaupungista pois ja asumistason muutoksessa tapahtunut hidastuminen.

Vedenhankintavesistönä oli edelleen Vantaanjoki. Raakavedenotto oli keskimäärin 2,23 m³/s, mikä ylittää hieman vesistön säännösteltyä minimiä. Vesioikeuden lupapäätös lisäveden saantiin Hiidenvedestä saatiin 19.12.1967, mutta päätöksestä on valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen, josta ei vuoden loppuun mennessä oltu vielä saatu päätöstä.

Vanhankaupungin puhdistuslaitoksen peruskorjaus aloitettiin keväällä. Peruskorjauksen jälkeen puhdistuslaitoksen teho tulee nousemaan 1600 l/s:sta 2400 l/s:aan. Työt ovat keskityneet uuden suodatinlaitoksen rakentamiseen.

Toimintavuoden aikana rakennettiin vesijohtoja ennätysmäärä, yhteensä 44,2 km. Vesijohtoverkkoon liittyi 980 kiinteistöä ja kaupungin asukasmäärästä arvioidaan tällä hetkellä olevan noin 94 % vesijohtoveden kuluttajia. Muut ovat vesijohtoverkottomalla alueella kaivo- tai ajoveden käyttäjiä.

Vesilaitoksen varsinaiset menot vuoden aikana olivat yhteensä 33,1 mmk sekä tulot yhteensä 35,8 mmk. Tilivuoden ylijäämä oli 2,7 mmk. Talousarviossa ylijäämä oli arvioitu 2,2 mmk:ksi. Laitoksen pääoma-arvo vuoden lopussa oli 211,0 mmk.

Laitoksen organisaatiossa ei ole tapahtunut muutoksia. Henkilökunnan määrä vuoden lopussa oli 547 henkeä.

Vesilaitoksen tärkeimpiä toimintoja sekä saavutuksia eri toiminta-alueilla selostetaan tämän toimintakertomuksen sivuilla.

Vedenhankinta

Hydrologinen katsaus

Vantaanjoen vesistöalueen vesitilanne oli veden määrään nähden toimintavuonna normaali. Kuivin aika oli heinä—elokuun vaihteessa. Vuoden sadanta oli 645 mm, mikä on suunnilleen sama kuin vuosijakson 1931—1960 keskimääräinen sadanta 636 mm. Kevättulvan huippuvirtaama 158 m³/s Vantaanjoessa oli vähän normaalia, MHQ = 144 m³/s, suurempi. Vuoden keskivirtaama oli 17,0 m³/s eli 13 % enemmän kuin mainitun vuosijakson keskiarvo. Pienin viikon keskivirtaama 2,5 m³/s oli heinä—elokuun vaihteessa, jolloin säännöstelyjärvistä samanlaisesti juoksutettiin noin 0,3 m³/s.

Vantaanjoen säännöstely

Vantaanjoen luonnollinen virtaama ja lupaehtojen mukaiset minimijuoksutukset riittivät lähes koko vuoden tyydyttämään raakavesitarpeen, joten järvien säännöstely voitiin hoitaa normaaliin tapaan pitäen niiden

vesivarastot mahdollisimman suurina. Vuoden alkaessa oli raakavesivarastojen suuruus ilman Silvolan tekoallasta ja Valkjärven syvävarastoa 19,6 milj. m³ ja vuoden lopussa 20,7 milj. m³. Edellisen vuoden lopulla aloitetut Tuusulanjoen raivaus- ja siivoustyöt saatiin päätökseen tammi—helmikuun vaihteessa.

Hiidenvesi-hankkeen I vaihe

Vedenjohtamista Hiidenvedestä koskevan hankkeen vesioikeudellinen katselmus oli edelleen vireillä. Länsi-Suomen vesioikeuden 19.12.1967 antamasta päätöksestä tehtyjen valitusten johdosta asia siirtyi korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltäväksi. Mainittujen valitusten johdosta KHO antoi 17.12.1968 päivätyllä kuulutuksella kaikille asianosaisille tilaisuuden selityksen antamiseen asiassa. Vedenottoon Hiidenvedestä voidaan ryhtyä KHO:n annettua hanketta koskevan päätöksensä.

Vesijohtoveden valmistus

Vedenpuhdistus- ja pohjavesilaitosten toiminta

Vedenpuhdistuslaitosten toiminta on ollut normaalia, eikä huomattavia käyttöhäiriöitä ole esiintynyt. Raakavedenotto laitoksille on tapahtunut pääosaltaan Silvolan altaan kautta. Vantaanjoen vesimäärän vähyyden sekä huolto- ja korjaustöiden takia on 45 vrk:n aikana jouduttu raakavesi ottamaan Vanhakaupungin laitokselle suoraan joesta.

Vesijohtoverkkoon pumputtiin eri laitoksilta yhteensä 69 240 000 m³. Tästä oli Vanhakaupungin osuus 30 692 000 m³ eli 44,3 % ja Pitkälakosken osuus 37 744 000 m³ eli 54,5 %. Pohjavesilaitosten osuus kokonaispumpuamisesta oli 1,2 % eli 804 000 m³, josta Tattarisuon laitos pumppusi 329 000 m³ ja Vuosaaren laitos 475 000 m³. Keskimääräinen vuorokautinen pumppuaminen oli 189 200 m³/vrk. Vuorokautinen pumppuaminen oli suurin 20.6. 252 700 m³, ja pienin 22.6. 118 500 m³.

Kemikaalien kulutus

Molemmilla vedenpuhdistuslaitoksilla tapahtui saostuskemikaalina käytettävän alumiinisulfaatin kulutuksessa laskua edelliseen vuoteen verrattuna: Vanhakaupunki — 1967 63,6 g/m³, 1968 57,4 g/m³ ja Pitkälakoski — 1967 61,7 g/m³, 1968 56,9 g/m³. Tämä johtui pääasiassa raakaveden alentuneesta kalliumpermanganaatin kulutuksesta. Vanhakaupungin laitoksella vaikutti mainitun kemikaalin kulutusta vähentävästi lisäksi vielä se, että laitos käytti edellistä vuotta suhteellisesti enemmän raakavetenä Silvolan tekoaltaan vettä, 1967 85 % ja 1968 89 %, joka hitaan laatuvaihtelunsa ansiosta ei tarvitse juuri lainkaan yliannostusta kuten nopeasti vaihteleva jokivesi.

Raakaveden lisääntynyt ammoniakkipitoisuus aiheutti molemmilla laitoksilla huomattavan kloorin kulutuksen kasvun: Vanhakaupunki — 1967 6,91 g/m³, 1968 9,25 g/m³ ja Pitkälakoski — 1967 7,58 g/m³, 1968 9,84

g/m³. Pääasiassa tästä johtui myös suuri deklorauksessa käytettävän rikkidioksidin kulutuksen kasvu: Vanhakaupunki — 1967 0,58 g/m³, 1968 1,04 g/m³ ja Pitkääkoski — 1967 1,33 g/m³, 1968 1,44 g/m³. Tavallista pitempiaikainen käyttö lisäksi apusaostajana käytettävän vesilasin kulutusta edelliseen vuoteen verrattuna: Vanhakaupunki — 1967 5,03 g/m³, 1968 5,71 g/m³ ja Pitkääkoski 1967 6,69 g/m³, 1968 7,08 g/m³.

Energian kulutus ja tuotanto

Sähköenergiaa kulutettiin koko laitoksella yhteensä 28 259 230 kWh, mistä määrästä 26 168 020 kWh oli ostettua ja 2 091 210 kWh vesilaitoksen itse tuottamaa energiaa. Puhdistus- ja pohjavesilaitoksilla käytettiin energiaa yhteensä 26 699 900 kWh ja laitoksen muu energiankäyttö oli 1 559 330 kWh. Vesijohtoverkkoon pumputtua vesiysikköä kohti oli energian kulutus 0,41 kWh/m³.

Vedentutkimustoiminta

Vedenhankintavesistön tutkimukset ja veden laatu

Vantaanjoen vesistön jokivesien tutkimusta jatkettiin aikaisempien vuosien tapaan veden likaantumisen kehityksen ja veden laadun muutosten seuraamiseksi. Vesistön järvien tilaa tutkittiin lähinnä kriittisimpinä kausina talvella ja kesän lopulla. Vesistön alueen järvien ja jokivesien planktontilannetta seurattiin mikroskooppisin tutkimuksin ja veden hajun määrityksin. Tuusulanjärvestä tehtiin koelaitoksessa erikoistutkimus veden puhdistettavuuden selvittämiseksi.

Raakaveden laatu huononi hieman edelliseen vuoteen verrattuna, mutta pysyi suunnilleen samalla tasolla kuin vuonna 1966. Laadun muuttuminen lienee johtunut osaksi virtaamien erilaisuudesta. Vuodet 1968 ja 1966 olivat normaalia runsasvetisempiä, Vantaanjoen keskivirtaamat 17,0 ja 19,4 m³/s, mutta vuosi 1967 oli niitäkin runsasvetisempi, keskivirtaama 21,0 m³/s. Veden likaantumista osoittavat ammoniakkipitoisuudet nousivat muualla vesistöissä, paitsi Luhtajoen ja Palojoen yläjuoksulla, missä ammoniakkipitoisuus laski edellisen vuoden arvoista noin 50 %. Ammoniakkipitoisuus ja myös sen kasvu olivat Vantaanjoen latvasamalla, Riihimäen alapuolella, selvästi suurempia kuin Pitkääkosken ja Vanhankaupungin vedenottamoilla. Keskimääräinen pitoisuus mg/l näissä vesistökohtissa edellä mainitussa järjestyksessä lueteltuna oli vuonna 1966 1,9, 0,6 ja 0,8, vuonna 1967 1,2, 0,4 ja 0,5 sekä vuonna 1968 2,1, 0,6, ja 0,7.

Vesijohtoveden valvontatutkimukset ja laaduntarkkailu

Lääkintöhallitus hyväksyi 3.4. antamallaan päätöksellä vesilaitoksen vedentutkimustoimiston laboratorion terveydenhoitoasetuksen 55/67 72 §:n mukaiseksi vesijohtoveden fysikaalis-kemiallisia ja mikrobiologisia vesitutkimuksia suorittavaksi laboratoriksi vuoden 1975 loppuun saakka. Tämä toiminta edellyttää mikrobiologista tutkimusta joka viikko vesijohtoverkon vedestä ja neljästi vuodessa puhdistus- ja pohjavesilaitosten raakavedestä. Tämän lisäksi suoritetaan fysikaalis-kemiallinen tutkimus kerran vuodessa vesijohtoverkon vedestä ja laitosten raakavesistä. Näiden velvoitteiden mukainen toiminta aloitettiin vuoden puolivälissä. Valvontatutkimuksissa ei vesijohtoverkon vedessä todettu kolimuotoisia bakteereja.

Edellä olevien tutkimusten lisäksi jatkettiin edelleen vedenpuhdistuksen käytön ja vedenjakelun edellyttämää tutkimusta, joka on monin verroin tiheämpää ja laajempaa sekä mikrobiologisen että fysikaalis-kemiallisen tutkimuksen ja lisäksi veden maku- ja hajuominaisuuksien määrittämisen osalta. Terveystoimintalain 469/65 57 §:ssä mainittuihin puhdistuslaitteiden vastaavan hoitajan tehtäviin määräsi laitos vedenpuhdistuslaitosten käyttökemistit. Päätöksestä ilmoitettiin lääkintöhallitukselle, joka on yleiskirjeessään n:o 1419 määritellyt lain tarkoitettaman henkilön tehtävät ja pätevyysvaatimukset.

Vedenhankintasuunnitelmiin liittyvät tutkimukset

Hiidenveden ja sen yläpuolisen vesistön-osan veden laadun tutkimukset jatkuivat entisessä laajuudessaan. Vedenhankinnan yhteydessä toteutettavasta vesistön säännöstelystä johtuvat kalataloudelliset velvoitteet olivat tutkimuksien tärkeänä kohteena, ja kalojen kasvatuslampia pyrittiinkin saamaan vesistön pohjoisten järvien alueelle.

Päijänteen veden laatuun ja vesistön tilaan kohdistettiin yhä tiiviimpää tutkimusta. Puunjalostusteollisuuden jättevaikutuksien

määrää ja leviämistä kartoitettiin järven poikki ulottuvin monin linjahavainnoin, erityisesti Päijänteen keskiosassa olevan pahimman likaantumiskohdan eteläpuolella. Järven luonnontilasta tapahtuneen ja erilaisten jätekuormitusten vaikutuksesta johtuneen rehevöitymisen arvioimiseksi käytettiin biologisen kasvun tuotantoa selvittäviä uusimpia, radioaktiivisuutta hyväksi käyttäviä menetelmiä. Perustuotannon seurauksena syntyneen biomassan havainnoinnissa toteutettiin maassamme uutta, erittäin tiheävälisiä tarkkailua ja siihen liittyvää nopeutettua mikroskooppista tutkimusta.

Vedenjakelu

Vesijohtoverkko ja sen rakentaminen

Vuosi 1968 oli ennätysvuosi vesijohtojen rakentamisen suhteen, sillä 1960-luvun rakentamismäärät ylitettiin keskimäärin noin neljänneksellä. Pää- ja jakelujohtoja rakennettiin yhteensä 44 212 m. Vanhoja johtoja poistettiin 5 761 m, joten vesijohtoverkon kokonaispituus lisääntyi 38 451 m:llä, mikä on noin 20 % enemmän kuin vuonna 1967. Verkon pituus oli vuoden lopussa 759 489 m. Tästä määrästä oli kaupungin hallinnollisen rajan ulkopuolella Otaniemessä vesilaitokselle kuuluvia johtoja kaikkiaan 7 157 m.

Pääjohtojen kokonaispituus vuoden vaihteessa oli 90 729 m. Osa niistä on asennettu kallioon louhittuihin johtotunneleihin, joiden pituus oli 10 350 m. Huomattavimmat pääjohtojen rakennustyöt olivat Ilmalan — Alppilan välinen tunneliosuus Mäkelän teollisuusalueen ja Viipurinkadun välillä sekä Myllypuron — Mellunkylän ja Malmin pääjohdot. Ensin mainitussa työssä asennettiin NS 1000:n johtoa 1 275 m, josta 888 m uuteen kalliotunneliin. Myllypuron — Mellunkylän NS 800:n suuruisen johdon rakennustyöt alkoivat vuoden lopulla, ja tästä noin 1 100 m pitkistä johtotyöistä asennettiin vuoden vaihteeseen mennessä 302 m. Malmin pääjohdon rakentamisen välitavoite hautausmaan ja rautatien välillä saavutettiin vuoden lopussa, kun NS 600:n johtoa oli asennettu 433 m.

Huomattavimmat alueelliset rakennuskohdeet, joissa asennettiin yhteensä 35 159 m eri suuruisia jakelujohtoja sijaitsevat itäisillä ja pohjoisilla esikaupunkialueilla, missä edel-

leen on myös jakeluverkon suunnittelun painopiste. Jakelujohtojen kokonaispituus vuoden lopussa oli 668 679 m.

Talojohtojen määrä lisääntyi 980 kpl:lla ja oli vuoden lopussa 13 356 kpl. Niihin liitettyjen vesimittarien kokonaismäärä vuoden vaihteessa oli 13 075 kpl.

Vesijohtoverkon laajentuessa ja täydentyessä yhä enemmän myös kaupungin reuna-alueilla, on yleisten vesipostien määrässä tapahtunut huomattavaa laskua. Kertomusvuonna määrä väheni 14 kpl:lla ja oli vuoden lopussa 227 kpl. Tilapäisiä maanpäällisiä kesävesijohtoja rakennettiin touko—lokuun väliseksi ajaksi 11 000 m. Niiden varteen tehtiin 86 kpl. tilapäisiä vesiposteja.

Vesijohtoverkon vuodot

Kertomusvuonna oli pää- ja jakelujohdoissa vuotoja kaikkiaan 147 kpl, vuonna 1967 148 kpl, eli 1 vuoto/5 166 m. Talojohtovuotoja oli 89 kpl, vuonna 1967 94 kpl, eli 1 vuoto/150 talojohtoa. Vuotojen määrää voitaneen pitää normaalina. Mitään suurempia, laajoille alueille ulottuvia häiriöitä ei vaurioista aiheutunut, sillä ne saatiin nopeasti eristetyksi ja korjatuiksi.

Tarkastustoiminta

Tarkastustoimisto tarkasti ja hyväksyi kertomusvuonna yhteensä 1 325 kiinteistön vesijohto- ja viemäripiirustukset, edellisen vuoden määrän ollessa 1 122 kpl. Näistä 273 kpl. koski uudisrakennusten vesijohto- ja viemäritöitä, 52 kpl. vesijohtojen tai vie-

märien uusimistöitä, 967 kpl. muiden kuin uudisrakennusten liittymisiä kaupungin vesijohto- ja viemäriverkkoon ja 33 kpl. muita töitä. Kiinteistöjen vesijohto- ja viemäriasiennustöiden tarkastuskäyntejä tehtiin 3 792 kpl. Vuonna 1967 vastaava luku oli 3 367 kpl.

Kaupungin vesijohto- tai viemäriverkkoon liitettyjen tai liitettävien kiinteistöjen vesijohto- ja viemäritöitä suorittamaan oikeutettuja urakoitsijoita oli vuoden lopussa yhteensä 95 toiminimeä.

Laitokselle hyväksymistä varten toimitettuja vesijohto- ja viemärialan tuotteita koskevia lausuntoja annettiin 59 kpl.

Sisäjohtotyöt

Sisäjohtotoimisto laati suunnitelmat ja suoritti osan lämpö-, vesi- ja viemäriasiennuksista vesilaitoksen omilla työmailla, joita olivat Ilmalan II vesisäiliö ja Pitkälän varavoima- ja huoltorakennus. Helsingin kaupungin rakennusviraston Puotinharjun kaupunginosaan rakennuttaman Kastelholman kalliosuojan putkityöt saatiin valmiiksi syksyllä. Muu vuoden aikana tapahtunut asennustoiminta käsitti kaupungin omistamisissa kiinteistöissä suoritettuja korjaus- ja huoltotöitä.

Vedenmyynti

Toimintavuoden 1968 vedenmyynti oli 65 613 905 m³ eli 94,8 % vuoden kokonaiskulutuksesta. Kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 2,3 %. Vesilaitoksen kuluttajille myytiin vettä 65 402 986 m³, mistä määrästä kaupungin hallinnollisten rajojen ulkopuolelle Otaniemeen myytiin 834 660 m³. Tämän lisäksi myytiin vettä Espoon kauppalalle 115 730 m³ ja Helsingin maalaiskunnalle 95 189 m³. Laitoksen puhdistetun veden omakäyttö oli 375 000 m³ ja muu käyttö ja

häviöt, joihin luetaan vesijohtoverkon vuodot, mittaushäviöt, katurakennustöiden yhteydessä käytetty vesi, palonsammutusten vaatima vesi ym. oli noin 3 250 000 m³.

Kuluttajien määrä vuoden lopussa oli 12 078. Vastaava määrä oli edellisenä vuonna 11 198, joten kuluttajien määrä kasvoi 880:lla.

Rakennustoiminta

Hiidenvesi-hankkeen I vaihe

Länsi-Suomen vesioikeuden vuoden 1967 lopussa antaman päätöksen perusteella tehtiin vuoden aikana eräitä rakennustöitä vesistöissä. Härkälänjoen ja Larkinkosken perkauksesta allekirjoitettiin urakkasopimus Insinööritoimisto Oy Vesi-Pekan kanssa 7.2. 1968. Perkausten pituus oli kaikkiaan noin 13 800 m ja massoja siirrettiin noin 100 000 m³. Perkaustyön yhteydessä rakennettiin Salmijärven pato ja Härkälänjoen mittapato,

kaksi limnigrafiasemaa, neljä putousporrasta sekä rakennettiin tai vahvistettiin 15 siltää. Töiden vastaanottotarkastus pidettiin 28.8.

Hiidenveden pumppuaseman vedenotto-kanavan ruoppauksesta allekirjoitettiin urakkasopimus Satama ja Ruoppaus Oy:n kanssa 12.8. Ruoppauksen pituus oli noin 670 m, leveys noin 16 m ja pohjan korkeus noin NN + 27 m. Massoja siirrettiin noin 20 000 m³. Töiden vastaanottotarkastus pidettiin 11.10.

Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen peruskorjauksen II rakennusvaihe

Kaupunginhallitus hyväksyi 6.4.1968 kaupunginvaltuuston vuonna 1967 hyväksymän kokonaisuohjelman perusteella laaditut Vanhankaupungin laitoksen peruskorjauksen II vaihetta koskevat pääpiirustukset. Suodatinrakennuksen perustusten maankaivutyöt ja puhdasvesialtaiden louhintatyöt voitiin kuitenkin aloittaa jo vuoden alkupuolella. Insinööritoimisto Oy Veston kanssa allekirjoitettiin 29.1. urakkasopimus suodatinlaitoksen pohjan maankaivu-, kallionlouhinta- ja kaivinpaalutustöistä. Töiden vastaanottotarkastus pidettiin 19.7. ja jälkitarkastus 1.8.

Kallioon louhittavien puhdasvesialtaiden sekä korkeapainepumppuaseman ja muiden niihin liittyvien tilojen tilavuus on 92 000 m³. Louhintatöistä allekirjoitettiin Rakennus Oy Laineen kanssa urakkasopimus 13.3. ja työt valmistuivat vähäisiä lisä- ja viimeistelytyitä lukuunottamatta vuoden loppuun mennessä.

Suodatinlaitoksen rakennustöistä allekirjoitettiin kattohintaan sidottu laskutyösopimus Rakennus- ja insinööritoimisto Teräsbetoni Oy:n kanssa 26.7. Suodatinlaitoksen kokonaistilavuudeksi tulee 56 920 m³. Laitos on

altaiden osalta teräsbetonirakenteinen. Suodatinhalli rakennetaan rungon osalta elementtirakenteisena ja seinämateriaalina käytetään punaista tiiltä.

Ilmalan II vesisäiliö

Ilmalan II vesisäiliön perustustöitä jatkettiin vuoden alussa. Töiden vastaanottotarkastus pidettiin 5.3. ja jälkitarkastus 26.3. Säiliö- rakennuksen rakennustöistä allekirjoitettiin urakkasopimus Rakennus- ja insinööritoimisto Teräsbetoni Oy:n kanssa 16.2. Säiliöt rakennetaan esijännitetystä teräsbetonista pilariston varaan. Rakennuksen seinämateriaalina käytetään punaista tiiltä. Työt edistyivät kertomusvuoden aikana siten, että säiliöt saatiin valettua.

Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitoksen varavoima- ja huoltorakennus

Kertomusvuoden aikana aloitettiin Pitkäkosken laitoksen varavoima- ja huoltorakennuksen rakentaminen. Rakennuksen tilavuus on 3 855 m³ ja se on kokonaan elementtirakenteinen. Urakkasopimus allekirjoitettiin 15.8. Rakennusliike Häyrinen Oy:n kanssa.

Vanhankaupungin laitoksen peruskorjauksen yhteydessä louhittiin puhdasvesialtaat kallion sisään Jokiniementien länsipuolelle. Kuvassa keskimäinen kolmesta allasluolasta, joiden yhteinen vesitilavuus on 56 000 m³. Luolan pituus on 135 m, leveys 15,5 m ja keskikorkeus noin 12,5 m.

Vedenhankinnan kaukosuunnittelu

Vedenhankinta Päijänteestä

Toimintavuonna valmistui vesilaitoksella vuonna 1967 aloitettu selvitystyö Helsingin kaupungin, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan vedenhankintajärjestelmän niveltämisestä Päijänteestä suunniteltuun veden kaukohankintaan.

Vuodesta 1964 alkaen tie- ja vesirakennushallituksessa laadittavana ollut Helsingin alueen vedenhankinnan yleissuunnitelma valmistui niinkään toimintavuonna. Suunnitelman laatimisen yhteydessä oli asetettu toimikunta, joka valmisti ehdotuksen rahoitus- ja organisaatiokysymyksistä. Vedenhankinnan yleissuunnitelma ja toimikunnan ehdotus olivat kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön lähettämänä lausunnolla kunnissa vuoden lopulla. Samanaikaisesti niiden kanssa oli lausunnolla maatalousministeriön lähettämänä maataloushallituksessa laadittu Keski-Uudenmaan vesiensuojelun yleissuunnitelma ja siihen liittyvä Vesijärvi — Espoonlahti vesiensuojelusuunnitelma. Ministeriöt olivat sopineet lausuntojen pyytämisestä samanaikaisesti keskusvirastojen laatimista suunnitelmista.

Teollisuuslaitosten lautakunnalle antamassaan lausunnossa vesilaitos esitti, että kaupunki osallistuisi vedenhankinnan yleissuunnitelmassa esitettyyn Päijänteen ja Silvolan tekoaltaan väliseen tunnelihankkeeseen ja

kustantaisi rakennettavasta kalliotunnelista, jonka vedenjohtokyky tulee tarvittaessa voida nostaa määrään 13 m³/s, vesivarausta 5 m³/s vastaavan osuuden. Edelleen vesilaitos esitti, että kaupungin liittyminen Vesijärvi — Espoonlahti vesiensuojelusuunnitelmassa esitettyyn vedensiirtohankeeseen ei tule lausunnolla olleen suunnitelman pohjalta kysymykseen, sillä vesilaitos katsoo, että suunnitelma on esitettyssä muodossaan ja laajuudessaan kokonaisuutena ottaen kaupungin etujen vastainen. Laitoksen käsityksen mukaan voidaan Vantaanjoen vesistöalueelle tarvittaessa johtaa lisää vesiä edullisimmin Päijänne-tunnelista käyttämällä sen alkuvaiheessa vapaana olevaa kapasiteettia.

Helsingin vedenhankinta voidaan turvata Päijänne-suunnitelman toteuttamisella vuosikymmeniksi eteenpäin ja näin ollen aikaisemmin esillä olleet merivesisuunnitelmat ovat siirtyneet kaukaiseen tulevaisuuteen.

Toimintavuoden syksyllä vesilaitos sai valmiiksi selvityksen »Päijänne ja vedenhankinta», joka sisältää tutkimusten ja muun aineiston perusteella laaditut perustiedot Päijänteen nykyisestä veden laadusta sekä järven kuormituksesta ja sen muuttumisesta. Selvityksessä tarkastellaan lisäksi Päijänteen suojelutarvetta veden pysyttämiseksi yhdyskunnan vedenhankintaan sopivana.

Materiaalitoiminnot

Vesilaitoksen materiaalitoimintoihin katsotaan kuuluviksi laitoksen hankinta- ja varastotoiminnot, kuljetukset sekä konepajan työt niiltä osin kuin ne käsittävät vakiotarvikeluontoisten vesijohtoverkon laitteiden ja erikoisosien valmistusta laitoksen varastoon. Hankintojen yhteisarvo oli uudisrakennusten koneita ja laitteita lukuunottamatta 10,90 mmk. Tästä oli raaka-aineiden ja vakiotarvikkeiden osuus 7,52 mmk, vedenpuhdistuskemikaalien 1,66 mmk, kalusto- ja kuluttajalaitteiden 0,25 mmk sekä muiden

tavara- ja palvelusuontoisten hankintojen 1,47 mmk. Vastaavat arvot olivat vuonna 1967 3,08 mmk, 1,31 mmk, 0,43 mmk ja 1,06 mmk eli yhteensä 5,88 mmk. Ulkopuolelta suoritettujen hankintojen lisäksi laitoksen konepaja toimitti kertomusvuonna vesijohtoverkon laitteita ja erikoisosia yhteensä 1,38 mmk:n arvosta vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 1,17 mmk.

Varastojen yhteisarvo oli vuoden lopussa 4,36 mmk vastaavan arvon oltua edellisenä vuonna 3,61 mmk.

Taloudellinen tulos

Vuoden ylijäämä oli 2 746 474 mk. Taloudellinen tulos oli hyvä.

Kokonaiskustannuksista oli kiinteiden pääomakustannusten osuus 54,8 %, palkkojen 22,2 %, kemikaalien ja sähkön 9 % sekä muiden kustannusten 14 %. Vuoden 1967 vastaavat luvut olivat 55,2 %, 22,4 %, 8,9 % ja 13,5 %.

Toimintavuoden ylijäämä oli 1,3 % omaisuustaseen osoittamasta käyttöomaisuuden arvosta, joka oli 211 089 648 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon kustannuksiin sisältyvä käyttöomaisuuden korko 11 229 961 mk, joka on laskettu 6 %:n mukaan, todetaan laitoksen tuottaneen noin 7,3 %:n koron sijoitetulle pääomalle.

Talousarvion mukainen tulostase 31.12.1968

K u l u t:

I Varsinaiset menot:

1. Hallinto	527 940,13	
2. Vedenhankinta	4 247 624,46	
3. Puhdistuslaitokset	9 416 339,41	
4. Vesijohtoverkko ja vesisäiliöt	12 286 842,96	
5. Vesipostien hoito	302 794,46	
6. Vedenmyynti- ja kuluttajalaitteet	1 205 543,87	
7. Sivutoiminta	5 142 700,69	33 129 785,98

II Ylijäämä:

1. Tilikauden ylijäämä	2 746 473,53	
	mk	35 876 259,51

T u o t o t:

I Varsinaiset tulot:

1. Vedenmyynti	29 526 170,40	
2. Vesipostit	410 182,29	
3. Sivutoiminta	5 509 838,29	
4. Satunnaiset tuotot	129 112,49	
5. Sisäiset viennit	300 956,04	35 876 259,51
	mk	35 876 259,51

Tulostase 31.12.1968

Kulut:

I	Varsinaiset kulut		
	1. Palkat	8 182 390,13	
	2. Henkilösivukulut	1 434 181,85	
	3. Vedenhankinnan ja -puhdistuksen raaka-aineet ..	3 255 895,83	
	4. Tarvikkeet	3 611 664,28	
	5. Kaluston hankinta	36 778,58	
	6. Vuokrat	29 358,66	
	7. Vakuutusmaksut ja autoverot	26 642,35	
	8. Muut vieraat palvelukset	1 114 618,26	
	9. Toimistokulut	185 435,11	
	10. Käyttöomaisuuden poisto	6 758 119,86	
	11. Käyttöomaisuuden korko	11 229 960,50	
	12. Konttokuranttivelan korko	601 464,49	
	13. Luottotappiot	3 070,69	
	14. Osuus lautakunnan ja sen kanslian menoihin ...	28 173,64	
	15. Osuus kassa- ja tiliosaston menoihin	—	36 497 754,23
II	Tilikauden ylijäämä		2 746 473,53
			<u>mk 39 244 227,76</u>

Tuotot:

I	Varsinaiset tuotot		
	1. Vedenmyynti	29 526 170,40	
	2. Yleiset vesipositit	410 182,29	
	3. Sivutoiminta	5 509 838,29	35 446 190,98
II	Ylimääräiset tuotot		
	1. Sekalaiset tuotot	129 112,49	
	2. Sisäiset viennit, veden omakäyttö	300 956,04	
	3. Uudisrakenteiden välilliset kustannukset	3 367 968,25	3 798 036,78
			<u>mk 39 244 227,76</u>

Omaisuuustase 31.12.1968

Vastavaa:

I	Varsinainen omaisuus		
	A Rahoitusomaisuus		
	Rahaa käteisenä	608,82	
	Shekkitili	6,22	
	Postisiirtotili	134 009,21	
	Tilisaamiset	2 242 874,42	2 377 498,67
	B Vaihto-omaisuus		
	Raaka- ja tarveaineet		4 359 174,59
	C Käyttöomaisuus		
	Tilikauden alussa	187 166 008,31	
	Talousarvion ulkopuolinen lisäys	47 307,36	
	Uudisrakenteet	30 634 452,38	
		217 847 768,05	
	Poisto	6 758 119,86	211 089 648,19
II	Siirtyvät erät		
	Uudisrakenteiden nostamattomat määrärahat		17 438 410,64
III	Ylimääräinen omaisuus		
	Talletetut vieraat arvopaperit		84 448,11
			mk 235 349 180,20

Vastattavaa:

I	Vieras pääoma		
	A Lyhytaikainen		
	Tilivelat	2 163 776,86	
	Ennakkotulot	1 500,—	
	Talletetut vieraat varat	94 303,87	
	Konttokuranttivelka kaupungin kassaan	1 815 067,11	4 074 647,84
	B Pitkäaikainen		
	Pääomavelka kaupungille		211 089 648,19
II	Siirtyvät erät		
	Uudisrakenteiden nostamattomat määrärahat		17 438 410,64
III	Oma pääoma		
	Tilivuoden ylijäämä		2 746 473,53
			mk 235 349 180,20

Organisaatio ja henkilökunta

Laitoksen toiminta on vähitellen kiteyty-
nyt uuden organisaation mukaiseksi, joka
oli nyt voimassa ensimmäisen täyden toi-
mintavuoden teollisuuslaitosten lautakunnan
30.6.1967 vahvistamien osastojen tehtävien
mukaisena. Organisaation lähempi tarkastelu
ei ole vielä ajankohtainen lyhytaikaisesta
kokemuksesta johtuen, mutta yleensä voi-

daan kuitenkin todeta sen vastanneen sille
asetettuja tavoitteita.

Henkilökunta käsitti vuoden lopussa 547
henkilöä edellisen vuoden vastaavan luvun
oltua 548 henkilöä. Kuoleman kautta poistui
laitoksen palveluksesta 2 henkilöä ja eläk-
keelle siirtyi 8 henkilöä.

Vesilaitos osallistui 15–19.5. pidetyille LVI-messuille tiedotusosastolla, jossa esiteltiin kaupun-
gin vedenkulutuksen kehitystä 90 vuoden aikana ja selostettiin tulevaisuuden vedenhankinta-
suunnitelmia.

39. Kaasulaitos

Toimintavuosi 1968

Vuosi 1968 oli kaasulaitoksen 108. toimintavuosi ja 68. vuosi kaupungin omistuksessa.

Huolimatta siitä, että nykyisin hiililaitoksen toisen päätuotteen ja taloudellisen tuloksen ratkaisevan tuotteen koksien markkinointinäkömät olivat kertomusvuoden talousarvion laatimisaikaan keväällä 1967 lähinnä terästeollisuuden kansainvälisestä lamasta johtuen jonkin verran heikentyneet, rohjettiin talousarvio ja tuotantosuunnitelma v:lle 1968 tehdä edellisten vuosien tapaan täysitehoiseen koksintuotantoon tähdäten. Niinpä talousarviossa suunniteltiin koksintuotannon nousevan 149 000 tonniin, kaasun kokonaistoimituksen 41,1 milj. m³:iin ja raaka-ainehiilen käytön 202 000 tonniin.

Koska terästeollisuuden lama päinvas-
taisista ennustuksista huolimatta jatkui vuoden 1967 lopussa ja terästeollisuutemme pienentynyt koksintarve vuodelle 1968 päätettiin syksyllä 1967 tehdyillä sopimuksilla tyydyttää kaiken lisäksi miltei täysin neuvostoliittolaisella koksilla, joutui kaasulaitos aloittamaan toimintavuoden noin 15 % suunniteltua pienemmällä

tuotantoasteella. Koska myöskään koksien vientiyritykset Ruotsiin eivät devalvaatiosta ja siihen liittyneestä vientimaksulaista johtuen vuoden 1968 ensimmäisellä puoliskolla onnistuneet toivotulla tavalla, oli koksintuotantoa pakko kesästä lähtien edelleen alentaa. Tosin koksienmyynti kotimaahan ja varsinkin vienti Ruotsiin piristyivät merkittävästi vuoden viimeisellä neljänneksellä. Tästä huolimatta lähinnä keventääkseen ylisuurta koksivarastoaan laitos toimi alennetulla toiminta-asteella aina kertomusvuoden loppuun asti.

Edellä selostettuun perustuen jäi koksien kokonaistuotanto v. 1968 114 000 tonniin eli noin 24 % suunniteltua pienemmäksi. Raaka-ainehiiltä, joka tuotiin v. 1968 kokonaan Neuvostoliitosta, käytettiin noin 150 000 tonnia. Kovien markkinointiponnistusten ansiosta, jotka johtivat tulokseen lähinnä loppuvuoden aikana, koksien kokonaisynti kohosi 135 100 tonniin. Kun koksien oma käyttö generaattorikaasun valmistukseen oli noin 5 800 tonnia, pieneni koksivarasto vuoden aikana peräti 26 900 tonnilla eli 41 300 tonnista 14 400 tonniin.

Koksin kokonaismyynnistä markkinoivat helsinkiläiset polttoaineliikheet keskuslämmitystarkoituksiin maan eri osiin noin 53 300 tonnia eli 39 %. Kaasulaitoksen suoran myynnin osuus oli 61 % eli 81 800 tonnia, josta talojen lämmitykseen suuntautui noin 23 000 tonnia, kotimaan teollisuuteen noin 44 800 tonnia ja vientiin Ruotsiin noin 13 100 tonnia sekä Tanskaan noin 900 tonnia. Viennin määrä kasvoi vientimaksusta huolimatta lähes kaksinkertaiseksi edelliseen vuoteen verrattuna.

Talousarviossa suunniteltiin jakeluverkostoon pumpattavan kaasumäärän nousevan 41,1 milj. m³:iin. Edellä selostetusta huomattavasti pienemmästä tuotantoasteesta johtuen nousi todellinen määrä vain 33,5 milj. m³:iin. Niinpä sähkölaitokselle toimitettiin ylijäämäkaasua vain 1,5 milj. m³ suunnitellun 5,7 milj. m³:n asemesta. Myös yleiseen kulutukseen jakeluverkostoon pumpatun kaasun määrä jäi arvioitua pienemmäksi nousten 31,9 milj. m³:iin, mikä merkitsi 1,9 % laskua edellisen vuoden arvosta.

Katuputkiverkostossa suoritettiin kertomusvuoden aikana vain muutos- ja uusimistöitä eikä verkostoa laajennettu. Katujohtoja uusittiin yhteensä 1 856 m. Verkoston yhteispituus oli vuoden päättyessä 261,050 km. Uusia kaasukojeita asennettiin 354 kpl ja verkostoon liitettyjen kojeiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 95 645 kpl.

Sivutuotteiden tuotanto oli alennetusta tuotantoasteesta johtuen suunniteltua pienempi. Kivihiilitervan tuotanto nousi 3 700 tonniin ja raakabentseenin 570 tonniin edellisen vuoden vastaavien lukujen oltua 4 500 tonnia ja 670 tonnia. Nämä tuotteet markkinoitiin maamme kemianteollisuudelle.

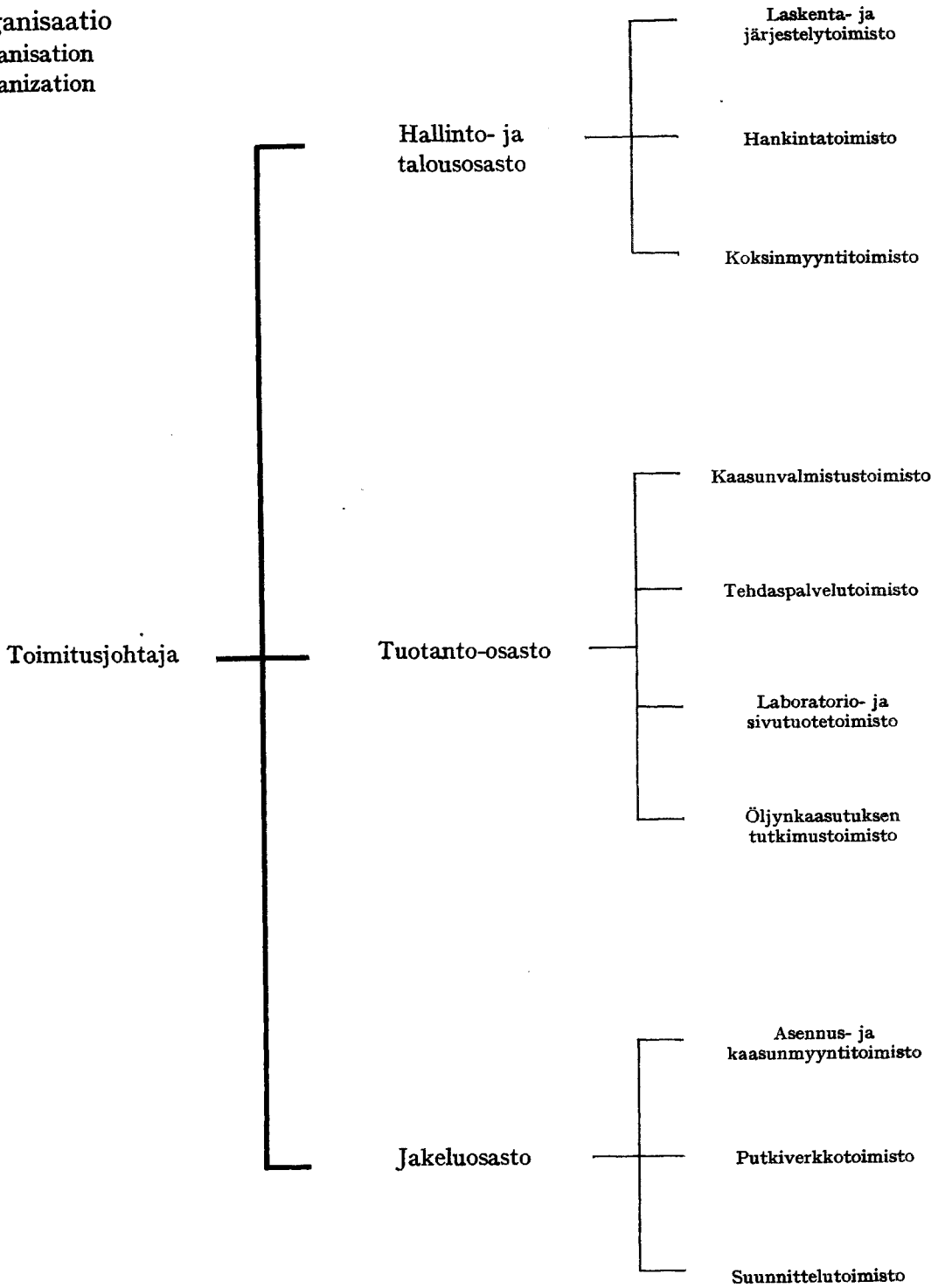
Kaasulaitoksen taloudellinen tulos muodostui huomattavasti paremmaksi kuin talousarviossa oli ennustettu. Tilinpäätöksen osoittama lopullinen vajeus oli 458 860 mk, mikä on 1 168 840 mk parempi tulos kuin talousarviossa oli edellytetty. Saavutettuun hyvään tulokseen vaikuttivat lähinnä onnistunut koksin markkinointi, jonka ansiosta laitoksen koksivarasto pieneni olennaisesti, sekä menojen nousun tehokas hillitseminen. Osoituksena määrätietoista rationalisoinnista on henkilökunnan pieneneminen noin 8 %:lla, 356:sta henkilöstä 328:aan henkilöön.

Edellyttäen, että kaasulaitosta suhteellisesti rasittavat eläkekustannukset olisi laskettu Khn 27.12.1967 päättämällä kustannuslaskennallisesti oikeammalla tavalla eli prosentuaalisena (13,91 %) määränä maksetuista palkoista, kuten vuoden 1969 alusta lähtien tehdään olisi kaasulaitos kertomusvuonna tuottanut ylijäämää noin 380 000 mk.

Vuonna 1968 suoritettujen investointien määrä oli vain 97 426 mk. Kun otetaan huomioon laitoksen vajeus, investoinnit sekä poistojen ja korkojen yhteismäärä, tuloutti kaasulaitos kaupungille v. 1968 1 753 046 mk. Laitoksen pääoma-arvo pieneni 1 218 948 markalla ollen kertomusvuoden lopussa 15 288 677 mk.

Teollisuuslaitosten lautakunnan v. 1965 asettama kaasulaitoksen tariffipoliittikkaa ja vastaista kehitystä tutkiva jaosto antoi I osamietintönsä 23.8.1968. Mietinnössään esittää jaosto, että kaasulaitostoimintaa jatkettaisiin Helsingissä siirtymällä kivihiileen perustuvasta toiminnasta öljytuotteiden kaasutukseen. Teollisuuslaitosten lautakunta teki tämän mukaisen esityksen kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuusto päätti 13.11.1968 kaasulaitoksen siirtymisestä öljytuotteiden kaasutukseen vuoden 1971 alusta lukien.

Organisaatio
Organisation
Organization

I. Organisaatio ja henkilökunta

Helsingin kaupunginhallituksen 21.10. 1968 tekemän päätöksen perusteella kaasulaitos ryhtyi yhteistoiminnassa kaupunginhallituksen järjestelytoimiston kanssa valmistelemaan laitoksen tuotantojärjestelmän muuttamisen yhteydessä vapautuvan henkilökunnan sijoittamista kaupungin muiden virastojen ja laitosten palvelukseen. Henkilökunnan sijoittamista valmistelemaan ja hoitamaan määräsi toimitusjohtaja 1.12.1968 alkaen kaasunvalmistustoimiston päällikön dipl.ins. B. E. Janssonin. Samasta ajankohdasta alkaen

määrättiin kemisti A. Keisalo hoitamaan oman virkansa ohella kaasunvalmistustoimiston päällikön tehtäviä.

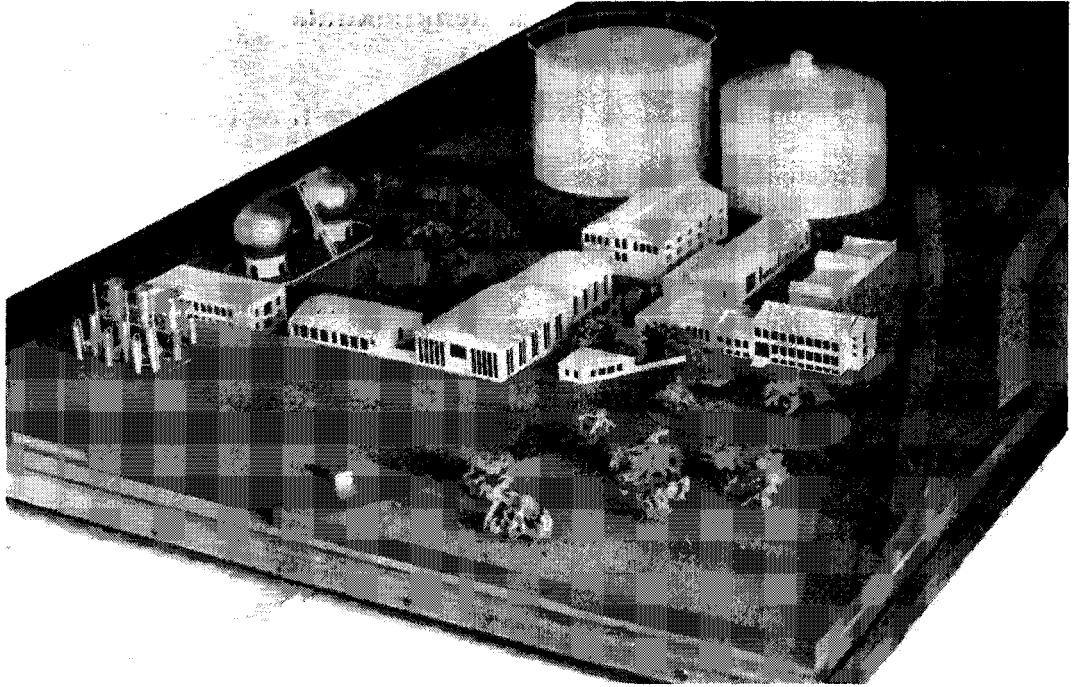
Kertomusvuoden aikana väheni henkilökunnan kokonaismäärä 28 henkilöllä. Henkilökunnan lukumääräiset muutokset vuoden 1968 aikana ilmenevät taulukosta 1.

Helsingin kaupunginvaltuuston 7. 9. 1966 vahvistamaan kaasulaitoksen uuteen johtosääntöön perustuva organisaatio on esitetty edellisellä sivulla.

Taulukko 1 — Tabell 1 — Table 1

Henkilökunta — Personalen — Personnel

Henkilökuntaryhmä - Personalgrup - Personnel group	Henkilöitä palveluksessa - I anställning den. - In service 31.12.1967	Henkilökunnan muutokset — Personalförändringar — Changes of personnel						Henkilöitä palveluksessa - I anställning - In service 31.12.1968
		Kvasto tai Khs nimitti - Ut-nämnda av Stige eller Sin - Appointed by City Council or City Board	Teolk nimitti - Ut-nämnda av industriverksamheten - Appointed by Board of Industry Works	Toim.johdt. nimitti - Ut-nämnda av verkst. dir. - Appointed by Managing Director	Eronneet - Avgångna - Retired	Eläkkeelle siirtyneet - Pensionerade - Pensioned	Kuolleet - Avlidna - Deceased	
Vakin. viranhaltijat — Ordinarie tjänstemän — Permanent functionaries	51	—	—	—	—	—	—	49
Tilapäiset viranhaltijat ja viransijaiset — Tillf. tjänstemän och tjänstförrättande — Occasional functionaries and substitutes	3	—	—	—	—	—	—	3
Työsopimussuhteessa olevat kuukausipalkkaiset — Månadslöntagare i arbetsavtalsförhållande — Monthly salaried persons with working agreement	58	—	—	22	10	3	1	66
Työntekijät — Arbetare — Workers	244	—	—	23	43	13	1	210
Yhteensä — Sammanlagt — Total	356	—	—	45	53	18	2	328

Pienoismalli öljytuotteeseen perustuvasta kaasulaitoksesta. Kuvassa vasemmalla näkyy uusi kaasutuslaitteisto raaka-ainesäilöineen.

2. Suunnitelmat kaasuntuotantojärjestelmän muuttamisesta

Kaasulaitos on jo 1950-luvun loppupuolella todennut, että kivihiileen perustuvan kaasulaitostoiminnan taloudelle erittäin tärkeän tuotteen koksien markkinointi lämmityspolttoaineeksi tulee vaikeutumaan öljyn vallatessa yhä enemmän jala-sijaa tällä energiatarpeen alalla. Kaasulaitoksen koksia on sen hyvien laatuominaisuuksien takia onnistuttu myymään vuosittain huomattavia määriä terästeollisuudelle. Tämän vuoksi on laitoksen taloudellinen tulos ollut aina viime vuosiin asti tyydyttävä. Johtuen yhä kiristyvästä kilpailusta teollisuuskoksimarkkinoilla, jyrkästi kohonneesta palkka- ja kustannustasosta sekä lämmityskoksin menekin odotettua nopeammasta pienenemisestä on laitoksen kuitenkin ollut pakko vuoden 1968 aikana

esittää kaupungin päättävälle elimille tuotantojärjestelmän muutosta. Päätaivoitteena on ollut Helsingin kaasuntarpeen tyydyttäminen siten, että kaasua valmistettaessa ei synny koksia eikä muitakaan vaikeasti markkinoitavia sivutuotteita ja että tuotantoprosessi voidaan mahdollisimman pitkälle automatisoida.

Kaasulaitos on 1960-luvun alusta lähtien tutkinut uusia kaasunvalmistusmenetelmiä. Sopivimmaksi on osoittautunut öljytuotteita raaka-aineenaan käyttävä tuotantojärjestelmä, johon Länsi-Euroopassa ja Skandinaaviassa oleva kaupunkikaasuteollisuus on melkein täydellisesti siirtynyt. Niissä maissa, joissa maakaasua on riittävästi saatavissa, kuten Amerikassa, Kanadassa, Neuvostoliitossa ja viime

aikoina osittain eräissä Länsi-Euroopan valtioissa on kaupunkikaasun tuotanto lopetettu ja kaasulaitteet muutettu maakaasulla toimiviksi. Koska Suomessa ei ole saatavissa maakaasua eikä sen saannista lähitulevaisuudessa ole tietoa, on Helsingin kaasulaitos tutkimuksissaan päätenyt kaasuntuotantomenetelmään, joka perustuu kevyen bensiinin tai nestekaasun käyttöön.

Helsingin kaupungin teollisuuslaitosten lautakunta asetti v. 1965 jaoston tutkimaan kaasulaitoksen tariffipolitiikkaa ja laitoksen vastaista kehitystä. Tutkittuaan eri vaihtoehtoja, mm. kaasuliesien korvaamista sähköliesillä, esitti jaosto mietinnössään 23.8.1968 teollisuuslaitosten lautakunnalle, että kaasulaitostointia jatkettaisiin siirtymällä kivihiiileen perustuvasta toiminnasta öljytuotteiden kaasukukseen. Teollisuuslaitosten lautakunta teki tämän mukaisen esityksen kaupunginhallitukselle. Kaupunginvaltuusto päätti istunnossaan 13.11.1968, että kaasulaitoksen nykyiselle tehdasalueelle ra-

kennettavaan öljytuotteeseen perustuva kaasulaitos raaka-ainesäiliöineen siten, että laitteisto on toimintavalmis vuoden 1971 alussa.

Kaasulaitos sai 11.11.1968 tarjoukset kaasuntuotantoon käytettävästä kevytbensiinistä ja nestekaasusta. Tarvittavista laitteistoista sai kaasulaitos tarjoukset 15.11.1968. Raaka-ainetarjousten perusteella kävi ilmeiseksi, että kaupunkikaasuntuotanto olisi syytä aloittaa nestekaasuun perustuen kuitenkin siten, että laitteisto voidaan muuttaa tarpeen vaatiessa muulle kevyelle öljytuotteelle sopivaksi ja että myös maakaasun mahdollinen käyttö tulevaisuudessa on huomioitu. Raaka-aineen varastoimiseksi ja kaasulaitteiston käyttämiseksi välttämättömät lupapyynnöt on tehty näiden suuntaviivojen mukaan.

Kaasulaitos tulee näin ollen siirtymään uuteen tuotantjärjestelmään ajankohdanaan, jolloin kivihiiileen perustuva kaasulaitos on Helsingissä toiminut 110 vuotta.

3. Kaasulaitoksen toiminta 1968

Kertomusvuoden aikana valmistettiin kaasu edelleen kivihiiilestä. Kaasun valmistus oli 55,6 milj. m³, josta uunien lämmitykseen käytettiin 22,2 milj. m³ ja lo-

put pumpattiin jakeluun. Koksin tuotanto oli 113 858 tonnia. Lisäksi saatiin sivutuotteina bentseeniä 570 tonnia ja teräsvaa 3 736 tonnia.

3.1 RAAKA-AINE

Raaka-aineena käytetty kivihiihi tuotiin kokonaan Neuvostoliitosta. Hiiltä käytettiin v. 1968 149 656 tonnia eli 17,5 % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Hiileen lisättiin öljyä 74 t eli keskimäärin 0,05 % (0—2 %).

Raaka-ainehiilen ominaisuuksia ja käyttöä kuvaavat taulukot 2 ja 3.

Taulukko 2 — Tabell 2 — Table 2

Käytetyt hillet — Använda kol — Used coal

Hiili — Kol — Coal	Määrä Mängd Used ton	Kosteus Vattenhalt Moisture %	Kuiva-aine-Torrsubstans-Dry basis					Ylempi lämpöarvo Övre värmevärde Gross calorific value Kcal/kg	Alempi lämpöarvo Undre värmevärde Net calorific value Kcal/kg	Tuhkan sulamispiste Askas smältpunkt Ash Melting Point °C	Dilatoin paiminen Dilatation %	Koppers koe Koppers Test	Free swelling index
			Tuhka Aska Ash %	Häihtävät aineet Flyktiga ämnen Volatile Matters %	Rikki Svavel Sulphur %	Ylempi lämpöarvo Övre värmevärde Gross calorific value Kcal/kg	Alempi lämpöarvo Undre värmevärde Net calorific value Kcal/kg						
Tsherepovets »Shihta»													
Keskiarvo — Medelvärde — Average value													
1968	78 421	7,8	8,3	26,1	0,67	7813	7575	1400	153	0/+1,4/-12	5 ½		
1967	62 362	8,1	8,5	25,5	0,63	7786	7554	1375	152	0/-15,5	5 ½		
Don »K»													
Keskiarvo — Medelvärde — Average value													
1968	66 781	9,6	7,2	21,3	1,63	8006	7799	1395	150	0/+0,2/-12	9		
1967	78 057	9,3	7,2	20,4	1,68	7961	7741	1380	130	0/+0,8/-8,5	8 ½		
»Moszczenica»													
Keskiarvo — Medelvärde — Average value													
1968	4 454	5,4	3,7	25,4	0,66	8264	8012	1400	127	0/-15	5		
1967	40 952	5,4	3,7	25,4	0,66	8264	8012	1400	127	0/-15	5		

Taulukko 3 — Tabell 3 — Table 3

Raaka-ainehillen tuonti, käyttö ja varastotilanne — Import och förbrukning av stenköl samt förrådets storlek — Import, consumption and stocks of coal

	Hiiltä tonnia Stenköl ton Coal tons
Varasto 1.1.1968 — I förråd den 1.1.1968 — In stock 1.1.1968	47 096
Tuotu — Import — Import	170 784
Käytetty — Förbrukning — Consumption	149 656
Varasto 31.12.1968 — I förråd den 31.12.1968 — In stock 31.12.1968	68 224

3.2 KAASU

Kaasun valmistus

Kaasun valmistus oli v. 1968 18,7 % pienempi kuin v. 1967 johtuen alennetusta toiminta-asteesta. Generaattorikaasun valmistus oli 24,2 milj. m³, johon tarvittiin 5 751 tonnia koksia.

Kivihiilen kuivatislauksen lämmöntarve oli 664,5 kcal/kg.

Valmistetun kaasun määrät ja ominaisuudet on esitetty taulukoissa 4 ja 5.

Taulukko 4 — Tabell 4 — Table 4

Kaasun valmistus ja käyttö 1968 — Tillverkning och förbrukning av gas 1968 — Production and consumption of gas 1968

Hiihikaasua valmistettu — Framställd kolgas — Produced coal gas	48 480 680 m ³ 15°C, 760 mm Hg
Hiihikaasuun lisätty generaattorikaasua — Till kolgasen tillsatt generatorgas — Producer gas added to coal gas	7 153 735 » » »
Hiihikaasuun lisätty ilmaa — Till kolgasen tillsatt luft — Air added to coal gas	4 450 » » »
Kaupunkikaasun kokonaisvalmistus — Totalproduktion av stadsgas — Total production of town gas	55 638 865 » » »
Kaupunkikaasua uunien lämmitykseen (teholl. lämpöarvo 3 687 kcal/m ³ — 82 % uunien lämmöntarpeesta) — Stadsgas för undereldning av ugnarna (effektivt värmevärde 3 687 kcal/m ³ — 82 % av ugnarnas värmebehov) — Town gas for oven heating (effective calorific value 3 687 kcal/m ³ — 82 % of the heat need of ovens)	22 158 977 » » »
Generaattorikaasua uunien lämmitykseen (teholl. lämpöarvo 1 046 kcal/m ³ — 18 % uunien lämmöntarpeesta) — Generatorgas för undereldning av ugnarna (effektivt värmevärde 1 046 kcal/m ³ — 18 % av ugnarnas värmebehov) — Producer gas for oven heating (effective calorific value 1 046 kcal/m ³ — 18 % of the heat need of ovens)	17 008 255 » » »
Kaupunkikaasua syötetty jakeluverkostoon — Stadsgas pumpats i distributionsnätet — Town gas pumped in the distribution system	31 925 117 » » »
Kaupunkikaasua myyty sähkölaitokselle — Stadsgas sålts till elverket — Town gas sold to elworks	1 537 285 » » »

Taulukko 5 — Tabell 5 — Table 5

Kaupunkikaasun ominaisuudet v. 1968 — Uppgifter om stadsgas år 1968 — Characteristics of town gas 1968

Seososa — Komponent — Component	Keskiarvo Medelvärde Average value	Suurin arvo Högsta värde Highest value	Pienin arvo Lägsta värde Lowest value
Hiihidioksidi — Koldioxid — Carbon dioxide	2,2 %	2,9 %	1,6 %
Raskaat hiilivedyt — Tunga kolväten — Heavy hydrocarbons	2,2 »	2,9 »	1,8 »
Happi — Syre — Oxygen	0,0 »	0,1 »	0,0 »
Hiihimonoksidi — Kolmonoxid — Carbon monoxide	8,8 »	10,4 »	7,9 »
Vety — Väte — Hydrogen	52,2 »	56,1 »	47,2 »
Metaani — Metan — Methane	21,4 »	22,7 »	20,4 »
Typpi — Kväve — Nitrogen	13,2 »	15,6 »	10,0 »
Suhteellinen tiheys — Relativ täthet — Relative density	0,417	0,467	0,360
Ylempi lämpöarvo — Övre värmevärde — Gross calorific value 0°C, 760 mm Hg	4450 kcal/m ³	4523 kcal/m ³	4395 kcal/m ³
15°C, 760 mm Hg	4147 »	4215 »	4096 »
Tehollinen lämpöarvo — Effektivt värmevärde — Effective calorific value			
0°C, 760 mm Hg	3956 »	4021 »	3907 »
15°C, 760 mm Hg	3687 »	3747 »	3641 »

Kaasun myynti

Kaasua pumpattiin kertomusvuonna jakeluverkkoon 33,5 milj. m³. Myydyksi laskutetun kaasun määrä oli 31,0 milj. m³, joten oman kulutuksen sekä vuotojen ja nesteytymisen osuus oli 2,5 milj. m³. Kaasun myynti tariffeilla ja erikoishinnoilla pieneni edelliseen vuoteen verrattuna 5,1 %.

Kaasun myynnin pieneneminen johtui suurelta osalta perhekohtaisen kaasunkulutuksen laskusta, joka vähensi kotitalouskulutuksen yhteismäärää. Tariffilla 211 myydyksi kaasun määrä laski peräti 10,4 %. Uusista verkkoon liitetyistä ku-

luttajista mainittakoon eräät elintarviketeollisuuden tuotantolaitokset ja ravintolat.

V. 1966 vahvistetut kaasunmyyntitariffit pysyivät kertomusvuoden aikana ennallaan. Sähkölaitokselle myydyksi kesä- ja viikonloppukaasun keskimääräinen hinta oli 2,39 p/m³.

Kaasunkulutuksen jakautuminen ja kaasun myyntitariffit on esitetty taulukoissa 6 ja 7.

Kaasun valmistus- ja myyntimäärät sekä myyntituotot vuodesta 1958 alkaen ilmenevät taulukosta 16.

Taulukko 6 — Tabell 6 — Table 6

Kaasunkulutuksen jakautuminen — Gasförbrukningens fördelning — Division of gas consumption

Kulutusryhmä — Förbrukningskategori — Consumption group	m ³	%
Tariffi 211 — Tariff 211	10 374 762	31,00
» 221 — » 221	2 847 514	8,51
» 212 — » 212	1 500 931	4,49
» 213 — » 213	6 007 635	17,95
» 214 — » 214	7 465 478	22,31
Huoneiden lämmitys — Uppvärmning av bostäder — House heating	1 237 300	3,70
Ylijäämäkaasu sähkölaitokselle — Överskottsgas till elverket — Left-over gas to elworks	1 537 285	4,59
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	391 190	1,17
Vuodot, nesteytyminen, mittauserot — Läckage, kondensering, mätfel — Leakage, condensation, measuring differences	2 100 307	6,28
Yhteensä — Sammanlagt — Total	33 462 402	100,00

Taulukko 7 — Tabell 7 — Table 7

Kaasunmyyntitariffit — Gastarifferna — Gas tariffs

Tariffi - Tariff	Kulutus m ³ /vuosi Förbrukning m ³ /år Consumption m ³ /year	Yksikköhinta Enhetspris Unit price p/m ³	Perusmaksu Grundavgift Basis price mk/v
Yleistariffit — Allmänna tariffer — General tariffs:			
211	0—1 000	21	14
221	—	17	14 ¹⁾
212	1 000—5 000	15	74
213	5 000—100 000	13	174
Erikoistariffi — Specialtariff — Special tariff:			
214	yli 100 000	11	2 174
Erikoishinta — Specialpris — Special price:			
223	yli 1 000	13	14

¹⁾ Perusmaksu on 14 mk/v huoneistolta — Grundavgift 14 mk/år per lägenhet — Basis price 14 mk/year by flat.

Kaasukojeiden asennus

Kertomusvuonna kaasuliesiä asennettiin 222 kpl, joista uudisrakennuksiin 39 kpl. Kaasukeittimiä poistettiin 262 kpl. Teollisuuskojeita asennettiin 36 kpl ja muita kojeita 96 kpl.

Asennettujen kaasukojeiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 95 645 kpl. Tarkis-

tettu kojeluettelo on taulukossa 8.

Kertomusvuoden päättyessä oli asennettujen kaasumittareiden lukumäärä 68 637 kpl (vuonna 1967 69 489 kpl), joista rahakemittareita 52 027 kpl (52 647 kpl) ja laskumittareita 16 610 kpl (16 842 kpl).

Taulukko 8 — Tabell 8 — Table 8

Kaasukojeita kuluttajilla vuoden päättyessä — Gasapparater hos konsumenterna vid årets slut — Gas apparatuses at consumers at the end of the year

Kaasukoje - Gasapparater - Gas apparatus	1968
Kotitalousliesiä — Hushållsspisar — Domestic cookers	68 316
Ravintolaliesiä — Restaurangspisar — Restaurant cookers	345
Kotitalouskeittimiä — Gaskokare för hushåll — Domestic hotplates	11 980
Lämminvesikojeita — Varmvattenberedare — Water heaters	4 622
Kotitalouspaistinuneja — Stekugnar för hushåll — Domestic baking ovens	955
Lämpö- ja jääkaappeja — Värme- och kylskåp — Warming cupboards and refrigerators ...	345
Saunankiukaita — Bastuugnar — Sauna stoves	169
Pesupatoja — Tvättgrytor — Washing kettles	343
Lämpökaminoita — Värmekaminer — Room heaters	81
Kattiloita, keskuslämmitys — Pannor, för centralvärme — Kettles, for central heating ...	197
Kattiloita, muita — Pannor, övriga — Kettles, others	46
Elintarviketeollisuuden kojeita — Apparater för livsmedelsindustrin — Apparatuses for food industry	840
Muita teollisuuskojeita — Andra apparater för industri — Other apparatuses for industry ...	7 406
Yhteensä — Sammanlagt — Total	95 645

3.3 KOKSI

Koksin kokonaisvalmistus oli vuonna 1968 113 858 (vuonna 1967 135 795) tonnia. Tästä määrästä käytettiin generaattorikaasun valmistukseen 5 751 (4 650) tonnia. Koksin kokonaismyynti oli yhteensä 135 109 (125 311) tonnia, ja kertomusvuoden lopussa oli koksia varastossa 14 356 (41 357) tonnia.

Myydystä koksimmäärästä oli yli 5 mm:n suuruista 114 396 (117 343) tonnia. Tästä määrästä ostivat helsinkiläiset koksiliik- keet 53 257 (50 965) tonnia eli 46,6 (43,4) %. Suoraan kuluttajille myytiin 61 139 (66 378) tonnia eli 53,4 (56,6) % siten,

että lämmityskoksiksi toimitettiin 22 968 (24 682) tonnia, eri teollisuustarkoituksiin kotimaahan 30 305 (40 146) tonnia sekä vientiä Ruotsiin 6 966 (1 550) ja Tanskaan 900 (—) tonnia. Teollisuuskoksista on myyty 23 072 (30 985) tonnia kotimaiselle rauta- ja terästeollisuudelle. Koksimurskaa myytiin 20 713 (7 969) tonnia, mistä määrästä toimitettiin Ruotsiin 6 182 (5 744) tonnia. — Kaupungin omistamille taloille ja laitoksille toimitettiin koksia 5 434 (5 963) tonnia.

Koksin valmistus ja myynti käy ilmi taulukosta 9 ja koksin laatuominaisuudet on esitetty taulukossa 10.

Taulukko 9 — Tabell 9 — Table 9

Koksin valmistus ja myynti — Tillverkning och försäljning av koks — Coke production and sale

	1968	1967
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	41 357,14 t	35 523,23 t
Kokonaisvalmistus — Totalproduktion — Total production	113 858,11 »	135 795,21 »
Myynti — Försäljning — Sale	135 108,84 »	125 311,38 »
Käytetty generaattorikaasun valmistukseen — För tillverkning av generatorgas — Used to generating producer gas	5 750,61 »	4 649,92 »
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	14 355,80 »	41 357,14 »

Taulukko 10 — Tabell 10 — Table 10

Koksi — Koks — Coke

Koko Sortiment Size	Jakautuminen Fördelning Dividing %	Kosteus Vattenhalt Moisture %	Kuiva aine — Torrsubstans — Dry basis					Myyntitilassa — I försäljningstill- stånd — In sale condition				
			Tuhka Aska Ash %	Haihtuvat aineet Flyktiga ämnen Volatile matters %	Rikki Svavel Sulphur %	Ylempi lämpöarvo Övre värmevärde Gross calorific value Kcal/kg	Tuhkan sulamisaste Askans smältpunkt Ash melting point °C	Kosteus Vattenhalt Moisture %	Tuhka Aska Ash %	Teholl. lämpöarvo Eff. värmevärde Eff. calorific value Kcal/kg	Tilavuuspaino Volymvikt Weight of volume kg/hl	
Murska — Stybb — Screenings	8	13,2	10,5	—	—	7115	—	13,2	9,1	6070	67,1	
N:o 2 (5—20 mm) ..	2	10,3	10,0	0,8	0,94	7155	—	10,3	9,0	6325	51,9	
N:o 3 (20—40 mm) ..	15	8,4	9,7	0,6	0,95	7180	—	8,4	8,9	6495	50,2	
N:o 4 (40—60 mm) ..	50	6,1	9,6	0,5	0,93	7185	—	6,1	9,0	6685	46,6	
N:o 5 (60— mm)	25	2,8	9,7	0,5	0,94	7180	1390	2,8	9,4	6935	42,2	

Koksin hinta 1968 — Kokspriset 1968 — Coke price 1968

Keskuslämmityskoksin hinta Helsingissä ja lähiympäristössä — Priset för centralvärmekoks i Helsingfors med omnejd — Price for coke for central heating in Helsinki with surroundings.

Kappalekoko yli 20 mm, lajittelemattomana vapaasti kaasulaitoksen varastossa — Styckestorlek över 20 mm, osorterad fritt gasverkets lager — Size over 20 mm, unscreened free at Gasworks' stock:

— 125,50 mk per 1 000 kg + 12,4 %
lvv — oms. — purchase tax.

Lajittelumaksu — Sorteringsavgift —
Cost for screening:

— 5,50 mk per 1 000 kg + 12,4 % lvv —
oms. — purchase tax.

Kuormausmaksu — Lastningsavgift —
Cost for loading:

— 2,00 mk per 1 000 kg + 12,4 % lvv —
oms. — purchase tax.

3.4 SIVUTUOTTEET

Bentseeni

Puhdistettujen bentseenituotteiden myynti alkoi 1960-luvun puolivälistä lähtien voimakkaasti pienentyä ja bentseeni myytiin pääasiassa raakana. Bentseenin jalostus lopetettiin tämän vuoksi kokonaan ja kaupunginhallituksen yleisjaoston 14.3.1968 tekemällä päätöksellä poistet-

tiin jalostuslaitteiden pääoma-arvo 44 675,99 markkaa kaasulaitoksen käyttöomaisuudesta.

Raakabentseeniä valmistettiin v. 1968 569 500 kg (v. 1967 665 300 kg) ja myytiin 589 146 kg (635 210 kg), keskihinta oli 12,77 p/kg (10,45 p/kg).

Terva

Kivihiiliterva toimitettiin kertomusvuonna kokonaisuudessaan kotimaahan, ja sitä myytiin 3 136 091 (vuonna 1967 4 709 519) kg. Tervasta saadut tulot olivat

265 425,25 (315 353,91) markkaa, joten tervan keskihinta oli 84,64 (66,96) mk per 1 000 kg. Tervan valmistus ja myynti on esitetty taulukossa 11.

Taulukko 11 — Tabell 11 — Table 11

Tervan valmistus ja myynti — Tillverkning och försäljning av tjära — Tar production and sale

	1968	1967
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	1 150 000 kg	1 350 000 kg
Valmistus — Tillverkning — Production	3 736 091 »	4 509 519 »
Myynti — Försäljning — Sale	3 136 091 »	4 709 519 »
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	—	—
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	1 750 000 »	1 150 000 »

3.5 SIVUTOIMINTA

Kivihiilen myynti

Kertomusvuoden aikana hankittu ja seen toimitettu kivihiilimäärä on esitetty kaupungin laitoksille lämmitystarkoituk- taulukossa 12.

Taulukko 12 — Tabell 12 — Table 12

Kivihiilen hankinta ja myynti — Anskaffning och försäljning av stenkol — Coal purchasing and sale

	1968	1967
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	2 394,66 ton	3 741,37 ton
Hankinta — Anskaffning — Purchasing	3 660,69 »	3 463,61 »
Myynti — Försäljning — Sale	3 916,33 »	4 810,32 »
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	—	—
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	2 139,02 »	2 394,66 »

Pysäköintimittarit

Kaasulaitos on kertomusvuoden aikana kaupunginhallituksen päätöksen 1.7.1965, 1911 §, mukaisesti hoitanut pysäköintimittareiden hankinnan, asentamisen, kunnossapidon, rahastuksen ja maksutarkkailun. Kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston määrittämille pysäköintipaikoille asennettiin 356 (vuon-

na 1967 288) pysäköintimittaria. Kertomusvuoden lopussa oli asennettuja pysäköintimittareita yhteensä 1 452 (1 096) kpl. Nämä mittarit jakautuivat seuraavasti: ½ tunnin mittareita 116 (70) kpl, 1 tunnin mittareita 273 (78) kpl, 2-tunnin mittareita 945 (912) kpl ja 4 tunnin mittareita 118 (36) kpl.

3.6 TEKNISET TULOKSET — TEKNISKA RESULTAT — TECHNICAL RESULTS 1965—1968

		Valmistus — Tillverkning — Production			
		1965	1966	1967	1968
Hiiltä kuivatislattu — Avgasade kol — Carbonized coal	ton	186 931,4	202 866,7	181 371,0	149 656,3
Lisätty öljyä — Tillsatt olja — Added oil	ton	—	—	—	74,0
Kammioita täytetty vuodessa — Antal laddade kamrar per år — Number of chambers per year	kpl-st	15 397	16 554	15 236	12 710
Hiilen kuivatislauksen lämmöntarve — Värmebehovet för avgasning av kol — Heat requirement for coal carbonization	kcal/kg	662,9	654,1	663,2	664,5
Metaanikaasua ostettu — Inköpt me- tångas — Bought methane (sewage gas) 15°C, 760 mm Hg	m ³	63 807	2 880	—	—
Kaupunkikaasua valmistettu (tähän sisältyy ostettu metaanikaasu) — Tillverkad stadsgas (inkl. inköpt metångas) — Produced town gas including the bought methane, (se- wage gas) 15°C, 760 mm Hg	m ³	67 162 725	72 077 876	68 448 734	55 638 865
Kaupunkikaasua uunien lämmityk- seen — Stadsgas för undereldning — Town gas for oven heating 15°C, 760 mm Hg	m ³	29 233 588	32 181 418	29 212 660	22 158 977
Kaasua saatu 1 000 kg:sta hiiltä — Gasutbyte per 1 000 kg kol — Gas output from 1 000 kg coal, 15°C, 760 mm Hg	m ³	359,3	355,3	377,4	371,6
Kaupunkikaasun keskim. yl. lämpö- arvo — Medelvärmevärde, övre, för stadsgas — Average gross calorific value for town gas 0°C, 760 mm Hg	kcal/kg	4 457	4 457	4 455	4 450
Suht. tiheys — Relativ täthet — Re- lative density		0,390	0,378	0,387	0,417
Koksia valmistettu — Kokstillverk- ning — Coke production	ton	140 724,2	144 324,6	135 795,2	113 858,1
Koksia saatu 1 000 kg:sta hiiltä — Koksutbyte per 1 000 kg kol — Coke output from 1 000 kg coal	kg	752,8	711,4	748,7	760,4
Koksia käytetty generaattoreihin — Koks förbrukad i generatorerna — Coke used up in producers	ton	4 863	4 523	4 650	5 751
Generaattorikaasua valmistettu — Till- verkad generatörgas — Producer gas 15°C, 760 mm Hg	m ³	20 791 735	19 679 835	18 494 495	24 161 990
Generaattorikaasun tehollinen lämpö- arvo — Effektivt värmevärde för generatörgas — Effective calorific value for producer gas, 15°C, 760 mm Hg	kcal/m ³	1 082	1 077	1 084	1 046
Tervaa valmistettu — Tjärtillverkning — Tar production	ton	4 001,1	4 607,3	4 509,4	3 736,1
Tervaa saatu 1 000 kg:sta hiiltä — Tjärutbyte per 1 000 kg kol — Tar output from 1 000 kg coal	kg	21,40	22,71	24,86	24,95
Raakabentseeniä valmistettu — Till- verkning av råbensen — Raw ben- zene production	kg	785 900	921 300	665 300	569 500
Bentseeniä saatu 1 000 kg:sta hiiltä — Bensenutbyte per 1 000 kg kol — Benzene output from 1 000 kg coal.	kg	4,20	4,54	3,67	3,80

Kaasunkulutus — Gasförbrukning — Gas consumption

	1965	1966	1967	1968
Kaasua yksityiskulutukseen — Gas för privat förbrukning — Gas for private consumption 15°C, 760 mm Hg	m ³ 36 322 334	38 027 895	37 721 677	30 970 905
Kaasulaitoksen oma kulutus (ilman uunien lämmitykseen käytettyä kaasua) — Gasverkets egen förbrukning (förutom gas för undereldning) — Own consumption of gasworks (without gas for oven heating) 15°C, 760 mm Hg	m ³ 364 910	416 809	357 760	391 190
Vuoto, nesteytyminen ja mittauserot — Läckage, kondensation och mätningsskillnader — Leakage, condensation and measuring differences 15°C, 760 mm Hg	m ³ 1 233 078	1 465 580	1 176 611	2 100 307
Kokonaiskaasunkulutus — Totalgasförbrukning — Total gas consumption 15°C, 760 mm Hg	m ³ 37 920 322	39 910 284	39 256 048	33 462 402
Vuoto, nesteytyminen ja mittauserot — Läckage, kondensation och mätningsskillnader — Leakage, condensation and measuring differences	% 3,25	3,67	3,00	6,28
Suurin kaasunkulutus vuorokaudessa — Största gasförbrukning per dygn — Highest gas consumption per day 15°C, 760 mm Hg	m ³ 159 600 (23.12.65)	152 600 (23.12.66)	141 000 (22.12.67)	139 200 (23.12.68)
Pvm — datum — in				
Pienin kaasunkulutus vuorokaudessa (ilman sähkölaitokselle myytyä kaasua) — Minsta gasförbrukning per dygn (förutom gas försäld till elverket) — Lowest gas consumption per day (without gas sold to elworks) 15°C, 760 mm Hg	m ³ 27 900 (26.6.65)	25 900 (25.6.66)	29 200 (24.6.67)	25 900 (22.6.68)
Pvm — datum — in				
Suurin kaasunkulutus tunnissa — Största gasförbrukning per timme — Highest gas consumption per hour 15°C, 760 mm Hg	m ³ 10 300	12 000	10 300	9 300
Kaasumittarien luku vuoden lopussa — Antal gasmätare vid årets slut — Number of gasmeters at the end of the year	kpl-st 71 318	70 301	69 489	68 637
Rahakemittareita — Pollettmätare — Slott meters	kpl-st 54 024	53 200	52 647	52 027
Laskumittareita — Räkningmätare — Meters	kpl-st 17 294	17 101	16 842	16 610
Kaasunkulutus mittaria kohti (ilman sähkölaitokselle myytyä kaasua) — Gasförbrukning per mätare (förutom gas försäld till elverket) — Gas consumption per meter (without gas sold to elworks) 15°C, 760 mm Hg	m ³ 465	469	446	429

4. Tekniset laitteet

4.1 TUOTANTO-OSASTON LAITTEET

Kertomusvuonna kehitettiin ja täydennettiin kaasunvalmistusmenetelmää rakentamalla laitteet öljyn sekoittamiseksi hiiliseokseen. Latauspainon kasvamisen ja öljyn kaasuuntumisen ansiosta voitiin kaasun saantia nostaa arviolta noin 10 % latausta kohden. Hiilen käsittelyä tehos-

tettiin rakentamalla sekoitussiiloille kauko-ohjattu kuljetin siilon valitsemista varten. Kaasunjäähdytystä parannettiin vaihtamalla 2 täydelleen uusittua pystyputkijäähdyttäjää vanhojen jäähdyttäjien tilalle.

4.2 PUTKIVERKOSTO

Kertomusvuoden aikana tehtiin pääasiassa vanhojen kaasujohtojen uusimista ja muutostöitä. Toukolan uuden paineen-säätäjän rakennustyöt aloitettiin vuoden lopulla. Ursinin kalliolle pystytetyn Merenkulun ja merimiesten muistomerkin

kaasujohtotyöt saatiin valmiiksi kesän aikana ja muistomerkin ikuinen liekki sytettiin 29.8.1968. Taulukoissa 13 ja 14 on esitetty putkiverkoston laajuus ja tehdyt katujohtotyöt.

Taulukko 13 — Tabell 13 — Table 13

Putkiverkoston laajuus — Rörnätets storlek — Dimension of distribution system

	Jakelujohdot Distributionsledningar Distribution pipes	Liittymisjohdot Anslutningsledningar Connection pipes
Vuoden alussa — Den 1.1.1968 — The 1st January 1968	260 693,7 m	3 005 kpl
Lisäys vuoden aikana — Nybyggt under året — Increase during the year	1 855,9 »	9 »
Yhteensä — Sammanlagt — In all	262 549,6 »	3 014 »
Poistettu vuoden aikana — Borttaget under året — Removed during the year	1 500,0 »	13 »
Vuoden lopussa — Den 31.12.1968 — The 31st December 1968	261 049,6 »	3 001 »
Pääjohtoverkon keskiläpimitta vuoden lopussa — Huvudledningsnätets medeldiameter den 31.12.1968 — Average diameter of main net the 31st December 1968	190,5 mm	
Pituus vuoden lopussa — Längd vid årets slut — Length at the end of year		36 794,8 m

39. Kaasulaitos

Taulukko 14 — Tabell 14 — Table 14

Uudet ja uusitut putkijohdot — Nya och förnyade rörledningar — New and renewed pipe lines

Katu - Gata - Street	Putken läpimitta Rördiameter Diameter of tube	Johdon pituus Rörledningens längd Length of pipe line
Itäväylä	300 St ¹⁾	1 293,1 m
Roihuvuorentie	300 »	65,0 »
Hämeentie	300 »	62,0 »
Pitkäsillanranta	150 »	211,0 »
Keskuskatu	150 »	141,3 »
Itäväylä	150 »	60,5 »
Olavinlinnantie	100 »	23,0 »
Yhteensä — Sammanlagt — Total		1 855,9 m

¹⁾ St = teräsputkea — stålrör — steel tube.

Kaupunkikaasusta kehitettyä suojakaasua käyttävä raha-aihioiden hehkutusuuni Suomen Rahapajassa.

5. Taloudellinen tulos

Kaasulaitos tuotti kertomusvuonna alijäämää 458 860 mk. Tulos oli huomattavasti talousarviossa ennustettua parempi, sillä talousarvioon merkitty alijäämä oli 1 627 700 mk.

Menot 21 234 323 mk olivat 7,3 % talousarviossa suunniteltua pienemmät. Ne nousivat edellisestä vuodesta vain 1,8 %, vaikka raaka-aineen hinta nousi devalvoinnin johdosta noin 30 %. Raaka-ainemenot nousivat kuitenkin vain noin 2 % edellisestä vuodesta, sillä tuotantoastetta alennettiin alkuvuoden suuren koksivaraiston ja aina kertomusvuoden syksyyn saakka jatkuneiden koksien markkinointivaikeuksien takia noin 26 %. Kaasunvalmistuksen ollessa vuorotyöhön sidottua prosessiteollisuutta aiheutti kesäkuun alusta voimaan tullut 40-tuntinen työviikko huomattavan palkkakustannusnousun. Rationalisointitoimenpiteet vähensivät henkilökuntaa noin 8 %:lla, mutta siitä huolimatta palkkakustannukset nousivat, tosin vain 3,2 %.

Tulot 20 775 463 mk jäivät 2,4 % talousarvion ennustetta pienemmiksi. Ne nousivat kuitenkin edelliseen vuoteen verrattuna 4,6 %, mikä lähinnä johtui koksien

kaikesta huolimatta verraten hyvin onnistuneesta markkinoinnista devalvoinnin vuoksi korotettuihin hintoihin.

Edellyttäen, että kaasulaitosta suhteettomasti rasittavat eläkekustannukset olisi laskettu Khn 27.12.1967 päättämällä ja 1.1.1969 voimaanastuvalla kustannuslaskennallisesti oikeammalla tavalla eli prosentuaalisena (v. 1969 13,91 %) määränä maksetuista palkoista, olisi kaasulaitos v. 1968 tuottanut ylijäämää noin 380 000 mk.

Taulukossa 15 on esitetty laitoksen taloudellinen tulos vuosina 1965—1968.

Vuonna 1968 suoritettujen investointien määrä oli vain 97 426 mk. Kun otetaan huomioon laitoksen alijäämä ja investoinnit sekä kaupungin kassaan maksetut käyttöomaisuuden poistot 1 318 874 mk ja korot 990 457 mk, tuloutti kaasulaitos kaupungille v. 1968 1 753 046 mk. Laitoksen pääoma-arvo pieneni 1 218 948 markalla ollen kertomusvuoden lopussa 15 288 677 mk.

Yksityiskohtainen erittely käyttöomaisuuden arvoista ja siinä vuoden aikana tapahtuneista muutoksista on taulukossa 17.

Taulukko 15 — Tabell 15 — Table 15

Taloudellinen tulos vuosina 1965—1968 — Ekonomiskt resultat under 1965—1968 — Economical result in 1965—1968

	1965 mk	1966 mk	1967 mk	1968 mk
Käyttöomaisuuden arvo 31.12. — Anläggningstillgångar den 31.12. — Value of fixed assets 31st December	19 018 595,64	17 843 746,97	16 507 625,07	15 288 677,22
Bruttotuotot — Bruttointäkter — Income ...	23 234 713,14	22 325 892,65	19 865 848,62	20 775 463,22
Vuosikulut (ilman pääomakuluja) — Årskostnader (utan kapitalkostnader) — Year's expenses (without capital costs)	20 119 655,95	19 805 050,37	18 356 533,19	18 894 201,43
Korot ja poistot — Räntor och avskrivningar — Interests and depreciations	3 056 708,04	2 829 239,83	2 492 582,43	2 340 121,63
Kokonaiskulut — Totala kostnader — Total expenses	23 176 363,99	22 634 290,20	20 849 115,62	21 234 323,06
Nettoylijäämä (+)/Vajaus (-) — Nettoöverskott +/Brist (-) — Net surplus +/Deficiency (-)	+ 58 349,15	- 308 397,55	- 983 267,00	- 458 859,84

Taulukko 16 — Tabell 16 — Table 16

Valmistusmäärät ja myyntituotot — Produktion och intäkter — Production and income

Vuosi År Year	Koko kaasun valmistus Total gas production m ³ 15°C. 760 mmHg	Myyty kaasumäärä Försäld gas Sold gas m ³ 15°C. 760 mmHg	Tuotot myydystä kaasusta Intäkter av försäld gas Incomes from sold gas mk	Myydyt ja omaan kulutukseen käytetyt koksit ja sivutuotteet tonnia Koks och biprodukter till försäljning och egen förbrukning ton Coke and byproducts for sale and own consumption ton				Tuotot koksista ja sivutuotteista Intäkter av koks och biprodukter Incomes from coke and byproducts mk	Kuivattua hiiliä Torrdistillerade kol Dry distilled coal	
				Koksi - Koks Coke	Terva - Tjära Tar	Bentseenituotteet Bensenprodukter Benzene products	Muita sivutuotteita - Andra biprodukter - Different byproducts		tonnia	mk
1958	60 120 538	31 612 737	5 025 950,41	71 604	5 127	850	298	10 328 296,38	162 816	7 745 906,64
1959	59 299 401	35 353 447	5 907 865,06	152 525	5 003	905	235	8 512 320,25	173 116	6 229 943,74
1960	63 793 911	36 105 006	6 044 443,98	179 533	3 274	773	755	11 413 573,89	189 348	6 596 833,09
1961	58 824 523	32 507 452	5 588 189,80	113 750	5 451	695	523	8 558 726,80	175 026	6 057 388,96
1962	63 217 631	34 107 560	5 967 915,20	152 666	3 481	816	300	10 634 572,51	189 119	6 542 514,91
1963	72 639 247	38 998 568	6 022 275,57	144 132	4 408	405	443	10 818 221,97	205 663	7 171 024,82
1964	66 118 703	33 838 396	5 705 154,49	133 497	4 757	481	476	10 649 777,80	178 932	6 841 192,48
1965	67 162 725	36 322 334	5 906 164,33	142 649	4 001	821	417	10 964 730,29	186 931	7 146 490,17
1966	72 077 876	38 027 895	6 116 067,76	139 762	4 432	942	555	11 064 251,37	202 867	7 644 681,43
1967	68 448 734	37 721 677	6 365 175,95	129 961	4 709	682	525	10 461 339,81	181 371	7 336 995,05
1968	55 638 865	30 970 905	5 916 290,65	140 859	3 136	592	623	11 469 546,40	149 656	7 585 545,94

Taulukko 17 — Tabell 17 — Table 17

Käyttöomaisuuden arvonmuutokset v. 1968 — Förändringar i anläggningstillgångarnas värden år 1968 — Changes in value of fixed assets in 1968

Pääryhmä Huvudgrupp Main group	Pääoma-arvo Kapitalvärde Capital value 31.12.1967	Arvon lisäys talousarvion mukaan Värdökning enligt budgeten Increase of value as per budget	Arvon muutos talous- arvion ulkopuolella Värdöförändring utom budgeten Change of value outside budget	Poisto v. 1968 Avskrivning år 1968 Depreciation in 1968	Ylimääräiset poistot Extra avskrivningar Extra depreciations	Pääoma-arvo Kapitalvärde Capital value 31.12.1968
Tontit — Tomter — Areas ...	4 743 798,00	—	—	—	—	4 743 798,00
Asuin- ja hallintorakennukset — Bostads- och förvalt- ningsbyggnader — Resi- dences and administration buildings	1 193 153,25	—	—	13 980,46	—	1 179 172,79
Tehdasrakennukset — Fab- riksbyggnader — Factory buildings	2 531 021,35	—	—	181 784,51	—	2 349 236,84
Tilapäiset rakennukset — Till- fälliga byggnader — Pro- visional buildings	70 266,23	—	—	23 435,64	—	46 830,59
Kaasusäiliöt — Gasbehållare — Gasholders	342 178,44	—	—	41 387,88	—	300 790,56
Pääputkiverkko — Huvudrör- nät — Gas main net	3 652 061,43	31 326,74	—	229 228,18	—	3 454 159,99
Liittymisjohdot — Anslut- ningsledningar — Connec- tion pipes	328 469,00	42 092,81	—	33 822,26	—	336 739,55
Tehdasalueen putkijohdot — Rörnät inom fabriksområ- det — Pipe lines within factory area	3 180,87	—	—	3 180,87	—	—
Uunit — Ugnar — Ovens	424 832,74	—	—	116 777,28	—	308 055,46
Uunien koneet ja varusteet — Maskiner och tillbehör till ugnar — Machines and ar- matures of the ovens	9 446,88	—	—	9 446,88	—	—
Koksin sammutuslaitteet — Kokssläckningsanläggning- ar — Coke cooling plats ...	194 794,80	—	—	26 863,11	—	167 931,69
Kaasunpuhdistuskoneet ja ko- jeet — Maskiner och appa- rater för gasrening — Gas purification equipment and apparatuses	437 765,32	—	—	115 751,43	—	322 013,89
Kemiallisten sivutuotteiden laitteet — Anläggningar för kemiska biprodukter — Chemical byproduct plants	57 384,45	—	—	3 838,51	44 675,99 ^{a)}	8 869,95
Sähkökeskus ja -verkosto — Elcentral och -nät — Electric central and network	226 631,59	—	—	26 211,13	—	200 420,46
Siirto — Transport — Cd fwd	14 214 984,35	73 419,55	—	825 708,14	44 675,99	13 418 019,77

39. Kaasulaitos

Pääryhmä Huvudgrupp Main group	Pääoma-arvo Kapitalvärde 31.12.1967	Arvon lisäys talousarvon mukaan Värdökning enligt budgeten Increase of value as per budget	Arvon muutos talous- arvon ulkopuolella Värdoförändring utom budgeten Change of value outside budget	Pojsto v. 1968 Avskrivning år 1968 Depreciation in 1968	Ylimääräiset poisot Extra avskrivningar Extra depreciations	Pääoma-arvo Kapitalvärde 31.12.1968
<i>Siirto — Transport — Cd fwd</i>	14 214 984,35	73 419,55	—	825 708,14	44 675,99	13 418 019,77
Kaasumittarit — Gasmätare — Gas meters	618 139,27	—	—	79 084,35	—	539 054,92
Laboratoriokojeet — Labora- torieapparater — Labora- tory apparatuses	38 810,87	4 909,93	—	7 344,56	—	36 376,24
Siltanosturit — Brokranar — Bridge cranes	522 563,40	—	—	89 798,11	—	432 765,29
Hiilenkäsittelylaitteet — An- läggningar för hantering av stenkol — Coal handling plants	405 589,85	—	—	99 646,39	—	305 943,46
Koksinkuljetus- ja -käsittely- laitteet — Transportanord- ningar och anläggningar för hantering av koks — Coke transport and handling plants	236 252,98	—	—	66 770,33	—	169 482,65
Liikkuvat kuljettimet — Flyttbara transportanord- ningar — Movable con- veyors	274 458,30	17 528,75	—	62 863,62	—	229 123,43
Työkoneet — Arbetsmaskiner — Working machines	63 264,22	1 568,25	+2 500,00 ¹⁾	12 367,56	—	54 964,91
Kalusto — Redskap — Tools	14 729,28	—	—	5 437,76	—	9 291,52
Erityiset työt — Speciella ar- beten — Special works ...	75 532,55	—	—	25 177,52	—	50 355,03
Arvopaperit — Värdepapper — Securities	43 300,00	—	—	—	—	43 300,00
	16 507 625,07	97 426,48	+2 500,00	1 274 198,34	44 675,99	15 288 677,22

¹⁾ Khn päätös — Stadsstyrelsens beslut — Resolution of City Board 4.12.1967, 7450 §.

²⁾ — — — — — 14. 3.1968, 5532 §.

Omaisuustase 31. 12. 1968

Vastaavaa

I. Varsinainen omaisuus

A. Rahoitusomaisuus

Käteisvarat	3 254,88	
Shekkitili	26 982,88	
Postisiirtotili	53 102,80	
Alitilittäjät	1 400,00	
Tilisaatavat	2 154 235,32	
Ennakot hankkijoille	—	2 238 975,88

B. Vaihto-omaisuus

Raaka-ainehiili	3 138 030,80	
Tarvikevarastot	1 093 754,51	
Koksi	252 558,00	
Kivihiliterva, bentseeni, kaasu	21 078,38	4 505 421,69

C. Käyttöomaisuus

Vuoden alussa	16 507 625,07	
Lisäys vuoden aikana	99 926,48	
Poistot	—1 318 874,33	15 288 677,22

II. Siirtyvät erät

Nostamattomat määrärahat	798 281,48
--------------------------------	------------

III. Ylimääräinen omaisuus

Talletetut vieraat arvopaperit	2 077,79
--------------------------------------	----------

IV. Tilivuoden vajaus	458 859,84
-----------------------------	------------

mk 23 292 293,90

Vastattavaa

I. Vieras pääoma

A. Lyhytaikainen

Tilivelat	5 788 392,19	
Varsinaisten tulojen ennakot	1 136 341,81	
Talletetut vieraat varat	2 077,79	
Konttokuranttivelka kaupungin kassaan	278 523,41	7 205 335,20

B. Pitkäaikainen

Pääomavelka kaupungille	15 288 677,22
-------------------------------	---------------

II. Siirtyvät erät

Uudisrakenteiden nostamattomat määrärahat	798 281,48
---	------------

mk 23 292 293,90

Tulostase vuodelta 1968

Kulut

I. *Varsinaiset kulut*

Palkat	5 334 178,72
Henkilösivukulut	1 969 444,75
Raaka-aineet, sähkö-, vesi- ja höyrymaksut	9 175 169,36
Tarvikkeet	607 540,97
Välitettävä hiili	297 444,53
Myytävät kaasunkulutuskorjat	131 643,37
Vieraat palvelukset	1 234 318,58
Osuus teollisuuslaitosten yhteisiin kuluihin	28 173,64
Toimistokulut	116 287,51
Käyttömaisuuden poistot	1 318 874,33
Käyttömaisuuden korko	990 457,48
Konttokuranttivelan korko	30 789,82
	<u>mk 21 234 323,06</u>

Tuotot

I. *Varsinaiset tuotot*

Kaasunmyyntituotot	5 916 290,65
Koksinmyyntituotot	11 117 931,18
Sivutuotteiden myyntituotot	351 615,22
Sivutoiminnan tuotot	2 097 502,81

II. *Ylimääräiset tuotot*

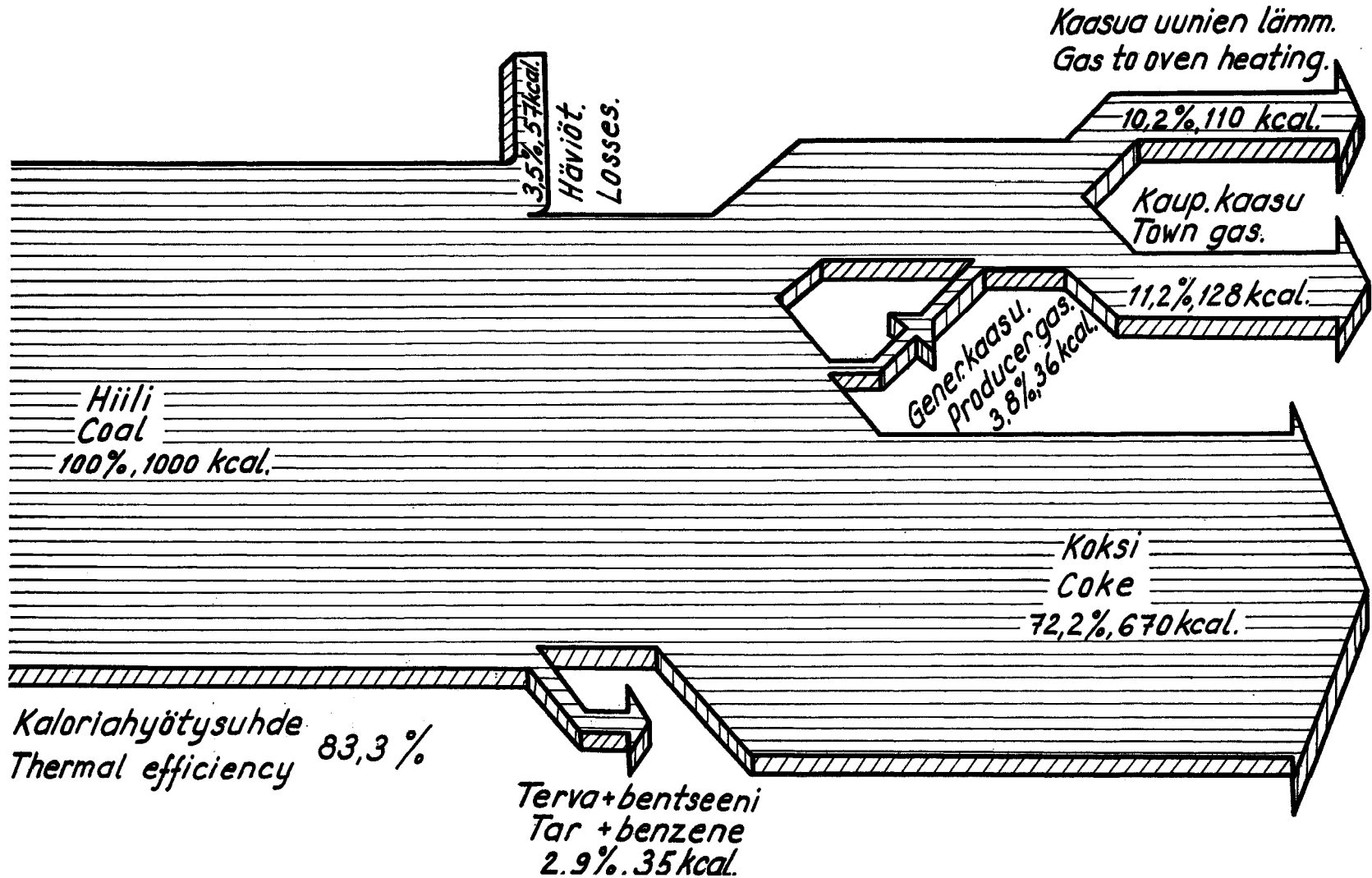
Vuokratuotot	201 075,78
Satunnaiset tuotot	177 761,95

III. *Sisäiset viennit*

Kaasun, koksin ja sivutuotteiden omakäyttö	860 708,10
Uudisrakenteiden välilliset kustannukset	52 577,53

IV. <i>Tilivuoden vajeus</i>	458 859,84
	<u>mk 21 234 323,06</u>

KAASULAITOKSEN TUOTEKAAVIO 1968 PRODUCT FLOW.

40. Sähkölaitos

Edellisen vuoden lopulla suoritettu markan devalvointi nosti oleellisesti sähkölaitoksen käyttämien tarvikkeiden ja palvelusten hintoja. Tuntuvin nousu tapahtui polttoaineiden ja laitoksen käyttämien metalliteollisuustuotteiden hinnoissa. Devalvaatiopäätöstä seurannut hintasulku ja toimintavuoden alkupuolella säädetty ns. valtalaki ovat jäädyttäneet sähkön ja kaukolämmön myyntihinnat devalvaatiota edeltäneelle tasolle. Tämän vuoksi sähkölaitoksen kannattavuus huononi tuntuvasti toimintavuoden aikana. Taloudellinen tulos oli kuitenkin vielä tyydyttävä.

Sähkölaitos pyrkii jatkuvasti parantamaan toimintansa taloudellisuutta. Tärkeän välineen tässä muodostaa tarkoituksenmukaisesti suunniteltu ja tehokkaasti hoidettu laskentatoimi. Laskentatoimen kehittämiseen onkin kiinnitetty paljon huomiota. Erityisesti laitoksen toiminnan suunnittelua ja valvontaa varten on luotu sisäinen tavoitebudjettijärjestelmä. Pahan pettymyksen on kuitenkin aiheuttanut se, ettei tämän järjestelmän tietokonesovellutusta ole saatu toimimaan sen paremmin kaupungin tietojenkäsittelykeskuksen kuin ulkopuolisen palveluliikkeenkään avulla. Tästä johtuen taloudellista toimintaa koskevan raportoinnin puutteellisuus on aiheuttanut huomattavia vaikeuksia laitoksen koko toiminnalle. Niinpä on päädytty siihen, että laitoksen on itsensä pystyttävä huolehtimaan tarvitsemiensa ATK-sovellutusten suunnittelusta ja ohjelmoinnista.

Tarvittava henkilökunta on pääosin saatu otetuksi palvelukseen, mutta sen kouluttaminen ja tehtäviinsä perehtyminen vaatii tietysti aikansa.

Toimintavuoden aikana ratkaistiin useita tärkeitä sähkölaitoksen tonttikysymyksiä, joista eräät ovat olleet esillä jo vuosia. Kaupunginvaltuuston hyväksyessä uuden toimitalon luonnospiirustukset määräytyi toimitalon sijoituspaikka lopullisesti. Ns. Vuosaaren suunnittelukomitean laatiman maankäyttösuunnitelman nojalla valtuusto varasi sähkölaitoksen aikanaan rakennettava voimalaitosta varten alueen Uutelasta. Kaupunginhallitus päätti puolestaan varata kaasulaitokselta Suvilahdessa vapautuvat alueet uutta Hanasaari B-laitosta varten. Toimintavuoden aikana tehtiin tarpeelliset aluepäätökset myös Salmisaaren ja Hanasaaren voimalaitosten lähelsyyteen rakennettavista polttoöljyn syvävarastoista. Lopullinen päätös 100 MW kaasuturbiinilaitoksen sijoittamisesta jäi sitävästoin seuraavan vuoden puolelle. Ratkaistut tonttikysymykset antavat täsmällisen pohjan energianhankinnan turvaamista koskevien suunnitelmien yksityiskohtaiselle kehitykselle. Voimalaitosten sijoituksen riittävän aikainen päättäminen on myös välttämätöntä energiansiirtojärjestelmien taloudellista rakentamista silmälläpitäen.

Seuraavilla sivuilla selostetaan vuoden 1968 toimintaa lähemmin.

SÄHKÖN JA KAUKOLÄMMÖN HANKINTA

Energian tarpeen kasvu, joka on vuodesta 1961 lähtien tyydytetty taloudellisesti edullisella vastapainetuotannolla, kehitettiin myös vuonna 1968 niin sähkön kuin kaukolämmönkin osalta omilla vastapainekoneistoilla.

Sähkön hankinnassa oli omien voimalaitosten kehittämän energian osuus 71 % ja omien laitosten käyttöä vastaavan korvausenergian osuus 12 %. Vesivoimatilanteen oltua lähes koko vuoden normaalia huonompi pieneni omilta vesiosuuksilta saadun energian määrä edellisvuotisesta ollen nyt 14 % kokonaishankinnasta. Varsinaisen ostosähkön osuus oli vain vajaa 3 %.

Vesikaukolämpöenergiasta oli vastapainelämmön ja siihen rinnastettavan vastapainekorvauslämmön osuus 85 % oltuaan vuonna 1967 73 %. Edulliseen tulokseen ovat vaikuttaneet mm. Myllypuron voimalaitoksen 1. koneiston ensimmäinen täysi käyttövuosi sekä sähkön lisääntynyt menekki yöjakson aikana.

Sähkön hankinnassa lisääntyi oma kone-teho vuoden alussa 11 MW:lla Suvilahden voimalaitoksen alueelle rakennetun kaasuturbiinilaitoksen siirryttyä sähkölaitoksen omistukseen. Valajaskosken 3. koneiston valmistuttua heinäkuussa lisääntyi sähkö-

laitoksen teho-osuus Kemijoella 1,2 MW:lla ollen tämän jälkeen 26,5 MW. Käytettävissä ollut oma kone-teho oli vuoden päättyessä kaikkiaan 314 MW, minkä lisäksi omien vesiosuuksien nettoteho Helsinkiin siirrettyä oli 30 MW. Huippukuormitus oli 273 MW.

Oman sähkötehon lisäksi tilattiin Imatran Voimalta edelleen säännöllistä tehoa 10 MW ja 2,5 MVAR. Varatehon tilaus nostettiin joulukuussa 19 MW:iin ja 12,7 MVAR:iin. Lisäksi ostettiin Vuosaaren alueen sähkö edelleen Etelä-Suomen Voimalta.

Kaukolämmön hankintakapasiteetti lisääntyi Jakomäen huippulämpökeskuksen valmistuttua, minkä lisäksi uusien putkiyhteyksien avulla lisättiin kaukolämmön hankinnan taloudellisuutta ja käyttövarmuutta. Käytettävissä ollut hankintakapasiteetti oli vuoden päättyessä ottaen huomioon samanaikaisen sähkötehon tarpeen noin 690 MW. Vuoden huippukuormitus oli 630 MW.

Energian hankinnan käyttövarmuus ja laitosten käytettävyydet olivat toimintavuoden aikana erittäin hyvät; niinpä energian hankinnassa ei tapahtunutkaan yhtään jakelu-keskeytykseen johtanutta häiriötä.

SÄHKÖN JA KAUKOLÄMMÖN HANKINTA VUOSINA 1967 JA 1968

EL- OCH FJÄRRVÄRMEANSKAFFNINGEN
PRODUCTION AND PURCHASE OF ELECTRICITY AND HEAT FOR DISTRICT HEATING

SÄHKÖN HANKINTA elanskaffningen electricity		1968	1967	Muutos% ändring developments
Vesiosuudet vattenandelskraft water shares	GWh	199	238	-16
Lämmitysvoimalaitokset kraftvärmeverk power and heat supply stations	GWh	1146	965	+19
— kehitetty vastapainesähkö mottrycksproduktion back pressure production	GWh	620	407	+52
— kehitetty lauhdesähkö kondensationsproduktion condensing production	GWh	367	199	+84
— korvaussähkö ersättningsenergi substitute for production	GWh	159	359	-56
Varsinainen osto egentligt inköp primary purchase	GWh	40	30	+32
Yhteensä hankittu total total	GWh	1385	1233	+12
Pätötehoaiippu aktiv effekt maximum active demand	MW	273	265	+ 3
Loistehoiippu reaktiv effekt maximum reactive demand	MVA _r	124	127	- 2
KAUKOLÄMMÖN HANKINTA fjärrvärmeanskaffningen heat for district heating				
Lämmitysvoimalaitokset kraftvärmeverk power and heat supply stations	GWh	1992	1577	+26
— vastapainelämpö mottrycksvärme back pressure steam	GWh	1662	1123	+48
— vastapainekorvaus mottrycks-ersättning back pressure substitute	GWh	95	155	-39
— reduktiolämpö reduktion pressure reduced steam	GWh	235	299	-21
Lämpökeskukset värmecentraler heating plants	GWh	201	292	-31
Ostettu inköpt purchase	GWh	55	73	-25
Yhteensä hankittu total total	GWh	2248	1942	+16
Vesikaukolämmityksen huippukuormitus topbelastning, vattenfjärrvärme maximum heat load, hot water	MW	563	520	+ 8
Höyrykaukolämmityksen huippukuormitus topbelastning ångfjärrvärme maximum heat load, steam	MW	67	70	- 3

SÄHKÖN MYYNTI

Varsinaisille kuluttajille myydyin sähkön määrä kasvoi noin 6 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Kasvu on edellisvuosia pienempi, mikä johtuu yleisestä taloudellisesta tilanteesta. Kasvun hidastuminen näkyy selvemmin teollisuuden ja yksityistalouksien kuluttajaryhmien kohdalla.

Sähkön aktiivinen myynti keskittyi edelleen sähkölämmityksen tunnetuksi tekemiseen markkinoinnin eri keinoja käyttäen. Lämmitys­sähkön kuluttajamäärä kasvoikin vuoden mittaan lähes kolmanneksella ja kulutus hieman enemmänkin.

Sekä myynti että markkinoinnin tarvitsemat ennusteet vaativat perustakseen mahdollisimman hyvän kuluttajiston rakenteen ja mielipiteiden tuntemisen. Näiden selvittämiseksi suoritettiin muutamia markkinointitutkimuksia. Laajin tutkimus käsitti noin 8000 kotitalouskuluttajan otok-

sen. Otoksen perusteella pyritään analysoimaan kotitalouksien kulutusta, kulutusrakennetta, tarpeita, kulutus- ja hankintatottumuksia, toivomuksia yms.

Asiakaspalvelua pyrittiin parantamaan vuokraamalla toimistotila Hakaniemen ympärä­talosta lähinnä sopimusten solmimista ja laskujen maksamista silmälläpitäen. Uuden toimiston avaaminen jäi kuitenkin seuraavan vuoden puolelle.

Sähkön käyttöä esittelevä pysyvä näyttely oli yleisön käytössä koko vuoden ajan. Näyttelyssä järjestettiin useita esitelmä- ja esittelytilaisuuksia erilaisille yleisöille. Kävijöiden määrä oli yli 4 000.

Sähkön tuntemuksen ja käytön alkeisopetusta autettiin toimittamalla Sähköäapinen yhteistyössä kansakoulujen kanssa. Kirjasta jaetaan kansakoulujen alaluokkien oppilaille.

LVI-messuilla sähkölaitoksen pääteemana oli sähkölämmitys.

SÄHKÖENERGIAN MYyntI

ELENERGIFÖRSÄLJNINGEN
SALES OF ELECTRIC ENERGY

Kuluttajaryhmät abonnentgrupp consumer category	Energia/GWh		Osuus % andel share	Muutos ändring developments	
	1968	1967		GWh	%
Yksityistaloudet hushäll domestic consumers	276,1	267,8	24,4	+ 8,3	+ 3,1
Teollisuus storindustri industrial consumers	250,2	261,5	22,1	— 11,3	— 4,3
Ammatin- ja liikkeen- harjoitus yrkesutövare och affärsidkare commercial consumers	408,3	350,3	36,0	+ 58,0	+16,6
Liikenne trafik tramways	30,5	30,2	2,7	+ 0,3	+ 1,0
Ulkovalaistus utomhusbelysning public lighting	26,2	23,8	2,3	+ 2,4	+10,1
Muu julkinen kulutus övrig offentlig förbrukning other public consumption	130,2	121,0	11,5	+ 9,2	+ 7,6
Jakeluyhtiöt distributörer distribution companies	11,4	15,4	1,0	— 4,0	—26,0
	1132,9	1070,0	100,0	+ 62,9	+ 5,9

SÄHKÖN KULUTTAJIEN LUKUMÄÄRÄT

ANTAL ABONNENTER
NUMBER OF CONSUMERS

Kuluttajaryhmä abonnentgrupp consumer category	kpl		Osuus % andel share	Muutos ändring developments	
	31.12.68	31.12.67		kpl	%
Yksityistaloudet hushäll domestic consumers	190 218	179 115	89,6	+11 103	+ 6,2
Teollisuus storindustri industrial consumers	264	296	0,1	— 32	—10,8
Ammatin- ja liikkeen- harjoitus yrkesutövare och affärsidkare commercial consumers	19 639	21 984	9,3	— 2 345	—10,7
Julkiset tarpeet offentliga behov public consumption	2 226	2 288	1,0	— 62	— 2,7
Jakeluyhtiöt distributörer distribution companies	2	2	± 0,0	± 0	± 0,0
	212 349	203 685	100,0	+ 8 664	+ 4,3

VOIMALAITOKSET

Toimintavuoden aikana jatkettiin uuden lämmitysvoimalaitoksen yleissuunnittelua laatimalla vertailevia tutkimuksia ja selvityksiä erilaisista sijoitus- ja sovitussvaihtoehtoista. Asiasta käytiin neuvotteluja viranomaisten ja asiantuntijain kanssa, ja suunnitteluasiantuntemuksen lisäämiseksi sähkölaitoksen ao. insinöörit tutustuivat ulkomailla uusimpiin höyryvoimalaitoksiin ja voimalaituskoneistoja valmistaviin teollisuuslaitoksiin. Yleissuunnittelun edistymistä häittäsi voimalaitoksen sijoituspaikan suhteen vallinnut epävarmuus, joka poistui vasta, kun kaupunginhallitus syyskuussa päätti varata kaasulaitokselta Suvilahden alueella vapautuvat alueet sähkölaitoksen käyttöön. Vuoden lopulla saatiin valmiiksi voimalaitoksen rakentamista koskeva periaate-esitys, mutta sen käsittelyä kaupungin hallintoelimissä ei vielä ehditty aloittaa. Esityksen mukaan uusi voimalaitos sijoitetaan Hanasaaren voimalaitoksen lähelle ja yhdistetään hallinnollisesti ja käytännöllisesti tähän laitokseen. Tämän vuoksi on uudelle laitokselle tarkoitus antaa suunnittelu- ja rakennusvaiheen ajaksi työnimi Hanasaari B. Nykyistä Hanasaaren voimalaitosta tullaan vastaavana aikana nimittämään Hanasaari A:ksi.

Hanasaaren A-laitoksen turbogeneraattorin n:o 2 hankinnan loppuselvittely tapahtui kesäkuussa. Höyrykattilassa n:o 2 suoritti hankkija kesän aikana vielä eräitä takuukorjauksia ja parannuksia, minkä jälkeen voitiin suorittaa myös tämän hankinnan loppuselvittely. Toimintavuoden aikana saatiin lisäksi valmiiksi voimalaitoksen öljyvarasto, joka käsittää kaksi 7500 m³

säiliötä. Tulevia öljyvarastotarpeita silmällä pitäen kaupunginhallitus päätti kesäkuussa varata Mustikkamaalta alueen polttoöljyn syvävaraston rakentamista varten.

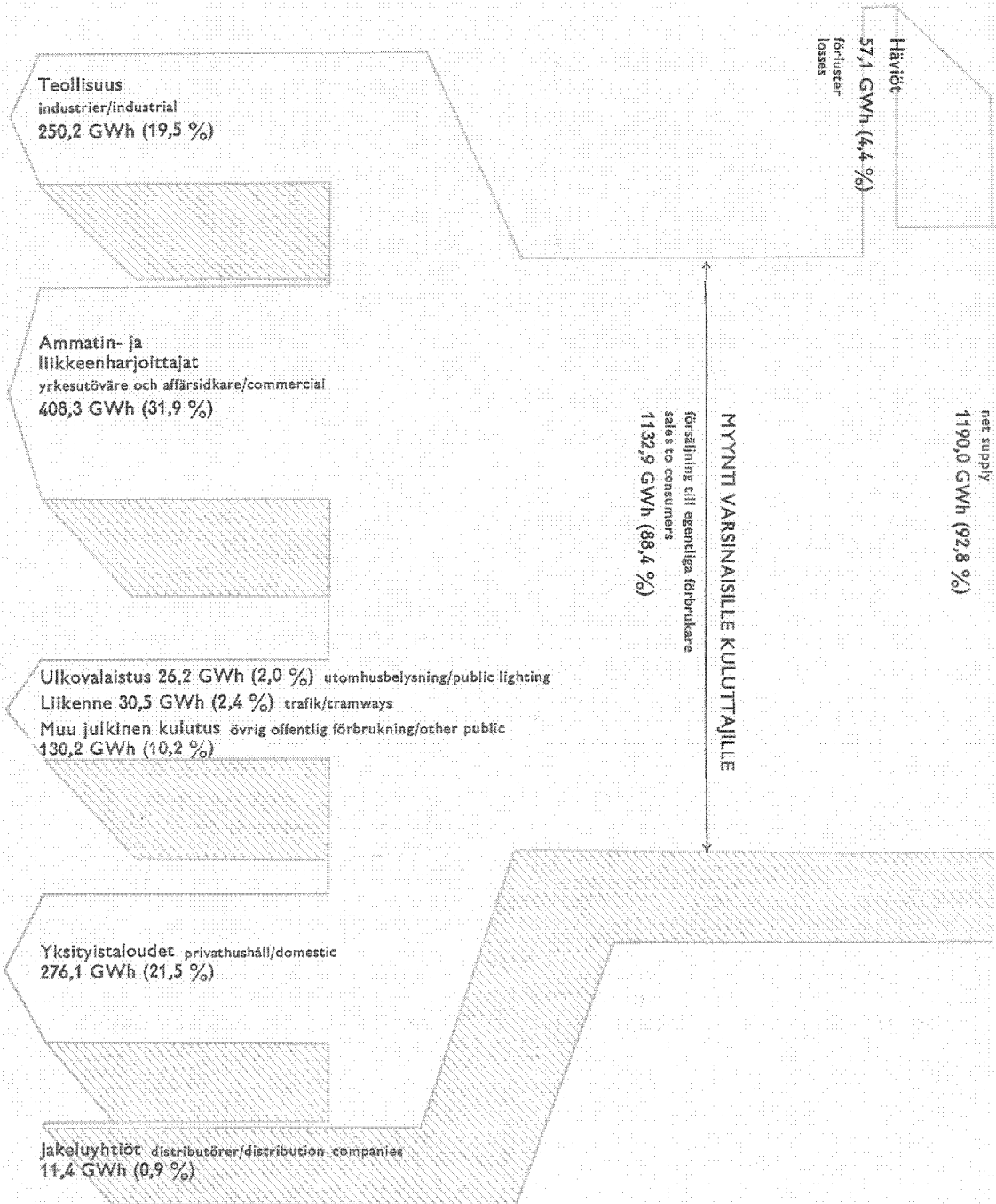
Salmisaaren voimalaitoksella saatiin valmiiksi laajahko maa- ja vesirakennustyö, joka käsitti satamalaiturin jatkamisen, rannan täyttö- ja pengerrustyön sekä hiilikentän tukimuurin jatkamisen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa suunnitelman 150 000 m³ suuruisen polttoöljyn syvävaraston rakentamisesta voimalaitoksen läheisyyteen. Varastoluolien louhintatyöstä saatiin urakkatarjoukset, mutta töiden aloittaminen siirtyi seuraavan vuoden puolelle.

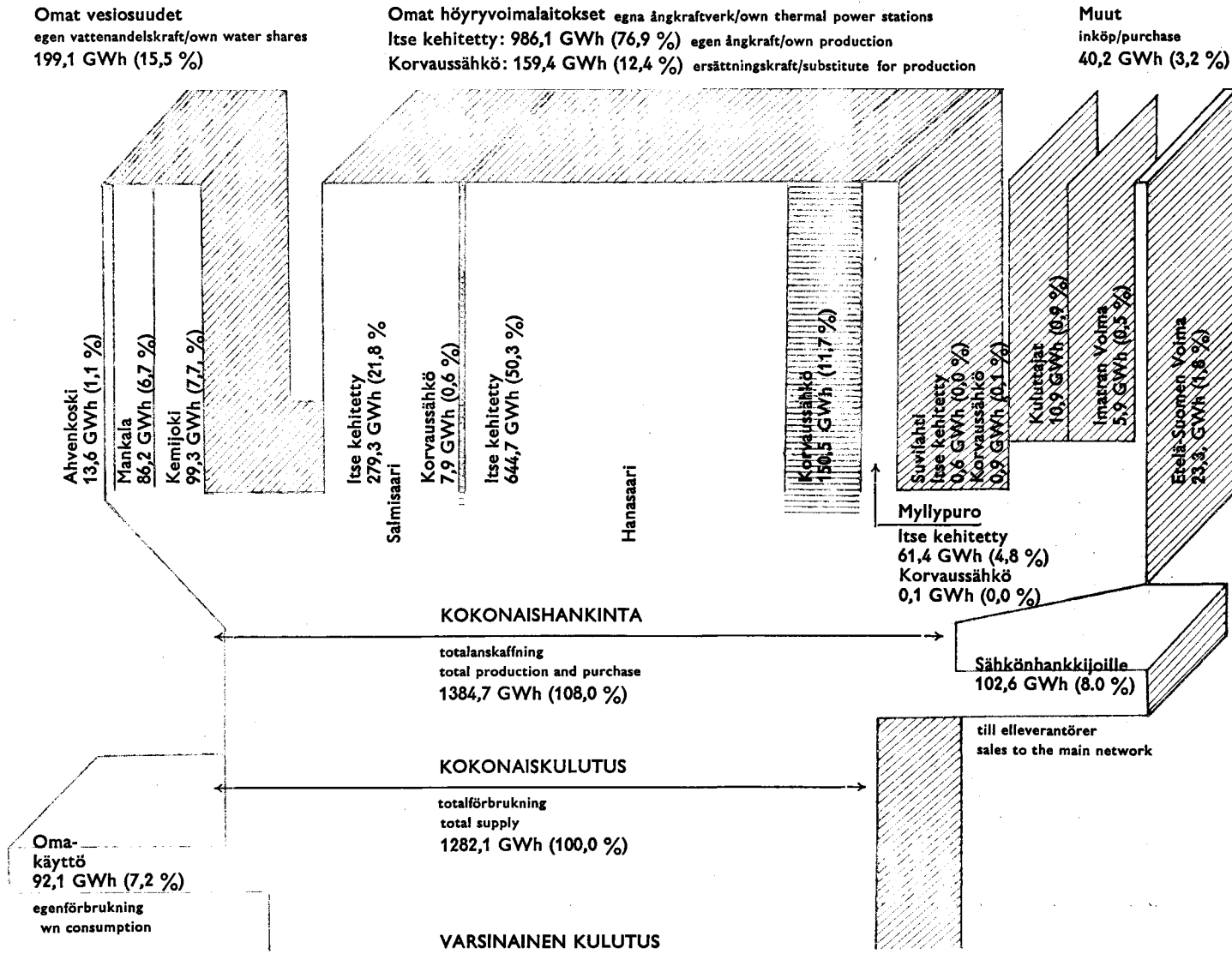
Myllypuron voimalaitoksella suoritettiin turbogeneraattorin n:o 1 ja höyrykattilan n:o 1 vastaanotokokeet, minkä lisäksi hankkijat suorittivat laitteissaan eräitä takuukorjauksia ja parannuksia. Voimalaitoksen öljyvaraston suunnitelma valmistui, ja varaston rakentaminen aloitettiin loka-kuussa.

Teollisuuslaitosten lautakunta teki helmikuussa esityksen n. 100 MW tehoisen kaasuturbiinilaitoksen rakentamisesta Salmisaareen Länsiväylän pohjoispuolelle. Esitystä käsiteltiin sen jälkeen kaupungin eri lautakunnissa. Sähkölaitos kävi asiasta neuvotteluja sekä antoi lisäselvityksiä ja lausuntoja. Syyspuolella päästiin eri osapuolten kesken yksimielisyyteen siitä, että kaasuturbiinilaitos olisi sijoitettava Itämerenkadun eteläpuolelle Kellosaaren viereiselle tontille. Vuoden päättyessä asia oli kuitenkin vielä lausuntokierroksella.

SÄHKÖENERGIAN HANKINNAN JA MYYNNIN JAKAUTUMINEN

FÖRDELNINGEN AV ELENERGINS ANSKAFFNING OCH FÖRSÄLJNING
PRODUCTION, PURCHASE AND SALES OF ELECTRIC ENERGY

SÄHKOASEMAT JA KAUKOKÄYTTÖ

Toimintavuonna ei ollut rakenteilla uusia sähköasemia, mutta vanhoilla asemilla suoritettiin useita muutos- ja täydennystöitä. Näistä mainittakoon Kampin asemalla päätökseen saatu, neljässä vaiheessa toteutettu 10 kV kojeiston uusimistyö sekä Salmisaaren 110 kV kytkinlaitoksen muutostyö.

Pitäjänmäen sähköasemalle tilatut verkkokäskylaitteet saapuivat keväällä ja asennettiin kesän ja syksyn aikana. Laitteiden viri-

tys- ja kokeiluvaihe jatkui vuoden loppuun saakka. Verkkokäskylaitteita tullaan käyttämään kuluttajien erikoiskulutuslaitteiden, erikoistariffimittarien, ulkovalaistuksen yms. kohteiden ohjaukseen sähköverkkoon syötettävien impulssien avulla.

Kaukokäyttöjärjestelmää täydennettiin Myllypuron voimalaitoksen ja Jakomäen huippulämpökeskuksen osalta.

KIINTEISTÖT

Kaupunginvaltuusto hyväksyi toukokuussa uuden toimitalon luonnospiirustukset. Tämän jälkeen aloitti Alvar Aallon arkkitehti-toimisto pääpiirustusten laadinnan. Syksyn kuluessa kytkettiin suunnittelutyöhön mu-

kaan kaikki tarvittavat erikoisalojen suunnittelijat. Vuoden päättyessä oli pääpiirustusten laadinnassa alkamassa tarkistus- ja viimeistelyvaihe.

SÄHKÖVERKOT JA ULKOVALAISTUS

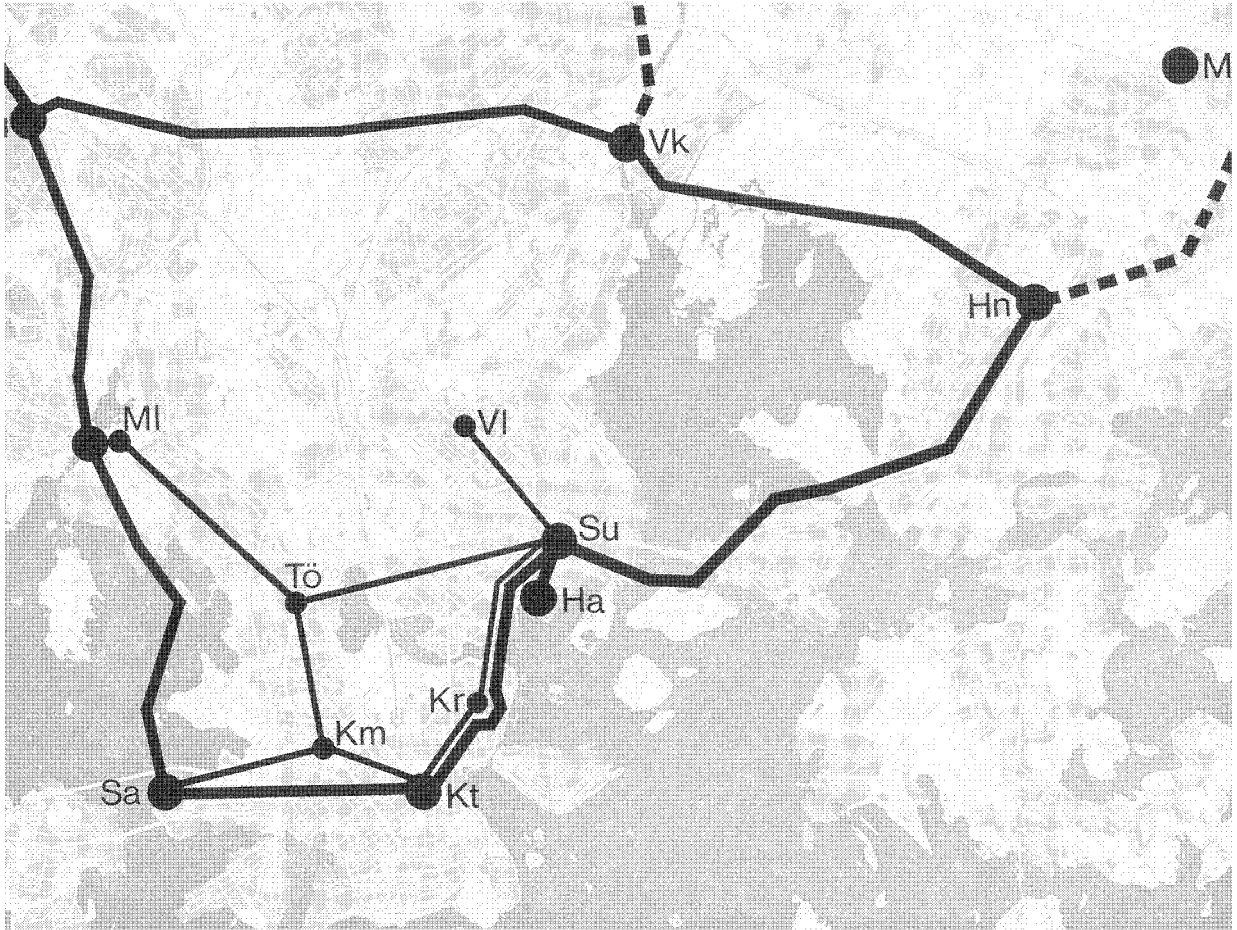
Sähkön siirtoverkostojen käyttövarmuus oli poikkeuksellisen hyvä. Vuoden aikana sattui 6 jakelukeskeytykseen johtanutta häiriötä, joiden yhteenlaskettu suuruus jakelumuuntajatehoina mitattuina oli ainoastaan 22 MVAR.

Jakeluverkostojen rakennustyöt keskittyivät toimintavuonna edelleen voimakkaasti kaupungin pohjois- ja itäosiin. Laajimmat työkohteet olivat Siltämäen, Jakomäen, Kontulan, Mellunmäen ja Laajasalon uusilla asuntoalueilla. Huomattavia verkkotöitä tehtiin lisäksi mm. Pakilassa, Marjaniemessä ja Lauttasaaressa sekä kantakaupungin eteläosassa Punavuoren — Munkkisaaren seudulla.

Ulkovalaistustöiden merkittävin työkohte oli Itäväylän ja Viikintien risteuksen valaiseminen. Tämän laajan ja useita eritasoristeiksiä käsittävän risteysalueen valaiseminen toteutettiin siten, että alueelle pystytettiin 20 kpl 22—37 m pituisia valaistustastoja, joihin sijoitettiin yhteensä 250 kpl 400 W suurpainenaatriumlamppuja. Ratkaisu on ensimmäinen laatuaan maassamme. Muita huomattavia ulkovalaistuksen työkohteita olivat edellä mainitut uudet asuntoalueet. Myös useita uusia puistovalaistuksia asennettiin ja vanhoja puistovalaistuksia parannettiin.

SIIRTOVERKOSTO

ÖVERFÖRINGSNÄT MED 30—220 kV FÖRBINDELSER
DISTRIBUTION AREA AND TRANSMISSION NETWORKS

Voimalaitokset

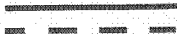
kraftverk/power stations

110 kV asemat

stationer/substations

30 kV asemat

stationer/substations

Su = Suvilahti
Sa = Salmisaari
Ha = Hanasaari
My = Myllypuro

Kt = Kasarmintori
Hn = Herttoniemi
Pm = Pitäjänmäki
Vk = Vanhakaupunki

Km = Kamppi
Kr = Kruununhaka
VI = Vallila
MI = Meilahti
Tö = Töölö

oma johto egen ledning/lines, own
vieras johto främmande ledning/lines, others'

KAUKOLÄMMITYSTOIMINTA

Kaukolämmitystoiminnan laajeneminen oli vuonna 1968 keskimääräistä voimakkaampaa. Vain vuosina 1965 ja 1966 on uusien kuluttajien määrä tai lämmön toimituksen lisäys ollut suurempi. Kuluttajien kokonaismäärä vuoden lopussa oli 1619. Kantakaupungissa liitettiin vesikaukolämmitykseen 143 ja höyrykaukolämmitykseen 3 uutta kuluttajaa ja itäisissä esikaupungeissa 25. Kaukolämmön toimituksen ja liittymistehojen kehitys vuosina 1955—1968 nähdään sivulla 21 olevasta diagrammista.

Jakomäen lämpökeskuksen kattiloiden asennus alkoi toukokuun alussa ja koekäyttöjä suoritettiin marras- ja joulukuussa. Laitos on marraskuusta alkaen toiminut esikaupunkien kaukolämpöverkon välipumppuasemana. Lämpökeskuksen rakennustyöt valmistuivat lokakuun lopussa.

Munkkisaaren lämpökeskuksen louhintatyöt aloitettiin helmikuun lopussa, rakennustyöt kesäkuun alussa ja kattila-asennukset heinäkuussa. Laitoksen koekäyttö siirtyi seuraavan vuoden puolelle.

Kaukolämpöverkkojen kokonaispituus kasvoi 18 kilometrillä. Kantakaupungissa olivat tärkeimmät rakennetut johdot syöttö-

johto Munkkisaaresta verkkoon reittiä Hernesaarenkatu — Sepänkatu — Albertinkatu ja johto Tukholmankatu — Pihlajatie. Esikaupunkialueella pääosaltaan edellisenä vuonna rakennettu johtoyhteys Kontulasta Jakomäkeen otettiin käyttöön tammikuussa. Toinen tärkeä yhteys oli johto Kontulasta Mellunmäkeen, joka valmistui lokakuussa. Sekä Jakomäen että Mellunmäen uudisrakennuksia oli ennen yhdysjohtojen valmistumista lämmitetty siirrettävien lämpökeskusten avulla.

Vuoden huippupakkaspäivä oli 12.1., jolloin vuorokausikeskilämpötila Kaisaniemessä oli $-26,4$ °C ja Malmin lentokentällä $-28,4$ °C. Kantakaupungin vesikaukolämpöverkossa saavutti vuorokausikeskitheho tällöin 90 % kuluttajien liittymistehojen summasta ja Myllypuron verkossa vastaavasti 96 %. Suurimmat keskiuormitukset päiväjakson aikana mitattiin kantakaupungin vesikaukolämpöverkossa samana päivänä ja Myllypuron verkossa seuraavana päivänä (vuorokausikeskilämpötila $-28,7$ °C) ja ne olivat 94 % ja 101 %.

Lämmön hankinnan ja toimituksen (=myynti varsinaisille kuluttajille ja toimitus samoilla ehdoilla sähkölaitoksen kiinteistöille) samoin kuin voimalaitosten ja lämpökeskusten kaukolämpöverkoista ottaman omakäyttölämmön ja verkkohäviöiden jakautuminen ilmenee oheisesta diagrammista.

ERÄITÄ KAUKOLÄMMÖN TUNNUSLUKUJA

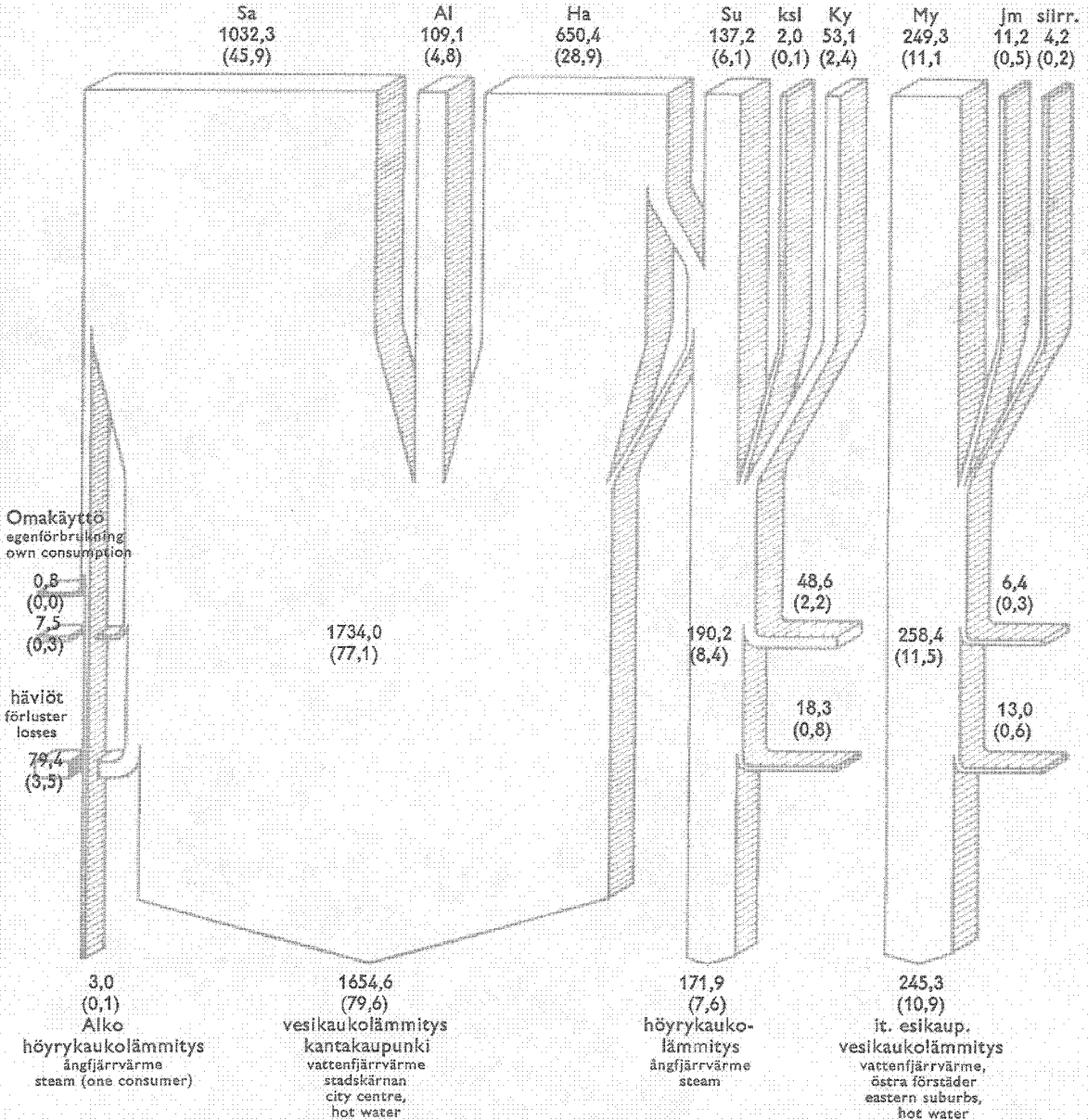
NÅGRA KARAKTERISTISKA TAL FÖR FJÄRRVÄRME
SOME CHARACTERISTICS OF DISTRICT HEATING

		1968	1967	Muutos % ändring developments
Putkijohdot rörledning pipelines	km	147,6	129,4	14
Kuluttajien lukumäärä abonnenter number of consumers	kpl	1619	1448	12
Liittymisteho ansluten effekt connected heat load	MW	735,6	657,8	12
Liitettyjen rakennusten tilavuus ansluten byggnadskub cubic contents of connected buildings	milj.m ³	32,3	29,2	10
Myyty lämpömäärä sälđ värme heat sales	GWh	2092	1804	16

LÄMMÖN HANKINNAN JA MYYNNIN JAKAUTUMINEN

FÖRDELNINGEN AV VÄRMEANSKAFFNING OCH FÖRSÄLJNING
DIVISION OF HEAT SUPPLY AND SALES

KOKONAISHANKINTA 2248,8 GWh (100 %)
totalanskaffning/total supplied

LÄMMÖNTOIMITUS TARIFFEILLA 2074,8 GWh (92,2 %)

värmeleverans enligt tariffer
heat sales

- Sa — Salmisaari, kraftvärmeverk, power and heat supply station
- Al — Alppila, toppvärmecentral, heating plant
- Ha — Hanasaari, kraftvärmeverk, power and heat supply station
- Su — Suvilahti, kraftvärmeverk, power station
- ksl — kaasulaitos, gasverket, gasworks
- Ky — Kyläsaari, sopförbränningsanläggning, refuse incineration plant
- My — Myllypuro, kraftvärmeverk, power and heat supply station
- Jm — Jakomäki, toppvärmecentral, heating plant
- siirr. — siirrettävät lämpökeskukset, provisoriska värmecentraler, mobile heating plants

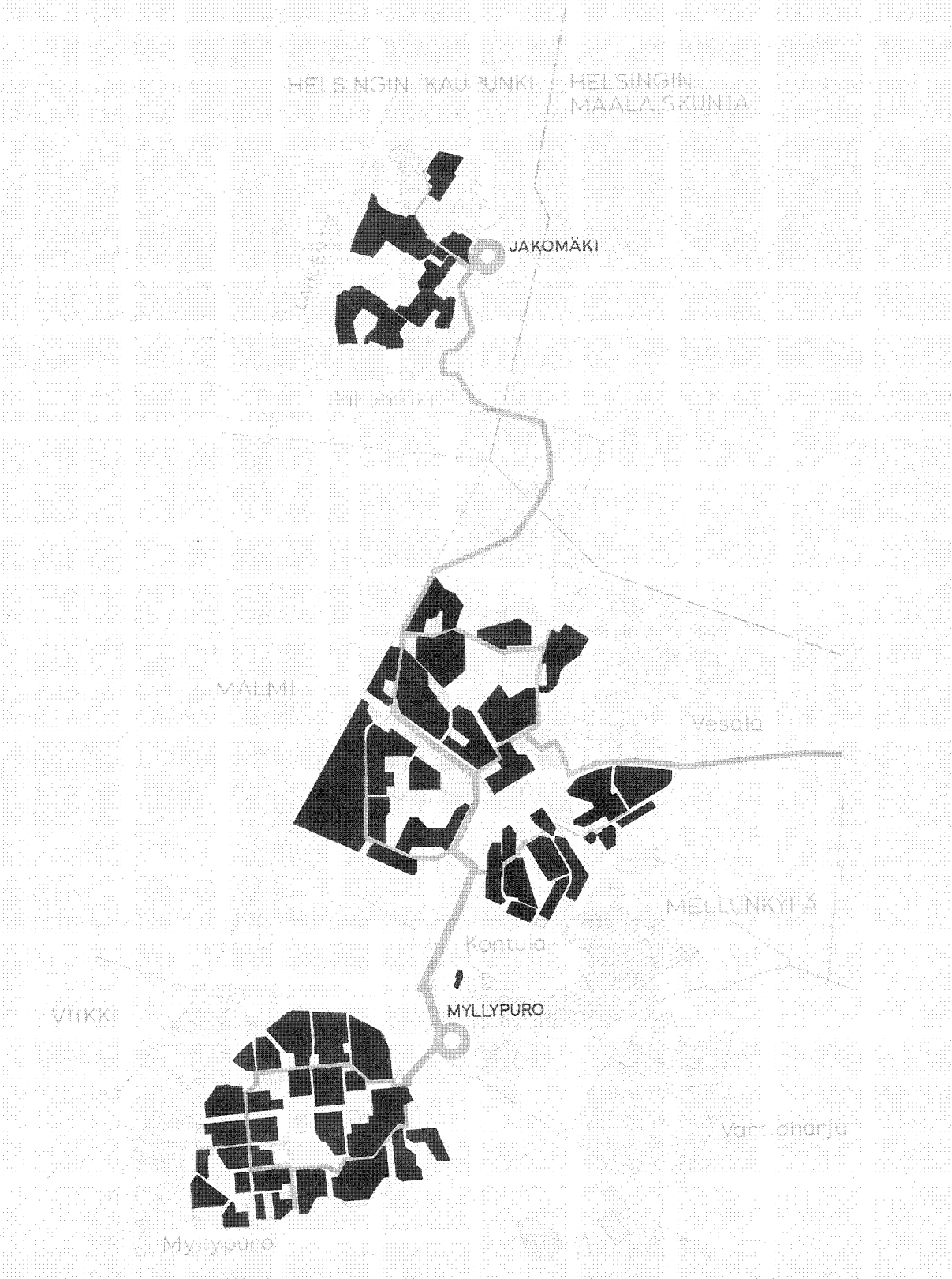
KANTAKAUPUNGIN KAUKOLÄMMITYSALUE

STADSKÄRNANS FJÄRRVÄRMEOMRÅDE
DISTRICT HEATING AREA, CITY CENTRE

MYLLYPURON KAUKOLÄMMITYSALUE

KVARNBÄCKENS FJÄRRVÄRMEOMRÅDE
DISTRICT HEATING AREA, EASTERN SUBURBS

HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ

Sähkölaitoksen henkilökunnan määrän kehityksestä on olemassa verrattain yhtenäisen lukusarja vuodesta 1935 lähtien. Siitä näkyy, että määrä on kasvanut 23 vuoden aikana noin 4-kertaiseksi. Laitoksen kautta kulkeva sähkön määrä on kuitenkin samana aikana kasvanut noin 14-kertaiseksi, investointien määrä suunnilleen saman verran ja kaukolämmitys on tullut mukaan uutena palvelumuotona. Henkilöä kohden laskettu tuottavuus on siten kasvanut 3- tai 4-kertaiseksi. Toinen toteamus, joka on tehtävissä esitettyjen kuvaajien perusteella, on henkilökunnan lukumäärän ja investointien määrän vuosittaisten vaihtelujen

samansuuntaisuus. Kumpaakin muuttujaa esittävien kuvaajien huiput sattuvat ajallisesti samoille tienoille. Tämä on selitettävissä sillä, että mm. voimalaitosten rakentaminen on yleensä vaatinut uuden henkilöstön palkkaamista pysyvästi. Lisäksi varsinkin aikaisemmin rakennustyöhön palkattiin tilapäistä henkilöstöä, joka vapautui rakennushankkeiden valmistuttua. Henkilöstön lukumääräinen kehitys on pysähtynyt v. 1964 jälkeen toistaiseksi, mikä lienee pantava ainakin osaksi kehittyneen rationalisoinnin — työmenetelmien ja henkilöstöasioiden hoidon parantumisen tiliiin.

LASKENNALLINEN TULOS

Kokonaiskustannukset kasvoivat 12 %. Varsinaisten tulojen kasvu oli 7 %. Liikevaihto oli 136,5 Mmk eli 8 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Kustannukset olivat 8,1 Mmk sekä tulot 1,5 Mmk talousarviossa oletettua pienemmät. Tämä johtui arvioitua pienemmästä energianhankinnasta. Ylijäämäksi oli talousarviossa oletettu 19,8 Mmk. Ylijäämäksi muodostui 26,4 Mmk, joka vastaa 8 % korkoa laitoksen käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle. Kun otetaan huomioon kustannuksiin sisältyvä 6 % korko, saadaan käyttöomaisuuden tuotoksi 14 %.

Uudisrakennustoimintaan käytettiin 42,4 Mmk, vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 37,2 Mmk. Suurimmat uudisrakennuskohteet olivat voima-asetat, jakeluverkostot ja kaukolämpötyöt. Talousarvion ulkopuoliset käyttöomaisuuden lisäykset olivat 1,4 Mmk. Kun poistot olivat 23,6 Mmk, tuli nettoinvestoinneiksi ja käyttöomaisuuden arvon lisäykseksi 20,2 Mmk. Käyttöomaisuuden arvo oli vuoden päättyessä 331,6 Mmk. Omarahoitusaste kasvoi edelleen. Nettoinvestointien rahoittamiseksi kertyi ylijäämän lisäksi omarahoitetun käyttöomaisuuden korkoa 18,7 Mmk. Tämä merkitsee sitä, että kaupungin muiden menojen kattamiseen jäi 24,9 Mmk.

TULOJEN JA MENOJEN SUHTEELLINEN JAKAUTUMA

PROPORTIONELLA FÖRDELNINGEN AV INKOMSTER OCH UTGIFTER
PROPORTIONAL DISTRIBUTION OF INCOME AND EXPENDITURE

TULOT
inkomster
income

Sähkön myynti
elförsäljning
sales of electric energy

Lämmön myynti
värme försäljning
sales of thermal energy

Sivutoiminnot
sidoordnad verksamhet
incidental activities

Muut tulot ja sisäiset viennit
övriga inkomster och interna överföringar
incidental income and internal posts

TULOT
inkomster/income

131,5 Mmk

MENOT
utgifter
expenditure

Energian hankinta
energianskaffning
generation and purchase of energy

Sähkön siirto, jakelu ja myynti
överföring, distribution och försäljning av elektricitet
transmission, distribution and sales of electric energy

Lämmön jakelu ja myynti
distribution och försäljning av värme
sales and distribution of thermal energy

Sivutoiminnot
sidoordnad verksamhet
incidental activities

Hallinto
förvaltning
administration

MENOT
utgifter/expenditure

105,1 Mmk

TULOSTASE VUODELTA 1968

Kulut	Luvut kmk			
	1968		1967	
Varsinaiset kulut				
Palkat	25 966		23 459	
Henkilösivukulut	4 843		4 389	
Sähkön ja lämmön hankinta ja raaka-aineet	35 003		28 766	
Tarvikkeet	5 245		4 808	
Vieraat palvelukset	5 191		4 940	
Toimistokulut	1 543		1 408	
Käyttöomaisuuden poistot	18 615		17 885	
Käyttöomaisuuden korko	18 695		17 775	
Liittymisjohtojen poisto	4 940		4 233	
Konttokuranttivelan korko	1 136		656	
Luottotappiot	45	121 222	55	108 374
Tilivuoden ylijäämä		26 433		29 458
		147 655		137 832

Tuotot	Luvut kmk			
	1968		1967	
Varsinaiset tuotot				
Sähkön myynti	100 227		94 548	
Lämmön myynti	24 312		20 511	
Ulkovalaistuksen hoito	3 600		3 317	
Sivutoiminta	2 214		2 608	
Liittymismaksut	5 012		4 265	
Sekalaiset tuotot	1 150	136 515	1 094	126 343
Sisäiset viennit				
Sähkön ja lämmön omakäyttö	370		459	
Uudisrakenteiden ja omien valmis- teiden välilliset kustannukset sekä laskentaerot	10 770	11 140	11 030	11 489
		147 655		137 832

OMAISUUSTASE 31. 12. 1968

Vastaavaa	Luvut kmk			
	1968		1967	
Varsinainen omaisuus				
Rahoitusomaisuus				
Kassa	60		1	
Shekkitili	22		32	
Postisiirtotili	1 190		508	
Tilisaamiset	16 614		12 966	
Ennakot hankkijoille	1 920	19 806	2 285	15 792
Vaihto-omaisuus				
Polttoaineet	21 174		22 056	
Tarvikkeet ja tarveaineet	4 041	25 215	3 292	25 348
Käyttöomaisuus				
1.1.	311 342		296 136	
Lisäys	43 763		37 355	
Vähennys	—		31	
Poisto	23 554	331 551	22 118	311 342
Ylimääräinen omaisuus				
Pankkeihin talletetut takuumaksut		435		478
		377 007		352 960

Vastattavaa	Luvut kmk			
	1968		1967	
Vieras pääoma				
Lyhytaikainen				
Tilivelat	13 565		11 443	
Kuluttajien takuumaksut	513		556	
Kaupungin kassa, kontto- kuranttitili	4 945	19 023	161	12 160
Pitkäaikainen				
Pääomavelka kaupungille		331 551		311 342
Tilivuoden ylijäämä		26 433		29 458
		377 007		352 960

TULOJEN JA MENOJEN JAKAUTUMINEN

FÖRDELNINGEN AV INKOMSTER OCH UTGIFTER
DIVISION OF INCOME AND EXPENDITURE

<u>TULOT</u> inkomster/income	1968 Mmk	1967 Mmk
Sähkön myynti elförsäljning sales of electricity	100,2	94,6
Lämmön myynti värmeförsäljning sales of heat	24,3	20,5
Sivutoiminnot sidoordnad verksamhet incidental activities	5,8	5,9
Muut tulot ja sisäiset viennit övriga inkomster och interna överföringar incidental income and internal items	1,2	2,4
	<u>131,5</u>	<u>123,4</u>

<u>MENOT</u> utgifter/expenditure		
Energian hankinta energianskaffning production and purchase of energy	65,0	56,5
Sähkön siirto, jakelu ja myynti överföring, distribution och försäljning av elektricitet transmission, distribution and sales of electricity	24,7	23,4
Lämmön jakelu ja myynti distribution och försäljning av värme distribution and sales of heat	4,4	4,1
Sivutoiminnot sidoordnad verksamhet incidental activities	5,5	5,3
Hallinto förvaltning administration	5,5	4,6
	<u>105,1</u>	<u>93,9</u>

<u>YLIJÄÄMÄ</u> överskott/surplus	26,4	29,5
--------------------------------------	------	------

<u>INVESTOINNIT</u> investeringar/investments		
Tuotantolaitokset produktionsanläggningar production plants	22,0	15,7
Sähköverkot ja -asemat elnät och elstationer electricity networks and substations	10,0	11,5
Lämpöverkot värmnät heat networks	5,4	4,3
Muut kiinteistöt övriga fastigheter other premises	0,2	1,5
Kuluttajalaitteet ja kalusto konsumentanläggningar och inventarier consumers' equipment and fixtures	1,7	1,9
Ulkovaistaistus utobhusbelysning public lighting	3,1	2,3
	<u>42,4</u>	<u>37,2</u>

SÄHKÖN HINTA

Dyrare el. i Helsingfors
Sähkön hinnan aleneva suunta jatkuu vielä lähivuosinakin
HELSINKI KOROTTAÄ sähkösaksuja 6,7 pros
 Tuloja ahnehditaan lisää vaikka Helsingin sähköindeksi noussut noin **Sähkö halpeni**

Elpriset höjs i Helsingfors
 Priset på elström i Helsingfors höjs med 6,7 procent följande år i maj.

Tuotantokustannusten laskennassa on otettu huomioon myös sähkön hinnan aleneva suunta. Tuotantokustannukset määräytyvät ehdottoman alarajan, jonka alittavalla hinnalla hyödykettä ei voida myydä, ei ainakaan jatkuvasti. Markkina-arvo on puolestaan yläraja, jonka ylittävää hintaa asiakkaalta ei voi saada. Taloudelliset tavoitteet, esim. voiton suhteen, sanelevat mihin hinta näiden kahden rajan välillä lopullisesti asetetaan.

Sähkön hinnoittelu nojautuu pohjimmiltaan samoihin taloudellisiin perusteisiin kuin jokaisen myytävän hyödykkeen hinnoittelu. Sähkön erikoisominaisuudet tuotettavana ja markkinoitavana hyödykkeenä vain antavat näiden yleisperiaatteiden soveltamiselle varsin poikkeuksellisen ilmaisen tariffeina ja outoina mittasiköinä.

Hinnoittelun taloudellisista perusteista ovat tärkeimpiä: tuotantokustannukset, markkina-arvo ja yrityksen taloudelliset tavoitteet. Tuotantokustannukset määräävät ehdottoman alarajan, jonka alittavalla hinnalla hyödykettä ei voida myydä, ei ainakaan jatkuvasti. Markkina-arvo on puolestaan yläraja, jonka ylittävää hintaa asiakkaalta ei voi saada. Taloudelliset tavoitteet, esim. voiton suhteen, sanelevat mihin hinta näiden kahden rajan välillä lopullisesti asetetaan.

Sähkölaitoksen kustannusrakenne

Hinnoittelua silmälläpitäen sähkölaitoksen kustannukset jaetaan kahteen pääryhmään:

- 1 — sähkönkulutuksesta riippumattomat kustannukset
 - 2 — sähkönkulutuksesta riippuvat kustannukset.
- Edelliseen ryhmään kuuluvat mm. hallinnolliset yhteiskustannukset. Samaa ryhmään kuuluvat myös ns. kuluttajakustannukset eli kustannukset, jotka kuluttajisto aiheuttaa pelkällä olemassaolollaan. Näillä, mm. myyntimittaroinnista, mittarinluvusta, laskutuksesta ja asiakaspalvelusta aiheutuvilla kustannuksilla on oma tärkeä merkityksensä erityisesti ns. pienkuluttajien kohdalla; pienkuluttajan aiheuttamat kuluttajakustannukset ovat usein samaa luokkaa tai suuremmatkin kuin hänelle toimitetusta sähköstä laitokselle aiheutuvat kustannukset.

Sähkönkulutuksesta riippuvat kustannukset jakautuvat puolestaan kahteen luonteeltaan erilaiseen ryhmään:

- 1 — toimituskykyyn verrannolliset kustannukset eli ns. tehokustannukset,
- 2 — energiantoimitukseen verrannolliset kustannukset eli ns. energiakustannukset.

Sähkölaitoksen on kyettävä joka hetki toimittamaan sähköä juuri niin paljon kuin asiakaskunta tarvitsee. Sähkön hankinta-, siirto- ja jakelujärjestelmän kaikilla osilla tulee olla riittävä toimituskyky vuoden suurim-

Dyrare el. i Helsingfors
Sähkön hinnan aleneva suunta jatkuu vielä lähivuosinakin
HELSINKI KOROTTAÄ sähkösaksuja 6,7 pros
 Tuloja ahnehditaan lisää vaikka Helsingin sähköindeksi noussut noin **Sähkö halpeni**

Elpriset höjs i Helsingfors
 Priset på elström i Helsingfors höjs med 6,7 procent följande år i maj.

piakin kuormituksia varten. Huomattava osa sähkölaitoksen kustannuksista on peräisin juuri toimituskyvyn ylläpitämisestä.

Energiakustannukset ovat puolestaan polttoaine- ym. kustannuksia, jotka aiheutuvat sähköenergian varsinaisesta toimittamisesta.

Teho- ja energiakustannuksista koostuvat sähkön tuotantokustannukset riippuvat oleellisesti kulloinkin vallitsevasta kuormitustilanteesta. Kulutuksen vaihtelun säännönmukaisuuden nojalla on todettavissa, että tuotantokustannukset ovat korkeimmillaan keskitäyden arkipäivien valvellaolotunteina ja alhaisimmillaan öisin.

Sähkön markkina-arvo

Sähkön käyttötarpeet — valaistus, mekaanisen työn suorittaminen, tilojen lämmitys, lämpö- ja kemian-prosessit jne. — eroavat suuresti toisistaan. Kunkin käyttötarpeen sisältö on myös hyvin moninainen. Niinpä valaistus voi olla luonteeltaan hätä- ja turva-valaistusta, työvalaistusta, viihtyisyysvalaistusta jne. Käyttötarpeiden moninaisuudesta seuraa, että kilowattitunnin arvo voi asiakkaan kannalta olla hyvin erilainen riippuen siitä mihin hän sähköä kulloinkin käyttää.

Hinnoittelua silmälläpitäen markkina-arvo on pyrittävä arvioimaan vallitsevan kilpailun pohjalta. Monissa käyttötarkoituksissa sähkö on kuitenkin niin ylivoinmainen, että muiden energiamuotojen tarjoamaa kilpailua ei ole. Ainoa kilpaileva energiamuoto on sähkö itse; kilpailijaksi jää asiakkaan mahdollisuus rakentaa oma voimalaitos. Sähkön markkina-arvoa arvioitaessa onkin aina otettava lukuun suurten sähkönkuluttajien oma sähkökehitysmahdollisuus.

Eräissä käyttömuodoissa sähkö on kuitenkin selvässä kilpailuasemassa polttoaineiden kanssa. Tällaisia käyttömuotoja ovat tilojen lämmitys ja lämpöprosessit sekä eräissä tapauksissa mekaanisen työn suorittaminen. Markkina-arvon määrittäminen on tällöinkin työstävä, sillä vertailussa on otettava energiakustannusten ohessa lukuun monia muita taloudellisia ja jopa psykologisia tekijöitä.

Sähkön markkina-arvon määrittäminen on hinnoittelun vaikein osa. On kuitenkin aihetta todeta, että myös muiden hyödykkeiden hinnoittelussa markkina-arvon sekä hinnan ja kysynnän välisen riippuvuuden arviointi ovat vaikeita ongelmia.

Taloudelliset tavoitteet

Sähkölaitoksen taloudellisista tavoitteista on ensisijaisena pyrkimys täyteen kustannuskatteeseen jokaisen asiakasryhmän osalta.

Sähkölaitostoiminnalle ominainen voimakas investointitarve ja luotonsaannin niukkuus ovat johtaneet siihen, että sähkölaitosten on turvauduttava laajamittaiseen omarahoitukseen. Verotus asettaa tiettyjä rajoituksia yhtiömuotoisten sähkölaitosten omarahoitukselle. Kunnallisena ja siten tuloverovapaana sähkölaitoksena Helsingin kaupungin sähkölaitos on voinut pyrkiä investointitoimintansa täyteen omarahoitukseen.

Kustannuskatteen ja omarahoituskyvyn lisäksi sähkölaitoksen taloudellisena tavoitteena voi olla jaettava voiton saavuttaminen. Kunnallisella sähkölaitoksella tämä tavoite merkitsee pyrkimystä keventää veroäyriä hintaa. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole mahdollista tarkastella niitä monia näkökohtia, joita olisi otettava lukuun harkittaessa missä määrin sähkön hintaa voidaan käyttää mainitunlaisen kunnallisverotuksen välineenä.

Tariffijärjestelmä

Sähkön tuotantokustannusten ja markkina-arvon tarkka seuraaminen hinnoittelussa vaatisi jokaisen asiakkaan ja jokaisen käyttötavan kulutuksen mittaamista ja hinnoittelua erikseen jokaisena vuoden tuntina. Taloudellisten perusteiden täsmällinen noudattaminen johtaisi käytännössä mahdottomuuteen. Taloudellisten perusteiden ja käytännön näkökohtien kesken on tehtävä kompromissi: taloudellisia perusteita noudatetaan hinnoittelussa vain sillä tarkkuudella kuin on mahdollista kohtuullisilla mittaus- ja laskutuskustannuksilla.

Sähkönmyynnissä käytetään hintoina tavallisesti ns. tariffeja. Sähkönkäyttöään samankaltaiset asiakkaat käsitellään ryhmänä, johon sovelletaan samaa tariffia. Asiakaskunnan sähkönkäytön kirjavuus pakottaa useiden ryhmien ja tariffien muodostamiseen. Syntyy tariffijärjestelmä, jolle on ominaista, että mitä suuremasta kulutuksesta on kysymys sitä tarkemmin hinnoittelu pyrkii seuraamaan asiakkaan sähkönkulutuksen ajallista jakautumista; sitä enemmän uhrataan mittaus- ja laskutuskustannuksia taloudellisten perusteiden noudattamiseen.

SÄHKÖLAITOKSEN VOIMALAITOSPOLTTOAINEIDEN TARVE JA VARASTOINTI

1. Käytettävät polttoaineet

Helsingin kaupungin 8—9 % vuosivauhdilla kasvava sähkönkulutus sekä nopeasti laajeneva kaukolämmitys-toiminta merkitsevät sähkölaitokselle myös jatkuvasti kasvavaa voimalaitospolttoaineiden kulutusta. Teknillisesti käyttökelpoisimmat ja taloudellisesti edullisimmat voimalaitospolttoaineet ovat kivihiili ja polttoöljy. Erityisesti höyryvoimalaitoksissa on polttoaineen hinnalla oleellinen vaikutus laitosten käyttötalouteen. Tämän vuoksi näihin laitoksiin valitaan nykyisin sellaiset höyrykattilat, joissa voidaan polttaa sekä hiiltä että öljyä sen mukaan, kumpi tulee halvemmaksi. Nykyisten hintasuhteiden vallitessa on hiili höyryvoimalaitostemme pääpolttoaine. Huipputehoa tuottavissa laitoksissa, jollaisia ovat esim. kaasuturbiinilaitokset ja huippulämpökeskukset, ei polttoainekustannuksilla lyhyen vuotuisen käyttöajan vuoksi ole suurta merkitystä, vaan pääpaino on alhaisissa kiinteissä kustannuksissa. Tästä syystä nämä laitokset suunnitellaan yksinomaan polttoöljyllä toimiviksi, mikä kaasuturbiinien osalta on myös teknillinen välttämättömyys.

Sähkölaitoksen käyttämät polttoaineet hankitaan näin ollen kokonaisuudessaan ulkomailta. Kotimaisten polttoaineiden, puun ja turpeen varaan ei pääkaupungin energiahuoltoa ole voitu perustaa. Tähän asettavat luonnollisen esteen toisaalta pääkaupungin sijainti näiden polttoaineiden hankintalähteisiin nähden ja toisaalta tarvittavien polttoainemäärien suuruus. Kotimaisten polttoaineiden käyttö kilpistyy normaaliaikoina hankinta-, kuljetus- ja kustannuskysymyksiin, mutta mahdollisina kriisiaikoina niiden käyttö voi rajoitettua määrin tulla kysymykseen.

2. Varastojen mitoitusperusteet

Ulkomaisten polttoaineiden käyttö asettaa omat vaatimuksensa paikallisten polttoainevarastojen järjestykselle ja mitoitukselle. Jo vuodenaikojen vaihtelu rajoittaa polttoaineiden jatkuvaa tasaista tuontia ja mahdollinen kansainvälinen kriisi tai muu vastaava syy saattaa keskeyttää tuonnin pitkäksi ajaksi. Meikäläisissä olosuhteissa tarvitaankin normaalien käyttövarastojen lisäksi aina myös varmuusvarastot, jotka takaavat energiahuollon jatkumisen siinäkin tapauksessa, että polttoaineen saanti maahamme häiriintyy pitemmäksi ajaksi. Käyttövarastotkin on puolestaan mitoitettava niin riittäviksi, etteivät vaikea jäättilanne tai muut lyhyempiäaikaiset keskeytykset polttoaineiden tuonnissa

vielä pakota turvautumaan varmuusvarastoihin. Varsinkin kaukolämmön toimituksessa ei talvikauden aikana voida sallia polttoainehuollosta johtuvia häiriöitä, mikä seikka on erityisesti otettava huomioon käyttövarastojen suuruutta määrättäessä

Sähkölaitoksen laatiman polttoaineväestöjen yleissuunnitelman mukaan höyryvoimalaitosten yhteyteen rakennetaan sellaiset käyttövarastotilat, että niihin mahtuu kuuden raskaimmin kuormitetun kuukauden polttoainemäärä. Nämä tilat jaetaan kulloinkin tarkoituksellisesti tavalla hiilen ja öljyn kesken. Kaasuturbiinilaitosten ja huippulämpökeskusten yhteyteen pyritään rakentamaan sellaiset käyttövarastotilat, joihin mahtuu puolet yhden käyttökauden polttoöljyn tarpeesta, ja toiset puolet käyttökauden tarpeesta sijoitetaan höyryvoimalaitosten öljyvarastojen yhteyteen. Varmuusvarastotilat taas mitoitetaan niin suuriksi, että ne yhdessä kaikkien käyttövarastotilojen kanssa vastaavat koko laitoksen puolentoista vuoden polttoaineen tarvetta. Koska polttoaineiden tuonti ei voi noudattaa kulutuksen vuodenaikarytmiä, vaihtelee varastoitujen polttoaineiden kokonaismäärä käytännössä suunnitellun yhden vuoden ja puolentoista vuoden tarpeen välillä. Varmuusvarastointiin soveltuu hiili periaatteessa öljyä paremmin, koska öljyn varastointi edellyttää kalliiden varastosäiliöiden rakentamista. Tulevaisuudessa on kuitenkin varauduttava myös öljyn varmuusvarastointiin, mikäli hintasuhteet muuttuvat nykyisestä öljyn eduksi.

Olettaen, että polttoaineiden hintasuhteet säilyvät nykyisellään ja että varmuusvarastoihin sijoitetaan pelkästään hiiltä, kehittyvät polttoaineväestötilojen kokonaistarve laadittujen ennusteiden mukaan seuraavan taulukon osoittamalla tavalla.

Vuosi	Hiilivarastot tonnia	Öljyvarastot tonnia
1970	1 000 000	120 000
1975	1 450 000	190 000
1980	1 950 000	290 000
1985	2 550 000	340 000

Voimalaitosalueiden erilaisuudesta johtuen ei edellä esitettyä yleissuunnitelmaa voida toteuttaa voimalaitoskohtaisesti, vaan käyttövarastotilojen kokonaistarve jaetaan paikallisten olosuhteiden sallimissa puitteissa voimalaitosten kesken. Käyttövarastojen yhteyteen mahdollisesti jäävä ylimääräinen varastotila käy-

tetään varmuusvarastointiin, mutta voimalaitosalueiden ahtauden vuoksi joudutaan pääosa varmuusvarastoista kuitenkin sijoittamaan voimalaitosalueiden ulkopuolelle. Varastohoidollisista syistä nämä pyritään keskittämään yhteen paikkaan kauemmaksi kaupungin keskeisistä osista. Nykyisten suunnitelmien mukaan tällainen keskitetty varmuusvarasto sijoitetaan Vuosaareen sille alueelle, joka on varattu myöhemmin rakennettava voimalaitosta varten.

3. Hiilen varastointi

Hiili varastoidaan tavallisesti maanpäällisiin varastoihin, joiden pohja on tiivistetty ja peitetty kuonakerroksella. Tällainen hiilikenttä ympäröidään usein betoniseinämällä, joka selvästi rajaa hiilikenttäalueen ja samalla tekee mahdolliseksi hiilen varastoimisen korkeampiin kasoihin, mikä kentän tehokkaan käytön kannalta on tietenkin edullista.

Hiilen varastointi vaatii oman tekniikkansa, jonka avulla hiili saadaan pitempäänkin varastoitaessa säilyttämään lämpöarvonsa ja sen kuumentuminen ja itsesytyminen voidaan välttää. Erityisesti pitkäaikaisessa varastoinnissa on huolehdittava siitä, että eri hiili- laadut pidetään tarkoin erossa toisistaan ja että eri laatuja sisältävien kasojen väliin jätetään riittävän leveät kujat. Hiilen kuumentumisen ja itsesytyksen välttämiseksi on ilman pääsy hiilikasan sisälle mahdollisimman tehokkaasti estettävä. Tämän vuoksi kasat tiivistetään huolellisesti kerroksittain puskutraktorilla. Edellä mainituista betoniseinämistä on myös tältä kannalta suurta hyötyä, koska niiden avulla voidaan huomattavasti pienentää kasojen vaikeasti tiivistettävien sivuluiskien pinta-alaa. Samasta syystä hiilikenttä pyritään olosuhteiden sallimalla sijoittamaan ympäröivää maastoa syvemmälle. Tällainen ratkaisu on toteutettu Myllypuron voimalaitoksella, jossa asiaan ovat olleet vaikuttamassa myös arkkitehtoniset syyt. Varmuusvarastoissa voidaan hiilikasan pinta vielä käsitellä bitumipitoisilla aineilla, jolloin kasa saadaan hyvin ilmatiiviiksi ja samalla täysin pölyämättömäksi.

Hiilikasan sisällä vallitsevan lämpötilan jatkuva tarkkailu on välttämätöntä hiilivarastopalojen estämiseksi. Tällaisista paloista on myöskin sähkölaitoksella koke- musta aikaisemmilta vuosilta. Niiden sammuttaminen on erittäin hankalaa ja suuritöistä. Lähinnä juuri huolellisen tiivistämisen ja lämpötilatarkkailun avulla on hiilen itsesytyminen opittu nyttemmin estämään.

4. Öljyn varastointi

Öljyn varastointiin käytetään perinteellisesti maanpäällisiä teräslevysäiliöitä. Kaupunkialueella sijaitsevien voimalaitosten yhteyteen ei kuitenkaan ole helposti rakennettavissa niin suuria maanpäällisiä öljyvarastoja kuin tarve vaatisi. Vaikkakin esimerkiksi raskasta polttoöljyä on tavallisissa lämpötiloissa erittäin vaikeata saada syytymään, eivät paloviranomaisemme katso suuren maanpäällisen varaston sijoittamista kaupunkialueelle suopein silmin. Suuria lieriömäisiä säiliöitä pidetään meillä myös kaupunkikuvaan huonosti sopivina.

Öljyn varastoinnin uusin kehitys on tuonut ratkaisun myös edellä mainittuihin pulmiin. Mikäli varastointitarve on riittävän suuri, voidaan öljy näet taloudellisesti edullisimmin varastoida kallioperään louhittuihin verhoamattomiin luoliin, ns. syvävarastoihin, jotka sijaitsevat pohjaveden pinnan alapuolella. Vaikka kallio-perä ei olisikaan täysin tiivis, ei öljy pääse tunkeutumaan ulos varastoluolasta, koska pohjavesi suuremman paineen vuoksi valuu aina luolaan päin. Öljy kelluu luolassa vesipatjan päällä, ja vesipatja pidetään halutun vahvuisena pumppujen avulla. Öljyn lämpötila laskee varastossa hyvin hitaasti ympäröivien kalliomassojen vuoksi. Öljy pumpputaan varastosta oppopumppujen avulla, ja pumppuamista varten se esikuumentetaan paikallisesti sähköön tai höyryyn avulla.

Salmisaaren voimalaitoksen öljyn syvävarastoa koskevat suunnitelmat on jo asianmukaisesti hyväksytty, ja ensimmäisen luolan louhintatyö saataneen suoritetuksi vuoden 1969 aikana. Yhden varastoluolan tilavuus on 75 000 m³, ja alueelle voidaan tarvittaessa sijoittaa kolme tällaista luolaa. Lisäksi on 1970-luvulla suunniteltu vastaavanlaisen varaston rakentamista Mustikkamaan kallioon Hanasaaren voimalaitoksen polttoöljyn päävarastoksi.

5. Yhteenveto

Tekniikan kehityksen ja elintason nousun seurauksena energian tarve kasvaa kaikkialla jatkuvasti, ja samanaikaisesti sähköenergian osuus kokonaisenergian tar-

peesta suurenee. Helsingissä sähkölaitos toimittaa energiaa myös kaukolämpönä, ja koska kaukolämmitystoiminta laajenee jatkuvasti, kasvaa sähkölaitoksen toimittaman energian osuus kaupungissamme erityisen nopeasti. Vastuu Helsingin energiahuollosta siirtyy näin ollen yhä suuremmissa määrin sähkölaitokselle. Tämä merkitsee mm. polttoaineiden hankinnan ja varastoinnin jatkuvaa keskittymistä sähkölaitoksen hoidettavaksi, jolloin vastaavasti muiden toimesta tahtuva polttoaineiden tuonti kaupunkiin ja kuljetukset kaupungin alueella vähenevät.

Helsingin energiahuollon jatkuvuuden turvaamiseksi sähkölaitoksella tulee olla käytettävissään riittävän suuret voimalaitospolttoaineiden varastot. Varastotilojen rakentaminen vaatii melkoisia investointeja, ja polttoaineiden varastossapito sitoo huomattavia pääomia. Polttoaineiden varastoinnilla on näin ollen suuri taloudellinen merkitys. Asiaan liittyy myös monta muuta tärkeätä näkökohtaa. Riittävän suurten ja tarkoitukseen sopivien maa-alueiden saanti varastojen varten tuottaa usein vaikeuksia, ja varastotilojen rakentaminen tuo mukanaan omat teknilliset pulmansa. Myös varastojen käyttäminen ja hoitaminen ovat asiantuntemusta ja huolellisuutta vaativia tehtäviä. Näistä syistä sähkölaitos on laatinut polttoainevarastojensa yleissuunnitelman, jossa on hahmoteltu varastojen kehittämisen suuntaviivat pitkällä tähtäyksellä. Tämän lisäksi sähkölaitos seuraa jatkuvasti polttoaineiden varastointiteknikan kehitystä harjoittaen myös omakohtaista tutkimus- ja kokeilutoimintaa.

Yleissuunnitelman mukaan ovat tulevaisuudessa varastoitavat polttoainemäärät varsin suuria. Vuoden 1985 luvut ovat kuitenkin jo hyvin epävarmoja, koska ennusteiden mukaan niihin aikoihin Helsinkiin rakennetaan ensimmäinen atomivoimalaitos. Tämän jälkeen ei fossiilisten polttoaineiden varastointitarve ilmeisesti enää kasva. Sen sijaan ydinvoima-aineen käyttö tuo mukanaan omat aivan uudenlaiset varastointipulmansa. Mutta se onkin taas jo toinen juttu.

HAKEMISTO

	Sivu
AA-kerhotoiminta, nuorten henkilöiden	125
Aitaamisluvat, katumaan	83, 86
Aitojen, suoja-, rakentaminen	256
Ajokilometriä määrät, liikennelaitoksen autojen ym.	285, 286, 290
Alkoholistihoito	123
Aloitetoiminta	54, 230, 300
Alueiden ja rakennusten varaaminen, ostaminen, myyminen, vaihtaminen ja vuokraaminen 5, 6, 9, 10	
Alukset, Helsingin satamaan saapuneet ja sieltä lähteneet	262
» kaupungin omistamat	264, 291
Amerikan kiertue, kaupunginorkesterin, konsertit, julkaisut ym.	188
Ammattikoulut, niiden suunnittelu- ja rakennustyöt	235
Ammattiopintoja varten myönnetty avustukset	128
Ärvaosakkeiden myyntiä ja lunastusta koskevat asiat	19, 28
Ariadnen, höyrylaivan, vastaisen käytön suunnittelu	59
Arkistovalokuvaus, sitä koskevat tutkimukset ja suunnitelmat	65
Asemakaavalain mukaisten katumaakorvausten periminen	16
Asemakaavaosasto, kaupunkisuunnitteluviraston	31
Asemakaavat	31
Asiakirjojen säilytys, vähimmäisaikoja ym. koskevat selvitykset	64
Asiamiehet, lastensuojelulautakunnan palkkaamat	139
Askarrutustoiminta, vanhusten, huoltoviraston järjestämä	129
» ks. myös eri vanhustenhuoltolaitosten kohdalta.	
Askartelupajat, nuorisotoimiston ylläpitämät	192, 196
Asuinhuoneistot, niiden vuokrausta koskevat asiat	19, 20, 27
» valmistuneet	24, 78, 80, 81
Asuinpaikan valintaa koskeva tutkimus	34
Asuintalot, liikenne- ja vesilaitoksen henkilökunnan	296
Asumistukea saaneet lapsiperheet, vanhuksat ja sokeat	19, 128, 129
Asumuserosovittelut, lastensuojeluviraston hoitamat	159
Asunnonjakotoimikunta	27
Asunnottomien alkoholistien huolto	125
Asuntojen osoittaminen kaupungin taloista	19, 27
Asuntorakennusmäärärahat ja -lainat	24
Asuntotuotantokomitea, rakennus- ja tarkastustoiminta ym.	23
Asuntotuotantolain määräämät kaupungin tehtävät, rakentaminen ja sen valvonta 7, 80, 81,	
Asuntotuotanto-ohjelman laatiminen, rakennusmaan inventaario ym.	35, 80
Asuntotuotantotoimisto, kiinteistöviraston	21
ATK-toimintoja ym. koskevat tutkimukset	56, 57
Au-lapset, lastensuojelulautakunnan valvonnassa olleet	136, 150
Auraussopimukset, ajoratojen	251
Autokorjaamot, rakennusviraston ja liikennelaitoksen	231, 294
Autoliikenne, liikennelaitoksen	285, 305
Autovaakojen käyttö satamassa, punnitustodistukset	267
Autovarikot, liikennelaitoksen	294
Avio- ja asumuseroasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	169
Avohuolto, huollossa olleet lapset	135
Avunanto- ja pelastustyöt, palolaitoksen	93, 100
Avustukset, ammattiopintoja varten myönnetty	128
» hautaus-	1, 221
» huoltoapuna annetut	109, 131
» invalideille suoritetut lääkintähuolto-, koulutus- ym. avustukset	128
» kesävirkestystyötä varten	137
» lastensuojelujärjestöille myönnetty	160

Avustukset, raittiustyön tukemiseen	198, 201
» vapaaehtoisille palokunnille ym.	101
» voimistelu- ja urheiluseurojen leiritoimintaan	207
» väestönsuojelutoiminnan tukemiseen	107
Bengtsärin leirialueen käyttö	196
Bentseenituotteiden valmistus ja myynti kaasulaitoksessa	347, 349
Einesruokien käyttö kouluruokailussa	318
Elatusapuasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	169
Elatusaputoimisto, lastensuojeluviraston	150
Elatusavun ennakon suorittaminen	151
Elatusvelvolliset, työlaitokseen määrättyt	150
Elintarvikekeskus, henkilökunta, ruoan valmistus ja myynti	318
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	53, 55
Elokuva, ulkoilutoimintaa esittelevä	207
Eläintarhaosasto, urheilu- ja ulkoiluviraston	218
Eläkkeet, kansaneläkkeen tukiosaa saavat huoltoavunsaajat	110
» leski- ja orpoeläkekassan myöntämät	76
» palkkalautakunnan myöntämät	2
» rakennusvirastossa käsitellyt	221
Energian kulutus ja tuotanto, vesilaitoksen	327
» lämpö-, jakelu, keskuspesulan lämpökeskuksen	322
» sähkö- ja lämpö-, hankintaa ja myyntiä koskevat kysymykset	361
Ennusteet, väestömäärää, asuntotuotantoa ym. koskevat	34, 70
Ensiapukoulutus, väestönsuojelutoimiston suorittama	105
Erytyslapsilisät	157
Esikaupunkialueet, niiden yleiskaavallinen suunnittelu	35
Esittelylehtiset, kaupungin matkailupalvelua ym. varten painatetut	59
» urheilu- ja ulkoiluviraston julkaisemat	217
Espoon kauppala, sen osuus merivesitutkimusten kustannuksista	245
» » yhteistyö sen kanssa julkisen liikenteen suunnittelussa ym.	40, 68
Eteläsatama, nosturien käyttötunnit	265
Generaattorikaasun valmistus ja käyttö	342, 349
Geoteknillinen toimisto, kiinteistöviraston	16
Haaga-kerho, nuorisotyölautakunnan	194
Haasteet, tiedoksiannettavat, ulosottoviraston hoitamat	90, 92
Haka-kerho, nuorisotyölautakunnan	194
Hakaniemen-Puotinharjun metro-osuutta koskevat suunnitelmat	40, 43
Hakasalmen huvila, ks. Kaupunginmuseo.	
Hakkuut, metsäosaston suorittamat	11, 12, 13
Halkojen hankinta, luovutus ja myynti ym.	12, 309, 311
Hammashoito, vajaamielisten lasten ym. huollettavien	140, 163
Hammashoitolan, keskus-, perusparannus- ja muutostyöt	19
Hanasaaren voimalaitos, rakennustyöt, hankinnat ym.	365
» » siellä suoritettu liikuntaharrastusta koskeva tutkimus	209
Hankinnat, vesilaitoksen suorittamat	331
Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym.	61
Hankintatoimisto, hankintojen valmistelu ym.	61
» painotuotteiden tilausmenettelyä koskevat järjestelytutkimukset	52
» rakennusviraston	222, 228
» toimisto- ym. koneiden lainaus, huolto ja hankinta	62
Hautausavustukset	1, 221
Heinolan sahan toiminta	310
Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain yhteisjärjestö, työehtosopimus	2
» maalaiskunta, sen osuudet puhdistamojen ja pumppaamojen käyttökustannuksista	245
» seudun liikenteen hoitaminen, yhteistyötoimikuntien asettaminen ym.	40, 43
» » runkokaava, sitä koskevat selvitykset	34
Henkilöstöasioiden hoito ja organisaatio, henkilö- ja palkkarekisteri, järjestelytutkimukset ...	51
Hertto-kerho, nuorisotyölautakunnan	194
Herttoniemen kasvisvarasto, elintarvikekeskuksen	319
» vastaanottokoti	162
Hiekoitushiekan varastointi	251

Hiidenvesisuunnitelmaa koskevat asiat	326, 328, 329
Hiihtoretket, opastetut, ladut ym.	205, 210
Hiilen käyttö kaasulaitoksessa	341
» voimalaitoksissa käytettävän, varastointi ym.	382
Hirvihaaran vanhainkoti	116
Hoitolaitosten suunnittelutoimikunta, järjestelytoimiston sille suorittamat tutkimukset	52
Hoitomaksut, lastenhuoltolaitosten	133, 165
Hoitopaikat, huoltotoimen käytössä olevat	113, 114, 116, 117, 118
» lastenhuollon	160
Holhousapuasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	170
Honkaluoto, saaren liittäminen Mustikkamaahan	213
Huolto- ja polttoainejakeluasemia koskeva selvitystyö	84
Huoltoavunsaajat ja avuntarpeen syyt	109
Huoltokassa, sitä koskevat järjestelytutkimukset, toimintakertomus	52, 74
Huoltokonttori, liikennelaitoksen henkilökunnan	301
Huoltolautakunnan alaiset työtuvat	129
Huoltotoimen yleiskatsaus ja kustannukset	108, 130
Huoltovirasto, sitä koskevat järjestelytutkimukset, toiminta	52, 109
Huoneistot, kaupungin vuokralle antamat	19, 20, 27
» satamalaitoksen huoneistovuokrauksista saamat tulot	272
» talo-osaston hoidossa olleet	19
Huutokaupat, pakko-, ulosottoviraston toimeenpanemat	91
Hyvösen lastenkoti	162
Hälytys- ja radiopuhelinlaitteet, palolaitoksen	95, 97
Hälytyslaitteet, väestönsuojelutoimiston hoitamat	104
Häädetyt henkilöt, asuntojen jakaminen heille	27
Häädöt, ulosottoviraston toimeenpanemat	91
Höyryn käyttö, teurastamolaitoksen ja keskuspesulan	315, 322
Höyryvoimalaitokset	365, 367
Ikälisät, myönnetyt	2
Ilmalan uuden vesisäiliön rakennustyöt	330
Ilmoitukset, sanomalehti-, niiden kustannukset	63
Invalidihuolto	128
Irtolaishuolto	122
Iso-Huopalahden kaatopaikka	249
Jakeluvarastotoiminta, hankintatoimiston	63
Jakomäen huippulämpökeskus, sähkölaitoksen kaukolämpöverkon	370
Johanneshovi, nuorisotoimiston jengityökeskus	195
Johdinautot, liikennelaitoksen	291
Johtosäännöt, uudet, liikenne- ja kaasulaitoksen	274, 339
Juhannuskokot, -juhlat ym., myönnetyt luvat	7, 217
Julkaisut, kaupunginkirjaston painattamat	175
» liikennelaitoksen henkilökuntalehdet ym. julkaisut	297
» matkailutoimiston painattamat	59
» raittiuslautakunnan toimesta jaetut	198, 199
» tilastotoimiston toimittamat	69
» urheilu- ja ulkoiluviraston toimittamat	207, 217
Julkisivu- ja tarkastustoimikunnat, rakennustarkastusviraston	84
Juopumuspidätykset	127
Järjestely- ja laskentatoimisto, kaasulaitoksen	56
Järjestelytoimisto, kaupunginhallituksen, henkilökunta, suoritetut tutkimukset ym.	50
» liikennelaitoksen	56
» rakennusviraston	55, 223, 229
» sairaalaviraston	55
» sähkölaitoksen	55
» vesilaitoksen	57
Jätkäsaaren laiturin rakennustyöt	268
Jätteiden kuljetus, puhtaanapito-osaston hoitama	249
Jäähdyttämöjen, teurastamolaitoksen, käyttö	315
Jäänmurtajat, kaupungin	264
Kaarelan nuorisokoti	162
Kaasukojeiden määrä, asentaminen ym.	345
Kaasulaitos, henkilökunta, teknillinen ja taloudellinen tulos ym.	336—341, 353—359

Kaasulaitos, sen hoitama pysäköintimittarien asennus, huolto ja rahastus	348
» » laskenta- ja järjestelytoimiston suorittamat tutkimukset	56
» » vapautuvan henkilökunnan sijoittaminen	55, 339
Kaason valmistus, myynti ja kulutus	337, 350
Kaasuntuotantojärjestelmän muuttamista koskevat suunnitelmat	337, 340
Kaasuturbiinilaitoksen, uuden, suunnittelu, sijoitus	365
Kaatopaikat, niiden hoito ym.	249
Kadun ja viemärin rakentamiskorvaukset	16
Kadut ja tiet, niiden puhtaanapito	251
» » » » rakennus-, korjaus- ja päällystyöt	240, 241, 268
Kahluuallaat, valmistuneet	256
Kahvilat, nuoriso-, niiden toiminta	193
Kalastusluvut, kalastuksen valvonta, kalavesien hoito ym.	215
Kalatakukeskus ja kalan tuonti Helsinkiin	315
Kallion nuorisokoti	162
» osasto, rahatoimiston, sitä koskevat järjestelytutkimukset	52
» virastotalon viihtyvyystutkimus, suojelusuunnitelmat	53, 69
Kalliosuojat, ks. Väestönsuojat.	
Kanavapuiston väestönsuojan rakennustyöt	245
Kankurinmäen Tukikoti, kesäsiirtola	140, 161
Kansakoulut, koulukuraattorin toiminta	143
» niiden suunnittelu-, korjaus- ja rakennustyöt	235
» » toimistotyötä ym. koskevat järjestelytutkimukset	53
» » uusi ruokajärjestelmä ym.	53, 318
Kansaneläkkeen tukiosaa saaneet huoltoavunsaajat	110
Kansipäällystöä, kaupungin alusten, koskeva työehtosopimus	2
Kantakaupunkia koskevat asemakaavasuunnitelmat	31, 35
Karjakaivon ulkoilualue	213
Kartat, niiden valmistus ja myynti	15
Kartoitustyöt, kaupunkimittausosaston suorittamat	14
Kassa- ja tilitoiminta, satamalaitoksen	269
» » tilitoimisto, rakennusviraston	222, 223
Kasvatilapset	135
Kasvatusavut, myönnetyt	2, 76
Kasvihuoneet, lavatarha ja taimisto, puisto-osaston	255
Katselmukset, kiinteistö- ja rakennustarkastusviraston suorittamat	6, 8, 79, 83, 84
Katukorvausasiat, kiinteistöviraston hoitamat	16
Katumaan aitaamisluvut	83, 86
Katurakennusosasto, rakennusviraston	238—247, 260
Katuvalaistus, sen kustannukset	242
Kauhalan ulkoilualue	213
Kaukolämmitystoiminta, sähkölaitoksen	361, 370—373
Kaunissaaren ulkoilualue	213, 214
Kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoimintaa koskevat asiat	20
Kaupunginarkisto, toimintatilat, henkilökunta, tulot ja menot	64
Kaupunginkirjasto, henkilökunta, lainaustoiminta, menot ja tulot ym.	173—182
» kirjastoauto-osastoa koskevat järjestelytutkimukset	53
Kaupunginmuseumo, henkilökunta, kokoelmat, menot ja tulot ym.	183
Kaupunginorkesteri, viranhaltijat, konsertit ym.	188
Kaupunginpuutarha, ks. Puisto-osasto.	
Kaupungintalon saneeraustyöt	19
Kaupunkikaasun valmistus ja käyttö	343, 349
Kaupunkimittausosasto, kiinteistöviraston	14
Kaupunkisuunnitteluvirasto, sitä koskevat järjestelytutkimukset	53
Kaupunkisuunnitteluviraston asemakaava-, yleiskaava- ja liikennesuunnitteluosasto	31—38
» » henkilökunta, tulot ja menot	29, 30, 31, 33, 37, 39
Kehitysvammatuki 57, tilapäispaikkojen saanti ym. yhteistyö	140
Kelkkamäet, niiden kunnostus ja hoito	255
Kemikaalien kulutus raakaveden puhdistuslaitoksissa	326
Kenttämittauskalusto, kaupunkimittausosaston	14
Kerhotoiminta ja -keskukset, nuorisotyölautakunnan	191
» kaupunginkirjaston, kirjallisuus- ja musiikki-illat	179
» kotitalouslautakunnan järjestämä	172
» PAVI-toimiston ja AA-kerhojen	125
Keskuspesula ja keskuspesulajaosto	321
Keskustan liikennejärjestelyt	32
Keskustasuunnitelma, keskustan yleiskaavallinen suunnittelu	32, 34, 35
Kesäsiirtolat ja leirit, niihin sijoitetut lapset	137, 140

Kiinteistöhallinnon tulot ja menot	21
Kiinteistöjen puhtaanapito	249
Kiinteistökortisto, palonehkäisyosastossa pidettävä	93, 101
Kiinteistöluettelo, sen uudistamista koskevat tutkimukset	53
Kiinteistörekisterin perustaminen, tutkimukset, komitea	33, 53, 68
Kiinteistöt, talo-osaston hoidossa olevat, niiden korjaustyöt ym.	19
Kiinteistövirasto, sen henkilökunta ja huoneistot	4, 8, 14, 16, 19
Kiinteistöviraston asuntotuotantotoimisto	21
» geoteknillinen toimisto	16
» kansliaosasto	5
» kaupunkimittaosasto	14
» maatalousosasto	8
» metsäosasto	11
» omakotitoimisto ja siirtolapuutarhatoimisto	7, 8
» talo-osasto	19
» tonttiosasto	5
Kiinteistöyhtiöt, asuntorakennustoiminta	23, 27
Killinmäen keskuslaitoksen suunnittelu	134, 140
Kilpailut, nuorisotoimiston järjestämät	193, 196
» raittiuslautakunnan toimiston järjestämät	200, 201
» tietokilpailujen järjestäminen kirjastoissa	178
Kioskien vuokrauksesta saadut tulot	20
Kirjasto, ks. Kaupunginkirjasto.	
» kaupunginorkesterin nuottikirjasto	189
» koulutustoimikunnan lainakirjasto	48
» käsi-, kaupunginarkiston	66
» tilastotoimiston	71
Kirjastoautotoiminta	175
Kirjavarasto, kaupunginkirjaston	179
Kivelä-Hesperian sairaalaa koskevat asiat	55, 70
Kivihiiilen hankinta, käyttö ja myynti	341, 348
Kivinokan ulkoilupuisto, kesämajat	213, 214
Kodinhoitokurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät	171
Kodinhoitotoiminta, kunnallinen	128
Kodinperustamislainoja koskevat asiat	158
Koirien, palvelus-, käyttö pelastuspalvelu- ym. väestönsuojelutehtävissä	106
Kokoelmat, kaupunginmuseon	183
Koksin valmistus ja myynti	336, 346, 349
Kolaritilasto, liikennelaitoksessa laadittu	308
Kompasseja tarkistuttaneet alukset	264
Konekirjoitus- ym. lisät, myönnetyt	3
Konekirjoituskokeet, informaatiotilaisuudet ym.	47, 48
Konepäällystöä, kaupungin alusten, koskevat työehtosopimukset	2
Koneteknillinen toimisto, rakennusviraston	237
Konevarikko, rakennusviraston	223, 231
Konsertit, kaupunginorkesterin	188
Konsertti- ja kongressitalon rakentaminen	80
Konteineri- ja suurlavaliikenne satamassa	267
Korjaamot, hankintatoimiston, rakennusviraston ja liikennelaitoksen	63, 231, 294
Korkeasaaren eläintarha	218
» liikenne	218, 286
Korvaukset annetusta huollosta	130, 159
» kodinhoitoavusta perityt	128
» rakennus- ja asemakaavalain mukaiset	7, 16
Koskelan sairaskotia koskevat asiat	113
» varikko, liikennelaitoksen, väestönsuojan rakennustyöt ym.	294, 296
Koskentuvan nuorisokoti	162
Kotiapulaiset, nuoret, valvonnassa olleet	136
Kotimainen tavaraliikenne Helsingin sataman kautta	264
Kotitalouslautakunnan toimiston henkilökunta, toimipaikat ym.	171
Koulukammashoitolaitosta koskevat tutkimukset	52
Koulukuraattorin toiminta	143
Koulutus- ja kurssitoiminta, kotitalouslautakunnan	171
» » » koulutustoimikunnan	46
» » » liikennelaitoksen	299
» » » nuorisotoimiston	196
» » » palolaitoksen	95
» » » väestönsuojelutoimiston	105

Koulutustoimikunta ja sen toimisto, henkilökunta ym.	46
Kuljettajarahastus liikennelaitoksen linja-autoissa	56, 274, 291, 299
Kuljetusten järjestelyt ja kustannukset, niitä koskevat järjestelytutkimukset	52
Kulosaaren vanhainkoti	116
Kunnanasiamiesten toiminta	72
Kuntaainliitot, laitospaikkavaraukset ja kustannusosuudet niiden laitoksissa	160
Kuntoliikunta, kunnan mittaaminen, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä	202
Kurssi- ja kilpailutoiminta, raittiuslautakunnan toimiston	201
Kurssitoiminta, koulutustoimikunnan, palolaitoksen, kotitalouslautakunnan, nuorisotoimiston ja liikennelaitoksen	46, 95, 171, 196, 299
Kustaankartanon vanhainkotia koskevat asiat	114
Kuva-arkisto ja -hankinnat, kaupunginmuseon	184, 186
Kyläsaaren moottorihallin ja puuskartelupajan käyttö	196
» puhdistamo ja jätteenpolttolaitos	244, 249
Käpylän kerhokeskus	193
Käsityökurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät	171
Kävely- ym. retket, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämät	205
Käymälöiden, yleisten, hoito ja puhtaanapito	251
Laboratoriot, rakennusviraston, teurastamolaitoksen ja keskuspesulan	245, 314, 321
Lahjoitukset, asiakirjojen vastaanotto kaupunginarkistoon	66
» kaupunginmuseon saamat esineet	184
Lainakirjasto, koulutustoimikunnan toimiston	48
Lainat, asuntotarkoituksiin myönneetyt	7, 21, 25
» huoltokassan myöntämät asunnonhankintaa varten	75
» soitinhankintalainojen myöntäminen kaupunginorkesterin soittajille	189
Lainustoiminta, kaupunginkirjaston	173, 181
» konttori- ym. koneiden, hankintatoimiston suorittama	62
» nuorisotoimiston	196
» raittiuslautakunnan toimiston	198, 200
Laitoshoito, huolto- ja lastensuojeluviraston huollettavien	111, 139
Laitoskirjastotoiminta, kaupunginkirjaston alainen	179
» ks. myös huolto- ym. laitosten kohdalta.	
Laituri- ja aluevuokrat, satamalaitoksen perimät	272
Laiturihuolto, laiturien rakentaminen ym.	261, 266, 268, 272
Laituriponttoonit, venesatamien	215
Lapsilisät	158
Lasipalatsi, sen perusparannustyöt	19
Lasten kesävirkistystoiminta, lastenhuoltotoimiston	137
» päivähoiton järjestämistä koskevat asiat	53, 133
Lastenhuoltotoimisto	135—142
Lastenkirjastotoiminta, kaupunginkirjaston	178
Lastenkodit, toiminta, rakennukset ym.	162, 235
Lastensuojelun menot ja tulot, eräitä yhdistelmä tietoja ym.	159, 165—167
Lastensuojelurahastot	160
Lastensuojeluvirasto, sitä koskevat järjestelytutkimukset, henkilökunta, toimistot ym. 52, 134—158	
Lastentarhain toimistoa koskevat järjestelytutkimukset	53
Lastentarhat	235
Lastenvalvojan luetteloissa olleet lapset	150
Lausunnot, anniskeluravintoloita ja väkijuomamyymälöitä koskevat	199
» järjestely- ja hankintatoimiston	54, 61
» kaupunginarkiston	65
» kaupunkisuunnitteluviraston valmistelemat	31
» palolaitoksen palonehkäisyasioita koskevat	101
» rakennustarkastusviraston	82, 83, 84, 85
Lautta-kerho, nuorisotyölautakunnan	194
Lauttaliikenne, liikennelaitoksen hoitama	286
Lauttasaaren sillan rakennustyöt	269
» ulkoilupuistot	213, 214
Leikkikentät, niiden rakennus- ja kunnostustyöt	256
Leirien, avustusta saaneiden järjestöjen, tarkastus	207
Leirintäalueet, matkailijoita varten ylläpidetyt	216
Leiritoiminta, nuorisotoimiston järjestämä	193, 196
Lemmilä, Vastaanottokoti	162
Leski- ja orpoeläkekassa	76
Leskieläkkeet, myönneetyt	2, 76, 221
Lihantarkastamo, teurastamolaitoksen	314
Liikenne- ja moottoripyöräkoulutus, nuorisotoimiston järjestämä	196

Hakemisto

Liikennekilpailu, raittiuslautakunnan toimiston järjestämä	200
Liikennelaitos, sen järjestelytoimiston suorittamat tutkimukset	56
» » talous, kalusto, henkilökunta ym.	274—308
Liikennemaksut, satamien	271
Liikennemerkki-, ajorata- ym. järjestelytyöt, katurakennusosaston suorittamat	242
Liikennesuunnitteluosasto, kaupunkisuunnitteluviraston	37
Liikennetutkimus, Helsingin kaupunkiseudun	43
Liikenteen suunnittelu, kaupunkisuunnitteluviraston ja liikennelaitoksen	32, 37, 286
Liikuntaharrastukset, kaupungin asukkaiden, suoritetut tutkimukset	209
Liinavaatteet, kaupungin laitosten, pesu ja huolto ym.	321
Linja-autot, liikennelaitoksen	285, 291, 293
Linjat, linja-autoliikenteen, niiden muutokset	285, 303
Lokkien ja varisten hävittäminen	217
Lomakesuunnittelu	55, 230
Lomakodit, äitien ja lasten oleskelun järjestäminen niissä	217
Lomamajat, yksityisten ja kaupungin ulkoilupuistoissa omistamat	214
Luistinradat, taito- ja pikaluistelun ohjaus ym.	204, 205, 210, 255
Lumenkaatopaikat	251
Luonnonsuojelutoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston	217
Luontoissuorituksia koskevat asiat	3
Luukkaan ulkoilualue	213, 214
Lämmityssähkön myynti, kuluttajat ym.	363
Länsisatama, nosturien käyttötunnit	265
Lääkeaineiden väärinkäyttäjien huolto	124
Löytötavaratoimisto, liikennelaitoksen	302
Maanmittaustoimitukset	14
Maaperätutkimukset, geoteknillisen toimiston suorittamat	16
Maatalousosasto, kiinteistöviraston	8
Maatilat, kaupungin, ja niistä vuokralle annetut pellot	9, 10
Mainospaikat, niistä saadut tulot	20
Maistraatti, järjestelytutkimukset konttoriteknikan tehostamisesta	52
Maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämistä koskevat asiat	168, 169
Malmi-kerho, nuorisotyölautakunnan	194
Malmin lastenkoti	163
Marja- ja sieniretket, opastetut	205
Matkailulinjan 3 T palvelun tehostaminen	275
Matkailuneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset, käsittelemät asiat ym.	58
Matkailutoimiston henkilökunta, huoneisto, julkaisut ym.	58—60
Matkat, tutkimus-, metronsuunnittelutoimikunnan jäsenten ym. suorittamat	41, 44
Matkustajaliikenne, ulkomainen, Helsingin sataman kautta	264
Matkustajien määrät, liikennelaitoksen tekemät arviot	287—289
Maunu-kerho, nuorisotyölautakunnan	194
Merenkulku, ulkomainen	263
Merilinnustuksen valvonta	216
Merimies-Unionin kanssa tehty työehtosopimus	2
Messuhalli, C-, sen käyttö urheiluun	210
Metronsuunnittelun kustannukset	45
Metronsuunnittelutoimikunta ja -toimisto	40
Metsäalueet ja metsätyöt	11—13
Metsäkummun hoitokoti	162
Metsäosasto, kiinteistöviraston	11
Mikrofilmejä koskevat asiat	65, 175
Mittaus- ja maaperätutkimusten, katurakennusosaston, kustannukset	243
Monistustyöt, hankintatoimiston hoitamat	62
Moottoripyöräkurssit, nuorisotoimiston järjestämät	196
Moottoriveneet, vuokra-, satama-alueella liikennöivät	264
Munkkisaaren lämpökeskus, sähkölaitoksen kaukolämpöverkon	370
Museo, ks. Kaupunginmuseo.	
Museotoimikunta ja museo, liikennelaitoksen	301
Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin menot ym.	190
Musiikkiosasto, kaupunginkirjaston	175
Mustikkamaa, alueen varaaminen polttoöljyn syvävarastoa varten	383
Mustikkamaan ulkoilupuisto	213, 214
Mylly-kerho, nuorisotyölautakunnan	194
Myllypuron kaukolämmitysalue ja voimalaitos	365, 373
» vanhusten asuintalo	119
Myyntipaikkojen vuokrat ja maksut erilaisista myyntiluvista	20

Mäenlasku- ja pujottelupaikat, ohjaustoiminta niissä	204, 205
Mäkelän kerhokeskus	193
Naulakallion vastaanottokoti	162
40 tunnin työviikkoon siirtymistoimenpiteet	51, 133
Neuvonta- ja lainaustoiminta, kotitalouslautakunnan	172
Neuvontatoimisto, nuorison	196
Nokipalot	101
Nosturit, satamalaitoksen, niistä saadut tulot	261, 265, 272
Nukarin lastenkoti	163
Nuohous, nuohouspiirien uusi aluejako	93, 101
Nuorisokahvilatoiminta	193
Nuorisokodit, lastensuojelulautakunnan alaiset	162
Nuorison neuvonta ja opastus	196
Nuorisoriokollisuuden ym. ennakolta ehkäisemistä tutkiva komitea	134
Nuorisotoimiston henkilökunta, kurssit ym.	191—197
Nuukсионpään ulkoilualue	213, 214
Näyttelyt, matkailutoimiston ja kaupunginkirjaston järjestämät	59, 178
» sähkölaitoksen järjestämä näyttely	363
Ohjaustoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston	202—209
Oikeudenkäynnit, maksuttomat, niitä koskevat asiat	150, 168, 170
Oikeusapu, lastensuojeluviranomaisten antama	150
Oikeusapulautakunta ja -toimisto	168
Omakotitoimisto, kiinteistöviraston	7
Opintomatkat, virkavapauden myöntäminen niitä varten	2
Oppikoululaisten päihdyttävien aineiden käyttöä koskeva tutkimus	199
Oppilaskoti Toivola, ks. Toivola, Oppilaskoti.	
Orkesterin, kaupungin-, viranhaltijat, konsertit ym.	188
Otso, jäämurtaja	264
Ottolapset	135, 150
Outamon vastaanottokoti	162
Painatus- ja sidontatyöt, hankintatoimiston hoitamat	62
Pakasteruocan käyttäminen kouluruokailussa	318
Palkkalautakunnan toimisto, sen henkilökunta ym.	1
Palosemat ja niiden kalusto	96
Paloilmoituslaitteet, palokaivot, hälytykset	97, 245
Palokunnat, vapaaehtoiset	93, 102
Palolaitos, henkilökunta, kalusto, menot ja tulot ym.	93
Paloluokitussääntöjen valvominen rakennustoiminnassa	80
Palonehkäisyosaston kiinteistökortisto	93, 101
Palontorjuntatoiminta, liikennelaitoksen	299
Palotarkastukset, niiden suorittaminen, palopostit ym.	93, 97, 100
Palovartioasemat ja palovahingot	96, 100
Palvelukset, kaupungin tarjoamat, niiden käyttöä koskeva tutkimus	34
Pasilan alueen maankäyttösuunnitelmat	35
Patikkaretket ja vaellukset, ulkoilupäivät ym.	205
PAVI-huoltotoimisto, kerhotoiminta ym.	125
Peltoalat ja satomäärät, peltoalueiden vuokraus	9, 10
Perheet, moniongelma-, niiden huoltoa selvittelevä työryhmä	70
Perhehoito, lastensuojeluviraston järjestämä	139
Perhekoti, turvattomien lasten hoitolaitos	162
Perhelisien myöntäminen	157
Perheneuvonta, lastenhuoltotoimiston suorittama	135
Pesula, keskus-	321
Pesulatoiminta, kotitalouslautakunnan	172
Pienteollisuus- ja varastoalueiden vuokraus	6, 7
Pihlajamäen vanhusten asuintalo	120
Pihlajasaaren ulkoilupuisto, sitä koskevat tutkimukset ym.	208, 213, 214
Pikaluiistelun ohjaustoiminta	204
Pirkkolan urheilupuisto, urheilutilojen käyttö	211
Pirttimäen ulkoilualue	213, 214
Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitos	326, 330
Pohjavesilaitokset	326

Hakemisto

Poikkeuslupahakemukset, rakennuslain mukaiset	81, 82
Poliklinikka, liikennelaitoksen henkilökunnan	302
Puhdistamot ja pumppaamot, Helsingin maalaiskunnan osuus eräistä käyttökustannuksista ...	245
» » » jäteveden	235, 244, 246
Puhdistuslaitokset, vesilaitoksen	330
Puhelimia koskevat asiat	62
Puhtaanapito-osasto, rakennusviraston	248—253, 260
Puisto-osasto, rakennusviraston	254—259, 260
Puistot, niiden kunnossapito, suunnittelu ym.	255, 256, 259
Pujottelukurssit	204, 205
Pukkisaari, Lätinen, sen liittäminen Seurasaareen	213
Putkiverkosto, kaasulaitoksen, rakennustyöt ym.	337, 351
Puutavara- ja polttoainejaosto ja -toimisto	309
Puutavaran hankinta, valmistus ja myynti	11—13, 309
» sahatun, hankinnat rakennusvirastossa	228
» vienti satamasta	264
Pysäköintimittarit	38, 348
Päihdyttävien aineiden käyttö, oppikoululaisten, sitä koskeva tutkimus	199
» » väärinkäyttäjien huolto	123
Päijännesuunnitelma, veden hankinnan suunnittelu	328, 331
Päivähoidon, lasten, järjestämistä koskevat kysymykset	133
Päivähoito-osasto, Koskelan sairauskodin	113
Päivähuollot, vajaamielisten	163
Päiväkodit, Riistavuoren ja Suursuon vanhainkotien	118, 119
Päivölä lastenkoti	163
Pääkirjasto, kaupunginkirjaston, lainaustoiminnan kehitys ym.	174, 181
Päällystystyöt, katujen, teiden ja kenttien	241, 268
Raakaveden saantia ja laatua koskevat tutkimukset ym.	331
Radiopuhelimet, niiden käyttö liikennelaitoksen linja-autoissa	56
» palolaitoksen käytössä olevat	97
Rahatoimiston Kallion osastoa koskevat järjestelytutkimukset	52
Rahoitus, asuntotuotantotoiminnan	24
Raitioliikenne, liikennelaitoksen	286, 303, 305
Raittiuslautakunnan toimisto, huonetilat ym.	198
Rajasaaren laboratorio, siellä suoritettut merivesitutkimukset ym.	245
Rakennukset, asuntotuotantokomitean rakennuttamat	24, 80
» ja huoneistot, talo-osaston hoidossa olleet	19
» kaupungin omistukseen siirtyneet	5
» maatalousosaston hoidossa olleet	10
» talorakennusosaston toimesta suunnitellut ja rakennetut	234, 260
» valmistuneet, niiden katselmukset	78—80, 83
Rakennushankkeen ennakkosuunnittelua koskevat toimintaohjeet	51
Rakennuslain mukaiset kadun ja viemärin rakentamiskorvaukset	7
» mukaisten katualuekorvausten periminen	16
Rakennusluvut, myönnettyt ym.	78—81, 83, 84
Rakennusohjelmat, asuntotuotantokomitean	21, 24
Rakennustarkastusviraston henkilökunta, toiminta, tulot ja menot	78
Rakennustoiminta, liikennelaitoksen	296
Rakennusvalvontamaksut	86
Rakennusvirasto ja sen eri osastot	55, 220—260
Rakentamista koskevat ohjeet ja määräykset	80, 86
Rangaistuspäätökset ja -määräykset, nuoria rikoksentekejiä koskevat	143
Rannikkoliikenne	262, 263
Ranskan kirjallisuuden kerho kaupunginkirjastossa	179
Ranta- ja rautatiealueita koskeva tutkimus, toimenpiteiden jälkitarkastus	84
Rastilan ulkoilualue, lomamajat	213, 214
Rata- ja johdinverkon, liikennelaitoksen, kunnossapito- ja järjestelytyöt	295
Ratatyöt, satamarakennusosaston suorittamat	268
Reikäkorttikoneosasto, tilastotoimiston	70
Reikäkorttilävistyskeskus, Kivelä—Hesperian sairaalan	55
Retkeily, urheilu- ja ulkoiluviraston toimesta järjestetty	205
Retkeilyvälineiden ym. lainaustoiminta, nuorisotoimiston	196
Reumapotilaiden toipilasaraha	129
Riihenkulman lastenkoti	162
Riistanhoito ulkoilualueilla	217
Riistavuoren vanhainkoti	117
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	116

Ruokailun uudelleenjärjestely kansakouluissa	318
Ruokat, elintarvikekeskuksen ylläpitämät	320
Ruokatehdas, elintarvikekeskuksen	318
Ruskeasuon urheiluhalli, sen käyttö	211
» varikko, liikennelaitoksen	294
Sahatavaran toimitus, puutavara- ja polttoainetoimiston	310
Sairaalat, niiden liinavaatteiden pesu ja huolto	322
» » rakennusten muutos-, peruskorjaus- ym. rakennustyöt	235
» niissä hoidetut huoltoapua saaneet henkilöt	112, 141
» niitä koskevat järjestelytutkimukset	52, 55, 70
Sairaalaviraston järjestelytoimiston suorittamat tutkimukset	55
Sairaankuljetus- ja avunantotoiminta, palolaitoksen	93, 100
Sairauslomien myöntäminen	2
Sairauslajaisuuksien määrärahat	3
Sairausvakuutusasiat	3
Sakko- ja korvausasiat, ulosottoviraston hoitamatt	90, 91
Salmen ulkoilualue	213, 214
Salmisaaren voimalaitos	365
Sammakkomiesten, palolaitoksen, sukellustoiminta ym.	97, 100
Sammutusosasto ja -kalusto, palolaitoksen	94, 96
Sanomalehtien ym. tilaus- ja ilmoitusmaksut	63
Satamajäänmurtajia koskevat asiat	2, 264
Satamalaitos, henkilökunta, menot ja tulot ym.	261—273
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	54
Satamaliikenne	262
Satamamaksut	272
Satamarakennustoiminta	267, 272
Satamasaaren ulkoilupuisto	213, 214
Saunat, yleisö-, ulkoilualueilla olevat	214
Seurasaaren ulkoilupuisto	213
Seutukaavaliitto, Helsingin seudun runkokaavaa koskevat selvitystyöt	34
Siirtolapuutarhatoimisto, kiinteistöviraston	8
Siivoustyöt kaupungin virastoissa, kustannukset	19
Sijaishuolto, lastensuojeluviraston järjestämä	133, 139
Sillat, katu-	243
Siltavuoren nuorisokoti	162
Sinfoniakonsertit, kaupunginorkesterin	188
Sisäurheilutilat, voimistelua ja pallopelejä varten varatut	210
Sivukirjastot, kaupunginkirjaston, toimitilat, lainaustoiminta ym.	173, 181
Sofianlehdön vastaanottokoti, hammashoitolan toiminta ym.	140, 162
Soitin Hankintalainat, kaupunginorkesterin soittajien	189
Sokeat, asumistuen maksaminen heille	128
Solakallion erityiskoulu, toiminnan alkaminen	139, 163
Sompasaaren laiturin rakennustyöt	268
Sosiaalihuollon hallinnon muutoksia selvittelevä komitea	134
Sosiaalilääkärin, huoltoviraston, toiminta	127
» lastensuojeluviraston, toimisto	152—156
Sosiaalirakenteen kehitystä koskeva yleiskaavaosaston tutkimus	34
Sotaorpojen työhuoltomenot	128
Sotilasavustukset	129
Stadionin harjoitussalit, niiden käyttö, retkeilymaja	211, 217
Suojelukasvatustoimisto	142—146
Suojeluvallonnassa olleet lapset	136
Suomen Konepäälystöliitto, sen kanssa tehdyt työehtosopimukset	2
» Laivanpäälystöliitto, sen kanssa tehty työehtosopimus	2
» Merimies-Unioni, sen kanssa tehty työehtosopimus	2
» Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin väestönsuojelukoulustoiminta	105
Suomenlinnan liikenne	286
Suursuon vanhainkoti	118
Suvilahden voimalaitos	365
Syväjäädyttämö, teurastamolaitoksen	315
Sähköasemat, siirto- ja jakeluverkot, sähkölaitoksen	368
Sähkölaitos, henkilökunta, taloudellinen tulos ym.	360, 368, 374—378
» rakennustyöt, uuden toimitalon piirustukset ym.	80, 360, 368
» sen järjestelytoimiston tutkimukset ym.	55
Sähköhankinta, myynti, kuluttajat ym.	361
» hinnoittelu, hintaan vaikuttavat tekijät, kulutustutkimukset ym.	379

Hakemisto

Sähkön kulutus, Heinolan sahan sekä teurastamo- ja vesilaitoksen	311, 316, 327
Säveltäjälaboratorio, kaupunginorkesterin	188
Sörnäisten satama, nosturien käyttötunnit	265
Taimiston, kaupunginpuutarhan, kasvien istutus, osto ja myynti	255
Taivallahden nuorisokoti	162
Taksa, rakennusvalvontamaksuja koskevat esitykset	86
Talo-osasto, kiinteistöviraston, sitä koskevat järjestelytutkimukset ym.	19, 53
Talorakennusosasto, rakennusviraston	233—237, 260
Taloukskurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät	171
Taloussuunnittelutoimikunta, hallinnon pitkän ja keskipitkän tähtäimen kehittämisselma ...	51
Tantsut, ulkoilutilaisuuksina järjestetyt	205
Tapaturmat, kaupungin töissä sattuneet	54, 221, 300, 311
» tulipalojen sammutustyössä sattuneet	95
Tariffi, kaasunmyyntitariffit	344
» liikennelaitoksen	274
» palolaitoksen avunannon, sairaankuljetuksen ym.	93
» sähkön myyntitariffit	380
Tarkastukset, alue- ja tonttikohtaiset, rakennustarkastusviraston suorittamat	81, 83
» vesijohto- ja viemäritöiden, vesilaitoksen tarkastustoimiston suorittamat	328
Tavaraliikenne satamassa	263
Tavaratoimitukset ja -hankinnat, hankintatoimiston ja rakennusviraston	61, 228
Teinilä, Hoitokoti	162
Teltta-alueet, niiden käyttö	214, 216
Tenniskurssit	207
Teollisuuden sijoittumistutkimus	34
Tervalammen työlaitos	121
Tervan, kivihiihi-, valmistus ja myynti kaasulaitoksessa	337, 347, 349
Terveystarkastukset, lastensuojelulaitosten	163
Terveystarkastukset, liikennelaitoksen henkilökunnan	302
Testaus, kunnan, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä	204
» psykologinen, sen käyttäminen henkilökunnan valinnassa	48
Teurastamolaitoksen henkilökunta, laitteet, menot ym.	313—317
Tiedotus- ja sosiaalityö, liikennelaitoksen	297
» julkaisu- ja suhdetoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston	207
Tiedotuslehti, järjestelytoimiston toimittama	54
Tiedotustoiminta, kaupunginkirjaston	178
» koulutustoimikunnan toimiston	49
» liikennelaitoksen	297
Tielaboratorion, rakennusviraston, toiminta	243
Tiet ja kadut, niiden puhtaanapito	251
» » » rakennus-, korjaus- ja päällystystyöt	240, 241
Tieto- ym. koneet, tietojenkäsittelykeskuksen	324
Tietojenkäsittelykeskus, henkilökunta, tulot ja menot	323—324
Tilastoneuvottelukunnan kokoukset, käsitellyt asiat ym.	68
Tilastotoimisto, sen julkaisu- ja suhdetoiminta ym.	68—71
Tilausmaksut, sanoma- ja aikakauslehtien	63
Toimistokoneiden hankinta ja huolto	62, 63
Toimistokoulu, kaupungin	48
Toipilasrahan maksaminen tuberkuloosi- ja reumapotilaille	129
Toivola, Oppilaskoti	162
Tontit ja alueet, kiinteistölautakunnan varaamat, ostamat, myymät, vaihtamat ja vuokraamat	5, 6, 9, 10
» » » sekä rakennukset, niiden katselmukset	6, 83
Tonttiosasto, kiinteistöviraston, sen päällikön päätösluettelo	7
Torimyyntipaikat	20
Toukolan hoitokoti	126
» korjauspaja, rakennusviraston, sen kirjanpidon tutkimukset	54
Tuberkuloosipotilaat, toipilasrahan maksaminen heille	129
Tukkien hankinta ja hinnat	309, 310
Tukkumyynnihallin ja jäädyttämöjen, teurastamolaitoksen, käyttö	315
»Tule mukaan» -elokuva, ulkoilutoimintaa esittelevä	207
Tulipalot	93, 97
Tullisaaren ulkoilupuisto	213, 214
Tuomarinkylän museo, esineiden hankinnat, käynnit museossa ym.	184, 186, 187
» tila, kuivaamon rakentaminen, kalustonhankinnat ym.	9
Tuonti Helsingin sataman kautta	263
Tuotantokomitea, liikennelaitoksen	301

Turso, satamajäänmurtaaja	264
Tutkimukset ja selvitykset, rakennusviraston järjestelytoimiston suorittamat	229
» kaupunginhallituksen järjestelytoimiston suorittamat	51
» kaupunkisuunnitteluviraston ja koulutustoimikunnan suorittamat ... 31, 33, 37, 48	379
» sähkölaitoksen suorittamat	69, 70
» tilastotoimiston suorittamat	217
» urheilu- ja ulkoiluviraston suorittamat	162
Tutkinta-asema, lastensuojeluviraston	41, 44
Tutustumismatkat, metronsuunnittelutoimikunnan jäsenten ym.	271
Tuulaakimaksut	163
Tyynelä, Päivähuoltola	56
Työaikojen porrastuksen tutkiminen	2
Työehtosopimukset ja niitä koskevat neuvottelut	128
Työhuoltomenot, invalideille, sotaorvoille ym. suoritettut avustukset	232, 249, 260
Työkoneet, rakennusviraston käytössä olevat	150
Työlaitokseen määrättyt elatusvelvolliset	121
Työlaitos, Tervalammen	268
Työlaivasto ja -kalusto	245, 257, 269
Työllisyystyöt, rakennusviraston ja satamalaitoksen järjestämät	2
Työolomat, palkkaetujen myöntäminen niiden ajalta	7
Työluvut ja haltuunottoluvat, kiinteistöviraston	48
Työnantajakoulutus, sitä koskevat tutkimukset	2
Työntekijät, heitä koskevat työehtosopimukset	34
Työpaikkatutkimukset, yleiskaavaosaston suorittamat	50
Työtehoneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym.	54, 230, 275, 300
Työturvallisuustoiminta	129
Työtuvat, huoltolautakunnan alaiset	52
» niitä koskevat järjestelytutkimukset	162
Töölön nuorisokoti	173
» sivukirjasto, uudet toimitilat ym.	294
» varikko, liikennelaitoksen	
Uimakoulut ja uimalat	206, 210, 212
Ulkoilmajuhlat, -konsertit ym. tilaisuudet	189, 206, 217
Ulkoilualueet ja -puistot, majat ja saunat	213, 214, 215
Ulkolutoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä	204
Ulkomainen merenkulku, tavara- ja matkustajaliikenne	262, 263, 264
Ulosottovirasto, henkilökunta, toiminta ym.	87
Urakkaneuvottelukunta, sen kokoonpano, tehtävät ym.	3
Urheilu- ja palloilukentät, luistinradat, uimalat ym.	209, 210
» ulkoiluvirasto, henkilökunta, eri toimistot ym.	202
» » » sitä koskevat järjestelytutkimukset	53
Urheilukilpailut, kenttien käyttö niihin	210, 212
Urheilulaitosten rakentamiskustannukset	245
Urheilulaitteiden ja -kenttien rakennus- ja korjaustyöt	213
Urheilupuistot, niiden rakennusten suunnittelu- ja rakennustyöt	235
Uskotun miehen tehtävät, oikeusaputoimiston hoitamat	170
Usvatien nuorisokoti	162
Utelan ulkoilualue	213, 214
Vaatekorjaamo, keskuspesulan	321
Vahtimestarit, yleisöpalvelukurssin järjestäminen heille	47
Vaihteyökeskus, vajaamielisten päivähuoltola	139, 163
Vajaamielishuolto ja -laitokset	112, 137, 139—142, 149, 163
Vajaamielisen neuvola, lastensuojeluviraston	141
Vajaamielisten Tuki -yhdistys, hoitopaikat ym.	161
Valaistustöiden, ulko-, suorittaminen tie- ja puistoalueilla	368
Valintakoetointa, psykologinen	48
Vallilan kerhokeskus	193
» varikko, liikennelaitoksen	294
Valokuvaukset ja kuvahankinnat, kaupunginmuseon	186
Valokuvaus, asiakirjain arkisto-, kaupunginarkistossa käyttöön otettava	65
Valtalain vaikutukset eräisiin maksuihin ja hintoihin	133, 360
Valtionrautatiet, rautatiealueiden järjestelyä koskeva yhteistyö	32
» yhteistyötoimikunta Helsingin seudun liikenteen hoitamisessa	40, 43
Vanhainkodit ja vanhusten asuntolat	112
» laitoskirjastotoiminta niissä	179

Hakemisto

Vanhaikodit niiden liinavaatteiden pesu ja huolto	321
» » rakennusten uudisrakennus- ja saneeraustyöt	235
Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitos	326, 330
Vanhusten askarrustustoiminta, huoltoviraston järjestämä	129
» » ks. myös eri vanhustenhuoltolaitosten kohdalta.	
» asuintalot, huoltolautakunnan alaiset	111, 118, 119, 120
» asumistuki	129
» päivähoito-osastot ja päiväkodit	113, 118, 119
Vantaala, Päivähuoltola	163
Vantaanjoen vesistöalueen vesitilanne, säännöstely	326
Vapaavarasto, tavaramäärät, saadut vuokrat ym.	267, 272
Vapausraugaistuksen täytäntöönpanoa koskevat asiat, ulosottoviraston hoitamat	90, 91
Varapalokunnat	102
Varastois- ja laiturihuoltotoiminta, satamalaitoksen	266
Varastorakennusten, satamalaitoksen, rakennustyöt ym.	261, 268
Varastot, hankintatoimiston toimistotarvikkeiden ym.	63
» liikennelaitoksen	283
» vesilaitoksen raaka-aineiden ja tarvikkeiden	331
» voimalaitospolttoaineiden varastoinnin yleissuunnittelu	381
Varastotilojen, elintarvikekeskuksen, vuokralleanto ym.	319, 320
» satamalaitoksen, vuokrauksesta saadut tulot	272
Varikko, kone-, rakennusviraston	231
Varikot, liikennelaitoksen, huolto- ja korjaustoiminta niissä	294
Varis—Pitkäsaaren ja Varsasaaren ulkoilupuistot	213, 214
Vartiokylän varikko, liikennelaitoksen	294
Vastaanottokodit, lastensuojelulautakunnan alaiset	162
Veden kulutus ja jakelu, vesijohtoverkon rakentaminen ym.	326, 328, 329
» » teurastamolaitoksen	315
» ruoka- ja talous-, kuljetus esikaupunkeihin	251
» vesijohto-, laatua koskevat tutkimukset	327
Vedenhankintalähteitä ja -suunnitelmia koskevat tutkimukset	328, 331
Venepaikat ja -satamat, urheilu- ja ulkoiluviraston hoidossa olleet	215
Venesatamien käyttöön liittyvä autojen pysäköintitarpeen tutkimus	217
Verojen ja maksujen pakkoperintä	88, 90, 91
Veronhuojennushakemukset, asuinrakennusten, niistä annetut lausunnot	72, 84
Verovirasto, kunnanasiamiesten toiminta	72
Vesialueiden täyttäminen satamassa	261
Vesijohto- ja viemäritöiden tarkastustoiminta, vesilaitoksen	328
Vesijohtojen asentaminen puistoihin	256
Vesijohtoveden laaduntarkkailu, pumppausmäärät	326, 327
» myynti naapurikunnille	329
Vesijohtoverkon rakentaminen, pituus ym.	328
Vesilaitos, henkilökunta, taloudellinen tulos ym.	325, 332—335
» rakennustyöt	80
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	57
Vesimittarit ym., vesilaitoksen	328
Vesipostit satamassa	264
» yleiset, niiden kustannukset, kesävesijohtot	242, 328
Viemärien korjaus, kunnossapito ja rakentaminen	243, 268, 328
» rakentamiskorvausten periminen	16
Vienti Helsingin sataman kautta	263
Vierailut ja käynnit kaupunginkirjastossa ja -museossa	178, 187
» » » kaupunkisuunnitteluvirastossa	38
» » » matkailutoimiston hoitamat	59
» » » väestönsuojelu- ja nuorisotoimistoissa	107, 197
Vihannestukkeskuksen neuvottelukunnan kokoonpano	315
Viher- ja vapaa-alueita koskeva tutkimus	35
Viihtyvyyystutkimus, Kallion virastotalon	69
Viikonloppu- ja lomamajat, ks. Lomamajat.	
Viranhaltijat, myönnettyt eläkkeet, ikälisät ja hautausavustukset	2
» palvelusaika-anomukset, sairausvakuutus- ja luontoisetuasiat	2
Viransijaisuusmäärärahat	3
Virastot ja laitokset, niiden arkistonhoidon valvonta	65
» » » » rationalisoi miselimet	55
» » » » siivoustöiden järjestely	20
» » » » väestönsuojelusuunnitelmat	104
Virastotalojen tarvetta koskevat tutkimukset, työryhmä	53
Virkakortisto, siihen lisätyt ja siitä poistetut virat	3
Virkasuhdeasioita koskevat valmistelutyöt ja neuvottelut	1

Virkavapaudet, niiden myöntäminen viranhaltijoille	2
Voimalaitokset, kaupungin, niiden sijoituksen suunnittelu ym.	360, 365
» niissä käytettävien polttoaineiden tarve ja varastointi	381
Voimistelu, ulko- ja sisäharjoituspaikat ym.	203, 207, 210
Vuokra-asunnot ja -huoneistot, kaupungin vuokralle antamat	19, 20, 27
Vuokramoottoriveneet, satama-alueella liikennöivät	264
Vuokraoikeuksia, tonttien ja alueiden, koskevat asiat	5, 6, 7
Vuokratulot, satamalaitoksen perimät	272
Vuorilahden kesäkotit, nuorisotoimiston	196
Vuosaaren kaatopaikka	249
Väestöasiaintoimisto, lastensuojeluviraston	156—158
Väestöennusteet, niiden laatiminen ja tarkistaminen	34, 70
Väestölaskenta, v:n 1970, suoritettut valmistelut	70
Väestönsuojat, niiden suunnittelu- ja rakennustyöt	235
» yleiset ja yksityiset	106
Väestönsuojelumateriaalin hankinnat	104
Väestönsuojelutoiminta, rakennusviraston ja liikennelaitoksen	231, 300
Väestönsuojelutoimiston toiminta	103
Väestönsuojeluyhdistyksen, Helsingin, koulutustoiminta ym.	105
Väylien ruoppaus	268
Yhdyskuntasuunnittelu, tutkimukset	34
Yhteenajot ym. liikennevahingot, liikennelaitoksen kuljetusvälineiden	308
Yhteis- ja erikoishankinnat, hankintatoimiston hoitamat	62
Yleinen talletusvarasto, satamalaitoksen, sen käyttö, vuokrat	266, 272
Yleiskaavaosasto, kaupunkisuunnitteluviraston	33
Yleisöpalvelukurssin järjestäminen vahtimestareille	47
Yrjönkadun uimahalli, sen käyttö	212
Äitiysavustukset, lastensuojeluviraston jakamat	156
Äänilevyt, kaupunginkirjaston musiikkiosaston	175
Öljyn, voimalaitoksissa käytettävän, varastoinnin suunnittelu	383
Öljytuotteeseen perustuvan kaasutuslaitoksen rakentaminen	337, 340
Öljyvahinkojen torjuminen, öljynestopuomien hankinta	93

Viimeksi ilmestyneet julkaisut

(Helsingin kaupungin tilastotoimisto julkaisee muut paitsi A V).

A. Helsingin kaupungin tilasto.

I **Terveyden- ja sairaanhoito.** Suomenkielinen teksti, taulukot myös ruotsiksi ja englanniksi. Edellinen osa (vuosikertomukset).

54. 1969.

Jälkimmäinen osa (tilastollinen katsaus).

51—52. 1966—67.

II—III **Ulkomaan kauppa ja merenkulku.** Suomenkielinen teksti, taulukot myös ruotsiksi ja englanniksi.

30. 1969.

V **Kaupungin tilinpäätös.** Helsingin kaupungin rahatoimiston julkaisema.

1. osa Kaupungin tilinpäätös. Suomen- ja ruotsinkielinen.

2. osa Kaupungin tilinpäätöstä koskevia taulukoita ja liitteitä. Suomenkielinen.

54. 1969.

VI **Opetuslaitokset.** Suomen- ja ruotsinkielinen; otsikot, taulukot ja tiivistelmät myös englanniksi.

36. 1968.

VII **Erikoistutkimukset.** 5. Otantaväestölaskenta Helsingissä v. 1965. Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkieliset tiivistelmät.

B. **Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja.** Suomen- ja ruotsinkielinen, otsikot ja sisällysluettelo myös englanniksi.

59. 1970.

C. **Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.** Suomenkielinen.

81. 1968.

D. **Helsingin kaupungin virastot ja laitokset.** Suomenkielinen.

4. 1968.

E. **Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri.** Suomen- ja ruotsinkielinen laitos.

43. 1971.

F. **Helsingin kaupungin virastojen ja laitosten asiahakemisto.** Suomenkielinen. Irtolehtijärjestelmä.

G. **Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma.** Suomen- ja ruotsinkielinen laitos.

47. 1969.

H. **Helsingin kaupungin säädöskokoelma.** Suomen- ja ruotsinkielinen laitos. Irtolehtijärjestelmä.

I. **Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä.** Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkieliset tiivistelmät.

22. 1971, 1—3.
